

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

30th

Anniversary
Huachiew Chalermprakiet University

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์

Liberal Arts Review

文学院学报

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

ISSN 1905-2863 (Print) ISSN 2730-2296 (Online)

- สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยและเวียดนาม
- อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู
- Pragmatic Aspects and Semantic Denotations of Exceptional Case Marking Constructions in English Novels, English Applied Linguistics Articles and English Magazines
- นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร: กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชาย
- การท่องเที่ยวอาบป่า ความหมาย คุณค่า และประโยชน์ในบริบทของประเทศไทย
- เรื่องเล่ากับการสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช: กรณีศึกษาวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
- การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร
- การสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษาเวียดนาม
- การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
- ไทเก๊ก: ศาสตร์แห่งความสมดุลของชีวิต
- “ทำไมน้องไม่แต่งงาน”: โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานในสังคมไทย
- เน็ตไอดอลกับแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์
- “สถาน ณ กาลไม่ปกติ” a day ฉบับพิเศษกับการบันทึกเหตุการณ์ของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563
- Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

ISSN 1905-2863 (Print) ISSN 2730-2296 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทางวิชาการด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขตเนื้อหา

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์รับตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่
สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ วรรณคดี รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา ศาสนา ปรัชญา
การท่องเที่ยว และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดเวลาการเผยแพร่

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์กำหนดเวลาการออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 ตีพิมพ์เผยแพร่ เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 ตีพิมพ์เผยแพร่ เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความที่ตีพิมพ์

บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน
โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review

ที่ปรึกษา

อธิการบดี : รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรพรณ เจนวาณิชยานนท์

รักษาราชการคณบดีคณะศิลปศาสตร์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรธัย

ลิขสิทธิ์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 18/18 ถนนเทพรัตน (บางนา-ตราด) ตำบลบางโฉลง
อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10541 โทร. 0-2312-6300 ต่อ 1155, 1178, โทรสาร. 0-2312-6417
Website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/index>

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ กุลวดี มกราภิรมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.พจน์ ตั้งยีนยง
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญประภา ภัทรานุกรม
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง
รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ผลดี
รองศาสตราจารย์ ดร.อธิปัตย์ บุญเหมาะ
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญประภา ภัทรานุกรม
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ พุกสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร
รองศาสตราจารย์ธีรโชติ เกิดแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิรินทร์รัตน์ กาญจนบุญชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ลีมถาวรานันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธอร พรอำไพสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล พรหมณี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร บุญญาสถิตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฤดี กมลสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล วิบูลยศรีน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศรา สุกเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คำแหง วิสุทธางกูร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ ทองก้อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิพร ศรีรักษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐา คำชู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่นชัย ปราบจันดี
อาจารย์ ดร.นพวรรณ นิมรอลลาภ
อาจารย์ ดร.สุธิดา สุนทรวิภาต
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
อาจารย์ ดร.วริยา ภัทรภิญโญพงศ์
อาจารย์ ดร.ขวัญชนก สืบสุข

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะดุริยางค์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ม.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

อาจารย์ ดร.กรวรรณ ภูิกาวงค์
อาจารย์ ดร.จันทนา ยี่มน้อย
อาจารย์ ดร.พันธุ์วี ณ ลำปาง
อาจารย์ ดร.อิมิรา อ่อนคำ
อาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ
อาจารย์ ดร.นัฐธิยา บุญอาพัทธ์เจริญ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ (peer review)

ศาสตราจารย์ ดร.ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร
ศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ตัญย์มณี
รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์
รองศาสตราจารย์ ดร.กนกกานต์ แก้วนุช
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุฑมภ์ บุญศรีตัน
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล วิบูลยศรีน
รองศาสตราจารย์ ดร.อชิปัตย์ บุญเหมาะ
รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ผลดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่นชัย ปราบจันดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุทธิณี พัวพรพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณพร บุญญาสกลิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา แสนสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงษ์ มีไธสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุลดา ทรัพย์สมบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อดิศักดิ์ กุลประสูติติก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิริศรา อนันตโท
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณันดา เลอเลิศยุติธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจา ไกรศรีรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณมา เพ็ชรกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิพร พรอำไพสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ จำนงค์สาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไล ธรรมมาจา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณศิริ แจ่มอรุณ

อาจารย์ ดร. กาญจน์ นาคนวน
อาจารย์ ดร.พันธุ์วี ณ ลำพูน

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะกรรมการการทอ่งเทียว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

อาจารย์ ดร.สัญญา เกียรติทรงชัย

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร

อาจารย์ ดร. ญัฐกาญจน์ นาคนวล

อาจารย์ ดร. จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ

อาจารย์ ดร.พวงชมพู โจนส์

อาจารย์ ดร.สุธิดา สุนทรวีภาต

อาจารย์ ดร.สุชาดา สกลกิจรุ่งโรจน์

อาจารย์ ดร.ศักดินา บุญเปี่ยม

อาจารย์ ดร.วุฒินันท์ สีเตชะ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะผู้จัดทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์

อาจารย์อรรถสิทธิ์ สุนาโ

อาจารย์พรพรรณ เลิศเฉลิมทิพากุล

อาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ

อาจารย์ ดร.จันทนา ยี่มน้อย

อาจารย์ Peter Snashall

อาจารย์อุจฉริต์ อาจารย์ศิริกุล

อาจารย์สมนึก ใจกล้า

อาจารย์ ดร.ขวัญชนก สืบสุข

อาจารย์จิรตรี เรืองเขียน

อาจารย์ ดร.อิมจิรา อ่อนคำ

อาจารย์สุดาร์ตน์ จันทรเพิ่มพูนผล

อาจารย์ Derey Nanquil Panes

อาจารย์ Lamarca Chiara Ayn Joven

อาจารย์ ดร.จิตติณฐ์ บุญช่วย

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดำเนินการเพื่อส่งเสริมเผยแพร่ และเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทางวิชาการด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 ช่วงเดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน และฉบับที่ 2 ช่วงเดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคมของทุกปี

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 นี้ มีบทความตีพิมพ์ทั้งหมด จำนวน 14 เรื่อง แยกเป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการภายใน จำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจัยและบทความวิชาการภายนอก จำนวน 12 เรื่อง โดยมีเนื้อหาทั้งด้านภาษาศาสตร์ การท่องเที่ยว วรรณกรรม วรรณคดี และศิลปวัฒนธรรมที่มีสาระสำคัญน่าศึกษา

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาและสาระของบทความทั้งหมดในฉบับนี้ จะให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งในด้านองค์ความรู้และโลกทัศน์ที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ตามที่ผู้เขียนแต่ละท่านได้ศึกษาค้นพบไม่มากนักน้อย และหากท่านประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกหรือเขียนบทความส่งมาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ ก็สามารถติดต่อได้ตามรายละเอียดที่อยู่ท้ายเล่มของวารสาร ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณสมาชิกวารสารทุกท่านที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีเสมอมาไว้เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์)

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัยภายนอก

- **สำนวนไทยเกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม** 1-16
Thai Idioms about the Lotus showing how Thai Culture relates to Vietnamese Culture
Nguyen Thi Thu Phuong, สุภาศ มหาวรรการ
- **อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู** 17-31
A Task-Based E-Learning Courseware to Enhance Pre-Service Teachers' Writing Skills for Leaders
ฤดี กมลสวัสดิ์, วัชรพล วิบูลยศรีน, ศิโรจน์ ผลพันธ์,
- **วัจนปฏิบัติศาสตร์และความหมายเชิงอรรถศาสตร์ของโครงสร้างตัวบ่งชี้การก่อกำเนิดในนวนิยาย** 32-58
บทความภาษาศาสตร์ประยุกต์และนิตยสาร
Pragmatic Aspects and Semantic Denotations of Exceptional Case Marking Constructions in English
Novels, English Applied Linguistics Articles and English Magazines
อภิรักษ์ วงศ์กิตติพร
- **นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร: กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชาย** 59-79
Supab Burut Jomjone Novel Collection: Main Male Character Presentation Technique
จุฑามาศ ศรีระชา
- **การท่องเที่ยวอาบป่า ความหมาย คุณค่า และประโยชน์ในบริบทของประเทศไทย** 80-96
Forest Bathing Tourism: Definition, Values, and Benefits in the Context of Thailand
รชพร จันทร์สว่าง, สุธิดา มณีเนกคุณ, รลิกา อังกูร, ทิพวัน ถือคำ
- **เรื่องเล่ากับการสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช:** 97-113
กรณีศึกษาวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
Narratives and the Creation of King Taksin the Great's Worshipping Rituals:
A Case Study from Wat Hong Rattanaram Temple, Bangkok Yai District, Bangkok
ธวรรณเทพ มงคลศิริ
- **การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร** 114-131
A Study and Analysis on Some Questions Related to the Sutra in Forty-two Sections
วิไลพร สุจริตรมกุล

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
● การสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษาเวียดนาม Constructing Culture-based Reading Materials to Improve Reading Skill of the Vietnamese Students นิธอร พรอำไพสกุล, สุภัค มหาวรากร, ผกาศรี เย็นบุตร, Nguyễn Thị Loan Phúc, Nguyễn Kiều Yến.	132-149
● การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ Creation of folk performing arts festival by community participation to improve the local economy of Bang Saotong District, Samutprakarn ใจบุญ แยมี่ยม	150-174
บทความวิชาการ	
● ไทเก๊ก: ศาสตร์แห่งความสมดุลของชีวิต Tai- Chi: Science of Life Balance พัทธนันท์ เลิศคุณอินนท์	175-189
● “ทำไมน้องไม่แต่งงาน”: โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานในสังคมไทย “Why Do Not You Get Married?": World View of Woman and Marriage in Thai Society สุรางคนางค์ รัตนวิจารณ์, ดาราพร ศรีม่วง,	190-204
● เน็ตไอดอลกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ Net Idols and Achievement Motivation วริยา ภัทรภิญโญพงศ์, จันทนา ยี่มน้อย	205-221
● “สถาน ฌ กาลไม่ปกติ” a day ฉบับพิเศษกับการบันทึกเหตุการณ์ของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563 “ABNORMAL SITUATION” Special issue on a day: The Recording of Events of Thai Society in 2020	222-242
● Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Rabab in Southeast Asia	243-256

สำนวนไทยเกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม*

Thai Idioms about the Lotus showing how Thai Culture relates to Vietnamese Culture

Nguyen Thi Thu Phuong

สุภัค มหาวรรการ (Asst. Prof. Dr. Supak Mahavarakorn)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

E-mail: nguyen.thithuphuong@g.swu.ac.th

Received: May 11 2022, Revised: July 18 2022, Accepted: September 2, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวโดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม ผลการวิจัยพบว่า มีสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวจำนวน 4 สำนวน ได้แก่ บัวไม่ชำ น้ำไม่ขุ่น เต็ดดอกไม่วัวชัว เต็ดบัวไม่ไวโย เห็นกงจักรเป็นดอกบัว และแม่สายบัวแต่งตัวค่าง แสดงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ความประเพณีและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ และวัฒนธรรมด้านภาษา คนไทยเป็นคนช่างสังเกตโดยสังเกตเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบัวในการดำเนินชีวิต เช่น การปลูกบัวในบ่อ การเด็ดดอกบัว การเตรียมสายบัวทำอาหาร แล้วนำมาสร้างเป็นสำนวนเพื่อแสดงถึงค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมหรือความคิดต่าง ๆ ของสังคมไทย บัวจึงผูกพันกับวิถีชีวิตชาวไทยมากซึ่งเป็นลักษณะร่วมกับชาวเวียดนามที่ให้ความสำคัญกับบัวเช่นกัน ดังแสดงผ่านอาหาร ศาสนาและการเปรียบโยบัวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม ดังนั้นผู้เรียนชาวเวียดนามที่ศึกษาสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวจึงสามารถเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ชัดเจนขึ้นโดยใช้ดอกบัวเป็นสื่อ

คำสำคัญ: สำนวนไทยเกี่ยวกับบัว วัฒนธรรม ไทย เวียดนาม

Abstract

This research article aimed to study Thai culture as shown in Thai idioms about the lotus in connection with Vietnamese culture. The result showed that four Thai idioms about the lotus, which were ‘bua mǎi chām náam mǎi kùn’ (Neither let a lotus get bruised nor let water get turbid),

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “วัฒนธรรมไทยในสำนวนที่เกี่ยวกับดอกไม้” สำหรับนักศึกษาเวียดนาม หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

‘det doḵmai wai khua det bua mai wai yai’ (Plucking a flower and lotus without keeping its stems), ‘hen kongchak pen doḵbua’ (Mistaking blades for a lotus), and ‘maesaibua taengtua khang’ (Waiting Lady), reflected aspects of Thai culture and lifestyle, which were food culture, behavior and relationship of people in the society, belief in Buddhism, and language. Thai people have been very observant about lotuses in their daily lives, such as planting lotuses in the pond, plucking lotuses and their gossamer, and food preparation from lotus stems. All of these have brought to be created as idioms to portray values, beliefs, traditions, and attitudes of Thai society. Therefore, the lotus has associated with the Thai lifestyle, which has been a common characteristic with Vietnamese people who have valued the lotus as well, as has showed through food, religion and the analogy of lotus and the relationship of people in society. Therefore, Vietnamese students who studied Thai idioms about the lotus could understand Thai culture more clearly by using the lotus as a medium.

Keywords: Thai lioms About Lotus, Culture, Thai, Vietnamese

บทนำ

ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่ผูกพันกับชีวิตของชาวไทยมาดั่ง รัชุนันท์ วีระกุล (2551, น. 72) กล่าวว่า ดอกบัวอยู่คู่กับชีวิตคนไทยมายาวนาน คนไทยนิยมปลูกดอกบัวในบริเวณบ้านเพื่อสร้างบรรยากาศสดชื่นและเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้มงคล บัวมีความสำคัญทางศาสนาโดยปรากฏในคติความเชื่อและพุทธประวัติต่าง ๆ เป็นดอกไม้มีคุณค่าที่คนไทยนิยมนำไปถวายบูชาและประกอบในประเพณี พิธีกรรม (ตินาร์ บุญธรรม, 2557) บัวมีกลิ่นหอมและมีสรรพคุณทางยาสูง เป็นหนึ่งในดอกไม้ 5 ชนิดที่อยู่ในตำรายาไทยแผนโบราณ คนไทยจึงนำบัวไปประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น เมี่ยงกลีบบัว ยำเกสรบัว ผัดสายบัว เป็นต้น ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่พบมากที่สุดในงานสถาปัตยกรรมต่าง ๆ เพราะมีรูปทรงโค้งนูนนวล เช่น เจดีย์ทรงระฆังคว่ำ (บัวคว่ำ) เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (บัวตูม) บัวแวง (กฤษฎา มีสกุล, 2562)

ด้วยบทบาทสำคัญของบัวในวัฒนธรรมไทย บัวจึงเกี่ยวข้องกับสำนวนไทยหลายสำนวน เช่น บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น แม่สายบัวแต่งตัวค่าง เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไว้ไว เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เป็นต้น โดยมีที่มาจากมูลเหตุต่าง ๆ เช่น มาจากธรรมชาติ ความเชื่อ ประเพณี การกระทำ นิทาน การศึกษาสำนวนเกี่ยวกับบัวทำให้เข้าใจวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เช่น สำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” หมายถึงทำอะไรอย่าให้กระทบกระเทือนใจกัน รู้จักถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นสังคมไทยเป็นสังคมที่อยู่พึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน พุดจาอ้อนโยน มีมารยาทดี ระมัดระวังในคำพูดหรือการกระทำเพื่อถนอมน้ำใจกัน มูลเหตุของสำนวนนี้มาจากการเลี้ยงปลาในบ่อเพื่อเป็นอาหาร ตอนปลาเล็กต้องระวังให้ปลาอยู่ดี ไม่ลงไปตีหรือจับจนทำให้บัวช้ำ น้ำขุ่น ปลาจะตกใจ เมื่อปลาโตแล้วค่อยลงไปจับซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับสายน้ำ นิยมสร้างบ้านริมน้ำ ขุดบ่อเลี้ยงปลาและปลูกดอกบัวเพื่อใช้ประโยชน์ต่าง ๆ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538, น. 309) ส่วนวาณิช จรุงกิจอนันต์ (2528, น. 134) กล่าวว่าสำนวนนี้มาจากการถอนสายบัวเพื่อทำอาหาร เมื่อถอนสายบัวต้องเบามือ ถ้าดึงแรงจนน้ำขุ่น สายบัวจะขาดและช้ำ นำไปทำอาหารไม่ได้

คนไทยนำลักษณะการถอนสายบัวมาเปรียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ว่าให้ระมัดระวังคำพูดเพื่อถนอมน้ำใจกัน แสดงให้เห็นวัฒนธรรมการใช้บัวประกอบอาหารของคนไทย

สำนวน “เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไว้ใย” หมายถึงตัดขาดกัน ไม่มีเยื่อใยต่อกัน คนไทยสังเกตธรรมชาติแล้วนำมาเปรียบเปรยกับความประพฤติกและความสัมพันธ์ของคนในสังคม กล่าวคือ นำการเด็ดดอกไม้และการเด็ดก้านบัวมาเปรียบเทียบกับ การตัดขาดความสัมพันธ์ การเด็ดดอกไม้โดยไม่ตัดขั้วจะทำให้กลีบดอกไม้แตกแยกและเหี่ยวเฉาทันที ส่วนดอกบัวนั้น เมื่อเด็ดตรงก้านดอกก็มีใยบัวเชื่อมอยู่ไม่ขาดจากกันสักที แต่เมื่อใดเด็ดบัวไม่ไว้ใยคือต้องดึงอย่างแรงให้ใยบัวขาดจากกัน ไม่ทะนุถนอมดอกบัวก็หมายถึงตัดขาด ไม่ใยดีต่อกัน นอกจากนั้นคนไทยยังเปรียบสายใยบัวกับความสัมพันธ์ของคนที่เคยมีมิตรไมตรีต่อกัน คนในครอบครัวเดียวกัน แม้จะแตกหักกันอย่างไรก็ยังมี ความผูกพัน ความห่วงใยกันเหมือนเส้นใยบัวเชื่อมไม่ขาด สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและญาติมิตร (दनัย मेธิตานนท์, 2548, น.32) สำนวน “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” หมายถึงเห็นสิ่งที่ผิดเป็นชอบ สำนวนนี้มาจากนิทานชาดก เรื่อง **มิตตวินทุกชาดก** เนื้อหาพูดถึงนายมิตตวินทุกะ ผู้ที่มีบาปกรรมติดตัวเพราะทำร้ายแม่และโลภมาก ไม่รู้จักพอ จึงถูกกงจักรพัดหัวเพราะเห็นกงจักรเป็นดอกบัวที่สวยงาม ดอกบัวเป็นดอกไม้สำคัญทางศาสนาพุทธ มักปรากฏในนิทานชาดกเพื่อสั่งสอนให้มนุษย์ทำความดี ละเว้นความชั่ว สำนวนนี้แสดงความเชื่อของคนไทยในเรื่องศาสนาพุทธ กล่าวคือเชื่อเรื่องบาปกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 329)

สำนวน “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง” หมายถึงผู้ที่รอคอยคนที่นัดไว้แต่อีกฝ่ายไม่มาตามนัด สำนวนนี้คนไทยใช้กันมาตั้งแต่โบราณแต่ไม่ค่อยมีการบันทึกความเป็นมาของสำนวน บ้างก็สันนิษฐานว่ามาจากการเตรียมสายบัวเพื่อทำอาหาร สายบัวที่นำมาทำอาหารได้ต้องผ่านหลายขั้นตอน คือ ถอนสายบัว ลอกเปลือก แขน้ำเกลือและพักสะเด็ดน้ำ คนโบราณจึงมักเตรียมสายบัวไว้ก่อน หากหาปลา กุ้งมาได้ก็นำสายบัวมาทำอาหาร จะไม่เสียเวลาเตรียมสายบัว ดังนั้นคนไทยจึงเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่นั่งรอคนที่นัดหมายกับสายบัวที่ต้องนอนรอในตะกร้า (สุวัฒน์ อัสวไชยชาญ, 2553, น. 22) บ้างก็อธิบายที่มาของสำนวนแม่สายบัวแต่งตัวค่างว่า มาจากการเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองในสำนวน เช่น สายบัว กับ แต่งตัว อีกอย่างคำว่า สายบัว คล้องกับคำว่า สาย ซึ่งหมายถึงการมาสาย ทำให้ฟังไพเราะและจดจำง่าย แสดงถึงความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย (ศุภย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2560) สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวแสดงวัฒนธรรมไทยหลายด้าน เช่น วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ความประพฤติกของคนในสังคม ความเชื่อเรื่องศาสนา วัฒนธรรมด้านภาษา เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนามเหมือนกัน เนื่องจากดอกบัวเป็นดอกไม้ที่คุ้นเคยมากในสังคมเวียดนาม เปรียบกับความสูงส่ง ความบริสุทธิ์และความเพียรพยายาม บัวปรากฏบนชุดประจำชาติ สถาปัตยกรรม หรือเป็นสัญลักษณ์ของสายการบินเวียดนาม บัวเป็นไม้น้ำที่ผูกพันกับวิถีชีวิตชาวเวียดนามเหมือนต้นข้าว ชาวบ้านมักทำนาข้าวสลับนาบัว ใช้น้ำเพื่อประกอบอาหาร ทำยา ไหว้บูชา ประดับตกแต่งบ้าน เป็นต้น (Anh, 2020)

ผู้วิจัยสนใจศึกษาสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาเวียดนาม ทำให้ผู้เรียนชาวเวียดนามเข้าใจสำนวนและวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้นจากการเปรียบเทียบเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนามโดยใช้ดอกบัวเป็นสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ (Mahavarakorn, Pornamphaisaku, Yenbutra, 2018,

p. 34) กล่าวว่าบทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม เป็นเกร็ดความรู้ที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนชาวเวียดนาม ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีและเรียนภาษาอย่างสนุกสนาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวที่แสดงวัฒนธรรมไทยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่

1.1 สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัว โดยศึกษาจากหนังสือ 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ราชบัณฑิตยสภา, 2561) หนังสือสำนวนไทยของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และหนังสือสำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538) พบว่า มีสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวจำนวน 4 สำนวน ได้แก่ “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” “เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไวโย” “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” และ “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง”

1.2 บัวในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนาม

1.3 ศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนที่เกี่ยวกับบัวกับวัฒนธรรมเวียดนาม

2. เก็บข้อมูลภาคสนามในประเทศไทยเพื่อศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวกับดอกบัว เช่น พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา วัฒนธรมดอกไม้ วัดสุทัศน์เทพวราราม อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย สะพานบุญวัดตระพังทอง วัดเจดีย์เจ็ดแถว จังหวัดสุโขทัย วัดพนัญเชิง วัดพุทไธสวรรย์นครศรีอยุธยา ร้านเมี่ยงกลีบบัวบ้านสวน ร้านตะลิงปลิง กรุงเทพฯ

3. สัมภาษณ์อาจารย์ชาวเวียดนามที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยและเวียดนามจำนวน 5 คนในมหาวิทยาลัยที่สอนภาษาไทยในประเทศเวียดนาม 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยฮานอย (Hanoi University) มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities VNUHCM-USSH) มหาวิทยาลัยดานัง วิทยาเขตภาษาต่างประเทศ (University of Foreign Language Studies – The University of Danang) โดยใช้คำถามปลายเปิดเรื่องสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างไทยและเวียดนาม

4. เสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสำนวนไทยในหนังสือ 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ราชบัณฑิตยสภา, 2561) หนังสือสำนวนไทยของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และหนังสือสำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538) พบว่า มี 4 สำนวนที่เกี่ยวกับบัว

ได้แก่ “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” “เด็ดดอกไม้ไว้ชั่วเด็ดบัวไม่ไวโย” “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” และ “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากความหมาย ที่มาและภาษาที่ปรากฏใน 4 สำนวนดังกล่าวพบว่า แสดงวัฒนธรรมไทย 4 ด้าน 1. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน 2. ความประพุดติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม 3. ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ 4. วัฒนธรรมด้านภาษา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 วัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนที่เกี่ยวกับบัว

สำนวน	วัฒนธรรม			
	อาหารการกิน	ความประพุดติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม	ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ	วัฒนธรรมด้านภาษา
บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น	✓	✓		✓
เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไวโย		✓		✓
เห็นกงจักรเป็นดอกบัว			✓	
แม่สายบัวแต่งตัวค่าง	✓			✓

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวและวัฒนธรรมเวียดนาม ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน

คนไทยและคนเวียดนามใช้ทุกส่วนของบัวเพื่อประกอบอาหาร ได้แก่ กลีบ ใบ สายบัว ไหลบัว เหง้า เมล็ด และมีวิธีประกอบอาหารคล้ายกัน เช่น ใบบัวนำไปห่ออาหาร สายบัวและไหลบัวรับประทานสด ต้ม ผัด แกง เหง้าบัวนำไปเชื่อม ต้ม ผัด เมล็ดบัวอบแห้ง กวนน้ำตาลหรือทำขนมหวาน ฯลฯ และมีเคล็ดลับทำให้สายบัว ไหลบัวขาว กรอบเหมือนกัน คือ แช่สายบัวในน้ำเกลือ แช่ไหลบัวในน้ำผสมน้ำส้มสายชูหรือเกลือ แล้วใช้ตะเกียบคนให้โยนไหลบัวติดตะเกียบแล้วเอาโยนออก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมของทั้งสองประเทศ (กฤษฎา มีสกุล, 2562; Nguyen, 2000, pp. 53-61)

ในความคล้ายกันนั้น ก็ยังมีรายละเอียดหลายอย่างที่ต่างกัน ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของอาหารที่ทำจากบัวของแต่ละชาติ ภาคกลางของไทยเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำลำคลองมาก ดังนั้นพืชผักของภาคกลางมักเป็นผักที่อยู่ในน้ำโดยเฉพาะบัว อาหารที่ทำจากบัวของไทยส่วนมากจึงเป็นอาหารภาคกลาง เช่น เมี่ยงกลีบบัว ยำเกสรบัวหลวง แกงกะทิสายบัวปลาหู แกงส้มไหลบัว แกงเลียงไหลบัว ตำไหลบัว ฯลฯ (จารุวรรณ นพพรรค์, 2525, น.95) ส่วนเวียดนามมีอาหารที่ทำจากดอกบัวทั่วประเทศ ภาคเหนือนิยมใช้ใบบัวห่อข้าวเม่า ภาคกลางส่วนมากอาหารที่ทำจากบัวเป็นอาหารชาววัง เช่น ข้าวห่อใบบัว เป็ดนึ่งกลีบบัว ซาบัวพระราชวังเว้ ฯลฯ และภาคใต้โดยเฉพาะบริเวณ

สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงมีอาหารจากบัวโดยเฉพาะบัวสายมากที่สุด เช่น ยำไหลบัว สายบัวจิ้มน้ำพริก หม้อไฟปลาร้า สายบัว แกงส้มสายบัว ดังสำนวนเวียดนาม “*Muốn ăn bông súng mắm kho -Thì vô Đồng Tháp ăn cho đã thèm*” หมายถึงอยากกินสายบัวจิ้มน้ำพริก ไปต้องหาจะได้หายอยาก ซึ่งต้องหา (Đồng Tháp) เป็นจังหวัดที่อยู่บริเวณสามเหลี่ยมแม่น้ำโขงที่มีบัวมาก (Dai Doan Ket Newspaper, 2021) จะเห็นได้ว่า บัวมีมากในภาคกลางของไทยและภาคใต้เวียดนามโดยเฉพาะบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง เป็นสองพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศใกล้เคียงกัน มีดินและแม่น้ำอุดมสมบูรณ์ มีพืชผักและสัตว์ต่าง ๆ หลากหลาย ผู้คนใช้ชีวิตเรียบง่าย พึ่งพาสายบัวและอาหารจากธรรมชาติ

ทั้งชาวไทยและชาวเวียดนามมีอาหารทำจากบัวที่มีต้นกำเนิดในวัง สะท้อนความพิถีพิถันและภูมิปัญญาการปรุงแต่งอาหารของคนแต่ละชาติ เช่น เมี่ยงกลีบบัวหลวงของไทยเป็นอาหารว่างของคนไทยภาคกลางที่มาจากวัง โดยใช้กลีบบัวเป็นส่วนประกอบสำคัญ คำว่าเมี่ยงหมายถึงของกินเล่นที่ใช้ใบไม้ห่อ เมี่ยงส่วนใหญ่ใช้ใบชะพลูแต่เพราะมีกลิ่นแรง บางคนรับประทานไม่ได้จึงใช้กลีบบัวหลวงแทน เมี่ยงกลีบบัวประกอบด้วยน้ำเมี่ยง เครื่องเมี่ยงและผักใช้ห่อคือกลีบบัว สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทยในการคัดเลือกวัตถุดิบมารวมกันในอาหารจานนี้ เป็นอาหารตาอาหารปากเพราะครบรสเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม เผ็ดและดีต่อสุขภาพ มีสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ใน 1 คำ (พันธิตร มะลิสุวรรณ และ ดนุชนัฐ ตินเวส, 2547, น. 66-67) ชาววังเวียดนามไม่รับประทานกลีบบัวสดแต่ใช้ประโยชน์จากกลิ่นหอมของบัวเพื่อทำชา ชาบัวพระราชวังเว้ (Hue) เป็นชาสำหรับพระมหากษัตริย์ คนทำจึงต้องพิถีพิถันและใช้เวลานานขั้นตอนแรกคือเลือกชา ต้องเป็นชาชั้นดี แล้วพายเรือออกไปบึงบัวตอนเย็นค่ำ ๆ ใส่ใบชาเข้าไปในดอกบัวตูมที่ใหญ่และสีสวยแล้วมัดไว้ไม่ให้บาน เช้าขึ้นจะพายเรือไปเก็บทั้งดอก หลังจากเก็บบัวมาก็เอาชาและเกสรบัวออกผึ่งให้แห้งตามธรรมชาติ โดยไม่ควรนำไปผึ่งแดดจะได้ชาบัวที่หอมกลิ่นดอกบัว สมัยก่อนนิยมใช้น้ำค่างบนใบบัวตอนเช้ามีดเพื่อชงชา (Thanh, 2008)

ภาพที่ 1 เมี่ยงกลีบบัว

ภาพที่ 2 ชาบัวเวียดนาม

ด้านรสชาติอาหารที่ทำจากบัว คนทั้งสองประเทศมีความนิยมแตกต่างกัน อาหารไทยโดยเฉพาะอาหารไทยภาคกลางมีหลายรสชาติ ทั้งเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม และเผ็ด อาหารส่วนใหญ่ใช้เครื่องปรุงแต่งกลิ่น เครื่องเทศมาก (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2558, น.29) ในขณะที่คนเวียดนามนิยมอาหารที่มีรสกลมกล่อม ไม่จัดจ้านมาก ไม่เข้มข้นไปทางใดทางหนึ่ง ไม่ปรุงมากเพราะให้ความสำคัญกับรสชาติสดใหม่ของวัตถุดิบ (Phuc & Mahavarakorn, 2020, p. 94) เช่น ข้าวห่อใบบัวของไทยนำข้าวไปผัดกับเครื่องต่าง ๆ ก่อนห่อใบบัวแล้วนำไปนึ่ง (ลดาวัลย์ อินคง, 2563) ส่วนคนเวียดนามนำข้าวไปหุงกับน้ำต้มเมล็ดบัวและผัดเครื่องแยกต่างหากแล้วนำไปห่อใบบัวเพื่อรักษารสชาติและกลิ่นหอมของข้าวหุงน้ำต้มเมล็ดบัว (Van, 2021) แกงไทยที่มีบัวเป็นส่วนประกอบมีรสเผ็ดและจัดจ้านมากกว่าแกงเวียดนาม โดยไทยนิยมใส่กะทิและเครื่องแกงที่มีสมุนไพรหลายชนิดที่มีรสเผ็ดและกลิ่นแรง เช่น สายบัวต้มกะทิ แกงส้ม แกงเลียงไหลบัว (จารุวรรณ นพพรค์, 2525, น.99) ส่วนคนเวียดนามนิยมแกงจืด ไม่ใส่เครื่องแกงมาก เครื่องแกง

ส่วนมากมีหอมแดง กระเทียม ตะไคร้สับแล้วเจียวให้หอมเพื่อดับกลิ่นเนื้อ กุ้ง ปลา วัตถุดิบที่ใช้ปรุงรสอาหารก็ไม่เหมือนกัน เช่น รสเปรี้ยวจากอาหารไทยได้มาจากมะนาว มะกรูด ตะลิงปลิง มะดัน ส้มซ่า ส่วนคนเวียดนามเน้นรสเปรี้ยวจากมะนาว บ้างก็ใช้น้ำส้มสายชูหรือมะขาม (Phuc & Mahavarakorn, 2020, p. 94)

ภาพที่ 3 ข้าวห่อใบบัวของไทย

ภาพที่ 4 ข้าวห่อใบบัวของเวียดนาม

ภาพที่ 5 แกงส้มไหลบัวกุ้งสดของไทย

ภาพที่ 6 แกงส้มสายบัวเวียดนาม

อาหารจากบัวถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ เพราะบัวเป็นพืชที่มีฤทธิ์ทางยาสูง ชาวเวียดนามรับประทานอาหารจากบัวเพื่อช่วยปรับสมดุลร่างกาย เช่น เมื่ออากาศร้อน มีอาการอ่อนเพลียหรือร้อนใน ชาวเวียดนามมักรับประทานเหง้าบัวต้มน้ำตาล เหง้าบัวหรือเมล็ดบัวต้มน้ำตาล ซึ่งมีฤทธิ์เย็นช่วยบำรุงกำลัง บำรุงสมอง ช่วยให้เลือดไหลเวียนและนอนหลับ (Them, 1999, pp. 232-234) ในขณะที่คนไทยประกอบอาหารและรับประทานอาหารจากบัวตามหลักความสมดุลธาตุในทัศนะการแพทย์แผนไทย นิยมรับประทานน้ำต้มรากบัวเมื่อไม่สบายซึ่งเกิดจากธาตุในร่างกายนอกปกติ ต้มกะทิสายบัวมีสายบัวที่มีรสหวานเย็น รับประทานแล้วช่วยแก้ร้อนในและกระหายน้ำ เมี่ยงกลีบบัวก็เป็นอาหารไทยอย่างหนึ่งที่บำรุงธาตุและปรับธาตุได้ดีมาก มีสมุนไพรรักษาธาตุทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ น้ำ ไฟ ลม ดิน คนกินสามารถไล่สัดส่วนของวัตถุดิบให้สอดคล้องกับลักษณะธาตุประจำตัวได้ (วรารณ ศิริพัฒน์, 2546, น. 52-56)

2. ความประเพณีและความสัมพันธ์ของคนในสังคม

คนไทยและคนเวียดนามให้ความสำคัญกับมิตรภาพ จึงพูดจาอ่อนหวาน มารยาทดี รู้จักถนอมน้ำใจกันเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยก ดังแสดงในสำนวนไทย “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” หมายถึงการถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน เวียดนามก็มีสำนวนหลายสำนวนที่ให้คนระมัดระวังการกระทำเพื่อรักษามิตรภาพ เช่น สำนวน “dĩ hòa vi quý” หมายถึงเอาความปรองดองเป็นหลัก บรรพบุรุษชาวเวียดนามสอนลูกหลานว่าเวลาทำอะไรให้เอาความปรองดองเป็นหลักเพราะเป็นสิ่งสำคัญช่วยรักษามิตรภาพและความสามัคคีของคนในสังคม เพื่อรักษาความปรองดองนั้น ทุกคนต้องรู้จักถ่อมตน ควบคุมอารมณ์ ลดความเป็นตัวตน หลีกเลี่ยงคำพูดที่ทำให้

ชุมชนมองน้ำใจกันและยอมรับฟังคนอื่นเพื่อตกลงกันด้วยดี (Hoang, 2007, p. 432) มีสำนวนเวียดนามหลายสำนวนมีความหมายในทางเดียวกัน เช่น thêm bạn bớt thù (เพิ่มเพื่อนลดศัตรู) một điều nhìn chín điều lành (อดทน 1 ส่วนได้ดี 9 ส่วน) cơm sôi bớt lửa (ข้าวเดือดลดไฟ) และ chồng giận thì vợ bớt lời (เมื่อสามีโกรธ ภรรยาควรพูดให้น้อยลง) นอกจากนี้ทั้งสองประเทศเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคนที่เคยรักเคยผูกพันกับเส้นใยของบัว แม้จะมีเรื่องให้ขุ่นเคืองกันอย่างไรก็ยังคงคิดถึง ห่วงใยกันเสมอ ตัดขาดกันไม่ได้ เช่น ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ พี่น้องในครอบครัวหรือคู่รัก ดังเส้นใยในสำนวนไทย “เด็ดบัวยังเหลือใย” หรือคำกลอนเวียดนาม “Dấu lia ngó ý còn vương tơ lòng” หมายถึงแม้หักไหลบัวให้ออกจากกันแต่ยังมีเส้นใยเชื่อมอยู่ไม่ขาด คำกลอนนี้ปรากฏในวรรณกรรมชิ้นเอกของเวียดนามคือ เรื่อง **นางเกี้ยว** (Truyện Kiều) ผู้แต่งนำใยบัวมาเปรียบกับความรักของนางเอกกับพระเอก แม้เลิกกันแล้วแต่ยังรักและคิดถึงกัน (Mai, 2013)

การให้ความสำคัญกับมิตรภาพเป็นเหตุทำให้คนไทยและคนเวียดนามมีลักษณะคล้ายกันคือเป็นคนซื่อเกรงใจ ไม่ค่อยพูดตรง มักพูดอ้อมไปอ้อมมาเพื่อลดความขัดแย้งกัน (Khai & Mahavarakorn, 2019, pp. 40-46) ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช (2555, น.143) กล่าวว่าคนไทยมักกระวังคำพูดเพื่อถนอมน้ำใจกัน หากจำเป็นต้องพูดเรื่องที่ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกไม่สบายใจ คนไทยจะพยายามพูดอ้อม หลีกเลียงคำพูดที่ทำให้อีกฝ่ายต้องเสียความรู้สึก เช่นเดียวกับ Them (1999, pp. 180-184) กล่าวว่าสังคมเวียดนามเป็นสังคมเกษตรกรรม คนจึงถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันเป็นชุมชนช่วยเหลือกันและให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของคู่สนทนาเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม จึงมีลักษณะพูดอ้อมหรือไม่พูดตรง ๆ เช่น เมื่อมีคนทำอาหารให้รับประทานแล้วไม่อร่อย คนเวียดนามจะไม่บอกตรง ๆ ว่าไม่อร่อยแต่จะหาวิธีพูดให้ถนอมน้ำใจ เช่น กินได้ รสชาติใช้ได้ หรือถ้าอยากทราบว่ามีคนไม่ชอบหรือไม่ก็อาจจะถามว่าคุณกลับบ้านดีกสามีจะว่าอะไรไหม คุณรอแฟนมารับหรือ เป็นต้น ลักษณะนิสัยดังกล่าวเป็นลักษณะร่วมของชาวเอเชียันที่มีวัฒนธรรมเกษตรกรรมการปลูกข้าว ซึ่งต้องใช้แรงงานมากเพื่อจัดระบบน้ำหรือระบบชลประทาน เก็บเกี่ยวข้าวคนที่ทำอาชีพปลูกข้าวจึงต้องร่วมแรงทำไร่ทำนา ช่วยเหลือกัน ดังนั้นสังคมเกษตรกรรมต้องการความสามัคคีของคนในครอบครัวเดียวกัน ตระกูลเดียวกัน หรือเพื่อนบ้านในหมู่บ้านเดียวกัน (Pham & Tran, 2001, p. 121)

3. ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) รายงานว่า ประชากรของประเทศไทยร้อยละ 93.5 นับถือศาสนาพุทธ กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทย ศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองและสืบต่อกันมายาวนาน หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ซึมซับลงในวิถีชีวิตไทยทุกด้าน สร้างเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมไทย เช่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น (วรเดช อมรรวพิตพัฒน์ และพิเชษฐ กาลามเกษตร, 2560, น. 32) หลักธรรมคำสอนสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นเรื่องบุญ-บาป ไม่จองเวรจองกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ปลูกฝังกันมาตั้งแต่เป็นเด็กจนเติบโต (พระชลญาณมุนี และสรวิชัย วงษ์สอาด, 2563, น. 113-114)

ความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องบุญ-บาป ไม่จ้องเวรจ้องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดยังแสดงในสำนวนไทยหลายสำนวน เช่น “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” “ทำดีได้ดี” “บุญทำกรรมแต่ง” “กรรมตามทัน” เป็นต้น ความเชื่อดังกล่าวยังสอดแทรกเข้าไปในนิทานไทยหลายเรื่องโดยเฉพาะนิทานชาดกเพื่อสั่งสอนให้มนุษย์ทำความดี ละเว้นความชั่ว เช่นนิทานชาดกเรื่อง **มิตตวินทุกชาดก** เนื้อเรื่องมีอยู่ว่า สามิภรรยาเศรษฐีคนหนึ่งเป็นคนนับถือศาสนาพุทธ พวกเขามีลูกชายคนเดียวชื่อมิตตวินทุกะซึ่งเป็นคนดีมีใจดี ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ วันหนึ่งวัดมีงานบุญใหญ่ แม่อยากให้ลูกชายไปวัดฟังธรรมเทศนาแต่ลูกไม่ยอมไป แม่จึงบอกให้ลูกไปวัดหลังจากกลับมาจะให้เงินถุงหนึ่ง มิตตวินทุกะจึงตกลงไปแต่ถึงวัดกลับหาที่แอบนอนทั้งคืน รุ่งขึ้นกลับบ้านรับเงินจากแม่ เขานำเงินถุงนั้นไปค้าขายจนได้กำไรเพิ่มหลายเท่า มิตตวินทุกะอยากออกเรือไปค้าขายเพราะอยากได้เงินมากกว่านี้ แม่ห้ามไม่ให้ไปเพราะกลัวเกิดอันตรายกับลูก มิตตวินทุกะไม่เชื่อฟังแม่และปลักแม่ล้มแล้วหนีไป ผลกรรมนั้นทำให้เรือหยุดกลางทะเล ทุกคนบนเรือจึงจับฉลากเพื่อหาว่าผู้ใดเป็นกาลกิณีทำให้เรือแล่นไปต่อไม่ได้ มิตตวินทุกะจับได้ทั้ง 3 ครั้งจึงถูกจับโยนลงแพ เขาลอยเข้าเกาะแห่งหนึ่งที่มีเปรต 4 นาง มิตตวินทุกะไม่รู้ว่าสาวสวย 4 นางเป็นเปรต จึงอยู่เสวยสุขกับพวกนาง แต่ไม่รู้จักพอเขาจึงลอยแพไปอีกเกาะที่มีเปรต 8 นาง 16 นาง และ 32 นางแต่ยังไม่พอใจ จนที่สุดถึงเมืองนรก เขาพบสัตว์นรกตนหนึ่งที่มีกงจักรพัดหัวอย่างเจ็บปวด แต่มิตตวินทุกะกลับเห็นจักรกรดเป็นเครื่องประดับทรงดอกบัวที่สวยงามจึงรีบคว้าขอดอกบัวนั้น จึงโดนจักรกรดพัดหัวจนเลือดไหลอย่างทรมาน นิทานชาดกเรื่องนี้สะท้อนความเชื่อเรื่องบุญบาปและการเวียนว่ายตายเกิด สอนให้คนเราละเว้นความชั่วและหัดพอใจในสิ่งที่มี หากสร้างกรรมชั่วขึ้นมา ผลกรรมนั้นจะติดตัวเราทำให้ประสบแต่ความทุกข์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 329)

ภาพที่ 7 มิตตวินทุกะถูกโยนลงแพ

กรดพัดหัว
ถ่ายโดยผู้วิจัย ณ วัดเครือวัลย์วรวิหาร
เทพวราราม

ภาพที่ 8 มิตตวินทุกะถูกจักร

กรดพัดหัว
ถ่ายโดยผู้วิจัย ณ วัดสุทัศน์

สภานานาศาสนาประจำประเทศเวียดนาม (Vietnam Government Committee for Religious Affairs) รายงานเมื่อปี พ.ศ. 2561 ว่า ร้อยละ 74 ของประชากรเวียดนามไม่มีศาสนาประจำตัว รองลงมาคือนับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 14.91 และร้อยละ 11.49 ประชากรนับถือศาสนาอื่น ๆ (The United States Embassy and Consulate in Vietnam, 2018) ศาสนาพุทธเผยแพร่เข้าเวียดนามจากประเทศอินเดียและเจริญรุ่งเรืองมากโดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ ลี-จัน (Ly-Tran) นับเป็นศาสนาประจำชาติ

ของเวียดนาม ต่อมาเมื่อสงครามกับจีน หลักฐานเกี่ยวกับศาสนาจึงถูกทำลายและศาสนาพุทธก็เสื่อมลง จนถึงสมัยราชวงศ์เล (Le) รัฐบาลประกาศให้ประชาชนนับถือลัทธิขงจื๊อ ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการบูรณะฟื้นฟูศาสนาพุทธ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ได้จัดตั้งขึ้นและบูรณะฟื้นฟูศาสนาพุทธอีกครั้ง ศาสนาพุทธผูกพันกับชีวิตชาวเวียดนามมากโดยเป็นนิกายมหายานที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ลักษณะพิเศษของศาสนาพุทธที่เวียดนามคือมีการผสมผสานกับความเชื่อพื้นบ้าน คือมีการบูชาทั้งพระพุทธเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เห็นได้จากในวัดมักบูชาพระพุทธเจ้าด้านหน้าและเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และวีรบุรุษอยู่ด้านหลัง ศาสนาพุทธที่เวียดนามยังได้รับอิทธิพลจากลัทธิอื่น ๆ จึงมีความยืดหยุ่นมาก โดยเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องไปวัดแต่ให้ความสำคัญกับการทำความดี ซื่อสัตย์และกตัญญูต่อพ่อแม่ บรรพบุรุษ โดยถือว่าพ่อแม่คือพระพุทธเจ้า จึงนิยมไหว้บูชาบรรพบุรุษที่บ้านทุกวันพระ (Them, 1999, pp. 242-254) ดอกบัวเป็นดอกไม้สำคัญทางศาสนาพุทธ คนเวียดนามนิยมใช้ดอกบัวไหว้พระเหมือนคนไทย โดยดอกบัวบานเป็นตัวแทนของอดีต ฝักบัวเป็นตัวแทนของปัจจุบันและเมล็ดบัวเป็นตัวแทนของอนาคต ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเวียนว่ายตายเกิด (Vietnam Television, 2018) ความเชื่อในศาสนาพุทธมักแสดงในนิทานพื้นบ้านเวียดนาม ซึ่งมักมีตัวละครเรียกว่า “บุก” ปรากฏขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนที่ถูกเอาเปรียบ คำว่า “บุก” มาจากคำว่าพุทธะในภาษาบาลีสันสกฤต หมายถึงพระพุทธเจ้า คำสอนสำคัญเกี่ยวกับศาสนาพุทธที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเวียดนามคือการแสดงความเชื่อเรื่องบุญ-บาป การเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อสะท้อนความฝันและความหวังของมนุษย์เกี่ยวกับความยุติธรรม คนดีย่อมชนะคนชั่ว สมัยก่อนเวียดนามปกครองด้วยระบอบศักดินา ชาวบ้านทำนาทำไร่ยากจนมักถูกดูถูก ถึงแม้ทำงานขยันตลอดชีวิตก็ยากจน ดังนั้นคนในสังคมมักคาดหวังความยุติธรรม นิทานเป็นพื้นที่แห่งความหวังนั้น ผู้แต่งไม่ว่าจะเขียนเกี่ยวกับความดี ความงาม ความชั่ว เป็นต้น ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อยืนยันความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง “ทำดีได้ดี” (ở hiền gặp lành) “กงกรรมก่เวียน” (gieo gió gặp bão) ซึ่งเป็นมาตรฐานในการประเมินคุณค่านิทาน (Trang, 2017, pp. 1111-1120)

ดั่งนิทานพื้นบ้านเวียดนามเรื่อง **กะลามะพร้าว** (So Dua) ตัวละครเอกคือกะลามะพร้าวซึ่งเกิดมาจากรูปร่างอัปลักษณ์ เป็นเพียงก้อนเนื้อกลมเหมือนกะลามะพร้าว ไม่มีแขนขา แถมฐานะยากจน อยู่รับใช้บ้านเศรษฐี กะลามะพร้าวขยันทำงาน เลี้ยงวัวได้เก่งมากแต่ก็ถูกคนอื่นดูถูกและรังเกียจ ด้วยความขยันและความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กะลามะพร้าวได้แต่งงานกับลูกสาวคนสุดท้ายของเศรษฐี หลังจากนั้นก็แปลงกายเป็นชายหนุ่มรูปงาม ขยันเรียนหนังสือจนสอบข้าราชการได้ที่ 1 เป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์ ลูกสาวคนโต 2 คนของเศรษฐีอีกนางสาวจึงชวนน้องพายุเรือเล่นแล้วลักน้องตกทะเลตายเพื่อตัวเองแทนที่น้อง กะลามะพร้าวช่วยภรรยาได้และพากลับบ้าน พี่สาวสองคนอับอายมากจึงต้องหนีจากเมืองและใช้ชีวิตเร่ร่อนอย่างยากลำบาก นิทานเรื่องนี้สะท้อนความอดทน ความเพียรพยายามของคนชนชั้นต่ำในสังคมและแสดงความเชื่อเรื่องบุญ-บาป

ภาพที่ 9 น้องสาวถูกผลักดันน้ำ จัดทำโดยผู้วิจัย

นิทานพื้นบ้านเรื่อง “เต็มก้าม” (Tam Cam) เป็นนิทานเวียดนามเรื่องหนึ่งที่สอดแทรกความเชื่อทางศาสนาพุทธเกี่ยวกับเรื่องบุญบาปและการเวียนว่ายตายเกิด มีโครงเรื่องคล้ายกับนิทานปลาพุทองของไทย เนื้อเรื่องกล่าวถึงเต็มเป็นผู้หญิงที่หน้าตาสวยงามและมีจิตใจเมตตา แม่เสียชีวิตเต็มจึงอยู่กับแม่เลี้ยงและลูกสาวของแม่เลี้ยงคือก้าม แม่ลูก 2 คนนี้เป็นคนโหดร้าย ชอบด่าว่าและบังคับให้เต็มทำงานบ้านทุกอย่างเหมือนคนใช้ถึงแม้แม่กับน้องทำสิ่งไม่ดีกับเต็มหลายอย่างแต่เธอยังรักและไม่เคยโกรธ ด้วยความดีนั้น เธอจึงได้แต่งงานกับกษัตริย์ แม่เลี้ยงกับก้ามอิจฉามาก ครั้งหนึ่งเต็มกลับบ้านเยี่ยมแม่และน้องแล้วปิ่นขึ้นต้นหมากเพื่อเก็บหมากไว้ไหว้บูชาพ่อ แม่เลี้ยงและน้องอยู่ข้างล่างจึงใช้มีดตัดต้นหมากจนทำให้ก้ามตกบ่อน้ำเสียชีวิต ด้วยผลบุญของตนเต็มได้เกิดใหม่หลายครั้งเพื่ออยู่ข้างกษัตริย์ เช่น เกิดเป็นนก ตันไม้ ก็ทอผ้า เป็นต้น แต่ก็ถูกแม่ลูกก้ามฆ่าทุกครั้ง ครั้งสุดท้ายเต็มเกิดเป็นคนที่ชอบตัวในลูกจันและได้ขายคนหนึ่งเก็บมาเลี้ยง วันหนึ่งเต็มได้พบกษัตริย์และกลับเข้าวัง เธอเล่าทุกเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนให้กษัตริย์ฟัง พระองค์โกรธมากจึงสั่งประหารชีวิตแม่เลี้ยงและก้าม นอกจากนิทาน 2 เรื่องดังกล่าวยังมีนิทานอีกหลายเรื่องที่มีอนุภาคทำความดีได้รางวัล ได้รับการยกย่อง ทำความชั่วถูกลงโทษ แสดงมนุษยธรรมและความยุติธรรมเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่ว สะท้อนความคาดหวังของประชาชนเรื่องความดีต้องเอาชนะความชั่ว (Cao, 2019)

ภาพที่ 10 แม่เลี้ยงตัดต้นหมาก จัดทำโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป ศาสนาพุทธในสังคมไทยและเวียดนามมีความเหมือนและต่างกันหลายอย่างแต่ล้วนสอนให้คนทำความดีโดยสวดแทรกคำสอนเรื่องบุญ-บาปและการเวียนว่ายตายเกิดเข้าไปในสำนวน นิทานชาดกหรือนิทานพื้นบ้าน เป็นความเชื่อพื้นฐานทางศาสนาพุทธที่คนทั่วไปรับรู้และถือปฏิบัติ

4. วัฒนธรรมด้านภาษา

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภาษาของแต่ละชนชาติสัมพันธ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ภาษาและวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ความงดงามประการหนึ่งของภาษาคือสำนวน กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. ก) กล่าวว่า สำนวนเป็นถ้อยคำที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านาน ช่วยให้ถ้อยคำมีความไพเราะและคมคาย สำนวนเป็นเครื่องมือบันทึกวัฒนธรรมไทยหลายด้าน เช่น การกินอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านภาษา สำนวนสะท้อนให้เห็นความเจ้าบทเจ้ากลอนคนไทยที่มักมีการเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองในสำนวนให้น่าฟังและจำได้ง่าย เช่น “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง” (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับวรรณ คมมานุสรณ์ (2549, น.7) กล่าวว่า สำนวนไทยมีลักษณะไพเราะด้วยการใช้คำสัมผัสคล้องจองกันในสำนวน โดยคำที่คล้องจองกันคือคำที่มีสระและมาตราตัวสะกดอย่างเดียวกัน สำนวนที่มีคำสัมผัสคล้องจองอาจจะมี 4 6 8 พยางค์ หรือมากกว่านั้นก็ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 246) ตัวอย่างเช่น

สำนวนที่มี 4 พยางค์ เช่น เก็บหอมรอมริบ เจ็บไขได้ป่วย ทำมาคำขึ้น เงยหน้าอ้าปาก

สำนวนที่มี 6 พยางค์ เช่น บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น แม่สายบัวแต่งตัวค่าง แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร หวานเป็นลม ขมเป็นยาสำนวนที่มี 8 พยางค์ เช่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด สำนวนที่มี 10 พยางค์ เช่น เด็ดดอกไม่ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไว้โย

จากการศึกษาคำสัมผัสในสำนวนไทย พบว่า คำสัมผัสในสำนวนมี 2 ประเภท คือ สัมผัสภายในวรรค เช่น แม่สายบัวแต่งตัวค่าง เก็บหอมรอมริบ เจ็บไขได้ป่วย เป็นต้น และคำสัมผัสระหว่างวรรคหรือสัมผัสนอก เช่น บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี เป็นต้น

คำสัมผัสคล้องจองเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสำนวนเวียดนาม Chu, Luong, and Phuong (1993, pp. 163-167) กล่าวว่า โครงสร้างของสำนวนเวียดนามมักแบ่งเป็นวรรค ถ้าแต่ละวรรคเปรียบเป็นอิฐ คำสัมผัสถือเป็นปูนซีเมนต์ที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อยึดแต่ละก้อนทำให้กลายเป็นปึกแผ่นที่แข็งแกร่ง ลักษณะคำคล้องจองในสำนวนเวียดนามแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำคล้องจองที่อยู่ติดกันและคำคล้องจองที่อยู่ห่างกัน สำนวนที่มีคำคล้องจองอยู่ติดกัน เช่น

Đâm bị thốc chọc bị gạo /ดัม บี ทอก จอก บี ก่าว/ (ยุให้รำ ต่ำให้รำ)

Bắt tận tay, day tận trán /บัต ตัน ไต โย ตัน จ้าน/ (คาหน้าเขา)

คำคล้องจองที่อยู่ห่างกันพบมากในสำนวนเวียดนาม สามารถอยู่ห่างกัน 1 พยางค์หรือหลายพยางค์ สำหรับสำนวนที่มี 2 วรรค (2 vế) ส่วนใหญ่คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะคล้องจองกับคำกลางของวรรคหลัง (lời gieo vần lưng) เช่น Ăn cỗ đi trước, lội nước đi sau /อัน โก่อ ดี เจือก โหลย เนือก ดี เซา/ (การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร)

Thuốc đắng giã tật, sự thật mất lòng /ทวก ดั่ง หย้า ตัด สือ ถัด มัด หล่อง/ (หวานเป็นลม ขมเป็นยา) บางสำนวนคำสุดท้ายของวรรคหน้าคล้องจองกับคำสุดท้ายของวรรคหลังซึ่งพบน้อยมากในสำนวนเวียดนาม เช่น Nhanh chân thì được, chậm chân thì trượt /ยัน จัน ถิ เตือก จัม จัน ถิ เจือก/ (เมื่อใครยาว สาวได้ สาวเอา) กล่าวโดยสรุป คำสัมผัสคล้องจองในสำนวนไทยและสำนวนเวียดนามมีลักษณะใกล้เคียงกัน มีทั้งสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรค ทำให้น่าฟังและจดจำได้ง่าย สะท้อนความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนทั้งสองประเทศ

การอภิปรายผลการวิจัย

ประเทศไทยและประเทศเวียดนามตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีภูมิประเทศและภูมิอากาศใกล้เคียงกัน ทั้งสองประเทศเป็นประเทศเกษตรกรรม มีแม่น้ำอุดมสมบูรณ์และเป็นเขตร้อนชื้นซึ่งช่วยให้ดอกบัวเจริญเติบโต บัวจึงมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนามในหลายด้าน เช่น อาหารการกิน ความเชื่อประเพณี ศิลปะ เป็นต้น และถือเป็นดอกไม้ร่วมวัฒนธรรมของสองประเทศ (ธัญนันท์ วีระกุล, 2551, น. 72; Vietnam Television, 2018) สำนวนไทยเกี่ยวกับบัวเป็นวัฒนธรรมไทยสำคัญเพราะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับบัว คนไทยสังเกตเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบัวในการดำเนินชีวิต เช่น การเด็ดบัว การถอนบัว การนำบัวไปทำอาหาร เป็นต้น แล้วนำมาสร้างเป็นสำนวนเพื่อสอดแทรกความคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนวัฒนธรรมซ่อนในวัฒนธรรม

จากการศึกษาสำนวนไทยเกี่ยวกับบัว 4 สำนวน บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไวโย เห็นกงจักรเป็นดอกบัว และแม่สายบัวแต่งตัวค่าง ผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม สะท้อนวัฒนธรรมร่วมของ 2 ประเทศ 4 ประเด็น ได้แก่ 1. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ทั้งชาวไทยและเวียดนามนำทุกส่วนของบัวมาประกอบอาหารโดยมีวิธีทำคล้ายกันคือนำไปผัด แกง ต้ม จิ้ม น้ำพริก ทำขนมหวาน เป็นต้น แต่รายละเอียดด้านรสชาติ วัตถุดิบ ก็มีความต่างกัน แสดงเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ 2. ความประพุดติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ไทยและเวียดนามเปรียบสายใยบัวกับความสัมพันธ์ของคนที่เคยผูกพันกัน แม้จะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็ยังห่วงใยกัน ตัดขาดกันไม่ได้ ลักษณะนิสัยดังกล่าวเป็นลักษณะร่วมของชาวอาเซียนซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าวจึงอยู่ด้วยกันเป็นสังคมใหญ่ที่พึ่งพาอาศัยกัน จึงให้ความสำคัญกับมิตรภาพ ถนอมน้ำใจกันและระมัดระวังในคำพูด 3. ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ คนไทยและคนเวียดนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คนไทยนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทและคนเวียดนามนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน คนทั้งสองประเทศจึงมีความเชื่อร่วมกันในเรื่องบุญ-บาปและการเวียนว่ายตายเกิด ทำให้คนคิดดี ทำดีเมตตาต่อกัน 4. วัฒนธรรมด้านภาษา ในการศึกษาครั้งนี้คือความงามของสำนวน สำนวนไทยและสำนวนเวียดนามมัก

มีคำสัมผัสคล้องจองในสำนวนให้ฟังรื่นหู ไพเราะโดยมีลักษณะการเล่นเสียงสัมผัสคล้ายกัน มีทั้งสัมผัสในวรรคเดียวกัน และสัมผัสนอก แสดงความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนทั้งสองประเทศที่รังสรรค์คำมาสร้างสำนวนให้ภาษาไพเราะมากขึ้น

วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชาวต่างชาติเพราะวัฒนธรรมของแต่ละชาติแสดงวิถีชีวิตของคนชาตินั้น การสอนวัฒนธรรมควบคู่กับภาษาเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับชาวต่างชาติ ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี เรียนสนุกสนานและใช้ภาษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ดัง Mahavarakorn, Pornamphaisaku, Yenbutra, Phuc and Yen, 2018, p. 15) กล่าวว่า การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศโดยแทรกเรื่องราวทางวัฒนธรรมมีประโยชน์แก่ผู้เรียนหลายประการ ช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารได้ถูกต้องในบริบทสังคมไทยและมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยเนื่องจากเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตนเอง การสอนสำนวนให้แก่ชาวต่างชาติเป็นกิจกรรมการสอนภาษาอย่างหนึ่งเพื่อเพิ่มความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม สิริจิตต์ เดชอมรชัย (2556, น. 165) กล่าวว่า “การสอนสำนวนสุภาษิตสามารถสะท้อนถึงเอกลักษณ์ บุคลิกลักษณะ ความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้” นักศึกษาชาวเวียดนามเรียนรู้สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัว สามารถเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยได้ง่ายเพราะเป็นวัฒนธรรมที่ตนเองคุ้นเคย นำไปสู่การใช้สำนวนได้ถูกต้องตามบริบทสังคมไทย

บทความวิจัยนี้ศึกษาสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะร่วมของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมเวียดนาม ผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยนำความรู้ไปสร้างสื่อการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยเรื่อง “วัฒนธรรมไทยในสำนวนที่เกี่ยวกับดอกไม้ สำหรับนักศึกษาเวียดนาม” ซึ่งประกอบด้วยสำนวนไทยเกี่ยวกับดอกไม้ที่แสดงวัฒนธรรมไทยจำนวนมาก เช่น เห็นกงจักรเป็นดอกบัว บัวไม่ช้า น้ำไม่ขุ่น ดอกพิกุลร่วง กระดังงาลนไฟ เต็ดดอกไม้ร่วมต้น เป็นต้น ชุดความรู้เรื่องสำนวนเกี่ยวกับดอกไม้แสดงวัฒนธรรมไทยหลายประการซึ่งผู้เรียนชาวเวียดนามสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนามซึ่งเป็นวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้ผู้เรียนชาวเวียดนามมีความรู้และเกิดเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญคือช่วยให้ผู้เรียนชาวเวียดนามเข้าใจวัฒนธรรมตัวเองลึกซึ้ง นำไปสู่ความเข้าใจเรื่อง “วัฒนธรรมร่วม” ของไทยและเวียดนามยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปสร้างสื่อการเรียนรู้การสอนสำนวนและวัฒนธรรมไทยให้นักศึกษาเวียดนาม ช่วยทำให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านสำนวน ภาษาและวัฒนธรรมไทย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

บทความนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้เรื่องสำนวนที่เกี่ยวกับบัวทำให้เห็นวัฒนธรรมไทย 4 ด้าน ได้แก่ อาหารการกิน ความประพฤติกาลและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ และวัฒนธรรมด้านภาษา โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม คือวัฒนธรรมด้านอาหาร ความสัมพันธ์และความประพฤติกาลของคนเวียดนามในสังคม ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนา และการเล่นเสียงสัมผัสในสำนวน ซึ่งเป็น “วัฒนธรรมร่วม” ของไทยและเวียดนามโดยมี “ลักษณะเฉพาะ” ที่แสดงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทยและเวียดนาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2558). *อัตลักษณ์อาหารไทย 4 ภาค = The identity of Thai cuisine in the 4 regions*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หนังสืออุทิศภาษาไทย ภาษาไทย นำศึกษาหาคำตอบ*. กรุงเทพมหานคร: สกสค.ลาดพร้าว.
- กฤษฎา มีสกุล. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มทร.ธัญบุรี [อินเทอร์เน็ต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล; 2562 [เข้าถึงเมื่อ 23 มกราคม 2565]. ค้นคืนจาก <http://www.rspg.mutt.ac.th/?p=4188>
- จารุวรรณ นพพรรค์. (2525). *ทฤษฎีอาหาร 1 = อาหารประจำภาค 4 ภาค*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- दनัย เมธิตานนท์. (2548). *บ่อเกิดสำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: มิติใหม่.
- ดินาร์ บุญธรรม. (2557). *วัฒนธรรมดอกไม้*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญนันท์ วีระกุล. (2551). *ไม่มั่งคั่ง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บ้านและสวน.
- พระชลญาณมุนี, และสรวิชัย วงษ์สอาด. (2563). พระพุทธศาสนากับความเชื่อ. *วารสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 6(2), 99-115.
- พันธิ์ มลิสวรรณ, และ ดนุชนัฐ ดิณเวส. (2547). อาหารจากดอกไม้ คุณค่าคู่ความงาม. *สมุนไพรเพื่อสุขภาพ*, 3(40), 63-73.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. (2555). *การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2561). *ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ลดาวัลย์ อินคง. (2563). *เสน่ห์ อาหารไทยโบราณ หาทานยากในปัจจุบัน*. ค้นคืนจาก <https://www.baanlaesuan.com/54636/thai-food>
- วรเดช อมรรพพิพัฒน์, และพิเชษฐ กาลามเกษตร. (2560). *วิถีชีวิต 5 ศาสนิกในประเทศไทย : พุทธ อิสลาม คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู ซิกข์*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- วรวรรณ คงมานุสรณ์. (2549). *รู้ถ้วนสำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วราภรณ์ ศิริพัฒน์. (2546). อาหารเพื่อสุขภาพ. *รูสมิแล*, 24(3), 49-58.
- วาณิช จรุงกิจอนันต์. (2528). *ถกสำนวนไทย เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: บุรพาสาน.
- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. (2560). *ภาษาไทยใช้ให้ถูก*. ค้นคืนจาก http://www.moeradiothai.net/web/news_etc/detail/160
- สง่า กาญจนาคพันธุ์. (2538). *สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *สำนักงานสถิติฯ เผยผลสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต ปี 2561*. ค้นคืนจาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2561/N21-09-61-1.aspx>
- สิริจิตต์ เดชอมรชัย. (2556). *การสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ อัสวไชยชาญ. (2553). *บัวไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปลาตะเพียน.

- Anh, L. (2020). *National Assembly delegate Tran Thi Quoc Khanh questioned the Prime Minister about Vietnam's national flower*. Retrieved from <https://quochoi.vn/hoatdongdbqh/pages/tin-hoat-dong-dai-bieu.aspx?ItemID=45672>
- Cao, H. T. (2019). *Buddhist thought in Vietnamese fairy tales*. Retrieved from <https://phatgiao.org.vn/tu-tuong-phat-giao-trong-truyen-co-tich-viet-nam-d33760.html>
- Chu, X. D., Luong, V. D., & Phuong, T. (1993). *Vietnamese Proverbs*. Ha Noi: Ha Noi Science and Technology.
- Dai Doan Ket Newspaper. (2021). *Water lily with fish sauce*. Retrieved from <http://daidoanket.vn/bong-sung-mam-kho-557695.html>
- Hoang, P. (2007). *Vietnamese Dictionary*. Da Nang: Vietlex.
- Khai, T. M. L., & Mahavarakorn, S. (2019). Thai Language Learning and Teaching of the Vietnamese Students in Cross-Cultural Communication Contexts. In *International Symposium on Education, Psychology and Social Sciences 2019* (pp. 40-46). Tokyo: ISEPSS.
- Mai, V. H. (2013). "Regret a little old companionship ..." Is Kieu missing and thinking about Kim Trong [special issues]. *Song Huong Journal*, 13(8). Retrieved from <http://tapchisonghuong.com.vn/tin-tuc/p0/c7/n11851/Tiec-thay-chut-nghia-cu-cang-phai-chang-la-Kieu-nho-va-nghi-ve-Kim-Trong.html>
- Nguyen, P. C. (2000). Lotus symbol in Vietnamese culture. *Van hoa dan gian*, 72(9), 53-61.
- Pham, D. D., & Tran, T. T. L. (2001). *Culture of Southeast Asia*. Ho Chi Minh: Education.
- Phuc, T. L. N., & S Mahavarakorn, S., (2020). Culture and ways of life in Thai and Vietnamese Street Food. *Institute of Culture and Arts Journal*, 22(1), 85-97.
- Mahavarakorn, S., Pornamphaisaku, N., Yenbutra, P. (2018). *Constructing culture-based reading materials to improve reading skill of the Vitnamese students*. Bangkok: Srinakharinawit.
- Thanh, N. (2008). *Lotus flower in Vietnamese food culture*. Retrieved from <https://giacngo.vn/hoa-sen-trong-van-hoa-am-thuc-viet-nam-post2126.html>
- The United States Embassy and Consulate in Vietnam. (2018). *International Religious Freedom Report – Vietnam 2018*. Retrieved from <https://vn.usembassy.gov/vi/irfreport2018>
- Them, N. T. (1999). *The basis of Vietnamese cultural*. Ha Noi: Education publishing house.
- Trang, T. T. N. (2017). Type of Cinderella story in Vietnam and some Asian countries. In *Proceedings of the International Conference on Vietnamese Studies* (pp. 1111-1120). Ho Chi Minh: Ho Chi Minh City National University.
- Van, T. (2021). *Discover features in the food culture of lotus*. Retrieved from <https://golviet.vn/kham-pha-net-dac-trung-trong-van-hoa-am-thuc-cua-hoa-sen-d5665.html>
- Vietnam Television. (2018). *Lotus in Vietnamese culture*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=6kKkw3ad8Sg&t=98s>

อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน

สำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู

A Task-Based E-Learning Courseware to Enhance Pre-Service

Teachers' Writing Skills for Leaders

ฤดี กมลสวัสดิ์ (Ruedee Kamonsawad)

นักศึกษาด้านวิชาการภาวะผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Doctoral Student of Educational Leadership, Graduate School, Suan Dusit University

วัชรพล วิบูลยศรีน (Watcharapol Wiboolyasarin)

รองศาสตราจารย์ ดร. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University

ศิโรจน์ ผลพันธิน (Sirote Pholpuntin)

รองศาสตราจารย์ ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

President of Suan Dusit University

E-mail: Ruedee.ka@bsru.ac.th

Received: June 29, 2022, Revised: August 29, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methods) โดยมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตหรือศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่มีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) 2) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ผ่านการสังเกตการสอนและการทดลองสอนในโรงเรียน จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และ 3) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ผ่านการสังเกตการสอนและการทดลองสอนในโรงเรียน และลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเขียนเพื่อการสื่อสารทางวิชาการและวิชาชีพ (รหัสวิชา 2191104) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกแบบกลุ่ม (cluster sampling) ผลการศึกษาพบว่า 1) อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมปฏิบัติงาน ขั้นปฏิบัติการภาระงาน และขั้นหลังการปฏิบัติงาน 2) อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.67/85.13 ซึ่ง

เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 และ 3) อีเลิร์นนิงคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: อีเลิร์นนิงคอร์สแวร์ การเขียนสำหรับผู้นำ การเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้แบบใช้ภาระงานเป็นฐาน

Abstract

The purpose of this research aimed to develop a task-based e-learning courseware to improve pre-service teachers' writing skills for leaders. The following samples were included in this mixed-methods study: 1) ten teachers of Thai learning area or other subject areas, under the Ministry of Education or the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, as well as teachers who have taught a Bachelor of Education program in Thai and had at least three years of teaching experience, were selected using a sampling technique known as purposive sampling; 2) ten fourth-year pre-service teachers majoring in Thai language from the Faculty of Humanities and Social Sciences at Bansomdejchaopraya Rajabhat University, who passed a teaching observation and participated in a teaching experiment in schools were selected using purposive sampling; and 3) twenty fourth-year pre-service teachers from the Division of Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences at Bansomdejchaopraya Rajabhat University who passed a teaching observation and participated in a teaching experiment in schools as well as enrolling in the Writing for Academic and Professional Communication course (course code 2191104) in the second semester of academic year 2021 were chosen by cluster sampling. The results indicated that 1) the task-based e-learning courseware consisted of three steps: preparing task, practicing task, and post-practicing task; 2) the developed e-learning courseware met the 80/80 benchmark with an efficiency of 86.67/85.13; and 3) the developed e-learning courseware significantly improved pre-service teachers' writing skills for leaders after learning compared to before learning at the .05 level of significance.

Keywords: E-Learning Courseware, Writing Skills for Leaders, Online Learning, Task-Based Learning

บทนำ

ทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพนั้นมีความจำเป็นต่อทุกสาขาอาชีพ ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูหรือคุรุสภาได้ให้ความสำคัญของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพโดยกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานความรู้เรื่องที่ 5 (ราชกิจจานุเบกษา, 2563) คือ การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่มุ่งเน้นให้ครูซึ่งเป็นผู้นำทางวิชาการแก่นักเรียนมีสมรรถนะในการสื่อสารโดยสามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด

การอ่าน การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเขียน ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ แต่ต้องมีการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Waldman, 2016) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ระบุว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และในข้อที่ 4 บ่งชี้เกี่ยวกับความรู้และทักษะด้านภาษา โดยเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง อันสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากประเทศไทยมีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ใช้เป็นภาษาราชการในการติดต่อสื่อสารกัน และใช้เป็นสื่อกลางในการศึกษาหาความรู้เพื่อเติมเต็มศักยภาพของบุคคลทุกวัยและทุกอาชีพ

ครูในฐานะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งในการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนในสาขาใดก็ตามจำเป็นต้องใช้ทักษะภาษาไทยทั้งการพูด การเขียน การอ่าน และการฟังให้ถูกต้อง เข้าใจง่าย และเข้าใจความหมายตรงกัน จากการวิจัยด้านการใช้ทักษะภาษาไทยของนิสิตและทัศนะของนิสิตที่มีต่อการฝึกทักษะภาษาไทยของ กฤติยา เรวดี (2544) พบว่า ทักษะที่นิสิตปฏิบัติงานครูควรพัฒนาและฝึกฝนอันดับที่ 2 รองจากทักษะการพูด คือ ทักษะการเขียน จึงอาจกล่าวได้ว่า ทักษะการเขียนนั้นจำเป็นต่อนักศึกษาวิชาชีพครูที่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการในชั้นเรียนให้กับนักเรียนทุกระดับชั้นเพื่อสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน

ในการส่งเสริมความสามารถด้านภาษาไทยของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 คงปฏิเสธไม่ได้ว่า เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการอำนวยความสะดวกต่อผู้สอน และกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น (ฤติ กมลสวัสดิ์, 2560) อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์เป็นกระบวนการและสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับลักษณะความสนใจของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา และเป็นทางเลือกหนึ่ง πουผู้สอนเลือกใช้ให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (hybrid learning) อันจะช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (ภัทธิรา ชีรสวัสดิ์, 2556) สามารถนำมาใช้เป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาอย่างเป็นระบบที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการจัดเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนตลอดเวลา ศึกษาเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ผ่านระบบเครือข่ายผสมผสานกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน ซึ่งเป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาและได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริงโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย อันจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจภาษา ปรับใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม และการมีปฏิสัมพันธ์กับภาษาเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา จึงทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจสื่อความหมายได้มากกว่าการจัดโครงสร้างรูปประโยค (Ellis, 2003) การจัดการเรียนสอนโดยเน้นภาระงานเป็นฐานจึงสามารถส่งเสริมทักษะทางภาษาของผู้เรียนได้ (Rahman, 2011)

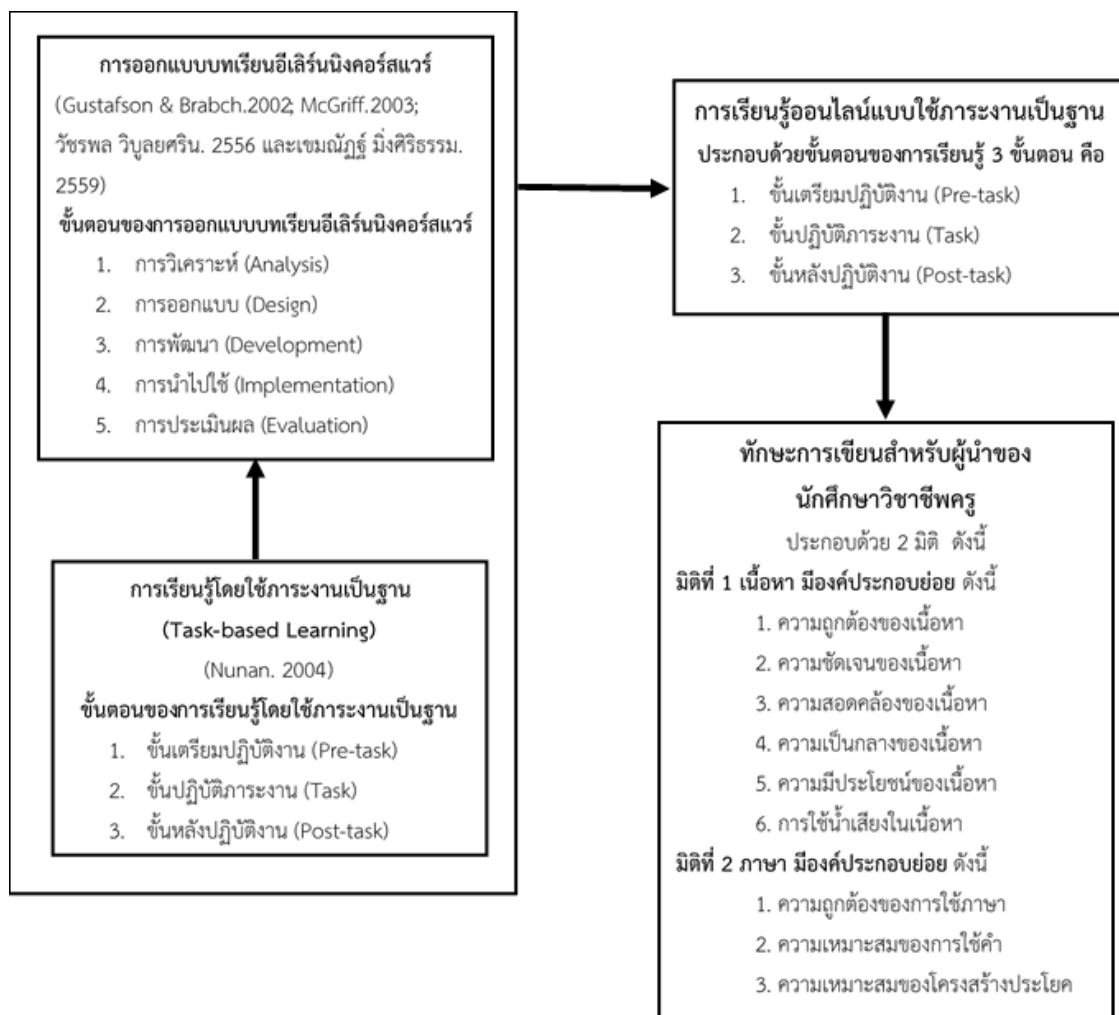
ผู้วิจัยจึงพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้สอน นักศึกษาวิชาชีพครู โดยจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมผ่านระบบการเรียนรู้ออนไลน์แก่นักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่

4 ซึ่งกำลังจะเริ่มต้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและก้าวเข้าสู่การประกอบวิชาชีพครูในอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมให้มิตักษะการเขียนสำหรับผู้นำและมั่นใจในการใช้ภาษาไทยถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนที่สอนได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนาต่อยอดในการประกอบวิชาชีพครูของตนเองได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู

กรอบความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed methods) โดยใช้แบบแผนขั้นตอนลำดับขั้นเชิงสำรวจ (exploratory sequential design) โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative method) มาใช้พัฒนาเครื่องมือวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative method) ตามแนวคิดของเครสเวลล์และเครสเวลล์ (Creswell & Creswell, 2018)

กลุ่มตัวอย่าง

1. ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตหรือศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่เข้าใจประเด็นสำคัญของการเขียนสำหรับผู้นำ และมีประสบการณ์สอนไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ผ่านการสังเกตการสอนและการทดลองสอนในโรงเรียน จำนวน 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

3. นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่ผ่านการสังเกตการสอนและการทดลองสอนในโรงเรียน และลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเขียนเพื่อการสื่อสารทางวิชาการและวิชาชีพ รหัสวิชา 2191104 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกแบบกลุ่ม (cluster sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูโดยใช้แนวคิดของนักการศึกษาหลายคน (Nunan, 2004; Rahman, 2011) เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Content Validity Index: CVI) โดย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูมีค่าเฉลี่ยของร้อยละความสอดคล้องของเนื้อหาข้อคำถาม (I-CVI) เท่ากับ 1 และมีค่าเฉลี่ยของร้อยละความสอดคล้องของเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1 แสดงให้เห็นว่า แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูและแบบประเด็นสนทนากลุ่มของนักศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

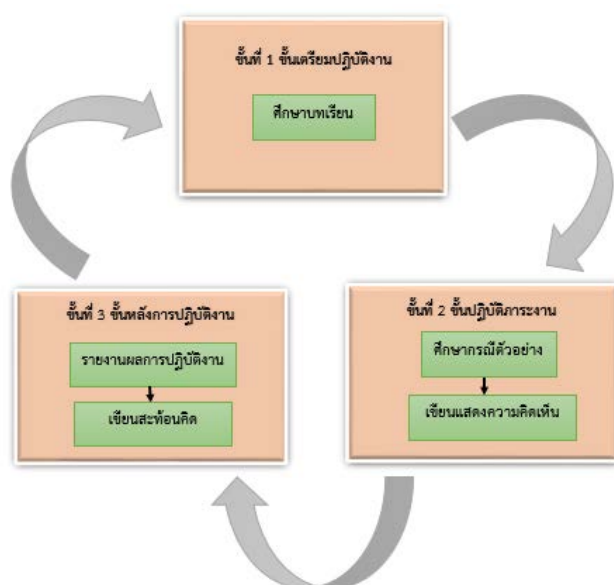
2. แบบประเมินสนทนากลุ่มของนักศึกษาเกี่ยวกับทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูผู้วิจัยสร้างแบบประเมินสนทนากลุ่มของนักศึกษาโดยใช้แนวคิดของลี (Lee, 2016) กับราห์แมน (Rahman, 2011) เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ จากนั้นนำประเด็นข้อคำถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยแบบประเมินสนทนากลุ่มของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยของร้อยละความสอดคล้องของเนื้อหาหัวข้อเท่ากับ 1 และมีค่าเฉลี่ยของร้อยละความสอดคล้องของเนื้อหาทั้งฉบับเท่ากับ 1 แสดงให้เห็นว่า ประเด็นข้อคำถามมีคุณภาพสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

3. อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยสร้างอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานโดยใช้แนวคิดของนักการศึกษาหลายคน (Ellis, 2003; Klement & Dostal, 2014; Nunan, 2004) เพื่อออกแบบกิจกรรมและกำหนดภาระงานในการฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วยเนื้อหาบทเรียนทั้งหมด 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 ความถูกต้องและชัดเจนของเนื้อหา บทที่ 2 ความสอดคล้องและความเป็นกลางของเนื้อหาบทที่ 3 ความมีประโยชน์และการใช้น้ำเสียงในเนื้อหา บทที่ 4 ความถูกต้องของภาษา และบทที่ 5 ความเหมาะสมของการใช้คำและโครงสร้างประโยค และใช้ระบบมูเดิล (Moodle) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (<http://human-elearning.bsru.ac.th>) เป็นช่องทางในการเรียนรู้

การดำเนินการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระยะตามแบบแผนขั้นตอนลำดับขั้นเชิงสำรวจ ได้แก่

ระยะที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูและอาจารย์ จำนวน 10 คน และจัดการสนทนากลุ่มร่วมกับนักศึกษา จำนวน 10 คน
2. ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูและอาจารย์ และการสนทนากลุ่มนักศึกษา เพื่อนำมาใช้พัฒนาองค์ประกอบทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการเขียนสำหรับผู้นำ การเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน และอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนของการเรียนการสอนออกเป็น 3 ชั้น ดังภาพที่ 2

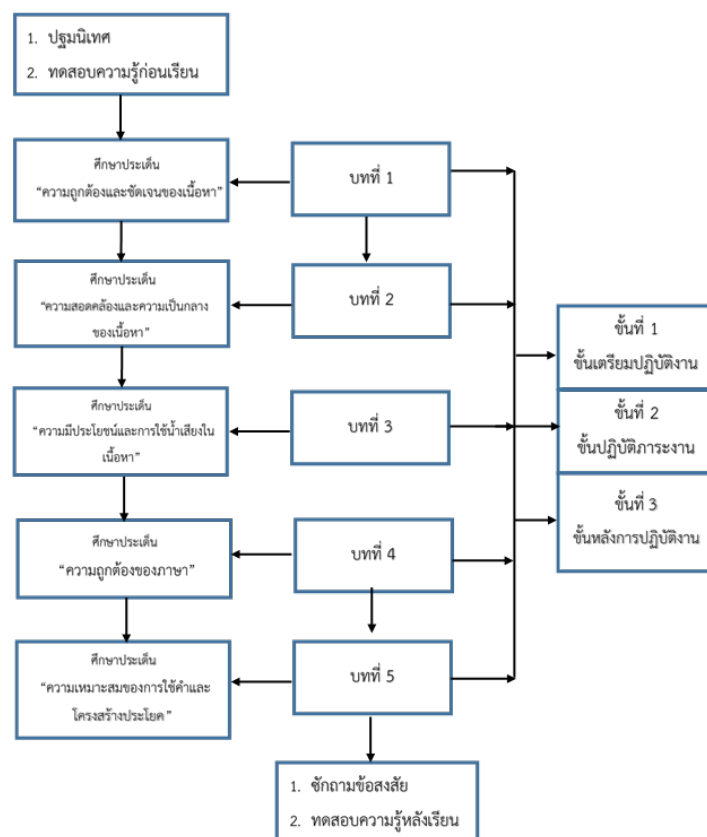
ภาพที่ 2 ขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนด้วยอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้่านของนักศึกษาวิชาชีพครู

4. ผู้วิจัยพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้่านของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วยเนื้อหาบทเรียนทั้งหมด 5 บท โดยใช้ระบบโมเดลของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยนำอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้่านของนักศึกษาวิชาชีพครูไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ยินดีเข้าร่วมวิจัยและส่งแบบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (consent form) ให้กับผู้วิจัย โดยเข้ารับการปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานในระบบและทำแบบทดสอบก่อนเรียน เมื่อนักศึกษากลุ่มทดลองล็อกอินเข้าสู่ระบบอีเลิร์นนิ่งฯ ด้วยเว็บลิงก์ <http://human-elearning.bsru.ac.th> แล้ว นักศึกษาจะเริ่มต้นศึกษาเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติการงานในแต่ละสัปดาห์ตามที่ได้รับมอบหมาย (ขั้นเตรียมปฏิบัติงาน) จากนั้นลงมือปฏิบัติการงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเขียนสำหรับผู้่าน (ขั้นปฏิบัติการงาน) หลังจากปฏิบัติการงานเสร็จสิ้นและส่งผลการปฏิบัติการงานกลับเข้าสู่ระบบอีเลิร์นนิ่งฯ และนักศึกษาแต่ละคนต้องรายงานผลการปฏิบัติงานลงในกระดานอภิปราย (ขั้นหลังการปฏิบัติงาน) และอ่านพิจารณาภาระงานของเพื่อนร่วมชั้นอย่างน้อย 2 ชิ้น แล้วเขียนการสะท้อนคิดลงในระบบอีเลิร์นนิ่งฯ ในประเด็นที่ได้เรียนรู้จากภาระงานของเพื่อนร่วมชั้นในแต่ละสัปดาห์ (ขั้นหลังการปฏิบัติงาน) จนครบทั้ง 5 บทเรียน (1 บทเรียนต่อ 1 สัปดาห์ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง) เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการงานทั้ง 5 สัปดาห์แล้ว จึงสามารถเข้าทำแบบทดสอบ

หลังเรียนได้ ภาระงานในแต่ละสัปดาห์ดำเนินการตามขั้นตอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบใช้ภาระงานเป็นฐาน ดังปรากฏในภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 เนื้อหาของอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ
ของนักศึกษาวิชาชีพครู

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและนำคะแนนทักษะการเขียนก่อนเรียนและหลังเรียนไปทดสอบความเป็น
กระจายแบบปกติ (normality) ด้วยสถิตินอนพาราเมตริก Kolmogorov-Smirnov One Sample Test เพื่อ
พิจารณาเลือกสถิติทดสอบที่เหมาะสม โดยพบว่าข้อมูลมีการกระจายแบบปกติ ($p < .05$) จึงเลือกใช้สถิติการทดสอบ
ค่าที (t-test) พร้อมกับทดสอบประสิทธิภาพของอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน
80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2545) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (Result)

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับ
ผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู

1. ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูและอาจารย์ และจากการสนทนากลุ่มร่วมกับนักศึกษา แล้วสรุปเป็นองค์ประกอบทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ

องค์ประกอบ	ตัวอย่างข้อความตัดตอนจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม
1. ความถูกต้องของเนื้อหา	“...ควรคำนึงถึงการเลือกใช้คำที่เหมาะสม ถูกต้องตามความหมาย” (ครูจิม) “ต้องทำให้งานเขียนนั้นมีข้อบกพร่องน้อยที่สุด” (ครูหนู) “เนื้อหาชัดเจน ไม่กำกวม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี” (ครูปอม)
2. ความชัดเจนของเนื้อหา	“ทุกการสื่อสารของผู้ใช้นั้นสามารถสร้างความสัมพันธ์และแรงปฏิกิริยาต่อสังคมโดยรอบได้” (ครูกอล์ฟ) “เนื้อหาชัดเจน ไม่กำกวม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี” (ครูปอม) “ปัญหาหลักในการทำงานคือ ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน” (นายเมฆ)
3. ความสอดคล้องของเนื้อหา	“เนื้อหาชัดเจน ไม่กำกวม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี” (ครูปอม) “ปัญหาหลักในการทำงานคือ ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน” (นายเมฆ)
4. ความเป็นกลางของเนื้อหา	“เนื้อหาชัดเจน ไม่กำกวม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี” (ครูปอม) “การสื่อสารที่ดีต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการทำงาน” (ครูปอย) “สื่อสารด้วยความประนีประนอมทำให้ผู้อ่านหรือผู้ได้บังคับบัญชาเข้าใจสารได้อย่างถูกต้องและเกิดความรัก ความสามัคคีและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร” (นางสาวทิพย์)
5. ความมีประโยชน์ของเนื้อหา	“ทุกการสื่อสารของผู้ใช้นั้นสามารถสร้างความสัมพันธ์และแรงปฏิกิริยาต่อสังคมโดยรอบได้” (ครูกอล์ฟ)
6. การใช้น้ำเสียงในเนื้อหา	“การสื่อสารที่ดีต้องไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการทำงาน” (ครูปอย) “สื่อสารด้วยความประนีประนอมทำให้ผู้อ่านหรือผู้ได้บังคับบัญชาเข้าใจสารได้อย่างถูกต้องและเกิดความรัก ความสามัคคีและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร” (นางสาวทิพย์) “...ให้เกียรติผู้อ่าน” (นางสาววัล)

ตารางที่ 1 ตารางสรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ

องค์ประกอบ	ตัวอย่างข้อความตัดตอนจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม
7. ความถูกต้องของการใช้ภาษา	“ต้องทำให้งานเขียนนั้นมีข้อบกพร่องน้อยที่สุด” (ครูหนู) “เป็นทักษะที่ต้องอาศัยความชำนาญในด้านการใช้ภาษาร่วมกับการถ่ายทอดความคิด” (นายเต้)
8. ความเหมาะสมของการใช้คำ	“หากเขียนผิด ก็จะทำให้ความหมายเปลี่ยน หรือขาดความน่าเชื่อถือได้” (ครูออย) “เนื้อหาชัดเจน ไม่กำกวม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี” (ครูปอม)
9. ความเหมาะสมของโครงสร้างประโยค	“เนื้อหาชัดเจน ไม่กำกวม เรียบเรียงอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จและเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี” (ครูปอม) “หากเขียนผิดก็จะทำให้ความหมายเปลี่ยน หรือขาดความน่าเชื่อถือได้” (ครูเหมียว)

2. ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลสำคัญจากข้อที่ 1. มาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสำหรับผู้นำ โดยจัดกลุ่มและกำหนดเป็นองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบของทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เนื้อหา มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 ความถูกต้องของเนื้อหา คือ การเขียนเนื้อหาที่มีความถูกต้องไม่บิดเบือนจากข้อเท็จจริง
- 1.2 ความชัดเจนของเนื้อหา คือ การเขียนเนื้อหาชัดเจนครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ของเรื่อง
- 1.3 ความสอดคล้องของเนื้อหา คือ การเรียบเรียงความคิดในแต่ละย่อหน้าและระหว่างย่อหน้าไม่มีความสับสนวุ่นวาย

ความสับสนวุ่นวาย ความเชื่อมโยงของเนื้อหามีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันทุกย่อหน้า

- 1.4 ความเป็นกลางของเนื้อหา คือ การแสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผลและเป็นกลางน่าเชื่อถือ
- 1.5 ความมีประโยชน์ของเนื้อหา คือ การเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีข้อเสนอแนะต่อผู้อ่านที่นำไปปฏิบัติได้จริง

นำไปปฏิบัติได้จริง

- 1.6 การใช้ภาษาในเนื้อหา คือ การใช้ภาษาสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ และไม่ใช้ภาษาผิดระดับ

กับบุคคล

มิติที่ 2 ภาษา มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 2.1 ความถูกต้องของการใช้ภาษา คือ การสะกดคำถูกต้องและการใช้เครื่องหมายวรรคตอน

ถูกต้อง

2.2 ความเหมาะสมของการใช้คำ คือ การใช้คำที่ถูกต้องตามความหมาย เนื้อความมีความกระชับ และไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย

2.3 ความเหมาะสมของโครงสร้างประโยค คือ การเรียบเรียงคำขยายถูกต้องตามโครงสร้างของประโยคและใช้คำเชื่อมถูกต้อง

3. ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบใช้ภาระงานเป็นฐานจากแนวคิดของนักวิชาการชาวต่างชาติหลายคน (Ellis, 2003; Nunan, 2004; Prabhu, 1979; Willis, 1996) เพื่อสร้างอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยสังเคราะห์เป็นขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมปฏิบัติงาน (preparing task) เป็นการเตรียมตัวผู้เรียนก่อนการปฏิบัติงาน เช่น การชี้แจงเนื้อหาและรายละเอียดต่าง ๆ ของบทเรียนในแต่ละองค์ประกอบก่อนการปฏิบัติภาระงานจริง
2. ขั้นปฏิบัติภาระงาน (practicing task) เป็นการศึกษากรณีตัวอย่างจากคลิปวิดีโอหรือเอกสาร และลงมือปฏิบัติภาระงานงานโดยการเขียนแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนด
3. ขั้นหลังการปฏิบัติงาน (post-practicing task) เป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานและสะท้อนความคิดโดยการศึกษางานเขียนของเพื่อนร่วมชั้นอย่างน้อย 2 ชิ้น จากนั้นเขียนสะท้อนความคิด สิ่งที่ได้รับ ประเด็นต่าง ๆ หรือประโยชน์จากภาระงานเขียน กรณีศึกษา หรือการรายงานผลการปฏิบัติภาระงานที่ได้รับ

ในการทดสอบประสิทธิภาพของอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่า ค่าเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนแต่ละบท (E1) มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.67 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ที่ 80 ส่วนคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (E2) มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.13 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ที่ 80 แสดงว่า อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานฯ ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถพัฒนาทักษะทักษะการเขียนสำหรับผู้นำให้กับกลุ่มตัวอย่างได้

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการทดลองใช้อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์ฯ โดยใช้สถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสองกลุ่มสัมพันธ์กัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่ง
คอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	20	25.85	3.95	-17.74	.00*
หลังเรียน	20	34.05	4.33		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการเปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษาวิชาชีพครูระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่ง
คอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำพบว่า นักศึกษามีคะแนนการเขียนสำหรับผู้
นำเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 25.85
คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.95) และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 34.05 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.33)

อภิปรายผลการวิจัย

อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูที่
พัฒนาขึ้นจากแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาระงานเป็นฐานของนักการศึกษาหลายคน (Ellis, 2003;
Nunan, 2004; Prabhu, 1979; Willis, 1996) ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมปฏิบัติงาน
ขั้นปฏิบัติการงาน และขั้นหลังการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นการปฏิบัติภาระงานเขียนผ่านระบบโมเดล โดยกำหนดหัวข้อ
จากสถานการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาวิชาชีพครู สอดคล้องกับแนวคิดของวิลลิส (Willis, 1996) และคาเมรอน
(Cameron, 2001) ที่ได้กล่าวถึงหลักการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานนั้นว่า ควรเน้นการใช้ภาษาที่
สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เป็นเอกภาพสอดคล้องกันระหว่างหัวข้อ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทาง
สติปัญญา เพื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายโดยสมมติและปฏิบัติการผ่านการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์บนระบบอี
เลิร์นนิ่งคอร์สแวร์ สอดคล้องกับแนวคิดของลี (Lee, 2016) ที่ว่า การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัลกับภาระงาน
แต่ละรูปแบบสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันได้ เพราะภาระงานที่มีการวาง
โครงสร้างช่วยให้ผู้เรียนมีความอิสระในการทำงานเพื่อสร้างเนื้อหา เรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนทำ
หน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (นพณี ฤทธิกุลสิทธิชัย, 2554; Willis, 1996) อย่างไร
ก็ดี ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ (วาสนา จันทรลา และเยาวลักษณ์ พิพัฒน์จำเริญกุล, 2562;
อชิตพล มีมัย, 2564) ที่พบว่า อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และมี
คุณภาพเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพราะสามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะผู้เรียนทุกคนมี
ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามกระบวนการจัดการศึกษาที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้
ตามศักยภาพ

ในยุคความปกติใหม่ (New Normal) อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการ
เขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู จึงเหมาะสมกับการศึกษาที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่สามารถอยู่รวมในที่เดียวกัน
ทางกายภาพได้ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องปรับตัวและใช้เทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกทั้งในด้านการเข้าถึงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และขยายขอบเขตระยะเวลาในการเรียนโดยที่ผู้เรียน

สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผลการวิจัยหลายเล่มสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ก็สามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ไม่แตกต่างจากรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ (สุวัฒน์ บันลือ, 2561; สุวิมล มธุรส, 2564) ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของนักการศึกษาชาวต่างชาติ (Azlan, Zakaria, and Yunus, 2019) ที่ได้กล่าวว่า การปฏิบัติภาระงานผ่านการเรียนรู้ออนไลน์เป็นสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์แบบสำหรับการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดและส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน จึงกล่าวได้ว่าอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูได้ทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานที่ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาขึ้นบริหารจัดการผ่านระบบบริหารจัดการเรียนรู้มูล แต่ผู้สอนหรือหน่วยงานใดที่สนใจสามารถนำแนวคิดของการออกแบบและพัฒนาของผู้วิจัยไปใช้กับระบบบริหารจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น TalentLMS หรือ Open edX แต่ต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนของการเรียนรู้แบบใช้ภาระงานเป็นฐาน 3 ขั้น หากเป็นไปได้ ควรตั้งค่าของระบบบริหารจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนต้องเรียนตามลำดับเนื้อหาก่อน-หลัง โดยไม่สามารถข้ามเนื้อหาหรือการปฏิบัติภาระงานหรือกิจกรรมใด ๆ ได้
2. ผู้สอนควรจัดทำคู่มือการใช้งานและกำหนดระยะเวลาที่ควรใช้ในการศึกษาเนื้อหาแต่ละบทเรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการศึกษาเนื้อหาและปฏิบัติภาระงานด้วยตนเอง และควรตรวจสอบระบบติดตามผู้เรียนอยู่เสมอเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมให้ปฏิบัติอย่างครบถ้วนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

ข้อค้นพบจากงานวิจัย เรื่อง อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครู พบประเด็นสำคัญหลายประการ อาทิ องค์ประกอบของการเขียนสำหรับผู้นำประกอบด้วย 2 มิติ ได้แก่ ด้านเนื้อหาและด้านภาษา และมี 9 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ความถูกต้องของเนื้อหา 2) ความชัดเจนของเนื้อหา 3) ความสอดคล้องของเนื้อหา 4) ความเป็นกลางของเนื้อหา 5) ความมีประโยชน์ของเนื้อหา 6) การใช้น้ำเสียงในเนื้อหา 7) ความถูกต้องของการใช้ภาษา 8) ความเหมาะสมของการใช้คำ และ 9) ความเหมาะสมของโครงสร้างประโยค และการจัดการเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมปฏิบัติงาน (preparing task) 2) ขั้นปฏิบัติภาระงาน (practicing task) และ 3) ขั้นหลังการปฏิบัติงาน (post-practicing task) ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเขียนสำหรับผู้นำของนักศึกษาวิชาชีพครูที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการในอนาคตในการติดต่อสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่าง ชัดเจน และเกิดความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น อีกทั้งอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบใช้ภาระงานเป็นฐานที่ได้พัฒนาขึ้นนั้นยังเป็นช่องทางการพัฒนาทักษะที่เป็นระบบ ภาระงานมีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง และมีความยืดหยุ่นสามารถเข้าศึกษาได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา เรวดี. (2544). ข้อเสนอเกี่ยวกับการใช้ทักษะภาษาไทยของนิสิตและทักษะของนิสิตที่มีต่อการฝึกทักษะภาษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 14(2), 39-43.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2559). *การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวงศ์ พรหมวงศ์. (2545). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีการศึกษา หน่วยที่ 1-5*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพณี ฤทธิกุลสิทธิชัย. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเน้นเนื้อหาและการปฏิบัติภาระงานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการปฏิบัติภาระงานของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์* (ดุชนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทริรา อีรสวัสดิ์. (2556). *การพัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ : การจัดการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553, 22 กรกฎาคม). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553*. ค้นคืนจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/045/1.PDF>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2563, 7 พฤษภาคม). *ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. ค้นคืนจาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/109/T_0010.PDF
- ฤดี กมลสวัสดิ์. (2560). *สื่อการเรียนการสอนสำหรับครูภาษาไทยยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- วัชรพล วิบูลยศรีน. (2556). *นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา จันทรลา และเยาวลักษณ์ พิพัฒน์จำเริญกุล. (2562). การพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์ด้วยการถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มจร*, 4(2), 55-66.
- สุวัฒน์ บรรลือ. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 11(2), 250-256.
- สุวิมล มธูรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(40), 33-42.

- อชิตพล มีมัย. (2564). การพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบผสมผสานตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. *พุทธมัตต์*, 6(2), 30–41.
- Azlan, N. A. B., Zakaria, S. B., & Yunus, M. M. (2019). Integrative task-based learning: Developing speaking skill and increase motivation via Instagram. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 9(1), 620–636. DOI: 10.6007/IJARBS/v9-i1/5463
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). Los Angeles: SAGE.
- Ellis, R. (2003). *Task-based Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Gustafson, K. L. & Branch, R. M. (2002). *Survey of instructional development models*, ERIC. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/>
- Klement, M., & Dostal, J. (2014). Students and e-learning: A longitudinal research study into university students' opinions on e-learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 112, 175–180. DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.01.1186
- Lee, L. (2016). Autonomous learning through task-based instruction in fully online language courses. *Language Learning and Technology*, 20(2), 81–97. DOI: 10.125/44462
- McGriff, S. J. (2003). *Instructional system design (ISD): Using the ADDIE model*. Retrieved from <http://metalab.uniten.edu.my/~iskandar/project/july%2009/ADDIE.pdf>
- Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Prabhu, N. S. (1979). *Communicative syllabus design and methodology*. Oxford: Oxford University Press.
- Rahman, M. (2011). Teaching oral communication skills: A task-based approach. *ESP World*, 1(27), 1–11.
- Waldman, K. (2016). *6 ways leaders can improve their writing*. Retrieved from <https://www.govloop.com/community/blog/6-ways-leaders-can-improve-writing>
- Willis, J. (1996). *A Framework for task-based learning*. London: Longman.

Pragmatic Aspects and Semantic Denotations of Exceptional Case Marking
Constructions in English Novels, English Applied Linguistics Articles
and English Magazines

วิจัยปฏิบัติการและความหมายเชิงอรรถศาสตร์ของโครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้น

ในนวนิยาย บทความภาษาศาสตร์ประยุกต์และนิตยสาร

อภิรักษ์ วงศ์กิตติพร (Abhinan Wongkittiporn)

อาจารย์ประจำสาขาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Lecturer, English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University

E-mail: abhinan.w@rsu.ac.th

Received: June 28, 2022 Revised: November 17, 2022 Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาด้านวิจัยปฏิบัติการและความหมายเชิงอรรถศาสตร์ของโครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นในนวนิยาย บทความภาษาศาสตร์ประยุกต์และนิตยสาร งานวิจัยโครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นก่อนหน้านี้เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากคลังข้อมูลนานาชาติ เช่น British National Corpus (BNC) และงานเขียนของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ งานวิจัยด้านวิจัยปฏิบัติการและความหมายเชิงอรรถศาสตร์ของโครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นในครั้งนี้จึงเลือกตัวบทที่แตกต่างออกไปโดยชุดข้อมูลนวนิยายเก็บรวบรวมมาจากนวนิยายที่ขายดีเป็นจำนวนหกเล่ม คือ *The Hobbit* (Tolkien, 2020) *Persuasion* (Austen, 2020) *Sherlock Holmes* (Doyle, 2021) *Frankenstein* (Shelly, 2022) *Dracula* (Stoker, 2020) และ *The Return of Sherlock Holmes* (Dolye, 2022) ชุดข้อมูลวารสารภาษาศาสตร์ประยุกต์เก็บรวบรวมมาจากวารสาร *English for Academic Purposes*, *English for Specific Purposes*, *Pasaa*, *LEARN Journal*, *Kasetsart Journal of Social Sciences*, *rEFLections* และ *HASSS* ซึ่งเป็นวารสารภาษาศาสตร์ประยุกต์ที่มีคุณภาพสูงที่ถูกจัดอยู่ในฐานข้อมูลสกอปีส ชุดข้อมูลนิตยสารเก็บรวบรวมมาจากนิตยสาร *National Geographic* และ *Harvard Business Review* ชุดข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 450,000 คำ ประกอบด้วยคำ 150,000 คำจากแต่ละชุดข้อมูล โครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นถูกพบเป็นจำนวนทั้งสิ้น 39 ประโยค การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นในการศึกษาครั้งนี้ทำตามแบบของ Radford (2009) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์เชิงวิจัยปฏิบัติการโครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นสามารถอธิบายได้โดย หลักความประหยัดและหลักการนำหนักปลาย ในเชิงวิจัยปฏิบัติการนั้นโครงสร้างการกที่ถูกยกเว้นถูกใช้อย่างเป็นระบบ เช่น *believe someone to be* และ *expect someone to do* โครงสร้างการกที่ถูกยกเว้นสามารถอธิบายได้โดยการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลและเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษา

ที่สองและผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในเชิงทฤษฎีและการใช้โครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้นในงานเขียนนวนิยายและบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์

คำสำคัญ: โครงสร้างตัวบ่งชี้การกที่ถูกยกเว้น ด้านวาทปฏิบัติศาสตร์ ความหมายเชิงอรรถศาสตร์

Abstract

This study examined pragmatic aspects and semantic denotations of exceptional case marking (ECM) constructions in English novels, English applied linguistics articles, and English magazines, while previous studies focusing on ECM constructions selected the data from a corpus, such as British National Corpus (BNC) and EFL learners' writing. The six novels examined in this study, were *The Hobbit* (Tolkien, 2020), *Persuasion* (Austen, 2020), *Dracula* (Stoker, 2020), *Sherlock Holmes* (Doyle, 2021), *Frankenstein* (Shelly, 2022), and *The Return of Sherlock Holmes* (Doyle, 2022). Not only are they best-seller novels, but also the contents in these novels are suitable for everyone to read. The data of English applied linguistics articles were collected from international academic journals which were the *English for Academic Purposes*, *English for Specific Purposes*, *PASSA*, *LEARN Journal*, *Kasetsart Journal of Social Sciences*, *rEFLections*, and *HASSS* being high-quality journals as indexed in the Scopus database. The data of English magazines were derived from *National Geographic* and *Harvard Business Review*. From a total of 450,000 words, with 150,000 words for each dataset, 39 tokens were found. The framework of ECM constructions in this study follows Radford's (2009) English sentence structures. The pragmatic aspects of ECM constructions in English novels are explained by the *economy principle* and the *end-weight principle*. The use of ECM constructions is formulaic with such examples as *believe someone to be* and *expect someone to do*. The semantic denotations of ECM constructions in this study are explained by subjectivity and subsequent events. It is expected that the results of this study will be beneficial for learners of English as a Second Language (ESL) and English as Foreign Language (EFL) in terms of learning theory and use of the ECM constructions in English novels, English applied linguistics articles and English magazines.

Keywords: ECM constructions, Pragmatic Aspects, Semantic Denotations

Background of the Study

In present-day English, *to*- infinitive is one of the productively used English grammatical features. With a distinctive study, Malá (2017) clearly reported that the use of *to*- infinitive clauses is skyrocketing in the present time. The data were taken from Brown/Frown representing American

English and LOB/F-LOB representing British English under the genres of English novels and academic journals (Malá, 2017). This implies that the use of *to*- infinitive clauses could be productive with these genres.

This productivity of *to*- infinitive clauses leads one to enthusiastically study the cause of the increasing use of *to*- infinitive clauses today. The use of *to*- infinitive clauses is presented, as in (1).

- (1) John believes Anne *to be honest*.

Based upon example (1), it is true that the topic of *to*- infinitive clauses, such as *to be honest*, is not cutting edge. However, the pragmatic aspects and semantic denotations of *to*- infinitive clauses are not clearly given by either previous linguistic studies or grammar references. The description of *to*- infinitive clauses in grammar references, such as Swan (2016), seems to be idiosyncratic. Consequently, English language learners need to memorize each use of the *to*- infinitive clauses case by case.

With this challenge, numerous syntacticians (Duffley, 2000; Radford, 2009; Wang, 2014) in previous studies attempted to find different approaches regarding how to study *to*- infinitive clauses in English consistently and systematically. Syntacticians assume that the use of *to*- infinitive clauses in English has relation to different registers (Calle-Martin & Romero-Barranco, 2014), such as a spoken register and a written register. On the other hand, generative linguists (Duffley, 2000; Radford, 2009; Wang, 2014) classified *to*- infinitive clauses into three constructions, namely *control constructions*, *raising constructions* and *exceptional case marking (ECM) constructions* based upon (Radford, 2009), as in (2).

(2)

(a) Peter plans <i>to study in England</i> .	(Control construction)
(b) Peter seems <i>to be smart</i> .	(Raising construction)
(c) Peter believes Mary <i>to be honest</i> .	(ECM construction)

To- infinitive clauses in generative grammar are explained by different approaches. This approach of generative grammar in classifying *to*- infinitive clauses helps English language users understand the syntax, semantics and pragmatics of *to*- infinitive clauses more effectively and systematically.

Another controversial issue is in regard to the syntactic structure of ECM constructions. ECM constructions have the same structure as object control constructions (OCC) (Runner, 2006). This structural resemblance creates confusion for English language learners as to how to differentiate these two constructions in English, as in (3a).

(3)

(a) Jane persuaded Peter *to join the club*. (Object control construction)(b) Jane expected Peter *to join the club*. (ECM construction)

Fundamentally, the structures in examples (3) are similar in that they are made up of the same paradigmatic patterns, as in subject+verb+object+*to*-infinitive clauses. Despite having this structural similarity, they differ regarding their verbs in the matrix clauses, or the verb in the finite clauses (Castillo, 2001). While a *persuade*-type of verb is classified into a category of control verbs, an *expect*-type of verb is classified into a category of ECM verbs (Castillo, 2001; Radford, 2009). Hence, knowing how to classify ECM verbs is another important aspect of this study.

Given the difficulty in the use of ECM constructions due to their various criteria, EFL learners are likely to apply *avoidance strategies* or using other constructions instead, such as *that*- clause complements, noun clauses and passivation instead of ECM constructions (Kozáčíková, 2015), as in (4).

(4) All languages in EU *are believed* to be equal.

(Kozáčíková, 2015, p. 61)

Kozáčíková (2015) reported that EFL learners used the epistemic verb *believe* with passive voice. Therefore, the empirical data as found in this study will be empirical evidence for English language learners to learn how to use ECM constructions correctly and appropriately.

Previous studies that focused on the ECM constructions in English corpora and EFL learners' writing investigated whether English language learners know how to use ECM constructions or not. Basically, previous studies focused on the error analysis of ECM constructions in EFL learners' writing. This study, in contrast, fills the gap by using the empirical data in authentic texts, which were English novels, English applied linguistics articles available in the Scopus database, and semi-formal English magazines. There are several fundamental reasons to explain this selection of datasets. Firstly, writing articles to be published in the Scopus publication is highly competitive. Thus, learning grammar from previous high-quality published articles would be beneficial to new comers who would like to contribute new knowledge in the Scopus publication. In regard to English novels, learning grammar from English novels is thought to be a smart way of implicit learning of grammar where English language learners could alternate English novels based upon their own interest and their levels of English proficiency (Uysal & Bardakci, 2014). English magazines are another useful source of authentic reading materials that can be found easily in any bookstore and they contain both knowledge and

entertainment for English language learners. This information leads to the following research questions:

Research Questions

1. What are the pragmatic aspects of ECM constructions in English novels, English applied linguistics articles and English magazines?
2. What are the semantic denotations of ECM constructions in English novels, English applied linguistics articles and English magazines?

Literature Review

Syntax of ECM Constructions

The analysis of ECM constructions in English are isolated into two major camps, which are a movement approach, interchangeably called Raising-to-Object (RTO) and a non-movement approach. Unlike control constructions, *to*- infinitive clauses in ECM constructions are not analyzed to have the covert subject PRO as the subject of embedded clauses as in *I want PRO to win the game* (Radford, 2009). While *to*- infinitive clauses in control constructions are analyzed as complementizer phrase (CP), the *to*- infinitive clauses in ECM constructions are [-tense] and therefore analyzed as tense projection (TP) (Sim & Yang, 1998).

(5) Mary believed_{TP} him *to be honest*.

Example (5) represents an ECM construction in English. Without movement, the pronoun *him* acts as the object of the verb *believe* and the subject of *to*- infinitive clause *to be honest* (Kaneko, 1988; Radford, 2009).

Unlike non-movement approach, Lee (2007) analyzed ECM constructions in English via raise-to-object constructions, or RTO. The *to*- infinitive clause of ECM in this principle is analyzed as CP. With the analysis of the ECM as movement, the argument is moved out of the CP in the lower clauses via A-movement. Based upon Lee (2007), ECM is analyzed similarly to raising constructions, as in (6).

(6) *Kathy_i believed her_i to be immoral.

In (6), the pronoun *her* cannot be coindexed with the subject *Kathy*, but it is raised from being the subject of the *to*- infinitive clause. With a similar analysis to Lee (2007), Tanaka (1992) and Bobaljik (2018) analyzed ECM constructions via RTO, as in (7).

(7) I suspected him_i strongly_i to be a liar.

According to Tanaka (1992), the pronoun *him* originally occurred as the subject of the lower clause *to be a liar* before being raised to be the object of the verb *suspected*. However, these two approaches of movement and non-movement in analyzing ECM constructions are an ongoing controversial issue in the field of syntax. Therefore, based upon generative grammar, *to*- infinitive clauses in ECM constructions are not the same as *to*- infinitive clauses in control constructions and raising constructions (Radford, 2009).

Semantic Denotations of ECM Constructions

In addition to the syntax of ECM constructions, this section provides the semantic denotations of *to*- infinitive clauses in ECM constructions. Usually, the *to*- infinitive clauses in other constructions, such as control constructions, receive the semantic denotations of sequential events or future denotations, as in (8).

(8)

(a) I planned *to study in England*.

(b) I desire *to buy this house*.

The use of *to*- infinitive clauses in control constructions as in *to study in England* and *to buy this house* denotes subsequent events. In contrast, *to*- infinitive clauses in ECM constructions seem not to denote future. However, Sim and Yang (1998) addressed that the temporal denotations of *to*- infinitive clauses in ECM constructions seem to denote the same time as matrix events, as in (9).

(9) Peter considers John *to be intelligent*.

In (9), if *John* is the subject of the *to*- infinitive clause as mentioned in the section of syntactic analysis of ECM constructions, it could be interpreted that *John is intelligent*. Therefore, the *to*- infinitive clauses in ECM constructions can be interpreted as being factual or having the same temporality as the matrix event. Moreover, Traugott (2010) clearly addressed that ECM constructions in English are used to address someone's opinions, attitudes and viewpoints, as in (10).

(10) Ken believed Mary *to be intelligent*.

To say that Mary is intelligent is Ken's subjectivity, referring to Ken's personal opinion.

To- infinitives in ECM constructions are also used to denote activity, referring to ongoing events (Kearns, 2011), as in (11).

(11) Jane expects Tom to study the English language.

To study English language is interpreted as activity, referring to ongoing event. The interpretation of activity could be tested by an adverb *intentionally* (Kearns, 2011).

Another similar example in (12b) can be presented where the semantic denotations of *to*-infinitive clauses in the lower clauses have the same temporal denotations as the matrix clauses, as shown in (12).

(12)

(a) John wants *to buy a new jacket*.

(b) John believed her *to be honest*.

To buy a new jacket, as in (12a), has the temporal denotations of sequential events, whilst the temporal denotation of *to be honest* as in (12b), is the same time as the matrix clause. In other words, the tense of ECM in the lower clauses is concurrent with the tense in the matrix clauses (Sim & Yang, 1998).

Pragmatic Aspects of ECM Constructions

Aside from semantic denotations of ECM constructions, one of the distinctive pragmatic aspects to address is *economy principle* (Driessche & Cuyckens, 2019). To explain this, English language users can apply various syntactic structures to communicate utterances that are semantically the same. With economy principle, human beings are likely to apply a structure with less effort requirement in order to convey messages, as in (13).

(13)

(a) Peter expects Mary *to join the club*.

(b) Peter expected *that Mary will join the club*.

(c) Mary *is expected* to join the club.

In (13), there are three constructions that are viewed the same semantically. Example (13a) employs an ECM construction. Example (13b) involves a *that*- clause complement. Example (13) is passive construction. Example (13a) is written with a canonical structure as in SVO, which is the basic structure in English, where the use of *to*- infinitive clauses in this position is grammatically interpreted as an adjunct and it is placed at the final position. In (13b), language users modify the sentence into a *that*- clause complement as a complex sentence structure. However, the description of using passive voice in (13c) is complex as it syntactically requires the writers to move the argument *Mary* from the object position to be landed into the subject position via A-movement (Radford, 2009). Based upon an

assumption, if the writer knows that the genre of their writing contains a limited space, it is likely that they will apply a more economical structure, such as the ECM construction.

In addition to economy principle as mentioned above, the pragmatic aspects of ECM constructions are analyzed via *horror aequi principle* (Vosberg, 2003), *spoken register* (Kearns, 2011) and *end-weight principle* (Smolka, 2011; Swan, 2016). Horror aequi principle refers to an avoidance of the same linguistic feature in an adjacent area, as in (14).

(14)

(a) I expected that that woman would be punished as soon as possible.

(b) I expected her to be punished as soon as possible.

In (14a), the grammatical feature *that* occurs twice in an adjacent area, which is not common in English writing. Aside from that, spoken register refers to a dialogue of conversation that is presented with quotation marks, as in (15).

(15)

(a) “What do you think about Mary’s performance”

(b) “I believed her to perform a great job.”

The quotation marks, as in (13), indicate someone’s spoken words. Apart from that, end weight principle refers to adding longer and heavier information at the end of the sentence (Smolka, 2011; Swan, 2016), such as (16).

(16) Actually, Peter and I really expected him *to create a wonderful trip to Nigeria, which is a really amazing country to visit at the end of the year.*

In (16), *to create a wonderful trip to Nigeria, which is a really amazing country to visit at the end of the year* is a long information that the writer selects to place it at the end of the sentence as additional information.

Text Varieties and ECM Constructions

The pragmatic aspects and semantic denotations of ECM constructions are previously investigated in different text varieties, or different genres. It is believed that different text varieties are likely to have their own preferences of grammatical structures. Previous studies selected different text varieties in order to investigate the use of ECM constructions. These text varieties include different corpora and EFL and ESL language learner’s writing. One of the prominent studies was conducted by Callies (2008), who selected the international corpus of LOCNESS to study the ECM verbs *expect*,

believe and *consider*. The results show that the majority of the verb *believe* was found to be used with *that*- clause complements at 90 percent. However, the verbs *consider* and *expect* are more likely to be used with the grammatical choice of passive constructions at 69 percent and 56.5 percent, respectively.

In addition to the study of ECM constructions in different corpora, the study of ECM constructions was also prevalent in EFL learners' writing. Válková and Korínková (2019) selected the participants of EFL advanced learners to examine their use of ECM constructions. This experiment included the cognitive verbs *believe* and *consider*. 82 percent of the participants used these verbs with passive voices, as in *they are expected to be invited* (Válková & Korínková, 2019).

Duch (2013) studied ECM constructions in Catalan learners of English. In his experiment, 13 native English speakers and 15 native speakers of the Catalan language were selected to be the participants. Different groups of participants were instructed to check whether or not they know ECM constructions in English, based upon the following instances.

(17)

(a) We consider him <i>to be unsuitable</i> .	(ECM construction)
(b) We consider <i>that he is unsuitable</i> .	(<i>that</i> - clause complement)
	(Duch, 2013, p. 12)

According to Duch (2013), the results show that 92 percent of English native speakers answered that example (17a) is more acceptable than (17b). This use of ECM construction was influenced by Catalan mother tongue language.

Along the same lines, Kozáčiková (2015) compared the use of the ECM verb *consider* with the grammatical variant of *to*- infinitive clauses between native and non-native English speakers. He found that approximately 53 percent of native English speakers use *to*- infinitive clauses with the ECM verb *consider* (Kozáčiková, 2015) and 47 percent of non-native English speakers use *to*- infinitive clauses with the ECM verb *consider* (Kozáčiková, 2015). With this information, the use of ECM constructions in corpora and EFL's writing will be compared with the data of English novels, English applied linguistics and English magazines in this study.

Methodology

Sources of Data

The data in this study comprised English novels, English applied linguistics articles and English magazines. The criteria for selecting novels are based upon well-known authors, best-sellers during 2020-2022 (amazon.com) and having contents that are suitable for everyone, which is appropriate to all genders, children and adults to read them. With these criteria, there are six novels selected to be studied. They include *The Hobbit* (Tolkien, 2020), *Persuasion* (Austen, 2020), *Sherlock Holmes* (Doyle, 2021), *Frankenstein* (Shelly, 2022), *Dracula* (Stoker, 2020) and *The Return of Sherlock Holmes* (Doyle, 2022). With regard to English applied linguistics articles, the criteria for selection of journals in this study were that they are high-quality and reliable journals (www.scimagojr.com). It is important to note that at the time of selecting journals of English applied Linguistics, there was no journals of English applied linguistics in Thailand that were ranked in the database of Q1 Scopus. However, comparing journals of English applied linguistics articles available in Thailand with the UK journals ranked at Q1 allows us to see our own strengths and weaknesses so as to upgrade ourselves to be recorded in the Q1 database in the future. With this criteria, Table 1 presents a list of journals of English applied linguistics articles selected to be studied.

Table 1 Lists of Journals of English Applied Linguistics Articles (www.scimagojr.com)

Names of Journals	Scopus	Countries	Editors in Chief
<i>English for Academic Purposes</i>	Q1	United Kingdom	Professor Hilary Nesi, Ph.D.
<i>English for Specific Purposes</i>	Q1	United Kingdom	Associate Professor Viviana Cortes, Ph.D.
<i>PASAA</i>	Q2	Thailand	Associate Professor Punchalee Wasanasomsithi, Ph.D.
<i>LEARN Journal</i>	Q2	Thailand	Associate Professor Supakorn Phoocharoensil, Ph.D.
<i>Kasetsart Journal of Social Sciences</i>	Q2	Thailand	Assistant Professor Sowatree Nathalang, Ph.D.
<i>rEFLctions</i>	Q2	Thailand	Asst. Prof. Thanis Tangkitjaroenkun
<i>Hasss</i>	Q3	Thailand	Professor Korakoch Attaviriyanyupap, Ph.D.

Note: This information was updated on June 14, 2022.

When it comes to magazines in this study, the criteria for selection were that they must be reliable international magazines and the circulation of the magazines must be acceptably high. The magazines that were selected to study ECM constructions in this study were *National Geographic* and *Harvard Business Review*. The process of selecting magazine is purposive sampling method as the two selected magazines are considered as highly reliable as they are semi-formal magazines, from the United State of America. The editor of *National Geographic* is Susan Goldberg. It is sold in many countries around the world. In 2020-2022, there have been more than 9.5 million readers.

Concerning *Harvard Business Review*, it was founded since 1922, which was 100 years ago. The editor is Edi Ignatius. It contains a wide range of topics such as management, marketing, industry and organization (<https://hbr.org/>). They receive around seven million visitors each month to their website.

The Data Collection

From a total of 450,000 words, which is equally divided into 150,000 words for each dataset, 39 tokens were found. According to *random sampling methods*, five articles for each publication were randomly selected. *Random sampling method* is the selection of the subset of the data in order to examine the characteristics of the whole. This method is regarded as particularly suitable for this current study since it is impossible to collect the whole data of all English applied linguistics articles from each of the selected journals. The advantages of this random sampling method are that the data could be collected faster with lower expense, since the data of applied linguistic journals that were selected are available on websites for free. Consequently, the researcher could re-check the data anytime to ensure their accuracy (Etikan & Bala, 2017).

The Data Analysis

With the data collection of the novels, applied linguistics articles and magazines above, the data in this study were collected based upon a level of sentence (Radford, 2009). The framework of ECM constructions follows Radford (2009) who classified ECM constructions with their verbs in the matrix clause, including *believe*, *consider*, *expect*, *find* and *think*. The data collection of ECM constructions in this study is presented in (18).

(18)

William choked. “Shut yer mouth!” he said as soon as he could. “**Yer can’t expect folk to stop here forever just to be et by you and Bert** [EXCEPTIONAL CASE MARKING CONSTRUCTION]. You’ve et a village and a half between yer, since we come down from the mountains. How much more d’yer want? And time’s been up our way, when yer’d have said ‘thank yer Bill’ for a nice bit o’fat vally mutton like what this is.”

(Tolkien, 2020, p. 39)

With the illustration in (18), an ECM construction is *Yer can’t expect folk to stop here forever just to be et by you and Bert*. The whole sentence was taken to be studied and it is counted as one token.

Analysis ECM and Semantic Denotations

This section shows how the semantic denotations of *to*- infinitive clauses in ECM constructions are interpreted as in Table 2.

(19)

Table 2 Semantic Denotations of *to*- infinitive Clauses in ECM Constructions

Semantic Denotations	Examples
Subjectivity	(a) Bilbo would have liked to say: “A warm bath and late breakfast on the lawn afterwards;” but he thought it better to say nothing at all and to let go his clutch just a tiny bit. (b) Indeed, they really expected him to think of some wonderful plan for helping them, and were not merely grumbling.
Activity	(c) “Yer can’t expect folk to stop here forever just to be et by you and Bert.”

Table 2 illustrates the semantic denotations of ECM constructions. In (19a)-(19b), the semantic denotations of ECM constructions denote *subjectivity*, referring to opinions, attitudes, assessments and viewpoints of the speakers (Traugott, 2010). In (19c), the *to*- infinitive clauses in ECM constructions are interpreted as activities, referring to ongoing events (Kearns, 2011).

Analysis of Pragmatic Aspect of ECM constructions

This section explained the analysis of pragmatic aspects of ECM constructions in this study. One of the pragmatic principles of ECM constructions is *spoken register*, referring to someone's conversation. If there is a quotation that occurs with the text, it is pragmatically interpreted as a protagonists spoken's language as in (20a)-(20b).

(20)

(a) "Yer can't expect folk to stop here forever just to be et by you and Bert."

(Tolkien, 2020, p. 39)

(b) "I did not believe my errors to be irretrievable, and after much consideration I resolved to return to the cottage, seek the old man, and my representations win him to my party."

(Shelley, 2022, p. 150)

In (20a) and (20b), it can be seen that there are quotation marks to signal someone's conversation. Along the same lines as spoken register, economy principle is another approach for pragmatic interpretations of ECM constructions in English as in (21).

(21)

(a) He believed *that she could do it*.

(*That*-clause complement construction)

(b) He expected her *to do it*.

(ECM construction)

As illustrated in (21b), it is more economical that (21a) as the tense in the lower clauses is not required to be spelt out again.

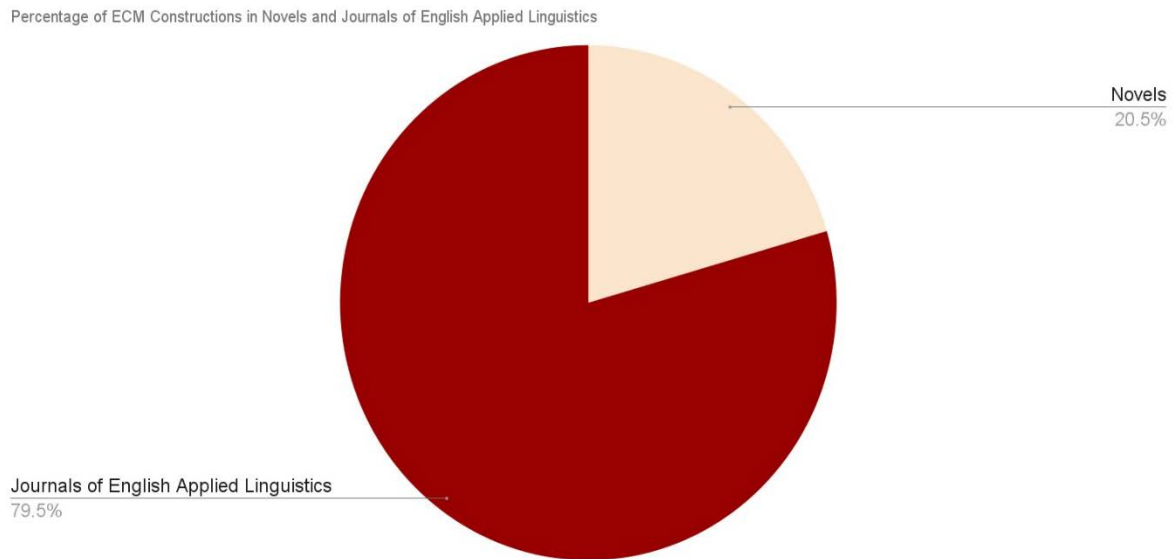
Data Validation

After collecting the data of ECM constructions in the three datasets, three native English linguists, were instructed to read the explanation of ECM constructions as provided in the literature review. They were then asked to examine the ECM constructions and validate their agreement. Each English linguist was asked to validate the data via their own agreement. While A represents agreement, D represents disagreement. If 2-3 linguists placed a tick in column A, the data collection was valid and reliable. However, if only one or none placed a tick in column A, the data collection was interpreted again according to the linguists' suggestion and advice.

The Results and Discussion

This section provides the percentage of the use of ECM constructions in this study.

Overall Results

Figure 1 Overall Percentage of ECM Constructions

According to Figure 1, the pie chart shows the overall percentage of the use of ECM constructions between English novels, journals of English applied linguistics articles and English magazine. Unfortunately, the use of ECM constructions in English magazine was not found in this study. This could be because English magazines selected in this study were semi-formal magazines to mostly mention about fact or current situations. However, ECM constructions are usually used to address someone's opinions and comments. As calculated out of 100 percent, the percentage of ECM constructions in English novels and journals of English applied linguistics articles is 20.50 percent and 79.50 percent, respectively. In contrast, the use of ECM constructions was not found in magazines. The disappearance of ECM constructions in magazines will be explained in the section of discussion.

The Frequency and Percentage of ECM in English Novels

With the overall percentages in Figure 1, this section provides frequencies and percentages of the verbs used in ECM constructions as collected in each of the English novels, as in Table 3.

<i>Expect</i>	3 (50.00)	3 (60.00)	1 (50.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (16.67)	0 (0.00)
<i>Find</i>	1 (16.66)	0 (0.00)	1 (50.00)	1 (33.33)	3 (60.00)	2 (33.34)	2 (50.00)
<i>Consider</i>	2 (33.34)	2 (40.00)	0 (0.00)	2 (66.67)	2 (40.00)	2 (33.34)	1 (25.00)
<i>Believe</i>	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (16.67)	1 (25.00)
Total	6 (100)	5 (100)	2 (100)	3 (100)	5 (100)	6 (100)	4 (100)

Table 4 presents the ECM verbs as used in ECM constructions in English applied linguistics articles. From a total of 150,000 words, 31 tokens of ECM sentences were found. The use of ECM constructions in English applied linguistics articles is about three time higher than in English novels. In the genre of articles, the verb *believe* rarely appears. Academic articles need to be supported by empirical evidence whereby the claim and argument must be supported by strong and statistical evidence. To only say that the authors *believe* may lack validity and reliability. It can be seen that the international writers never use the ECM verb *believe* in their ECM constructions.

Pragmatic Aspects of ECM constructions

This section answers the first research questions “What are the pragmatic aspects of ECM constructions in English novels, English applied linguistics articles and English magazines? The pragmatic aspects of ECM constructions in English novels, English applied linguistics and English magazine articles are discussed in the scope of *horror aequi principle*, *economy principle*, *spoken register* and *end-weight principle*.

Horror Aequi Principle

One of the pragmatic aspects to explain the use of ECM constructions in English novels is due to *horror aequi principle* (Vosberg, 2003), or an avoidance of using the same linguistic feature in an adjacent area. Instead of using *that*- clause complements, the use of *to*- infinitive clauses in ECM

constructions helps to avoid the production of the same linguistic feature *that* twice in an adjacent area, as in (22).

(22)

(a) Everybody believed that poor girl to be guilty, and if she could have committed the crime for which she suffered, assuredly she would have been the most depraved of human creatures.

(Shelly, 2022, p. 97)

(b) Everybody believed *that that poor girl was guilty*, and if she could have committed the crime for which she suffered, assuredly she would have been the most depraved of human creatures.

Whilst (22a) is an original version, (22b) is a modified version to demonstrate horror aequi principle. To simplify this, the use of *that*- clause complements in (22b) makes it difficult to read and pronounce since there are lexical repetitions of *that* in an adjacent area. Hence, (22b) is regarded an uncommon practice in English writing. However, this phenomenon does not occur in the use of ECM constructions in English applied linguistics articles. In academic journals, the writers are likely to avoid repeating the same words in adjacent areas. If it is really important to repeat the same word, the writers are likely to use synonym instead.

Economy Principle

In addition to horror aequi principle, the second pragmatic aspect to explain the higher frequency of ECM constructions in English applied linguistics articles than in English novels is that using ECM constructions supports economy principle (Driessche & Cuyckens, 2019) regarding less word counts and production process. In addition, using ECM constructions also supports our cognitive processes as demonstrated in (23). While (23a) is the original version, (23b) is the modified version.

(23)

(a) Three teachers believed *the link to be tenuous or only somewhat strong*.

(b) Three teachers believed *that the link was tenuous or only somewhat strong*.

Using ECM constructions is more economical as the writers can use the *to*- infinitive clause where the tense in the lower clause is not required to be spelt out. As mentioned by Radford (2009), the tense of *to*- infinitive clauses in ECM constructions is [-t]. Therefore, the brain does not need to process subject-verb agreement in the lower clause.

While the three genres, selected to study ECM constructions in this study, are different in terms of the styles of writing, particularly in the length of writing, it seems that the higher frequency of ECM constructions in English applied linguistics articles supports economy principle as mentioned by Driessche and Cuyckens (2019). Normally, academic articles contain limited space or limited word counts, so sentence structures selected to be written should be economical. On the other hand, writing English novels is not limited by space when compared with academic articles. This could be another reason to explain the higher frequency of ECM constructions in English applied linguistics articles.

Spoken Register

Aside from economy principle, the third reason to support the pragmatic aspects of ECM constructions both in English novels and English applied linguistics articles is due to spoken register. The spoken language in this study was detected by the use of quotation marks (Kearns, 2011). One of the outstanding reasons to support this phenomenon is that novels are likely to use ECM constructions as spoken register, as in (24).

(24)

(b) “Yer can’t expect folk to stop here forever just to be et by you and Bert.”

(Tolkien, 2020, p. 39)

(b) “I did not believe my errors to be irretrievable, and after much consideration I resolved to return to the cottage, seek the old man, and my representations win him to my party.”

(Shelley, 2022, p. 150)

Although it is quite clear that the use of ECM constructions in English novels is commonly found in dialogues, the results show differences in English applied linguistics articles when categorizing ECM constructions between international writers and Thai writers. International writers refer to those writers in the journals of the United Kingdom, whereas Thai writers are the Thai authors who submit their academic papers in Scopus journals based in Thailand. Thai writers have *grammatical performance* (Radford, 2009) to use the verb *consider* in ECM constructions in a similar way with international writers, as in *English for Academic Purposes* and *English for Specific Purposes*, as in (25).

(25)

English for Specific Purposes

(a) Moreover, clinical scientists **consider** them to be a class apart from “expert” (or “narrative”) reviews, to the extent that the two types of synthesis are traditionally placed at opposite extremes of the quality-of-evidence hierarchy.

(Keran, Marshall, Murray & Sabate, 2020, p. 129)

rEFLections

(b) Second, parents generally **consider** children to be family assets, especially in terms of work.

(Husain, Puryanti & Setijowati, 2021, p. 624)

The perspective of having this grammatical performance among Thai people could be explained by the pedagogy of formality in the genre of academic writing. Thai learners are usually taught that the style of academic writing must be formal (Jitpraneechai, 2019), while using spoken or colloquial language in academic writing is not appropriate or not allowed. With this perspective, the verb *consider* (i.e., *consider someone to be*, *consider something to be*) gained this quality of formality in expressing one’s subjectivity. Similarly, it is not formal to use the verb *think* as in *I think* in writing academic articles. That is why the verb *think* were not used in both classifications. Despite having similarities, some differences are also found. In the genre of articles, the verb *believe* rarely appears. Academic articles need to be supported by empirical evidence whereby the claim and argument must be supported by strong and statistical evidence. To only say that the authors *believe* may lack validity and reliability (Halim & Khan, 2019). It can be seen that the international writers never use the ECM verb *believe* in their ECM constructions. However, it sometimes appears among Thai writers.

HASSS

(26) The 21st century world allows art and design to develop unique ways to express individuality and *believe them as having potential to express social reality and individual value*.

(Sirinraporn, 2022, p. 22)

To use the ECM verb *believe* in academic genre may not be convincing if the writer cannot prove what they think is believable or not.

While Thai writers are likely to use the verb *believe* in ECM constructions, they tend to avoid using the verb *expect* as it is only found one each in *Pasaa* and *rEFLections*. However, this is frequently used by international writers as in *English for Specific Purposes* and *English for Academic Purposes*.

English for Specific Purposes

(27) Industry ‘best practices’, they suggest, ‘expect *their chat agents to direct the written communication flow in the typical pattern of spoken interaction including greeting, customer resolution or sale and closing in direct rapid responses*’.

(Lockwood, 2017, p. 28)

The ECM verb *expect* that was in a British journal is written in quotation marks which may come from an interview of a spoken language. So, the avoidance of Thai writers to use the ECM verb *expect* could be due to its spoken language, which is regarded as not appropriate in academic writing.

In regard to the use of ECM constructions in magazines, as mentioned earlier, although the use of ECM constructions is not available in English magazines, it was discovered that the verb *believe* is selected to be used with other constructions as in (28).

(28) Finally, team resilience is enhanced when members *believe that it is safe to take personal risk in their team*.

(David & Congleton, 2022, p. 22)

Based upon example (21a), although the author tried to present their subjectivity in the sentence, they selected other constructions as in *that* clause complements with the use of the verb *believe*. This could be because National Geographic is a semi-academic magazine, so the writer tries to present information via a more academic English structure to make it sound formal.

End-Weight Principles

In addition to spoken register, another pragmatic aspect to explain the use of the *to*- infinitive clauses in ECM constructions in English applied linguistics articles is that they are frequently used due to end-weight principle, referring to placing longer and heavier information at the end of the sentence (Smolka, 2011), as in (29).

(29) It has also been reported that LX scholars may find it particularly difficult *to cope with the communicative demands and discourse conventions of writing certain sections of research articles*.

(Omidian, Siyaniva-Chanturia & Biber, 2021, p. 2)

It is a common practice in English to place unnecessary, or additional information at the end for the readers to read themselves once they need. This is because *to*- infinitive clauses in ECM constructions are syntactically classified as adjuncts or omitting this information does not impact the

grammaticality of the sentence (Swan, 2016). However, this information is given to fulfil *the principle of quantity*, referring to providing enough information for readers to understand sufficiently (Kearns, 2011). In addition to pragmatic aspects of ECM constructions, the semantic denotations of ECM constructions are given in the following section.

Semantic Denotations

This section answers the second research question “What are the semantic denotations of ECM constructions in English novels, English applied linguistics articles and English magazines?”

Formulaic System

It was found that the use of the ECM verbs *consider*, *expect* and *believe* is formulaic and systemic. Moreover, the object of the ECM verbs *expect*, *believe* and *consider* usually occurs with animacy, referring to a person or a group of people, as in (30).

(30)

(a) Indeed, they really expected **him** to think of some wonderful plan for helping them, and were not merely grumbling.

(Tolkien, 2020, p. 168)

(b) Everybody believed **that poor girl** to be guilty, and if she could have committed the crime for which she suffered, assuredly she would have been the most depraved of human creatures.

(Shelley, 2022, p. 97)

The use of the ECM verbs *expect*, *believe* and *consider* go along the same lines as grammar references as in *consider someone to do something*, *consider someone to be something*, *expect someone to do something* and *believe someone to be something* (Swan, 2016).

Subjectivity

Kawai (2005) indicated that the *to*- infinitive clauses in ECM constructions denote subjectivity, as in (31).

(31)

(a) Bilbo would have liked to say: “A warm bath and late breakfast on the lawn afterwards;” but he thought it better *to say nothing at all* and to let go his clutch just a tiny bit.

(Tolkien, 2020, p. 104)

(b) Indeed, they really expected him *to think of some wonderful plan for helping them, and were not merely grumbling.*

(Tolkien, 2020, p. 168)

In the selected English novels, the authors used the *to*- infinitive clauses in ECM constructions to provide information about their comments, viewpoints and attitudes. For example, certain adjectives are used to support their comments such as *better*, *wonderful* and *best* in *to*- infinitive clauses.

Similarly, the *to*- infinitives in ECM constructions in English applied linguistic articles are also used this construction for the reason of subjectivity (Kawai, 2005), as in (32).

(32)

(a) However, we consider PBS Space Time videos *to be different from vlogs*, since the main characteristic of vlogs is their spontaneity, immediacy, looseness and amateur feel.

(Valeiras-Jurado & Bernad-Mecho, 2022, p. 3)

(b) On the other hand, Halliday (1985) considers talk *to be more 'intricate' than writing.*

(Thwaite, Budgen, Hunter & Singh, 2021, p. 2)

In (32a), the writer tries to compare two objects between PBS Space Time videos and vlogs, and then he or she comments that one is different from the other. In (32b), the writer tries to show the attitude that talk is more complex than writing.

Subsequent Events

Another semantic denotation of *to*- infinitive clauses is subsequent events, referring to an event or activity that will happen in the future (Duffley, 2000; Wang, 2014), as in (33).

(33)

(a) The second, more aligned with contemporary approaches, expected the candidate *to write and defend the dissertation*, while the supervisor provided lab space and training.

(Anderson & Okada, 2021, p. 3)

(b) Industry 'best practices', they suggest, 'expect *their chat agents to direct the written communication flow in the typical pattern of spoken interaction including greeting, customer resolution or sale and closing in direct rapid responses*'.

(Lockwood, 2017, p. 28)

In (33a), to write and defend the dissertation is expected to be subsequent events. Also, in (33b) *to direct the written communication flow in the typical pattern of spoken interaction* is expected to be an event in the future that may or may not happen.

Comparison of ECM constructions in English Novels, English Applied Linguistics Articles and Other Text Varieties

This section compares the use of ECM constructions between the data collection in this study and the data in previous studies. Since the occurrence of the ECM verb *believe* in this study rarely occurs, the results of ECM verbs in this study go along the same lines as Callies (2008) who studied the ECM verb *believe* in the international corpus of LOCNESS. Callies (2008) claimed that the majority of the verb *believe* prefer to be used with the grammatical choice of *that*- clause complements at approximately 90 percent since the verb *believe* selects other linguistic features as its complement. This explains the low frequency of the ECM verb *believe* in this study.

In addition to that, the low frequency of the ECM verb *expect* among EFL learners could be because EFL learners are likely to use the ECM verb *expect* with other constructions. As mentioned by Válková and Korínková (2019), the participants of EFL advanced learners were selected to examine their use of ECM constructions. This experiment concluded that the cognitive verb *expect* is usually used with passive voices as in *they are expected to be invited*. The low frequency of the ECM verb *expect* could be because it is likely to be used with other grammatical choices which are passive constructions.

In regard to the higher frequency of the ECM verb *consider* in this study, the results go along the same lines as Duch (2013) who studied the ECM verb *consider* with native and non-native speakers with a judgement task. In his experiment, 13 native English speakers and 15 native speakers were selected to judge the sentences as follows:

(34)

(a) We consider him *to be unsuitable*.

(b) We consider *that he is unsuitable*.

(Duch, 2013, p. 12)

92 percent of English native speakers answered that sentence (34a) sounds more natural than (34b). This complies with the ECM verb *consider* in this study in that both international writers and Thai writers use ECM constructions with the ECM verb *consider*.

Limitations of the study

Due to the limitations of this study, the data of ECM constructions found in this study is quite limited. Generalizability may not be applicable. In English novels, the novels *Sherlock Holmes* (Doyle, 2021) and *The Return of Sherlock Holmes* (Doyle, 2022) were written by the same author. Thus, this may partially affect the style of using ECM constructions in English novels.

5.5 Pedagogical Implications, Conclusion and Future Studies

As mentioned earlier, this study will be applicably useful for EFL and ESL learners. They could take advantage of using outside reading materials, such as English novels and English applied linguistics articles to learn form, meaning and use of ECM constructions at the same time. This study provides practical examples for EFL and ESL learners as to how to present their opinions, viewpoints and comments in narrative writing, such as English novels and English applied linguistics articles, effectively. They will also know how to make comments and viewpoints on academic journals in appropriate and polite ways.

In addition, learning grammar from authentic texts, such as English novels and English applied linguistics articles allow learners to use grammar practically and authentically. They could become autonomous learners to select sources that are suitable to their language capability to read themselves with less dependence on their language instructors.

Pragmatically, it was found that there are several pragmatic aspects to use ECM constructions in English. English novels applied ECM constructions to avoid the repetition of the same form in an adjacent area. Unlike English novels, economy principle applies more effectively with the use of ECM constructions in English applied linguistics articles. Moreover, the end-weight principle is also applicable with the use of ECM constructions in English applied linguistics articles. However, ECM constructions in both data sets are mostly used in spoken register where this can be noticed from the use of quotation marks (i.e., “*Yer can’t expect folk to stop here forever just to be et by you and Bert.*”

In terms of semantic denotations, both English novels and English applied linguistics articles show formulaic patterns of ECM constructions as in *consider someone to be* and *believe someone to do*. They are always used to present the writers’ subjectivity. (i.e., *On the other hand, someone considers talk to be more ‘intricate’ than writing*). In addition, the use of *to-* infinitives in ECM constructions denotes subsequent events, as in *the second, more aligned with contemporary*

approaches, expected the candidate to write and defend the dissertation, while the supervisor provided lab space and training.

It is recommended that future research in the field of this study may select other sources of data, such as newspapers and textbooks in order to examine the use of ECM constructions in other genres.

References

- Anderson, T., & Okada, T. (2021). Temporal change in dissertation macrostructures. *English for Specific Purposes*, 64. 1-12.
- Austen, J. (2020). *Persuasion*. UK: Independently published
- Bobaljik, J. D. (2018). On a “make-believe” argument for Case Theory. Michelle Sheehan & Laura R. Bailey (eds). In *Order and structure in syntax II subjecthood and argument structure* (pp. 277-283). Berlin: Language Science Press.
- Calle-Martin, J., & Romero-Barranco, J. (2014). On the use of the split infinitive in the Asian varieties of English. *Nordic Journal of English Studies*, 13(1), 130-147.
- Callies, M. (2008). Easy to understand but difficult to use? Raising constructions and information packaging in the advanced learner variety. Gaetanelle Gilguin, Sziliva Papp & Maria Belen Diez-Bedmar (eds.). In *Linking up contrastive and learner corpus research* (pp. 199-226). Amsterdam: Rodopi.
- Castillo, C. (2001). The configuration of ECM structures. *Studia Linguistica*, 55(2), 113-140.
- David, S., & Congleton, C. (2022). Emotional Agility. *Harvard Business Review*, 3, 22-26.
- Doyle, A. C. (2021). *Sherlock Holmes: A gripping casebook of stories*, China: Arcturus.
- Doyle, A. C. (2022). *The return of Sherlock Holmes*. USA: Harper Muse.
- Duch, N. N. (2013). Transfer in the acquisition of ECM clauses by Catalan learners of English Thesis, Universitat Autònoma de Barcelona. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/18581715.pdf>.
- Duffley, P. J. (2000). Gerund versus infinitive as complement of transitive verbs in English: The problems of “tense” and “control”. *Journal of English Linguistics*, 28(3), 221-248.
- Driessche, L., & Cuyckens, H. (2019). Clausal verb complementation in varieties of English. *JournalLIPP*, 7, 72-91.

- Etikan, I., & Bala, K. (2017). Sampling and sampling methods. *Biometrics & Biostatistics International Journal*, 5(6), 1-3.
- Halim, Z., & Khan, S. (2019). A data science-based framework to categorize academic journals. *Scientometrics*, 119(1), 393-423.
- Husain S. B., Puryanti, L., & Setijowati, A. (2021). Education for all: A study on education for indigenous people in South Sulawesi, Indonesia. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 42, 623-629.
- Jitpraneechai, N. (2019). Noun phrase complexity in academic writing: A comparison of argumentative English essays written by Thai and native English university students. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 12(1), 71-88.
- Kaneko, Y. (1988). On exceptional case-marking in Japanese and English. *English Linguistics*, 5, 271-289.
- Kawai, M. (2005). Complements of epistemic predicates. In *Proceedings of the 2005 annual conference of the Canadian Linguistic Association*.
- Kearns, K. (2011). *Semantics*. Macmillan International Higher Education.
- Keran, M., Marshall, J., Murray, A., & Sabate, S. (2020). Research article title content and form in high-ranked international clinical medicine journal. *English for Specific Purposes*, 60, 127-129.
- Kozáčíková, Z. (2015). *To-* infinitive clauses in academic discourses-Native and non-native writer compared. *Discourse and Interaction*, 1(8), 53-64.
- Lee, H. (2007). A raising-to-object analysis of English ECM constructions. *The Linguistic Association of Korea Journal*, 15(3), 109-139.
- Lockwood, J. (2017). An analysis of web-chat in an outsourced customer service account in the Philippines. *English for Specific Purposes*, 47, 26-39.
- Malá, M. (2017). A corpus-based diachronic study of a change in the use of non-finite clauses in written English. *Prague Journal of English Studies*, 6(1), 151-166.
- Omidian, T. Siyaniva-Chanturia, A. & Biber, D. (2021), A new multidimensional model of writing for research publication: An analysis of disciplinarity, intra-textual variation, and L1 versus LX expert writing. *English for Academic Purposes*, 53, 2-19.
- Radford, A. (2009). *Introduction to English Sentence Structures*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Runner, J. T. (2006). Lingering Challenges to the Raising-to-object and Object-control Constructions. *Syntax*, 9(2), 193-213.
- Shelly, M. (2022). *Frankenstein*. China: Harper Muse.

- Sim, C. Y., & Yang, H. K. (1998). Categorical configuration of ECM and control infinitives in the minimalist program. *Foreign Language Education Research*, 1, 139-149.
- Sirinkraporn, S. (2022). Discourse of the postmodern jewellery: Identity and existence of contemporary aspects. *HASSS: Human, Arts and Social Science Studies*, 22(1), 21-31.
- Smolka, V. (2011). The end-weight and end-focus principles in rhematic subjects. *Theories and Practices*, 79-85.
- Stoker, B. (2020). *Dracula*. UK: Chiltern.
- Swan, M. (2016). *Practical English usage*. Oxford: Oxford University Press.
- Tanaka, H. (1992). Raising-to-object in English, French and Japanese. *English Linguistics*, 9, 39-60.
- Thwaite, A., Budgen, F., Hunter, J., & Singh, K. (2021). What is complexity? Grammatical issues in assignment prompts. *English for Academic Purposes*, 52, 1-13.
- Tolkien, J. R. R. (2020). *The Hobbit*. UK: HarperCollinsPublisher.
- Traugott, E. C. (2010). Intersubjectivity and Intersubjectification: A reassessment. In Kristin Davidse, Lieven Vandelanotte & Hubert Cuyken (eds.) *Subjectification, intersubjectification and grammaticalization* (pp. 29-73). Berlin & New York: De Gruyter Mouton.
- Uysal, H. H., & Bardakci, M. (2014). Teacher beliefs and practices of grammar teaching: focusing on meaning, form, or forms?. *South African Journal of Education*, 34(1), 1-16.
- Valeiras-Jurado, J. & Bernad-Mecho, E. (2022). Modal density and coherence in science dissemination: Orchestrating multimodal ensembles in online TED talks and youtube science videos, *Journal of English for Academic Purposes*, 58, 1-12.
- Válková, S., & Korínková, J. (2019). The Infinitive in the writing of Czech advanced students of English. Barbara Lorange-Paszyk (eds). In *Rethinking directions in language learning and teaching at university level* (pp. 95-114). UK: Researching Publishing.
- Vosberg, U. (2003). The role of extractions and horror aequi in the evolution of *-ing*-complements in Modern English. *Topics in English Linguistics*, 43, 305-328.
- Wang, D. (2014). Verbs taking "to+ v" or "v+ ing" as their complements: A cognitive grammar account. *International Journal of linguistics*, 6(5), 14.

นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร: กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชาย¹
Supab Burut Jomjone Novel Collection: Main Male Character
Presentation Technique

จุฑามาศ ศรีระชา² (Chuthamat Srirasa)

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University, Thailand

E-mail: Chuthamat@go.buu.ac.th

Received: July 7, 2022, Revised: September 17, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายที่ปรากฏในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ประกอบไปด้วยนวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ และนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารและเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายพบทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ 1. ฝาแฝด: ความเหมือนที่ไม่เหมือนของตัวละครเอกชาย 2. ฉากท้องถิ่นและต่างแดน: พื้นที่การนำเสนอความสามารถและความรักของตัวละครเอกชาย 3. ตำนานหรือเรื่องเล่า: การบ่งบอกลักษณะของตัวละครเอกชาย 4. เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์: การเชื่อมโยงการกระทำของตัวละครเอกชาย 5. บุคคลสำคัญ: การนำเสนออุปนิสัยของตัวละครเอกชาย 6. มีดคู่มือ: สัญลักษณ์แทนมิตรภาพของตัวละครเอกชาย 7. เพลงรัก: ท่วงทำนองความรู้สึกของตัวละครเอกชาย และ 8. สมุนไพรมะยา: การเล่นเกมคาถาอาคม การสัจยันต์ พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์ยาม และของขลัง: ความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชาย ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายทั้ง 8 กลวิธีในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร เกิดจากความสามารถของผู้เขียนที่สามารถเลือกใช้กลวิธีในการนำเสนอจุดเด่นและตัวตนของตัวละครเอกชายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสร้างสรรค์ให้ตัวละครเอกชายในนวนิยายเรื่องนั้นมีความเป็นสุภาพบุรุษที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แสดงให้เห็นการผสมผสานลักษณะตัวละครเอกชายแบบไทยและแบบตะวันตก ทำให้เนื้อเรื่องเกิดความน่าสนใจและเกิดพลังในการสื่อแนวคิดของผู้เขียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาวิธีการนำเสนอตัวละครในงานวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร, กลวิธีการนำเสนอ, ตัวละครเอกชาย

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “การศึกษาจริยธรรมและกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรม ประเภทงบประมาณเงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2564

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research article aims to examine the techniques used for presenting the main male characters in a novel collection titled Supab Burut Jomjone comprising 2 novels namely Duangjai Kabot and Maturos Lokan. This is a documentary research and descriptive analysis is used to present the results. Eight techniques were used to present the main male characters including 1) being twins (showing differences and similarities of the characters), 2) domestic and foreign settings (allowing the readers to learn the main male characters' talent and love), 3) the use of legend or frame narrative (describing characteristics of the main male characters), 4) connection with historical story (showing the reasons behind the main male characters' actions), 5) being personage (showing the main male characters' appearance), 6) Kukri (symbolizing friendship of the main male characters), 7) the use of love songs (expressing the main male characters' moods and emotions), and 8) symbolism (such as herbs, incantation, cabalistic sign tattoos, rituals, auspicious time, and talisman to show the main male characters' locality). The results show that the techniques used for presenting 8 main male characters in Supaabburut Jom Jone are derived from the writer's talent which allows him to select appropriate techniques to present the superior characteristics and unique gentleman's qualifications of those characters. These outcomes reveal the combination of both the Thai and Western characteristics for the main male characters; also, this combination makes the story interesting and prominently helps the writer to show his perspective. Moreover, it provides a guideline for studying presentational techniques in other literary works in the future.

Keywords: Supab Burut Jomjone, Presentation Technique, Main Male Characters

บทนำ

คำว่า กลวิธี หรือ เทคนิค (technique) หมายถึง กรรมวิธีที่ทำให้เกิดผลที่เรียบร้อยงดงาม ซึ่งรวมทั้งฝีมือและความรู้ ความชำนาญในวิธีทำ ศัพท์นี้อาจนำไปใช้อย่างกว้าง เช่น กล่าวว่า “การเดินทางเชิงสัญลักษณ์เป็นกลวิธีหลักในเรื่อง Ulysses (ค.ศ. 1922) ของเจมส์ จอยซ์” หรืออาจใช้อย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อกล่าวอ้างถึงรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ของวิธีการ เช่น การใช้คำซ้ำหรือการสัมผัสอักษร หรืออาจใช้อย่างกลาง ๆ เช่น กล่าวถึงกลวิธีกระแสสำนึก อย่างไรก็ตาม ในกรณีทั้งหมดนั้น กลวิธีจะเป็นการอธิบายว่าทำ “อย่างไร” มากกว่าอธิบายว่าทำ “อะไร” กลวิธี รูปแบบ สื่การเขียน และวิธีการนำเสนอ นั้น มีความหมายเชื่อมโยงกันอยู่บ้าง เพื่อให้เกิดผลที่ถูกต้องในเชิงกลไกหรือขั้นตอน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561, น. 514)

กลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในงานวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดและรายละเอียดของวรรณกรรมเรื่องนั้นผ่านกลวิธีการนำเสนอเรื่องที่แตกต่างกันออกไป ผู้เขียนแต่ละคนจะมีกลวิธีการนำเสนอที่เป็นลักษณะเฉพาะในการนำเสนอผลงานของตนเอง เช่น การนำเสนอเนื้อหาวรรณกรรมในรูปแบบวรรณรูป ของ จำ

แช่ตั้ง การใช้คำนามในการดำเนินเรื่องทั้งหมดโดยรวมเรื่องสั้น สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ของ วินทร์ เลียววาริณ และกลวิธี การนำเสนอตัวละครในนวนิยายที่ผู้เขียนได้นำเสนอผ่านเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เช่น นวนิยายเรื่องสี่แผ่นดิน ของ หม่อมราชวงศ์ศีกฤติ ปราโมช และนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาส ของ รอมแพง เป็นต้น

กล่าวถึงนวนิยายซึ่งเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครในนวนิยายที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความบันเทิง พร้อมทั้งสร้างความสมเหตุสมผลและความสมจริงให้ตัวละคร ดังเช่น นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ซึ่งประกอบไปด้วยนวนิยายจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ ผู้เขียนคือ ณาตรา และนวนิยายเรื่องมธูรสโลกันตร์ ผู้เขียนคือ อุมาริการ์ ผู้เขียนทั้งสองคนได้ใช้กลวิธีในการนำเสนอตัวละครเอกชายหลากหลายกลวิธี เพื่อให้ตัวละครเอกชายมีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ และมีการกระทำที่สมเหตุสมผล อันเป็นการขับเน้นให้เห็นถึงความเป็นสุภาพบุรุษที่ปรากฏในตัวละครเอกชายของเรื่อง

ณาตราและอุมาริการ์ได้ร่วมกันวางโครงเรื่องของนวนิยาย ซึ่งโครงเรื่องเป็นส่วนสำคัญที่เอื้อต่อการนำกลวิธี การนำเสนอต่าง ๆ มาใช้ในการนำเสนอตัวละคร ในนวนิยายชุดนี้มีการวางโครงเรื่องโดยให้ตัวละครเอกชายเป็น ฝาแฝดที่มีใบหน้าเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในด้านอื่น ๆ เช่น ลักษณะนิสัย การได้รับการเลี้ยงดู ความชื่นชอบ อาชีพ เป็นต้น ดังที่ณาตราได้กล่าวถึงการวางโครงเรื่อง ความว่า

“ตอนนั้นเองความคิดก็เริ่มก่อตัวว่า หากมีพระเอกที่หน้าตาเหมือนกัน แต่นิสัยต่างกันราวฟ้ากับเหว จะทำเช่นไร ดิฉันจึงตัดสินใจพูดคุยกับน้องมด อุมาริการ์ เราจึงได้พลอตนิยายที่เป็นฝาแฝด คนหนึ่งเป็นตัวแทนสุภาพบุรุษ ขณะที่อีกคนก็เป็นตัวแทนของจอมโจร กลายเป็นสองคนสองบุคลิกจนได้” (ณาตรา, 2559, น. คำนำนักเขียน)

การสร้างตัวละครเอกชายในนวนิยายแต่ละเรื่อง นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ “พลู” เป็นตัวละครเอกชายแฝดผู้น้อง และนวนิยายเรื่องมธูรสโลกันตร์ “ภูผาหรือศิริ” เป็นตัวละครเอกชายแฝดผู้พี่ ตัวละครฝาแฝดทั้งคู่มีหน้าตาเหมือนกัน แต่มีเหตุการณ์ทำให้ต้องพลัดพรากจากกัน พลูที่ยังคงอยู่กับพ่อแม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีและประกอบอาชีพทหารในหน่วยรบพิเศษ ส่วนภูผาถูกโจรลักพาตัวไปตั้งแต่วัยเด็กได้เพียงไม่กี่วัน ภูผาได้รับการเลี้ยงดูและเติบโตในฐานะลูกชายของสื่อผจง เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ชีวิตของพลูและภูผาแตกต่างกันราวฟ้ากับเหว พลูเติบโตมาในครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดี มีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี มีลักษณะของความเป็นสุภาพบุรุษจากภายในสู่ภายนอก ส่วนภูผานั้นมีชีวิตที่อยู่อย่างยากลำบาก ถูกกดขี่ให้เป็นโจร ไม่ได้ได้รับความรักจากครอบครัว และไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสืออย่างที่ตนต้องการ ภูผาถูกภายนอกเป็นโจรที่น่ากลัว น่าเกรงขาม แต่ภายในจิตใจของเขาเป็นสุภาพบุรุษอย่างแท้จริง

นอกจากการวางโครงเรื่องหรือพลอตของนวนิยายที่ทำให้เนื้อเรื่องน่าติดตามแล้ว กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายยังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นการกระทำของตัวละครเอกชายที่บ่งบอกว่าเป็นผู้มีความเป็นสุภาพบุรุษชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการชี้ชวนให้ผู้ที่สนใจประเด็นการศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายได้เห็นวิธีการนำกลอุบายต่าง ๆ ของผู้เขียนที่นำมาถ่ายทอดตัวละครเอกชายได้อย่างลงตัว ทั้งนี้นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ยังได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้อ่าน อีกทั้งยังมีผู้สร้างละครโทรทัศน์นำนวนิยายชุดนี้ไปดัดแปลงเป็นซีรีส์สุภาพบุรุษจอมโจร ประกอบไปด้วยละครเรื่องดวงใจขบถและละครเรื่องมธูรสโลกันตร์ เมื่อละครทั้ง 2 เรื่อง ออกอากาศก็ได้รับกระแสตอบรับจากผู้ชมเป็นอย่างดี

จากการพิจารณาในเบื้องต้น จะเห็นได้ว่านวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรมีการใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายที่โดดเด่นและน่าสนใจ ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีการศึกษาในประเด็นกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร: กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชาย ผลการศึกษาดังกล่าวจะแสดงให้เห็นกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายที่ปรากฏในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ตลอดจนแสดงให้เห็นความสามารถของผู้เขียนที่สามารถเลือกใช้กลอุปกรณ์ในการนำเสนอจุดเด่นและตัวตนของตัวละครเอกชายได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นแนวทางในการศึกษา กลวิธีการนำเสนอตัวละครในงานวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ได้แก่

- 1.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอตัวละคร
- 1.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร
- 1.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 รวบรวมนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ได้แก่

- 1.2.1 นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ ผู้เขียนคือ ณาตรา พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2559
- 1.2.2 นวนิยายเรื่องมธูรสโลกันตร์ ผู้เขียนคือ อุมาริการ์ พิมพ์ครั้งที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2560

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ดังนี้

- 2.1 ฝาแฝด: ความเหมือนที่ไม่เหมือนของตัวละครเอกชาย
- 2.2 ฉากท้องถิ่นและต่างแดน: พื้นที่การนำเสนอความสามารถและความรักของตัวละครเอกชาย
- 2.3 ตำนานหรือเรื่องเล่า: การบ่งบอกลักษณะของตัวละครเอกชาย
- 2.4 เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์: การเชื่อมโยงการกระทำของตัวละครเอกชาย
- 2.5 บุคคลสำคัญ: การนำเสนออุปนิสัยของตัวละครเอกชาย
- 2.6 มีดคู่มือ: สัญลักษณ์แทนมิตรภาพของตัวละครเอกชาย
- 2.7 เพลงรัก: ท่วงทำนองความรู้สึกของตัวละครเอกชาย
- 2.8 สมุนไพรรัก: การเล่นคำอาวาคม การสัจยันต์ พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์ยาม และของขลัง: ความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชาย

3. ขั้นสรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

4. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

เสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) และตาราง

ผลการวิจัย

กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านได้เห็น การกระทำของตัวละครเอกชายที่บ่งบอกว่าเป็นผู้ที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ อีกทั้งยังเป็นการชี้ชวนให้ผู้ที่สนใจประเด็น การศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายได้เห็นวิธีการนำกลอุบายต่าง ๆ ของผู้เขียนที่นำมาถ่ายทอดตัวละคร เอกชายได้อย่างลงตัว ทำให้นวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรมีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยพบ ประเด็นการศึกษาทั้งหมด 8 ประเด็น ดังนี้

1. ฝาแฝด: ความเหมือนที่ไม่เหมือนของตัวละครเอกชาย

1.1 การสร้างความเหมือนด้านรูปลักษณ์ของตัวละครเอกชาย กลวิธีการนำเสนอการสร้างเหมือนของ ตัวละครเอกชายด้านรูปลักษณ์ ผู้เขียนได้นำเสนอให้ทั้งพสุกับภูมามีหน้าตาเหมือนกัน รูปร่างคล้ายคลึงกัน หากผู้ใดที่ ไม่สนิทสนมก็จะแยกไม่ออกว่าตัวละครใดคือพสุ ตัวละครใดคือภูมา ซึ่งทั้งพสุและภูมาต่างมีรูปร่างดี ใบหน้าหล่อเหลา มาดเข้ม และมีความแข็งแกร่ง ในนวนิยายเรื่องดวงใจขบถ ตัวละครพสุเป็นผู้ที่มีใบหน้าที่หล่อเหลา คมเข้มตามรูปแบบ ของชายไทย และมีเสน่ห์ ดังความคิดของเจ้าแสงจันทาในเวลาที่นั่งถึงใบหน้าของพสุ ความว่า

แสงสะท้อนจากแดดอ่อนกระทบบนใบหน้าคล้ำ ฟันของเขาขาวสะอาด เมื่อคืบหน้าเห็นเพียงแค่ โครงหน้า คางหนา และจมูกโด่ง เวลานี้เธอมองเห็นคิ้วหนาที่ขนเรียงเส้นเป็นระเบียบ ดวงตาคู่นั้นเป็นสี น้ำตาลอ่อนราวกับอำพัน ริมฝีปากของเขาบางเฉียบแต่ก็หยักได้รูป ทั้งเครื่องหน้าที่ประกอบเข้า ด้วยกัน รวมถึงเคราที่รกรั้ว ทำให้เขาดูแข็งแกร่งสมกับเป็นชายชาติทหาร แม้ไม่ได้หล่อเหลา สำ อางแบบ ชายหนุ่มหลายคนก็รู้จัก แต่เสน่ห์ของเขากลับอยู่ที่ดวงตา ซึ่งฉายแสงระยิบระยับอย่างคนอารมณ์ดีอยู่ เนื่องด้วย (ณารา, 2559, น. 82)

ข้อความดังกล่าวได้บรรยายถึงลักษณะใบหน้าของพสุ แม้ว่าเจ้าแสงจันทาจะเห็นเพียงโครงหน้าของพสุใน ยามค่ำคืนก็รับรู้ได้ว่าเป็นคนรูปร่างและจมูกโด่ง แต่เมื่อได้เห็นพสุชัดเจนในตอนกลางวัน ทำให้เห็นขนคิ้วหนาที่เรียง เส้นกันอย่างเป็นระเบียบ ดวงตาเป็นสีน้ำตาลอ่อนเปรียบเหมือนกับอำพันซึ่งสีเหลืองใสเป็นเงา แม้แต่ริมฝีปากของพสุ ก็บางเฉียบแต่ก็หยักได้รูป ส่วนต่าง ๆ ของใบหน้าประกอบเข้าด้วยกัน รวมถึงเคราที่รกรั้ว ทำให้พสุดูแข็งแกร่ง สมกับเป็นชายชาติทหาร เสน่ห์ของพสุอยู่ที่ดวงตาซึ่งบ่งบอกว่าเป็นคนอารมณ์ดี อีกทั้งยังสังเกตได้ว่าพสุเป็นคนที่มีดูแล และรักษาความสะอาดของร่างกาย เห็นได้จากการที่เจ้าแสงจันทาชมว่าฟันของเขาขาวสะอาด แม้จะต้องเดินทาง รอนแรมอยู่ในป่าเป็นเวลานาน แต่ก็ยังคงเห็นความหล่อเหลาที่ซ่อนอยู่ภายใต้หนวดเคราที่รกรั้ว จากบทบรรยาย ดังกล่าวแม้จะเป็นการบรรยายเพียงใบหน้า แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่าพสุเป็นผู้ที่ดูแลร่างกายของตนเองเป็นอย่างดี ประกอบ กับเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจึงทำให้สื่ออารมณ์ออกมาผ่านทางสายตา ส่วนนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ อุมาริการ์ ได้ นำเสนอตัวละครภูมาให้เป็นผู้ที่มีหน้าตาดีเช่นเดียวกับที่ ณารา ได้นำเสนอตัวละครพสุไว้ในนวนิยายเรื่องดวงใจขบถ ดังในตอนท้ายที่เพ็ญน้ำผึ่งพินิจดูใบหน้าของภูมา ดังความว่า

เพราะคนตรงหน้านั้นแม้หน้าตาจะค่อนข้างกระด้างจัดก็จริง แต่ก็พูดได้เต็มปากว่าคมคายหาตัวจับ ยากเลยทีเดียว โดยเฉพาะช่วงกรามแข็งแรงได้รูปกับโครงหน้าและหน้าผากกว้าง หรือถ้าพูดอย่างเด็ก ๆ ก็ ต้องบอกว่ารูปหล่อราวพระเอกหนังเลยทีเดียว

มิตร ชัยบัญชา ก็ มิตร ชัยบัญชา เกอะ ต่อให้เดินคู่มา กับ คลาร์ก เกเบิล ก็ใช้ว่าจะเทียบภูมาได้ (อุมาริการ์, 2560, น. 372-373)

แม้ภูผาจะอยู่ในคราบของโจรที่มีใบหน้าค่อนข้างกระด้างต่างจากชายหนุ่มในเมืองทั่วไป แต่เพชรน้ำผึ้งกลับมองภูผาว่าเป็นผู้ชายที่มีเค้าหน้าที่ดี ไม่ว่าจะเป็น คิ้ว ตา จมูก ล้วนชวนมองทั้งสิ้น ส่วนของใบหน้าช่วงกรามแข็งแรงได้รูปกับโครงหน้าและหน้าผาก โดยรวมแล้วภูผาเป็นชายที่หล่อคมเข้มเหมือนกับพระเอกหนัง เห็นได้จากที่เธอเปรียบเทียบว่า ต่อให้ มิตร ชัยบัญชา ซึ่งเป็นพระเอกที่มีชื่อเสียงอันดับหนึ่งของเมืองไทยในสมัยนั้นเดินคู่มากับ คลาร์ก เกเบิล ผู้ได้รับฉายาว่า “ราชาแห่งฮอลลีวูด” ก็ไม่สามารถเทียบกับภูผาได้

1.2 การสร้างความแตกต่างด้านคุณสมบัติของตัวละครเอกชาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เรื่องความแตกต่างด้านคุณสมบัติของตัวละครเอกชายผ่านการศึกษาเรื่องคู่ตรงข้าม ตามที่ กริฟฟิธ (Griffith, 1994, pp. 5-6 อ้างถึงใน สรณัฐ ไตลังคะ, 2560, น. 105) กล่าวว่า คู่ตรงข้าม (binary opposition) หมายถึง ความคิดที่ตรงกันข้ามกันที่ปรากฏในเรื่อง เช่น ความรัก/ความเกลียดชัง, ความงาม/ความน่าเกลียด, ความดี/ความเลว, ความเป็น/ความตาย ฯลฯ เรื่องแต่ละเรื่องมักเสนอคู่ตรงข้ามอย่างน้อยหนึ่งคู่ ตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร แม้จะเป็นตัวละครฝาแฝดชายที่มีใบหน้าเหมือนกัน แต่คุณสมบัติด้านอื่น ๆ กลับมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คู่ตรงข้ามของตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร

ตัวละครเอกชายพสุ นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ	ตัวละครเอกชายภูผา นวนิยายเรื่องมธูรลโลกันตร์
รับราชการทหารหน่วยรบพิเศษ	โจร
ครอบครัวเลี้ยงดูเป็นอย่างดี	โจรลักพาตัว นำมาเลี้ยงให้เป็นโจร
เรียนจบจากสถาบันที่มีชื่อเสียง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	เรียนหนังสือกับครูลอยซึ่งเป็นคนในชุมโจรและสอบเทียบ ม.หก
อาศัยอยู่ในเมือง มีอารยธรรม	อาศัยอยู่ในชุมโจร พื้นที่แห่งความป่าเถื่อน
มีอิสระ	ขาดอิสระ

จากตารางที่ 1 คู่ตรงข้ามของตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร แสดงให้เห็นว่าพสุกับภูผา แม้จะเป็นฝาแฝดแต่กลับมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เนื่องจากพสุและภูผามีเหตุให้ต้องพลัดพรากจากกัน ตั้งแต่เกิดได้เพียงไม่กี่วัน พสุยังคงอยู่กับพ่อและแม่ ส่วนภูผาถูกโจรลักพาตัวแล้วนำไปเลี้ยงเพื่อให้เป็นโจร ท่านدنุซึ่งเป็นพ่อของพสุกับภูผาเข้าใจว่าภูผาถูกโจรฆ่าตายจึงไม่ได้ติดตามหาภูผาอีก ท่านدنุกับคุณหญิงจึงเลี้ยงดูพสุเป็นอย่างดี อบรม สั่งสอน ให้กำลังใจ ทั้งยังส่งเสริมให้พสุได้เรียนในสิ่งที่ชื่นชอบ ประกอบกับพสุเป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านสติปัญญาที่ดี จึงทำให้พสุสามารถสอบเข้าสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศได้ และเมื่อพสุเข้ารับข้าราชการทหาร เขายังมีโอกาสได้รับทุนไปเรียนต่อในสถาบันทางการทหารที่มีชื่อเสียงระดับโลก

พสุเป็นผู้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองในสายอาชีพให้มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น พื้นที่ในการนำเสนอชีวิตของพสุจึงเป็นพื้นที่ในเมืองที่มีอารยธรรม ทำให้เห็นถึงความเจริญของสภาพแวดล้อมที่พสุเติบโตมา เช่น พสุสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และได้รับทุนจากกองทัพบกไทยไปเรียนต่อที่เวสต์พอยต์ ซึ่งเป็นโรงเรียนทหารที่มีชื่อเสียงที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ประกอบกับพสุเป็นผู้มีพื้นฐานที่ดี ไม่ว่าจะเป็นพื้นฐานทางด้านครอบครัวที่อบอุ่นและ

พร้อมที่จะสนับสนุนพลในทุ ก ด้ำน ให้อิสระกับพลได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้พลตัดสินใจช่วยเหลือุพราชในการ อารักขาครอบครัวของเจ้าหลวงแห่งเมืองนาง พสุจึงได้พบรักกับเจ้าแสงจันทาซึ่งเป็นเจ้าหญิงแห่งเมืองนาง อีกทั้ง คุณพ่อของพลเป็นนายตำรวจ ส่วนคุณลุงเป็นนายทหาร พสุจึงได้เห็นแบบอย่างที่ดี ทำให้สามารถพัฒนาตนเองไป ในทางที่ดีและเกิดความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ดังนั้นด้วยใบหน้าหล่อเหลา คมเข้ม ประกอบกับการมี ครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่ดี ประกอบกิจการงานที่เจริญก้าวหน้าและมั่นคง จึงทำให้ตัวละครพลเป็น แบบอย่างของชายไทยที่มีองค์ประกอบดีครบถ้วนทุกด้ำน

ทางด้านภุมหาที่ถูกโจรจับตัวไปตั้งแต่เกิดได้เพียงแค่ 7 วัน ภุมหาเติบโตมาในชุมโจรและอยู่ในฐานะลูกชาย คนเล็กของเสือผ่น ดังนั้นชุมโจรที่ภุมหาเติบโตมานั้นจึงเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความป่าเถื่อน ภุมหามักจะได้รับคำสั่งจาก เสือผ่นให้เป็นผู้นำปล้น ทั้งที่ภุมหาไม่ชอบการออกปล้น เขาจึงเลือกปล้นเฉพาะคนที่คดโกงผู้อื่น แล้วนำเงินที่ได้มา ช่วยเหลือชาวบ้านที่ยากจน เสือผ่นเลี้ยงดูภุมหาเพื่อให้เติบโตมาเป็นโจร เพราะเสือผ่นแค้นท่านบุญที่บุกรังโจรของเสือ ผ่น ทำให้เสือผ่นพิการและเมียของเสือผ่นตาย เสือผ่นจึงวางแผนลักพาตัวภุมหา บังคับให้ภุมหาเป็นโจรและห้ามเรียน หนังสือ เพื่อที่ท่านบุญจะได้ตามจับลูกชายและฆ่าลูกชายด้วยมือของท่านตนเอง แต่ในความโชคร้ายของภุมหายังพอมี ความโชคดียู่บ้าง ภุมหาได้รับการอบรมที่ดีจากครูลอยซึ่งเป็นพี่ชายของลำเจียก โดยลำเจียกเป็นภรรยาของเสือผ่นและ เป็นผู้ที่ยังเลี้ยงดูภุมมาตั้งแต่ยังเล็ก ครูลอยสอนให้ภุมหาเป็นคนใฝ่ดี ตั้งใจเรียนหนังสือ และพาภุมหาไปสอบเทียบชั้น ม.หก ที่พระนครได้ ภุมหาเป็นคนที่ชอบเรียนหนังสือมาก เขามีความเพียรพยายามในการเรียน แม้สภาพแวดล้อมจะไม่ เอื้ออำนวยให้เขาได้เรียนหนังสือก็ตาม

เมื่อภุมหาสามารถสอบเทียบชั้น ม.หก ได้ เขาจึงตั้งใจจะเรียนต่อ แต่เสือผ่นไม่ต้องการให้ภุมหาในอนาคตที่ดี เสือผ่นจึงสั่งลงโทษครูลอยโดยการห้อยแขวน หากครูลอยสามารถทนการห้อยแขวนได้ เสือผ่นจะให้ภุมหาเรียนหนังสือ ในความเป็นจริงทุกคนต่างรู้ดีว่าครูลอยไม่สามารถทนความทรมานจากการห้อยแขวนได้ เสือผ่นต้องการทำให้ภุมหารู้สึก ผิดที่เป็นสาเหตุให้ครูลอยต้องตายและเลิกเรียนหนังสือไปตลอดชีวิต หลังจากที่ครูลอยเสียชีวิตภุมหาที่ไม่ได้เรียนหนังสือ อีกเลย ภุมหาแค้นเสือผ่นมากที่ทำให้คนที่ภุมหารักเหมือนพ่อต้องตาย เขาจึงวางแผนและเป็นสายสืบส่งข้อมูลของชุมโจร ให้ตำรวจ เมื่อภุมหาร่วมมือกับตำรวจหลายชุมโจรของเสือผ่นได้สำเร็จ ทำให้ภุมหาได้รู้ความจริงทั้งหมดเกี่ยวกับ ครอบครัวของเขา ภุมหาเมื่อได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ ท่านบุญจึงเปลี่ยนชื่อจาก “ภุมหา” เป็น “ศิริ” หลังจากนั้นภุมหาไม่ คิดที่จะทิ้งเรื่องการเรียน เขาคิดที่จะใช้ความรู้สร้างความมั่นคงให้กับตนเอง เพื่อให้ครอบครัวของเขารอดพ้นจากความ ว่างเปล่าว่าเขาสามารถดูแลเข้าน้ำผึ้งได้ ภุมหาจึงตั้งใจไปเรียนต่อทางด้านการเกษตรที่ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อเรียนจบแล้วจึง กลับมาทำไร่ส้มที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นได้ว่าแม้ภุมหาจะเติบโตมาในชุมโจร แต่ด้วยพื้นฐานของ การคิดดี ได้รับการอบรมที่ดี เป็นโจรมีน้ำใจ ปล้นคนคดโกงเพื่อช่วยคนยากไร้ ประกอบกับเป็นชายหนุ่มรูปร่าง หน้าตาดี แม้มองผิวเผินอาจดูเป็นโจรชั่วร้ายแต่ภายในนั้นเต็มไปด้วยความเป็นสุภาพบุรุษอย่างแท้จริง

จากประเด็น “ผาแผด: ความเหมือนที่แตกต่าง” ทำให้เห็นว่าการสร้างตัวละครเอกชายให้เป็นผาแผดที่ เติบโตมาในสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้ตัวละครเอกชายแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ออกไป แต่อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของตัวละครเอกชายที่แสดงออกมาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะประกอบ อาชีพอะไร จะเป็นข้าราชการทหารหรือเป็นโจร ล้วนเป็นคนที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบกิจที่ก่อให้เกิดความดี งาม อันจะนำไปสู่การเป็นสุภาพบุรุษได้ นอกจากนี้กลวิธีการนำเสนอเรื่องราวของผาแผดชายที่พลัดพรากจากกันในเรื่องนี้ไม่เหมือนกับนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ในนวนิยายเรื่องอื่นอาจนำเสนอเรื่องราวผาแผดที่สร้างให้เป็นตัวละคร

คู่ตรงข้ามในนวนิยายเรื่องเดียวกัน กล่าวคือ ตัวละครฝาแฝดตัวใดตัวหนึ่งเป็นตัวละครเอก ส่วนตัวละครฝาแฝดอีกตัวหนึ่งเป็นตัวละครปฏิปักษ์ ซึ่งจะทำให้ตอนจบของเรื่องนำไปสู่โศกนาฏกรรม หรือนวนิยายบางเรื่องสร้างให้ตัวละครฝาแฝดตัวใดตัวหนึ่งเป็นตัวละครเอกเพื่อช่วยเหลือตัวละครฝาแฝดอีกตัวหนึ่ง ซึ่งเป็นการเล่าถึงความผูกพันระหว่างตัวละครฝาแฝดคู่หนึ่ง แต่ในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ฌาราร์ และ อุมาริการ์ ได้สร้างให้ตัวละครฝาแฝดเป็นตัวเอกของนวนิยายในแต่ละเรื่อง นำเสนอเรื่องราวการผจญภัย การฟันฝ่าอุปสรรคของตัวละครเอกแต่ละตัวแสดงให้เห็นความสามารถของตัวละครเอกที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็ไม่มีสิ่งที่จะร้อยเรียงเรื่องราวของทั้ง 2 เรื่องให้ต่อเนื่องกัน นำไปสู่เป้าหมายของการนำเสนอความเป็นสุภาพบุรุษและจบด้วยเรื่องราวสุขนาฏกรรม

2. ฉากท้องถิ่นและต่างแดน: พื้นที่การนำเสนอความสามารถและความรักของตัวละครเอกชาย

2.1 การนำเสนอฉากท้องถิ่น พื้นที่ป่าเป็นฉากหลักที่ตัวละครเอกชายได้เดินทางเพื่อนำเสนอความเป็นสุภาพบุรุษ นวนิยายเรื่องมธูรสถ์ ปราบการใช้กลวิธีการนำเสนอฉากท้องถิ่นในตอนที่ถูกจับตัวเพชฌฆาตที่ชุมโจร แต่ก่อนที่จะเดินทางถึงชุมโจรนั้น เพชฌฆาตผู้กลับแอบหลบหนีภูผา เพราะเธอไม่ต้องการไปที่ชุมโจรกับภูผา แต่เธอไม่สามารถหนีภูผาได้ ด้วยหนทางในป่าที่ยากลำบากประกอบกับสัตว์ที่อยู่ในป่า ทำให้เพชฌฆาตต้องยอมจำนนและขอความช่วยเหลือจากภูผา ดังความว่า

“ฉันบอกว่าถึงจะแกะหากพวกนี้ออกให้เธอ แต่ในป่านี้มีทาก ปลิง เรือด ไร อยู่ทุกหนทุกแห่ง ไต่ไปไต่มาที่เธอเดินผ่าน บนต้นไม้ที่เธอก้าวข้าม และถ้าเธอไม่ไปกับฉัน ฉันก็ไม่สามารถตามไปช่วยแกะมันออกจากตัวเธอได้อีกแล้ว เหมือน ๆ ที่ฉันไม่สามารถฆ่าตัวที่สองหรือสามให้เธอได้ ถ้าเธอเลือกที่จะกลับไปหาผู้หมวดของเธอ เธอต้องจัดการกับปัญหาพวกนี้เอง” (อุมาริการ์, 2560, น. 86)

เพชฌฆาตผู้ไม่ยอมไปชุมโจรกับภูผาและพยายามจะหนีออกจากป่าเพื่อกลับไปหาหมวดเผ่าเทพ แต่เธอก็ไม่สามารถหนีออกจากป่าไปได้เพราะเธอไม่รู้จักรั้วเส้นทาง อีกทั้งเพชฌฆาตผู้ยังต้องเจอกับสัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็น งู ทาก ปลิง เรือด ไร ส่วนภูผาเป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องการเดินป่าและการรับมือกับสัตว์ป่าทั้งหลาย สำหรับการกำจัดทากนั้น ภูผารู้ว่าทากพวกนี้ถ้าไม่เข้าไปในอวัยวะที่สำคัญก็จะไม่มีพิษภัยที่น่ากลัว เมื่อพวกมันดูดเลือดอ้อมแล้วก็จะทิ้งตัวหลุดไปเอง แต่ภูผาเลือกที่จะไม่บอกข้อมูลเหล่านี้ให้เพชฌฆาตผู้รู้ ภูผาจึงยื่นข้อเสนอจะช่วยเหลือหากออกให้ ขอเพียงเธอยอมเดินทางไปที่ชุมโจรกับเขา จนในท้ายที่สุดเธอก็ต้องยอมขอความช่วยเหลือจากภูผา และจำยอมที่จะต้องเดินทางไปอยู่ที่ชุมโจร เพชฌฆาตผู้ไม่รู้ว่าการที่ภูผาจับตัวเธอมาที่ชุมโจรก็เพราะต้องการช่วยเหลือเธอให้ปลอดภัย อีกทั้งภูผายังบอกคนในชุมโจรว่าเธอเป็นภรรยาของภูผาจึงทำให้ไม่มีใครกล้ามาข่มเหงหรือทำร้ายเธอ

ฉากป่าเป็นพื้นที่ในการเดินทางเพื่อฟันฝ่าอุปสรรค การต่อสู้กับศัตรู การดำรงชีวิตตามวิถีธรรมชาติ และ ความไว้วางใจธรรม ดังนั้นพื้นที่ป่าจึงเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยมายาคติของความดิ้นรน ขาดศีลธรรม ใช้กฎหมายอาชญากรรมแบบ แต่ตัวละครเอกก็สามารถก้าวผ่านและเดินทางออกจากความป่าเถื่อนและนำพาให้คนรักของตนเองปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ นอกจากนี้พื้นที่ของป่ายังเป็นจุดเริ่มต้นของความรักระหว่างตัวละครเอกในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง แม้จะเป็นพื้นที่ที่ขาดความเจริญทางด้านวัตถุ แต่กลับเป็นจุดเริ่มต้นของความรัก เป็นจุดที่ทำให้เกิดความเจริญทางด้านจิตใจ และเป็นพื้นที่ทดสอบจิตใจเบื้องต้นของตัวละคร หากตัวละครใดที่มีความเห็นแก่ตัวก็จะหนีเอาตัวรอดเพียงคนเดียว อีกทั้งฉากป่ายังแสดงให้เห็นการเดินทางเพื่อพิสูจน์ความสามารถของตัวละครเอกชายซึ่งสอดคล้องกับลักษณะตัวละครของนวนิยายแนวโรมานซ์ที่ตัวละครเอกจะต้องมีลักษณะสำคัญ คือ ชอบผจญภัย รักเกียรติยศยิ่ง

กว่าชีวิต ยกย่องสตรี รักความสัตย์ และจงรักภักดีต่อมุลนายอย่างเคร่งครัด (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2541, น. 124) ทั้ง พสุและญาติต่างเป็นตัวละครเอกชายที่มีความสามารถทั้งในเรื่องของการต่อสู้และสติปัญญา การเดินทางไปในพื้นที่ป่า ดังกล่าวจึงเป็นการนำเสนอความสามารถและพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ชัดว่า ตัวละครเอกชายเหมาะสมกับการเป็น สุภาพบุรุษ มีความงามจากภายในสู่ภายนอก และคู่ควรที่จะได้ครองคู่กับหญิงสาวผู้สูงศักดิ์ ดังที่พสุได้ครองคู่กับ เจ้าแสงจันทร์ซึ่งเป็นเจ้าหญิงแห่งเมืองนาง และญาติได้ครองคู่กับหม่อมหลวงเพชรน้ำผึ้ง จตุรคุณ ราชินิกุลผู้มาจาก ครอบครัวที่ทั้งฝ่ายคุณพ่อและคุณแม่เป็นหม่อมราชวงศ์

2.2 การนำเสนอฉากต่างแดน นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ พบการใช้กลวิธีการนำเสนอฉากต่างแดนในตอนที่ พสุได้รับทุนจากกองทัพบกของไทย โดยทุนดังกล่าวเป็นทุนไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมทหารที่เวสต์พอยต์ ประเทศ สหรัฐอเมริกา พสุเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาดี มีผลการเรียนดีเยี่ยม ทำให้เขาสามารถสอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และสามารถสอบรับราชการทหารได้ ประกอบกับการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ช่วยเหลือหล่อหลอมให้พสุเป็นคนดีและคนเก่ง อีกทั้งยังได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นคุณพ่อที่รับราชการเป็นตำรวจ และคุณลุงที่รับราชการ เป็นทหาร ทั้งสองท่านให้พสุตัดสินใจเลือกอาชีพที่พสุชื่นชอบ เพราะไม่ว่าอาชีพใดก็ทำให้ประชาชนและบ้านเมือง เกิดความสงบสุขได้ พสุจึงเลือกรับราชการทหารตามคุณลุง หลังจากนั้นพสุก็ได้รับทุนให้ไปศึกษาต่อทางด้านการทหาร ที่เวสต์พอยต์ ซึ่งเป็นโรงเรียนทหารที่มีชื่อเสียงที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากจบการศึกษาที่เวสต์พอยต์แล้ว พสุได้รับโอกาสให้เข้าฝึกหลักสูตรหน่วยรบพิเศษหรือที่เรียกกันว่า ‘กรีนเบเรตส์’ (Green Berets) หรือ “นักรบหมวก เขียว” ซึ่งเป็นหน่วยรบพิเศษของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา (สุรชาติ บำรุงสุข, 2545, น. 149) เมื่อพสุเรียนจบและผ่านการฝึกหลักสูตรหน่วยรบพิเศษแล้ว เขาจะได้นำความรู้มาถ่ายทอดให้แก่ทหารรุ่นน้องและพัฒนากองทัพไทยต่อไป นอกจากนี้ฉากต่างแดนยังเป็นการนำเสนอพื้นที่การทำงานของพสุ โดยพสุมีโอกาสได้ออกรบในสงครามเวียดนาม ทำให้พสุเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากการทำงาน ดังความว่า

ดวงตาของพวกเวียดกงเบิกกว้างเพียงเสี้ยวนาที่ เมื่อเสียงปืนกลดังขึ้น ร่างทั้งห้าก็ล้มพุงลงไปกองบนพื้น พวกเขาไม่มีเวลาคิดอีกแล้ว นอกจากดิ้นระเบิดมือจากเอวและโยนเข้าไปที่กองไม้ ก่อนจะออกวิ่งสุดฝีเท้าเพื่อหลบให้พ้นจากแรงอัดของระเบิด อีกทั้งพวกเวียดกงก็กรูกันกลับมาทันทีที่ได้ยินเสียงปืนจากด้านใน

พสุกับยุพราชตั้งตัวได้เลยรีบลุกขึ้นแล้วออกวิ่ง ก่อนที่เสียงปืนจะดังขึ้นตามหลัง พสุวิ่งนำหน้า พอผ่านหัวมุมที่สอง เขาก็คว่ำระเบิดข้างเอวโยนออกไปข้างหน้า แล้ววิ่งกลับมาหลบที่หัวมุม แรงอัดของมันส่งผลให้ช่องเล็กนั้นเปิดกว้างขึ้น เขารีบป็นขึ้นไปและหมุนตัวกลับมาเตรียมรับยุพราชที่ยื่นมือขึ้นมา พอเขาถึงร่างคู่หูผ่านพันหลุมมาแล้ว ก็สัมผัสได้ถึงเลือดที่ไหลรินลงสู่มือ

ยุพราชกัดฟันแน่นเมื่อถึงระเบิดมือลูกสุดท้ายหย่อนลงไปหลุม เป็นการปิดฉากพวกที่ตามล่ามาเท่านั้น เพราะเวลานี้พื้นดินตรงหน้ากำลังถูกพระเพลิงแผดเผา เสียงระเบิดและเสียงปืนดังไม่หยุด สลับกับเสียงร้องครวญคราง การกิจของพวกเขาสงบสิ้นแล้ว หัวหน้าที่มีเรียกให้พวกเขาก่อนกำลังและไปรอที่จุดนัดหมาย ซึ่งเฮลิคอปเตอร์จะบินมารับในอีกครั้งชั่วโมง (ณารา, 2559, หน้า 26)

กลวิธีการนำเสนอฉากต่างแดนเป็นฉากที่เกี่ยวกับพื้นที่ทางการศึกษาและการทำงานของตัวละครเอกชาย หากต้องการพัฒนาตนเอง ฝึกฝนประสบการณ์ หรือสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคคลรอบข้าง จะต้องเดินทางไปหาความรู้ในพื้นที่ต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่าฉากต่างแดนเป็นพื้นที่แห่งความเจริญ ความทันสมัยและการพัฒนา ทั้งยังเป็นพื้นที่ของบุคคลที่ค่อนข้างมีฐานะที่ดี เพราะประมาณปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในนวนิยาย

บุคคลที่จะสามารถเดินทางไปต่างประเทศได้จะต้องค่อนข้างมีทุนทรัพย์ และส่วนใหญ่ก็เดินทางไปเพื่อการศึกษา ซึ่งต่างจากช่วงยุคหลังที่การเดินทางไปต่างประเทศเป็นเรื่องสะดวกสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะเดินทางไปศึกษาต่อหรือเดินทางไปท่องเที่ยว ดังนั้นจากต่างแดนจึงเป็นพื้นที่การนำเสนอความสามารถในการเรียนและการปฏิบัติการกิจของตัวละครเอกชาย ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าเป็นพื้นที่แห่งความเจริญทางด้านการศึกษาด้วยเช่นกัน

3. ตำนานหรือเรื่องเล่า: การบ่งบอกลักษณะของตัวละครเอกชาย

ตำนานหรือเรื่องเล่าที่ปรากฏในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ปรากฏในนวนิยายชุดนี้ทั้ง 2 เรื่อง ดังเช่น นวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ กล่าวถึงเรื่องเล่าของโรบินฮูด ซึ่งเป็นเรื่องเล่าของโจรผู้มีความดี มีคุณธรรม ปล้นคนรวยที่ไร้มนุษยธรรมเพื่อช่วยคนยากไร้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ อุมาริการ์ใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครภูผาเปรียบเหมือนกับโรบินฮูด ดังในตอนที่หมวดเฝ้าเทพบอกกับเพชรน้ำผึ้งเกี่ยวกับภูผา ความว่า ‘มันเป็นโจรผู้ดี ปล้นแต่ไม่ฆ่า ฉกฉวยแต่เงินทองข้าวของมีค่า แต่ไม่ฉุดคร่าผู้หญิง บางคนก็บอกว่ามันเป็นโจรมีน้ำใจ ปล้นของคนรวยหน้าเลือดไปแจกคนจน’ ‘เหมือนโรบินฮูด’ (อุมาริการ์, 2560, น. 63) หมวดเฝ้าเทพบอกเพชรน้ำผึ้งว่าไม่ต้องกลัวเสือผา เพราะเสือผาเป็นโจรที่ฉลาดมักจะไม่ยุ่งกับคนต่างถิ่น ไม่ปล้นข้าราชการ หรือคนที่หาเช้ากินค่ำ แต่มักจะเลือกปล้นคนรวยหรือปิดหมู่บ้าน ปล้นไปเลย อีกทั้งยังมีคนที่เคยถูกเสือผาปล้นได้บอกกับตำรวจว่า เสือผาเป็นโจรผู้ดีเหมือนกับโรบินฮูด คือ ปล้นทรัพย์สินเงินทองแต่ไม่ฆ่า ไม่ฉุดหรือทำร้ายผู้หญิง บางคนยังบอกว่าเสือผาเป็นโจรมีน้ำใจ ปล้นคนรวยที่เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อไปช่วยเหลือคนยากจน จากเรื่องราวของโรบินฮูดซึ่งเป็นตำนานหรือนิทานที่เล่าสืบต่อกัน เรื่องราวของชายผู้เป็นโจรที่มีความดี มีคุณธรรม ต่อสู้เพื่อคนยากไร้ เป็นวีรบุรุษนอกกฎหมาย เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับตัวละครภูผา จึงทำให้ผู้อ่านเห็นการกระทำของตัวละครเอกชายของเรื่องชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่นเท่านั้น ภูผายังมีลักษณะเฉพาะตัวเหมือนกับโรบินฮูด นั่นคือเมื่อถึงเวลาออกปล้นภูผาจะปกปิดใบหน้าให้แท้จริงด้วยการใช้ผ้าเช็ดหน้าผืนใหญ่สีดำสนิทคาดปิดตั้งแต่ใต้ดวงตาลงมา และสวมหมวกปีกกว้างบังดวงหน้าไว้

4. เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์: การเชื่อมโยงการกระทำของตัวละครเอกชาย

เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ปรากฏในนวนิยายชุดนี้ทั้ง 2 เรื่อง ดังในนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ปรากฏเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกคือเหตุการณ์ที่ นีล อาร์มสตรอง นักบินอวกาศคนแรกขึ้นไปเหยียบดวงจันทร์ หรือเหตุการณ์ที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ ได้แก่ การเปิดเขื่อนภูมิพลและรถรางสายรอบพระนครถูกยกเลิก ดังความว่า

ในช่วงเวลาเจ็ดปีนี้มีหลายอย่างเกิดขึ้น ทั้งเหตุการณ์ใหญ่ระดับโลกที่ผู้คนต่างรู้จักกันอย่างดี นีล อาร์มสตรอง นักบินอวกาศคนแรกได้ขึ้นไปเหยียบดวงจันทร์ หรือเหตุการณ์สำคัญระดับประเทศ อาทิ เขื่อนภูมิพลถูกเปิดใช้งาน ไปถึงเรื่องราวระดับจังหวัดที่เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตคนในพระนครส่วนหนึ่ง อย่างรถรางสายรอบพระนครถูกยกเลิก หรือเหตุการณ์เล็ก ๆ ที่ไม่มีใครรู้เรื่องมากนัก เช่น เกษตรกรหนุ่มที่จบด้านการเกษตรจากฟิลิปปินส์มาด ๆ คนหนึ่งได้ตัดสินใจหักล้างทางฟงที่ดินในอำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทำสวนส้มพันธุ์ดี (อุมาริการ์, 2560, น. 457)

ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่บันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ของโลก คือการที่คนทั่วโลกได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการส่งนักบินอวกาศของประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นไปบนดวงจันทร์ โดยองค์การบริหารการบินและ

อวกาศแห่งชาติ (National Aeronautics and Space Administration) หรือ องค์การนาซา (NASA) ได้พยายามทดลองส่งนักบินอวกาศเพื่อขึ้นไปสำรวจบนดวงจันทร์หลายครั้ง และประสบความสำเร็จในครั้งที่ส่งยานอะพอลโล 11 (Apollo XI) ซึ่งเป็นยานอวกาศลำแรกลงจอดบนผิวของดวงจันทร์ได้สำเร็จ ในวันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) (แฮนเซน, เจมส์ อาร์, 2561, น. 343) นอกจากเหตุการณ์ที่โด่งดังระดับโลกแล้ว อุมาริการ์ ยังได้นำเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ของไทยมาแทรกในเรื่องในตอนดังกล่าวด้วย นั่นคือเหตุการณ์การเปิดเขื่อนภูมิพล ในปี พ.ศ. 2507 (เขื่อนภูมิพล, ม.ป.ป.) และเหตุการณ์ที่รณรงสายรอบพระนครถูกยกเลิก เนื่องจากการนำรถยนต์เข้ามาในสยาม ทำให้เกิดกิจการแท็กซี่รับส่งประชาชนและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จึงทำให้กิจการรณรงสายประสบภาวะขาดทุนและต้องทยอยปิดตัวลง จนเหลือเพียงรณรงสายรอบเมืองซึ่งเป็นรณรงสายสุดท้ายและได้ถูกยกเลิกให้บริการประชาชนในปี พ.ศ. 2511 (โกสินทร์ รตนประเสริฐ, 2555, น. 134)

จากเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เหตุการณ์ อุมาริการ์ ได้บรรยายให้เห็นว่าภายในช่วงเวลา 7 ปีหลังจากที่เพชรน้ำผึ้งตัดสินใจไปเรียนต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเพราะคิดว่าภรรยาเสียชีวิตแล้ว ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เมื่อเวลาผ่านไป ทุกอย่างย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลง เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์เชื่อมโยงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นของตัวละครเอกชาย ภูผาได้พบกับครอบครัวที่แท้จริงและเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “คีรี” เขาเริ่มต้นชีวิตใหม่และได้ไปเรียนต่อที่ประเทศฟิลิปปินส์ และในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่หลายเหตุการณ์ ทั้งเป็นเหตุการณ์ที่มีชื่อเสียงระดับโลก เหตุการณ์ที่เป็นจุดสนใจของประชาชนในสยาม หรืออาจจะเป็นเหตุการณ์เล็ก ๆ ที่ไม่ค่อยมีผู้คนรู้เรื่องมากนัก ดังเช่นเรื่องที่คีรีเรียนจบทางการเกษตรจากประเทศฟิลิปปินส์ และตัดสินใจทำสวนส้มที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แม้จะเป็นเหตุการณ์เล็ก ๆ ที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมากนัก แต่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อชีวิตของคีรีอย่างมาก เพราะเขาตั้งใจทำในสิ่งที่ตนเองชื่นชอบนั่นก็คือการเรียน อีกทั้งเขายังตั้งใจที่จะทำงานเพื่อหาเลี้ยงเพชรน้ำผึ้งและเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีให้ได้ ซึ่งช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นช่วงเวลาแห่งการสะสมประสบการณ์และเริ่มต้นชีวิตใหม่ของคีรี หลังจากที่ยูนิกับเพชรน้ำผึ้งกลับมาที่ประเทศไทย ทั้งสองคนปรับความเข้าใจกันและตกลงที่จะแต่งงานเพื่อสร้างครอบครัวที่อบอุ่น การแต่งงานของพ่อเลี้ยงคีรีกับหม่อมหลวงเพชรน้ำผึ้งจึงเป็นข่าวใหญ่โต ดังความว่า “งานแต่งงานของราชินิกุลสาวกับพ่อเลี้ยงใหญ่จึงเป็นข่าวครึกโครมของปีพอ ๆ กับการเปิดโรงแรมดุสิตธานีหรือยานอะพอลโล 13 ออกเดินทางไปเยือนดวงจันทร์ก็ว่าได้” (อุมาริการ์, 2560, น. 488) การแต่งงานของพ่อเลี้ยงคีรีกับหม่อมหลวงเพชรน้ำผึ้งได้รับความสนใจจากวงสังคมเป็นอย่างมาก เทียบเท่ากับข่าวดังระดับประเทศอย่างเช่นการเปิดโรงแรมดุสิตธานี ในปี พ.ศ. 2513 (ดุสิตธานี, ม.ป.ป.) หรือแม้แต่ข่าวระดับโลกที่นาซาส่งยานอะพอลโล 13 ไปยังดวงจันทร์อีกครั้งในปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) (SPACETH.CO., 2019) หลังจากประสบความสำเร็จในการส่งยานอะพอลโล 11 ขึ้นสำรวจบนดวงจันทร์ก่อนหน้านี้

5. บุคคลสำคัญ: การนำเสนออุปลักษณ์ของตัวละครเอกชาย

การกล่าวอ้างถึงบุคคลสำคัญเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นบุคลิกของตัวละครเอกชายเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดมากยิ่งขึ้น การใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในประเด็นนี้ ปรากฏในนวนิยายเพียง 1 เรื่อง คือ นวนิยายเรื่องมธุรสโลกกันตร์ ตอนที่กล่าวถึงความคิดของเพชรน้ำผึ้งที่มีต่ออุปลักษณ์ของภูผา ความว่า “มิตร ชัยบัญชา ก็ มิตร ชัยบัญชา เกอะ ต่อให้เดินคู่มากับคลาร์ก เกเบิล ก็ใช้ว่าจะเทียบภูผาได้” (อุมาริการ์, 2560, น. 373) ข้อความดังกล่าว

เป็นการบรรยายมุมมองของเพชรน้ำผึ้งที่มีต่อใบหน้าของภูผา ก่อนหน้านั้นเพชรน้ำผึ้งคิดว่าภูผาหน้าตาดีพอสมควร ด้วยหมวดเคราที่ปิดบังไว้ทำให้เห็นใบหน้าของภูผาไม่ชัดเจน แต่ความเป็นจริงกลับพบว่าภูผาแม้จะมีใบหน้าที่กระด้าง แต่ใบหน้าภายใต้หมวดเคราที่ปกคลุมอยู่นั้นหล่อรากับพระเอกหนัง โดยเฉพาะช่วงกรามแข็งแรงได้รูปกับโครงหน้า และหน้าผากกว้าง ทำให้เพชรน้ำผึ้งคิดเปรียบเทียบกับใบหน้าของภูผากับมิตร ชัยบัญชา แล้วก็ให้ข้อสรุปว่า มิตร ชัยบัญชา ซึ่งเป็นพระเอกหนังไทยที่มีชื่อเสียงที่สุดในช่วงนั้นก็ไม่สามารถเทียบความหล่อของภูผาได้

กล่าวถึงฉากของนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ปรากฏอยู่ในช่วงประมาณ พ.ศ. 2500 ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่พระเอก มิตร ชัยบัญชา ประสบความสำเร็จด้านการแสดงภาพยนตร์และมีชื่อเสียงโด่งดังมาก มิตร ชัยบัญชา เป็นพระเอกขวัญใจของผู้ชมในยุคนั้น เพราะใบหน้าที่หล่อเหลา มีเสน่ห์ และยังเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการแสดง นอกจากนี้ เพชรน้ำผึ้งยังเปรียบเทียบความหล่อของภูผาว่า แม้แต่ คลาร์ก เกเบิล ก็ไม่สามารถเทียบกับภูผาได้ กล่าวถึง คลาร์ก เกเบิล นักแสดงภาพยนตร์ชาวอเมริกัน เป็นดารายายที่ได้รับการนิยมนอย่างล้นหลาม เขาเป็นตัวอย่างของความเป็นชายและความเข้มแข็งในอุดมคติของชาวอเมริกัน และได้รับการขนานนามว่าเป็น “King of Hollywood” (หนังเก่า คลาสสิก รีวิวเวอร์, ม.ป.ป.)

จากมุมมองของเพชรน้ำผึ้งตัวละครเอกฝ่ายหญิงของเรื่อง แสดงให้เห็นว่า อุมาริการ์ ผู้แต่งนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ได้ใช้กลวิธีการเปรียบเทียบบุคลิกของภูผากับพระเอกหนังที่มีชื่อเสียงระดับประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณารูปลักษณ์ของภูผาเพื่อเทียบกับบุคคลที่มีชื่อเสียงดังกล่าว นั้น สะท้อนให้เห็นถึงตัวตนที่แท้จริงของภูผาที่ซ่อนอยู่ภายใต้ใบหน้าอันเต็มไปด้วยหมวดเครา ดูเป็นโจรที่มีความดุดัน น่ากลัว น่าเกรงขาม แต่เบื้องลึกของภูผานั้นเป็นผู้มีจิตใจดี มีน้ำใจ และยินดีช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ใบหน้าที่ไม่ได้เปิดเผยให้เห็นความหล่อเหลานั้นก็เหมือนกับความดีของภูผาที่ซ่อนไว้ หากผู้ใดจะรู้จักและเข้าใจตัวตนของภูผา บุคคลผู้นั้นจะต้องพิจารณาให้เห็นถึงภายในจิตใจ ดังเช่นเพชรน้ำผึ้งที่รู้จักตัวตนของภูผาอย่างแท้จริง ไม่ว่าใครจะว่าภูผาเป็นโจรร้ายอย่างไร แต่เพชรน้ำผึ้งกลับไม่เห็นด้วยกับคำพูดของผู้อื่น เธอพิจารณาจากการกระทำของภูผาด้วยตนเอง ยิ่งเธอได้รู้จักภูผามากเท่าไร ยิ่งทำให้เห็นคุณค่าของภูผามากยิ่งขึ้นเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นต่อให้บุคคลใดจะมีชื่อเสียง ได้รับความนิยม หรือประสบความสำเร็จเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับภูผาแล้ว ภูผาก็ยังเป็นที่หนึ่งในดวงใจของเพชรน้ำผึ้งเสมอ

6. มิตคุกริ: สัญลักษณ์แทนมิตรภาพของตัวละครเอกชาย

กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายผ่านสัญลักษณ์ที่ปรากฏในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร พบว่าปรากฏสัญลักษณ์ในนวนิยายเพียง 1 เรื่อง คือ นวนิยายเรื่องดวงใจขบถ กล่าวถึงมิตรภาพระหว่างพสุกับยุพราช เขาทั้งสองคนรู้จักกันในวันที่เข้ารับการฝึกกรีนเบเรตต์ซึ่งเป็นการฝึกของหน่วยรบพิเศษที่มีชื่อเสียงของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา ทั้งพสุและยุพราชได้ร่วมฝึกและร่วมปฏิบัติการกิจที่เสี่ยงตายมาด้วยกัน จึงกลายมาเป็นคู่หูกันที่สุดในที่สุด ทั้งพสุและยุพราชเป็นชายชาวเอเชียที่มีโอกาสได้เข้าร่วมฝึกกรีนเบเรตต์ ทำให้ทั้งคู่เข้าใจกันมากกว่าทหารชาวอเมริกันที่ร่วมฝึก หลังจากจบการฝึกเรียบร้อยแล้ว พสุกับยุพราชได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการกิจเสี่ยงตายร่วมกัน จนทำให้ทั้งสองคนเป็นเพื่อนแท้ที่ยอมตายแทนกันได้ ยุพราชจึงมอบมิตคุกริซึ่งเป็นมิดประจำตัวของเขาให้กับพสุ อันเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงมิตรภาพระหว่างทั้งสองคน ดังความว่า

“มิดคูรีเล่มนี้เป็นมิดประจำตัวของฉันตั้งแต่เด็ก มันมีความสำคัญกับฉันมาก ฉันขอมอบให้นาย เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนมิตรภาพของเรา”

“ฉันรับมันไว้ไม่ได้หรอก นักรบกรุ๋ซ่าจะต้องมีมิดประจำตัวไม่ใช่หรื ถ้าไม่มีมิด นายก็ไม่ใช่ นักรบกรุ๋ซ่าอีกต่อไป”

“เรื่องนั้นไม่ต้องเป็นห่วง” เขายกมิดอีกอันขึ้นมา “พ่อของฉันทำไว้ให้ฉันสองเล่ม ฉันขอมอบของ ฉันให้นาย เป็นการขอบคุณที่ช่วยชีวิตฉันไว้”

“ถ้านายยืนยัน ฉันก็ยินดีรับ”

“ดี ผู้ชายชาวไตหลวงส่วนใหญ่จะพกมิดประจำตัวเป็นเรื่องปกติเช่นเดียวกับชายชาวกรุ๋ซ่าจะต้องมีมิดประจำตัว ที่รัฐไตหลวงมีผู้คนหลากหลายชาติผสมผสาน อยู่อาศัยอย่างเสรี นายจะไม่ดูแตกต่างไปจากพวกเรา” (ณารา, 2559, หน้า 35-36)

มิดคูรีเป็นมิดประจำตัวของนักรบกรุ๋ซ่า เป็นสิ่งที่แสดงถึงความกล้าหาญ ความสามารถของชาวกรุ๋ซ่า เมื่อยุพราชตัดสินมอบมิดคูรีซึ่งเป็นอาวุธคู่กายให้พสุ แสดงว่าพสุต้องมีความสำคัญต่อยุพราชเป็นอย่างมาก ประกอบกับพ่อของยุพราชทำมิดคูรีให้ยุพราช 2 เล่ม เมื่อยุพราชมอบมิดคูรีให้พสุ จึงเปรียบเสมือนเป็นมิดคู่ที่จะร่วมกันต่อสู้ตลอดไป อีกทั้งยังเป็นการแสดงมิตรภาพและแสดงการยอมรับให้เป็นพวกพ้องกลุ่มเดียวกัน มิดคูรีจึงเป็นสัญลักษณ์แทนมิตรภาพระหว่างยุพราชกับพสุ ตลอดจนเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างยุพราชซึ่งเป็นชาวกรุ๋ซ่ากับพสุซึ่งเป็นชาวไทย ผู้วิจัยเห็นว่ามิดคูรีนี้เป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าตัวละครเอกชาย คือ พสุ ได้รับมิตรภาพอันดีงามจากผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพสุต้องเป็นผู้มีความจริงใจ กล้าหาญ ยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น จึงทำให้พสุได้รับมิตรภาพที่ดีตอบแทนกลับมา การใช้กลวิธีการนำเสนอผ่านสัญลักษณ์มิดคูรีนี้จึงเป็นการทำให้เห็นพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละครพสุได้อีกประการหนึ่งเช่นกัน

7. เพลงรัก: ท่วงทำนองความรู้สึกของตัวละครเอกชาย

ในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรได้นำเพลงรักมาเป็นกลวิธีหนึ่งในการนำเสนอความรู้สึกระหว่างตัวละครเอกชายและตัวละครเอกหญิง รวมทั้งบทเพลงดังกล่าวยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจบรรยากาศของเรื่อง ณ ขณะนั้น การใช้เพลงรักนำเสนอความรู้สึกของตัวละครเอกชายปรากฏในนวนิยายชุดนี้ทั้ง 2 เรื่อง ดังเช่นนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตร์ อุมาริการ์ ได้นำเพลงไทยลูกกรุงชื่อเพลง เรือนแพ ผู้ขับร้องคือ ชรินทร์ นันทนาคร มาประกอบในตอนที่ถูกผาดูแลเพชรน้ำผึ้งอยู่ที่เรือนแพ เพชรน้ำผึ้งได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงเพราะช่วยภูลา จึงทำให้ภูลารู้สึกผิดและรักเพชรน้ำผึ้งมาก เขาดูแลเพชรน้ำผึ้งเป็นอย่างดี ในระหว่างที่เพชรน้ำผึ้งพักรักษาตัวที่เรือนแพนั้น ภูลาจึงเป่าขลุ่ยกล่อมเธอก่อนเข้านอนทุกคืน ดังความว่า

ภูลาเป่าขลุ่ยคลอกับเสียงน้ำเซาะเรือนแพและสายฝนที่ตกกระทบผิวน้ำเพื่อกล่อมหญิงสาวก่อนเข้านอนทุกคืน ทำให้เพชรน้ำผึ้งที่คุ้นชินกับเครื่องดนตรีตะวันตกหรืออินเดียมากกว่าถึงกับนอนฟังนิ่ง ไม่เคยรู้มาก่อนว่าขลุ่ยไทยจะไพเราะขนาดนี้ โดยเฉพาะเมื่อเขาเป่าเพลง “เรือนแพ” ที่หล่อนไม่รู้จัก

“เพลงในหนังเรื่องเรือนแพเมื่อสองปีก่อนโน้น” ฝ่ายนั้นบอก แล้วร้องให้หล่อนฟังเล่นหนึ่งท่อน “เรือนแพ...ล่องลอยคอยความรักนานมา คอยน้ำค้างกรุณา หยาดมาจากดาราแหล่งสวรรค์...” (อุมาริการ์, 2560, น. 349-350)

ในตอนที่ยุพาเปาขลุ่ยเพลงเรือนแพ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้เขียนเลือกให้ยุพาเปาเพลงเรือนแพเพราะในตอนนั้นทั้งคู่ได้พักอยู่ที่เรือนแพริมน้ำด้วยกัน ซึ่งเนื้อหาของเพลงเข้ากับสถานการณ์ ณ ขณะนั้น ทั้งเรือนแพยังเป็นสถานที่ที่ไม่มีกลุ่มโจรหรือคนที่มุ่งทำร้ายเขาทั้งสอง มีเพียงภูผากับเพชรน้ำผึ้งที่คอยดูแลซึ่งกันและกัน ยุพาเลือกเปาขลุ่ยซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทยและน่าจะเป็นเครื่องดนตรีที่หาง่ายมากที่สุดในขณะนั้น แต่ผู้เขียนได้บรรยายว่าเพชรน้ำผึ้งกลับคุ้นชินกับเครื่องดนตรีทางตะวันตกหรืออินเดียมากกว่า เพราะเธอเติบโตที่ต่างประเทศ ในทางตรงกันข้ามเมื่อเพชรน้ำผึ้งได้ฟังเสียงขลุ่ย เธอกลับนอนฟังนิ่งและไม่เคยรู้มาก่อนว่าขลุ่ยไทยจะไพเราะได้ขนาดนี้ ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้เห็นถึงการเปรียบเทียบระหว่างความเป็นตะวันตกและตะวันออกผ่านเครื่องดนตรี ทำให้ผู้อ่านได้นึกย้อนถึงเครื่องดนตรี “ขลุ่ย” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของไทยที่หาได้ทั่วไปและวิธีการเล่นก็ไม่ยากมากนัก เปรียบได้กับว่าความเป็นธรรมชาติหรือสิ่งที่เรามีอยู่แล้ว หาได้อยู่ทั่ว ๆ ไป อาจเป็นสิ่งที่มีความงามอยู่ในตัวเอง หากไม่มองข้ามสิ่งนั้นก็เห็นคุณค่าที่แท้จริง โดยที่ไม่ต้องไปตามหาคุณค่าของตัวเองจากการเปรียบเทียบกับชาวตะวันตก เหมือนที่เพชรน้ำผึ้งต้องหยุดฟังเสียงขลุ่ยของยุพา แต่ถ้าไม่ให้คุณค่าของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวหรือมองข้ามความเป็นไทย นั่นก็เปรียบเหมือนว่าเรามองข้ามคุณค่าของตัวเอง หรือถ้าลองมองเปรียบเทียบเรื่องคุณค่าระหว่าง “ขลุ่ย” กับ “ยุพา” ทั้งสองอย่างมีคุณค่าที่เหมือนกันคือ การมีคุณค่าในตัวเอง ยุพาเป็นโจรที่คอยช่วยเหลือคน เป็นผู้ขายคนหนึ่งที่มีความปรารถนาดีและไม่ทอดทิ้งหญิงสาวที่ตนรัก เขาเปรียบแทนชายไทยในอุดมคติซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสุภาพบุรุษอย่างที่ยุหญิงไทยต้องการ ดังนั้นยุพาจึงเป็นสิ่งที่มีความค่ามากที่สุดและอยู่ใกล้ตัวเพชรน้ำผึ้งตลอดเวลาอันเอง

อุมาริการ์ ยังได้สร้างตัวละครยุพา ให้เป็นผู้ชายที่แสนธรรมดา รักความสงบ แม้จะเป็นโจรก็ไม่ชอบปล้นฆ่า จนเมื่อได้มาพบกับเพชรน้ำผึ้งจึงทำให้ยุพาได้รู้จักกับความรัก ลักษณะของยุพาแตกต่างจากพลุในนวนิยายเรื่องดวงใจขบถ ยุพาเติบโตในชุมโจร ดำรงชีวิตเป็นชายชาวป่า ไม่มีโอกาสที่จะได้เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในเมือง หากไม่นับเรื่องที่เขาต้องไปปล้นตามคำสั่งของเสื้อผืนแล้ว การดำรงชีวิตของเขาก็เหมือนกับชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ดังนั้นเพลงเรือนแพเป็นเพลงลูกกรุงที่มีกลิ่นอายของความเป็นไทย กล่าวถึงธรรมชาติและความรักที่เรียบง่าย มีความจริงใจ จึงแสดงให้เห็นตัวตนของยุพาได้เป็นอย่างดี ดังในตัวอย่างที่เพชรน้ำผึ้งคิดถึงยุพาอยู่ในใจว่า “แม้จะติดแววกระด้างอยู่บ้างตามประสาคนบ้านป่า แต่ฟังแล้วสัมผัสได้ถึงความจริงใจท่วมท้น” (อุมาริการ์, 2560, น. 350) จากเนื้อเพลงท่อนที่ยุพาร้องให้เพชรน้ำผึ้งฟังว่า “เรือนแพ...ล่องลอยคอยความรักนานมา คอยน้ำค้างกรุณา หยาดมาจากดาราแหล่งสวรรค์...” เป็นการเปรียบเทียบเพื่อบอกความในใจของยุพาให้เพชรน้ำผึ้งฟังว่า ยุพาเปรียบเหมือนเรือนแพที่ลอยอยู่ริมน้ำ ไม่มีหลักแหล่ง อยู่อย่างล่องลอยและรอคอยความรักมาอย่างเนิ่นนาน จนได้มาพบกับเพชรน้ำผึ้งซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีคุณค่า สูงส่ง เปรียบเสมือนกับหยาดน้ำค้างที่หยาดหยดลงมาจากดวงดาราซึ่งอยู่บนสวรรค์ แต่ยุพาก็คิดอยู่เสมอว่าความรักของเขาเป็นความรักที่หมายปองคนที่ไม่คู่ควร สังเกตจากคำว่า “คอยน้ำค้างกรุณา” คือ ต้องรอคอยและรอความเห็นใจจากอีกฝ่าย ดังที่ยุพาคิดอยู่เสมอว่าเขาเป็นโจร ไม่คู่ควรกับเพชรน้ำผึ้งที่มีฐานันดรสูงศักดิ์ นอกจากนี้ ฉากในเรื่องมธุสโลกันตร์เป็นฉากในช่วงประมาณ พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นช่วงที่เพลงเรือนแพที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น จึงทำให้ผู้เขียนเลือกหยิบยกเพลงที่เป็นอมตะนิรันดร์กาลมาใช้ในฉากที่ภูผากับเพชรน้ำผึ้งได้มีโอกาสแสดงความรักให้แก่กัน

8. สมุนไพโร การเล่นคาถาอาคม การสักยันต์ พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์ยาม และของขลัง: ความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชาย

ความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ปรากฏในนวนิยายเพียง 1 เรื่อง คือ นวนิยายเรื่องมธุรสโลกินทร์ ผู้เขียนได้นำเสนอความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชายผ่านการเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องสมุนไพร ดังในตอนแรกที่เพชรน้ำผึ้งแพ้วซึกพอกจนเกิดผื่นคัน ภูผาจึงนำน้ำคั้นจากเหง้าขมิ้นชันตำมาทาให้เพชรน้ำผึ้ง ดังความว่า “น้ำคั้นจากเหง้าขมิ้นชันตำ มันใช้แก้ลมพิษ ผดผื่นคันได้ แต่ไม่รู้จะแก้อาการแพ้วซึกพอกของเธอไหม ถ้าไม่หาย พรุ่งนี้ค่อยหาใบระบาดหรือไม้ก้ำฟ้าทะเลลายโจรมาทาดู” (อุมาริการ์, 2560, น. 170) นอกจากนี้ภูผายังเสนอทางเลือกในการรักษาด้วยการใช้สมุนไพรรชนิดอื่น ถ้าน้ำคั้นจากเหง้าขมิ้นชันไม่ได้ผล อาจจะต้องลองใช้ใบระบาด หรือ ฟาทะเลลายโจรมาทาอีกรอบ แสดงให้เห็นความรู้เรื่องภูมิปัญญาเกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรไทยหลายชนิด ซึ่งช่วยรักษาและบรรเทาอาการผดผื่นคันจากการแพ้ได้ อีกทั้งยังเป็นสมุนไพรที่หาได้ตามท้องถิ่นทั่วไป และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาอีกด้วย ในสถานการณ์ดังกล่าวเพชรน้ำผึ้งยอมให้ภูผาทาน้ำคั้นจากเหง้าขมิ้นชัน จึงทำให้อาการแพ้วซึกพอกของเธอดีขึ้น การที่ภูผานำสมุนไพรมีอยู่ในพื้นที่นั้นมาใช้เป็นยาเพื่อรักษาและบรรเทาอาการแพ้วซึกพอกของเพชรน้ำผึ้ง แสดงให้เห็นถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนมีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นำธรรมชาติรอบตัวที่มีมาเป็นปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความไม่สบายกายได้ ทั้งยังแสดงให้เห็นตัวตนของภูผาในยามที่จะต้องจะออกปล้นหรือดำรงชีวิตอยู่ในป่า ภูผาจะต้องมีความรู้ในเรื่องการเอาตัวรอดในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์คับขัน เมื่อภูผามีความรู้รอบตัวเรื่องสมุนไพรชนิดต่าง ๆ จะเป็นการช่วยปฐมพยาบาลเบื้องต้นในยามที่เขาได้รับบาดเจ็บหรือช่วยรักษาให้ภูผาหายจากอาการเจ็บไข้ได้

นอกจากนี้ในประเด็นของการเล่นคาถาอาคม การสักยันต์ และการผ่านพิธีกรรมอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ ภูผาเป็นโจรที่มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ เขาเชื่อว่าคาถาอาคมหรือของขลังจะช่วยทำให้เขารอดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง ดังนั้นเมื่อภูผารับคาถาอาคมหรือของขลังเข้ามาในชีวิต เขาจึงจำเป็นต้องมีข้อยึดถือและปฏิบัติมากกว่าบุคคลทั่วไป หากภูผาไม่เคร่งครัดในการปฏิบัติตน จะทำให้เกิดเรื่องไม่ดีขึ้นทำให้เขาถึงแก่ความตายได้ ดังความว่า “ภูผาเองก็รู้ตัวว่าการเล่นอาคมหรืออาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงสักยันต์สำคัญบนร่างกาย ทำให้เขาต้องให้สังฆะครูบาอาจารย์ที่สอนวิชาว่าต้องรักษาให้ได้อย่างน้อยสองหรือสามในห้าข้อในยามปกติ แต่สำหรับวันพระแล้ว จะต้องรักษาให้ได้ครบบริบูรณ์ทั้งห้าข้อ” (อุมาริการ์, 2560, น. 125) เนื่องจากภูผาเป็นโจรที่มีคาถาอาคม อีกทั้งยังสักยันต์ และผ่านพิธีกรรมอาบน้ำว่านศักดิ์สิทธิ์ จึงทำให้เขาต้องปฏิบัติตามถือศีลห้าตามที่ได้ให้สังฆะกับครูบาอาจารย์ที่สอนวิชาให้เขา ในยามปกติเขาจะต้องรักษาให้ได้อย่างน้อยสองหรือสามข้อ ถ้าเป็นวันพระเขาต้องเคร่งครัดในเรื่องการถือศีลห้าให้ครบทุกข้อ แต่ด้วยความที่ภูผาเป็นโจร ในบางสถานการณ์อาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการรักษาให้เป็นอย่างมาก เช่น การชนฆ่าผู้อื่น การดื่มเหล้าเมื่อต้องพบปะหรือเจรจาเรื่องงาน เป็นต้น ดังนั้นถ้าไม่จำเป็นเขาก็จะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำผิดศีลห้า ในเรื่องของการดื่มเหล้า ภูผาจะดื่มในยามจำเป็นและไม่ดื่มเมามายจนขาดสติ เรื่องของการพูดปด เขาจะถือสังฆะ รักษาคำพูด แต่หากพูดแล้วเกิดปัญหาภูผาก็เลือกที่จะไม่พูด และในเรื่องของการประพฤติผิดในกาม ภูผาจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับโสเภณีหรือบังคับหญิงสาวคนใดที่ไม่เต็มใจ นอกเสียจากหญิงคนนั้นเต็มใจหรือพ่อแม่ของหญิงสาวผู้นั้นเต็มใจยกให้อยู่ในความปกครองของภูผา

ทั้งนี้ในนวนิยายเรื่องมธุรสโลกินทร์ยังได้บรรยายเกี่ยวกับพิธีอาบน้ำว่านของเหล่าโจรแห่งไพร่วารี ซึ่งภูผาก็ได้เข้าร่วมพิธีกรรมในครั้งนี้ด้วย พิธีศักดิ์สิทธิ์นี้เหล่าโจรผู้มีอาคมจะนิยมทำปีละครั้งหรือทำทุกครึ่งก่อนที่จะออกปล้นครั้ง

ใหญ่ โจรทั้งหลายต้องผ่านพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์อาบน้ำว่านเพื่อให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายและเสริมมงคลชัยให้กับตนเอง ดังความว่า

ดังนั้นเมื่อน้ำพระพุทธรูปที่ปลุกเสกจากน้ำฝนไหลผ่านชายคาพระอุโบสถวัดใหญ่ใจกลางเมือง เมื่อวันพระขึ้น 15 ค่ำ ถูกนำมาใส่กะละมังสังกะสีขนาดใหญ่ชนิดที่ผู้ชายตัวโต ๆ ลงไปนั่งได้ถูกต้มจนเริ่มเดือดปุด ๆ และเปลี่ยนจากสีใสเป็นเหลืองโพล เพราะผลจากผงว่านรวมได้ห้าร้อยแปดชนิดที่ถูกปั่นเข้าด้วยกันจนกลายเป็นสีเหลืองเข้มแล้วห่อไว้ด้วยผ้าขาวบางผืนใหญ่ซึ่งถูกรัดด้วยด้ายสายสิญจน์อย่างแน่นหนาเพื่อนำมาต้มในน้ำนี้พร้อมด้วยการบริกรรมคาถาพลีว่านโดยพราหมณ์เฒ่าร่างอ้วนดำในชุดผ้าดิบสีขาวสะอาดไม่ต่ำกว่าชั่วโหมงได้จบลง พวกเขาก็พร้อมใจกันนั่งคุกเข่าถวายพานไหว้ครูแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือ เพื่อขอพรให้พวกท่านเหล่านั้นมาช่วยปกป้องคุ้มครองภัยให้ (อุมาริการ์, 2560, น. 394)

นอกจากเรื่องราวของการอาบน้ำว่านเพื่อให้แคล้วคลาดปลอดภัยและเสริมความเป็นมงคลแล้ว กลุ่มโจรยังยึดถือในเรื่องของฤกษ์ยามที่จะเดินทางเพื่อออกปล้น โดยในนวนิยายเรื่องมธุรสโลกันตรกล่าวถึงฤกษ์ที่เสียดินนัดขุนโจรมารวมปล้นครั้งใหญ่ โดยในครั้งนี้เสียดินมอบหมายให้ภูผาเป็นผู้นำขุนโจรทั้งหลายออกปล้น ดังในตอนที่ภูผาส่งข้อมูลการปล้นให้พันตำรวจโทสมยศ ความว่า “ไซ้ เสาร์ห้า” ชายหนุ่มยั่ว “และถึงไม่ใช่เดือนห้าก็ไม่เป็นอะไร เพราะโจรฤกษ์ที่ดีที่สุดในช่วงนี้ตรงกับเวลาสิบโมงวันนั้นพอดี” จากนั้นภูผาก็อธิบายแผนการที่วางไว้ให้อีกฝ่ายฟังโดยละเอียด พร้อมตบท้ายว่า “ถ้าไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ก็เจอกันวันนั้นเลย เพราะต่อไปนี่ผมคงมาพบคุณไม่ได้อีกแล้ว” (อุมาริการ์, 2560, หน้า 310) ฤกษ์ยามที่เสียดินวางแผนจะออกปล้นนั้นตรงกับวันเสาร์ แรม 5 ค่ำ แม้จะไม่ตรงกับเดือน 5 แต่เวลาสิบโมงในวันนั้นจะตรงกับโจรฤกษ์พอดี ซึ่งเป็นฤกษ์ที่ดีเหมาะสำหรับการออกปล้น เมื่อถึงวันดังกล่าว ขุนโจรทั้งหลายไม่สามารถปล้นได้สำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้ เพราะภูผาได้ส่งข้อมูลให้ตำรวจเรียบริบร้อยแล้ว อีกทั้งภูผาใช้โอกาสในวันนี้ทำลายชุมโจรได้สำเร็จ แสดงให้เห็นว่าการถือฤกษ์ยามถือเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งและเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติ แต่กระนั้นต่อให้ฤกษ์ยามดีสักเพียงใด หากกระทำการในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ย่อมส่งผลให้เกิดความล้มเหลว การที่ภูผาสามารถทำลายชุมโจรได้สำเร็จนั้นอาจจะเป็นเพราะฤกษ์ดีที่ช่วยส่งเสริมให้เขาทำตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ประกอบกับภูผาต้องการทำลายชุมโจรของเสียดิน ซึ่งเป็นแหล่งแห่งความชั่วร้ายและผิดกฎหมาย ภูผาเลือกที่จะยืนอยู่ข้างความถูกต้อง จึงทำให้สิ่งที่ภูผาตั้งใจไว้ประสบความสำเร็จ

ความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชายประการสุดท้ายคือเรื่องเขี้ยวเสือกหลงซึ่งเป็นเครื่องรางของขลังของภูผา สร้อยพระที่มีเขี้ยวเสือกหลงนี้ภูผาใส่ไว้ไม่ห่างกาย เพราะเชื่อว่าเมื่อสวมแล้วจะป้องกันอันตราย อยู่อย่างคงกระพันและยิงฟันแทงไม่เข้า ดังความว่า

แต่ของที่สำคัญที่สุดที่ฝายนั้นวางไว้คือ สร้อยเส้นโตที่มีพระคล่องอยู่ถึงห้าองค์ รวมถึงเขี้ยวสัตว์สี่ขาแถมเหลือสองอัน ที่หล่อนมารู้เมื่อไม่นานนี้ว่าเป็นเขี้ยวเสือกหลงซึ่งด้านในเป็นโพรงตั้งแต่รากฟันไปจนเกือบถึงปลายเขี้ยว ถือเป็นของขลังที่หายากและมีฤทธิ์เดชยิ่งนัก เพราะเชื่อกันว่าทำให้คนสวมคงกระพันและยิงฟันไม่เข้า (อุมาริการ์, 2560, น. 392)

เหตุการณ์ข้างต้นกล่าวถึงวันที่ภูผาต้องเป็นผู้นำปล้นครั้งใหญ่ที่ตลาดไพรวารี การออกปล้นครั้งนี้สำคัญต่อชีวิตของภูผามาก เพราะภูผาได้ส่งข่าวให้พันตำรวจโทสมยศเกี่ยวกับแผนการปล้นที่เสียดินวางแผนไว้ ภูผามีความหวังว่าการปล้นในครั้งนี้จะทำให้ตำรวจสามารถจับขุนโจรทั้งหมดที่มารวมปล้นและสามารถทำลายชุมโจรนี้ได้สำเร็จ ส่วนภูผาก็จะได้แก้แค้นเสียดินซึ่งเป็นคนที่ทำลายชีวิตของภูผาและคนที่ภูผารัก อีกประการหนึ่งคือวันนี้เป็นวันที่ภูผาจะ

ปล่อยให้เพชรน้ำผึ้งกลับบ้าน ภูผาจึงให้ลูกน้องพาเพชรน้ำผึ้งหนีออกจากชุมโจรเพื่อที่เธอจะได้กลับไปใช้ชีวิตอย่างที่ควรจะเป็น ก่อนที่ภูผาจะออกไปรวมตัวกับขุนโจรทั้งหลาย เขาจึงเตรียมเสื้อผ้าเพื่อให้เพชรน้ำผึ้งปลอมตัวและมอบของขลังให้กับเพชรน้ำผึ้ง นั่นคือสร้อยพระที่มีพระคล้อยอยู่ห้อยคอและมีเขี้ยวเสือกกลางสีขาวแกมเหลืองสองอันสำหรับภูผาสร้อยดังกล่าวมีความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของภูผา เพราะการจะออกปล้นแต่ละครั้งต้องเสี่ยงอันตรายรอบด้าน ทั้งเรื่องต้องระวังการปะทะกับตำรวจ ระวังพวกโจรด้วยกันจะหักหลัง การที่ภูผามีสร้อยพระและของขลังติดตัวไว้จึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ภูผาได้เป็นอย่างดี โดยองค์พระจะเป็นพุทธคุณปกป้องคุ้มครองให้ปราศจากภัยอันตราย และเขี้ยวเสือกกลางมีความเชื่อว่าจะทำให้ผู้ที่สวมใส่มีชีวิตอยู่อย่างคงกระพัน และยังฟันแทงไม่เข้า นอกจากอาวุธที่ภูผาต้องพกติดตัวเพื่อป้องกันตนเองแล้ว สร้อยพระที่มีเขี้ยวเสือกกลางดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ภูผาสวมติดตัวไว้ตลอดเวลาเช่นกัน ดังนั้นการที่ภูผามอบของสำคัญที่เขาพกติดตัวตลอดให้กับเพชรน้ำผึ้ง ก็นับได้ว่าภูผาได้มอบของที่เปรียบเป็นหัวใจของเขาให้เธอ สร้อยพระนี้จะเป็นสิ่งที่คุ้มครองเธอแทนภูผาเพราะภูผาไม่สามารถดูแลเพชรน้ำผึ้งได้อีกต่อไป เธอต้องกลับไปใช้ชีวิตในแบบที่เธอควรจะเป็น จึงแสดงให้เห็นว่าภูผารักและเป็นห่วงเพชรน้ำผึ้งมากกว่าชีวิตของตนเอง ความรักที่ภูผามอบให้เพชรน้ำผึ้งเป็นความรักที่ให้อิสระและต้องการให้คนรักปลอดภัย เขามอบหัวใจและชีวิตให้เธอ หากเพชรน้ำผึ้งปลอดภัย ในชีวิตนี้เขาก็ไม่ต้องห่วงหรือกังวลเรื่องใดอีกต่อไป

จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่า ความเป็นท้องถิ่นของภูผาปรากฏผ่านเรื่องราวของภูมิปัญญาและความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ได้แก่ สมุนไพร การเล่นคาถาอาคม การสีกยันต์ พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์ยาม และของขลัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะและเป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตของภูผา เป็นการใช้กลวิธีการนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นเพื่อช่วยให้เห็นอัตลักษณ์ของตัวละครเอกชาย แสดงให้เห็นถึงกลิ่นอายของความเป็นพื้นเมือง มีการดำรงชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ความเชื่อในเรื่องพิธีกรรม เครื่องรางของขลัง ตลอดจนสะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครเอกชายที่ต้องมีความเข้มแข็งและความอดทน

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ผู้วิจัยพบว่าทั้ง ณาตรา และ อุมาริการ์ ได้ใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ทั้งหมด 8 ประเด็น ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 2 สรุปกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร

ประเด็นที่	กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร	ปรากฏในนวนิยายเรื่อง	
		ดวงใจขบถ	มธุรสโลกันตร์
1.	ฝาแฝด: ความเหมือนที่ไม่เหมือนของตัวละครเอกชาย	✓	✓
2.	ฉากท้องถิ่นและต่างแดน: พื้นที่การนำเสนอความสามารถและความรักของตัวละครเอกชาย	✓	✓
3.	ตำนานหรือเรื่องเล่า: การบ่งบอกลักษณะของตัวละครเอกชาย	✓	✓
4.	เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์: การเชื่อมโยงการกระทำของตัวละครเอกชาย	✓	✓
5.	บุคคลสำคัญ: การนำเสนออุปนิสัยของตัวละครเอกชาย		✓

ประเด็นที่	กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร	ปรากฏในนวนิยายเรื่อง	
		ดวงใจขบถ	มธุรสโลกันตร์
6.	มิตคูกรี: สัญลักษณ์แทนมิตรภาพของตัวละครเอกชาย	✓	
7.	เพลงรัก: ท่วงทำนองความรู้สึกของตัวละครเอกชาย	✓	✓
8.	สมุนไพร่ การเล่นคาถาอาคม การสัถยันต์ พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์ยาม และของขลัง: ความเป็นท้องถิ่นของตัวละครเอกชาย		✓

การที่ ฌาร่า และ อุมาริการ์ ใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจพฤติกรรมที่ตัวละครเอกชายทั้งสองได้แสดงออกมากยิ่งขึ้น แม้นวนิยายทั้งสองเรื่องจะมีกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในบางประเด็นที่แตกต่างกัน แต่ตัวละครเอกชายมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การแสดงพฤติกรรมที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีความสุข ปราศจากความทุกข์ทั้งทางกายและใจ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความสามารถของผู้เขียนที่สามารถเลือกใช้กลอุปกรณ์ในการนำเสนอจุดเด่นและตัวตนของตัวละครเอกชาย เพื่อแสดงให้เห็นความเป็นสุภาพบุรุษตามชื่อชุดของนวนิยาย และผู้เขียนยังสามารถค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2500 หรือแม้กระทั่งความนิยมของผู้คนในช่วงนั้นแทรกลงไปในเรื่องได้อย่างกลมกลืนและแนบเนียน ทำให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินพร้อมกับความรู้รอบตัวจากการอ่านนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร

อภิปรายผล

กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรดังกล่าว เป็นการนำเสนอตัวละครเอกชายซึ่งสะท้อนความเป็นสุภาพบุรุษในช่วงประมาณ พ.ศ. 2500 เนื่องจากเหตุการณ์ในนวนิยายทั้งสองเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดในช่วงเวลาดังกล่าว อันแสดงให้เห็นการผสมผสานลักษณะตัวละครเอกชายแบบไทยและแบบตะวันตก ผู้เขียนได้สร้างสรรค์ให้ตัวละครเอกชายในนวนิยายเรื่องนั้นมีความเป็นสุภาพบุรุษที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านตัวละครพสุเป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนชายไทยที่มีความเป็นสุภาพบุรุษ กล่าวคือ มีความเป็นสุภาพบุรุษจากภายในสู่ภายนอก ภายในจิตใจเป็นผู้ที่คิดดี คำนึงถึงผู้อื่น สะท้อนออกมาสู่ภายนอกซึ่งเป็นคนมีความสุภาพ เข้าใจผู้อื่น และปฏิบัติตนถูกต้องตามศีลธรรมและกฎหมาย ส่วนตัวละครภูผาภายนอกของเขาดูเป็นโจรที่เต็มไปด้วยความโหดเหี้ยม น่ากลัว น่าเกรงขาม แต่ภายในจิตใจ ภูผามีใจเมตตาและคิดช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ แม้ในบางครั้งการช่วยเหลือผู้อื่นของภูผาอาจจะเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องทั้งหมด แต่วัตถุประสงค์หลักของเขาก็คือการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งการกระทำของภูผาถือว่าเป็นผู้มีความเป็นสุภาพบุรุษที่อยู่นอกกฎหมาย เป็นการสืบทอดมาจากตัวละครเอกชายทางตะวันตก นั่นคือตัวละครจอมโจรโรบินฮูด ทั้งนี้ผู้เขียนยังได้ผสมผสานความเป็นไทยลงในตัวละครภูผา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ฤกษ์ยาม ของขลัง หรือแม้กระทั่งให้ตัวละครภูผาเป่าขลุ่ยเพลงเรือนแพ ลักษณะความเป็นสุภาพบุรุษดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสุภาพบุรุษแบบชายไทย ซึ่งสอดคล้องกับดัชนีนิพนธ์เรื่อง “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับวรรณกรรมศรีบูรพา ที่ศึกษาเกี่ยวกับสุภาพบุรุษในงานวรรณกรรม ดังความว่า

“สุภาพบุรุษ” ของศรีบูรพา ยังแสดงภาพของผู้ชายที่เสียสละ มีความกล้าหาญ มีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น มีความยุติธรรม ตลอดจนเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่นซึ่งคำว่าผู้อื่นของศรีบูรพาหมายถึง

ประชาชน สอดรับกับอุดมการณ์ที่ศรีบูรพาต้องการให้ “สุภาพบุรุษ” ประพฤติตนเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือประชาชนมากกว่าตนเอง (สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ, 2551, น. ง)

ชายไทยที่มีความเป็นสุภาพบุรุษจะต้องมีคุณลักษณะที่ดีจากภายในสู่ภายนอก มีหลักความคิดและหลักความประพฤติยึดตามคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และประพฤติตนตามศีล 5 เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมที่พึงกับกฎแสดงออกมานั้นเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมให้การยอมรับว่าเป็นพฤติกรรมของคนดี มีจริยธรรม เป็นบุคคลที่น่าคบหา เป็นชายในอุดมคติของหญิงสาวหลาย ๆ คนที่ต้องการให้เป็นคู่ครองและสร้างครอบครัวไปด้วยกัน รวมทั้งเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในสังคม

นอกจากนี้ผู้เขียนยังใช้กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายด้วยการอ้างถึงตัวบทอื่นเพื่อสื่อความในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การอ้างถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรดังกล่าว เป็นการใช้กลวิธีการนำเสนอผ่านสัมพันธ์บท สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์ผู้หญิงสมัยใหม่ในนิตยสารกุลสตรี ที่นำเสนอว่า สหบทหรือสัมพันธ์บทเป็น 1 ใน 4 กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์ผู้หญิงสมัยใหม่ในนิตยสารกุลสตรี ซึ่งมีทั้งการสอดแทรกตัวบทขนาดสั้น การแทรกข้อมูลด้านการรับรองจากนักวิทยาศาสตร์ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (ปิยธิดา คงวิมล และวิมลมาศ ปฏชากุล, 2564) ซึ่งในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรได้ใช้กลวิธีการนำเสนอผ่านสัมพันธ์บทโดยการอ้างถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ทั้งสิ้น 4 กลวิธีคือ 1. การอ้างถึงตำนานหรือเรื่องเล่า 2. เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ 3. บุคคลสำคัญ และ 4. บทเพลงรัก ซึ่งกลวิธีการอ้างถึงตำนาน เหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ หรือบุคคลสำคัญเป็นการเปรียบเทียบกับตัวละครเอกชายเพื่อให้เห็นภาพและความสามารถของตัวละครเอกชายชัดเจนมากยิ่งขึ้น และในส่วนของบทเพลงจะเป็นการนำเสนอเพื่อบอกเล่าถึงความรู้สึกของตัวละครเอกชาย สัมพันธ์บทที่พบในนวนิยายชุดนี้จะเป็นการอ้างถึงโดยการหยิบยกเรื่องราวอื่น ๆ มาเล่าให้ตัวละครที่กำลังสนทนาด้วยได้รับรู้ข้อมูล หรือการที่ผู้เขียนได้หยิบยกเรื่องราวอื่น ๆ มาแทรกไว้ในเนื้อหา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเกิดมุมมองในการพิจารณาการกระทำของตัวละครเอกชายได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การใช้กลวิธีการนำเสนอผ่านสัมพันธ์บทดังกล่าวถือเป็นการเลือกใช้กลอุปกรณ์ในการขับเน้นตัวละครเอกชายในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้นิยายเรื่องเกิดความน่าสนใจและเกิดพลังในการสื่อแนวคิดของผู้เขียน นำไปสู่ความประทับใจและการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมของผู้อ่านที่มีประสบการณ์ร่วมกับเรื่องราวต้นทางเหล่านั้น นอกจากนี้ด้านโครงเรื่องของนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจรซึ่งเป็นนวนิยายแนวโรมานซ์ ตัวละครเอกชายต้องเดินทางเพื่อพิสูจน์ความสามารถของตนเอง พินฝ่าอุปสรรคเพื่อช่วยคนรักให้ปลอดภัย และจบด้วยเรื่องราวสุขนาฏกรรม โครงเรื่องดังกล่าวถือเป็นลักษณะของสัมพันธ์บทที่มีการหยิบยืมโครงเรื่องจากนิทาน ตำนาน ที่สืบทอดต่อกันมา จึงทำให้ผู้อ่านมองเห็นร่องรอยของตัวบทแนวโรมานซ์อื่น ๆ ปรากฏอยู่ในนวนิยายชุดนี้

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้เห็นกลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายที่เหมือนและแตกต่างไปจากนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

กลวิธีการนำเสนอตัวละครเอกชายทั้ง 8 กลวิธีในนวนิยายชุดสุภาพบุรุษจอมโจร เกิดจากความสามารถของผู้เขียนที่สามารถเลือกใช้กลวิธีในการนำเสนอจุดเด่นและตัวตนของตัวละครเอกชายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสร้างสรรค์ให้ตัวละครเอกชายในนวนิยายเรื่องนั้นมีความเป็นสุภาพบุรุษที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แสดงให้เห็นการผสมผสานลักษณะตัวละครเอกชายแบบไทยและแบบตะวันตก ทำให้เนื้อเรื่องเกิดความน่าสนใจและเกิดพลังในการสื่อแนวคิดของผู้เขียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาการนำเสนอตัวละครในงานวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

โกสินทร์ รตนประเสริฐ. (2555). *สิ่งแรกในสยาม*. กรุงเทพมหานคร: ยิปซี กรุ๊ป.

เชื่อนภูมิพล. (ม.ป.ป.). ประวัติเชื่อนภูมิพล. ค้นคืนจาก <http://www.bhumiboldam.egat.com/index.php/2014-10-10-05-07-47/history>

ณาร. (2559). *ดวงใจขอบถ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ปิยธิดา คงวิล และ วิมลมาศ ปฤษฎกุล. (2564). กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์ผู้หญิงสมัยใหม่ในนิตยสาร *กุลสตรี*. *ศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 16(2), 111-124.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ธรรมชาติ.

สรณัฐ ไตลังคะ. (2560). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับ ลิขซิง.

สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ. (2551). “สุภาพบุรุษ” ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับ *วรรณกรรมศรีบูรพา* (ดุชนิพนธ์ปริญาอักษรศาสตรดุชนิพนธ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2545). *สงครามอัฟกานิสถาน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิสิทธรรณ.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

หนังเก่า คลาสสิก รีวิวเวอร์. (ม.ป.ป.). Clark Gable – คลาร์ก เกเบิล. ค้นคืนจาก https://classicreviewer.wordpress.com/movie_people/clark-gable/

อุมาธิการ. (2560). *มธุรสโลกันตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

แอนเซน, เจมส์ อาร์. (2561). *First Man The Life of Neil A. Armstrong* นีล อาร์มสตรอง ชายคนแรก *ผู้เหยียบดวงจันทร์* (ภาษาณิศา เขมะเสวี, แปล). กรุงเทพมหานคร: ยิปซี กรุ๊ป.

ดุสิตธานี. (ม.ป.ป.). ประวัติและพัฒนาการที่สำคัญ. ค้นคืนจาก <https://www.dusit-international.com/th/about-us/our-heritage-and-milestones>

Griffith, K. (1994). *Narrative Fiction: An Introduction and Antrology*. Fort Worth: Hartcourt Brace College.

SPACETH.CO. (2019). Apollo 13 Missions Where Mistakes Are Not an Option. Retrieved from <https://spaceth.co/apollo-13/>

การท่องเที่ยวอาบป่า ความหมาย คุณค่า และประโยชน์ในบริบทของประเทศไทย Forest Bathing Tourism: Definition, Values, and Benefits in the Context of Thailand

รชพร จันทร์สว่าง (Rochaporn Chansawang)

รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Associate Professor Dr. School of Management Science Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: chansawangr@gmail.com

สุติดา มณีเอนกคุณ (Sutida Maneeanakekul)

อาจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Dr. School of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: sutida.man@gmail.com

รสิกา อังกูร (Rasika Angkura)

ดร. นักวิจัยชำนาญการพิเศษ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Dr. Researcher, Senior Professional Level Institute of Research and Development

Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: rasikaangkura@gmail.com

ทิพวัน ถือคำ (Tippawan Tuekham)

บ้านกลางป่า จังหวัดกาญจนบุรี

Ban Klang Pa Kanchanaburi Province

E-mail: intotheforest185@gmail.com

Received: September 13, 2022, Revised: October 20, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของประเทศไทย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า 12 ราย จัดประชุมระดมสมองร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานที่มีประสบการณ์และสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า 53 ราย ในรูปแบบออนไลน์ วิเคราะห์ผลโดยการจัดกลุ่มสังเคราะห์ และบูรณาการข้อมูล เพื่อสร้างข้อสรุป ด้านความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทยผลการวิจัยพบว่า 1) การท่องเที่ยวอาบป่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่นำการอาบป่ามาเป็นกิจกรรมหลักตามความสนใจเฉพาะ หรือผสมผสานรวมกับการท่องเที่ยวทางเลือกผ่านกระบวนการจัดการด้านความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 2) การอาบป่ามีคุณค่าทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้หลายมิติ เช่น รูปแบบ/แนวคิดใหม่ทางธุรกิจท่องเที่ยว เส้นทาง การท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ตลอดจนสร้างรายได้และอาชีพเสริมให้กับชุมชน และ 3) การอาบป่ามีประโยชน์ทั้งในระดับบุคคล ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรมและกระบวนการอาบป่า และผู้ร่วมกิจกรรมอาบป่า และระดับชุมชน/สังคมที่ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าในการอนุรักษ์และดูแลรักษาพื้นที่จัดกิจกรรมอาบป่าในชุมชน

คำสำคัญ: การอาบป่า การท่องเที่ยวอาบป่า คุณค่าและประโยชน์ของการอาบป่า

Abstract

The objectives of this qualitative research were to analyze the definition, value, and benefit of forest bathing in connection with tourism in Thai context. The data were collected firstly, by in-depth interviews with relevant experts. Representatives from government agencies, private sectors, and people with experience in forest bathing activities, totaling 12 people, were interviewed. Then a focus group, convened for a brainstorming meeting with representatives from government agencies, private sectors, and communities who had experience in forest bathing activities including people who were interested in forest bathing for tourism, totaling 53 people, participated in an online meeting. The data were analyzed and grouped in the process of the qualitative method, including synthetic, integrated, and created conclusions in terms of definition, value, and benefit of forest bathing tourism in the Thai context. The research results revealed that 1) the term forest bathing tourism was defined as the main activity based on specific interests or integrated alternative tourism through the safety management process and facilitation for tourists experience, 2) the value of forest bathing was concerned with the economic, social, and environmental impacts linking to the tourism in many dimensions, such as creating a new model/concept of tourism business, creating new tourism route connected to other types of tourism to generate additional income for the community, and 3) the forest bathing benefited both at the individual level, such as the business owners, forest bathing facilitators, and forest bathing participation and while at the community/society level, forest bathing promoted awareness and appreciation of the value of conservation and maintenance of community forest bathing activities.

Keywords: Forest Bathing, Forest Bathing Tourism, Value and Benefit of Forest Bathing

บทนำ

การอาบป่า (Forest Bathing) หรือภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า Shinrin-yoku (ชินรินโยคุ) เป็นกิจกรรมที่ถูกเรียกเป็นครั้งแรกในประเทศญี่ปุ่น แต่แนวคิดนี้ยังเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย การศึกษาวิจัยเรื่องการอาบป่าในประเทศไทยโดยตรงจึงแทบจะยังไม่เคยเกิดขึ้น โดยเฉพาะในมิติที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว แนวคิดการอาบป่าเกิดขึ้นเมื่อชาวญี่ปุ่นตระหนักถึงการออกจากบ้านไปเดินเล่นอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ซึ่ง Qing Li (Li, 2018) กล่าวว่า ในช่วงต้น ค.ศ. 1980 ชาวญี่ปุ่นอาบป่าโดยใช้เวลาออกไปเดินสัมผัสกับธรรมชาติของป่าไม้ตามสัญญาณที่ต้องการเห็นความสวยงามและความเขียวขจีตามธรรมชาติ ตลอดจนความเชื่อดั้งเดิมจากลัทธิชินโตที่กล่าวว่าเทพเจ้าสถิตอยู่ในสรรพสิ่งตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยามาโมโตะ ทดสึทากะ (2564) อธิบายถึง ความผูกพันและความศรัทธาของชาวญี่ปุ่นต่อธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน ต้นไม้ ป่าไม้ และต้นน้ำ ที่ทำให้บางครั้งชาวญี่ปุ่นจะแสดงความเคารพหรือขอบคุณต่อธรรมชาติรอบตัวโดยอัตโนมัติ ประกอบกับคนญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางการทำงานที่เคร่งเครียด เร่งรีบ และกดดัน ท่ามกลางความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนส่งผลต่อ

สมดุลของชีวิตผู้คนในสังคม ความต้องการที่จะกลับสู่วิถีชีวิตเรียบง่ายและได้รับการเยียวยาจากธรรมชาติ กลายเป็นจุดเริ่มต้นให้รัฐบาลค้นหาหนทางเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของคนญี่ปุ่น โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ แนวคิดการอาบป่าจึงถูกเลือกให้เป็นแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูสุขภาพของคนญี่ปุ่น และยังเป็นโครงการที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการปกป้องผืนป่า โดยภาครัฐมีแนวคิดที่ว่า หากคนญี่ปุ่นได้รับการสนับสนุนให้เดินทางไปใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ป่าไม่มากนัก คนเหล่านั้นจะเกิดความรู้สึกรักและตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม้และนำไปสู่ความรู้สึกต้องการที่จะปกป้องและอนุรักษ์ผืนป่าไว้ต่อไป (Li, 2018; Miyazaki, 2018)

แนวคิดการอาบป่าไม่เพียงแต่ได้รับความนิยมเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น แต่ยังได้รับความนิยมออกไปยังประเทศต่างๆ ที่มีการผสมผสานการอาบป่าควบคู่ไปกับความรู้ ความเชื่อ และศาสตร์ดั้งเดิมของแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมักจะมีรากฐานเชื่อมโยงกับธรรมชาติเป็นทุนดั้งเดิมอยู่แล้ว ทำให้เกิดการต่อยอดกิจกรรมอาบป่าตามแนวทางของประเทศต่างๆ เช่น เกาหลีใต้ จีน สหรัฐอเมริกา สวีเดน อังกฤษ และออสเตรเลีย เป็นต้น (Kotte, Li, Shin, & Michalsen, 2019) ทั้งนี้ ความเชื่อจากโลกตะวันตกและตะวันออก ยังพบว่า ส่วนหนึ่งของการขาดสมดุลทั้งทางร่างกายและทางจิตใจของมนุษย์มาจากการขาดธรรมชาติ (Nature Deficit) ซึ่ง ริชาร์ด ลูฟว์ (2563) ได้อธิบายถึง โรคขาดธรรมชาติ หรือโรคบกพร่องจากธรรมชาติ โดยระบุว่าการห่างไกลจากธรรมชาติก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจและอาการอื่น ๆ ที่มาจากสาเหตุเดียวกันทั้งต่อเด็กและผู้ใหญ่ในยุคปัจจุบันเนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องได้รับสารอาหาร จุลชีพ รวมถึงพลังงานต่างๆ จากธรรมชาติ แต่เมื่อมนุษย์ขาดสิ่งเหล่านี้ไปทำให้เกิดการเสียสมดุลที่อาจจะทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางร่างกายหรือทางจิตใจได้ (ภฤตยา ศรีสรรพกิจ, 2563) งานชิ้นนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดดั้งเดิมในอดีตของฮิปปોકเรติสที่กล่าวว่า มนุษย์เรายิ่งห่างไกลจากธรรมชาติมากเท่าใด ก็ยิ่งเข้าใกล้ความเจ็บปวดมากขึ้นเท่านั้น (ยามาโมโตะ ทัตสึทาเกะ, 2564)

ในช่วงของการเริ่มต้น แนวคิดการอาบป่ายังไม่มีงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ ที่จะพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างป่าไม้กับสุขภาพของมนุษย์อย่างจริงจัง จนกระทั่ง ใน ค.ศ. 2004 เริ่มมีผลการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงให้เห็นว่า การอาบป่าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อร่างกายมนุษย์ เช่น ช่วยในการไหลเวียนของโลหิต ช่วยลดความดันโลหิต ช่วยทำให้อัตราการเต้นของหัวใจเป็นปกติ ช่วยให้นอนหลับสบาย ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันแก่ร่างกาย ช่วยลดระดับฮอร์โมนคอร์ติซอลและอะดรีนาลีนในร่างกาย และช่วยเพิ่มเซลล์ที่เป็นตัวทำลายเซลล์มะเร็งในเม็ดเลือดขาว เป็นต้น นอกจากนี้ การอาบปายังส่งผลต่อจิตใจมนุษย์ เช่น ช่วยลดความเครียด ช่วยลดความวิตกกังวล แก้อาการซึมเศร้า และทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิด เป็นต้น (Li, et al., 2007; Li, 2018; Miyazaki, 2018; Song, Ikei, & Miyazaki, 2016) คุณประโยชน์ของการอาบป่าดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมป่าบำบัด ซึ่งมีผลรับรองในเชิงวิทยาศาสตร์ยืนยันจากทั้งในประเทศญี่ปุ่น และจากความร่วมมือในระดับนานาชาติ

การอาบป่าจึงเป็นแนวคิดซึ่งเกิดจากความเชื่อที่ถูกพัฒนาจนกลายเป็นทฤษฎีที่มีการพิสูจน์ได้ถึงผลที่เกิดขึ้นทางวิทยาศาสตร์ในเวลาต่อมา เริ่มต้นจากหน่วยงานหลายฝ่ายในรัฐบาลญี่ปุ่นร่วมมือกันให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติบำบัด (Nature therapy) ซึ่งรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับการอาบป่าด้วยงบประมาณสูงถึง 270 ล้านเยนหรือ 2.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเพิ่มเติม 200 ล้านเยน เพื่อค้นคว้าวิจัยถึงผลกระทบของธรรมชาติต่อสุขภาพของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ใน ค.ศ. 2005 มีงานวิจัยเกี่ยวกับการอาบป่าในเชิงวิทยาศาสตร์เป็นครั้งแรก ซึ่งใช้ระยะเวลา 3 วัน ที่เมืองอิชियามา (Iiyama) จังหวัดนากาโนะ (Nagano) ผลการศึกษาพิสูจน์ได้ว่าการอาบป่าสามารถเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน เพิ่มพลังกำลัง ลดความวิตกกังวล ลดความซึมเศร้า ลดความโกรธ และลดระดับความเครียด ทำให้เกิดความผ่อนคลาย ต่อมาใน ค.ศ. 2006 รัฐบาลญี่ปุ่นได้มีการรับรองพื้นที่ป่าซึ่งมีความเหมาะสมในการเป็นสถานที่สำหรับป่าบำบัด (Li, 2018) และใน ค.ศ. 2007 มีผลการทดลองที่พบว่าภายหลังจากอาบ

ป่า 30 วันแล้ว ร่างกายยังคงมีภูมิคุ้มกันด้านเซลล์ (Natural Killer: NK) ซึ่งเป็นหนึ่งในเซลล์ภูมิคุ้มกันของร่างกายที่สามารถทำลายเซลล์มะเร็ง ข้อค้นพบนี้จึงนำไปสู่คำแนะนำว่า ควรอาบป่าอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (Li, 2018) การวิจัยดังกล่าวทำให้กิจกรรมอาบป่าได้รับการพัฒนาสู่กระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน ในวิธีการที่เรียกว่า ป่าบำบัด (Forest Therapy) หรือ Shinrin-ryoho ในภาษาญี่ปุ่น โดยผลการศึกษามีข้อมูลเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์ที่พบว่า ป่าบำบัดช่วยให้เกิดภูมิคุ้มกันโรคและทำให้อาการทั้งร่างกายและจิตใจดีขึ้น และใน ค.ศ. 2015 Qing li และคณะตีพิมพ์หนังสือภาษาอังกฤษเรื่อง Forest Medicine ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้แนวคิดของการอาบป่าและป่าบำบัดได้รับการนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศต่างๆ ขณะที่ผลของการทดสอบคุณภาพป่าไม้ในประเทศญี่ปุ่นได้พิสูจน์ว่าสามารถเยียวยาร่างกายและจิตใจได้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงเริ่มมีการรับรองมาตรฐานสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมอาบป่าขึ้น โดยสมาคมป่าบำบัด (Forest Therapy Society) ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมป่าบำบัด ทำหน้าที่รับรองสถานที่จัดกิจกรรมป่าบำบัด (Forest therapy) ฝึกอบรมและรับรองผู้นำกิจกรรมป่าบำบัด (Forest therapist) และจัดทำคู่มือป่าบำบัด โดยพื้นที่จัดกิจกรรมป่าบำบัด ใน 2 ลักษณะ คือ สถานที่/ฐานสำหรับป่าบำบัด (Forest therapy base) จำนวน 62 แห่ง และถนน/เส้นทางป่าบำบัด (Forest therapy road) จำนวน 2 แห่ง และมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสอนให้แก่ผู้ที่สนใจ ขณะที่ประเทศอื่น เช่น เกาหลีใต้ จีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และอีกหลายประเทศในภูมิภาคยุโรปมีการตื่นตัวและนำแนวคิดการอาบป่าและป่าบำบัดไปประยุกต์ใช้ในเชิงสุขภาพ มีการจัดภูมิทัศน์เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดอบรมและสร้างมาตรฐานการอาบป่า ตลอดจนมีการจัดตั้งสมาคมที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศและนานาชาติ โดยการอาบป่าถูกนำมาเชื่อมโยงกับนโยบายส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดี รวมทั้งกิจกรรมท่องเที่ยว (Kotte et. al., 2019)

แนวคิดการอาบป่านั้นสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้กับมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และยังสามารถสร้างประโยชน์แก่ชุมชนในด้านเศรษฐกิจ เช่น การสร้างรายได้ การสร้างงาน และการกระจายรายได้ในชุมชน ด้านสังคม เช่น การสร้างความร่วมมือกันในชุมชน และการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้าน และด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม้และระบบนิเวศของชุมชน เกิดกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มเติมพื้นที่ป่าไม้ นอกจากนี้ ป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ พื้นที่ป่าของประเทศไทยที่มีความหลากหลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์กิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น หากมีการศึกษา วางแผน ออกแบบ และส่งเสริมแนวคิดการอาบป่าเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย นอกจากจะก่อให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพสูงและมีประโยชน์โดยตรงกับวงการการท่องเที่ยวของประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดคุณค่าในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ธรรมชาติซึ่งอยู่ห่างไกล ซึ่งจะกลายเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการพัฒนาให้เกิดรายได้ต่อชุมชนที่ห่างไกลเหล่านั้น รวมทั้งยังสร้างความตระหนักและการรับรู้ต่อคุณค่าของป่าจากเจ้าของพื้นที่เช่นกัน

สำหรับในประเทศไทย กิจกรรมอาบป่าเพิ่งอยู่ในระยะเริ่มต้น เป็นกิจกรรมที่เริ่มได้รับความสนใจโดยเฉพาะในกลุ่มของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น บ้านกลางป่า บริษัทนำเที่ยว Trekking Thai ป่าครอบครัวแพนด้าแคมป์ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี และศูนย์เรียนรู้ป่าวังจันทร์ เป็นต้น จากการจัดกิจกรรมอาบป่าในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า ผู้คนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมบางส่วนมีการรับรู้ และความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า แต่ยังไม่เคยมีประสบการณ์อาบป่ามาก่อน ทำให้บางคนเกิดการตีความ และคาดหวังในมุมมองที่แตกต่างกันตามประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความหลากหลายทั้งที่มองเห็นตรงกันและมองเห็นในมุมที่แตกต่างกันในหลายมิติ

ทั้งนี้ คนส่วนใหญ่อาจสามารถรับรู้ถึงคุณประโยชน์ของการอาบป่าโดยอาศัยจากความรู้สึก สัญชาตญาณ และประสบการณ์ส่วนบุคคล แต่การตีความเรื่องการอาบป่าอาจยังมีแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่าในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน ทั้งในเรื่องความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการอาบป่า การวิจัยครั้งนี้ จึงเริ่มต้นศึกษาเพื่อค้นหานิยามที่เกี่ยวข้องกับการอาบป่าในมุมมองด้านคุณค่าและประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความหมายของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของไทย
2. ศึกษาคุณค่าของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของไทย
3. ศึกษาประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของไทย

นิยามศัพท์

คุณค่าของการอาบป่า (Forest bathing value) หมายถึง คุณประโยชน์และมูลค่าของกิจกรรมอาบป่าในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ของการอาบป่า (Forest bathing benefit) หมายถึง สิ่งที่เป็นผลดีหรือผลที่ได้รับต่อผู้ทำกิจกรรมอาบป่า ซึ่งในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล และระดับชุมชน/สังคม

การอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว (Forest bathing connecting with tourism) หมายถึง กิจกรรมอาบป่าที่มีกระบวนการหรือขั้นตอนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับธรรมชาติระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในบรรยากาศที่เป็นป่าท่ามกลางธรรมชาติโดยเปิดผัสสะทั้ง 5 เพื่อเชื่อมต่อกับธรรมชาติรอบตัว

กระบวนการอาบป่า (Forest bathing facilitator) หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่แนะนำ ให้ความรู้ และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้ ทดลองเปิดประสาทสัมผัสเชื่อมโยงกับธรรมชาติ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดกระบวนการอาบป่า

วิธีดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาชุดความรู้เกี่ยวกับความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 12 ราย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากรายชื่อผู้เข้าร่วมเสวนาวิชาการ เรื่อง “การอาบป่า (Forest Bathing) เพื่อชีวิต สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อม” จัดโดยสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2562 ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการอาบป่า และเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย มีประเด็นคำถามประกอบด้วยทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า คุณค่าของการอาบป่า นิยามของคำว่ากรอาบป่า และแนวคิดเกี่ยวกับการนำการอาบป่ามาเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย โดยคณะนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 รายทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมอาบป่า มีความเกี่ยวข้องในการสนับสนุน หรือกำหนดนโยบายด้านการอาบป่าในอนาคต รูปแบบของการสัมภาษณ์เป็นแบบเผชิญหน้า และใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ถึง 24 พฤศจิกายน 2563 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและจัดกลุ่มข้อมูลเป็นประเด็นต่างๆ ตามกระบวนการเชิงคุณภาพ เพื่อค้นหาความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์ความหมายของการอาบป่าและการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว สรุปข้อมูลและนำเสนอต่อเวทีสาธารณะด้วยการประชุมระดมสมอง/Focus group ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม ZOOM Meeting (เนื่องจากขณะนั้นอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19) โดยก่อนการจัดประชุมได้ส่งหนังสือเชิญบุคคลเป้าหมายในการประชุมระดมสมองทั้ง 12 ราย นอกจากนี้ยังประชาสัมพันธ์การประชุมผ่านทางสื่อออนไลน์ต่างๆ ได้แก่ Facebook และกลุ่มไลน์ต่างๆ เพื่อเชิญชวนผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมรับฟังการประชุมระดมสมองในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า รวมจำนวน 16 ราย นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจในกิจกรรมอาบป่า เข้าร่วมระดมสมองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอีก จำนวน 37 ราย รวมเป็น 53 ราย จากนั้นทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์บูรณาการข้อมูล และสร้างข้อสรุป ทั้งในด้านความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวสำหรับประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ความหมายของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของไทย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปความหมายของการอาบป่าได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของการอาบป่า และการท่องเที่ยวอาบป่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของการอาบป่า

การอาบป่าตามทฤษฎีและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล สามารถวิเคราะห์และจัดกลุ่ม พร้อมยกตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1: การอาบป่าเป็นการเชื่อมโยงกายและใจกับธรรมชาติ โดยใช้ประสาทสัมผัส (ผัสสะ) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการอาบป่าเป็นการที่เข้าไปอยู่ในป่า โดยใช้เวลาอย่างช้าๆ อยู่นิ่งๆ กับตัวเอง และใช้ประสาทสัมผัสที่ประกอบด้วยหู ตา จมูก ลิ้น กาย โดยบางคนหมายถึงจิตใจในการสัมผัสนี้ด้วย การเปิดรับหรือเชื่อมต่อกับธรรมชาติรอบตัวจึงทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจธรรมชาติ ตลอดจนเข้าใจตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล และการอาบปายังส่งผลให้ร่างกายและจิตใจเกิดความสมดุล ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“การอาบป่า เป็นการเปิดประสาทสัมผัสของตนเองในการรับรู้ เข้าใจ และ connect กับธรรมชาติ ได้ โดยทำให้เกิดความสมดุล (balance) ทั้งภายในและภายนอก...” (ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2563)

“การอาบป่า เป็นการเปิดประตูผัสสะให้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติเชื่อมโยงกายและใจของเราเข้ากับธรรมชาติ” (ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2563)

ประเด็นที่ 2: การอาบป่าเป็นการศึกษาธรรมชาติ โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติผ่านประสาทสัมผัส ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การอาบป่าเป็นกิจกรรมศึกษาธรรมชาติที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ประโยชน์การเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติผ่านประสาทสัมผัส ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์

“การอาบป่า เป็นการศึกษาธรรมชาติ ทำความรู้จักและเข้าใจธรรมชาติผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือ การอาบป่าจัดได้ทุกที่ทุกวัน ไม่จำกัดสถานที่ แต่ควรเป็นพื้นที่สีเขียว” (ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์ 1 ตุลาคม 2563)

“การอาบป่า คือ การศึกษาธรรมชาติ ทำกิจกรรมร่วมกับธรรมชาติ” (ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2563)

ประเด็นที่ 3: การอาบป่าเป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับผู้ที่มีความสนใจพิเศษ เช่น การใช้ธรรมชาติบำบัด เพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายหรือมีความสุข ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การอาบป่าเป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับผู้ที่มีความสนใจพิเศษ นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งการเดินเข้าไปในป่าอย่างช้าๆ และมีเวลาอยู่กับตัวเองนิ่งๆ จะทำให้บุคคลนั้นได้รับการเยียวยาจากธรรมชาติ โดยธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการบำบัดอาการทางร่างกายและจิตใจ ผลจากการอาบป่าทำให้บุคคลนั้นรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขในช่วงเวลาที่อาบป่า ซึ่งในมุมมองของการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงได้กับการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“การอาบป่า เป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษ เช่น มีปัญหาสุขภาพต้องการใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือบำบัดแทนการใช้ยา ซึ่งจะเชื่อมโยงได้กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” (ผู้ให้ข้อมูล 10, สัมภาษณ์ 26 ตุลาคม 2563)

“การอาบป่า คือ การเอาตัวเข้าไปอยู่ในป่า แล้วใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 6 อย่างเต็มที่ ช้า นิ่งๆ พอให้ธรรมชาติได้เยียวยา” (ผู้ให้ข้อมูล 8, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2563)

ประเด็นที่ 4: การอาบป่าเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหลักศาสนา มุ่งเข้าใจ และสื่อสารกับธรรมชาติ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การอาบป่าเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างมนุษย์กับป่า ตลอดจนธรรมชาติรอบตัว โดยใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้และฟังเสียงความต้องการของตนเองด้วยการเฝ้าสังเกต และเกิดความตระหนักในคุณค่าของสรรพชีวิต มีสติ และไม่คิดเบียดเบียนกัน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“การอาบป่า เป็นกิจกรรมที่มนุษย์จัดให้มีขึ้นเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับป่า ผ่านช่องทางอายตนะทั้ง 6 ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยการเข้าไปสัมผัสกับป่าโดยตรง และเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา” (ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์ 6 ตุลาคม 2563)

“การอาบป่า เป็นการอาศัยอายตนะของเรา ทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กับการเฝ้าสังเกตอย่างมีสติ อยู่บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียน การอาบป่าเป็นการภาวนาว่าด้วยรัก” (ผู้ให้ข้อมูล 11, สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2563)

จากนิยามการอาบป่าข้างต้น คณะผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

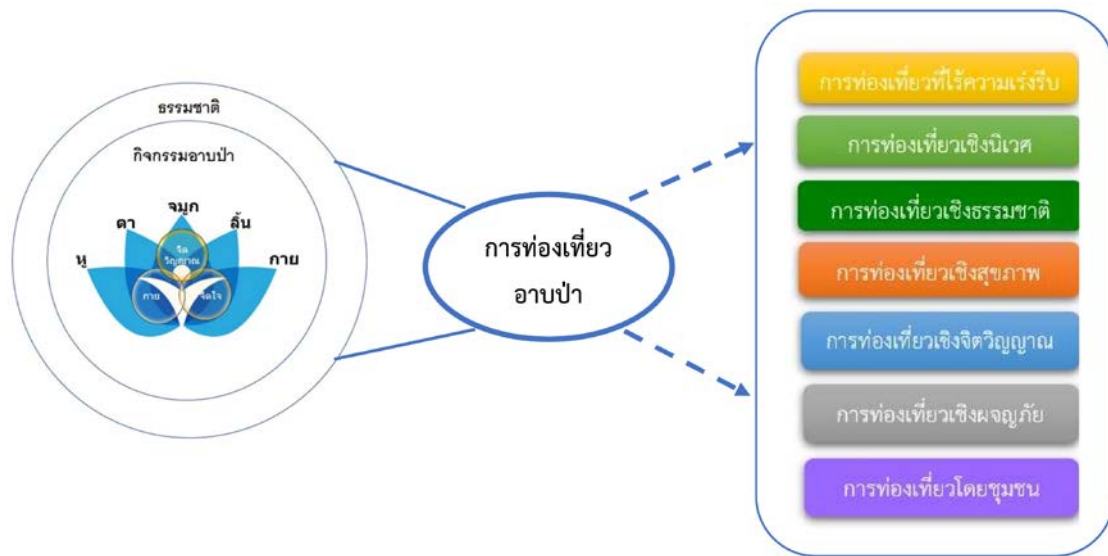

ภาพที่ 1 ความหมายของการอาบป่า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น โดยสรุปจะเห็นว่า การอาบป่า เป็นกิจกรรมที่เน้นการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเชื่อมโยงกายและใจเพื่อเข้าใจและสื่อสารกับธรรมชาติในป่า หรือเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่มีความสนใจพิเศษ เช่น การใช้ธรรมชาติบำบัด หรือหลักศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายหรือมีความสุข คณะผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ความหมายดังกล่าว ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมซึ่งพบว่ามีประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น คือ สถานที่ต้องเชื่อมโยงกับระบบนิเวศป่าไม้ สภาพแวดล้อมต้องจัดการให้มีความเหมาะสม การใช้ประสาทสัมผัส และประโยชน์ที่ได้รับจากการอาบป่า คือ ความสุขและความผ่อนคลาย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายต่อการสื่อสารจึงได้ข้อสรุปว่า การอาบป่า หมายถึง การเข้าไปในป่าและใช้ประสาทสัมผัสเชื่อมโยงกายใจกับธรรมชาติโดยรอบ เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายหรือความสุข

1.2 การท่องเที่ยวอาบป่า

จากการสัมภาษณ์ ทบทวนวรรณกรรม เข้าร่วมกิจกรรมอาบป่า สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และจัดประชุมระดมสมองร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมอาบป่า สามารถสังเคราะห์บริบทของการอาบป่าในประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และนิยามว่า “การท่องเที่ยวอาบป่า” (Forest Bathing Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่นำการอาบป่ามาเป็นกิจกรรมหลักตามความสนใจเฉพาะหรือการท่องเที่ยวทางเลือก เช่น การท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น โดยผ่านกระบวนการจัดการด้านความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงการอาบป่ากับการทอ้งเทียวรูปแบบต่างๆ

2. คุณค่าของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการทอ้งเทียวในบริบทของไทย

ผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติต่อคุณค่าของการอาบป่าในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเห็นความสำคัญจากประโยชน์ของการอาบป่าที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและชุมชน/สังคมในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ และจัดกลุ่มข้อมูล ดังนี้

2.1 คุณค่าของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการทอ้งเทียว

2.1.1 คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1) ก่อให้เกิดรูปแบบ/แนวคิดใหม่ทางธุรกิจทอ้งเทียวและเกิดเส้นทางการทอ้งเทียวใหม่ที่เชื่อมโยงกับการทอ้งเทียวในรูปแบบอื่นๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การทอ้งเทียวเชิงนิเวศ การทอ้งเทียวเชิงสุขภาพ และการทอ้งเทียวเฉพาะกลุ่ม

2) ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจในระบบบริการสุขภาพ เช่น ลดค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ของโรคอันเกิดจากความเครียดของประชาชน และสามารถนำไปเชื่อมโยง/สนับสนุนกับการให้บริการทางการแพทย์

3) สร้างรายได้และอาชีพเสริมให้กับชุมชนเจ้าของพื้นที่ เช่น อาชีพผู้นำกิจกรรมอาบป่า การให้บริการที่พักอาหารและเครื่องดื่ม การคมนาคมขนส่งในพื้นที่ และการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

4) ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางการทอ้งเทียวจากการสร้างประสบการณ์ให้กับนักทอ้งเทียวผ่านการเล่าเรื่อง

2.1.2 คุณค่าทางด้านสังคม ประกอบด้วย

1) ชุมชนและนักทอ้งเทียวเกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าในการอนุรักษ์และดูแลรักษาพื้นที่จัดกิจกรรมอาบป่าในชุมชน

2) ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการสร้างกฎ กติการ่วมกันในการรักษาป่า การจัดกิจกรรมอาบป่าที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

3) นักทอ้งเทียวเกิดการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมในการดูแลรักษาป่าของคนในชุมชน ขณะเดียวกันคนในชุมชนได้สืบทอดภูมิปัญญาในการดูแลรักษาป่า

- 4) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจที่เชื่อมโยงกับคำสอนทางพุทธศาสนา
- 5) เกิดภาคี/เครือข่ายความร่วมมือในการจัดการพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมอาบป่าในชุมชน
- 6) เกิดการถ่ายทอดและปลูกฝังแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และธรรมชาติให้แก่เยาวชน
- 7) ชุมชนมีการประยุกต์/ต่อยอดการใช้วัฒนธรรม/อัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อการจัดกิจกรรมอาบป่าที่เหมาะสม

2.1.3 คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

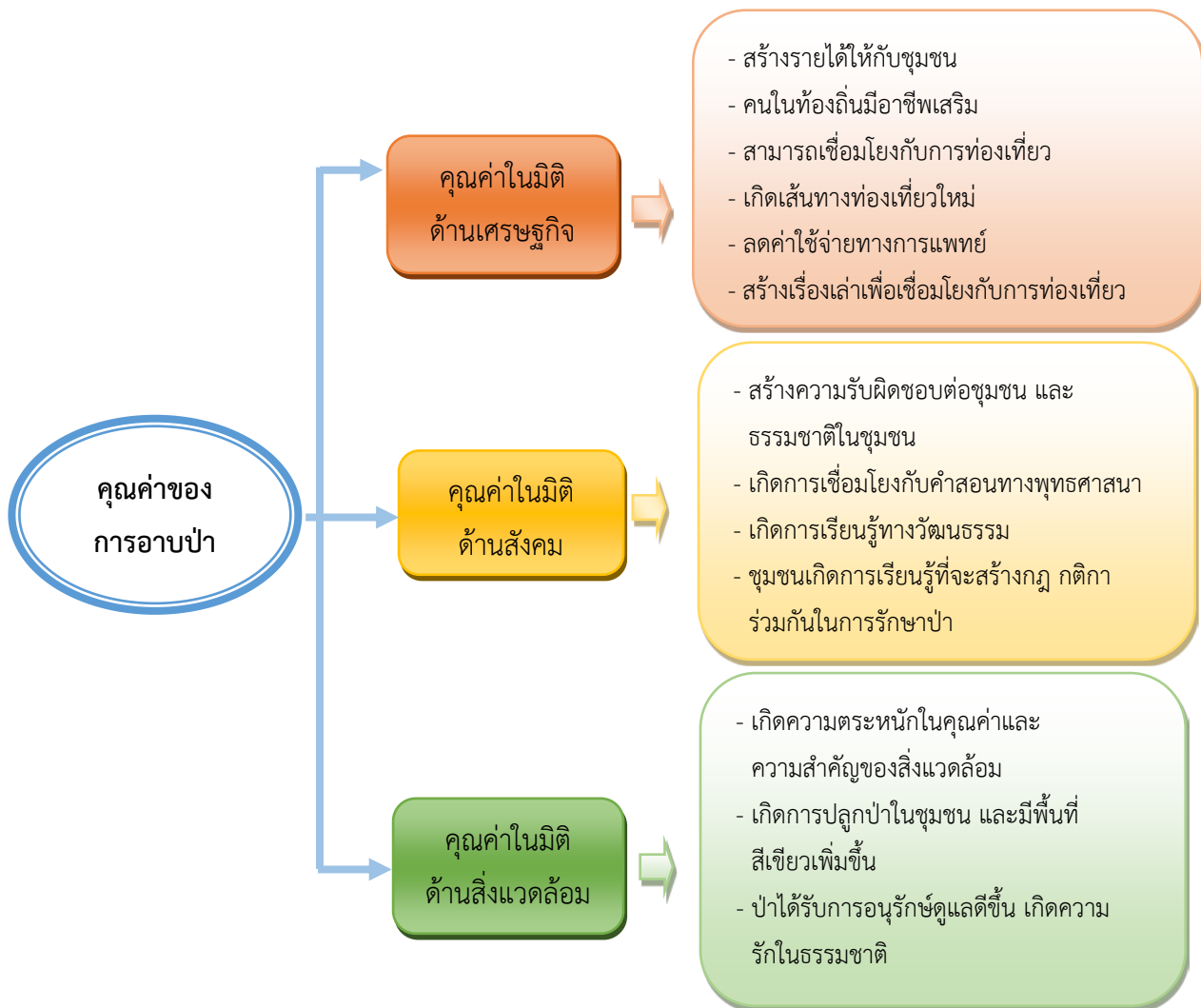
- 1) คุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความตระหนักมากขึ้น
- 2) เพิ่มพื้นที่สีเขียวจากกิจกรรมการปลูกและบำรุงรักษาป่าในชุมชน
- 3) พื้นที่ป่าไม้และธรรมชาติบางส่วนได้รับการจัดการอย่างเข้มข้น เพื่อรองรับกิจกรรมอาบป่า
- 4) สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนมีแนวโน้มดีขึ้น

ตัวอย่างพรรณนะของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของการอาบป่า แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พรรณนะของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของการอาบป่า

คุณค่าการอาบป่า		
มิติด้านเศรษฐกิจ	มิติด้านสังคม	มิติด้านสิ่งแวดล้อม
- สร้างรายได้ให้กับชุมชนเจ้าของพื้นที่ (ผู้ให้ข้อมูล 1, 4 และ 5) - คนในท้องถิ่นมีอาชีพเสริม - เกิด Local guide (ผู้ให้ข้อมูล 1) - สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว (เชิงนิเวศ/เชิงสุขภาพ) ได้ และการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (ผู้ให้ข้อมูล 1 และ 10) - เกิด เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ (ผู้ให้ข้อมูล 9 และ 10) - เป็นเครื่องมือทางการท่องเที่ยว (ผู้ให้ข้อมูล 6, 9 และ 10) - หากเชื่อมโยงกับทางการแพทย์ จะได้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมหาศาล (ผู้ให้ข้อมูล 3 และ 6) - ช่วยลดค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ของโรคอันเกิดจากความเครียด (ผู้ให้ข้อมูล 6, 9 และ 10) - สร้างเรื่องเล่า (story) เพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว (ผู้ให้ข้อมูล 10)	- สร้างความรับผิดชอบต่อชุมชนและธรรมชาติในชุมชน (ผู้ให้ข้อมูล 3, 4 และ 5) - เกิดการเชื่อมโยงกับคำสอนทางพุทธศาสนา (ผู้ให้ข้อมูล 2 และ 4) - เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (ผู้ให้ข้อมูล 4) - ชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่จะสร้างกฎกติการ่วมกันในการรักษาป่า (ผู้ให้ข้อมูล 2 และ 3)	- เกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (ผู้ให้ข้อมูล 1, 6 และ 12) - เกิดการปลูกป่าในชุมชนและให้ความสำคัญกับป่า/ธรรมชาติมากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูล 6 และ 9) - เกิดพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น (การสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อการอาบป่า) (ผู้ให้ข้อมูล 8 และ 11) - ป่าได้รับการอนุรักษ์ดูแลดีขึ้น (ผู้ให้ข้อมูล 4 และ 10) - เกิดความรักในธรรมชาติ (ผู้ให้ข้อมูล 3 และ 11) - เป็นเครื่องมือ/นวัตกรรมใหม่ในการอนุรักษ์ระบบนิเวศ โดยการจ่ายค่าแทนคุณระบบนิเวศ (ผู้ให้ข้อมูล 6)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปประเด็นได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 คุณค่าของการอุปการะที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในมิติเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

3. ประโยชน์ของการอุปการะที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของไทย

สำหรับประโยชน์ของการอุปการะสามารถแบ่งเป็นระดับบุคคลและระดับชุมชน/สังคม ดังนี้

3.1 ประโยชน์ของการอุปการะในระดับบุคคล

1) ประโยชน์ต่อผู้จัดกิจกรรมและกระบวนการอุปการะ ได้แก่ เพิ่มความรู้และศักยภาพตัวเอง เพิ่มรายได้ มีอาชีพเสริม/หรืออาจเป็นอาชีพหลัก เกิดเครือข่าย/ภาคีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทั้งในเชิงพื้นที่และการพัฒนาบุคคล เกิดความตระหนักต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น และเกิดสุขภาวะที่ดี

2) ประโยชน์ต่อผู้ร่วมกิจกรรมอุปการะ ได้แก่ ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกายทำงานได้อย่างเต็มที่ ได้รับความผ่อนคลาย สดชื่น ลดความเครียด และช่วยให้หลับสบาย เกิดสมาธิ ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการดำรงชีวิต สุขภาพส่วนบุคคลดีขึ้น เช่น ลดภาวะความดันโลหิต ระดับน้ำตาลในเลือด และเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน เป็นต้น เกิดความเข้าใจธรรมชาติ และเกิดความรู้สึกเป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม (Eco friendly) และเกิดกระบวนการคิดใหม่ๆ เกิดความคิดเชิงบวก และสร้างปัญญาในการดำรงชีวิตมากขึ้น

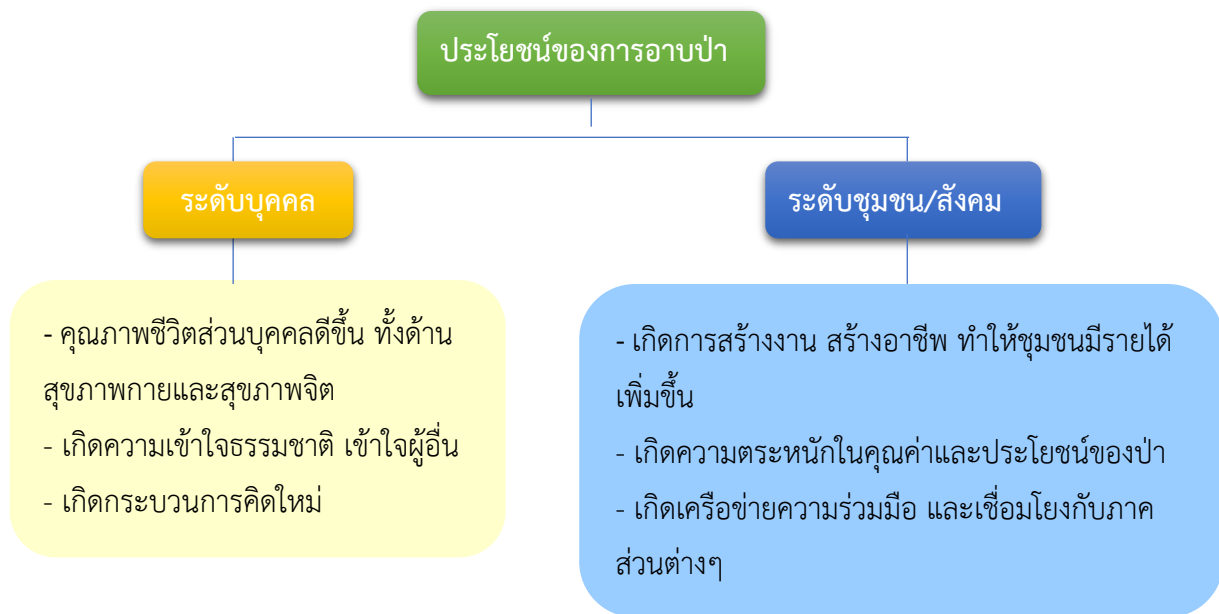
3.2 ประโยชน์ของการอาบป่าในระดับชุมชน/สังคม

ประโยชน์ของการอาบป่าในระดับชุมชน/สังคม ได้แก่ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น กระบวนการอาบป่าซึ่งทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาบป่า บ้านพักโฮมสเตย์ ร้านอาหารและเครื่องดื่มในชุมชนใกล้บริเวณสถานที่จัดกิจกรรมอาบป่า และป่าชุมชน เป็นต้น ทำให้เกิดการกระจายรายได้มากขึ้น คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้รับการพัฒนา เกิดความตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ของป่าไม้และธรรมชาติของชุมชน เกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม เกิดความรัก ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในชุมชน มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าไม้และธรรมชาติบางส่วนได้รับการดูแลมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่างๆ นำไปสู่การได้รับการช่วยเหลือ/สนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากขึ้นดังตัวอย่างพรรณนะของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการอาบป่า แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พรรณนะของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการอาบป่าในระดับต่างๆ

ประโยชน์ของการอาบป่า	
ระดับบุคคล	ระดับชุมชน/สังคม
- ร่างกายได้รับความผ่อนคลาย สดชื่น ลดความเครียด หลับสบาย สร้างสมาธิในการทำงาน/การดำรงชีวิต (ผู้ให้ข้อมูล 1, 3 และ 4) - คุณภาพชีวิตส่วนบุคคลดีขึ้น เช่น ลดภาวะความดัน ระดับน้ำตาลในเลือด เสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน เป็นต้น (ผู้ให้ข้อมูล 3, 12 และ 6) - เปิดประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของร่างกายให้ทำงานได้อย่างเต็มที่ (ผู้ให้ข้อมูล 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11 และ 12) - เกิดความเข้าใจธรรมชาติ เข้าใจตัวเอง เห็นคุณค่าของชีวิตทั้งตนเองและผู้อื่นมากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูล 2, 3, 5, 6 และ 11) - เกิดกระบวนการคิดใหม่ๆ สร้างปัญญาในการดำรงชีวิตมากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูล 4 และ 11) - ใส่ใจกับการดำรงชีวิตมากขึ้น (ช้าลงและละเอียดขึ้น) (ผู้ให้ข้อมูล 5) - เกิดความรู้สึก Eco friendly (ผู้ให้ข้อมูล 5, 3 และ 12) - ทำให้คนมีความหวัง อยากเห็น อยากมี อยากสร้าง (ผู้ให้ข้อมูล 12)	- ชุมชนเกิดการกระจายรายได้มากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูล 1 และ 13) - สร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น เช่น มีคฤหาสน์ท้องถิ่น บ้านพักโฮมสเตย์ เป็นต้น (ผู้ให้ข้อมูล 1 และ 19) - เกิดความตระหนักในคุณค่าและประโยชน์ของป่า (ผู้ให้ข้อมูล 2 และ 4) - เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่างๆ นำไปสู่การได้รับการช่วยเหลือ/สนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น (ผู้ให้ข้อมูล 3 และ 4) - ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในชุมชน และเกิดจิตสำนึกเรื่องส่วนรวมต้องมาก่อน (ผู้ให้ข้อมูล 9, 4 และ 11)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ประโยชน์ของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า กิจกรรมการอาบป่ามีคุณค่าทั้งในเชิงเศรษฐกิจ เชิงสังคม และเชิงสิ่งแวดล้อม และสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้หลายมิติ เช่น ก่อให้เกิดรูปแบบ/แนวคิดใหม่ทางธุรกิจท่องเที่ยวเกิดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ สร้างรายได้และอาชีพเสริมให้กับชุมชน ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวจากการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการเล่าเรื่อง รวมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าในการอนุรักษ์และดูแลรักษาพื้นที่จัดกิจกรรมอาบป่าในชุมชน ส่วนประโยชน์ของการอาบป่า มีทั้งในระดับบุคคล ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรมและกระบวนการอาบป่า และผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาบป่า และในระดับชุมชน/สังคม

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ความหมายของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในบริบทของไทย

การอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวแบ่งประเด็นอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) “การอาบป่า” หมายถึง การเข้าไปในป่าและใช้ประสาทสัมผัสเชื่อมโยงกายใจกับธรรมชาติโดยรอบ เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายหรือความสุข

ความหมายจากแนวคิดเริ่มต้นของญี่ปุ่น การอาบป่า คือ การเดินเข้าไปในสภาพแวดล้อมป่า ต่อมา มีการขยายความว่า การอาบป่า เป็นมากกว่าการเดินเข้าไปในป่า โดยเน้นการใช้ประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย เมื่อเราเปิดประสาทสัมผัสก็จะทำให้เชื่อมต่อกับโลกธรรมชาติ (Li, 2018: 12) เป็นการเดินช้าๆ ผ่านเข้าไปในป่า อย่างไม่เร่งรีบ ได้ทั้งในเวลาเช้า บ่าย หรือตลอดทั้งวัน (Miyazaki, 2018: 10) จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นต่อความหมายของการอาบป่าแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การอาบป่าเป็นการเชื่อมโยงกายและใจเข้ากับธรรมชาติ โดยใช้ประสาทสัมผัส (ผัสสะ) 2) การศึกษาธรรมชาติ โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือ ในการทำความรู้จักและเข้าใจธรรมชาติ 3) การอาบป่าเป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับผู้ที่มีความสนใจพิเศษ เช่น การใช้ธรรมชาติบำบัด เพื่อให้

เกิดความรู้สึกผ่อนคลายหรือมีความสุข และ 4) การอาบป่าเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหลักศาสนา มุ่งเข้าใจและสื่อสารกับธรรมชาติ

ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์ความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การอาบป่าในความหมายของประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่น ซึ่งมีวัฒนธรรมและองค์ประกอบทางธรรมชาติที่ต่างกัน อาจมีการนำกิจกรรมอาบป่าไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่ต่างกัน ขณะที่แนวคิดของไทย การอาบป่าอาจทำให้นึกถึงการฝึกสมาธิ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาที่ใช้หลักอานาปานสติหรือการกำหนดลมหายใจเข้าออก ดังนั้น การตีความในงานวิจัยนี้ การอาบป่าจึงสามารถตีความได้อย่างง่ายๆ คือ การเดินเข้าไปในป่าอย่างช้าๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการตีความตามพื้นฐานแนวคิดที่ได้รับมาจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งแฝงไปด้วยข้อคิดปรัชญาตามประเพณีความเชื่อดั้งเดิม หากแต่ในการศึกษานี้มุ่งเน้นไปตามแนวคิดในบริบทของประเทศไทย ขณะที่ประเทศอื่นต่างมีการนำแนวคิดนี้ไปต่อยอดในบริบทที่ต่างกันไปตามพื้นฐานความเชื่อหรือวิถีปฏิบัติของคนชาตินั้นๆ

2) ความหมายของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

การอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว (Forest bathing connecting with tourism) หมายถึง กิจกรรมอาบป่าที่มีกระบวนการหรือขั้นตอนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับธรรมชาติระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในบรรยากาศที่เป็นป่าท่ามกลางธรรมชาติโดยเปิดผัสสะทั้ง 5 เพื่อเชื่อมต่อกับธรรมชาติรอบตัว ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัย ได้ค้นหาข้อมูลสัมภาษณ์ และลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ ความสนใจ และมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมอาบป่าในประเทศไทย ซึ่งมีผู้ดำเนินการเพียงไม่กี่ราย โดยคณะผู้วิจัยพบว่า มีผู้นำกิจกรรมอาบป่ามาใช้ประโยชน์เพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวไม่มากนัก โดยบุคคล หน่วยงาน และชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมอาบป่าส่วนใหญ่มีมุมมองต่อการอาบป่าด้านประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ สุขภาพ และผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกายและจิตใจ รวมทั้งคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การอาบป่าของประเทศไทยที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวจึงเน้นในรูปแบบของการศึกษาธรรมชาติ และการสร้างประสบการณ์เชิงบวกต่อนักท่องเที่ยว ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่นำกิจกรรมอาบป่ามาประยุกต์ ส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเส้นทางธรรมชาติและพันธุ์ไม้ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นตลาดท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ (Niche Market) และเหมาะสมกับสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่คนส่วนใหญ่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้มาตรการรักษาระยะห่างและงดเว้นการเดินทาง ทำให้เกิดภาวะเครียดและโยเยหาธรรมชาติ จากผลการสำรวจของ Airbnb (2021) พบว่า แนวโน้มของนักท่องเที่ยวไทยภายหลังสถานการณ์โควิด-19 มีการเตรียมตัวเพื่อท่องเที่ยวระยะสั้นและต้องการใกล้ชิดธรรมชาติมากขึ้น รวมถึงต้องการท่องเที่ยวไปกับครอบครัวและกลุ่มเพื่อน โดยเน้นที่พักที่มีราคาอบอุ่น มีบริการเฉพาะบุคคล ตามสุขอนามัยและความปลอดภัย คือ ปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกที่พักและจุดหมายปลายทาง

นอกจากนี้ การประชุมระดมสมอง/Focus group มีผู้เสนอความคิดเห็นว่า กิจกรรมอาบป่าสามารถนำไปส่งเสริมในหมู่ของผู้ที่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวในป่าอยู่แล้ว โดยนำเสนอให้รูปแบบของการอาบป่าเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การเดินป่า การขี่จักรยาน หรือการเล่นซิปไลน์ (Zipline) โดยการนำเสนอกิจกรรมอาบป่านี้อาจเป็นการเปลี่ยนมุมมองของนักท่องเที่ยวบางคนที่อาจเคยมุ่งเน้นความท้าทาย ต้องการเดินทางสู่จุดหมายปลายทางให้เร็วที่สุด และให้ความสำคัญกับสิ่งภายนอก กลับมาปรับจังหวะการดำเนินชีวิต ให้ช้าลง เน้นการดำรงอยู่ในแต่ละช่วงเวลาของการเดินทาง และให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจมากขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงได้อธิบาย แนวคิดของการอาบป่าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ คือ

“การท่องเที่ยวอาบป่า” (Forest bathing tourism) ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมอาบป่าในต่างประเทศ เช่น Ecotourism (Ohe, Ikei, Song, & Miyazaki, 2017) Nature Tourism และ Wellness Tourism (Komppula, Konu & Vikman, 2017)

2. คุณค่าและประโยชน์ของการอาบป่า

กิจกรรมการอาบป่า มีคุณค่าทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งในประเทศไทย พบว่ากิจกรรมอาบป่าเพิ่งเริ่มต้นได้ไม่นาน จึงไม่อาจประเมินมูลค่าได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการท่องเที่ยวสามารถพัฒนากิจกรรมอาบป่าในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือผลิตภัณฑ์เสริมแก่นักท่องเที่ยว โดยนำเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นมานำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวอาบป่า เสริมไปกับบริการหลัก เช่น การให้บริการสปา น้ำพุร้อน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของทรัพยากรการท่องเที่ยวและการบริการของไทยที่สามารถออกแบบและสร้างสรรค์ให้เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว (Markov, Steckenbauer, Pillmayer & Herntrei, 2019) นอกจากนี้คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจยังสามารถส่งผลต่อระบบบริการสุขภาพโดยรวม ซึ่งนโยบายนี้ได้รับการพัฒนาในหลายประเทศ เช่น เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน และกลุ่มประเทศในยุโรป ซึ่งให้ความสนใจการอาบป่า และเน้นการพัฒนาป่าบำบัด เป็นระบบส่งเสริมสุขภาพโดยรวมของประชาชนในประเทศ ตัวอย่างกิจกรรมป่าบำบัดในประเทศจีน นำเสนอเส้นทางอาบป่าและป่าบำบัดในอุทยานแห่งชาติ จัดกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น บริการน้ำพุร้อน ร้านน้ำชาในป่า อาหารสุขภาพ กลิ่นบำบัด กีฬา เพื่อสุขภาพ ดูนก การให้ความรู้เกี่ยวกับป่า และการศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น (Liu, Ye, Zhang & Geo, 2019)

ปัจจุบันในประเทศไทยเริ่มมีการนำกิจกรรมอาบป่ามาใช้ประโยชน์ในระบบสาธารณสุขบ้าง (ประพจน์ เกตุรากาศ และสมหญิง สุนทรวงษ์, 2564) แต่หากมีการพัฒนาพื้นที่หรือส่งเสริมในเชิงนโยบายและออกแบบกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็จะสามารถเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่เพียงแค่ว่ารายได้จากการท่องเที่ยว แต่ยังรวมถึงรายได้จากกิจกรรมอื่นๆ เช่น การเกษตร อาหาร สินค้าชุมชน เป็นต้น และสิ่งสำคัญที่สุด คือ การเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนภายในประเทศ นอกจากนี้ กิจกรรมอาบปายังเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวรู้จัก เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อการต่อยอดในเชิงวิชาการดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอาบป่าในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการอาบป่าเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มศักยภาพกระบวนการ การออกแบบกิจกรรมและเส้นทาง การบริการเชิงสุขภาพ เป็นต้น
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาบป่า เช่น การมีแหล่งสารสนเทศสำหรับการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเรื่องป่า สถานที่จัดกิจกรรมอาบป่า ประเภทกิจกรรมอาบป่าที่น่าสนใจและเหมาะสมกับบริบทของป่าแต่ละประเภท และประโยชน์การอาบป่าในมิติต่างๆ ตลอดจนข้อมูลเตือนภัยเกี่ยวกับฤดูกาลของป่าแต่ละประเภท
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานป่า และเกณฑ์มาตรฐานการจัดกิจกรรมอาบป่าเพื่อการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

“การอาบป่า” หมายถึง การเข้าไปในป่าและใช้ประสาทสัมผัสเชื่อมโยงกายใจกับธรรมชาติโดยรอบ เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายหรือความสุข สำหรับคุณค่าและประโยชน์ของการอาบป่า พบว่า กิจกรรมการอาบป่า มีคุณค่าทั้งในเชิงเศรษฐกิจ เชิงสังคม และเชิงสิ่งแวดล้อม และสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้หลายมิติ เช่น ก่อให้เกิดรูปแบบ/แนวคิดใหม่ทางธุรกิจท่องเที่ยวเกิดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ สร้างรายได้และอาชีพเสริมให้กับชุมชน ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวจากการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการเล่าเรื่อง รวมทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าในการอนุรักษ์และดูแลรักษาพื้นที่จัดกิจกรรมอาบป่าในชุมชน ส่วนประโยชน์ของการอาบป่า มีทั้งในระดับบุคคล ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรม กระบวนกรอาบป่า และผู้ร่วมกิจกรรมอาบป่า และในระดับชุมชน/สังคม

จากคุณค่าและประโยชน์ของการอาบป่าจะเห็นได้ว่า การอาบป่าเป็นกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้หลายมิติ ดังนั้น ความหมายของ “การท่องเที่ยวอาบป่า” จึงหมายถึง การท่องเที่ยวที่นำการอาบป่ามาเป็นกิจกรรมหลัก ในลักษณะของการท่องเที่ยวอาบป่า หรือกิจกรรมเสริม โดยผ่านกระบวนการจัดการด้านความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางเลือก เช่น การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ และการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบ เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้เรื่องการอาบป่าในประเทศไทยที่ชัดเจนขึ้น โดยการรวบรวม และจัดระเบียบข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการอาบป่าในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยต่อยอดในอนาคต ได้ดังนี้

1. ได้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอาบป่าในประเทศไทย
2. ได้แนวทางการต่อยอดการอาบป่าเพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่เหมาะสม
3. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมอาบป่าในบริบทของการท่องเที่ยวเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องในอนาคต

เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา ศรีสรรพกิจ. (2563). *เปิดใจให้ธรรมชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

(สสส.).

ประพจน์ เกตุราภาค และสมหญิง สุนทรวงษ์. (2564). *คู่มือป่าบำบัด*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ.

ยามาโมโตะ ทัดสึทากะ. (2564). *โรคขาดธรรมชาติ*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลด์คิมทอง.

ริชาร์ด ลูฟว์. (2563). *เด็กคนสุดท้ายในป่า เลี้ยงลูกอย่างไรให้ห่างโรคขาดธรรมชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา.

Airbnb. (2021). Meaningful vacations with family and friends to define Thai travel in 2021. Retrieved from <https://news.airbnb.com/th/thai-travel-trends-2021/>

Komppula, R., Konu, H., and Vikman, N. (2017). Listening to the Sounds of Silence: Forest based Wellbeing Tourism in Finland. In Book: *Nature Tourism*. Editors: Joseph S. Chen and Nina K. Prebensen. Retrieved from <https://bit.ly/2Rwuhsh>

- Kotte, D., Li, Q., Shin, W. S., and Michalsen, A. (2019). *International Handbook of Forest Therapy*. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publisher.
- Li, Q. (2018). *Shinrin-Yoku: The Art and Science of Forest-Bathing*. London: Penguin Life.
- Li, Q., Morimoto, K., Nakadai, A., Inagaki, I., Katsumata, M., Shimizu, T., Hirata, Y., Hirata, K., Suzuki, H., Miyazaki, Y., Kagawa, T., Koyama, Y., Orira, T., Takayama, N., Krensky, A. M., and Kawada, T. (2007). Forest Bathing Enhances Human Natural Killer Activity and Expression of Anti-Cancer Proteins. *International Journal of Immunopathology Pharmacology*. 20(2Suppl2): 3-8.
- Liu, L., Ye, B., Zhang, Z., and Gao, Y. (2019). The Origin and Development of Chinese Forest Therapy. In Book: *International Handbooks of Forest Therapy*. Editors: Dieter Kotte, Qing Li, Won Sop Shin, and Andreas Michalsen. Cambridge Scholars Publishing.
- Markov, S., Steckenbauer, G. C., Pillmayer, M., and Herntrei, M. (2019). Austria: The forest as a tourist landscape (Chapter 4–International Approaches in Forest Therapy). In *International Handbook of Forest Therapy*. Kotte, D., Ed.; Cambridge Scholars Publishing: Newcastle upon Tyne, UK, 2019.
- Miyazaki, Y. (2018). *Shinrin-Yoku: The Japanese Way of Forest Bathing for Health and Relaxation*. London: Aster.
- Ohe, Y., Ikei, G., Song, C., and Miyazaki, Y. (2017). Evaluating the Relaxation Effects of Emerging Forest-Therapy Tourism: A multidisciplinary approach. *Tourism Management*. 62.
- Song, C., Ikei, H., and Miyazaki, Y. (2016). Physiological Effect of Nature Therapy: A review of the research In Japan. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 13(8).

เรื่องเล่ากับการสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช:
กรณีศึกษาวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร¹
Narratives and the Creation of King Taksin the Great's Worshipping Rituals:
A Case Study from Wat Hong Rattanaram Temple,
Bangkok Yai District, Bangkok

ชวรรณเทพ มงคลศิริ (Tawanthep Mongkolsiri)²

อภิวัดน์ สุธรรมดี (Asst. Prof. Dr. Apiwat Suthamdee)³ อัศวินท์ เรืองรอง (Asst. Prof. Dr. Akhawit Ruengrong)⁴

สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

E-mail: tee-bcc@hotmail.co.th

Received: September 16, 2022, Revised: October 5, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีคิดในการสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และงานภาคสนามทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า มีเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารจำนวน 3 ชุด ได้แก่ 1. เรื่องเล่าเกี่ยวกับความสำคัญของวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารสมัยธนบุรี 2. เรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์สวรรคตของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 3. เรื่องเล่าเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เรื่องเล่าเหล่านี้เป็นที่มาของพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร จากการศึกษาพบว่าพิธีกรรมบูชาจำนวน 2 พิธี ได้แก่ 1. พิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และ 2. พิธีอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์โดยทั้งสองพิธีนี้มีวิธีคิดในการสร้างที่สำคัญ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1. เลือกสรรเรื่องเล่ามาบูชาเพื่อเชื่อมโยงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับสถานที่ 2. ประดิษฐ์สร้างวัตถุสัญลักษณ์ตามเรื่องเล่าให้ปรากฏเป็นรูปธรรม 3. สร้างสรรค์พิธีกรรมที่มี

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง พลวัตของเรื่องเล่าและพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพื้นที่ฝั่งธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร หมายเลขรับรองจริยธรรมการวิจัย ว.432/2565 รับรอง: 20 กันยายน 2565

² นักศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

“สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” เป็นศูนย์กลางความเชื่อ 4. สร้างสรรค์พิธีกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของปวงชนในบริบทร่วมสมัย และ 5. การผสมผสานความเชื่อทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: เรื่องเล่า พิธีกรรม วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

Abstract

This research aimed to study how the worshipping rituals of King Taksin the Great performed in Wat Hong Rattanam Temple had been created. After gathering written, electronic and fieldwork documents both documentary research and fieldwork research, it was revealed that three sets of King Taksin the Great's Narratives exist in the temple – 1) the importance of Wat Hong Rattanam Temple in Thonburi Period 2) the death of King Taksin the Great 3) the sacred pond; all lead to both of the king's worshipping rituals there, which were 1) the king's spirit worship and 2) sacred water-bathing ritual. Not only the former but also the latter have been created in five ways - 1) selection of oral narrative to set up the relation between King Taksin the Great and place names 2) establishment of relevant symbolic objects 3) creation of rituals concentrating on King Taksin the Great 4) invention of rituals to support the contemporary's needs 5) integration of cultural beliefs.

Keywords: Narratives, Worshipping Rituals, Wat Hong Rattanam, King Taksin the Great's

บทนำ

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี หรือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นบุรพกษัตริย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย วีรกรรมการกอบกู้เอกราชและการสถาปนากรุงธนบุรีแทนกรุงศรีอยุธยาที่ล่มสลายภายในระยะเวลาอันสั้นนั้น เป็นเรื่องราวที่ประทับใจแก่คนไทย และชาวต่างชาติ เรื่องราวของพระองค์ปรากฏอยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พงศาวดาร จดหมายเหตุ บันทึกชาวต่างชาติ ฯลฯ ดังข้อความตอนหนึ่งในพระราชพงศาวดารฉบับหมอบรัดเลย์ ที่กล่าวถึงการเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นเอกกษัตริย์ของกรุงธนบุรี ว่า “*ลุดักราช ๑๑๓๐ ปีชวดสัมฤทธิ์ศก จึงท้าวพระยาข้าราชการจีนไทยผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งปวงก็ปรึกษาร่วมกันอัญเชิญเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นบรมกษัตริย์ผ่านพิภพสิมา ณ กรุงธนบุรี*” (ศรีนิล น้อยบุญแนว, บรรณาธิการ, 2554, น. 33)

ความประทับใจที่มีต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทำให้คนไทยรุ่นหลังเล่าสืบทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพระองค์ ปรากฏเป็นหนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย แบบเรียน ฯลฯ การผลิตซ้ำเหล่านี้สร้างสรรค์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อเล่าถึงวีรกรรมและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลักษณะของเนื้อหาที่ปรากฏมากเป็นไปในลักษณะการยกย่องเกียรติโดยกล่าวถึงความสามารถในการรบ ความกล้าหาญ ความเด็ดเดี่ยว รวมถึงการทํานุบํารุง

บ้านเมืองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ “การศาสนา” ตัวอย่างการเล่าถึงพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศาสนาที่สื่อว่าพระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า บางตอนดังนี้ “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศีลบำเพ็ญพระธรรม แรมอยู่พระตำหนักวัดบางยี่เรือนอก 5 เวณ แล้วให้ทำกุฏิถึง 120 กุฏิ แล้วให้บูรณปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปและพระเจดีย์ วิหารคูริมพระอุโบสถนั้นให้ขุดลงแล้วปลูกบัวหลวง ชำระแผ้วถางให้ทางออกไปแต่ก่อน แล้วอาราธนาพระสงฆ์ฝ่ายคณะวิปัสสนา มาอยู่ ณ กุฏิ ซึ่งทำถวายเป็น (หนูมาน กรมฐาน, บรรณาธิการ, 2562, น. 109)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าจำนวนหนึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นำไปสู่พลวัตของความเชื่อ จากกษัตริย์ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์สู่วีรบุรุษ และในปัจจุบันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกลายเป็นเทพที่ปกปักรักษาคุ้มครองผู้ที่ศรัทธาจากการแพร่หลายความเชื่อและความศรัทธาที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชดังกล่าว ทำให้พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในที่ต่าง ๆ ได้นำเสนอเรื่องราวของตนว่ามีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ได้ผลิตซ้ำเรื่องเล่าออกมานำเสนอในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ วัตถุมงคล รูปเคารพ หนังสือ ป้ายประวัติวัด และพิธีกรรม แต่ละสถานที่ต่างนำเสนอความเกี่ยวข้องกันกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทั้งสิ้นโดยอ้างอิง เรื่องเล่าจากพงศาวดารและเรื่องเล่ามุขปาฐะ ทั้งในแง่ของการเป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสร้าง เป็นสถานที่ที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชใช้ว่าราชการ การกล่าวอ้างถึงดังกล่าวทำให้สถานที่นั้น ๆ กลายเป็นสถานที่ที่โดดเด่นในด้านของการมีความเกี่ยวข้องกับกษัตริย์องค์สำคัญของประเทศ เช่น วัดอินทารามวรวิหาร สร้างพิธีกรรมและวัตถุมงคลขึ้น โดยอ้างอิงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ระบุไว้ว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์และยกวัดแห่งนี้ให้เป็นวัดประจำรัชกาลในสมัยกรุงธนบุรี รวมถึงเป็นสถานที่ที่ใช้ในการพระราชทานเพลิงพระศพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

นอกจากนี้วัดอินทารามวรวิหารยังมีเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่นอกเหนือจากในพงศาวดารระบุไว้แต่เป็นที่รับรู้กันในพื้นที่ คือสถานที่แห่งนี้เป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระอัครมเหสี สิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อยืนยันความเชื่อดังกล่าวนั้นคือ การสร้าง “เจดีย์คู่กุฎาติ” ซึ่งเป็นเจดีย์สององค์ตั้งอยู่คู่กัน มีป้ายติดอยู่ที่เจดีย์ว่าเป็นพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระอัครมเหสี และปัจจุบันเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่จำนวนมาก วิธีคิดในการผลิตซ้ำเรื่องราวเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในลักษณะนี้ได้แพร่หลายหลายพื้นที่ในเขตธนบุรีซึ่งต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการใช้เรื่องเล่าดึงดูดประชาชนทำให้สถานที่เหล่านั้นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ดังกรณี วัดหงส์รัตนารามเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร เป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญที่ได้นำทุนทางวัฒนธรรมประเภทเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกษัตริย์แห่งกรุงธนบุรี ทั้งเรื่องเล่ามุขปาฐะและเรื่องเล่าตามพงศาวดารมาสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับวัดด้วยการผลิตซ้ำเรื่องเล่าผ่าน ประเพณี พิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีบทบาทในการเสริมสร้างความศรัทธาและความศรัทธาให้กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและทำให้วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารแห่งนี้เป็นที่รู้จักในวงกว้างได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีทั้งสิ้น 2 พิธีด้วยกัน ได้แก่

1. พิธีบวงสรวงดวงวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่จะถูกจัดขึ้นในช่วงวันที่ 28 ธันวาคมของทุกปี ซึ่งตรงกับวัน

พระราชสมภพของพระองค์ โดยจัดครั้งแรกประมาณปี 2527 (พระปณรัตน์ ฐานิโย, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565) และ 2. พิธีอาน้ำมันต์ศักดิ์สิทธิ์ ที่จะถูกจัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง จัดครั้งแรกประมาณปี 2554 (พระครูสมุห์ณัฐวุฒิ ฐิตานุกโร, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565) ทั้งสองพิธีมีคนมาร่วมงานจำนวนมาก ทั้งเหล่านักธุรกิจ ข้าราชการ กลุ่มผู้ประกอบการ เชิดสิงโต และประชาชนทั่วไป ซึ่งน่าสนใจว่าพิธีกรรมดังกล่าวสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างไร และด้วยด้วยวิธีการใด

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในมิติที่เกี่ยวข้องกับพลวัตของความเชื่อในรูปแบบพิธีกรรม บริเวณพื้นที่ธนบุรีกลับมีไม่มากนัก จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามี การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เช่น บทความเรื่อง “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช : แง่คิดจาก “วีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี” ของ สุกัญญาโสภี ใจกล้า (2561, น. 41-54) ซึ่งใช้แนวคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณีของลอร์ดแรกแลน ผลของการศึกษาพบว่า พระราชประวัติของพระองค์มีเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับวีรบุรุษของกรีกที่เป็นที่รู้จักกันมาตาม ประเพณีโบราณ จำนวน 17 เหตุการณ์ จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สอดคล้องกับลักษณะวีรบุรุษสากล อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้จะเน้นศึกษาจากเรื่องเล่าที่มาจากพงศาวดารเท่านั้น มีเพียง งานศึกษาของ ณศิตา คงทวี (2562) ที่ศึกษาเรื่องเล่ามุขปาฐะท้องถิ่นและศึกษาพิธีกรรมที่เกิดขึ้นจากเรื่องเล่าของ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แต่ก็จำกัดอยู่แต่พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้นไม่ได้ศึกษาที่เขตพื้นที่ธนบุรีซึ่งเป็น พื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินอย่างแนบแน่น อีกทั้งจากการศึกษาพบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาประเด็นนี้มา ก่อนจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่องเล่ากับการสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช : กรณีศึกษา วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิจิตคิดในการสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องเล่า และ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพื้นที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Fieldwork Research) พื้นที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร ในวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2563 เพื่อรวบรวมความเชื่อ เรื่องเล่า พิธีกรรมที่เกี่ยวกับพระเจ้าตากสิน ด้วยวิธีการดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview methods) จากกลุ่มเจ้าหน้าที่วัด กลุ่มคนที่มากราบสักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และผู้เกี่ยวข้องในการจัดงานต่าง ๆ

2.2 การสังเกต (Observation methods) แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มี ส่วนร่วม (Non-participant Observation) แบบมีส่วนร่วมคือร่วมประกอบพิธีบวงสรวงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชใน พิธีระดับปัจเจกบุคคลที่วัดหงส์รัตนาราม และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือสังเกตผู้มีบทบาทเป็นผู้นำในการประกอบพิธีผู้ที่ บอกเล่าเรื่องราวของพระเจ้าตากสินที่เกี่ยวข้องกับวัดหงส์รัตนาราม และผู้มาสักการะพระเจ้าตากสินที่ วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำ แนวคิดคติชนสร้างสรรค์มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2559, น. 19,121) ได้สรุปคำว่า “คติสร้างสรรค์” หมายถึง คติชนที่มีการสร้างใหม่หรือผลิตซ้ำในบริบททางสังคมไทยปัจจุบันในลักษณะของการสืบทอดคติชนในบริบทใหม่ การประยุกต์คติชน การ “ต่อยอด” คติชน, การตีความใหม่และสร้างความหมายใหม่ หรือ การนำคติชนไปใช้เพื่อ “สร้างมูลค่าเพิ่ม” หรือ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นหรืออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ นอกจากนี้ ศิราพร ณ ถลาง ยังสรุปวิถีคิดในการสร้างสรรค์ประเพณีใหม่ ๆ ว่ามีหลายวิธีการ ได้แก่ ประยุกต์ประเพณีเดิมมาใช้ในบริบทใหม่ ผสมผสานหลายพิธี รื้อฟื้นประเพณีเก่า สร้างสรรค์ประเพณีใหม่บนฐานความเชื่อเดิม และหยิบยืมประเพณีข้ามภาค

ผลการวิจัย

1. เรื่องเล่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารมีความสัมพันธ์ทางด้านประวัติศาสตร์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในสมัยกรุงธนบุรี ตำนานกล่าวว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีพระราชศรัทธาขยายพระอารามให้ใหญ่โตขึ้น ทรงสร้างพระอุโบสถใหม่ ศาลาการเปรียญ และกุฏิเสนาสนะทั้งวัด และทรงยกย่องให้เป็นพระอารามหลวงสำคัญ พร้อมถวายสร้อยนามวัดอย่างเป็นทางการว่า “วัดหงส์อ่าวสาวิหาร” และได้กำหนดเขตพระราชฐานขึ้น จึงทำให้วัดติดกับพระบรมราชวัง อีกทั้งยังเป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ใช้ในการเตรียมกำลังต่อสู้กับข้าศึกและเป็นลานฝึกดาบ เรื่องเล่าที่ทำให้คนในสังคมรู้จักวัดหงส์รัตนารามว่ามีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีอยู่ด้วยกัน 3 ชุดเรื่องเล่า ดังนี้

1.1 เรื่องเล่าเกี่ยวกับความสำคัญของวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับหมอบรัดเลย์ ได้กล่าวถึง วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารไว้หลายช่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของพระรัตนมุนี เจ้าอาวาสที่เนื้อความในพงศาวดารแสดงให้เห็นว่าเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งในสมัยธนบุรี บทบาทสำคัญของวัดหงส์ในสมัยนี้มีหลายเหตุการณ์ หลายลักษณะ ได้แก่ การเป็นวัดที่พระเจ้าลูกเธอ กรมขุนอินทรพิทักษ์ (พระราชโอรสของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผนวช ดังข้อความที่ว่า “พอพระชันษาครบอุปสมบท จึงโปรดให้ออกมาทรงผนวชอยู่ ณ วัดหงส์” (ศรีนิล น้อยบุญแนว, บรรณาธิการ, 2554, น. 132)

นอกจากนี้เนื้อหาในบางช่วงแสดงให้เห็นบทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับเจ้าอาวาสวัดหงส์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าอาวาสวัดหงส์ นั่นคือพระรัตนมุนีมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจพระทัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในเหตุการณ์สำคัญหลายเหตุการณ์ ดังข้อความที่ว่า “ครั้น ณ วันอาทิตย์เดือนสี่แรมสิบค่ำ พระเจ้าแผ่นดินจึงให้ออกไปนิมนต์พระสังฆราช พระวันรัตและพระรัตนมุนีเข้ามาแล้วให้ออกไปเจรจาความเมืองกับพระยาสุรศักดิ์รับสารภาพผดยอมแพ้ออแต่ชีวิตไว้จะออกบรรพชา” (ศรีนิล น้อยบุญแนว, บรรณาธิการ, 2554, น. 139)

ในช่วงปลายรัชกาล พงศาวดารฉบับหมอบรัดเลย์ ได้ตอกย้ำความสัมพันธ์ของเจ้าอาวาสวัดหงส์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น เห็นได้จากการที่พระรัตนมุนี เจ้าอาวาสวัดหงส์ มีบทบาทในการตั้งพระนามใหม่ถวายสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งเป็นที่พอพระราชหฤทัยอย่างยิ่ง ดังข้อความที่ว่า “แล้วด่ารัสสั่ง

พระรัตนมุนีให้ขานพระนามถวายใหม่ พระรัตนมุนีจึงขานพระนามถวายให้ต้องด้วยพระอัยยาคัยว่า สมเด็จพระสยามยอดโยศวรบรรพพุทธานุสรณ์ราชวงศ์ดำรงพิภพกรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยา มหาธิลภพนพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน ก็ชอบด้วยพระอัยยาคัยสมด้วยพระทัยปรารภณานัน” (ศรีนิล น้อยบุญแนว, บรรณาธิการ, 2554, น.135-136) จากเนื้อหาในพระราชพงศาวดารดังกล่าว แสดงให้เห็นความสำคัญของวัดหงส์และเจ้าอาวาสวัดหงส์ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แม้ว่าเรื่องเล่าเหล่านี้อาจไม่ได้แพร่หลายเท่าเรื่องเล่าชุดอื่นแต่ก็มีส่วนประกอบสร้างความทรงจำและช่วยสนับสนุนชุดเรื่องเล่าอื่น ๆ ให้มีความสมเหตุสมผลในการเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้เป็นอย่างดี

1.2 เรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์สวรรคต

เรื่องเล่าชุดนี้เป็นเรื่องเล่าที่กล่าวถึงเหตุการณ์หลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จสวรรคตตามตำนานคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่า เป็นสถานที่ที่พระโลหิตของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชหยดอยู่ อีกทั้งมีเหตุการณ์ปาฏิหาริย์ปรากฏพระวิญญูญาณของพระเจ้าตากสินยืนอยู่ ณ บริเวณวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารแห่งนี้ ดังข้อความที่ว่า “หลังจากมีการประหารชีวิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบริเวณบ่อนวิชัยประสิทธิ์ ก็มีหลวงจีนเดินนำขบวนพระบรมศพผ่านวัดหงส์โดยมีอีกคนหนึ่งถือพานรองพระโลหิตขณะเดียวกันเขาหันกลับไปมองยังโบสถ์วัดหงส์ ก็เห็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยืนกอดอกไม่มีหัว ทำให้ตกใจจนทำพานรองพระโลหิตหล่นจากมือ จากนั้นจึงมีการนำดินที่มีพระโลหิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาปั้นรูปพระองค์แล้วตั้งศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” (เสมียนอัคนี้, 2564)

จากเรื่องเล่าดังกล่าว ทำให้ทางวัดได้สร้างศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไว้เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงพระเจ้าตากสิน ทำให้ในปัจจุบันผู้คนต่างศรัทธาเข้ามากราบไหว้สักการะขอพรสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ศาล ไม่ว่าจะเป็นการบนบานศาลกล่าวเรื่องการทำงาน เรื่องสุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์มากมายเช่นเรื่องเล่าที่ว่า “มีนายทหารบกมาขอติดยศสองดาว เมื่อได้แล้วลืมนำแท็บ ทานเลยให้ป่วยต้องนอนบนเตียงนานเกือบ 6 เดือน ทานไปบอกเมียว่าป่วยไม่เป็นไรมาก นimitให้เมียรู้ว่าขอดาวให้ดาวแต่ไม่มาบอกทานเมียก็เลยพาผัวมากราบทาน ขามาเมียขับรถให้ผัวนั่ง ผัวยังไข้ไม่ค้ำช่วยเดิน ก็มีรูป 9 ดอก ประทัด 500 นัด ไช้ 300 ฟอง ผลไม้ 9 อย่าง ยังไม่ได้เอาเครื่องไหว้ลงเลย ขากลับผัวขับรถกลับแทนเมียได้เลย” (เสมียนอัคนี้, 2564)

1.3 เรื่องเล่าเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

ในสมัยกรุงธนบุรีสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดอาราธนาให้พระอาจารย์ดี วัดประตูทรงธรรม จากกรุงศรีอยุธยา มาชำระพระพุทธศาสนาให้เป็นปึกแผ่น ต่อมาได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 1 แห่งกรุงธนบุรีตามเรื่องราว ท่านได้จาริกพระพุทธรูปต้นบนแผ่นหินประกอบพิธีสระน้ำมนต์แห่งนี้ พร้อมพระโพธิวงศ์ (ชื่น) เจ้าอาวาสวัดหงส์ในสมัยนั้นได้ร่วมจาริกพระพุทธรูปต้นบนแผ่นหินด้วย ต่อมาเมื่อมีพระราชพิธีสำคัญ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จพระราชดำเนินมาทรงน้ำที่สระน้ำมนต์แห่งนี้ทุกครั้ง

นอกจากนี้ยังมีตำนานที่กล่าวไว้ว่า “สระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์” เกิดจากเหตุการณ์พระที่วัดได้รับหินอาคมมาจากพระเถระวัดประตูทรงธรรม กรุงศรีอยุธยา โดยเมื่อเดินทางมาถึงวัด ท่านก็ได้นำก้อนหินอาคมออกมาจากย่ามและได้โยนก้อนหินดังกล่าวลงไปในสระน้ำที่วัด กลายเป็นหินอาคมขนาดใหญ่ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดที่จะทรงน้ำในสระ

นํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ที่วัดหงส์รัตนารามทุกครั้งเวลาที่มีพระราชพิธีสำคัญและก่อนที่พระองค์จะทรงเสด็จออกรบ เพราะเชื่อว่าจะช่วยให้รบชนะในทุกครั้ง (พระครูสมุห์ณัฐวุฒิ ฐิตานุกโร, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565) เรื่องเล่าและความเชื่อดังกล่าวนำไปสู่การสร้างพิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ ดังที่จะกล่าวในหัวข้อถัดไป

จากเรื่องเล่าดังกล่าวทำให้ประชาชนมาที่สระนํ้ามนต์แห่งนี้จำนวนมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าส่วนหนึ่งน่าจะมาจากความเกี่ยวพันกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทำให้พื้นที่แห่งนี้เป็นที่พิเศษที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ประกอบกับเรื่องเล่าอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นความปรีชาสามารถทางการรบและความเชี่ยวชาญทางด้านอาคมต่าง ๆ ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ช่วยเพิ่มความเก่าแก่และความน่าสนใจให้กับพื้นที่เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับความเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ ได้นํ้าศักดิ์สิทธิ์ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สถานที่แห่งนี้มีผู้คนหลั่งไหลมาจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามจากเรื่องเล่าที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น มีส่วนช่วยตอกย้ำให้คนเกิดศรัทธาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเพิ่มขึ้น และเมื่อนำมาประกอบกับเรื่องอภินิหารและปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมในสังคมไทย จึงทำให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกลายเป็นวีรบุรุษทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนสถานะจากบุคคลธรรมดากลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำพื้นที่ของวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารแห่งนี้

2. พิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

จากการศึกษาพบพิธีกรรมบูชาที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่น่าสนใจจำนวน 2 พิธีด้วยกัน ได้แก่ พิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ และ พิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชประจำปี ดังนี้

2.1 พิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์

จากการสัมภาษณ์ พระครูสมุห์ณัฐวุฒิ ฐิตานุกโร (พระครูสมุห์ณัฐวุฒิ ฐิตานุกโร, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565) กล่าวว่า พิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร มีความเชื่อว่าหากได้อาบได้ตีมํ้ามนต์ในสระของแต่ละทิศ จะอํานวยให้สัมฤทธิ์ผลต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรักษาโรค การค้าขาย เมตตา และแคล้วคลาดปลอดภัย ซึ่งพิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์จะจัดขึ้นประมาณเดือนละ 1 ครั้ง แต่ละครั้งจะมีผู้ศรัทธาเข้าร่วมประมาณ 600-700 คน ช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิดพิธีนี้ระงับชั่วคราวตามนโยบายภาครัฐ ขั้นตอนของพิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์จากที่ได้สัมภาษณ์ พระสงฆ์ผู้ประกอบพิธีและศึกษาจากคลิปวิดีโอของผู้ที่เคยเข้าร่วมพิธี สรุปขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะและรายละเอียดของพิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

องค์ประกอบ	ลักษณะและรายละเอียดของพิธีกรรม
เจ้าของสถานที่	วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร
ผู้ประกอบพิธี	พระครูสถิตรัตนพงษ์
ผู้เข้าร่วมพิธี	ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
เครื่องประกอบพิธี	- ชันนํ้ามนต์โยงสายสิญจน์ (บริเวณพระประธาน) - โองนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ลอยดอกไม้อย่างสายสิญจน์รอบบริเวณบ่อนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์และพลับพลาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รวากับพระองค์เป็นประธานในพิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะและรายละเอียดของพิธีอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร (ต่อ)

องค์ประกอบ	ลักษณะและรายละเอียดของพิธีกรรม
	- เทียนเล่มใหญ่ เปรียบเสมือนเป็นเทียนเอกกลางพิธี - สายสิญจน์มงคล 9 เส้น (เมื่อเสร็จพิธีจะแจกให้ประชาชน)
เวลาและขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรม	14.00 น. แจกบัตรคิว (จะให้สิทธิ์ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปก่อน) 15.39 น. เริ่มทำพิธี (อยู่ในอาณาบริเวณรูปเคารพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นประธาน) - กล่าวนำบทสวดอาบารมี / บทสวดสุนทรีวาทิน จากนั้นนั่งสงบจิตประมาณ 3 นาที - กล่าวบูชาพระรัตนตรัย / รับศีล / นั่งสงบฟังพระพุทธรูป - เริ่มอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ (มี 5 โอง / รับได้ 3 คนต่อ 1 โอง) ขณะอาบน้ำมนต์มีพระสงฆ์ 9 รูป สวดมนต์ - รับมงคล 9 เส้น เพื่อความเป็นสิริมงคล (นำไปไว้บนหิ้งพระ / บนรถ) เสร็จพิธี
บทสวด	บทสวดอาบารมี บทสวดสุนทรีวาทิน ตำราของวัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร บทบูชาพระรัตนตรัย / รับศีล

2.2 พิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชประจำปี

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร มีตำนานบอกเล่าสืบต่อกันมาว่าเป็นศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งแรกในประเทศไทย ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นที่เคารพสักการะหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชถูกประหารชีวิต โดยมีเรื่องเล่าว่าพระโลหิตของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้หยดลงบริเวณในพื้นที่แห่งนี้จึงนำดินที่มีพระโลหิตของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาปั้นเป็นรูปพระองค์แล้วตั้งศาล ปัจจุบันมีผู้คนเลื่อมใสและศรัทธาในพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาสักการะที่ศาลแห่งนี้จำนวนมาก

จากการสัมภาษณ์พระปณรัตน์ ฐานิโย กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่มากราบไว้มักจะเชื่อกันว่าเมื่อผู้ใดมีทุกข์แล้วนำความทุกข์มาเล่าให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชฟังผู้นั้นจะรอดพ้นจากความทุกข์ บางคนเข้ามากราบไหว้สักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อขอพรเรื่องสุขภาพ หน้าที่การงาน และโชคลาภต่างๆ และเมื่อสมหวังตามความปรารถนาก็จะนำเครื่องไหว้ต่างๆ มาถวายแด่องค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นต้น (พระปณรัตน์ ฐานิโย, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565) ความเชื่อดังกล่าวได้แพร่ขยายไปทั่วพื้นที่ต่างๆ จึงทำให้ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งนี้เป็นที่เลื่องลือในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ และมีผู้คนต่างเข้ามากราบไหว้ขอพรสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจำนวนมาก

ปัจจุบันวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารได้จัดงานพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นงานประจำปีตรงกับวันที่ 28 ธันวาคมของทุกปี ซึ่งตรงกับวันบรมราชาภิเษก โดยงานดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากผู้คนจำนวนมาก เช่น กลุ่มข้าราชการ นักธุรกิจระดับแนวหน้าของประเทศ ดารานักแสดง และประชาชน ที่ต่างนำเครื่องบวงสรวงต่างๆ มาสักการะและบวงสรวงในงานประเพณีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยรูปแบบการจัดงานจะแบ่งเป็นช่วงเวลาและลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงลักษณะและรายละเอียดของพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

องค์ประกอบ	ลักษณะและรายละเอียดของพิธีกรรม
เจ้าของสถานที่	วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร
ผู้ประกอบพิธี	พระสงฆ์และพราหมณ์
ผู้เข้าร่วมพิธี	ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ นักธุรกิจ และชาวต่างชาติ
เครื่องประกอบพิธี	เครื่องประกอบพิธีของพราหมณ์ ที่ประกอบพิธีได้แก่ แตร สังข์ บัณเฑาะว์ เครื่องประกอบพิธี มีดังนี้ พระพุทธรูป, บายศรี 9 ชั้น / บายศรีครุฑ / บายศรีพญานาค, ฉัตร เงินฉัตรทอง 9 ชั้น (2 คู่), พานพุ่มเงิน พานพุ่มทอง, พานรูปเทียนแพ, อาวุธดาบ หมวก, ฐูป / เทียนคู่/เทียน 7 สีประจำวันเกิด / เทียมเล่มเล็กหลายจำนวน, หมากพลู, หัวหมู ไก่ต้ม เป็ดต้ม ปลาหนึ่ง กุ้งหนึ่ง, ผลไม้ ธัญพืช ขนมหวาน และดอกไม้
เวลาและขั้นตอนใน การประกอบ พิธีกรรม	08.45 น. ประธานและผู้เข้าร่วมในพิธีจุดบูชาเครื่องสังเวยเบื้องพระบรมราชานุสรณ์ เพื่ออัญเชิญดวงพระวิญญาณขององค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 09.00 น. พราหมณ์สมุทร อักษรเสื่อ กล่าวโองการถวายเครื่องบวงสรวง - พราหมณ์เชิญประธานในพิธีปักธูปหางและโรยข้าวตอกดอกไม้และถวาย ฉัตร 9 ชั้น 9.30 น. ประธานในพิธีและคณะวางพานพุ่มและถวายดาบ 9.35 น. เจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารพรมน้ำมนต์แก่ผู้เข้าร่วมในพิธี 9.45 น. เจ้าหน้าที่วัดจุดประทัด 15,000 นัด ถวายแด่องค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 10.00 น. พิธีเจริญพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ 12.00 น. เสร็จพิธี
บทสวด	- พราหมณ์กล่าวคำโองการเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลกร่วมพิธี - พราหมณ์กล่าวขอพระราชทานอนุญาตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเริ่มพิธีบวงสรวง และขอให้ พิธีบวงสรวงในครั้งนี้ผ่านไปด้วยความราบรื่นและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี - พราหมณ์อัญเชิญเทพผู้ปกครองทั้ง 4 ทิศ จากนั้นกล่าวถวายเครื่องบวงสรวง - พราหมณ์กล่าวบทถวายฉัตร 9 ชั้น ให้ผู้แทนจุดธูป 16 ดอก และขอพร - พราหมณ์กล่าวคำบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช - จากนั้นพราหมณ์กล่าวถึงความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และกล่าวถึง ความสัมพันธ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร และเน้นย้ำถึง วันที่ 28 ธันวาคมของทุกปี ตรงกับวันปราบดาภิเษกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งเป็นที่มา ในการจัดพิธีบวงสรวง

3. วิชิตในการสร้างพิธีกรรมบูชาเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

การศึกษาวิชิตในการสร้างพิธีกรรมบูชาที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร แสดงให้เห็นถึงวัตถุดิบทางวัฒนธรรมที่เป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่มีความสัมพันธ์กับวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารมาสร้างพิธีกรรมขึ้นใหม่เพื่อตอบสนองให้กับคนไทยในสังคมปัจจุบัน นับว่าเป็นการปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขทางสังคมที่เกิดขึ้นปัจจุบัน โดยพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร มีวิธิตในการสร้าง 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 เลือกสรรเรื่องเล่ามาชำระเพื่อเชื่อมโยงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับสถานที่

เรื่องเล่าที่ถูกนำมาอ้างอิงในการสร้างพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารมีบทบาทในการทำให้การประกอบพิธีกรรมมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้พิธีกรรมที่สร้างขึ้นมีคำอธิบายที่มาหรือมูลเหตุของการสร้างพิธีกรรมบูชา กล่าวคือวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารได้สร้างพิธีกรรมบูชาโดยเลือกอ้างอิงจากตำนานที่มีเนื้อเกี่ยวกับความสำคัญของวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์สวรรคต และเรื่องเล่าเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เมื่อพิจารณาเนื้อหาในเรื่องเล่าพบว่าเรื่องเล่าบางเรื่องมีเนื้อหาที่เพิ่มเติมไปจากพงศาวดาร เรื่องเล่าดังกล่าวเป็นที่มาของการสร้างศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งเป็นวัตถุสัญลักษณ์ที่สำคัญของพิธีกรรมบูชา วัตถุสัญลักษณ์ดังกล่าวมีส่วนช่วยให้เรื่องเล่าเป็นรูปธรรม และมีส่วนทำให้พิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีความขลังศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกัน

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อพิจารณาจากพงศาวดารพบว่า เจ้าอาวาสและสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในสมัยธนบุรีมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ดังนั้นการที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารนำเรื่องเล่าชุดใหม่ที่แตกต่างไปจากพงศาวดารมาอ้างอิงการสร้างพิธีกรรมบูชามีส่วนช่วยให้ต่อยอดภาพลักษณ์ของวัดที่สัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในอีกรูปแบบหนึ่ง และทำให้การสร้างพิธีกรรมบูชาของวัดดำรงอยู่ได้และช่วยต่อยอดความชอบธรรมในการประกอบพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น

3.2 ประดิษฐ์สร้างวัตถุสัญลักษณ์ตามเรื่องเล่าให้ปรากฏเป็นรูปธรรม

พิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพิธีอาบน้ำมนต์ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารเป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่จะเห็นได้ว่าเป็นพิธีกรรมที่สร้างขึ้นมาจากการประยุกต์ใช้เรื่องเล่าที่มีอยู่เดิมดังที่ได้กล่าวไปในหัวข้อที่แล้วเกี่ยวกับการเลือกสรรตำนานมุขปาฐะเพื่อเชื่อมโยงกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับสถานที่ ทำให้เห็นว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีความเกี่ยวข้องกับวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารใน 2 มิติ มิติแรก สมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์ชีพ และมิติที่สองหลังจากที่พระองค์สวรรคต

ภาพที่ 1 วัดฤๅษณ์ลักษณะหินอาคมและศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สำหรับมิติแรก เรื่องเล่าสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์ชีพ จะเห็นได้ว่า พระองค์มีความเกี่ยวข้องกับวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร คือการมาอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ และในสระหรือบ่อน้ำมนต์แห่งนี้มี พุทธรณ์ต้นลงบนแผ่นหิน หรือยันต์ขนาดใหญ่ฝังอยู่ในบ่อน้ำ นอกจากนี้ยังมี หินอาคม จำนวนสี่ก้อนบรรจุอยู่ในบ่อน้ำแห่งนี้อีกด้วย ทำให้ในปัจจุบันที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารมีการสร้างศาลหินอาคมศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ประชาชนได้มากราบไหว้ สักการะบูชา นอกจากนี้ยังมีการสร้างสระน้ำมนต์ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิม และรอบ ๆ บริเวณสระน้ำมนต์มีโถงน้ำให้ประชาชนนำกลับไปที่บ้าน

ส่วนมิติที่สอง เรื่องเล่าหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสวรรคต ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นซึ่งเป็นที่มาของการศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่เชื่อว่าสร้างมาจากดินที่มีพระโลหิตหยดย้อย จนกลายเป็นวัตถุสัญลักษณ์สำคัญที่สื่อถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้เป็นอย่างดี และทำให้เรื่องเล่าดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ศาลดังกล่าวยังเป็นที่มาของการจัดงานบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี นับตั้งแต่มีการสร้างศาลเป็นต้นมา ชาวบ้านทั้งในและนอกพื้นที่ต่างนำเครื่องบวงสรวงมาสักการะ

กล่าวได้ว่า วัตถุสัญลักษณ์ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นบ่อน้ำมนต์ หินอาคม ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ต่างมีส่วนสำคัญที่ทำให้เรื่องเล่าโดดเด่นและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น นอกจากนี้วัดแห่งนี้ยังได้มีการผลิตซ้ำเรื่องเล่าเหล่านี้ผ่านแผ่นป้ายต่าง ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน เท่ากับเป็นการผลิตซ้ำความเชื่อ เรื่องเล่าดังกล่าวให้ชัดเจนและอยู่ในความทรงจำของผู้ที่มาเยี่ยมชมวัดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้วัดเป็นที่รู้จักในวงกว้างซึ่งเอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย

3.3 สร้างสรรค์พิธีกรรมที่มี “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” เป็นศูนย์กลางความเชื่อ

ภาพที่ 2 พิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

การสร้างพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในงานพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพิธีอาบน้ำนาคศักดิ์สิทธิ์ มีลักษณะของการให้ความสำคัญกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นศูนย์กลางความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งเป็นงานที่บวงสรวงบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโดยตรง ในพื้นที่ดังกล่าวเต็มไปด้วยวัตถุสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้แก่ รูปเคารพขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ในอาคารขนาดใหญ่อยู่เหนือและหน้าแท่นพิธี เมื่อนั่งอยู่หน้าแท่นก็จะเห็นรูปเคารพขนาดใหญ่นี้ที่อยู่เบื้องบนคล้ายกับว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมองลงมาจากสรวงสวรรค์และทรงรับรู้ถึงการสักการะครั้งนี้ นอกจากนี้ บนแท่นพิธีมีวัตถุสัญลักษณ์ต่างที่สื่อถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้แก่ ฉัตรที่ตั้งอยู่กลางเครื่องบวงสรวง นอกจากนี้ยังพบพิธีกรรมสัญลักษณ์อื่นที่สะท้อนให้เห็นว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นศูนย์กลางความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวบวงสรวง พร้อมทั้งบอกประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในลักษณะของการเชิดชูศุภคติ การถวายพานพุ่ม การประชันสิงโต การแห่มังกร โดยหันหน้าเข้าหารูปเคารพและศาล คล้ายกับเป็นการแสดงต่อหน้าพระพักตร์ของพระองค์

ส่วนพิธีอาบน้ำนาคศักดิ์สิทธิ์ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในบริเวณสระน้ำมนต์จะมีรูปเคารพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขนาดใหญ่ อยู่บริเวณเบื้องหน้าของบ่อน้ำ เมื่อถึงวันประกอบพิธี พระสงฆ์ผู้ประกอบพิธีก็จะมีการโยนสายสิญจน์จากในโบสถ์ซึ่งมีพระพุทธรูปมายังรูปเคารพ และไปรอบ ๆ สระน้ำมนต์ ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมพิธีรู้สึกคล้ายกับว่านอกจากจะมีพระพุทธรูปเป็นประธานในพิธีแล้วยังมีสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นประธานร่วมหรือเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์สำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกสำเร็จในความมุ่งหวังของผู้เข้าร่วมพิธีด้วย

จากวัตถุสัญลักษณ์และพิธีกรรมสัญลักษณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไม่เพียงแต่เป็นศูนย์กลางของพิธีเท่านั้น แต่พระองค์ยังทรงเป็นศูนย์กลางความเชื่อ ความศรัทธา ของผู้เข้าร่วมพิธี เมื่อมีการผลิตซ้ำความเชื่อเหล่านี้เป็นประจำทุกปีทำให้ผู้ศรัทธาขยายในวงกว้างจนทำให้พิธีทั้งสองพิธีดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นมวลชนมีส่วนร่วม ทำให้วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารมีความสำคัญยิ่งขึ้นในเขตพื้นที่ธนบุรี

3.4 สร้างสรรค์พิธีกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของปวงชนในบริบทร่วมสมัย

พิธีกรรมทั้งสองพิธีที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารได้สร้างพิธีที่ตอบสนองผู้คนได้หลากหลายแบบ ตั้งแต่การสร้างพิธีอาบน้ำนาคศักดิ์สิทธิ์ เพื่อความเป็นสิริมงคล การสร้างพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณ ฯ ซึ่งนอกจากจะมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการทางจิตใจเพราะเชื่อว่าพระองค์จะให้ ความช่วยเหลือ ค้ำครอง รักษา ให้กับผู้ร่วมพิธีแล้ว ยังเป็นสัญลักษณ์แทนการสักการะ เป็นเครื่องแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ซึ่งประชาชนที่ศรัทธาและรับรู้พระราชกรณียกิจที่เต็มไปด้วยความเมตตาที่พระองค์มีต่อพสกนิกรชาวไทยต่างได้รับการตอบสนองทางจิตใจ ทั้งในแง่ของสำนึกทางประวัติศาสตร์และความรู้สึกทางจิตวิญญาณ

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่สระน้ำมนต์ และศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ประกอบพิธีกรรมทั้งสองยังมีลักษณะคล้ายสวนสาธารณะ ที่กว้างขวาง ร่มรื่น มีการตกแต่งประดับประดาด้วยดอกไม้ประดิษฐ์ และยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ ตามความนิยมของประชาชนให้เคารพสักการะมากมาย เช่น พญานาค ปู่ศรีสุทโธ ยาศรีปทุมมา เจ้าแม่กวนอิม เทพทันใจ และพระพุทธรูปปางประจำวันเกิด ส่วนในงานประจำปี หรืองานตามเทศกาลก็จะมีการจัดสถานที่อย่างสวยงาม มีกิจกรรม เชิดสิงโต แห่มังกร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนตอบสนองต่อความต้องการของปวงชนในบริบทร่วมสมัยทั้งสิ้น

ภาพที่ 3 บริเวณบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร

3.5 การผสมผสานความเชื่อทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาพิธีบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร ทั้งสองพิธีพบว่ามีการผสมผสานความเชื่อทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย จากการลงภาคสนามงานพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชประจำปีพบว่า มีการผสมผสานความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมให้อยู่ร่วมกันในพิธีได้อย่างกลมกลืน ซึ่งเป็นการเพิ่มความขลังโดยอิงกับระบบความเชื่อและโลกทัศน์ทางศาสนาของคนไทย การผสมผสานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผ่านวัตถุสัญลักษณ์ และพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธี เช่น ได้แก่ การมีรูปครุฑ และ พญานาค นอกจากนี้ในพิธีมีการประกอบพิธีบูชาเทวดาทั้งสี่ทิศ การใช้เสียงดนตรี และการขับร้องเพื่อเป็นสื่อกลางการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ในขณะที่ตัวแทนของความเชื่อทางพราหมณ์ ได้แก่ ผู้ประกอบพิธีกรรมเป็น “พราหมณ์” มีผู้ถือเครื่องประกอบบังหะ ได้แก่ บัณเฑาะว์ และสังข์ คำกล่าวโองการมีการเชิญเทพทางพราหมณ์ อินดู ส่วนความเชื่อทางพุทธ ได้แก่ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลถวายสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชหลังเสร็จสิ้นพิธีกรรมบูชาโดยมีพระสงฆ์เป็น ผู้ประกอบพิธีการผสมผสานความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมบูชาดังกล่าว สะท้อนมโนทัศน์ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสังคมไทยที่มีความหลากหลาย มีพลวัตและมีระดับขั้นแต่ก็สามารถผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืนและต่างก็มีบทบาทเดียวกันนั่นคือการตอบสนองความต้องการทางจิตใจของมนุษย์

นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานวัฒนธรรมจีนในพิธีทางศาสนาด้วย ได้แก่ การแสดงเชิดสิงโต แห่มังกร ศิลปะการต่อตัวแบบจีน ถวายพระองค์เพราะมีความเชื่อว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีเชื้อสายจีน ยังเชื่ออีกว่าพระองค์ทรงพอพระทัยในการละเล่นประเภทนี้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นกล่าวได้ว่าพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นตัวแทนของความคิดของคนในสังคมไทยที่มักพึ่งพาอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยการบวงสรวงให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้าเกิดความพึงพอใจด้วยคาดหวังว่า อำนาจเหนือธรรมชาติจะปกป้องคุ้มครองผู้ที่มากราบไหว้เป็น การตอบแทน

การผนวกความเชื่อพิธีอาบนํ้าศักดิ์สิทธิ์และนํ้าศักดิ์สิทธิ์เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจ ดินาร์ บุญธรรม (2556) ได้กล่าวไว้ว่า “สังคมไทยเป็นสังคมที่ต้องพึ่งพานํ้ามาตั้งแต่โบราณ ด้วยเป็นสังคมเกษตรที่ต้องพึ่งพาฝนในการเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีพ รวมถึงการใช้นํ้าเพื่อบริโภคและชำระร่างกายในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับพลังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของนํ้า ในลักษณะของนํ้ามนต์หรือนํ้าศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติในการชำระสิ่งที่สกปรกสิ่งที่เป็นมลทินและไม่เป็นมงคลทั้งหลายให้ออกจากร่างกายมนุษย์”

สอดคล้องกับงานของ โฆสิต ไชยประสิทธิ์ (2562) บทความเรื่องนํ้าศักดิ์สิทธิ์: การสร้างเครือข่ายสังคมล้านนา ที่ศึกษาไว้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนากับความเชื่อเกี่ยวกับ “นํ้า” ผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อไทยโบราณซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้วและยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีบทบาทเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวในจิตใจของคนในสังคม เช่นเดียวกับ “บ่อนํ้าศักดิ์สิทธิ์” ที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารที่เชื่อกันว่ามีการตีความใหม่จากเดิมที่เชื่อเรื่องการอยู่ยงคงกระพันก่อนออกรบ กลายมาเป็น เพื่อเสริมสร้างความเมตตาตามหานิยม ค้าขายร่ำรวย แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ “บ่อนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์” จึงเป็นที่พึ่งทางใจให้กับผู้คนในสังคม ท่ามกลางปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

การอภิปรายผล

วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร ได้สร้างพิธีกรรมบูชาที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นโดยประยุกต์ใช้เรื่องเล่าของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพงศาวดารที่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นว่าพระองค์เป็นผู้ใกล้ชิดศาสนา และเรื่องเล่าจากตำนานมุขปาฐะที่ช่วยเสริมสร้างเรื่องเล่าให้มีความศักดิ์สิทธิ์ทำให้สถานะของพระองค์เปลี่ยนแปลงไปจากวีรบุรุษทางประวัติศาสตร์กลายเป็นศูนย์กลางความเชื่อที่มีฐานะเป็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรม

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า บริบทสำคัญที่เกื้อหนุนและเป็นแรงผลักดันสำคัญของพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นั่นคือ บริบทโลกาภิวัตน์และการท่องเที่ยว และบริบทแห่งความเป็นสังคมทุนนิยม-วัตถุนิยม จากกรณีพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร พบว่า บริบทสำคัญที่ทำให้เกิดพิธีกรรมบูชาคือ บริบทแห่งความเป็นสังคมทุนนิยม-วัตถุนิยม และบริบทการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากการที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารได้นำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างความหมายใหม่ในบริบททุนนิยมโดยการนำเรื่องเล่ามุขปาฐะมาเป็นฐานในการสร้างพิธีกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการในเชิงวัตถุนิยมของคนในสังคมปัจจุบัน และนำเรื่องเล่ามาสร้างพิธีกรรมที่มีวิธีคิดแบบผสมผสานความเชื่อทางวัฒนธรรมที่หลากหลายอันมีนัยของการเสริมความเชื่อความศรัทธาต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชให้เข้มข้นยิ่งขึ้น เช่น พิธีอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์ แต่เดิมในอดีตจะเป็นการอาบนํ้ามนต์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นการแคล้วคลาดคงกระพันก่อนที่จะไปออกรบ แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ เพื่อความร่ำรวยและสุขภาพแข็งแรง ความสมหวัง การงาน การค้าขาย เป็นต้น ดังที่ รสสุคนธ์ บาลคำมี ผู้เข้าร่วมพิธีอาบนํ้ามนต์ กล่าวว่าตนมีความเชื่อเกี่ยวกับการอาบนํ้ามนต์ในบ่อนํ้าศักดิ์สิทธิ์ว่าจะเสริมสร้างความเป็นสิริมงคล แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ และทำให้สุขภาพแข็งแรง (รสสุคนธ์ บาลคำมี, สัมภาษณ์, 28 กันยายน 2565) สอดคล้องกับ ชวิศ เจริญกิจทวิวงศ์ ผู้เข้าร่วมพิธีอาบนํ้ามนต์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ระหว่างอาบนํ้ามนต์ก็จะอธิษฐานขอพรจากสมเด็จพระเจ้าตากสิน

มหาราชให้อวยพรบันดาลโชค ทำมาค้าขายรุ่งเรือง และขจัดสิ่งไม่ดีหรือสิ่งที่ไม่เป็นมงคลออกจากชีวิตของตน (วิช เจริญกิจทวิวงศ์, สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2565)

บริบทโลกาภิวัตน์และการท่องเที่ยวทำให้มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรม หรือ “สร้างวัฒนธรรมใหม่” ตลอดจนมีการปรับปรุงประเพณีเดิม หรือมีการสร้างประเพณีใหม่ ๆ เพื่อรับใช้การท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันมีการท่องเที่ยวในหลายลักษณะ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การไปท่องเที่ยวเพื่อเที่ยวชมความงามของสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์

หากนำบริบททางสังคมดังกล่าวมาพิจารณาการสร้างพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารพบว่า พิธีกรรมบูชาทั้ง 2 พิธีดังกล่าวสามารถเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร สังเกตได้จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อีกทั้งภายในงานยังมีป้ายประวัติวัดที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาสมัยธนบุรีที่สัมพันธ์กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ส่วนบริเวณบ่อน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ มีป้ายบอกประวัติที่มีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมกับบริบทโลกาภิวัตน์และการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้สถานที่และพิธีกรรมดังกล่าวเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการประกอบสร้างเรื่องเล่าทำให้เรื่องเล่า สถานที่ พื้นที่ และพิธีกรรม ต่างเกี่ยวพันให้พิธีและวัดมีความยิ่งใหญ่อลังการ มีความน่าสนใจ และโดดเด่นสามารถดึงดูดความสนใจประชาชนได้

ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ตรงที่ว่า ทางวัดได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมบูชาให้มีลักษณะยิ่งใหญ่กว่าเดิมและเป็นมวลชนยิ่งขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังเช่นกรณีพือบ้านน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ แต่เดิมการอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์อยู่ในรูปแบบของปัจเจกบุคคลแต่ในปัจจุบันพบว่า จัดพิธีให้มีผู้เข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมากทุกคนก็จะทำพิธีไปพร้อมกัน อีกทั้งวันเวลาของการอาบน้ำมนต์ยังเลือกให้สอดคล้องกับพลวัตทางสังคมโดยเลือกวันหยุดของคนในสังคมนั้นคือวันอาทิตย์เป็นวันประกอบพิธีกรรมเพื่อเอื้อให้ให้มีผู้สะดวกเข้าร่วมพิธีมากกว่าวันทำงานปกติ สะท้อนให้เห็นว่าทางวัดเองก็ได้มีการปรับพิธีเพื่อสอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวและรสนิยมของคนในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า การสร้างพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎี “คติชนสร้างสรรค์” ที่กล่าวว่า “ปรากฏการณ์ ‘คติชนสร้างสรรค์’ เป็นผลมาจากการใช้คติชนอันเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยที่มีอยู่เดิม ผนวกกับวิถีคิดในการผลิตซ้ำ ประยุกต์ ผสมผสาน สร้างใหม่หรือสร้างความหมายในบริบทใหม่” (ศิริพร ณ ถลาง, 2559:121) โดยมีปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงผลักดันสำคัญได้แก่ บริบทโลกาภิวัตน์และการท่องเที่ยว ทำให้เกิดนโยบายการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนบริบทแห่งความเป็นสังคมทุนนิยม-วัตถุนิยมทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทยที่พัฒนาขึ้นจาก “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่มีมาแต่เดิม (ศิริพร ณ ถลาง, 2559 :224) ซึ่งจะเห็นได้ว่าพิธีกรรมบูชาที่วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารมีการผสมผสานกับของเดิมและมีการตีความใหม่ และมีวิถีคิดในการสร้างที่หลากหลายเช่นเดียวกัน

การนำเรื่องของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยใช้ “อดีต” ทางประวัติศาสตร์มาสร้างสรรค์พิธีกรรมบูชาก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับการศึกษาของ ญิตดา คงทวี (2562) ที่ศึกษา “บทบาทของเรื่องเล่าและพิธีกรรมที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน กรณีศึกษา “พระเจ้าตากเขาขุนพนม” ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า คนในชุมชน ได้เลือกสรรเรื่องเล่าเพื่อทำให้สถานที่ใน

ชุมชนมีความสำคัญต่างที่อื่น เพราะความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งของไทย นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างพิธีกรรมโดยอาศัยเรื่องเล่าดังกล่าวด้วย พิธีดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เห็นพัฒนาการของความเชื่อของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากบุคคลในตำนานได้กลายมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมให้กับชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในยุคทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ อีกทั้งยังทำให้เรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ถูกรื้อฟื้นและผลิตซ้ำในรูปแบบที่แตกต่างออกไปแต่ยังคงไว้ด้วยความหมายทางวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธา และความภาคภูมิใจของชุมชน เพื่อยืนยันการมีตัวตนของวัดหงส์รัตนารามราชวรวิหารและพื้นที่ธนบุรี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่ามีหลายพื้นที่ได้ มีการนำเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวและแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลายพื้นที่ ควรมีการนำแนวคิดคติชนสร้างสรรค์มาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นประเด็นเกี่ยวกับการนำข้อมูลคติชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีพลวัตและเป็นฐานในการสร้างพิธีกรรมบูชาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยนำตำนานและเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์มาเชื่อมโยงและตีความให้เข้ากับสถานที่แล้วสร้างพิธีกรรมในรูปแบบใหม่ขึ้นอย่างหลากหลาย อันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น บริบททุนนิยม บริบทโลกาภิวัตน์และการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- โฆสิต ไชยประสิทธิ์. (2562). น้ำศักดิ์สิทธิ์: การสร้างเครือข่ายสังคมล้านนา. *วารสารช่วงฝน*, 14(1), 87-109.
- ชวิศ เจริญกิจทวิวงศ์. (29 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.
- ณศิตา คงทวี. (2562). บทบาทของเรื่องเล่าและพิธีกรรมที่มีต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน กรณีศึกษา “พระเจ้าตากเขาขุนพนม” ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ตินาร์ บุญธรรม. (2556). *น้ำศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมไทย*. ค้นคืนจาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/09/29>
- พระครูสมุห์ณัฐวุฒิ ฐิตานุกโข. (28 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.
- พระปุณรัตน์ ฐานิโย. (28 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.
- รสสุคนธ์ บาลคำมี. (28 กันยายน 2565). สัมภาษณ์.

ศิริพร ณ ถลาง. (2559). *คติชนสร้างสรรค์: บทสังเคราะห์และทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยา
สิรินธร (องค์การมหาชน).

ศรีนิล น้อยบุญแนว, บรรณาธิการ. (2554). *พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาที่ 4 (สมเด็จพระ
เจ้าตากสินมหาราช) ฉบับหอสมุดฯ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โฆสิต.

สุกัญญาโสภา ใจกล้า. (2561). สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช : แง่คิดจาก “วีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี”. *วารสาร
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(1), 41-45.

เสมียนอัคนี. (2564). ศาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช ณ วัดหงส์รัตนาราม “ศาลพระเจ้าตากแห่งแรกในไทย”.
ค้นคืนจาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_56568

หนูมาน กรรมฐาน, บรรณาธิการ. (2562). *พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม):
จดหมายรายวันทัพ, อภินิหารบรรพบุรุษและเอกสารอื่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ศรีปัญญา.

การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร¹

A Study and Analysis on Some Questions Related to the Sutra in Forty-two Sections

วิไลพร สุจริตธรรมกุล (Wilaiporn Sucharitthammakul)²

ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Kasetsart University

ประภากร พันธุวิชช์ (Prapakorn Bhanussadit)³

ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI

DCI Center for Buddhist Studies

E-mail: wilaiporn.su@ku.th

Received: September 22, 2022, Revised: November 11, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร (四十二章經) มีความสำคัญมากต่อการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในจีน ยุคราชวงศ์ฮั่น นักวิชาการบางส่วนเชื่อว่าคัมภีร์นี้เป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนาพากย์จีนฉบับแรก แต่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งกลับบอกว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกเรียบเรียงขึ้นโดยชาวจีนหลังยุคราชวงศ์ฮั่น ไม่ใช่คัมภีร์ที่ถูกแปลโดยพระภิกษุชาวต่างชาติ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรด้านอายุ สำนวน และเนื้อหาของคัมภีร์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การตีความเนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานบันทึกโบราณของจีน เช่น บันทึกบัญชีรายชื่อคัมภีร์ขุขานจางจี้ และคัมภีร์เกาเชิงจ้วน เป็นต้น รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาจีนและต่างประเทศ เพื่อนำเสนอรูปแบบงานวิจัยที่พบไม่มากในวงการวิชาการไทย อันจะเป็นแนวทางของงานวิจัยคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีนต่อไปในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า แม้จะไม่สามารถสืบย้อนกลับไปได้ถึงช่วงเวลาที่ยุคคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกแปลได้ชัดเจน แต่มีหลักฐานสามารถยืนยันได้ว่าคัมภีร์นี้แพร่หลายในจีนตั้งแต่ปลายยุคราชวงศ์ฮั่น สำนวนภาษาของคัมภีร์มีการถูกพัฒนาปรับปรุงและคัดลอกสืบทอดมาตามยุคสมัย ไม่ใช่สำนวนของต้นฉบับเดิม ส่วนเนื้อหาของคัมภีร์นั้น เดิมมีแนวคิดของพระพุทธศาสนาดั้งเดิม แต่ภายหลังถูกแต่งเติมแนวคิดของพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวคิดแบบเซน และแนวคิดปรัชญาจีนเข้าไป

---

¹ บทความนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2564-2565 เรื่อง “การถอดความและวิเคราะห์ชีวประวัติพระสมณะบนเส้นทางสายไหม: กรณีศึกษาคัมภีร์เกาเชิงจ้วน ในหมวดพระผู้แปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคราชวงศ์ฮั่นถึงราชวงศ์เว่ย” (วิไลพร สุจริตธรรมกุล, เมธี พัทธธีระธรรม, และ ประภากร พันธุวิชช์, 2565)

² ผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author) หัวหน้าโครงการวิจัยฯ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ E-mail: wilaiporn.su@ku.th

³ ผู้ประพันธ์ร่วม (Co-author) นักวิจัย E-mail: ferna_bhanussa@hotmail.com

คำสำคัญ: เกาเซิงจ้วน สี่สิบสองบทสูตร คัมภีร์พระพุทธรศาสนาพากย์จีน คัมภีร์ยุคแรก

Abstract

The Sutra in Forty-two Sections (四十二章經) was an essential text related to Buddhist Chinese history during the late Han Dynasty. Some scholars regarded this text as the first Indian Buddhist sutra to be translated into Chinese. Others, however, argue that it was compiled much later by the Chinese, rather than translated by foreign monks during the Han Dynasty. This article aimed to study and analyze the arguments related to the authenticity of the text by both date and content. Evidence from Chinese historical-biographical works such as the *Chu sanzangji ji* (出三藏記集) and the *Gaoseng zhuan* (高僧傳), as well as various related pieces of research, were used to examine the text. Research focusing on Chinese Buddhist scripture has really rarely been used in Thai academic circles. The results showed that although it was difficult to trace back to the exact date when the *Sutra in Forty-two Sections* was translated, corroborating evidence was still able to express that the text already appeared in Chinese history during the late Han dynasty. The content of the original text contained only concepts of the earliest Buddhism. In contrast, the revised texts involved various ideas including Mahayana and Zen Buddhism, as well as Chinese philosophy.

Keywords: Gao sengzhuan, Sutra in Forty-Two Sections, Chinese Buddhist Scriptures, The First Translated Scripture

บทนำ

คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร (四十二章經) เป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญมากต่อการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจีนในยุคราชวงศ์ฮั่น (漢代ก่อนคริสต์ศักราช 221 ปี - ค.ศ. 220) เนื้อหาของคัมภีร์เป็นการนำพระสูตรสั้น 1 ท่อน มาเรียบเรียงเป็น 1 บท รวมทั้งหมดได้ 42 บท กล่าวถึงเรื่องของการออกบวช การบำเพ็ญเพียรเพื่อออกห่างจากกาม เช่น การทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา การทำกุศลให้เพิ่มขึ้น ปัญญาของการรู้หนัตาตามความเป็นจริง และการเข้าถึงสามัญผลสี่ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้มีรายละเอียดใกล้เคียงกับในพระสูตรฝ่ายบาลี คัมภีร์อาคัมมะ และธรรมบท

บันทึกหลายฉบับระบุตรงกันว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์แปลสู่พากย์จีนฉบับแรก ๆ ถูกแปลโดยพระภิกษุชาวอินเดีย คือ พระกาศยปะ-มาตังคะและพระธรรมรัตนะ ในรัชสมัยของจักรพรรดิฮั่นหมิง (漢明帝ค.ศ.57-75) อย่างไรก็ตาม ตำนานที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรปรากฏปัญหาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ มีความไม่ชัดเจนของชื่อผู้แปลและช่วงเวลาในการแปล อีกทั้งฉบับคัดลอกที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมีสำนวนที่สละสลวยเกินกว่าความสามารถของพระนักแปลชาวต่างชาติในสมัยนั้น นอกจากนี้ เนื้อหาบางส่วนของพระสูตรก็ยังมี การปะปนแนวคิดของพระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธศาสนาแบบเซน และแนวคิดปรัชญาจีนเข้ามา แทนที่จะเป็นแนวคิดของพระพุทธศาสนาดั้งเดิมทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการกลุ่มหนึ่งจึงนำเสนอแนวคิดว่าการคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์ที่เรียบเรียงโดยชาวจีนในยุคหลัง ไม่ใช่คัมภีร์แปลในยุคราชวงศ์ฮั่น

นักวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรแตกออกเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน แบ่งเป็น 1) ฝ่ายที่ไม่เชื่อว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์แปลจากภาษาต่างชาติในยุคราชวงศ์ฮั่น แต่เป็นพระสูตรปลอม (偽經) ที่ชาวจีนในยุคหลังสร้างขึ้น มีตัวแทนคือ Liang Qichao (梁啟超, 1978), Chen Yuan (陳垣, 1978) และ Lu Cheng (呂澂, 1978) เป็นต้น 2) ฝ่ายที่เห็นว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์แปลสู่พากย์จีนฉบับแรก ๆ ในยุคราชวงศ์ฮั่นจริง มีตัวแทนคือ Tang Yongtong (湯用彤, 1997) Hu Shi (胡適, 1978) และ Lan Tian (藍天, 2003) เป็นต้น เนื่องจากยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนจากความเห็นของทั้ง 2 ฝ่ายได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเรียบเรียงและวิเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการทั้ง 2 ฝ่ายจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปได้ ตามหลักฐานที่ปรากฏในปัจจุบัน

การศึกษาเกี่ยวกับคัมภีร์พระพุทธศาสนาในยุคราชวงศ์ฮั่นที่ถูกเรียบเรียงและแปลเป็นภาษาจีนนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากเป็นยุคสมัยที่มีความเก่าแก่มากกว่า 2,000 ปี นักวิชาการทำได้เพียงเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกับยุคนั้น นอกเหนือจากการอ้างอิงข้อมูลจากบันทึกบัญชีรายชื่อคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้ (出三藏記集)⁴ ที่มีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูงแล้ว นักวิชาการยังอาศัยข้อมูลทาง

⁴ บันทึกบัญชีรายชื่อคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้ (出三藏記集T2145) รวบรวมโดยพระภิกษุเจียงโย่ว (僧祐ค.ศ. 445-518) เป็นบันทึกที่รวบรวมชื่อคัมภีร์พระพุทธศาสนา ชื่อผู้แปลคัมภีร์เป็นภาษาจีน และบันทึกต้น-ท้ายคัมภีร์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ท่านเจียงโย่วยังได้นำสารบัญชียุคคัมภีร์ของท่านเต๋ออัน (道安ค.ศ. 312-385) ซึ่งเป็นปรมาจารย์ของท่าน ชื่อจ่งหลี่จิงจิงมู่ลู่ (綜理眾經目錄) รวบรวมใส่ไว้ด้วย ด้วยความสามารถทางวิชาการของทั้งท่านเต๋ออันและพระเจียงโย่ว ทำให้สารบัญชียุคคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้เป็นคัมภีร์ทางประวัติศาสตร์ที่นักวิชาการมักนำมาใช้อ้างอิงอยู่เสมอ

ประวัติศาสตร์ในยุคราชวงศ์ฮั่นจากคัมภีร์เกาเจิงจ้วน (高僧傳)⁵ ที่บันทึกอัตชีวประวัติและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุผู้มีคุณูปการ ทำให้สามารถสืบย้อนประวัติศาสตร์กลับไปในช่วงเวลานั้น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม คัมภีร์เหล่านี้บางครั้งมีการบันทึกที่ไม่ตรงกัน หรือแม้กระทั่งขัดแย้งกันเอง นักวิชาการจึงต้องทำงานอย่างหนักเพื่อสืบค้นเรื่องราวให้ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงในยุคสมัยนั้นมากที่สุด

เนื่องจากงานวิจัยคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีนในไทยยังมีไม่มาก อีกทั้งส่วนใหญ่จะเน้นไปในการแปลมากกว่า แต่การศึกษาวิจัยคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรนี้ จะทำให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีนโบราณ ทั้งที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์จากคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีนที่เกี่ยวข้องโดยตรง และผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้นำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อเท็จจริงด้านอายุ สำนวนภาษา และเนื้อหาแนวคิดของคัมภีร์ เพื่อยืนยันว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์ยุคแรกที่เข้ามาในจีนจริง อีกทั้งยังมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจีน และมีคุณค่าต่อการศึกษาวิจัยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องความเก่าแก่ของคัมภีร์นั้นมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับช่วงอายุหรือเวลาที่คัมภีร์นี้ถูกแปลขึ้น สำนวนภาษาของคัมภีร์ และเนื้อหาแนวคิดในคัมภีร์ด้วย ดังนั้น ผลการวิจัยจะนำเสนอประเด็นของการวิจัยในด้านอายุ สำนวนภาษา และเนื้อหาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเก่าแก่และอายุของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสำนวนภาษาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาดั้งเดิมของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร

กรอบความคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตการวิจัยศึกษาเฉพาะคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรพากย์จีน โดยใช้ฉบับคัดลอกหลัก 3 ฉบับ คือ ฉบับคัดลอกเกาหลี่ (高麗藏本) ฉบับคัดลอกจักรพรรดิเจินจง ยุคราชวงศ์ซ่งเหนือ (宋真宗注本) และฉบับคัดลอกที่นิยมใช้แพร่หลาย ถือเอาฉบับศูนย์สลักคัมภีร์แห่งเจียงเป่ย์ (江北刻經處本) เป็นตัวแทน

⁵ คัมภีร์เกาเจิงจ้วน (高僧傳T2059) หรือ “บันทึกชีวประวัติพระผู้มีคุณูปการอันสูงส่งต่อพระพุทธศาสนาจีน” ปรณาทานฮุ่ยเจี๋ยว (慧皎ค.ศ. 497-554) เป็นคัมภีร์สำคัญที่บันทึกเรื่องราวของพระภิกษุผู้มีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาจีน ตั้งแต่ช่วงยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (東漢ค.ศ. 25-220) จนถึงยุคราชวงศ์เหลียวใต้ (南梁ค.ศ. 502-557) จำนวนทั้งหมด 257 รูป และยังได้แทรกประวัติพระและอุบาสกที่มีความเกี่ยวข้องกับพระภิกษุเหล่านั้น หรือมาที่จีนในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เป็นจำนวนกว่า 200 ท่าน ถือเป็นอีกหนึ่งคัมภีร์ทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการค้นคว้าวิจัยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาจีน ที่นักวิชาการต้องใช้ในการศึกษาอ้างอิงเช่นเดียวกับคัมภีร์ซูชานจางจี้จี้ (ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคัมภีร์เกาเจิงจ้วนได้ใน เมธี พิทักษ์ธีระธรรม, ปิยาภรณ์ ว่องวรารุณ, และ พรพิมล ศรีหมอก, 2563, น. 109-116)

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualities Method) ที่ใช้การรวบรวมข้อมูลในชั้นคัมภีร์มาทำการตรวจสอบวิพากษ์ต้นฉบับ (Textual Criticism) การอ่านวิเคราะห์ (Critical Reading) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้หลักฐานจากบันทึกโบราณของจีน เช่น บันทึกบัญชีรายชื่อชุมชนจางจีจี คัมภีร์อัฐชีวประวัติเกาเจิงจ้วน เป็นต้น รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาจีนและต่างประเทศในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย โดยศึกษาจาก 3 ประเด็นปัญหาหลัก ได้แก่ อายุของคัมภีร์ สำนักภาษาของคัมภีร์ และเนื้อหาของคัมภีร์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของการยืนยันความเก่าแก่และความน่าเชื่อถือของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร

ผลการวิจัย

1. อายุของคัมภีร์

การศึกษาจากหลักฐานบันทึกโบราณสันนิษฐานว่าคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีนฉบับแรก คือ **ฝูจูสูตร (浮屠經)** อาจปริวรรตเป็นสันสกฤตได้ว่า “Buddhasūtra” ถูกเผยแพร่เข้ามาในสมัยของจักรพรรดิฮั่นอ้าย (漢哀帝 ก่อนคริสตศักราช 8-1 ปี) ปีรัชศกเยหยินโช่วที่ 1 (ก่อนคริสตศักราช 2 ปี) แต่สูญหายไปนานแล้ว⁶ คัมภีร์แปลสู่พากย์จีนที่เชื่อว่ามียุคเก่าแก่รองลงมา และยังคงหลงเหลือสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน คือ **คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร (四十二章經)** ในยุคของจักรพรรดิฮั่นหมิง (漢明帝 ค.ศ. 58-75) เนื่องจากคุณค่าและความเก่าแก่ในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนายุคราชวงศ์ฮั่น คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรจึงได้รับความสนใจจากทั้งชาวพุทธและนักวิชาการจำนวนมาก ยืนยันได้จากหินแกะสลักในวัดสำคัญหลายแห่งของจีน เช่น วัดม้าขาว หรือวัดดุสิดาชาวังฟาง (ภาพที่ 1)

---

⁶ วรรณธิบายจดหมายเหตุสามก๊ก (三國志) ได้อ้างถึงบันทึกประวัติศาสตร์เว่ยเลว่ ตอนซีหรง (魏略 西戎傳) ของรัฐเว่ย (魏國 ค.ศ. 220-265 หรือยุคก๊ก) ระบุถึงการถ่ายทอดคัมภีร์ “ฝูจูสูตร” (浮屠經) แบบปากเปล่า (口授) โดยราชกุมาร (伊存) ผู้เป็นราชทูต ตามรับสั่งของกษัตริย์แห่งแคว้นเยว่จื่อใหญ่ (大月氏) ให้แก่ราชบัณฑิตจิงหลู่ (景盧) ในยุคของจักรพรรดิฮั่นอ้าย ปีรัชศกเยหยินโช่วที่ 1 (ก่อนคริสตศักราช 2 ปี) (เนื้อความต้นฉบับ昔漢哀帝元壽元年，博士弟子景盧受大月氏王使伊存口受《浮屠經》曰復立者其人也。

ภาพที่ 1 สลักหินคัมภีร์สี่สิบสองสูตร วัดดุสิตเขาช่างฟาง (上方山兜率寺) กรุงปักกิ่ง

ที่มา: Taiwan great diary. [cited 2022, July 2]

ปัญหาหลักที่ทำให้เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับช่วงเวลาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร เกิดจากเนื้อหาที่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ใน “**บทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร**” ที่เป็นส่วนเกริ่นนำก่อนเข้าสู่เนื้อหาในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร ที่พบในฉบับคัดลอกของเกาหลี่ (高麗藏本) เนื้อความว่า

ในรัชสมัยของจักรพรรดิฮั่นเซียวหมิง ราชินีหนึ่ง พระองค์ได้ทรงสุบินเห็นเทพผู้มีกายดั่งทองคำ บนเศียรปรากฏมณีรัศมีสว่าง เหาะเหินอยู่เหนือที่ประทับ [จักรพรรดิฮั่นเซียวหมิง]⁷ มีใจปีติยินดีเป็นอย่างมาก วันต่อมาจึงตรัสถามเสนาอำมาตย์ว่าเทพองค์นี้คือผู้ใด ผู้ซึ่งมีปัญญามากตอบว่า “ข้าพระองค์ได้ยินมาว่า ทางอินเดียมีผู้บรรลุมรรคานามว่า ‘พุทธะ’ (佛) นี้อาจเป็นเทพของชนเหล่านั้น” เมื่อทรงทราบดังนั้น [จักรพรรดิฮั่นเซียวหมิง] จึงรับสั่งให้ [คณะเดินทางประกอบด้วย] ราชทูตจางเซี่ยน (張騫) ฉินจิง [ผู้ดำรงตำแหน่ง] แม่ทัพยวหวีหลินจงหลาง และหวางจุน [ผู้ดำรงตำแหน่ง] นักศึกษาหลวง พร้อมคณะทั้งหมด 12 คน [เดินทาง] ไปถึงเยว่จื่อใหญ่ [เพื่อ] ทำการคัดลอกคัมภีร์พระพุทศศาสนา “สี่สิบสองบท” กลับมา (แปลจาก T784 17.722a14-20)⁸

⁷ ศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการแปลภาษาจีน-ไทยเพิ่มเติมได้ใน Xu, 2564

⁸ เนื้อความต้นฉบับ 昔，漢孝明皇帝，夜夢見神人，身體有金色，項有日光，飛在殿前，意中欣然，甚悅之。明日問群臣：“此為何神也？”有通人傳毅曰：“臣聞天竺有得道者，號曰佛，輕舉能飛，殆將其神也。”於是上悟，即遣使者張騫、羽林中郎將秦景、博士弟子王遵等十二人，至大月支國寫取佛經《四十二章》。

เนื้อหาของคัมภีร์จีนโบราณที่ถูกอ้างอิงในบทความนี้โดยหลักมาจากพระมหาปิฎกโทโซ ซึ่งมีรูปแบบการใช้รหัสอ้างอิงดังนี้ T784 17.722a14-20 หมายถึง T จาก โทโซชินชูไดโซเกียว (Taishō Shinshū Daizōkyō) ตามด้วยหมายเลขคัมภีร์ (784) ตามด้วยลำดับผูก (17) เลข

หากตำนานเรื่องเล่านี้เป็นจริง ไม่เพียงแต่จะทำให้เห็นถึงความสำคัญของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร และการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในจีนเป็นครั้งแรกเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนของจักรพรรดิต่อพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ตำนานการส่งคณะทูตไปอัญเชิญคัมภีร์พระพุทธศาสนาของจักรพรรดิอันหมิงในบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรนี้ มีปัญหาเรื่องความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูล เนื่องจากมีความขัดแย้งกับบันทึกเรื่องคัมภีร์ผู้สูตรในสมัยของจักรพรรดิอันฮาย ที่มีช่วงเวลาอยู่ก่อนสมัยของจักรพรรดิอันหมิง อีกประการหนึ่ง จางเซียน (張騫) เป็นราชทูตคนสำคัญของราชสำนักในประวัติศาสตร์ มีบทบาทอยู่ในยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (西漢 ก่อนคริสตศักราช 202-9 ปี) ในฐานะผู้บุกเบิกเส้นทางสายไหม เขามีชีวิตอยู่ในช่วงก่อนคริสตศักราช 164-114 ปี ซึ่งมีระยะเวลาห่างจากช่วงเวลาของจักรพรรดิอันหมิง (ค.ศ. 58-75) ถึงกว่าสองร้อยปี ไม่มีทางที่จะเป็นหนึ่งในคณะทูตที่จักรพรรดิอันหมิงส่งไปอัญเชิญคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้

การระบุช่วงเวลาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นไปได้ยาก เพราะหากเชื่อตามตำนานว่าคัมภีร์นี้มีอายุอยู่ในสมัยของจักรพรรดิอันหมิงแล้ว จะมีอายุเก่าแก่กว่า 2,000 ปีทีเดียว สิ่งที่สามารถทำได้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรตามทีพบในบันทึกทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ แล้วสืบย้อนเวลากลับไป เพื่อระบุช่วงเวลาของคัมภีร์นี้

1) คัมภีร์เกาเซิงจ้วน (高僧傳) และบันทึกประวัติศาสตร์เว่ยซู (魏書)

นอกจากบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรแล้ว เรื่องตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิงยังพบในคัมภีร์เกาเซิงจ้วน หรือบันทึกชีวประวัติพระผู้มีคุณูปการอันสูงส่งต่อพระพุทธศาสนาจีน รจนาโดยท่านฮุยเจี๋ยว (慧皎 ค.ศ. 497-554) และบันทึกประวัติศาสตร์เว่ยซู ซึ่งบันทึกเรื่องราวในประวัติศาสตร์ยุคราชวงศ์เว่ย โดยขุนนางนามเว่ยโซว (魏收 ค.ศ. 507-572) ซึ่งเนื้อหาของตำนานในคัมภีร์ทั้ง 2 นี้ มีรายละเอียดเกี่ยวกับคณะราชทูตของจักรพรรดิอันหมิงที่นำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรกลับมาที่จีน แตกต่างออกไปจากในบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเล็กน้อย โดยระบุว่าราชทูตผู้นำของคณะเดินทางนี้คือชายอิน (蔡愔) แทนที่จะเป็นจางเซียน (T2059 50.322c23-25)⁹

Henri Maspero ศึกษาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิงในหลากหลายรูปแบบอย่างละเอียด แล้วปฏิเสธความเป็นจริงของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในตำนานความฝันนี้โดยสิ้นเชิง สำหรับคำอธิบายเกี่ยวกับการบันทึกชื่อของหัวหน้าคณะทูตที่แตกต่างกันนั้น Maspero อธิบายว่าฉบับที่ระบุชื่อ “จางเซียน” มีความเก่าแก่มากกว่า และการเปลี่ยนชื่อเป็น “ชายอิน” นั้น ก็เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการปรับแก้เนื้อหาที่ขัดแย้งกันกับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ของคัมภีร์ที่เกิดขึ้นในภายหลัง (Maspero, 1910, pp. 95-130) อย่างไรก็ตาม Tang

หน้า (722) และบรรทัด (a14-20) หลังจากนี้จะใช้หลักการเดียวกันนี้ทั้งบทความ และหากมีการอ้างอิงจากแหล่งอื่น จะใช้รูปแบบการอ้างอิงตามที่ทางวารสารกำหนด

⁹ คัมภีร์เกาเซิงจ้วนบันทึกว่า “เมื่อจักรพรรดิ[อันหมิง]ทรงทราบดังนั้น จึงรับสั่งให้ชายอิน[ผู้ดำรงตำแหน่ง]หลวงจง ฉินจิง[ผู้ดำรงตำแหน่ง]นักศึกษหลวงและคณะไปยังอินเดียเพื่อเสาะแสวงพุทธธรรม” (เนื้อความต้นฉบับ 帝以為然，即遣郎中蔡愔、博士弟子秦景等，使往天竺尋訪佛法。) ส่วนเนื้อหาคล้ายคลึงกันในเว่ยซูบันทึกว่า “คณะทูตนำโดยชายอินพร้อมกับสมณะภาคยปะมาตังคะและพระธรรมรัตน์เดินทางกลับมายังดินแดนตะวันออกที่เมืองลั่วหยาง ...ท่านชายอินยังได้นำคัมภีร์พระพุทธศาสนาสี่สิบสองบทและรูปปั้นของพระศากย[มุนี]กลับมาด้วย” (เนื้อความต้นฉบับ 愔仍與沙門攝摩騰、竺法蘭東還洛陽。.....愔又得佛經《四十二章》及釋迦立像。)

Yongtong (湯用彤) มีความเห็นตรงข้ามกับ Maspero เขาเห็นว่าน่าจะยังมีพื้นฐานความจริงอยู่ภายใต้ตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิง แต่เนื่องจากตำนานนี้มีเนื้อหาเก่าแก่มาก ขาดหลักฐานในการอ้างอิง ทำให้ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดถึงความจริงแท้ของเหตุการณ์ที่เป็นพื้นฐานของตำนานนี้ (Tang, 2008, pp. 16-30) ผู้เขียนค่อนข้างเห็นด้วยกับ Tang Yongtong เพราะแม้จะไม่มีหลักฐานที่สามารถนำมายืนยันได้ แต่ก็เป็นไปได้ว่าเหตุการณ์การเดินทางของคณะทูตตามตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิงมีพื้นฐานอยู่บนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากมีหลักฐานบันทึกว่ามีการส่งราชบัณฑิตไปเรียนรู้คัมภีร์พระพุทธศาสนาจากดินแดนบนแถบสายไหมตั้งแต่อ่อนยุคของจักรพรรดิอันหมิงแล้ว ดังเช่นที่ปรากฏเป็นที่มาของ “ผู้รู้สูตร” ในรัชสมัยของจักรพรรดิอันฮาย ช่วงก่อนคริสต์ศักราช 2 ปี ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น อาจมีความเป็นไปได้ว่าหลังจากยุคนี้แล้ว ยังมีการส่งสมณทูตไปยังดินแดนที่มีพระพุทธศาสนาเผยแผ่อยู่ เพื่อนำคัมภีร์กลับมาที่จีนได้เช่นเดียวกัน

2) บันทึกบัญชีรายชื่อคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้ (出三藏記集)

ชื่อคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรปรากฏเป็นชื่อแรกในบันทึกบัญชีรายชื่อคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้ ท่านเชิงโย่ว (僧祐 ค.ศ. 445-518) ผู้เรียบเรียงบันทึกนี้ได้เขียนอธิบายไว้ว่า

“คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร [จำนวน]1 ผูก บัญชีรายชื่อเก่า (舊錄) ใช้ว่า ‘คัมภีร์สี่สิบสองบทของจักรพรรดิเซียวหมิง’ [ส่วน]บัญชีรายชื่อของพระอาจารย์เต๋ออันไม่ปรากฏชื่อคัมภีร์นี้” (แปลจาก T2145 55.5c17)

10

จากข้อความนี้ ส่วนที่ท่านเชิงโย่วระบุว่า “บัญชีรายชื่อของพระอาจารย์เต๋ออัน” หมายถึง บันทึกบัญชีรายชื่อจ้งหลี่จิงมู่ลู่ (綜理眾經目錄) ของพระภิกษุเต๋ออัน (道安 ค.ศ. 312-385) ซึ่งเป็นอาจารย์ของท่านเชิงโย่ว ปัจจุบันต้นฉบับคัมภีร์นี้สูญหายไปแล้ว คงเหลือเพียงส่วนที่ท่านเชิงโย่วนำมาบันทึกรวมไว้ในคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้ Wang Weicheng (王維誠) อ้างอิงหลักฐานที่สารบัญคัมภีร์ของท่านเต๋ออันไม่ได้บันทึกชื่อและบทนำของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร มาใช้เป็นเหตุผลว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนาปลอม (偽經) ที่ชาวจีนในยุคหลังสร้างขึ้นไม่ได้เป็นคัมภีร์ที่แปลมาจากภาษาอินเดีย (Wang, 1978, p. 35)

Tang Yongtong ศึกษาคัมภีร์ชุนชานจางจี้จี้ส่วนที่ปรากฏการอ้างอิงถึงบัญชีรายชื่อเก่าในรายละเอียด แล้วโต้แย้งข้อพิพาทของ Wang Weicheng ระบุว่า “บัญชีรายชื่อเก่า” หรือ 舊錄ที่ท่านเชิงโย่วอ้างอิงถึงในข้อความด้านบน คือ บันทึกบัญชีรายชื่อของพระภิกษุเจ้อหมินตู่ (支愍度) ผู้มีชีวิตอยู่ในยุคเดียวกันกับท่านเต๋ออัน จึงสามารถสรุปได้ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมีปรากฏตั้งแต่ในยุคของท่านเต๋ออันแล้ว การที่ท่านเต๋ออันไม่ได้บันทึกชื่อคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรลงในบัญชีรายชื่อคัมภีร์ของท่าน ไม่ได้หมายความว่าคัมภีร์นี้ไม่ปรากฏในยุคของท่าน อาจบอกได้แค่เพียงว่าท่านไม่เคยเห็นคัมภีร์นี้เท่านั้น (Tang, 2008, pp. 24-26)

¹⁰ เนื้อความต้นฉบับ 《四十二章經》一卷，舊錄云，《孝明皇帝四十二章》，安法師所撰錄闕此經。

3) โหมวจื่อหลี่ฮั่วลุ่น (牟子理惑論)

นักวิชาการหลายท่านที่ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร กับคัมภีร์โหมวจื่อหลี่ฮั่วลุ่น (牟子理惑論) ที่รจนาขึ้นราว ค.ศ.190-220 ¹¹ ได้ข้อสรุปที่ตรงกันว่า เนื้อหาเรื่องตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิงในคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่น (T2102 52.4c26-5a4) ถูกอ้างอิงมาจากบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร แสดงให้เห็นว่าในช่วงปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ก่อน ค.ศ.220 ก็มีคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเผยแพร่อยู่แล้ว คัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นจึงสามารถอ้างอิงเนื้อหาจากคัมภีร์นั้นมาใช้ได้ (Maspero, 1910, pp. 95-130; Fang, 2001, pp. 9-10; Tang, 2008, p. 23)

อย่างไรก็ตาม หลังจาก Lan Tian (藍天) ได้ทำการเปรียบเทียบตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิงระหว่างบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรและคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นแล้วกลับให้ความเห็นว่า แท้จริงแล้วบทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรต่างหากที่อ้างอิงตำนานนี้มาจากคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่น แต่เนื่องจาก Lan Tian เห็นว่า “บทนำ” (經序) ของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร ไม่ได้เกิดพร้อมกันกับ “ตัวพระสูตร” (經文) กล่าวคือ ตัวพระสูตรเกิดขึ้นก่อน ภายหลังจึงมีคนเพิ่มเติมบทนำเข้าไป แล้วทั้งส่วนของบทนำและตัวพระสูตรก็ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาพร้อมกันหลังจากนั้น ดังนั้น การที่บทนำคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นเนื้อหาที่ถูกคัดลอกมาจากคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่น จึงไม่ได้หมายความว่าตัวคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรจะเกิดขึ้นภายหลังคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นไปด้วย (Lan, 2003, pp. 152-153)

งานวิจัยของ Lan Tian ทำให้เราทราบว่า การศึกษาอายุของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรอย่างถูกต้อง จะต้องแยกวิเคราะห์คัมภีร์ออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนของ “บทนำ” (經序) และ “ตัวพระสูตร” (經文) เนื่องจากทั้งสองส่วนนี้ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน กล่าวคือ เดิมทีคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมีเพียงส่วนของตัวพระสูตร จำนวน 42 บท แต่ในช่วงระหว่าง การคัดลอกต้นฉบับของคนในยุคหลัง ได้เติมส่วนของบทนำเพิ่มเข้าไปไว้ในส่วนต้นของคัมภีร์ แล้วคัดลอกสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันด้วยกันทั้งหมด ซึ่งหากแยกการศึกษาคัมภีร์นี้ออกเป็น 2 ส่วนแล้ว จะเห็นได้ว่าข้อผิดพลาดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ของตัวบทนำ ไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับความน่าเชื่อถือในตัวพระสูตร ดังนั้น ไม่ว่า “บทนำ” คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่น ก็ไม่ส่งผลกับความเก่าแก่หรือความน่าเชื่อถือของ “ตัวพระสูตร” แต่ประการใด

ผลการวิจัยที่ยืนยันความเก่าแก่ของ “ตัวพระสูตร” ในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร เมื่อเปรียบเทียบกับคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นได้อย่างชัดเจน คือ งานวิจัยของ Tang Yongtong ที่ทำการเปรียบเทียบไม่เพียงเฉพาะส่วนของบทนำพระสูตร แต่รวมไปถึงเนื้อหาของตัวพระสูตรด้วย ผลการศึกษาพบ 3 ตำแหน่งที่คัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นอ้างอิงเนื้อหาในพระสูตรไปใช้ (Tang, 2008, pp. 17-18) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ในขณะที่โหมวจื่อได้แต่งคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นขึ้นมาช่วงรัชสมัยของจักรพรรดิอันเซี่ยน หรือราว ค.ศ. 190-220 นั้น “ตัวพระสูตร” ของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรปรากฏแพร่หลายอยู่แล้ว

¹¹ คัมภีร์โหมวจื่อหลี่ฮั่วลุ่น (牟子理惑論) หรือคัมภีร์หลี่ฮั่วลุ่นของท่านโหมวจื่อ (牟子 ค.ศ. 170-?) ถือเป็นคัมภีร์อภิธรรม (論書) ชิ้นแรกในพระพุทธศาสนาจีน ที่รจนาขึ้นในรัชสมัยของจักรพรรดิอันเซี่ยน (漢獻帝 ค.ศ. 190-220)

4) บันทึกประวัติศาสตร์โหวฮั่นชู (後漢書)

หลักฐานชิ้นสำคัญที่นักวิชาการส่วนใหญ่ รวมทั้ง Tang Yongtong และ Lan Tian เห็นตรงกันว่าสามารถนำมาใช้ยืนยันความเก่าแก่ของตัวคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรได้ชัดเจนที่สุด คือ หลักฐานจากบันทึกประวัติศาสตร์โหวฮั่นชูระบุว่าท่านเซียงซ่าย (襄楷) ได้ถวายหนังสือที่อ้างอิงเนื้อหาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร 2 ท่อนแด่จักรพรรดิฮั่นหวั่น (漢桓帝 ค.ศ. 146-168) ในปีรัชศกเหียนซี (延熹) ที่ 9 (ค.ศ. 166) เนื้อหาทั้ง 2 ท่อนนั้นได้แก่ 1) ตอนที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ต้นโพธิ์ และ 2) ตอนที่พญามารส่งจิตมารไปเล้าโลมยั่ววนพระพุทธเจ้า แต่ไม่ได้ทำให้พระพุทธองค์หวั่นไหวแต่ประการใด¹² ทำให้สามารถยืนยันได้ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรน่าจะมีอายุอยู่ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 166 แล้ว (Tang, 2008, pp. 23-26; Lan, 2003, p. 153)

จากหลักฐานข้อเท็จจริงและความเห็นของนักวิชาการข้างต้นทำให้สามารถสรุปได้ว่า คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรนั้นถูกอ้างอิงถึงในบันทึกทางประวัติศาสตร์หลายฉบับ แต่อาจมีเนื้อหาที่แตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งหากอ้างอิงตามตำนานความฝันของจักรพรรดิฮั่นหมิง อาจระบุได้ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกแปลขึ้นตั้งแต่รัชสมัยของจักรพรรดิฮั่นหมิง คือในช่วง ค.ศ. 57-75 แต่เนื่องจากขาดหลักฐานยืนยันที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าตำนานนี้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์หรือไม่ หากอาศัยหลักฐานจากบันทึกทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ก็สามารถสับย้อนกลับไปได้ไกลที่สุดเพียงช่วง ค.ศ. 166 ที่ท่านเซียงซ่ายอ้างอิงเนื้อหาในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรไปใช้ ทำให้ทราบว่าคัมภีร์นี้เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 166 แล้ว เป็นหลักฐานที่ทำให้บอกได้ว่าคัมภีร์นี้ปรากฏเผยแพร่อยู่ในจีนตั้งแต่ยุคราชวงศ์ฮั่น ไม่ใช่เกิดขึ้นภายหลังตามที่นักวิชาการบางท่านเข้าใจ

2. สำนวนภาษาของคัมภีร์

นอกจากข้อสงสัยเรื่องอายุของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรแล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่นักวิชาการนำมาใช้พิพาทคัมภีร์นี้ว่าไม่ใช่คัมภีร์ที่ถูกแปลโดยพระภิกษุชาวต่างชาติในยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันออก คือประเด็นเรื่องภาษาของคัมภีร์ กล่าวคือ สำนวนภาษาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมีความสละสลวยเกินกว่าความสามารถในการแปลของพระภิกษุปะ-มาตังคะและพระธรรมรัตน์ เพราะเป็นพระภิกษุชาวอินเดีย ที่อาจยังไม่มีความรู้ทางภาษาจีนอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งบางตำแหน่งก็มีการใช้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ไม่ใช้ในยุคราชวงศ์ฮั่น แต่เป็นคำที่นิยมใช้ในยุคหลัง ซึ่งข้อพิพาทเหล่านี้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรอาจไม่ใช่คัมภีร์แปลฉบับแรกของจีน

Liang Qichao (梁啟超) ให้ความเห็นว่า สำนวนภาษาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรใช้ภาษาที่สละสลวยเกินกว่าพระชาวต่างชาติในยุคนั้นจะสามารถแปลได้ พระสูตรนี้น่าจะเป็นพระสูตรปลอมที่เกิดจากการเรียบเรียงของชาวจีนที่คัดลอกเนื้อหาจากคัมภีร์กัถยัญ (孝經) หรือเต๋าเต๋อจิง (道德經) มาใช้ โดยน่าจะมีอายุอยู่ในยุคของราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (東晉 ค.ศ. 229-280 หรือที่คุ้นเคยกว่าว่า “ง่อก๊ก”) จนถึงจีนตะวันออก (東晉 ค.ศ. 317-420) (Liang, 2001, p. 29) Chen

¹² เนื้อความต้นฉบับ 浮屠不三宿桑下，不欲久，生思愛，精之至也。天神遣以好女，浮屠曰：“此但革囊盛血”，遂不盼之。其守一如此。โดยเนื้อหาทั้ง 2 ท่อนนี้ตรงกับคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร ฉบับคัดลอกเกาหลิบที่ 2 “.....日中一食，樹下一宿，慎不再矣！使人愚弊者，愛與欲也。” (T784 17.722b4-5) และบทที่ 24 “天神獻玉女於佛，欲以試佛意、觀佛道。佛言：‘革囊眾穢，爾來何為？以可斯俗，難動六通。去！吾不用爾.....’” (T784 17.723b7-9) ตามลำดับ

Yuan เองก็ได้ยกหลักฐานที่คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรใช้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา เช่น “พุทธะ” หรือ “สมณะ” เป็น “佛” (fó) หรือ “沙門” (shā mén) ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่นิยมใช้ในยุคหลัง แทนที่จะใช้ว่า “浮屠” (fú tú) หรือ “桑門” (sāng mén) ที่เป็นรูปแบบการแปลด้วยเสียงในยุคราชวงศ์ฮั่น แล้วสรุปว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับที่หลงเหลือในปัจจุบันไม่ได้มาจากการแปลของพระภิกษุชาวต่างชาติ แต่มาจากการเรียบเรียงของชาวจีนในยุคหลัง (Chen, 1978, p. 12)

เกี่ยวกับประเด็นที่ Chen Yuan บอกว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับปัจจุบันใช้คำศัพท์พระพุทธศาสนาที่ต่างจากในสมัยราชวงศ์ฮั่นนั้น Tang Yongtong อธิบายว่าคัมภีร์พวกนี้มีการคัดลอกสืบทอดมาจากยุคหนึ่งสู่ยุคหนึ่ง การปรับแก้คำศัพท์ให้เป็นรูปแบบปัจจุบันตามยุคสมัยเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ โดยยกตัวอย่างการปรับแก้ศัพท์ว่า “胡文” (อักษรต่างชาติ) เป็น “梵文” (อักษรสันสกฤต) ในคัมภีร์ซูซานจางจี้จิ ในการแกะอักษรบันทึกช่วงยุคราชวงศ์เยวี่ยนและหมิง (Tang, 2008, p. 26) ดังนั้น ข้อพิพาทในเรื่องของคำศัพท์ที่ใช้แตกต่างจากยุคราชวงศ์ฮั่นอาจยังไม่มื่อน้ำหนักมากเพียงพอ

สำหรับประเด็นเรื่องสำนวนภาษาของคัมภีร์นั้น Tang Yongtong อ้างอิงบันทึกบัญชารายชื่อคัมภีร์ต้าโจวจิงลู่ (大周經錄 ค.ศ. 695) ระบุว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกแปลออกมาทั้งหมด 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 แปลโดยพระกาศยปะ-มาตังคะและพระธรรมรัตน์ ในยุคของจักรพรรดิอันหมิง รัชศกหย่งผิงที่ 10 (ค.ศ. 67)

ครั้งที่ 2 แปลโดยพระจื่อเซียน (支謙 ราวศตวรรษที่ 3)

ครั้งที่ 3 บันทึกอยู่ในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรได้ซานเป่าจี้ (สรุปความจาก T2153 55.416a15-22)¹³

แต่เมื่อไปตรวจดูเนื้อหาในบันทึกบัญชารายชื่อคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรได้ซานเป่าจี้ (歷代三寶記 ค.ศ. 597) พบว่ากล่าวถึงฉบับแปลของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเพียง 2 ฉบับ ระบุว่า “คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร 1 ผูก (แปลครั้งที่ 2) ต่างจากฉบับที่พระกาศยปะ-มาตังคะแปลเพียงเล็กน้อย มีอัตราจะจริงแท้ถูกต้อง สำนวนสละสลวยงดงาม” (แปลจาก T2034 49.57c16) และ “คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร 1 ผูก (แปลอีกครั้ง)” (แปลจาก T2034 49.116a20)¹⁴ ทั้งนี้ Tang Yongtong คาดว่าฉบับแปลที่ 3 ในคัมภีร์ต้าโจวจิงลู่ น่าจะเป็นความเข้าใจผิดกับ “คัมภีร์ห้าสิบสองบทสูตร” (五十二章經) ที่พบบันทึกในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรได้ซานเป่าจี้ (Tang, 2008, p. 27)

จากหลักฐานเหล่านี้ Tang Yongtong จึงได้นำเสนอทฤษฎีที่ว่า คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมีทั้งหมด 2 สำนวนแปล กล่าวคือ สำนวนแปลแรกมีความเรียบง่ายกว่า แต่ได้สูญหายไปแล้ว ส่วนสำนวนแปลที่ 2 นั้นเป็นผลงานแปลของท่านจื่อเซียน พระนักแปลสมัยสามก๊ก (三國 ค.ศ. 220-280) ซึ่งสำนวนแปลที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน น่าจะเป็นสำนวนแปลของท่านจื่อเซียนผู้เป็นพระนักแปล ทำให้ภาษาค่อนข้างสละสลวย ผิดกับการแปลโดยพระชาวต่างชาติที่ไม่ถนัดการใช้ภาษาจีนในยุคต้น (Tang, 2008, pp. 26-28) หลักฐานนี้โต้แย้งข้อพิพาทของ Liang Qichao ที่ว่าคัมภีร์

¹³ เนื้อความต้นฉบับ 《四十二章經》一卷(初譯六紙)，右後漢明帝代永平十年，迦葉摩騰共竺法蘭於白馬寺譯，出《長房錄》。《四十二章經》一卷(第二出)，右吳支謙譯，與摩騰譯者少異。《四十二章經》一卷(第三出)，右見《長房錄》。上三經同本別譯。

¹⁴ เนื้อความต้นฉบับ 《四十二章經》一卷(第二出，與摩騰譯者小異，文義允正，辭句可觀，見別錄)；《四十二章經》一卷(再譯)。

สี่สิบสองบทสูตรไม่ได้ถูกแปลโดยพระภิกษุชาวต่างชาติ เพราะการที่คัมภีร์สี่สิบสองบทได้ขานเป่าจื๋นที่กว่ามีการ “แปลครั้งที่ 2” หรือ “แปลอีกครั้ง” ทำให้เห็นว่ามีสำนวนแปลแรกนี้อาจเป็นสำนวนแปลของพระภิกษุปะ-มาตังคะและพระธรรมรัตน์ แต่ภาษาไม่สละสลวย ทำให้ไม่เป็นที่นิยม และไม่ได้รับการคัดลอกสืบต่อมา แต่ฉบับปัจจุบันที่ Liang Qichao ใช้ศึกษานั้น เป็นสำนวนแปลของพระจื่อเซียนที่มีความเชี่ยวชาญในภาษาจีนมากกว่า ทำให้ภาษาของคัมภีร์สละสลวยกว่า

Lan Tian นำเสนอทฤษฎีที่แตกต่างออกไปจากของ Tang Yongtong เห็นว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทถูกแปลออกมาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่ฉบับแปลครั้งแรกนั้นผ่านการถูกพัฒนาปรับปรุงสำนวนและคัดลอกต่อ ๆ มา ตั้งแต่สมัยจักรพรรดิฮั่นหมิงจนถึงจักรพรรดิฮั่นฮวันตอนต้น (漢桓帝 ค.ศ. 146-168) ซึ่งฉบับดั้งเดิมนั้นมีเพียงส่วนของ “ตัวพระสูตร” (經文) 42 บท เท่านั้น ต่อมาภายหลังราวสมัยสามก๊ก จึงถูกเติม “บทนำ” (經序) เข้ามา ส่วนผลงานฉบับของจื่อเซียนนั้นไม่ใช้การแปลคัมภีร์ใหม่อีกครั้ง แต่เป็นการพัฒนารูปแบบของพระสูตรใหม่ รวมทั้งเพิ่มเติมเนื้อหาของฝ่ายมหายานเข้าไป (Lan, 2003, pp. 153-154)

Lan Tian ให้เหตุผลว่าทฤษฎีของ Tang Yongtong ไม่สามารถอธิบายฉบับคัดลอกคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรในปัจจุบันที่มีโครงสร้างคัมภีร์แบ่งเป็น 2 รูปแบบอย่างชัดเจนได้ กล่าวคือ

แบบที่ 1 โครงสร้างคัมภีร์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ “บทนำ” (經序) และ “ตัวพระสูตร” (經文) มีฉบับคัดลอกของพระปิฎกเกาหลี่ (高麗藏本) เป็นตัวแทน

แบบที่ 2 โครงสร้างคัมภีร์ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ “ส่วนนำ” (初序分) “ตัวพระสูตร” (正宗分) และ “ส่วนท้าย” (流通分) มีฉบับคัดลอกของจักรพรรดิเจินจง ยุคราชวงศ์ซ่งเหนือ (宋真宗注) เป็นตัวแทน

ทั้งนี้ โครงสร้างคัมภีร์แบบ 3 ส่วนนั้น เป็นโครงสร้างของคัมภีร์แปลพระพุทธศาสนาในยุคหลัง ที่มีการพัฒนารูปแบบการแปลจนเป็นระบบแล้ว ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า โครงสร้างคัมภีร์แบบ 2 ส่วน มีความเก่าแก่มากกว่าแบบ 3 ส่วน หากบอกว่าฉบับของจื่อเซียน คือฉบับที่ถูกสืบทอดต่อมาเป็นฉบับคัดลอกของจักรพรรดิเจินจง ก็จะสามารถอธิบายการมีอยู่ของโครงสร้างคัมภีร์แบบ 2 ส่วนได้ Lan Tian จึงสรุปว่าผลงานของจื่อเซียนที่ “ต่างจากฉบับที่พระภิกษุปะ-มาตังคะแปลเพียงเล็กน้อย” นั้น น่าจะเป็นงานการปรับแก้และแต่งเติมคัมภีร์ โดยตัดส่วนของบทนำ (經序) ออก แล้วเพิ่มส่วนนำ (初序分) และส่วนท้าย (流通分) เข้าไป ให้กลายเป็นรูปแบบของคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ภายหลังจากนั้น น่าจะมีผู้ที่นิยมคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรทั้งแบบที่ประกอบด้วย 2 ส่วนและ 3 ส่วน จึงถูกคัดลอกต่อ ๆ มาทั้ง 2 แบบ กลายเป็นรูปแบบของคัมภีร์ที่มีโครงสร้างแตกต่างกันชัดเจน 2 แบบในปัจจุบัน คือแบบที่เหมือนกับฉบับคัดลอกของพระปิฎกเกาหลี่ และแบบที่เหมือนกับฉบับคัดลอกของจักรพรรดิเจินจง (Lan, 2003, pp. 153-154)

กล่าวโดยสรุป ข้อพิพาทเรื่องสำนวนของคัมภีร์ที่มีความสละสลวย ไม่น่าจะเป็นงานแปลของพระชาวต่างชาติในยุคต้นนั้น ถูกตีตกไปด้วยหลักฐานที่ระบุว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมี 2 สำนวนแปล หรือมี 2 ฉบับปรับปรุง เพราะสำนวนภาษาที่สละสลวยเกิดจากการพัฒนาปรับปรุงของคนในยุคหลัง ไม่ใช่สำนวนภาษาแรกเริ่มของฉบับแปลดั้งเดิมโดย Tang Yongtong เป็นผู้นำเสนอทฤษฎีว่า “คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมี 2 สำนวนแปล” โดยสำนวนแปลแรกอาจเป็นสำนวนแปลของพระภิกษุปะ-มาตังคะและพระธรรมรัตน์ หรือเป็นสำนวนแปลของพระภิกษุชาวต่างชาติรูปอื่น แต่

สูญหายไปแล้ว ส่วนฉบับที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันนี้เป็นสำนวนแปลของท่านจื่อเซียนที่เป็นพระนักแปลผู้มีความเชี่ยวชาญในภาษาจีน ทำให้สำนวนภาษา มีความสละสลวยมากกว่างานแปลของพระต่างชาติในยุคแรก แต่ Lan Tian มีความเห็นว่าฉบับแปลดั้งเดิมนั้นถูกพัฒนาปรับปรุงสำนวน และคัดลอกสืบต่อมา ทำให้ฉบับคัดลอกที่หลงเหลือในปัจจุบันมีสำนวนภาษาที่สละสลวยกว่าการแปลของพระชาวต่างชาติในยุคต้น นอกจากนี้งานที่ท่านจื่อเซียนทำไม่ใช่การแปล แต่เป็นการปรับปรุงแบบโครงสร้างของคัมภีร์ ทำให้คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับที่ถูกคัดลอกต่อมาถึงปัจจุบันปรากฏโครงสร้างคัมภีร์ที่แตกต่างกันถึง 2 รูปแบบ ดังนั้น การนำเรื่องสำนวนภาษาของคัมภีร์มาใช้เป็นหลักฐานในการพิพาทว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรไม่ใช่คัมภีร์แปลในยุคราชวงศ์ฮั่น จึงถือเป็นการด่วนสรุปของผู้ที่ขาดการศึกษาประวัติศาสตร์พัฒนาการของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร

3. เนื้อหาของคัมภีร์

คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกกล่าวหาว่าเป็น “คัมภีร์ปลอม” (偽經) หมายถึงคัมภีร์ที่ไม่ได้มาจากการแปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาภาษาของดินแดนตะวันตก แต่เป็นคัมภีร์ที่ชาวจีนเป็นผู้เรียบเรียงขึ้นเองในยุคหลัง แล้วนำมาอ้างว่าเป็นคัมภีร์แปล จาก 2 เหตุผลหลัก ได้แก่ 1) มีรูปแบบและแนวคิดคล้ายคลึงกับคัมภีร์ปรัชญาของจีน 2) มีแนวคิดของมหายานปะปนอยู่ แทนที่จะมีเพียงแนวคิดของพระพุทธศาสนายุคต้นเท่านั้น

1) มีรูปแบบและแนวคิดคล้ายคลึงกับคัมภีร์ปรัชญาของจีน

ประเด็นหลักที่ Liang Qichao นำมาอ้างว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์ที่เกิดจากการเรียบเรียงโดยชาวจีน และไม่มี ความเกี่ยวข้องอันใดกับจักรพรรดิฮั่นหมิงนั้น ใช้หลักฐานจากคัมภีร์สี่ได้ซานเป่าจี้ที่ระบุว่า

“บัญชีรายชื่อเก่าบันทึกว่า คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นพระสูตรที่คัดลอกมาจากคัมภีร์ต่างชาติ (外國經抄) เดิมมาจากนิยายมหาสังฆิกะ [แต่]เลือกเพียงใจความสำคัญ [เพื่อ]ให้เข้าถึงสามัญชนทั่วไป มีความคล้ายคลึงกับคัมภีร์กัถ์ 18 บท” (แปลจาก T2034 49.49d16-18)¹⁵

Liang Qichao อ้างอิงเนื้อหาด้านบนที่บอกว่า “มีความคล้ายคลึงกับคัมภีร์กัถ์ 18 บท” แล้วสรุปว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรไม่ได้เป็นคัมภีร์ที่มาจากการแปลคัมภีร์สันสกฤตทั้งฉบับมาเป็นภาษาจีน แต่มาจากการคัดเลือกเนื้อหาสำคัญในพระสูตรต่าง ๆ แล้วอ้างอิงรูปแบบของคัมภีร์กัถ์ (孝經) ซึ่งเป็นหนึ่งในคัมภีร์สำคัญของปรัชญาขงจื๊อ มาเรียบเรียงขึ้นเป็นคัมภีร์ใหม่ (Liang, 2001, p. 29) Tang Yongtong อ้างอิงหลักฐานเดียวกันมาหักล้างแนวคิดของ Liang Qichao บอกว่าถึงแม้คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรจะไม่ได้มาจากการแปลคัมภีร์เพียงฉบับเดียว แต่ก็ไม่ใช่ผลงานที่เกิดจากการเรียบเรียงของชาวจีน คัมภีร์นี้น่าจะมีที่มาจากคัดเลือกแนวคิดสำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยาน เป็นที่มาของเนื้อหาที่ระบุว่า “คัดลอกมาจากคัมภีร์ต่างชาติ” (外國經抄) เนื่องจากคัมภีร์นี้ประกอบด้วยเนื้อหาจากพระสูตรสั้น ๆ 42 ท่อน จึงได้ชื่อว่า “สี่สิบสองบท” (四十二章) อีกประการหนึ่ง Tang Yongtong ก็เห็นว่าแท้จริง

¹⁵ เนื้อความต้นฉบับ 《舊錄》云：本是外國經抄，元出大部，撮要引俗，似此《孝經》一十八章。

แล้ว แนวคิดที่เป็นหลักธรรมพื้นฐานของปรัชญาจีนนั้น อาจจะได้มีความแตกต่างจากหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ตั้งเดิมมากนัก อีกทั้งปรัชญาจีนในยุคหลังก็ค่อย ๆ ซึมซับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้น การที่จะบอกว่ามีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ก็อาจไม่ใช่เรื่องแปลกแต่ประการใด (Tang, 2008, pp. 23-24; p. 32)

2) มีแนวคิดของฝ่ายมหายานปะปนเข้ามา

ข้อพิพาทเรื่องเนื้อหาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรอีกประเด็นหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมา คือเรื่องของเนื้อหาที่มีแนวคิดของมหายานและของพระพุทธศาสนานิกายเซนปะปนเข้ามา แทนที่จะมีเพียงแนวคิดของฝ่ายหินยาน หรือแนวคิดของพระพุทธศาสนาดั้งเดิมเพียงเท่านั้น เนื่องจากมีหลักฐานระบุชัดเจนว่า แนวคิดของพระพุทธศาสนา มหายานเพิ่งเริ่มเข้ามาในจีน ในสมัยของพระโลกเชษฐ หรือราชวงศ์จิ้น (漢 靈 帝 ค.ศ. 168-189) ระหว่างปี ค.ศ. 178-189 ไปแล้ว (T2059 50.324b15) Liang Qichao ยกประเด็นที่คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรมีเนื้อหา ของทั้งพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานและมหายานปะปนกันมาใช้เป็นอีกเหตุผลที่บ่งบอกว่า เป็นคัมภีร์ปลอม ถูกเรียบเรียงขึ้นโดยชาวจีนในยุคหลัง ไม่ใช่คัมภีร์แปลจากภาษาสันสกฤตในยุคราชวงศ์ฮั่น (Liang, 2001, p. 29)

ก่อนจะอภิปรายข้อพิพาทนี้ ต้องทราบเรื่องความแตกต่างของฉบับคัดลอกของคัมภีร์นี้ก่อน คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันมีมากกว่า 10 ฉบับคัดลอก แต่หากเปรียบเทียบความแตกต่างของเนื้อหาในคัมภีร์ อาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ที่มีฉบับตัวแทน ได้แก่ 1) ฉบับคัดลอกเกาหลี่ (高麗藏本) 2) ฉบับคัดลอกจักรพรรดิเจินจง ยุคราชวงศ์ซ่งเหนือ (宋真宗注本) และ 3) ฉบับคัดลอกที่นิยมใช้แพร่หลาย ถือเอาฉบับศูนย์สลักคัมภีร์แห่งเจียงเป่ย์ (江北刻經處本) เป็นตัวแทน¹⁶

Lan Tian ได้ทำการศึกษเปรียบเทียบคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรจาก 3 ต้นฉบับตัวแทนเหล่านี้ ผลสรุปที่ได้พบความแตกต่างทั้งในด้านของโครงสร้างคัมภีร์และด้านเนื้อหา สำหรับด้านโครงสร้างคัมภีร์นั้น มีเพียงฉบับคัดลอกของเกาหลี่ที่ใช้โครงสร้างที่ประกอบด้วย “บทนำ” (經序) และ “ตัวพระสูตร” (經文) แต่อีก 2 ฉบับ ใช้โครงสร้างที่ประกอบด้วย “ส่วนนำ” (初序分) “ตัวพระสูตร” (正宗分) และ “ส่วนท้าย” (流通分) ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านรูปแบบของคัมภีร์พระพุทธศาสนาในยุคหลัง จึงสามารถสรุปได้ว่าฉบับคัดลอกของเกาหลี่มีความเก่าแก่กว่าฉบับคัดลอกของจักรพรรดิเจินจง และฉบับคัดลอกของศูนย์สลักคัมภีร์แห่งเจียงเป่ย์ สำหรับด้านเนื้อหาคัมภีร์นั้น การเริ่มต้นและปิดท้ายในแต่ละบทของฉบับคัดลอกของเกาหลี่ และฉบับคัดลอกของจักรพรรดิเจินจงแตกต่างกันไม่มาก แต่ฉบับคัดลอกของศูนย์สลักคัมภีร์แห่งเจียงเป่ย์มีการจัดแบ่งบทแตกต่างจาก 2 ฉบับแรกมาก อีกประการหนึ่ง เนื้อหาของฉบับคัดลอกของเกาหลี่มีความเรียบง่ายมากที่สุด ต่างจากฉบับคัดลอกของจักรพรรดิเจินจง และฉบับคัดลอกของศูนย์สลักคัมภีร์แห่งเจียงเป่ย์ ที่มีเนื้อหาของแนวคิดพระพุทธศาสนามหายานและเซนเพิ่มเติมเข้ามาเป็นจำนวนมาก (Lan, 2003, pp. 151-154) ผลการเปรียบเทียบต้นฉบับของ Lan Tian นี้ ทำให้ได้ข้อสรุปชัดเจนว่ามีการเพิ่มเติมเนื้อหาในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรตามยุคสมัย ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามหายานนั้น เป็นเนื้อหาที่ถูกเพิ่มเติมเข้ามาในภายหลัง ไม่ใช่เนื้อหาดั้งเดิมของตัวพระสูตรสี่สิบสองบท

¹⁶ การแบ่งฉบับคัดลอกออกเป็น 3 กลุ่มนี้ อ้างอิงตามงานวิจัยของ Lan Tian (Lan, 2003, pp. 151-153) หากอ้างอิงตามงานวิจัยของ Yang Weizhong (楊維中) จะแยกฉบับที่แตกต่างกันได้เป็น 5 ฉบับ ศึกษาเพิ่มเติมได้ใน Yang, 2016, pp. 83-89.

นอกจากนี้ Tang Yongtong ได้วิพากษ์ข้อสรุปของ Liang Qichao ที่บอกว่าคัมภีร์นี้มีแนวคิดของฝ่ายมหายาน ว่าไม่ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของคัมภีร์แล้วด่วนสรุปว่าเป็นคัมภีร์ปลอม เพราะตามเนื้อหาในฉบับคัดลอกของเกาหลี่ที่ถือเป็นฉบับเก่าแก่ที่สุดนั้น ไม่มีแนวคิดของฝ่ายมหายานแต่อย่างใด หากศึกษาลงในรายละเอียดจะพบว่า แนวคิดของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับดั้งเดิมมีแนวคิดที่เรียบง่าย ตรงกับคัมภีร์ของฝ่ายบาลีและคัมภีร์พระพุทธศาสนาจีน แต่ฉบับที่นิยมใช้แพร่หลาย (ฉบับคัดลอกของศูนย์สลักคัมภีร์แห่งเจียงเป่ย์ หรือฉบับคัดลอกของโส่วซู่ย ยุคซ่ง (宋 守遂注)) ถึงเป็นฉบับที่ถูกชาวจีนรุ่นหลังเพิ่มเติมแนวคิดมหายานแบบเซน และปรัชญาของเหลาจื๊อ (老子) จวงจื๊อ (莊子) เข้าไป (Tang, 2008, pp. 28-32)

หลักฐานเพิ่มเติมที่ช่วยสนับสนุนทฤษฎีของ Lan Tian และ Tang Yongtong มาจากสลักหินคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรยุคซ่ง (ค.ศ. 1156) ที่ทางโจวระบุว่า “พระกาศยปะ-มาตังคะและพระธรรมรัตน์เป็นผู้แปลคัมภีร์ออกมาก่อนในภายหลังจื่อเยวี่ยนจึงได้ทำการเสริมแต่งเนื้อหา และลั่วเหยียน ได้ทำการเพิ่มบทในภายหลัง” (แปลจากข้อความที่อ้างอิงจาก Han, 2008, pp. 182-190) ¹⁷ ทั้งนี้ พระจื่อเยวี่ยน (智圓 ค.ศ. 976-1022) เป็นพระมหายานนิกายเทียนไท่ที่ได้รับอิทธิพลจากเซน ทำให้เนื้อหาคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรที่ถูกแต่งเติมเนื้อหาเพิ่มเติมนั้นปรากฏหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหมยานนิกายเซนประกอบอยู่ด้วย ส่วนลั่วเหยียน (駱偃) นั้น เป็นนักการปกครองที่มีความสามารถทางอักษรศาสตร์ ที่น่าจะมีส่วนช่วยพระจื่อเยวี่ยนในการแต่งบทกลอนและอธิบายเพิ่มเติม ดังนั้นมีความเป็นไปได้อย่างมากว่าเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหมยานและนิกายเซนในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร เป็นส่วนที่ถูกเพิ่มเติมเข้ามาในภายหลัง จึงไม่อาจใช้เป็นเหตุผลในการปฏิเสธความมีอยู่หรือเนื้อหาดั้งเดิมของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรในยุคแรก ก่อนที่ท่านจื่อเขียนจะมาทำการปรับปรุงและเรียบเรียงใหม่ได้

แนวคิดของ Tang Yongtong ที่ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับดั้งเดิมมีหลักธรรมตรงกันกับของพระพุทธศาสนายุคต้นนั้น ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของพระมหาอานนท์ อานนโท ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับคัดลอกของพระมหาปิฎกโทโซ (ปริวรรตจากฉบับคัดลอกของเกาหลี่) กับเนื้อหาในพระสูตรฝ่ายบาลี พบว่าในจำนวน 42 บทของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรนั้น มีถึง 31 บทที่มีเนื้อหาเทียบเคียงได้กับคัมภีร์บาลี เช่น มหาปริณิพพานสูตร นิสสัย 4 ทสกัมมปถสูตร ทักขิณาวิภังคสูตร เกสปุตตสูตร (กาลามสูตร) ปฐมมรณัสสตีสูตร และธรรมบท เป็นต้น (พระมหาอานนท์ อานนโท, 2564, น. 109-157) ข้อสรุปนี้ชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาในคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรที่ตรงกันกับในพระสูตรบาลีนั้น เป็นเนื้อหาที่สามารถสืบย้อนกลับไปได้ถึงแนวคิดของพระพุทธศาสนาดั้งเดิม ¹⁸ โดยมีอัตราส่วนถึง 73 เปอร์เซ็นต์โดยประมาณ ทำให้เห็นว่าข้อพิพาทที่ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์ปลอมที่เกิดจากการคัดลอกแนวคิดของปรัชญาจีนมารวบรวมเป็นคัมภีร์ใหม่นั้นไม่น่าหนักมากพอ

การอภิปรายผล

¹⁷ เนื้อความต้นฉบับ 迦葉、竺法譯於前，智圓訓於中，駱偃序於後。(杭州六和塔現存有南宋紹興二十九年石刻《四十二章經》)

¹⁸ งานวิจัยเปรียบเทียบคัมภีร์ 2 สายการสืบทอด ซึ่งในที่นี้คือคัมภีร์แปลจีนโบราณและคัมภีร์บาลีของฝ่ายเถรวาท หากมีเนื้อหาที่ตรงกัน ในทางทฤษฎีถือว่ามีความเป็นไปได้สูงที่จะเป็นคำสอนตั้งแต่ครั้งพุทธกาล (พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, 2559, น. 1-33)

จากหลักฐานที่แสดงข้างต้นทำให้เห็นว่า ประเด็นข้อพิพาทเรื่องคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเป็นคัมภีร์ปลอมนั้น มาจากข้อสงสัยของตำนานที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรในจีน รวมไปถึงหลักฐานเรื่องสำนวน ภาษาที่มีความสละสลวยมากเกินไปกว่าความสามารถทางภาษาจีนของพระภิกษุชาวต่างชาติในยุคแรก ๆ และเรื่อง เนื้อหาของคัมภีร์ที่มีแนวคิดของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน แนวคิดแบบเซน และแนวคิดของปรัชญาจีนแทรกอยู่ ปัญหาเหล่านี้ถูกตีตกไปจากหลักฐาน 2 ส่วน คือ 1) หลักฐานจากคัมภีร์ที่บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา และคัมภีร์บันทึกประวัติศาสตร์ของทางราชการ 2) หลักฐานจากการวิเคราะห์ เปรียบเทียบฉบับคัดลอกต่าง ๆ ของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร ทั้งทางด้านโครงสร้าง สำนวนภาษา และเนื้อหาของคัมภีร์

จากการสืบค้นหลักฐานบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ สรุปได้ว่า ความเชื่อตามตำนานความฝันของจักรพรรดิอันหมิง ระบุว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกแปลขึ้นตั้งแต่รัชสมัยของจักรพรรดิอันหมิง คือในช่วง ค.ศ. 57-75 แต่ยังขาดหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงนี้ เนื่องจากมีหลักฐานจากบางบันทึกที่ระบุไม่ตรงกัน เช่น ปัญหาเรื่องชื่อของผู้นำคณะทูตเป็น “จางเชียน” หรือ “ชายอิน” เป็นต้น แต่เมื่ออาศัยหลักฐานจากบันทึกทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ประกอบ จะสามารถสืบย้อนเวลากลับไปได้ไกลที่สุดเพียงแค่ยุคของท่านเซียงข่าย ที่นำมาอนุมานได้ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรเกิดการถ่ายทอดแพร่หลายตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 166 แล้วเท่านั้น แต่ช่วงเวลานี้ก็ยังอยู่ในช่วงของยุคราชวงศ์ฮั่น ไม่ใช่ยุคหลังจากนี้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบฉบับคัดลอกต่าง ๆ ของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตร สรุปได้ว่า ฉบับคัดลอกคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรถูกพัฒนาปรับปรุงและคัดลอกต่อมาตามยุคสมัย โดยมีข้อสันนิษฐานจากนักวิชาการหลายท่าน ระบุว่า คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับแปลในยุคราชวงศ์ฮั่น ซึ่งเป็นฉบับดั้งเดิมที่แปลโดยพระภิกษุชาวต่างชาติ (อาจเป็นพระภิกษุปะ-มาตังคะหรือพระธรรมรัตน์ะ ยังไม่สามารถสรุปได้ เพราะมีหลักฐานไม่เพียงพอ) ได้สูญหายไปแล้ว อาจมีสาเหตุมาจากภาษาที่แปลไม่สละสลวย ทำให้ไม่ได้รับความนิยมในการท่องจำหรือคัดลอกสืบทอด หรืออาจถูกทำลายไประหว่างเหตุการณ์จลาจลและการย้ายเมืองในสมัยราชวงศ์ฮั่น แต่ฉบับที่ถูกปรับปรุงโดยท่านจื่อเชียนมีสำนวนภาษาสละสลวยมากกว่า จึงได้รับความนิยมและถูกคัดลอกสืบทอดมา หลักฐานสนับสนุนเพิ่มเติมระบุว่า คัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับคัดลอกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายนั้น ถูกเพิ่มเติมเนื้อหาของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและแนวคิดปรัชญาจีนเข้าไป แต่ฉบับคัดลอกของเกาหลีที่มีความใกล้เคียงกับฉบับดั้งเดิมมากกว่านั้น มีแนวคิดใกล้เคียงกับคัมภีร์พระพุทธศาสนาฝ่ายบาลีมาก ทำให้สามารถสรุปได้ว่าคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับดั้งเดิม เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมแนวคิดสำคัญหลักของพระพุทธศาสนาดั้งเดิมเอาไว้จริง โดยที่ยังไม่มีแนวคิดของฝ่ายมหายานปรากฏอยู่ ซึ่งหลักฐานสำคัญเหล่านี้พระภิกษุชาวต่างชาติที่เป็นผู้รวบรวมน่าจะเห็นว่าเป็นหัวใจสำคัญและเป็นเนื้อหาเบื้องต้นที่เหมาะสมกับคนใหม่ที่ไม่เคยรู้จักพระพุทธศาสนามาก่อน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ข้อสรุปจากการเรียบเรียงและวิเคราะห์หลักฐานคัมภีร์เท่าที่ที่ค้นพบในปัจจุบัน ในอนาคตหากมีการค้นพบหลักฐานอื่นที่มีน้ำหนักมากกว่า อาจทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับอายุ สำนวน และเนื้อหาของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรที่ชัดเจนกว่านี้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. จากการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ สามารถสืบย้อนช่วงอายุของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับดั้งเดิมกลับไปได้ถึงยุคราชวงศ์ฮั่น คือประมาณ ค.ศ. 166
2. จากการศึกษาพัฒนาการของฉบับคัดลอกคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรด้านสำนวนภาษา พบว่าฉบับคัดลอกที่พบในปัจจุบันมีสำนวนภาษาที่แตกต่างจากฉบับดั้งเดิม ดังนั้นประเด็นปัญหาเรื่องสำนวนภาษาไม่อาจนำมาพิพาทความเก่าแก่ของคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรฉบับดั้งเดิมได้
3. จากการศึกษาพัฒนาการของฉบับคัดลอกคัมภีร์สี่สิบสองบทสูตรด้านเนื้อหา พบว่าฉบับคัดลอกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายนั้น ถูกเพิ่มเติมแนวคิดของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและปรัชญาจีนเข้าไป ในขณะที่ฉบับคัดลอกของเกาหลีที่มีความใกล้เคียงกับต้นฉบับดั้งเดิมมากกว่านั้น มีแนวคิดเหมือนกับคัมภีร์พระพุทธศาสนาเดิม และไม่พบแนวคิดของมหายานหรือปรัชญาจีนแต่ประการใด

อักษรย่อ

- T Taisho Tripitaka Publication Association (Taishō Issaikyō Kankō kai 大正一切經刊行會). (1962). *Taishō Revised Tripiṭaka (Taishō Shinshū Daizōkyō)* 大正新脩大藏經 Vol. 17, 50, 52, 55. Tokyo: Taishō Issaikyō Kankōkai.
- คัมภีร์จีนฉบับ Taishō Shinshū Daizōkyō จะระบุ เล่มที่.หน้า.แถว เลขบรรทัด เช่น T01.251.b14-23 คือ เล่มที่ 1 หน้าที่ 251 แถว b (แถวกลาง) บรรทัดที่ 14-23

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย. (2559). การวิจัยเชิงคัมภีร์: กรณีศึกษา “อัมมจักกัปปวัตตนสูตร”. *ธรรมธาราวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา* 2(1), 1-33.
- พระมหาอานนท์ อานนโท. (2564). *คัมภีร์ 42 บท ปฐมคัมภีร์พระพุทธศาสนาพากย์จีน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การแปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาไทย-จีน มูลนิธิพุทธรังษี.
- เมธี พิทักษ์ธีระธรรม, ปิยาภรณ์ ว่องวรารากร, และ พรพิมล ศรีหมอก. (2563). ชีวประวัติพระคังเซียงฮยู่ ในคัมภีร์เกาเจิงจ้วนแปล (1): การอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระคังเซียงฮยู่ ในรัชสมัยพระเจ้าซุนกวน ยุคสามก๊ก. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* 27(2), 104-138.
- วิไลพร สุจริตธรรมกุล, เมธี พิทักษ์ธีระธรรม, และ ประภากร พนัสดิษฐ์. (2565). รายงานการวิจัยเรื่อง “การถอดความและการศึกษาวิเคราะห์ชีวประวัติพระสมณะบนเส้นทางสายไหม: กรณีศึกษาคัมภีร์เกาเจิงจ้วนในหมวดพระผู้แปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคราชวงศ์ฮั่นถึงราชวงศ์เว่ย.”.
- Xu Weijie and Jiang Nannan. (2564). “การเรียนรู้” ในการเรียนการสอนวิชาการแปลไทย-จีน กรณีศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. *ศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 16(2), 18-29.

- Chen, Y. (陳垣). (1978). 陳援菴先生來書. 台北: 大乘文化出版社.
- Fang, L. (方立天). (2001). 中國佛教簡史. 北京: 宗教文化出版社.
- Han, J. (韓劍英). (2008). “宋初孤山智圓《四十二章經》正義.” 佛學研究. 182-190.
- Hu, S. (胡適). (1978). “《四十二章經》考.” 現代佛教學術叢刊. 台北: 大乘文化出版社.
- Lan, T. (蘭天). (2003). “《四十二章經》版本考釋.” 人文雜誌 (05), 151-154.
- Liang, Q. (梁啟超). (1978). “《四十二章經》辨偽.” 現代佛教學術叢刊. 台北: 大乘文化出版社.
- Liang, Q. (梁啟超). (2001). 佛學研究十八篇. 上海: 上海古籍出版社.
- Lu, C. (呂澂). (1978). “《四十二章經》的抄出年代.” 現代佛教學術叢刊. 台北: 大乘文化出版社.
- Maspero, H. (1910). Le songe et l'ambassade de l'empereur Ming, étude critique des sources. *BEFEO* X. 95-130.
- Taiwan great diary. [cited 2022, July 2]. Retrieved from https://twgreatdaily.com/gAlaqW4BMH2_cNUgyiMk.html.
- Tang, Y. (湯用彤). (1997). 漢魏兩晉南北朝佛教史. 北京: 北京大學出版社.
- Tang, Y. (湯用彤). (2008). 漢魏兩晉南北朝佛教史. 武漢: 武漢大學出版社.
- Taisho Tripitaka Publication Association (Taishō Issaikyō Kankōkai 大正一切經刊行會). (1962). *Taishō Revised Tripiṭaka (Taishō Shinshū Daizōkyō 大正新脩大藏經)* Vol. 17, 50, 52, 55. Tokyo: Taishō Issaikyō Kankōkai.
- Wang, W. (王維誠). (1978). 《四十二章經》道安經錄闕載原因. 台北: 大乘文化出版社.
- Yang, W. (楊維中). (2016). “《四十二章經》新考.” 佛教研究 (2), 83-89.

การสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักศึกษาเวียดนาม Constructing Culture-based Reading Materials to Improve Reading Skill of the Vietnamese Students

นิธอร พรอำไพสกุล (Nition Pornumpaisakul)

สุภค มหาวรากร (Supak Mahavarakorn)

ผกาศรี เย็นบุตร (Phagasri Yenbutra)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Thailand

Nguyễn Thị Loan Phúc

Faculty of Oriental Studies, University of Social Sciences and Humanities-

Vietnam National University, Vietnam

Nguyễn Kiều Yến.

Faculty of Japanese-Korean-Thai, University of Foreign Language Studies-

The University of Danang, Vietnam

E-mail: nition@g.swu.ac.th

Received: September 25, 2022, Revised: October 29, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาเวียดนามมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยสร้างเครื่องมือจำนวน 9 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 สวัสดิ์ หน่วยที่ 2 ตักบาตร หน่วยที่ 3 วัด หน่วยที่ 4 จอบ หน่วยที่ 5 ดินสอพอง หน่วยที่ 6 ยาดมส้มโอมือ หน่วยที่ 7 ดอกมะลิ หน่วยที่ 8 ส้มตำ และ หน่วยที่ 9 กลัวยาย จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านแล้วจึงนำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชาวเวียดนาม ระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาเอกไทยศึกษา ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities - Vietnam National University, Ho Chi Minh City) จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า บทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาเวียดนามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยบทอ่านวัฒนธรรม คำศัพท์ และวัฒนธรรมเวียดนาม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนามที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน โดยใช้ภาษาเวียดนามอธิบายบางส่วน บทอ่านนี้ทำให้นักศึกษาเวียดนามมีความรู้เพิ่มเติมด้านวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมเวียดนาม รู้หลักการอ่านและสามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยมีค่าประสิทธิภาพ ($E1=93.49/E2=85.5$) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาเวียดนามเข้าใจวัฒนธรรมไทย หลักการอ่านภาษาไทย และได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามผ่านบทอ่านที่เป็นความรู้เรื่องวัฒนธรรมของสองประเทศ บทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาเวียดนามนี้จึงสามารถนำไปใช้ป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้

นักศึกษาเวียดนาม และมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนาม

คำสำคัญ: บทอ่านเชิงวัฒนธรรม นักศึกษาเวียดนาม

Abstract

The research aimed to construct culture-based reading materials for the Vietnamese students. The research tool comprises 9 units: Unit 1 Sawasdee (Greeting), Unit 2 Food Offerings to the Buddhist Monks, Unit 3 Wat (Buddhist Temple), Unit 4 Ngorb (Farmer's Woven Hat), Unit 5 Din Sor Phong (White Clay), Unit 6 Yaa Dom Som Oh Mua (Citrus Inhaler), Unit 7 Dok Mali (Jasmine Flower), Unit 8 Som Tam (Green Papaya Salad) and Unit 9 Kluay Haii (Lost Banana). The research :her constructed and developed the tools according to expert advice. Twenty one second year undergraduate Vietnamese students studying Thai Studies at the University of Social Sciences and Humanities - Vietnam National University, Ho Chi Minh City were selected for the trial. The findings showed that culture-based reading materials constructed for the Vietnamese students contained content about Thai culture and vocabulary, and Vietnamese culture. The contents of Thai and Vietnamese cultures were related. The study showed that the reading materials helped the students understood more about Thai and Vietnamese cultures. They knew how to read and were able to do exercises on reading Thai language with the efficiency of E1/E2 at 93.49/85.5. This demonstrates that the students understood Thai culture, and their Thai language reading skills have improved. The study showed that the basic culture-based reading materials could be used in the learning and teaching of Thai language to Vietnamese students. These materials could play an important role in developing a better understanding between Thai and Vietnamese cultures.

Keywords: Culture-Based Reading Materials, Vietnamese Students

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้านไวยากรณ์หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของภาษา เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์และโอกาส สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติของสังคมในวาระต่าง ๆ เพราะมีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม สถานภาพ และบทบาทในสังคมของบุคคล (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2532, น.3) การเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศจึงควรเน้นด้านเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีและเข้าใจลักษณะร่วมและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม สื่อการสอนด้านวัฒนธรรมจึงมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ดังที่ นวลทิพย์ เพิ่มเกษร (2547, น.269) กล่าวว่า “วัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน

จากการเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย เพราะเมื่อผู้เรียนเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในขณะที่เรียนภาษาแล้ว เขาย่อม เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติตน ซึ่งส่งผลให้ผู้สอน และผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน”

วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในปัจจุบัน เพราะเป็นเรื่องของบริบทและเนื้อหาของการสื่อสารทุกรูปแบบที่เชื่อมโยงสู่การเปรียบเทียบและเปรียบเทียบวัฒนธรรม รวมทั้งบริบททางวัฒนธรรม และวิธีที่แท้จริงในการเชื่อมโยงผู้เรียนสู่ภาษาเป้าหมาย วัฒนธรรมเป็นแก่นของการเรียนรู้ภาษา มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาต่างประเทศเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามบริบททางวัฒนธรรม สามารถเชื่อมโยงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายกับวัฒนธรรมภาษาแม่ของผู้เรียน (Lange & Paige, 2003, p.xi)

การศึกษาวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยจึงทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะภาษาสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรม สะท้อนแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย การเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมจะทำให้เข้าใจซึ่งกันและกัน

การสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาเวียดนาม จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมและยอมรับความแตกต่างของกันและกันในการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ทั้งยังเป็นการสนับสนุนการผลิตตำรา แบบเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาเวียดนาม

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ One-Shot Case Study (ประสาธน์ เณียงเฉลิม, 2556, น.120) มุ่งเน้นการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียวคือ นักศึกษาเวียดนาม โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาเวียดนามระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาเอกไทยศึกษา และได้รับการสนับสนุนจากกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พบว่ามีมหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities - Vietnam National University, Ho Chi Minh City) แห่งเดียวที่มีนักศึกษาเรียนวิชาเอกไทยศึกษาที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับเครื่องมือที่จะใช้วัด กล่าวคือกลุ่มเป้าหมายได้เรียนเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย เช่น วิถีชีวิต สังคม วรรณกรรม และประเทศไทยในปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายมุ่งเน้นการศึกษาวรรณคดีไทย และมีคุณสมบัติสอดคล้องกับเครื่องมือที่จะใช้ในการทดลอง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นนักศึกษาชาวเวียดนามระดับปริญญาตรีซึ่งศึกษาวิชาเอกไทยศึกษา ภาควิชาไทยศึกษา คณะตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities - Vietnam National University, Ho Chi Minh

City) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 21 คน การวิจัยครั้งนี้จึงใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบ One-Shot Case Study มุ่งเน้นการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาเวียดนามกลุ่มนี้เท่านั้น และใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับประเมินประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาเวียดนาม ได้แก่ บทอ่านเชิงวัฒนธรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

1. บทอ่านเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามจำนวน 9 หน่วย มีวิธีการคัดเลือกเนื้อหาและวิธีการสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยให้นักศึกษาเวียดนาม ดังนี้

1. ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเรื่อง และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างบทอ่านสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ได้แก่ เทคนิคการสอนภาษาไทยให้นักศึกษาเวียดนาม มหาวิทยาลัยฮานอย (Tran Cam, 2559, น. 19-33) การสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างประเทศ (นวลทิพย์ เพิ่มเกษร, 2547, น. 268-278) การสอนทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยแก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ (นวลทิพย์ เพิ่มเกษร, 2552) รายงานการวิจัยเรื่องกลวิธีบางประการในการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ: วิเคราะห์จากแบบเรียนภาษาไทยพื้นฐาน 8 เล่ม (นวลทิพย์ เพิ่มเกษร, 2558, น. 113-154) ประสบการณ์การสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน: มหาวิทยาลัยต้าหลี่ มณฑลยูนนาน (บรรพต ศิริชัย, 2558, น.92-101) การสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐเกาหลี: แนวคิดการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ (พัทธยา จิตต์เมตตา, 2558, น.104-114) สถานภาพการสอนภาษาไทยในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (มีชัย เอี่ยมจินดา, 2550, น.28-32) สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย, 2542) การพัฒนาชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับอารยธรรมไทย โดยใช้บทเพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาเวียดนาม (พัสวรรณ ศรีลาน และ นิธิอร พรอำไพสกุล, 2562, น. 10-20) Văn hóa ẩm thực phố Hiến (Dương Thị, 2017) Văn hóa tâm linh (Nguyễn Đăng, 1996) Văn hóa Việt Nam (Trần Quốc, 2013) Văn minh Trà Việt (Trịnh Quang, 2012)

2. กำหนดเกณฑ์การเลือกคำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยภาคกลางเพื่อสร้างเนื้อหาวัฒนธรรมจากสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง จำนวน 9 หมวด ได้แก่ หมวดความเชื่อและประเพณี หมวดเครื่องมือเครื่องใช้ หมวดประวัติศาสตร์การปกครองและสังคม หมวดอาหารการกิน หมวดการแต่งกายและเครื่องประดับ หมวดสุขภาพอนามัย หมวดภาษา หมวดวรรณกรรม และหมวดศิลปกรรม

3. ทศนศึกษา ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเพื่อเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมเวียดนามที่คล้ายหรือมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทย ศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเวียดนามเพื่อนำไปเขียนเป็นเกร็ดความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนชาวเวียดนามเข้าใจเนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยมากขึ้น

จากทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยสร้างเนื้อหาของบทอ่านเชิงวัฒนธรรมแต่ละหน่วย โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนามเพื่อเป็นเกร็ดความรู้ที่ดึงดูดความสนใจของนักศึกษาเวียดนาม รวมถึงการออกแบบเนื้อหาวิธีการอ่าน

ภาษาไทยเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแบ่งเนื้อหาแต่ละหน่วยเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทอ่านวัฒนธรรม ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมเวียดนาม และส่วนที่ 3 การอ่านภาษาไทย ทั้งหมดจำนวน 9 หน่วยการเรียนรู้ โดยต้องเหมาะสมกับผู้เรียนชาวเวียดนามที่กำลังเรียนภาษาไทยในระดับต้น ดังนี้

1. หมวดความเชื่อและประเพณี ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “ตักบาตร” เพราะเป็นประเพณีที่นักศึกษาเวียดนามต้องรู้เพื่อความเข้าใจวิถีชีวิตและสังคมไทยในวัฒนธรรมพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยเชื่อมโยงกับการนับถือศาสนาของชาวเวียดนาม

2. หมวดเครื่องมือเครื่องใช้ ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “งอบ” ซึ่งเป็นหมวกแบบไทย เพื่อให้นักศึกษาเวียดนามรู้จักงอบ วิธีการทำ แหล่งผลิต และการใช้งาน โดยเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับหมวกแบบเวียดนาม ซึ่งใช้ในวิถีชีวิตเช่นเดียวกับคนไทย

3. หมวดประวัติศาสตร์ การปกครอง และสังคม ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “วัด” ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคมไทย เชื่อมโยงกับการทำบุญ การตักบาตร การแต่งกายไปวัด และวันพระ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเมื่ออยู่ในสังคมไทย เนื้อหาเรื่องนี้ผู้วิจัยเชื่อมโยงกับดอกบัว ซึ่งเป็นดอกไม้สัญลักษณ์ของพุทธศาสนา และเป็นดอกไม้ประจำชาติของประเทศเวียดนามจะให้นักศึกษาเวียดนามเข้าใจได้ง่าย

4. หมวดอาหารการกิน ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหา “ส้มตำ” เพราะเป็นอาหารที่ชาวต่างชาติรู้จัก และมีลักษณะคล้ายยำแบบเวียดนาม

5. หมวดการแต่งกายและเครื่องประดับ ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “ดินสอพอง” เป็นแป้งโบราณของคนไทยสำหรับทาหน้า และร่างกาย หรือนำไปผสมเพื่อใช้เล่นน้ำประแป้งในวันสงกรานต์ ดินสอพองสามารถเชื่อมโยงกับ “แป้งหนู” ของเวียดนาม ซึ่งเป็นแป้งที่มีลักษณะคล้ายดินสอพองของไทย

6. หมวดสุขภาพอนามัย ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “ยาต้มส้มโอมือ” กล่าวถึงที่มา วิธีการใช้ วิธีการทำ ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญในยาต้มคือส้มโอมือ เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของนักศึกษาเวียดนามที่รู้จักและเคยเห็นส้มโอมือ เพราะที่ประเทศเวียดนามนิยมนำส้มโอมือถวายพระ

7. หมวดภาษา ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “คำทักทาย” เนื้อหากล่าวถึงคำว่าสวัสดี ซึ่งเป็นคำทักทายแบบคนไทย เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมการทักทายของชาวเวียดนาม

8. หมวดวรรณกรรม ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “กล้วยหอย” ซึ่งเป็นวรรณกรรมขนาดสั้นของวัฒน์ วรรณยางกูร มีเนื้อหากล่าวถึงกล้วยที่หายไป แสดงวิถีชีวิตของคนไทยที่ได้รับประทานกล้วย นอกจากนี้นักกล้วยยังเป็นผลไม้สำคัญของประเทศไทย ซึ่งที่ประเทศเวียดนามก็มีกล้วย และใช้กล้วยเป็นส่วนประกอบสำคัญของอาหาร เช่น แหนมเนือง เป็นต้น

9. หมวดศิลปกรรม ผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาเรื่อง “ดอกมะลิ” เพราะเป็นดอกไม้ไทยที่ปรากฏในการประดับตกแต่ง งานฝีมือ ซึ่งดอกมะลิมิในวัฒนธรรมของนักศึกษาเวียดนาม

จากนั้นผู้วิจัยได้เรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหา และกำหนดรายละเอียดของเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการอ่าน โดยมีโครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย บทอ่านวัฒนธรรมไทย คำศัพท์สำคัญ ความรู้เพิ่มเติม แบบฝึกหัดจากบทอ่าน วัฒนธรรมเวียดนาม หลักการอ่านภาษาไทย แบบฝึกการอ่านภาษาไทย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเนื้อหาการเรียนรู้และองค์ประกอบในแต่ละบทของเครื่องมือ

หน่วยการเรียนรู้	เกณฑ์การคัดเลือก	ความรู้เพิ่มเติม	วัฒนธรรม เวียดนาม	การอ่านภาษาไทย
1. สวัสดิ์	อยู่ในหมวดภาษา	ผู้แต่งตำราหลัก ภาษาไทย	คำทักทายของชาว เวียดนาม และ วัฒนธรรมการ ทักทายของชาว เวียดนาม	การอ่านอักษรนำ
2. ตักบาตร	อยู่ในหมวดความเชื่อ และประเพณี	ศาสนาในประเทศ เวียดนาม	การนับถือศาสนา ของชาวเวียดนาม	การอ่านออกเสียงคำที่มี มาตราตัวสะกดแม่กด
3. วัด	อยู่ในหมวด ประวัติศาสตร์ การปกครอง และสังคม	วันพระ	ดอกไม้ประจำชาติ เวียดนาม ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ของ พุทธศาสนา	การอ่านออกเสียงคำที่มี เครื่องหมาย ทัณฑฆาต หรือการันต์
4. งอบ	อยู่ในหมวดเครื่องมือ เครื่องใช้	กระจาด	หมวกแบบเวียดนาม วิธีการใช้งาน และ วัสดุ	การอ่านออกเสียงคำที่มี มาตราตัวสะกด แม่กบ
5. ดินสอพอง	อยู่ในหมวดการ แต่งกายและ เครื่องประดับ	จังหวัดลพบุรีที่เป็น แหล่งผลิตดินสอ พอง	แป้งหนูที่มีลักษณะ คล้ายกับดินสอพอง ของไทย	การอ่านออกเสียงคำที่ ควบกล้ำ หรือคำที่มี พยัญชนะต้น 2 ตัว
6. ยาดมส้มโอมีอ	อยู่ในหมวดสุขภาพ อนามัย	ความสำคัญของ สมุนไพรไทย	ส้มโอมีอในประเทศ เวียดนาม	การอ่านออกเสียงคำที่มี สระอะ หรือคำประ วิสรรชนีย์
7. ดอกมะลิ	อยู่ในหมวดศิลปกรรม	พวงมาลัย	ชาดอกมะลิของ เวียดนาม และ สรรพคุณของชา ดอกมะลิ	การอ่านออกเสียงคำที่มี มาตราตัวสะกด แม่เกย
8. ส้มตำ	อยู่ในหมวดอาหารการ กิน	ความหมายของ ส้มตำ	ยำแบบเวียดนาม	การอ่านออกเสียงคำที่มี สระ โ-ะ
9. กล้วยหาย	อยู่ในหมวดวรรณกรรม	ชนิดของกล้วยใน ประเทศไทย	กล้วยของประเทศ เวียดนาม	การอ่านออกเสียงคำที่มี สระประสม ัว

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน จำนวน 9 ชุด ชุดละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 90 ข้อ เป็นข้อสอบ
ปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน จำนวน 1 ชุด จำนวน 50 ข้อ เป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญก่อนจะนำบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนาม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยแบ่งการประเมินเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ โดยใช้แบบสอบถาม 5 ระดับ ตามแนวคิดของ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2557, น.202)

2. นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมทั้ง 4 ด้านเพื่อประเมินคุณภาพ

3. ผู้วิจัยนำผลการประเมินคุณภาพของเครื่องมือมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อประเมินคุณภาพหนังสือโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนาม จำนวน 9 หน่วย

รายการประเมิน	คะแนนจาก			$\bar{X}$	S.D	ระดับ คุณภาพ
	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3			
1. ด้านเนื้อหา						
1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	5	4	5	4.66	0.58	ดีมาก
1.2 มีความถูกต้องทางวิชาการ	4	4	5	4.33	0.58	ดี
1.3 การอธิบายเนื้อหาชัดเจน	4	5	5	4.66	0.58	ดีมาก
1.4 จัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมกับวัยและระดับความรู้ของ ผู้เรียนชาวต่างชาติ (นักศึกษาเวียดนาม ชั้นปีที่ 2)	4	4	5	4.33	0.58	ดี
2. ด้านภาษา						
2.1 ภาษาที่ใช้อ่านเข้าใจง่าย	4	4	5	4.33	0.58	ดี
2.2 ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับระดับของผู้อ่าน	4	4	5	4.33	0.58	ดี
3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้						
3.1 มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	5	4	5	4.66	0.58	ดีมาก
3.2 มีความง่าย – ยากเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4	4	5	4.33	0.58	ดี
3.3 คำถามชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหา	4	4	4	4	0	ดี
4. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ						
4.1 ให้ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่ผู้เรียน	5	5	5	5	0	ดีมาก
4.2 เป็นสื่อในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ	4	5	5	4.66	0.58	ดีมาก
4.3 ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะการอ่านให้กับผู้เรียน ชาวต่างชาติ	4	5	5	4.66	0.58	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	4.25	4.33	4.91	4.49	0.51	ดี

จากตารางที่ 2 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเครื่องมือโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินพบว่าด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับดีมาก และรายการประเมิน 3 ด้านอยู่ในระดับดี คือ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเครื่องมือวิจัยสามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมในระดับดี ($\bar{X} = 4.48$)

การทดลองและเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้วไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาเวียดนามที่เรียนวิชาเอกไทยศึกษา ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities - Vietnam National University, Ho Chi Minh City) จำนวน 21 คน ทำการทดลองระหว่างวันที่ 7-16 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ณ มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities - Vietnam National University, Ho Chi Minh City) วิทยาเขตตุ๊ก โดยให้บทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 9 หน่วย นักศึกษาเวียดนามทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียน 90 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน 50 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือโดยนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการหาประสิทธิภาพของบทอ่านเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะภาษาไทยให้นักศึกษาเวียดนาม โดยใช้สัญลักษณ์ตามแนวคิดของ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, น.9) เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ก่อนการทดลองและวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยพิจารณากับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นชาวเวียดนาม แม้เรียนวิชาเอกไทยศึกษาแต่มีความรู้ความสามารถไม่เท่ากับเจ้าของภาษาหรือผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเน้นการฝึกฝนทักษะการอ่านให้นักศึกษาเวียดนาม ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ E1/E2 อยู่ในระดับ 75/75 การกำหนดเกณฑ์ครั้งนี้เพื่อหาประสิทธิภาพของบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย และเพิ่มเติมความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยให้แก่ผู้เรียนชาวเวียดนาม สูตรที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพผู้วิจัยใช้ตามแนวคิดของ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, น.9) มีดังนี้

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ
คือ คะแนนรวมจากแบบทดสอบระหว่างเรียน

- A คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบระหว่างเรียนทุกหน่วยรวมกัน
N คือ จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\frac{\sum f}{B}}{A} \times 100$$

- เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
คือ คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
B คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
N คือ จำนวนผู้เรียน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนทั้ง 9 หน่วยเพื่อหาประสิทธิภาพ E1

ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนกับกลุ่มเป้าหมายเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 10 คะแนน คะแนนเต็ม 90 คะแนน เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของ E1 ผลการทดลองมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนหน่วยที่ 1-9 ของกลุ่มเป้าหมาย

คนที่	หน่วยที่ (คะแนนเต็ม 100)									ค่าเฉลี่ย
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	88	100	88	88	88	99	99	99	99	94.22
2	100	100	100	99	99	88	99	99	77	95.67
3	88	100	100	99	100	99	88	99	100	97.00
4	88	100	100	99	99	88	99	100	100	97.00
5	99	100	100	99	88	88	77	100	100	94.56
6	99	100	99	99	99	88	99	99	100	98.00
7	99	100	88	88	88	88	100	88	66	89.44
8	88	100	77	88	99	99	99	66	77	88.11
9	99	100	100	100	88	99	100	100	100	98.44
10	99	90	100	99	99	99	100	88	100	97.11
11	99	100	100	99	99	99	99	100	100	99.44
12	99	100	100	99	99	99	99	100	100	99.44
13	99	88	100	100	88	88	99	99	99	95.56
14	99	99	99	100	99	99	88	77	77	93.00

คนที่	หน่วยที่ (คะแนนเต็ม 100)									ค่าเฉลี่ย
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
15	77	99	77	88	99	88	77	99	77	86.78
16	77	100	99	99	88	99	88	99	99	94.22
17	55	66	66	77	77	77	77	66	66	69.67
18	99	100	99	99	99	55	99	99	88	93.00
19	55	55	0	0	0	0	0	0	0	55.00
20	88	99	99	100	99	99	99	100	77	95.56
21	0	0	100	99	100	88	100	100	100	98.14
$\sum x$	1739	1841	1791	1819	1794	1738	1785	1777	1702	1776.22
$\bar{X}$	91.53	96.90	94.26	95.74	94.42	91.47	93.95	93.53	89.58	93.49
E1										93.49

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยหาค่าเฉลี่ยทั้งหมดของนักศึกษาเวียดนามทุกคนพบว่าผ่านเกณฑ์ตัวแรก E1=75 แต่เมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่ามึนักศึกษาเวียดนามที่ไม่ผ่านค่าประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ (E1 = 75) ในบางหน่วยการเรียนรู้ซึ่งมีจำนวน 2 คน ได้แก่ คนที่ 19 และคนที่ 21 โดยนักศึกษาเวียดนามคนที่ 19 ไม่ผ่านเกณฑ์ตัวแรกในทุกหน่วย ส่วนนักศึกษาคนที่ 21 ไม่ผ่านเกณฑ์ตัวแรกในหน่วยที่ 1 สวัสดิ์ และหน่วยที่ 2 ตักบาตร อย่างไรก็ตาม ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย อยู่ระหว่าง 89 – 97 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมกันเท่ากับ 93.49 ซึ่งผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (E1 = 75)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนทั้ง 9 หน่วย เพื่อหาประสิทธิภาพตัวหลัง E2

ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 50 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน คะแนนเต็ม 100 คะแนน เพื่อหาค่าประสิทธิภาพของ E2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนของแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	คะแนนเต็ม 100 คะแนน	คิดเป็นร้อยละ
1	86	86.00
2	84	84.00
3	96	96.00
4	90	90.00
5	92	92.00

คนที่	คะแนนเต็ม 100 คะแนน	คิดเป็นร้อยละ
6	90	90.00
7	74	74.00
8	80	80.00
9	84	84.00
10	88	88.00
11	92	92.00
12	94	94.00
13	80	80.00
14	82	82.00
15	80	80.00
16	90	90.00
17	64	64.00
18	88	88.00
19	0	0
20	86	86.00
21	90	90.00
$\sum f$	1710	1710
$\bar{X}$	85.5	85.5
E2	85.5	85.5

จากตาราง 4 ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน E2 ได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามคิดเป็นร้อยละ 85.5 แสดงว่าหลังการเรียนรู้ 9 หน่วย กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 85.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน E2 ที่กำหนดไว้ที่ 75

นักศึกษาเวียดนามที่ทำคะแนนได้สูงสุดคือนักศึกษาคนที่ 3 ได้ 96 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96 จากการสัมภาษณ์นักศึกษาเวียดนามพบว่า นักศึกษาคนนี้ได้คะแนนสูงเพราะจดคำศัพท์ใหม่จากตัวบทเพราะเป็นสิ่งที่นักศึกษาสนใจมาก จากนั้นจึงนำคำศัพท์มาทบทวนความรู้และท่องคำศัพท์ในตัวบท ซึ่งบางอย่างนักศึกษาไม่สามารถค้นหาได้ในอินเทอร์เน็ต เนื้อหาของตัวบทสั้นพอดี จำได้ไม่ยาก โดยเฉพาะปรากฏคำศัพท์ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม ซึ่งเป็นสิ่งที่ชอบมากที่สุด ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบปรนัย ไม่ยากมาก ดังนั้นนักศึกษาคนที่ 3 จึงได้คะแนนสูงสุด

ส่วนนักศึกษาเวียดนามที่ทำคะแนนได้น้อยที่สุด และไม่ผ่านเกณฑ์ตัวหลัง ($E2 = 75$) มี 3 คน ได้แก่ คนที่ 7 คนที่ 17 และคนที่ 19

ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษา 3 คนพบว่า คนที่ 7 ได้คะแนน 74 คะแนน เนื่องจากตอนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนนักศึกษาไม่สบาย จึงทำให้เกิดอุปสรรคเมื่อทำแบบทดสอบ คนที่ 17 ได้คะแนน 64 คะแนน เนื่องจากจำคำศัพท์บางคำไม่ได้และบางครั้งสับสนคำที่มีความหมายคล้ายกัน นักศึกษาที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือคนที่ 19 ได้ 0 คะแนน เนื่องจากนักศึกษาค้นนี้เข้าเรียนในช่วงแรกในหน่วยที่ 1 และ หน่วยที่ 2 หลังจากนั้นนักศึกษาขอไม่เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากสุขภาพไม่แข็งแรง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยสรุปได้ว่า บทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 โดยประสิทธิภาพของคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบระหว่างเรียนคือ $E1 = 93.49$ คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียน $E2 = 85.5$ แม้ว่าคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบระหว่างเรียน แต่มีเหตุผลในเชิงการทดลอง ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนทั้งระยะในการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ตั้งแต่การอ่านหน่วยต้นๆ จึงทำให้จำไม่ได้ และลืมคำศัพท์บางคำ ทั้งนี้แบบทดสอบหลังเรียนเป็นการประมวลเนื้อหาวัฒนธรรมที่เรียนทั้ง 9 หน่วย และการอ่านภาษาไทยแบบทดสอบหลังเรียนที่นักศึกษาทำ จึงไม่ใช่แบบทดสอบที่นักศึกษาผ่านตาหรือเคยเห็นมาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบระหว่างเรียน แต่ก็ยังเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 75/75 โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ได้คะแนน 80 คะแนนขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าคะแนนที่แสดงว่านักศึกษาเวียดนามมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในระดับดี และตั้งใจทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

ภาพที่ 1 หน้าปก และบทอ่านเชิงวัฒนธรรม หน่วยที่ 2 ตักบาตร

คำศัพท์สำคัญ (Từ vựng quan trọng)			
	คำ	คำอ่าน	ภาษาเวียดนาม
1	กับข้าว	กับ - ข้าว	thức ăn
2	ขนม	ขะ - หมม	bánh
3	ข้าว	ข้าว	com
4	เจ้าครู	ข้าว - ครู	sáng sớm
5	ตอนเช้า	ตอน - ข้าว	buổi sáng
6	ตัก	ตัก	xới, múc
7	ตักบาตร	ตัก - บาตร	cúng dường
8	ตอด	ตอด	cởi
9	นิมนต์	นิ - มน	mời (dùng cho nhà sư)
10	บาตร	บาตร	binh bát (củ nhà sư)
11	บิณฑบาต	บิณ - ทะ - บาตร	khất thực (nhà sư)
12	ประณิธ	ประ - นิธ	lời mời, cầu thân
13	ปัจจุบัน	ปัด - จ - บัน	hiện tại, hiện nay
14	ผลไม้	ผล - สะ - ไม้	trái cây
15	พระสงฆ์	พระ - สง	nhà sư
16	พายเรือ	พาย - เรือ	chèo thuyền
18	รองเท้า	รอง - เท้า	giày, dép
19	ริมถนน	ริม - ตะ - ถนน	ven đường
20	ริมแม่น้ำ	ริม - แม - น้ำ	ven sông

18

19

ภาพที่ 2 คำศัพท์สำคัญ และความรู้เพิ่มเติม จากบทอ่านเชิงวัฒนธรรม หน่วยที่ 2 ตักบาตร

จดตอบคำถามจากบทอ่าน (Đọc bài và trả lời các câu hỏi sau)		วัฒนธรรมเวียดนาม (Văn hóa Việt Nam)	
1. ตักบาตร หมายถึงอะไร		การนับถือศาสนาของชนเวียดนาม (Tôn giáo của người Việt Nam)	
2. ตอนเช้าคนไทยมักทำอะไรที่ทำได้หลายใจ		ประเทศเวียดนามไม่มีศาสนาประจำชาติ คนเวียดนามนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และอื่นๆ โดยปฏิบัติตามศาสนาที่นับถือ คนที่นับถือศาสนาพุทธในวัด คนที่นับถือศาสนาคริสต์ในโบสถ์ และคนที่นับถือศาสนาอิสลามในมัสยิด ไม่แตกต่างจากในประเทศไทย	
3. คนไทยใส่บาตรที่ไหน		Việt Nam là một quốc gia không có quốc giáo. Người Việt Nam có thể theo đạo Phật, đạo Thiên Chúa giáo, đạo Hồi... Người Việt Nam theo đạo Phật thường đi chùa, theo đạo Thiên Chúa đi nhà thờ và người theo đạo Hồi đi Thánh Đường Hồi giáo. Nhìn chung không có sự khác biệt mấy so với Thái Lan.	
4. ถ้าคุณต้องการใส่บาตร คุณจะทำอย่างไร			
5. คนไทยใส่บาตรในบาตร			

20

21

ภาพที่ 3 คำถามจากบทอ่านเชิงวัฒนธรรม และวัฒนธรรมเวียดนามที่เชื่อมโยงกับเรื่องการตักบาตร

อ่านภาษาไทย (Đọc tiếng Thái)			
การอ่านออกเสียงคำที่มีมาตราตัวสะกด แม่กด (Đọc từ có phụ âm cuối là âm /-t/) ตัวสะกด คือ พยางค์ที่อยู่หลังสระ จัดเป็นกลุ่มตามเสียงตัวสะกด มี 8 กลุ่ม เมื่ออ่านต้องออกเสียงตัวสะกดร่วมกับสระ			
มาตรา แม่กด คือ พยางค์ที่ท้ายของพยางค์ที่มีเสียง /ต/ เป็นตัวสะกด เวลาอ่านออกเสียง ต ได้แก่ ค ต จ ช ซ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ท ธ พ ศ ช ส			
Phụ âm cuối là phụ âm đứng sau nguyên âm. Phụ âm cuối được chia thành 8 nhóm. Khi đọc sẽ đọc kết hợp với nguyên âm trước đó.			
Nhóm phụ âm cuối /-t/ là những từ có phụ âm đứng cuối là âm /-t/, bao gồm những phụ âm sau: ค ต จ ช ซ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ท ธ พ ศ ช ส			
ตัวอย่าง (ví dụ)			
พยางค์สะกด	คำ	คำอ่าน	ภาษาเวียดนาม
ค	มค	มค	con kiến
	กค	กค	cán
	ปค	ปค	đóng
ต	จค	จค	tâm trí
	สค	สค	động vật
	ชาค	ชาค	quốc gia

22

พยางค์สะกด	คำ	คำอ่าน	ภาษาเวียดนาม
จ	ตรวจ	ตรวจ	kiểm tra
	สูง	สูง	giống như
	ตำรวจ	ตำรวจ	công an
ช	ราช	ราช	hoàng, vương, long, chúa (con vật)
	พืช	พืช	thực vật
	เพชร	เพชร	kim cương
ซ	ก๊าซ	ก๊าซ	khí ga
	กฎ	กฎ	luật
	มงกุฏ	มง - กุฏ	vuong miện
ฎ	ปรากฏ	ปรากฏ	xuất hiện
	อิฐ	อิฐ	gạch
	อุฐ	อุฐ	lạc đà
ฏ	ครุฑ	ครุฑ	chim thần garuda
	วัฒนา	วัต - ทะ - นา	tiến triển
	รถ	รถ	xe
ฐ	สามาร	สา - มาค	có thể
	บาท	บาท	đơn vị tiền tệ Thái Lan
	แพทย์	แพค	bác sĩ

23

ภาพที่ 4 วิธีการอ่านภาษาไทย การอ่านออกเสียงคำที่มีมาตราตัวสะกด แม่กด

บทสรุป

บทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามแต่ละหน่วยแบ่งเป็นส่วนที่ 1 บทอ่านวัฒนธรรมและคำศัพท์ ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมเวียดนาม ส่วนที่ 3 หลักการอ่านภาษาไทย แบบฝึกการอ่านภาษาไทยและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้มีเกณฑ์ประสิทธิภาพทั้ง E1 และ E2 ตามที่กำหนดไว้คือ 75/75 โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนของ E1 มีคะแนนเฉลี่ย 93.49 หน่วยการเรียนรู้ที่ได้คะแนนสูงสุดคือหน่วยที่ 2 ตักบาตร มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 96.90 คะแนน หน่วยการเรียนรู้ที่กลุ่มเป้าหมายได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งหมายถึงมีเนื้อหาที่ยากที่สุด ได้แก่ หน่วยที่ 9 เรื่องกล้วยหาย ได้ค่าเฉลี่ย 89.58 คะแนน แสดงให้เห็นว่าบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเล่มนี้มีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากนักศึกษาเวียดนามจะได้รู้เรื่องวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมเวียดนามที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นวิธีการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศโดยใช้การเปรียบเทียบทางวัฒนธรรม นักศึกษาเวียดนามมีความพึงพอใจมากเพราะได้รับความรู้เพิ่มเติมด้านวัฒนธรรมเพิ่มวงศัพท์ ได้เปรียบเทียบวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมเวียดนาม ได้ฝึกอ่านภาษาไทย ทำแบบฝึกหัด และการตอบคำถามจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ทำให้เข้าใจเนื้อหาทางวัฒนธรรมและได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย ซึ่งตรงตามจุดมุ่งหมายการสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาเวียดนาม ที่ช่วยให้นักศึกษาชาวเวียดนามได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยจากการอ่าน และส่งเสริมความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ เมื่อกลุ่มเป้าหมายเรียนรู้หน่วยที่ 1 – 9 ทั้งหมดแล้วจึงทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ของบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนาม ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 85.5 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวหลังที่กำหนดไว้คือ E2 = 75

จากข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า บทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 75/75 โดยประสิทธิภาพของคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนคือ $E1 = 93.49$ คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน $E2 = 85.5$ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบระหว่างเรียนซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่ามีปัจจัยที่ทำให้คะแนนลดลง เช่น ผู้เรียนลืมนำคำศัพท์ การไม่ได้ทบทวนบทเรียน จึงอาจลืม แต่ค่าเฉลี่ยยังเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้คือ 75/75 โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ได้คะแนน 70 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับดี ผู้วิจัยพบว่าการสอนวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายโดยเปรียบเทียบวัฒนธรรมภาษาแม่ของผู้เรียนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนวัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ แสดงว่าบทอ่านเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักศึกษาเวียดนามช่วยเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวเวียดนามได้

การอภิปรายผล

จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ในหลายประเด็น ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ด้านภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของผู้เรียน เพราะนอกจากการได้รับความรู้เรื่องภาษาและวัฒนธรรมแล้ว จะได้ความคิดความรู้เรื่องวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน การใช้วิธีการเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศมองเห็นประเด็นทางวัฒนธรรม และช่วยให้ผู้สอนเตรียมเนื้อหาการสอนได้ถูกต้อง ระบุประเด็นความสนใจและทำให้ผู้เรียนจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์เพื่อสร้างองค์ความรู้ หรือสร้างความคิดรวบยอดได้ การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยเน้นเรื่องวัฒนธรรมจึงควรคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหา เพราะนักศึกษาชาวต่างชาติจะสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับประสบการณ์และทำความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมในภาษาที่สองได้ดีขึ้น เนื้อหาวัฒนธรรมเป็นเรื่องซับซ้อน และเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติจึงจำเป็นต้องรู้จักเข้าใจวัฒนธรรมของผู้เรียน จึงจะช่วยในการอธิบายเรื่องความเปรียบเทียบหรือเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมได้ ที่สำคัญคือความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันจะลดช่องว่างเรื่อง “ความไม่รู้” ซึ่งนำไปสู่ความคิดเห็นที่แตกต่างได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นเรื่องเฉพาะและละเอียดอ่อน จึงต้องมีวิธีการนำเสนออย่างถูกต้องและเหมาะสม

การเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับเบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอธิบายรายละเอียดเนื้อหาที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม จำเป็นต้องใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนแทรกการอธิบายเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสนุกกับการเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมมากขึ้น เช่นเดียวกับการเรียนทักษะทางภาษาต่างประเทศเบื้องต้นหรือพื้นฐาน อาจารย์ผู้สอนควรเป็นอาจารย์เจ้าของภาษาของผู้เรียน จึงจะทำให้การสื่อสารมีความรวดเร็วเข้าใจถูกต้องตรงกัน นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังเห็นถึงความแตกต่างและความเหมือนระหว่างภาษาแม่ของผู้เรียนกับภาษาเป้าหมาย ดังมีงานวิจัยสนับสนุนหลายเรื่อง เช่น การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐกัมพูชา (นัทธี เพชรบุรี และวรรณวิษา บัณคัม, 2560, น.57-68) แนวทางและข้อควรปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่นักศึกษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ (รัชดา ลาภใหญ่, 2559, น.37-47) และการสอนภาษาไทยเป็น

ภาษาที่สองสำหรับเด็กชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย (อภิรติ ไชยกาล, วรวรรณ เหมชะญาติ, และสร้อยสน สกลรักษ์, 2561, น.109-132)

การใช้ภาษาเวียดนามในการอธิบายเนื้อหาด้านวัฒนธรรม จึงทำให้นักศึกษาเวียดนามเข้าใจและได้รับความรู้ทางวัฒนธรรมไทยที่ถูกต้อง ประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ทำให้คล้ายคลึงกันในด้านสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อ ประเพณี ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่เป็น “รากร่วม” หากผู้สอนสามารถเชื่อมโยงให้ผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมได้ จะทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศสนุกและสร้างความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น ทั้งยังช่วยลดช่องว่างเรื่องความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของเวียดนาม ทำให้เข้าใจวัฒนธรรมไทยและเห็นภาพชัดเจน ส่งผลต่อความเข้าใจในการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสอดคล้องกับวิธีการเปรียบเทียบทางภาษาของผู้เรียน (Contrastive Analysis) ซึ่งใช้ในเรื่องการสอนภาษา ผู้วิจัยนำมาปรับใช้กับเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยพบว่ามีความสำคัญมากในกระบวนการสอนลักษณะความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมเวียดนาม ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาเวียดนามเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมเร็วขึ้น

เนื้อหาด้านวัฒนธรรมจึงสามารถสอดแทรกให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศเรียนได้ตั้งแต่ระดับต้น แต่ผู้สอนต้องหาเทคนิคและเนื้อหาในการนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศอย่างเข้าใจบริบทวัฒนธรรมด้วย การสร้างบทอ่านเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาชาวเวียดนามในครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่ว่า “การเรียนรู้ภาษาควบคู่กับวัฒนธรรม”

ข้อเสนอแนะ

ศึกษาวิจัยและพัฒนาบทอ่านวัฒนธรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะด้านสำหรับผู้เรียนชาวเวียดนาม

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

บทอ่านเชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้เรียนชาวเวียดนามเป็นสื่อการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยจากการอ่าน และส่งเสริมความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนชาวเวียดนาม

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-20.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (2547). การสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างประเทศ. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 4 (พฤศจิกายน), 268-278.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (2552). *การสอนทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยแก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี.

- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (2558). รายงานการวิจัยกลวิธีบางประการในการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศวิเคราะห์จากแบบเรียนภาษาไทยพื้นฐาน 8 เล่ม. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 12(พฤศจิกายน), 113-154.
- นัทธี เพชรบุรี และวรรณวิชา ปั่นคุ้ม. (2560). การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐกัมพูชา. *วารสาร มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(1), 57-68.
- บรรพต ศิริชัย. (2558). ประสบการณ์การสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน: มหาวิทยาลัยต้าหลี่ มณฑลยูนนาน. ใน สุภัค มหาวรากร (บ.ก.), *การประชุมวิชาการระดับชาติ “ภาษา วรรณคดีไทย และการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ: การเรียนรู้และสร้างสรรค์ จากสังคมไทยสู่สังคมโลก” ครั้งที่ 2*. (น. 92-101) กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัทธยา จิตต์เมตตดา. (2558). การสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐเกาหลี: แนวคิดการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ. ใน สุภัค มหาวรากร (บ.ก.), *การประชุมวิชาการระดับชาติ “ภาษา วรรณคดีไทย และการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ: การเรียนรู้และสร้างสรรค์ จากสังคมไทยสู่สังคมโลก” ครั้งที่ 2*. (น. 104-114) กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- พัสวรรณ ศรีลาน และนิธอร พรอำไพสกุล. (2562). การพัฒนาชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับอารยธรรมไทยโดยใช้บทเพลงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาเวียดนาม. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 21(1), 10-20.
- พิสนุ พงศรี. (2557). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธการพิมพ์.
- มีชัย เอี่ยมจินดา. (2550). สถานภาพการสอนภาษาไทยในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. *วารสารวิชาการ*, 10 (3), 28-32.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 1-15*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- รัชดา ลาภใหญ่. (2559). แนวทางและข้อควรปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่นักศึกษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 12(21), 37-47.
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). *การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรดี ไชยกาล, วรพรรณ เหมชะญาติ, และสร้อยสน สกลรักษ์. (2561). การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับเด็กชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 14(1), 109-132.
- TU, Tran Cam. (2016). Thai teaching technique for Vietnamese students, Hanoi University. Edited by Supak Mahavarakorn. The Proceedings of the 3rd National Academic Conference: The Thai teaching in Asia. Thai and Oriental Language Department, Faculty of Humanites, Srinakharinwirot University; Thailand: Santisiri.
- Dale, L. Lange, & Paige, R.Michael. (Eds.). (2003). *Culture as the core: perspectives on culture in second language learning* (3rd ed.). Connecticut: Information Age Publishing Inc.
- Duy, Nguyễn Đăng. (1996). *Văn hóa tâm linh*. In lần thứ 2. Hà Nội: NXB Hà Nội.

Dũng, Trịnh Quang. (2012). *Văn minh Trà Việt*. Hà Nội: NXB Phụ Nữ.

Vượng, Trần Quốc. (2013). *Văn hóa Việt Nam*. Hà Nội: NXB Thời Đại.

Cẩm (Chủ biên), Dương Thị. (2017). *Văn hóa ẩm thực phố Hiến (Nghiên cứu)*. Hà Nội: NXB Hội Nhà Văn.

**การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน
เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ**
**Creation of folk performing arts festival by community participation to
improve the local economy of Bang Saotong District, Samutprakarn**

ไจบุญ แยมยิม (Jaiboon Yamyim)

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Huachiew Chalermpraket University

E-Mail: patgolf23@hotmail.com

Received: September 26, 2022, Revised: November 7, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านของตำบลศีรษะจรเข้ใหญ่ 2. ศึกษาแนวทางและสร้างสรรคการจัดเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวตำบลศีรษะจรเข้ใหญ่ และ 3. เพื่อประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI) วิธีการดำเนินการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม การถอดบทเรียนและการคืนข้อมูลสู่ชุมชน ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาหลัก คือ สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ทำให้หลายพื้นที่ไม่สามารถทำการแสดงได้ เจ้าภาพแจ้งเลื่อนหรือยกเลิก ปัญหารอง คือ ขาดการสื่อสารการตลาด ความนิยมชมการแสดงพื้นบ้านที่ลดลง คนหันไปเสพสื่อใหม่ เน้นชมออนไลน์ แนวทางการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ จำนวน 11 แนวทาง ได้แก่ 1. ชูอัตลักษณ์จากรากเหง้าทำให้โดดเด่น 2. จัดหมวดหมู่กิจกรรมและพื้นที่ 3. มีกิจกรรมการเรียนรู้ นิทรรศการและการเสวนา 4. สร้างแพลตฟอร์มเพื่อช่วยศิลปิน 5. สร้างจุดเน้นนำสายตาท่าภายในงาน 6. สร้างโครงเรื่องให้น่าติดตาม 7. หยิบเรื่องราวของชีวิตนักแสดงมาเล่า 8. เชิญผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินมาร่วมพูดคุยและทำกิจกรรม 9. จัดไลฟ์สดแบบออนไลน์ 10. มีพ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาขาย และ 11. ชุมชนเป็นเจ้าของเทศกาล หน่วยงานต่าง ๆ เป็นส่วนสนับสนุน โดยสร้างสรรคการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน 5 ขั้นตอน เป็นรูปแบบการถ่ายทอดสดออนไลน์ (Live Streaming) ผสานการจัดในสถานที่จริง (On ground) ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน (ROI) หลังจัดงานเทศกาลฯ คณะโชนสดเด็กครุวิจิตร ROI = 31 % รายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 720,000 บ. คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ ROI = 82 % รายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 1,440,000 บ. คณะกลองยาวบุญญาศิลป์ ROI = 33 % รายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 288,000 บ. คณะหมอทำขวัญนาควัฒน์เรือนลูกปรการ ROI = 100 % รายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 672,000 บ. สำหรับผลตอบแทนทางสังคม (SROI) มูลค่าการลงทุนโครงการจัดงานเทศกาลฯ จำนวนทั้งสิ้น 410,744.71 บ. สามารถสร้างมูลค่าผลประโยชน์จากการลงทุน จำนวน 3,741,866.35 บ. เมื่อนำมาคำนวณการประเมินผลกระทบทางสังคมเทียบกับเงินลงทุนดำเนินการ จำนวน 1 บาท จะได้ผลตอบแทนทางสังคม SROI = 9.11 บาท สรุปได้ว่า เป็นโครงการที่น่าลงทุน

คำสำคัญ: เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน การถ่ายทอดสดออนไลน์ สถานที่จริง

Abstract

This research study about the creation of a performing arts and folk festival with community participation that aimed to improve the local economy of Bang Saotong District, Samutprakarn. The objectives were 1. to study the problems of local performing arts entrepreneurs in Sisa Chorakhe Yai 2. to study the guidelines and creativity in organizing the Sisa Chorakhe Yai Folk Performing Arts Festival 3. to assess the Return on Investment and Social Return on Investment (ROI/SROI). A qualitative research methodology was used. The research took the form of participatory action research that consisted of: document gathering, related research reports, participant and non-participant observation, in-depth interviews, group chats, organizing a community forum, knowledge management and feedback to the community. The study found that the main problem was the severity of the COVID-19 epidemic which affected the folk performing arts entrepreneurs in Sisa Chorakhe Yai. The secondary problem was the lack of marketing communication. Moreover, people are now focusing on new media online which led to the decline in folk performances popularity. There were 11 guidelines for organizing the Folk Performing Arts Festival 1. emphasize identity from the root to make it stand out 2. categorize activities and areas 3. arrange learning activities, exhibitions and discussions 4. build a platform to help artists 5. create a visual focus within the event 6. create an engaging storyline from start to finish 7. create story telling from actors' lives 8. invite expert artists to talk 9. organize live online events 10. invite vendors 11. the community is the owner of the Folk Performing Arts Festival and various agencies act as supporters in 5 steps. The Folk Performing Arts Festival included both online broadcasting (Live Steaming) and on ground (onsite?) activities according to security measures necessitated by the COVID-19 situation. The assessment of economic return on investment (ROI) after the Folk Performing Arts Festival, Khon Sod Khru Wik Chimppli School ROI = 31 % with an average total income per year of 720,000 baht, Ban Sri Ket Thai Music Group ROI = 82 % with an average total income per year of 1,440,000 baht, Klong Yow Bunyadsil ROI = 33 % with an average total income per year of 288,000 baht, Tham Kwan Nak Kwan Ruen Luk Prakan group ROI = 100 % with an average total income per year of 672,000 baht. The Social Return on Investment (SROI) of 410,744.71 baht could generate value from the investment in the amount of 3,741,866.35 baht. When calculating the social impact assessment compared to the investment in the amount of 1 baht, the social return is SROI = 9.11 baht. Concluded that the project was worth investing in.

Keywords: Folk Performing Arts Festival, Live Steaming, On Ground

บทนำ

สืบเนื่องจากงานวิจัย เรื่อง “การจัดการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิกรมพลีแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาศิลปะการแสดงเชิงพาณิชย์” ภายใต้โครงการวิจัย “การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมสองฝั่งคลอง พื้นที่อำเภอ บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้รับทุนพัฒนาโครงการวิจัย (Project development grant) ภายใต้ชุดโครงการ “มหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่” ครั้งที่ 3 จาก สกสว. หรือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดในเชิงลึกเฉพาะด้านสื่อสารการตลาดสำหรับงานด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านเชิงพาณิชย์ เนื่องด้วย ศิลปินพื้นบ้านส่วนใหญ่มีองค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดงซึ่งเป็นศาสตร์ที่ตนเองอนุรักษ์และสืบสานมาโดยตลอด สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือการดำเนินกิจการของคณะในเชิงพาณิชย์ โดยส่วนใหญ่จะขาดองค์ความรู้เรื่องการสื่อสารการตลาด และไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับเทคโนโลยีที่เข้าสู่โลกสังคมออนไลน์ จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่การศึกษาวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอ บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการภายใต้โครงการวิจัย “การขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมสองฝั่งคลองสู่การพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม อำเภอ บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาต่อยอดงานวิจัยกลุ่มเป้าหมายเดิม คือ คณะโขนสดเด็กครูวิกรมพลี และศึกษาเพิ่มเติมกลุ่มเป้าหมายใหม่ อันเป็นผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านในเขตพื้นที่ ต.ศิระจรเข้ใหญ่ ที่รับงานแสดงอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 3 ราย ได้แก่ คณะหม่อมทำขวัญนาคขวัญเรือนลูกปรการ คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ และคณะกลองยาวบุญฤดีศิลป์ ผู้ประกอบการวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง มีความต้องการให้ช่วยทำการตลาดรวมถึงในปัจจุบันผู้ชมนิยมชมทางไลฟ์สด ผู้ชมไม่อาจมาชมการแสดงในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ โดยในปี พ.ศ. 2564 ผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 ราย ต้องพบเจอกับช่วงย่ำแย่จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อีกรอบ ทำให้หลายพื้นที่ไม่สามารถทำการแสดงได้ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทางเจ้าภาพต้องแจ้งเลื่อนและยกเลิกการจัดงานออกไปแบบไม่มีกำหนด กว่าจะกลับมาฟื้นตัวก็ไม่ว่าเมื่อไหร่

การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ทำให้หลายคนเริ่มมีการพูดถึงกันมากเกี่ยวกับวิถีชีวิตปกติใหม่ หรือ New Normal ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะวิกฤตโควิด-19 อาจยังไม่จบลงง่าย ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้เราอาจจะได้เห็นพฤติกรรมผู้บริโภคหรือภูมิทัศน์ทางธุรกิจ รวมไปถึง New Normal ในมิติต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นบ้างหลังวิกฤตโควิด-19 ผ่านพ้นไป วิถีชีวิตปกติใหม่ในมิติของการจัดงานแสดงสินค้า งานอีเว้นท์ต่าง ๆ ที่จะเคลื่อนย้ายไปอยู่บนออนไลน์ ด้วยเหตุผลที่ว่าการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในพื้นที่แออัดคนพลุกพล่าน ทำให้ผู้จัดงานอีเว้นท์ต่าง ๆ ต้องยกเลิกการจัดงาน สร้างความเสียหายอย่างมหาศาล ทางเลือกหนึ่งคือ การไลฟ์สดริมน (Live Streaming) เป็นการใช้อยู่บนออนไลน์ที่สามารถบันทึกและถ่ายทอดออกอากาศพร้อมกันแบบเรียลไทม์ ปัจจุบันการไลฟ์สดริมนมีสัดส่วนเป็นจำนวนมากถึงกว่าสองในสามของปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด (The Momentum, 2563) งานเทศกาล (Festival) เน้นความบันเทิงหรือการเฉลิมฉลองเป็นหลัก งานวิจัยบางชิ้นกล่าวว่าความเป็นเทศกาลมีความเป็นชุมชน (community) ผ่องแผ้วอย่างชัดเจน และมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เข้าร่วมมากที่สุด โดยเน้นมอบ

ประสบการณ์ที่คนเหล่านี้จะไม่ได้พบในชีวิตประจำวัน และมักสร้างผลทางบวกในด้านเศรษฐกิจ งานเทศกาลส่ง “ผลทางบวก” แก่ชุมชน มีทั้งแบบจับต้องได้ วัดผลได้ และแบบจับต้องไม่ได้ (กรณีศ รัตนมัทธนะ, 2561)

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหาของผู้ประกอบการวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงของตำบลศิระจรเข้ใหญ่ ศึกษาแนวทางและลักษณะการจัดเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวตำบลศิระจรเข้ใหญ่ แบบพบปะต่อหน้าบนพื้นที่จริง (On ground) ผสมผสานกับแบบการไลฟ์สดริม (Live streaming) จากนั้นดำเนินการสร้างสรรค์เทศกาลฯ และประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI) โดยดำเนินการภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีผู้มีส่วนร่วมหลายฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลร่วมกัน วางแผน สร้างความเข้าใจ และดำเนินการร่วมกัน นำไปสู่การสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้ประกอบการวัฒนธรรมการแสดง เครือข่าย และชุมชน ตามแนวคิดการสื่อสารที่ใช้เป็นกรอบหลักในการศึกษา โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ในการจัดเทศกาล นำความรู้ด้านศิลปะการแสดง การจัดการทางวัฒนธรรม และการตลาด ไปช่วยพัฒนาผู้ประกอบการวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงและชุมชนให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก นอกจากช่วยเหลือผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านโดยตรงแล้ว ยังเป็นการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียน เด็ก เยาวชน ศิลปินพื้นบ้าน หรือนักแสดงหน้าใหม่ ได้พัฒนาความสามารถด้านศิลปะการแสดง ร่วมกันสร้างผลงาน ได้มีเวทีแสดงเพิ่มพื้นที่ทางศิลปะ ตลอดจนเป็นการรักษาเอกลักษณ์ ของชุมชน สืบทอดภูมิปัญญาบรรพบุรุษ รวมทั้งช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนให้คึกคัก โดยเทศกาลนี้จะเป็นการสะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของคนในท้องถิ่น เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนและชุมชนตำบลศิระจรเข้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านของตำบลศิระจรเข้ใหญ่
2. เพื่อศึกษาแนวทางและสร้างสรรค์การจัดเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวตำบลศิระจรเข้ใหญ่
3. เพื่อประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI)

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านในต.ศิระจรเข้ใหญ่ อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ จำนวน 4 ราย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ราย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 ราย ศิลปินพื้นบ้าน จำนวน 1 ราย ภาคประชาสังคม จำนวน 2 ราย ภาครัฐ จำนวน 9 หน่วยงาน ภาคเอกชน จำนวน 2 บริษัท พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป คณะกรรมการวัด จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ร้านค้า จำนวน 2 ร้าน ผู้จัดการร้านค้า จำนวน 1 คน นักศึกษา จำนวน 13 คน กลุ่มวิชาชีพโทรทัศน์และศิลปะการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (บูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอน)

พื้นที่ดำเนินการ คือ ตำบลศิระจรเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 15 เดือน ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 2564 ถึง 15 สิงหาคม 2565

งบประมาณโครงการวิจัย จำนวน 440,000 บ. (หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) จำนวน 360,000 บ. และเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 80,000 บ.)

โครงการวิจัยนี้ ได้รับการอนุมัติรับรองจริยธรรมวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (เลขที่รับรอง อ.1103/2564)

การทบทวนวรรณกรรม

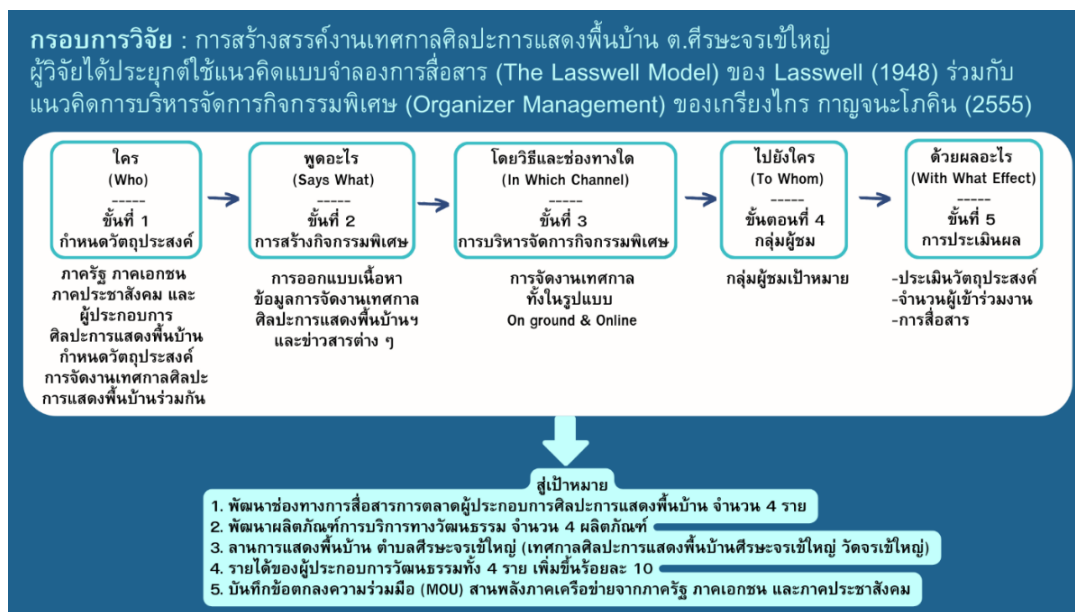
แนวคิดสูตรการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lasswell) ลาสเวลล์เป็นนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่ได้ทำการวิจัยในเรื่องการสื่อสารมวลชนไว้ในปี ค.ศ.1948 และได้คิดสูตรการสื่อสารที่ถึงพร้อมด้วยกระบวนการสื่อสารที่สอดคล้องกัน โดยในการสื่อสารนั้นจะต้องตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้คือ **ใคร * พูดอะไร * โดยช่องทางใด * ไปยังใคร * ด้วยผลอะไร** (ศูนย์สื่อสารนานาชาติแห่งจุฬาฯ, 2554) ผู้ศึกษาได้นำสูตรการสื่อสารของลาสเวลล์มาเป็นแนวทางการพัฒนารอบวิจัยหลักในการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศิระจรเข้ใหญ่

แนวคิดการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ (Organizer Management) เกรียงไกร กาญจนะโกคิน (2555) นักบริหารกิจกรรมพิเศษ ได้แบ่ง การสร้างสรรค์กิจกรรมพิเศษเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์หรือ Objective ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริง ขั้นตอนที่ 3 คือ การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ หมายถึง การควบคุมและดูแลการผลิตทั้งหมด ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางเอาไว้อย่างละเอียด ขั้นตอนที่ 4 คือ การประเมินผล หมายถึง การติดตาม และประเมินในทุกขั้นตอน เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวัดผลสำเร็จของกิจกรรมและเพื่อนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมพิเศษครั้งต่อไป ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ (Organizer Management) ร่วมกับสูตรการสื่อสารของลาสเวลล์ เพื่อสร้างกรอบการวิจัย การสร้างสรรค์งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

แนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment : SROI) การดำเนินการวิเคราะห์ SROI เกี่ยวข้องกับ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การกำหนดขอบเขตและการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักของโครงการ 2. การรวบรวมผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ที่จะใช้คำนวณผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเงินลงทุน ผลผลิตของโครงการ และผลลัพธ์ของโครงการที่เกิดขึ้น 3. การตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและประมาณการเป็นมูลค่า 4. การสร้างแผนที่ผลลัพธ์ การรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ และการแปลงเป็นมูลค่าทางการเงินกับผลลัพธ์นั้น ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ จะถูกตัดออกจากการพิจารณา 5. การคำนวณผลตอบแทนทางสังคม ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องโดยรวมผลลัพธ์ทั้งที่เป็นด้านบวก ด้านลบ และเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับการลงทุน รวมทั้งวัดความอ่อนไหวของผลลัพธ์ที่ได้ 6. การรายงานการใช้ และการนำไปใช้ (ไวฑูรย์ โภคาชัยพัฒน์, 2561 : ออนไลน์)

กรอบการวิจัย

ได้นำแนวคิดแบบจำลองการสื่อสาร (The Lasswell Model) ของ Lasswell (1948) มาเป็นแนวทางการพัฒนารอบวิจัยหลัก ในการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศิระจรเข้ใหญ่ ตามแนวทาง 5 ขั้นตอน คือ **ใคร * พูดอะไร * โดยช่องทางใด * ไปยังใคร * ด้วยผลอะไร** จากนั้นนำแนวคิดการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ (Organizer Management) ของเกรียงไกร กาญจนะโกคิน (2555) ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริง ขั้นตอนที่ 3 คือ การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ และขั้นตอนที่ 4 คือ การประเมินผล โดยผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ โดยสามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ตามแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ภาพที่ 2 วิธีดำเนินงานวิจัย

จากภาพที่ 2 วิธีการดำเนินงานวิจัย เริ่มจากเก็บข้อมูลจากแบบสำรวจรายการทุนทางวัฒนธรรม ที่รวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง (ตำบลศิริระจเรห์น้อย ตำบลศิริระจเรห์ใหญ่ ตำบลบางเสาธง) จำนวนทั้งสิ้น 44 รายการ จำแนกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) 20 รายการ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) จำนวน 24 รายการ แล้วใช้วิธีการเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงที่ยังรับงานอยู่ในปัจจุบันและมีสถานที่ตั้งขององค์กรศิลปะการแสดงอยู่ในตำบลศิริระจเรห์ใหญ่ จำนวน 4 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการเดิม จำนวน 1 ราย

คือ คณะโขนสดเด็กครูวิกรมพลี และผู้ประกอบการรายใหม่ จำนวน 3 ราย ได้แก่ คณะกลองยาวบุญญัตติศิลป์ คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ และคณะหมอทำขวัญนาควัฒน์เรือน ลูกปรกาการ

ผู้วิจัยประสานงานพื้นที่ เก็บข้อมูลผู้ประกอบการศิลปะการแสดง ทั้ง 4 ราย จากการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงาน ประสานงานกับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือการจัดงานเทศกาล สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (ศิลปินศิลปาธร) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดงานเทศกาล เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์งานเทศกาล จัดประชุมเวทีประชาคม (การมีส่วนร่วมของชุมชน) จำนวน 2 ครั้ง เพื่อหารือแนวทางการจัดเทศกาล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผน และเตรียมความพร้อมจัดเทศกาลร่วมกับชุมชน รวมถึงการบูรณาการวิจัยกับการเรียนการสอน ในระหว่างการเตรียมความพร้อมการจัดงาน ผู้วิจัยจัดอบรมเสริมศักยภาพการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ให้กับผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จากนั้นดำเนินการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ภายหลังจากจัดงานเสร็จสิ้นผู้วิจัยเก็บข้อมูลความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้อง ภาคส่วนที่ร่วมจัดงาน และเก็บข้อมูลภาวะการดำเนินงานหลังการจัดงานเทศกาล ประมาณ 3 เดือน กับผู้ประกอบการวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ทั้ง 4 ราย ใช้การสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยนำข้อมูลวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และข้อมูลตัวเลขรายได้นำมาคำนวณผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI) โดยกำหนดขอบเขต ระบุและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกิจกรรม ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ ใส่มูลค่าที่เป็นตัวเลขทางการเงิน เลือกเฉพาะรายการที่เป็นสาระสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หักลบผลลัพธ์ที่เกินจริง จากนั้นคำนวณผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) จัดเวทีการนำเสนอข้อมูลและคืนข้อมูลสู่ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกต (Observation) แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การจัดเวทีประชาคม การคืนข้อมูลสู่ชุมชนและการถอดบทเรียน การรวบรวมข้อมูล การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI) คำนวณด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล จากประเด็นการศึกษาผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Methodology) เป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูลได้แก่ การใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non – Structured Interview) การใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) และการใช้แบบฟอร์มรวบรวมข้อมูล การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI)

การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา ซึ่งประกอบด้วย แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และแหล่งข้อมูลที่ได้มาจากจุดต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่เหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มาเหมือนกันหรือซ้ำ ๆ กัน ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้เป็นข้อมูลจริง แล้วจึงจะบันทึกข้อมูลไว้ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการกำหนดแก่นสารจากการตีความ (Thematic Analysis) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม การจัดเวทีคืนข้อมูล การถอดบทเรียน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน (ROI) และผลกระทบทางสังคมจากการลงทุนโครงการฯ (SROI) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลเป็นแผนที่ผลลัพธ์ โดยระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ โดยการคำนวณหาอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการลงทุนในงบประมาณ โครงการฯ ทุก 1 บาทที่ใช้ไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อข้างต้น ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศิระจรเข้ใหญ่

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ เกี่ยวกับสถานการณ์การจ้าง

ผลการวิจัย พบว่า

คณะโขนสวดเด็กครูวิกรมฉิมพลี รับงานการแสดงโขนสวดเด็กมาตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน ปี 2563 โดยมีครูวิกรมฉิมพลีเป็นหัวหน้าคณะ ปัจจุบันโขนสวดเด็กคณะครูวิกรมฉิมพลีได้รับการพัฒนาการจัดการศิลปะการแสดงเชิงพาณิชย์ ก่อให้เกิดการบริหารจัดการภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพทั้งในเชิงคุณค่าต่อชุมชนและมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ช่วง 4-5 เดือนที่แล้ว (มิ.ย. – พ.ย. 63) กำลังดำเนินไปด้วยดี มีเจ้าภาพจ้างงานแสดงมาประมาณเดือนละ 2 งาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 40,000 บ. แต่ก็ต้องหยุดชะงักเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

“โควิดมาระบาดอีก เจ้าภาพก็ยกเลิกงานหมด ตอนนั้นก็แย่มากเลย ไม่มีรายได้ อาศัยรายได้จากภรรยาขายน้ำหน้าโรงเรียน” (วิกรม ฉิมพลี, สนทนาทางโทรศัพท์, 16 มกราคม 2564)

ดนตรีไทยบ้านศรีเกตุเคยได้รับรางวัลศิลปินดีเด่นด้านศิลปะการแสดงปีพหุวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปี 2551 ก่อตั้งมาได้ 3 รุ่น เป็นระยะเวลากว่า 72 ปี โดยมีนายแท่ง ศรีเกตุ ผู้เป็นบิดาของนายเสริม (ปู) ศรีเกตุ เป็นผู้เริ่มก่อตั้งวงพิพาทย์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมา นายเสริม ศรีเกตุ ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยให้กับบุตรหลานและศิษย์ ได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2552 นายชินัฐ ศรีเกตุ บุตรคนที่ 9 ได้เข้ามาดูแลวงพิพาทย์และยังสานต่อเจตนารมณ์ของบิดาจนถึงปัจจุบัน ปี 2564

“ปัญหาที่ผ่านมา ธุรกิจดนตรีไทยมีคู่แข่งเยอะหลายคณะ มีการตัดราคากันเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ บางทีรับค่าจ้างต่ำมากก็แบกรับค่าใช้จ่ายไม่ไหว ส่งผลกระทบต่อการสร้างมาตรฐานคณะดนตรีไทย อีกอย่างที่ย่ำแย่มากช่วงนี้ โควิดกลับมาระบาดอีกครั้ง โดนยกเลิกงานเกือบหมด งานฟรีงานช่วยผมก็ไปนะ แต่แบบนี้ไม่ดีเลย”

(ชินัฐ ศรีเกตุ, สนทนาทางโทรศัพท์, 16 มกราคม 2564)

สถานการณ์การจ้างงานก่อนเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

“โดยปกติจะมีการจ้างงาน 4 งาน ต่อ 1 เดือน รายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 80,000 บ. ส่วนใหญ่จะเป็นงานแสดงในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ เป็นงานจอง ส่วนงานจอก็จะมีบ้างเป็นครั้งคราว แสดงในงานศพเป็นส่วนใหญ่และงานบวช แพ็กเกจการแสดงดนตรีไทย แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดเล็ก (ห้องมอญวงใหญ่ 3 โค้ง) ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ 12,000 บ. นอกพื้นที่ 15,000 บ. ชุดกลาง (ห้องมอญวงใหญ่ 5 โค้ง) ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ 20,000 บ. นอกพื้นที่ 25,000 บ. ชุดใหญ่ (ห้องมอญวงใหญ่ 9 โค้ง) ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ 30,000 บ. นอกพื้นที่ 35,000 บ. รูปแบบการแสดงดนตรีไทย

งานบวชจะทั้งแบบไทย และแบบประยุกต์ สไตล์คอนเสิร์ต มีวงดนตรี มีรฆแห่ สมาชิกภายในคณะจะมีจำนวน 10 คน ถ้ามีการจ้างชุดใหญ่จะต้องหามาเสริมจากคณะอื่น (ชนิษฐ ศรีเกตุ, สนทนาทางโทรศัพท์, 30 มกราคม 2564)

กลองยาวคณะปัญญาดีศิลป์ นำโดยนายประหยัด กลิ่นพวงเป็นประธานคณะ มีหลานเป็นผู้สืบทอดรับงานการแสดงกลองยาวมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี เอกลักษณ์คือมีเพลงพื้นบ้านจำนวนมากกว่า 20 บทเพลง และมีเพลงที่รวบรวมมาจากหลายหลายแห่ง ส่วนใหญ่ออกแสดงในงานแต่งงาน งานบวชนาค หรืองานประเพณี อาทิ งานหล่อเทียนพรรษาและแห่เทียนพรรษา เป็นต้น สร้างความครึกครื้นต่อผู้ที่มาเข้าร่วมในงาน ประหยัด กลิ่นพวง และกฤตฤณ ช้างทองคำ ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะการจ้างงานและการจัดการคณะ ความว่า

“การแสดงกลองยาว 1 งานจะใช้ผู้แสดงประมาณ 12 คน ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กลอง 7 ลูก ฉาบเล็ก เมื่อ โดยเฉลี่ย 1 เดือน มีผู้ว่าจ้างประมาณ 2 – 3 งาน ค่าจ้างโดยเฉลี่ยต่อ 1 งานประมาณ 3,500 บาท ถ้าเอารถไปเองจะคิดค่าจ้างที่ 4,000 บ. โดยเมื่อได้รับค่าจ้างจะเอามาแบ่งเฉลี่ยเท่ากันทุกคนโดยไม่มีหัวหน้าไม่มีลูกน้อง ดำเนินการในลักษณะของการมาสนุกสนานร่วมกันรวมพลคนชอบเสียงกลองยาว” (ประหยัด กลิ่นพวง, สนทนาทางโทรศัพท์, 16 มกราคม 2564)

“แต่ก็มีปัญหาคือ เสื้อผ้าเก่าไม่สวยงาม สวมใส่ไม่เหมือนกัน ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขาดแคลนงบประมาณ และไม่คอยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง” (กฤตฤณ ช้างทองคำ, สนทนาทางโทรศัพท์, 16 มกราคม 2564)

สถานการณ์การจ้างงานก่อนเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

“เฉลี่ย 1 เดือน มีงานแสดงทุกอาทิตย์ ก็ประมาณ 4 งานต่อเดือน รายได้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 14,000 บ.” (กฤตฤณ ช้างทองคำ, สนทนาทางโทรศัพท์, 30 มกราคม 2564)

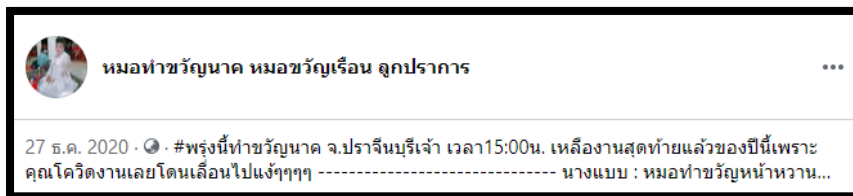
หมอขวัญเรือน ลูกปรากร ได้รับถ่ายทอดความรู้พิธีทำขวัญนาคเมื่อพ.ศ 2529 จากอาจารย์ขาบ เนตรสุวรรณ และมาศึกษาเพิ่มเติมกับหมอประสิทธิ์ ลูกคลองตันไทร และหมอสุรพงษ์ เสียงทอง และรับจ้างแสดงในงานทำขวัญนาค ขวัญเทพ ขวัญโกนจุก และขวัญกฐิน การทำขวัญนาคเป็นภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านมาผนวกกับศิลปะการแหล่ขับร้องบททำขวัญนาค ผสมผสานกับเทคนิคที่หลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง จึงทำให้บททำขวัญนาคที่นำเสนอออกมามีเสียงที่ไพเราะ ฟังแล้วเกิดความซาบซึ้งใจ ทำให้ผู้ฟังโดยเฉพาะนาคได้รับความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมการทำขวัญนาค และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของบททำขวัญนาคที่มีหลักธรรมสอดแทรกสถานการณ์การรับงานทำขวัญนาคปัจจุบัน

ขวัญเรือน เกตุขวง ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การจ้างงานช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด ความว่า

“โดยส่วนใหญ่จะรับค่าจ้างหมอขวัญ 2 คน ที่งบประมาณคู่ละ 8,000 บาท หรือ 3 คน งบประมาณ 12,000 บาท แต่ช่วงนี้แย่มาก ๆ มีโควิดระบาดเจ้าภาพยกเลิกงานหมดเลย จะกลับมาดีหน่อย มาระบาดอีกครั้งยิ่งแย่ไปใหญ่ อยากให้ช่วยทำการตลาด การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ให้หน่อย แพนคลับเมื่อยากชม แต่แม้ก็ทำไลฟ์สดไม่เป็น” (ขวัญเรือน เกตุขวง, สนทนาทางโทรศัพท์, 16 มกราคม 2564)

สถานการณ์การจ้างงานก่อนเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

“การจ้างงานเฉลี่ยแล้วต่อ 1 เดือน มีงานประมาณ 3 - 4 งาน รายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 32,000” (ขวัญเรือน เกตุขวง, สนทนาทางโทรศัพท์, 30 มกราคม 2564)

ภาพที่ 3 ข้อความทางเฟซบุ๊กของหมอทำขวัญนาคขวัญเรือนลูกปรากรที่ถูกเลื่อนจ้างงานในสถานการณ์โควิด

สรุปได้ว่า ปัญหาหลัก คือ สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ทำให้หลายพื้นที่ไม่สามารถทำการแสดงได้ เจ้าภาพจ้างเลื่อนหรือยกเลิกการจัดงานแบบไม่มีกำหนด ปัญหารอง คือ ขาดการสื่อสารการตลาด ความนิยมชมการแสดงพื้นบ้านที่ลดลง คนหันไปเสพสื่อใหม่ และเน้นการชมออนไลน์เพิ่มขึ้น และไม่ค่อยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ตลอดจนการตัดราคาของคู่แข่ง

สถานการณ์การจ้างงานการแสดงช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเฉลี่ย 4 งาน ต่อเดือน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงสถานการณ์การจ้างงานการแสดงช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

รายชื่อผู้ประกอบการ ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน	การจ้างงาน ต่อ 1 เดือน	รายได้โดยเฉลี่ย ต่อเดือน	จำนวนสมาชิก ภายในคณะต่อการ แสดง 1 งาน
โขนสดเด็กคณะครูวิจิตรศิลป์	2 งาน	40,000 บ.	20 - 22 คน
ดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ	4 งาน	80,000 บ.	10 - 15 คน
กลองยาวคณะปัญญาธิศิลป์	4 งาน	14,000 บ.	12 - 15 คน
หมอทำขวัญนาค หมอขวัญเรือน ลูกปรากร	4 งาน	32,000 บ.	2 - 3 คน

เมื่อมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 อีกรอบที่ระบาดหนักและรุนแรง ทำให้หลายพื้นที่ไม่สามารถทำการแสดงได้ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทางเจ้าภาพต้องจ้างเลื่อนและยกเลิกการจัดงานออกไปแบบไม่มีกำหนด ผู้ประกอบการวัฒนธรรมด้านการแสดงส่วนใหญ่ มีความต้องการให้ช่วยทำการตลาดเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมถึงในปัจจุบันผู้ชมนิยมชมทางไลฟ์สด ผู้ชมไม่อาจมาชมการแสดงในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในวิกฤติจึงเป็นโอกาสในการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ โดยผสมผสานรูปแบบการถ่ายทอดสดออนไลน์ (Live Streaming) และในสถานที่จริง (On ground)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางและสร้างสรรค์การจัดเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวตำบลศรีษะจรเข้ใหญ่

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเวทีประชาคมเพื่อการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชน จำนวน 2 ครั้ง

ผลการวิจัย พบว่า มี 11 แนวทางและ 5 ขั้นตอน ในการสร้างสรรค์การจัดเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ตำบลศีร์ษะจรเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ รายละเอียดดังต่อไปนี้

การสร้างสรรค์งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ดำเนินงานภายใต้กรอบการวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์-โดยใคร (Who) ขั้นที่ 2 การสร้างกิจกรรมพิเศษ-พูดสื่อสารอะไร (Says What) ขั้นที่ 3 การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ-โดยวิธีและช่องทางใด (In Which Channel) ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้ชม-ไปยังใคร (To Whom) ขั้นที่ 5 การประเมินผล-ผลเป็นอย่างไร (With What Effect) ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ - โดยใคร (Who)

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดร่วมกับเครือข่ายฯ มองศิลปะการแสดงพื้นบ้านเป็น “Niche Market” เป็นการขายสินค้าให้กับคนเฉพาะกลุ่ม การจัดงานเทศกาลผ่านช่องทาง “Platform” ทั้งในโลกจริง (On ground) และโลกเสมือนจริง (Online) เพื่อเชื่อมและสื่อสารกับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุและกลุ่มคนวัยทำงานในจังหวัดสมุทรปราการและปริมณฑลที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โดยออกแบบเพื่อรักษาและนำเสนออัตลักษณ์ “Identity” ของศิลปะการแสดงพื้นบ้าน “Product” และขับเคลื่อนให้ชุมชน ผู้ชม หัวหน้าคณะและคนในคณะเกิดความภาคภูมิใจ “Self Esteem” ในสิ่งที่ เป็น ให้ปรากฏเห็นสู่สายตา

ขั้นที่ 2 การสร้างกิจกรรมพิเศษ - พูดสื่อสารอะไร (Says What)

- ทีมสื่อสารองค์กร ดำเนินการ เขียนสคริปต์ พิธีกร สื่อมวลชน งานแถลงข่าว งานพิธีเปิด งานจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ผู้ช่วยวิทยากรฝึกอบรม การถ่ายทอดสด (Live Stream) ติดตั้งป้ายสแตนด์ ออกแบบและจัดทำภาพประกอบชื่องานและโลโก้ของเครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมจัดงานหรือข้อความด้านล่างภาพเคลื่อนไหว (Lower Third) จัดเตรียมอุปกรณ์การถ่ายทอดสด อาทิ กล้อง ไมค์ก้านสั้น โน้ตบุ๊กไมค์ไร้สาย จอมอนิเตอร์ ตลอดจนการจัดทำสคริปต์พิธีกร
- ทีมศูนย์วัฒนธรรม ดำเนินการ จัดตกแต่งเวที ชุมนิทรรศการ และเป็นพิธีกรช่วงเสนา
- ทีมนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ดำเนินการ จัดสถานที่ ต้อนรับ ลงทะเบียน ประสานงานเวที ประชาสัมพันธ์งานผ่านสื่อออนไลน์และออฟไลน์
- เครือข่ายภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมประชุมให้ความคิดเห็นการจัดงาน
- นักวิจัย ดำเนินการ วางแผน ออกแบบ ประชุม ประสานงานระบบแสงสีเสียง ภาพรวมทั้งงาน ตลอดจนทำจดหมายอนุญาตการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงฯ จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ
- การดำเนินการผลิตและติดตั้ง ใช้ระยะเวลา 1 อาทิตย์ก่อนเริ่มงาน และรื้อถอนหลังเสร็จสิ้นงาน 1 วัน

ผู้ศึกษาได้เชิญสื่อมวลชนท้องถิ่นประจำจังหวัดสมุทรปราการและฉะเชิงเทรา เพื่อมาทำข่าวพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และการแถลงข่าวการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศีร์ษะจรเข้ใหญ่ โดยกำหนดจัดงานแถลงข่าว ในวันที่ 4 ก.พ. 65 ก่อนวันจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประมาณ 2 อาทิตย์ เพื่อสร้างการรับรู้และสร้างกระแสการบอกต่อ โดยมีสื่อมวลชนนำเสนอข่าว ได้แก่ เพจสาคร เคเบิลทีวี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา (คลิปวิดีโอข่าว) เพจนิวส์รีพอร์ตทูเดย์ เพจข่าวสมุทรปราการ ทูเดย์ ออนไลน์ เพจ News TIME TODAY เพจ TCNN Networks เพจกลุ่มอ่านข่าวทันเหตุการณ์ และเพจกลุ่มนวัตสัมพันธ์

ขั้นที่ 3 การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ - โดยวิธีและช่องทางใด (In Which Channel)

การจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ระหว่างวันที่ 18 – 20 ก.พ. 65 เป็นรูปแบบการถ่ายทอดสดออนไลน์ (Live Streaming) ผสมผสานกับการจัดในสถานที่จริง (On ground) ตามมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ณ วัดजरเข้ใหญ่ และโรงเรียนวัดजरเข้ใหญ่

ภาพที่ 4 ภาศิเครือข่ายถ่ายภาพหมู่ร่วมกับคณะโขนสกลัดครุวิกรมพลี

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้ชม - ไปยังใคร (To Whom)

สื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายผู้สูงวัยและกลุ่มคนวัยทำงานที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการและปริมณฑลที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รับชมผ่านการไลฟ์สดทางเพจสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ จากนั้นเพจวัดजरเข้ใหญ่ เพจสุขไม่จางที่บางเสาธงช่วยกันแชร์ เพื่อไปยังกลุ่มเป้าหมาย ผู้ชมเกิดการชมสูงสุดถึง 2 พันครั้ง และแชร์สูงสุดคือ 45 ครั้ง ต่อวัน

สำหรับกลุ่มผู้ชมในสถานที่จริง โดยในวันงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ พบว่า กลุ่มผู้ชมในสถานที่จริง อาทิ คณะทำงานความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ รวมถึงผู้มาเที่ยวงานเทศกาลฯ โดยผู้เข้าร่วมงานแต่งกายด้วยผ้าไทยหรือผ้าของท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 การประเมินผล - ผลเป็นอย่างไร (With What Effect) รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลการสร้างสรรค์งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ

ลำดับที่	แนวทาง	ผลการสร้างสรรค์
1	ชูอัตลักษณ์จากรากเหง้า ทำให้โดดเด่น	- คณะหม่อมทำขวัญนาควัฒนเรือนลูกปรางกร พัฒนาบทขับร้องใหม่ เรื่องของดีบางเสาธง ร่วมกับการสร้างสรรค์ดนตรีไทย ประกอบการขับร้องโดยคณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ เป็นการจับมือกันทางธุรกิจ (Collaboration Folk Performing Arts) - คณะกลองยาวบุญญิตศิลป์สร้างสรรค์การแสดงร่วมกับนักเรียนโรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ - คณะโขนสดเด็กครูวิภิมพลี แสดงโขนสดเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนยกกรบ ร่วมกับคณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ
2	จัดหมวดหมู่กิจกรรม และพื้นที่/นิทรรศการ	- เสวนา (Talk) - การแสดงพื้นบ้าน (Showcase) - นิทรรศการ (Exhibition) - ฝึกอบรม (Workshop)
3	มีกิจกรรมการเรียนรู้/ การฝึกอบรม/เสวนา	- การเสวนา เรื่อง อนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ภาพที่ 5 การเสวนา - การจัดทำคลิปวิดีโอสื่อการสอนองค์ความรู้พื้นฐานทักษะเบื้องต้น การแสดงพื้นบ้าน ได้แก่ การขับร้องเพลงแหล่เบื้องต้น การแสดงโขนสดเบื้องต้น การตีกองยาวเบื้องต้น และการตีระนาดเบื้องต้น
4	สร้างแพลตฟอร์มเพื่อ ช่วยศิลปิน	- คณะกลองยาวบุญญิตศิลป์ สร้างเพจขึ้นใหม่ รวมถึงพัฒนาการถ่ายรูปคมชัด การเขียนคอนเทนต์ทางเฟซบุ๊ก และการไลฟ์สด - คณะโขนสดเด็กครูวิภิมพลี มีเพจอยู่แล้วจากโครงการวิจัยระยะที่ 1 โดยในระยะที่ 2 ได้พัฒนาเพจโดยใช้เทคนิคไลฟ์สดและคลิปวิดีโอ - คณะหม่อมทำขวัญนาควัฒนเรือนลูกปรางกร สร้างเพจขึ้นใหม่ เนื่องจากใช้เฟซบุ๊กส่วนตัว พัฒนาการถ่ายรูปคมชัดและการเขียนคอนเทนต์ - คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ เนื่องจากมีหลายเพจ จึงกำหนดการพัฒนาการจัดการเพจหลัก โดยการถ่ายรูปคมชัด การเขียนคอนเทนต์ และการไลฟ์สด

ตารางที่ 2 แสดงผลการสร้างสรรค์งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทาง	ผลการสร้างสรรค์
5	สร้างจุดเน้น นำสายตา ภายในงาน	จัดจุดเช็คอินถ่ายรูปกับบ้านแสนดีจะเข้หัวใหญ่ (ให้สอดคล้องกับชื่อ ต.ศิระจรเข้ใหญ่) สื่อถึงคณะกรรมการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ ได้แก่ ตัวที่ 1 จะเข้ตีกลองยาว สื่อถึงการแสดงกลองยาวคณะบุญฤทธิศิลป์ ตัวที่ 2 จะเข้สวมเศียรหนุมาน สื่อการแสดงโขนสดเด็กคณะครูวิกรมพลี ตัวที่ 3 จะเข้สวมชุดชาวถือนไม้โครโฟนเพิ่มขนาตา สื่อถึงการแสดง หมอทำขวัญนาค หมอขวัญเรือนลูกปรากการ ตัวที่ 4 จะเข้ตีระนาด สื่อถึงการแสดงดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ
6	สร้างโครงเรื่องให้น่า ติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ	- วันแรก วันศุกร์ที่ 18 ก.พ. 65 เปิดการแสดงด้วยการขับร้องเพลงแหล่ และการแสดงโขนสด เพื่อสร้างกระแส จำนวน 2 ชุด ได้แก่ การขับร้อง เพลงฉ่อยเพลงแหล่ ตอน ของดีบางเสาธง โดยคณะหมอทำขวัญนาคขวัญ เรือนลูกปรากการ ร่วมกับคณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ และการแสดงโขนสด เรื่องรามเกียรติ์ ตอนยกรบ โดย คณะโขนสดเด็กครูวิกรมพลี ภาพที่ 6 การขับร้องเพลงแหล่ร่วมกับดนตรีไทย - วันที่สอง วันเสาร์ที่ 19 ก.พ. 65 ชมการแสดงไฮไลท์ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ การแสดงกลองยาว โดยคณะกลองยาวบุญฤทธิศิลป์ร่วมกับนักเรียน รร. วัดจรเข้ใหญ่ และการแสดงดนตรีไทยวงใหญ่ในบทเพลงลูกทุ่งสุดฮิตโดย คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ ภาพที่ 7 คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ

ตารางที่ 2 แสดงผลการสร้างสรรค์งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ (ต่อ)

ลำดับที่	แนวทาง	ผลการสร้างสรรค์
		- วันสุดท้าย วันอาทิตย์ที่ 20 ก.พ. 65 ชมการแสดงปิดท้ายด้วยการแสดงมินิ แสงสีเสียง เรื่อง ตามรอยศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ตำนานศิระจรเข้ใหญ่ โดยนักแสดงคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวฯ
7	หยิบเรื่องราวของชีวิตนักแสดงมาเล่ามาบอก	นิทรรศการ เรื่อง “บ่อ ปลา นา สวน และการแสดง” ประวัติความเป็นมา ต.ศิระจรเข้ใหญ่และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ตลอดจนการเสวนาที่มีเนื้อหาถ่วงถึงชีวิตของนักแสดงในคณะ
8	เชิญผู้เชี่ยวชาญ/ศิลปินมาร่วมพูดคุย/ทำกิจกรรม	การเสวนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ คือ นางสุนันทา เจริญศิลป์ วัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ และหัวหน้าคณะกรรมการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ ได้แก่ คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ คณะโขนสดเด็กครุวิกรมพลี คณะกลองยาวบุญยัติศิลป์ และคณะหมอทำขวัญนาควัฒนเรือนลูกปรการ
9	จัดไลฟ์สดแบบออนไลน์/มีช่องทางเพื่อนำเสนอให้เหมาะสมกับสถานการณ์และพื้นที่	การไลฟ์สดผ่านเพจสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ จากนั้นเพจวัดจรเข้ใหญ่ เพจสุขไม่จางที่บางเสาธงช่วยกันแชร์ เพื่อไปยังกลุ่มผู้ชมผู้สูงอายุและวัยทำงานที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงพื้นบ้านในจังหวัดสมุทรปราการ ตามมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19
10	มีพ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาขาย และร่วมทำบุญ	สินค้าจากชุมผลิตภัณฑงานวิจัย อาทิ ขนมสายบัว ปลาข้าวทรงเครื่อง ปลาข้าวผัดสามรส ขนมเปียกปูนลาวา เป็นต้น และร้านค้าจากคณะกรรมการวัดจัดหาประมาณ 100 ร้าน
11	ชุมชนเป็นเจ้าของ เทศกาล/หน่วยงานต่าง ๆ เป็นส่วนสนับสนุน	ภาคีเครือข่ายร่วมจัดงานจากส่วนต่าง ๆ ทั้ง ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือจัดงานเทศกาลฯ ได้แก่ - วัดจรเข้ใหญ่ และวัดศรีวรารีน้อย ให้พื้นที่และสถานที่จัดแสดง - โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ ให้พื้นที่และสถานที่จัดแสดง - องค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ใหญ่ ร่วมจัดงาน - สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ร่วมจัดงานประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนงบประมาณจัดงานเทศกาลฯ - สภาวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง และ ต.ศิระจรเข้ใหญ่ ร่วมจัดงาน - บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) สนับสนุนน้ำดื่มและสนับสนุนงบประมาณจัดงานเทศกาลฯ - บริษัท ไทยยามาฮ่า มอเตอร์ จำกัด สนับสนุนงบประมาณ - สมาคมการค้าพัฒนาท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ ร่วมจัดงาน - ชุมชน ศิลปะการแสดง ศิลปินพื้นบ้าน 4 คณะ ร่วมจัดงาน - มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติผลิตองค์ความรู้/ทีมงานอีเว้นท์

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสอบถามความคิดเห็นและการประเมินผลการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศิระจรเข้ใหญ่กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 22 คน ได้แก่ ผู้เที่ยวชม จำนวน 3 คน คณะกรรมการวัด จำนวน 2 คน ผู้จัดการร้านค้า จำนวน 1 คน หัวหน้าคณะศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จำนวน 4 คน ภาครัฐ จำนวน 5 คน ภาคเอกชน จำนวน 2 คน ภาคประชาสังคม จำนวน 2 คน พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป ร้านค้าจำนวน 2 คน พบว่าการจัดการในภาพรวม : การจัดงานในสถานที่จริงช่วยให้กลุ่มที่ไม่เล่นออนไลน์มาเที่ยวงานวัด ส่วนการออนไลน์ก็ช่วยให้คนที่ไม่สะดวกเดินทางมาดูได้ชมออนไลน์ได้ การจัดงานเทศกาลฯ ช่วยกระตุ้นการจ้างงานการแสดงให้มากขึ้น คนในชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมครั้งนี้ ทำให้ได้รู้ว่ามีกิจกรรมดี ๆ เพราะบางคนไม่เคยรู้เลยว่าในสวนนี้มีกิจกรรมดี ๆ แบบนี้ ร้านค้าเกือบ 100 ร้าน มีบางร้านขายไม่ดี แต่ส่วนใหญ่ขายดีเกือบทุกร้าน โดยเฉพาะร้านขายของกิน

ผลการแสดงความคิดเห็นทางเพจสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการของผู้ชมงานเทศกาลฯ ได้รับประสบการณ์ เกิดการบอกต่อ สร้างกระแส แชร์ ภาพลักษณ์เชิงบวก สรุปความได้ว่า ผู้ชมชอบศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมที่ดี เป็นการจัดงานที่ดีมาก ถ้าแต่ละจังหวัดจัดได้ในงานปีของวัดต่าง ๆ ในจังหวัดจะดีมาก ศิลปะท้องถิ่นจะได้มีงานมีรายได้ พร้อมสนับสนุน แม้เป็นจุดเริ่มต้นจัดงานครั้งแรก ๆ ถือว่าดี สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้ร่วมงานเทศกาลฯ

จำนวนผู้เข้าร่วมชมงาน (Participant) ออนไลน์ เพจสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ

- จำนวนผู้ชมไลฟ์สด วันที่ 18 ก.พ. 65 กดไลค์ 46 ดู 2 พันครั้ง ความคิดเห็น 21 รายการ แชร์ 45 ครั้ง คนที่เข้าถึง 4.3 พัน
- จำนวนผู้ชมไลฟ์สด วันที่ 19 ก.พ. 65 กดไลค์ 17 ดู 506 ครั้ง ความคิดเห็น 2 รายการ แชร์ 13 ครั้ง คนที่เข้าถึง 1.4 พัน
- จำนวนผู้ชมไลฟ์สด วันที่ 20 ก.พ. 65 กดไลค์ 15 ดู 375 ครั้ง ความคิดเห็น 1 รายการ แชร์ 13 ครั้ง คนที่เข้าถึง 904

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI)

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจัดเก็บข้อมูลการจ้างงานคณะศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ ภายหลังจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ จำนวน 3 เดือน ระหว่าง มี.ค. - พ.ค. 65 บันทึกข้อมูลลงแบบฟอร์มรวบรวมการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการลงทุน (ROI/SROI) คำนวณด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

ผลการศึกษา พบว่า การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน (ROI) ของคณะศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ แสดงผลการคำนวณผลตอบแทนจากการลงทุน (ต่อปี) รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3 แสดงผลการคำนวณผลตอบแทนจากการลงทุน (ต่อปี)

คณะการแสดงพื้นบ้าน	การจ้างงานเฉลี่ยเดือนละ	ต้นทุนรวมเฉลี่ย (ต่อปี)	รายได้รวมเฉลี่ย (ต่อปี)	กำไร/ขาดทุน (ต่อปี)	ROI* (%)
โขนสวดเด็กครูวิจิตรศิลป์	3 งาน ๆ ละ 20,000 บ.	550,800 บ.	720,000 บ.	169,200 บ.	31
กลองยาวบุญญะติศิลป์	6 งาน ๆ ละ 4,000 บ.	216,000 บ.	288,000 บ.	72,000 บ.	33
หมอขวัญเรือนลูกปรการ	7 งาน ๆ ละ 8,000 บ.	336,000 บ.	672,000 บ.	336,000 บ.	100
ดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ	6 งาน ๆ ละ 20,000 บ.	792,000 บ.	1,440,000 บ.	684,000 บ.	82

หมายเหตุ * (กำไร ÷ ต้นทุน) × 100 = ROI %

ตารางที่ 3 แสดงผลการคำนวณผลตอบแทนจากการลงทุน (ต่อปี) ของผู้ประกอบการศิลปะการแสดง พื้นที่บ้านทั้ง 4 คณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- คณะโชนสแด็กครุวิกรมพลี หลังจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้าน การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน ROI = 31 % แสดงให้เห็นว่า การลงทุนจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้านฯ

ให้ผลตอบแทนหรือรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 720,000 บ.

- คณะกลองยาวบุญญิตศิลป์ หลังจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้าน การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน ROI = 33 % แสดงให้เห็นว่า การลงทุนจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้านฯ ให้ผลตอบแทนหรือรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 288,000 บ.

- คณะหม่อมราชวงศ์วิบูลย์เรือนลูกปรการ หลังจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้าน การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน ROI = 100 % แสดงให้เห็นว่า การลงทุนจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้านฯ ให้ผลตอบแทนหรือรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 672,000 บ.

- คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ หลังจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้าน การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน ROI = 82 % แสดงให้เห็นว่า การลงทุนจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นที่บ้านฯ ให้ผลตอบแทนหรือรายได้รวมเฉลี่ยต่อปี จำนวน 1,440,000 บ.

การสร้างแผนที่ผลลัพธ์ (Outcome Mapping) ผู้วิจัยวิเคราะห์ทฤษฎีความเปลี่ยนแปลงด้วยการสร้างแผนที่ผลลัพธ์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ปัจจัยนำเข้า) กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละกลุ่ม รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 8 แผนที่ผลลัพธ์ (Outcome Mapping)

จากภาพที่ 8 พบว่า โครงการวิจัยมีผลลัพธ์ทางสังคม 5 ประเด็น ได้แก่ เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อเครือข่ายฯ ในการส่งเสริม สืบสาน และเผยแพร่งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีของบุคลากรในหน่วยงานทำให้มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น นักวิจัยเกิดความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน อิ่มเอมในใจที่ได้ช่วยเหลือต่อยอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ทีมงานเกิดรายได้ระหว่างเรียนและทำงาน จากการร่วมมือจัดงานเทศกาลฯ ผู้ชมเกิดความรู้สึกรักคุณค่าในการรับชมเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ เนื่องด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางออกไปรับชมในสถานที่จริงลดลง

ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ประเด็นแรก คือ เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นจากผู้ชมงานเทศกาลฯ ติดต่ोज้างการแสดงผลให้หัวหน้าคณะและบุคลากรในคณะทั้ง 4 คณะ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตัวชี้วัดทางสังคม คือ จำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้น มาคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิและประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุนต่อไป ส่วนประเด็นที่ 2 – 5 ผลลัพธ์และตัวชี้วัดทางสังคมไม่ได้ทำการประเมิน (เนื่องด้วย ผลลัพธ์ทางสังคมทั้ง 4 ประเด็น จัดเป็นปัจจัยนำเข้าและไม่มีข้อมูลที่แสดงความแตกต่างของกิจกรรมที่ชัดเจน) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงการคำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิ

ผลลัพธ์ (Outcome)	ตัวชี้วัด (Indicator)	ตัวแทน ทางการเงิน (Financial Proxy)	Dead Weight (%)	Attribu tion (%)	Displace ment (%)	Drop off (%)	มูลค่า ผลลัพธ์รวม (บาท) (ปีที่ 1 – 3)	มูลค่าปัจจุบัน (ของ ผลประโยชน์) สุทธิ (บาท) (NPV)
เกิดการ จ้างงาน เพิ่ม มากขึ้น	จำนวน รายได้ที่ เพิ่มขึ้น (53 คน X 60 งานต่อปี = 3,180 X 1,000 บ.)	ค่าจ้างการ แสดงโดย เฉลี่ยทั้ง 4 คณะ รายได้รวม เฉลี่ยต่อปี 3,180,000 บ.	30	60	0	0	4,006,800	3,741,866.35

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลผลลัพธ์มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์สุทธิที่เกิดจากการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ โดยการคำนวณจากผลลัพธ์ด้วยตัวแทนทางการเงิน ในการคำนวณเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่กล่าวอ้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานวิจัยเกินจริง จึงทำการปรับค่า (Deadweight) ลบผลที่เกิดขึ้นเอง แม้ไม่มีโครงการหรือไม่มีใครเข้าไปทำอะไรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 30 % คือ ทั้ง 4 คณะมีการจ้างงานช่วงเทศกาลสงกรานต์ในเดือนเมษายนอยู่แล้ว (Attribution) ผลลัพธ์ทั้งหมดเกิดขึ้นจากโครงการ 60 % อีก 40 % เกิดขึ้นจากการจ้างงานของลูกค้าเก่าของผู้ประกอบการ (Displacement) ลบผลลัพธ์ที่ทดแทนมาจากที่อื่น 0 % และ (Drop off) อัตราการลดลงของผลลัพธ์ทางสังคม 0 % จนได้มูลค่าผลลัพธ์รวม 3 ปี โดยงานวิจัยนี้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2565 เป็นปีฐาน (ปีที่ 1) และการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิใช้อัตราคิดลด (Discount Rate) 3.5 %

ผู้วิจัยนำมูลค่าปัจจุบันผลประโยชน์สุทธิ จำนวน 3,741,866.35 บ. ที่ได้จากผลลัพธ์เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น มาประเมินผลกระทบทางสังคมจากการลงทุนโดยทำการคำนวณ SROI ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	มูลค่า การลงทุน	มูลค่า ผลประโยชน์ จากการลงทุน	ผลตอบแทน การลงทุน (SROI)
ผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ ได้แก่ 1. คณะโขนสดเด็กครูวิกรมพลี จำนวน 20 คน 2. คณะดนตรีไทยบ้านศรีเกตุ จำนวน 15 คน 3. คณะกลองยาวบุญญาศิลป์ จำนวน 15 คน 4. คณะหมอทำขวัญนาควัฒน์เรือนลูกปรายการ จำนวน 3 คน	410,744.71	3,741,866.35	9.11

ตารางที่ 5 ผลการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) แสดงให้เห็นว่า มูลค่าการลงทุน โครงการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดง ต.ศรีชะจรเข้ใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 410,744.71 บ. สามารถสร้างมูลค่า ผลประโยชน์จากการลงทุน จำนวน 3,741,866.35 บ. เมื่อนำมาคำนวณการประเมินผลกระทบทางสังคม เปรียบเทียบกับเงินลงทุนดำเนินการ จำนวน 1 บาท จะได้ผลตอบแทนทางสังคม $SROI = 9.11$ บ. สรุปได้ว่า โครงการวิจัยการสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจ ฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นโครงการที่นำลงทุน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. นอกเหนือจากปัญหาความนิยมชมการแสดงพื้นบ้านที่ลดลง คนหันไปเสพสื่อใหม่ และเน้นการชมออนไลน์ เพิ่มมากขึ้นแล้ว ปัญหาหลักที่ทุกคณะศิลปะการแสดงพื้นบ้านพบเจอเหมือนกันในช่วงปลายปี 2562 - 2564 คือ สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้การจ้างงานหยุดชะงัก ขาดรายได้ สอดคล้องกับบทความวิชาการ ของคนปรกรณ์ จันทรสมบูรณ์ (2564, น.55-87) เรื่อง เพลงและการแสดงพื้นบ้าน ภาคกลาง : บทบาทและการ นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับหัตถ์ภัยโควิด-19 พบว่า ภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นหัตถ์ภัย คุกคามไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยเฉพาะการใช้นโยบาย การเว้นระยะห่าง ระหว่างบุคคล (Social distancing) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค อันส่งผลกระทบต่ออาชีพต่าง ๆ ซึ่งศิลปิน เพลงและการแสดงพื้นบ้านเป็นกลุ่มหนึ่งในสังคมที่ได้รับผลกระทบนี้ ทำให้ไม่สามารถจัดการแสดงตามปกติได้ ในขณะที่ผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศรีชะจรเข้ใหญ่ ก็ไม่อาจรอดได้ ไม่รู้ว่าสถานการณ์แพร่ระบาดของ โรคโควิด-19 จะจบลงเมื่อไหร่ ช่วงเวลาไหนที่สามารถทำอะไรได้ก็ทำเลย เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ คณะการแสดง พื้นบ้าน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และนักวิจัย จึงค้นหาทางออกในวิกฤติร่วมกัน โดยนำเอาเทคนิค การถ่ายทอดสด (Live Steaming) ผ่านการจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ เพื่อให้เข้าสู่กลุ่มเป้าหมาย ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สร้างการรับรู้ไปสู่การจ้างงานการแสดงได้อย่างรวดเร็ว

2. แนวทางการสร้างสรรค์การจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ จำนวน 11 แนวทาง ภายใต้กรอบการวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์-โดยใคร (Who) ขั้นที่ 2 การสร้างกิจกรรมพิเศษ-พูดสื่อสารอะไร (Says What) ขั้นที่ 3 การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ-โดยวิธีและช่องทางใด (In Which Channel) ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้ชม-ไปยังใคร (To Whom) ขั้นที่ 5 การประเมินผล-ผลเป็นอย่างไร (With What Effect) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของจิตรารณ จรัสรัมย์ (2561) ศึกษาเรื่อง ขั้นตอนการจัดงานอีเวนต์ กรณีศึกษา งาน ICONSIAM Grand Opening จัดโดย บริษัท อินเด็กซ์ ครีเอทีฟ วิลเลจ จำกัด (มหาชน) พบว่า ขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพิเศษ มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการสร้างกิจกรรมพิเศษ ขั้นตอนการบริหารจัดการ และขั้นตอนการประเมินผล โดยการทำงานทุกขั้นตอนต้องมีความคิดสร้างสรรค์ เพราะเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการกิจกรรมพิเศษ จะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมขั้นตอนการสร้างสรรคการจัดงานจะเหมือนกัน แตกต่างกันเพียงการกำหนดกลุ่มผู้ชม ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แยกออกมาเป็น 1 ขั้นตอนหลัก เพื่อให้สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสารความคิดหลัก (Key Message) ผ่านช่องทางที่เหมาะสมให้เข้าถึงมากขึ้น

ภายในงานมีกิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน (Showcase) การเสวนา (Talk) นิทรรศการ (Exhibition) การฝึกอบรม (Workshop) ในส่วนของการฝึกอบรมนั้น ได้ฝึกอบรมการรำกลองยาวและโขนสดเด็กให้กับนักเรียนโรงเรียนวัดจรเข้มใหญ่ รวมถึงปรับรูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะของการจัดทำคลิปวิดีโอองค์ความรู้การแสดงพื้นบ้านเบื้องต้น ได้แก่ การขับร้องเพลงแหล่เบื้องต้น การแสดงโขนสดเบื้องต้น การตีกลองยาวเบื้องต้น และการตีระนาดเบื้องต้น โดยเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ทางเพจและยูทูบ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (Social distancing) ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการ ของคณปรณ์ จันทร์สมบูรณ์ (2564, น.55-87) เรื่อง เพลงและการแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : บทบาทและการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมหันตภัยโควิด-19 พบว่า มีการสร้างสรรค์เพลงและการแสดงพื้นบ้านเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ในรูปแบบวีดิทัศน์ ผ่านเฟซบุ๊ก “เพลงสำนักงาน วัฒนธรรมจังหวัดในภาคกลาง” มีผู้สร้างสรรค์เพลงและการแสดงพื้นบ้านภาคกลาง จำนวน 29 คลิป ความพยายามของศิลปินที่แม้จะไม่อาจมี เวทีแสดงที่เป็นกายภาพ แต่ก็ยังสามารถสร้างสรรค์งานสู่สังคมด้วยอุดมการณ์ของศิลปินอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับคำกล่าวของประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ที่กล่าวว่า “อยากให้หาดันตำรับเนื้อหาการแสดง ทำเป็นออกมาเป็นวิชาการออกมาเป็นรูปเล่มเป็นเอกสารที่ปรากฏหรือซีดี คลิปวิดีโอ เพื่อจะนำไปเผยแพร่ลงเฟซบุ๊กหรือไลน์ เป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้คนรู้จักเรามากขึ้น” แสดงให้เห็นว่า การบันทึกองค์ความรู้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านในรูปแบบคลิปวิดีโอเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการพลิกวิกฤติเป็นโอกาส ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อช่วยสร้างการรับรู้ได้เป็นอย่างดี ตอบสนองพฤติกรรมของผู้ชมหรือผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือ ออกจากบ้านน้อยลงเพราะกลัวโควิด มีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น นิยมเสพสื่อผ่านเครือข่ายออนไลน์

การจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ เป็นรูปแบบการถ่ายทอดสดออนไลน์ ผสมผสานกับการจัดในสถานที่จริง ตามมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด เพื่อนำไปสู่เป้าหมายให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการศิลปะการแสดงทั้ง 4 คณะ เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์ เกตุรัตนกุล, ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน และสุภาภรณ์ ศรีดี (2562) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การแพร่ภาพสดผ่านเพชบุรีไลฟ์ขายสินค้าแพชชันกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับชมการแพร่ภาพสดที่บ้านผ่านสมาร์ตโฟน มีความพึงพอใจในระดับมาก ต่อข้อมูลส่วนผสมการตลาดที่ได้รับรู้ผ่านเพชบุรีไลฟ์ โดยกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นผู้สูงวัยและกลุ่มคนวัยทำงานที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการและปริมณฑลที่ชื่นชอบศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รับชมผ่านการไลฟ์สดทางเพจสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ผู้ชมงานได้รับประสบการณ์ เกิดการบอกต่อ สร้างกระแส แชร์ ภาพลักษณ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิลเบอร์ แชมม (Schramm, 1974, p 19) กล่าวว่า ในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจหรือชักจูงใจ ผู้ส่งสารอาจจะต้องการสร้างสารเพื่อชักจูงใจ ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผู้รับสารได้รับความบันเทิงด้วย จากผลสรุปสถิติการรับชมผ่านทางสื่อออนไลน์เพจสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการมีจำนวนผู้รับชมมากกว่า 3 วินาทีขึ้นไปจำนวนสูงสุดถึง 2 พันครั้งต่อวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิร์พงค์ เสนไสย (2562, น. 154-158) กล่าวไว้ในหนังสือ นาฏยพินิจ หมายความว่า ปัจจุบัน เมื่อมี Event ที่ไหน นักการตลาดเจ้าของแบรนด์ต่าง ๆ ก็มักจะเริ่มให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ผ่าน Social media เพราะเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สร้างความสำเร็จของ Event ได้ดี ไม่ว่าจะใช้การดึงคนเข้ามา หรือรายงานความเคลื่อนไหวในงาน หรือแม้แต่ตอบคำถามคนจากทั้งภายในและภายนอกงาน จะเห็นได้ว่า การทำการตลาดออนไลน์ โดยเฉพาะการไลฟ์สดตอบโต้พฤติกรรมของผู้ชมในยุคปัจจุบัน

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกลองกลองยาวปัญญาศิลป์ที่กล่าวว่า “หลังจากที่มีกิจกรรมเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านขึ้นมา การไลฟ์สดได้ผลตอบรับที่ดีมาก ทางคณะกลองยาวปัญญาศิลป์ มีงานทุกสัปดาห์เลย ทั้งเสาร์-อาทิตย์ จ้างงานแห่ชนหมาก งานแต่ง งานบวช” แสดงให้เห็นถึง การถ่ายทอดสดการแสดงพื้นบ้านออนไลน์สามารถส่งผลให้เกิดการรับรู้สู่กลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2553) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ หัวข้อ การบริหารจัดการสื่อการแสดงพื้นบ้านแบบมีส่วนร่วมด้วยนวัตกรรมการวิจัย ระบุว่า การสร้างผู้ชมนั้นจะมีส่วนในการดำรงอยู่ของสื่อพื้นบ้านอย่างมาก เพราะผู้ชมมิได้มีบทบาทเพียงแค่การรับชมสื่อเท่านั้น แต่ผู้ชมยังมีบทบาทในการสนับสนุนสื่อการแสดงในหลากหลายรูปแบบ เช่น บริจาคเงินเพื่อเป็นค่าตอบแทนให้นักแสดง ทำให้นักแสดงสามารถใช้ในการแสดงเลี้ยงชีพได้

เกิดบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) สานพลังภาคเครือข่ายจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปความได้ว่า เป็นโครงการที่ดีมาก ได้ร่วมช่วยเหลือชุมชน มีอาชีพ สร้างรายได้ อำเภอบางเสาธงมีของดี มีวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ทรงคุณค่าที่เราต้องอนุรักษ์ไว้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม กล่าวว่า “โดยวิสัยทัศน์ใหม่ของ วธ. คือ วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทนำในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย และปรับเปลี่ยนบทบาทสู่กระทรวงสังคมถึงเศรษฐกิจ วัฒนธรรมทำดี ทำงาน ทำเงิน รวมทั้ง การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาต่อยอดอัตลักษณ์ไทยสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ศิลปิน ผู้ประกอบการด้านวัฒนธรรมและชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” (รัฐบาลไทย, 2565)

3. ผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุน (ROI) หลังจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ มากกว่า 30 % เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปี จำนวน 780,000 บ. ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่า การลงทุนจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ให้ผลตอบแทนหรือกำไรที่สูงขึ้น ในส่วนของผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) พบว่า การประเมินผลกระทบทางสังคม เทียบกับเงินลงทุนดำเนินการจำนวน 1 บาท จะได้ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) = 9.11 บ. สรุปได้ว่า โครงการวิจัย การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นโครงการที่นำลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัสภาวุฒิ ศรีทน และอุมารินทร์ ตูลารักษ์ (2564, น.156) เรื่อง ทูทางวัฒนธรรมในมิติการท่องเที่ยวชุมชนที่อธิบายผ่านเรื่องเล่า ตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในวิถีชีวิตชุมชน พบว่า ทูทางวัฒนธรรมสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในมิติต่าง ๆ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมากเป็นแหล่งรายได้ให้กับคนชุมชน

คณะการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ เกิดการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ภาวศีเครือข่ายเกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในการส่งเสริมสืบสาน และเผยแพร่งานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีของบุคลากรในหน่วยงานทำให้มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น นักวิจัยเกิดความเชี่ยวชาญในการทำวิจัยและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน อิ่มเอมในใจที่ได้ช่วยเหลือต่อยอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ที่ทีมงานเกิดรายได้ระหว่างเรียนและทำงาน จากการร่วมมือจัดงานเทศกาลฯ ผู้ชมเกิดความรู้สึกคุ้มค่าในการรับชมศิลปะการแสดงพื้นบ้านฯ ออนไลน์ ทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปชมในสถานที่จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2553, น. 339) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ หัวข้อ การบริหารจัดการสื่อการแสดงพื้นบ้านแบบมีส่วนร่วมด้วยนวัตกรรมการวิจัย ระบุว่าแนวคิดการบริหารจัดการสื่อการแสดงพื้นบ้านแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ผู้ได้รับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการบทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้านประเภทการแสดง เน้นอนว่าภาพรวมคนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน แต่ผลประโยชน์หลักในบางส่วนอาจมีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (เอียร์ชัย อิศรเดช, 2548, น.340)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศิริชะจรเข้ใหญ่ เป็นการรวมตัวของผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ศิลปินพื้นบ้าน ครูภูมิปัญญาในตำบลศิริชะจรเข้ใหญ่ นักแสดง เยาวชนหน้าใหม่ ที่รวมตัวกันมาสร้างสรรค์และนำเสนอศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ตนเองมีความถนัด ทั้งรูปแบบการแสดงและดนตรีในเชิงอนุรักษ์แบบพื้นถิ่น การแสดงวิถีชุมชน ภายในชุมชน ต.ศิริชะจรเข้ใหญ่ โดยมีภาวศีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมกันดำเนินการจัดเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ดังนั้น ในการจัดงานเทศกาลฯ ในโอกาสต่อไป ควรพัฒนาต่อยอดในวงกว้างขึ้น อาทิ เพิ่มความร่วมมือหลากหลายภาคส่วนมากขึ้น บริษัท โรงเรียน วัด ชุมชนในละแวกใกล้เคียงเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านยังคงอยู่ตลอดจน การพัฒนาบริหารจัดการกลุ่มคนหรือสถาบันที่มีส่วนสนับสนุนงานวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

1.2 จากการพัฒนาต่อยอดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ต.ศิระจรเข้ใหญ่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ได้นำการแสดงพื้นบ้านทั้ง 4 คณะ ที่ผู้วิจัยได้เสนอไว้เมื่อปีที่ผ่านมา ให้จัดเป็นหนึ่งในการแสดงในงานนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ ระหว่างวันที่ 15 – 26 ตุลาคม 2565 พร้อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุน แสดงให้เห็นว่า สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการที่มีภาระกิจหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรปราการให้การยอมรับ ฟื้นฟู และต่อยอด ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปะการแสดงพื้นบ้านของ ต.ศิระจรเข้ใหญ่มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชุมชนสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

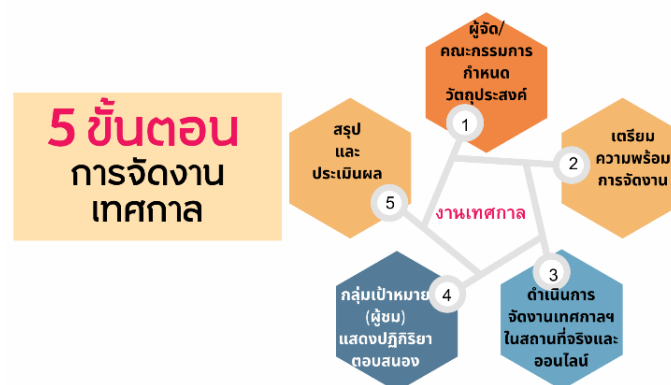
2.1 การศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้ชมการถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อพัฒนาช่องทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เนื่องด้วย เทคนิคการใช้เครื่องมือการตลาดออนไลน์ มีความจำเป็นอย่างมากต่อการสร้างการรับรู้ เนื่องจากเข้าถึงผู้ชมได้จำนวนมาก และสร้างรายได้ เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจการค้าให้กับผู้ประกอบการวัฒนธรรม

2.2 การยกระดับงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านนานาชาติ โดยเพิ่มความร่วมมือจากภาคเอกชนมากขึ้น เพิ่มโรงเรียน วัด ชุมชนในละแวกใกล้เคียงที่สนใจเข้าร่วม ตลอดจนการแสดงพื้นบ้านจากต่างประเทศ

2.3 การศึกษากระบวนการสร้างและพัฒนาตลาดผู้ชม หรือการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับศิลปินที่ไม่ใช่เพียงการดูชมกันเพียงอย่างเดียว แต่เป็นลักษณะของการเป็น “แฟนคลับ” หรือ “พอยก แมย์ก” คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้แก่ศิลปินในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันสื่อสมัยใหม่ก็นำมาใช้สร้างการบริหารจัดการกลุ่มแฟนคลับ (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2553, น.261)

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สร้างองค์ความรู้ คือ กระบวนการสร้างสรรค์การจัดงานเทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้านสามารถประยุกต์ใช้กับการจัดงานเทศกาลอื่น ๆ จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ผู้จัดหรือคณะกรรมการกำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอนที่ 2 เตรียมความพร้อมการจัดงาน ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดงานเทศกาลในสถานที่จริงและออนไลน์ ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มเป้าหมายแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ขั้นตอนที่ 5 สรุปและประเมินผล การจัดงาน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 5 ขั้นตอนการจัดงานเทศกาล

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์เทศกาลศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) สัญญาทุนเลขที่ A13F640094

เอกสารอ้างอิง

- กรณีศ รัตนามัทธนะ. (2561). *วันงานเทศกาลผ่านมา*. ค้นคืนจาก <https://bit.ly/3bYkfeh>
- กฤตฤณ ช้างทองคำ. (30 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2553). *การบริหารจัดการวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบมีส่วนร่วมด้วยนวัตกรรมการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เกรียงไกร กาญจนะโกนิน. (2555). *Event marketing*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- ชนิษฐ ศรีเกตุ. (16 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- ขวัญเรือน เกตุขวง. (16 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- คณปรกรณ์ จันทรสมบูรณ์. (2565). เพลงและการแสดงพื้นบ้านภาคกลาง: บทบาทและการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมหันตภัยโควิด-19. *วารสารช่วงฝน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 15(2), 56–86.
- จิตรารณ จรัสรัมย์. (2561). *ขั้นตอนการจัดงานอีเวนท์ กรณีศึกษางาน ICONSIAM Grand Opening จัดโดย บริษัท อินเด็กซ์ครีเอทีฟ วิลเลจ จำกัด (มหาชน)*. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- เจียรชัย อิศรเดช. (2548). *ศักยภาพโนราในการพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ประหยัด กลิ่นพวง. (16 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- พิรพงศ์ เสนไสย. (2562). *นฏยพาทย์*. มหาสารคาม: รัตนชัย ก่อปี่ เซ็นเตอร์ อาคารบริการกลาง (ปลาซ่า) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐบาลไทย. (2565). *วธ.อนุรักษ์สืบสานการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน*. ค้นคืนจาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/53161>
- วิกิ มิพลี. (16 มกราคม 2564). สัมภาษณ์.
- วิศิษฐ์ เกตุรัตนกุล, ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน และสุภาภรณ์ ศรีดี. (2562). กลยุทธ์การแพร่ภาพสดผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ขายสินค้าแพชั่นกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. *วารสารนิเทศสยามปริทัศน์ มหาวิทยาลัยสยาม*, 18(24), 117-129.
- ไวฑูรย์ โภคาชัยพัฒน์. (2561). *ผลตอบแทนทางสังคม เรื่องน่าสนใจสู่องค์กรยั่งยืน*. ค้นคืนจาก <https://forbesthailand.com/commentaries/insights/ผลตอบแทนทางสังคม-เรื่อง>
- ศูนย์สื่อสารนานาชาติแห่งจุฬาฯ. (2554). *แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวกัส*. ค้นคืนจาก <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=แบบจำลองการสื่อสารของลาสเวกัส>

อัษฎาวุธ ศรีทน และอุมารินทร์ ตูลารักษ์ (2564). ทูทางวัฒนธรรมในมิติการท่องเที่ยวชุมชนที่อธิบายผ่านเรื่องเล่าตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในวิถีชีวิตชุมชน. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ* 16 (2), 141-158.

Lasswell, H.D. (1948). The Structure and function of communication in society. In L. Bryson(Ed.), *The communication of ideas* (pp.216). New York: Harper and Brothers.

The Momentum Team. (2563). ศิลปินผุดไอเดียทำ *Social Distancing Festival* ทางออนไลน์หลังจากงานแสดงต่าง ๆ ถูกยกเลิกเพราะโควิด-19. ค้นคืนจาก <https://themomentum.co/social-distancing-festival/>

Schramm, w. (1974). *Nature of Communication between humans in W.* Urbana IL: University of Illinois.

ไทเก๊ก: ศาสตร์แห่งความสมดุลของชีวิต

Tai- Chi: Science of Life Balance

พัทธนันท์ เลิศคุณอินทร์ (Pattanan Lertkoon-atinon)

อาจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Lecturer, Department of Humanities and Social Sciences,

Liberal Art, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: pattanan.ler@live.hcu.ac.th

Received: August 9, 2022, Revised: September 28, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอ ไทเก๊ก มรดกทางวัฒนธรรมของชนชาติจีน ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลปะการต่อสู้ที่มีรูปแบบท่วงท่าที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป แสดงออกถึงความแข็งแกร่งและอ่อนโยน ในรูปแบบการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างช้า ๆ ด้วยลีลาอันสง่างาม จากท่าหนึ่งสู่อีกท่าหนึ่งอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุดตั้งสายน้ำไหล ซึ่งแต่ละกระบวนท่าได้แรงบันดาลใจมาจากการเคลื่อนไหวของสัตว์ รวมถึงปรัชญาความเชื่อของลัทธิเต๋า ขงจื้อ และการผสมผสานความรู้เรื่องการแพทย์แผนจีนโบราณเพื่อสร้างสมดุลของหยินหยาง เป็นลักษณะของความแตกต่างที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล การรำมวยไทเก๊กจึงเป็นวิธีการกระตุ้นศักยภาพในร่างกายของคน เป็นการบริหารร่างกายและการฝึกสมาธิในรูปแบบการเคลื่อนไหวด้วยท่าทางที่นุ่มนวลและต่อเนื่องให้มีลักษณะคล้ายวงกลม โดยใช้ความรู้สึกและสมาธิควบคู่กันไปเพื่อนำการไหลเวียนของเลือดและลมหายใจไปปรับสมดุลของหยินหยางในร่างกาย ดังนั้นการรำมวยไทเก๊กจึงเป็นการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับทุกเพศ ทุกวัย มีประโยชน์ต่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจและสังคม รวมทั้งช่วยป้องกันและรักษาโรค เชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นความสมดุลของชีวิต

คำสำคัญ: ไทเก๊ก ความสมดุลของชีวิต หยินหยาง หลักการฝึก

Abstract

This article aimed to present Tai Chi, the cultural heritage of the Chinese people which has been a science and martial arts that has a variety of different postures. Tai chi shows strength and tenderness in the form of slow body movements with graceful style from one pose to another continuously without stopping like a flowing stream. Each move has been inspired by the movements of animals, including the philosophy of Taoism, Confucianism, and the combination of knowledge of traditional Chinese medicine to balance the Yin and Yang. It is the nature of differences that can coexist in balance. Tai Chi is a way to stimulate the potential in the body of a person. It is a form of exercise and meditation in gentle, continuous movements in a circle using

feeling and meditation together to regulate blood flow and achieve proper breathing. This has helped balancing Yin and Yang in the body. Therefore, Tai Chi has been an exercise suitable for all genders and ages. It is beneficial to the development of the body, mind and society, as well as to prevent and cure diseases, which lead to a balance of life.

Keywords: Tai Chi, Balance of Life, Yin and Yang, Principles of Practice

บทนำ

ประเทศจีนถือเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ที่เป็นต้นกำเนิดของศาสตร์หลายแขนง หนึ่งในศาสตร์ที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลกก็คือ ศาสตร์ที่เกี่ยวกับทฤษฎีความสมดุลระหว่างหยินหยางที่อธิบายถึงการเดินลมปราณ ลักษณะของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ตลอดจนทางเดินของเลือดลม ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนหลักความเชื่อที่ว่าทุกสิ่งในโลกนี้มีสิ่งตรงกันข้ามเสมอ แต่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ ควบคุมซึ่งกันและกันได้ เพราะในหยางมีหยินและในหยินก็มีหยาง ดังนั้นทุกสิ่งจะประกอบด้วยลมปราณที่มีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวและแสดงออกสองด้านตรงข้ามกันเป็นหยินและหยาง ดังเช่น หยินหยางภายในตัวมนุษย์ที่แต่ละคนแสดงออกมาทางลักษณะนิสัยคือ หยินพลังแห่งเพศหญิงจะมีลักษณะอ่อนโยน มีน้ำใจ ใจเย็นและละเอียดอ่อน ส่วนหยางพลังแห่งเพศชายจะมีลักษณะแข็งแกร่ง ใจร้อน กล้าหาญ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าชีวิตของแต่ละคนมีพลังทั้งสองที่คอยรักษาความสมดุลของชีวิตไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ตรงกันข้ามแต่มีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง การที่คนเราจะมีสุขภาพดีได้นั้นจะต้องมีหยินและหยางที่สมดุลกันทั้งภายในและภายนอกร่างกาย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีพลังมากเกินไปหรือน้อยเกินไปจนขาดความสมดุลจะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้

ธรรมชาติของร่างกายจะมีกลไกในการปกป้องและรักษาตนเองจากการเจ็บป่วย แต่การรักษาสมดุลของร่างกายและจิตใจจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการป้องกันการเจ็บป่วย ช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้เซลล์และอวัยวะภายในร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากเครียดมากหรือพักผ่อนไม่เพียงพอฮอร์โมนความเครียดที่มีชื่อว่า คอร์ติซอล (Cortisol) จากต่อมหมวกไตจะสูงขึ้น การทำงานของระบบฮอร์โมนอื่น ๆ ก็กระทบกระเทือนไปด้วย เช่น มีผื่นภูมิแพ้ที่ผิวหนัง เป็นสิวเรื้อรัง อาหารไม่ย่อย ท้องผูก ท้องเสีย นอนไม่หลับ ตื่นขึ้นมาไม่สดชื่น อารมณ์แปรปรวน อ่อนเพลียโดยไม่ทราบสาเหตุ บางคนอาจเกิดอาการซึมเศร้าจากภาวะเครียดและวิตกกังวลจนเกิดการฆ่าตัวตาย (กระทรวงสาธารณสุข, 2565, น. 47) หลายคนเมื่อเกิดอาการเหล่านี้ก็จะรักษาไปตามอาการโดยการรับประทานยา เมื่อหายแล้วสักพักก็เกิดอาการขึ้นซ้ำอีก แม้ร่างกายจะหายเป็นปกติสมบูรณ์แล้วแต่จิตใจยังมีปัญหาอยู่ เพราะไม่ได้รับการแก้ไขให้มีความสมดุลกัน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้นอีก สอดคล้องกับข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2563 ที่ได้กล่าวถึงสถานการณ์การเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากโรค ติดเชื้อที่สามารถป้องกันได้กลายเป็นกลุ่มโรคเรื้อรังจากความเสื่อมของอวัยวะหรือกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และจากสถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2563 ที่เผยแพร่ข้อมูลมรณบัตรในปี พ.ศ. 2563 พบว่า สาเหตุการเสียชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ โรคมะเร็งทุกชนิด โรคหลอดเลือดในสมอง โรคปอดอักเสบ โรคหัวใจขาดเลือดและอุบัติเหตุจากการคมนาคมขนส่งทางบก (กระทรวงสาธารณสุข, 2564, น. 75)

ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าความเจ็บป่วยกระทบกระทั่งเสียชีวิตโดยส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เกิดจากการที่ร่างกายขาดความสมดุลทั้งสิ้น

มนุษย์มีวิธีการปรับสมดุลของร่างกายด้วยกันหลายวิธี เช่น การพักผ่อนให้เพียงพอ การรับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ การดื่มน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ เป็นต้น แต่จากสถิติข้างต้นจะเห็นได้ว่ายังไม่เพียงพอ ดังนั้นการออกกำลังกายเพื่อปรับสมดุลภายในและสร้างความแข็งแกร่งสู่ภายนอกตามหลักความสมดุลของหยินหยางจึงเป็นการป้องกันและรักษาโรคที่มีบทบาทสำคัญและถูกสร้างเป็นวิถีแห่งการบำบัดรักษาตามแนวทางศาสตร์แพทย์แผนจีนเพื่อปรับสมดุลของร่างกายให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยรวมของแต่ละคนอย่างดีที่สุด ศาสตร์การแพทย์แผนจีนมีประวัติอันยาวนานมากกว่า 5,000 ปี ศาสตร์นี้ไม่ได้มีเพียงแต่การฝังเข็ม รมยาและใช้ยาสมุนไพรเพื่อรักษาโรคเท่านั้นแต่ยังมีหลักการป้องกันโรคที่เป็นแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานศาสตร์การแพทย์แผนจีนที่แท้จริงคือ การรักษาเมื่อยังไม่ได้เป็นโรค (Preventive Treatment) เป็นวิธีที่ชาวจีนสมัยก่อนถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบันเพื่อรักษาสุขภาพร่างกาย ป้องกันไม่ให้เกิดโรค เน้นการปรับตัวให้สอดคล้องกับธรรมชาติ การปรับสมดุลกายและใจให้สุขสงบ โดยการนำแนวคิดจากทฤษฎีหยินหยางนำไปสู่หลักปฏิบัติและวิธีการส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางศาสตร์การแพทย์แผนจีนในรูปแบบต่าง ๆ (บุญยภัทร์ ศิริธีราธิกุล และ ณรงค์ ใจเที่ยง, 2564, น. 196)

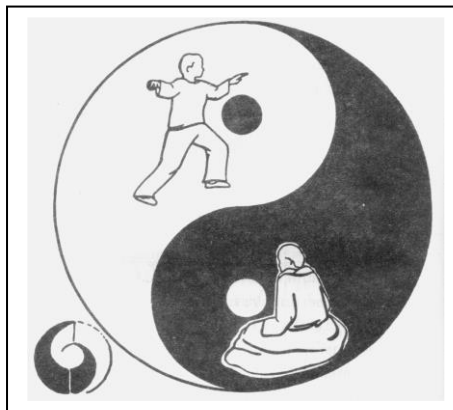
ทฤษฎีหยินหยาง

“หยินหยาง ศาสตร์แห่งความสมดุล” เป็นปรัชญาโบราณของจีนตามลัทธิเต๋า ซึ่งมีปราชญ์ขงจื้อเป็นผู้เผยแพร่ เกิดจากการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เพราะธรรมชาติคือความเป็นจริงของทุกสรรพสิ่ง ด้วยสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่ล้วนตรงข้ามกันแต่ก็ยังสามารถพึ่งพาอาศัย ควบคุมซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดีจนเกิดเป็นข้อสรุปโดยอาศัยหลักการความสมดุลระหว่างหยินกับหยางมาอธิบายการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งในโลก โดยใช้สัญลักษณ์สีดำและสีขาว ความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ตรงกันข้ามแต่มีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า “สีดำ” หมายถึง “หยิน” (แทนความเย็น) คือ การถดถอย ความอ่อนแอ การสงบนิ่งภายใน ความเย็น ความมืด กลางคืน หรืออวัยวะซึ่งทำหน้าที่น้อยลง ส่วน “สีขาว” หมายถึง “หยาง” (แทนความร้อน) คือ ความก้าวหน้า ความกระตือรือร้น การเคลื่อนไหวภายนอกความแข็งแรง กลางวัน หรืออวัยวะที่ทำหน้าที่มากขึ้น เป็นต้น (คณิต คุรุทหงษ์, 2527, น. 45)

“ทฤษฎีหยินหยาง” เป็นศาสตร์พื้นฐานความรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ เน้นเรื่องการขัดเกลา การฝึกฝนตนและมองการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย เป็นธรรมชาติ มีความเข้าใจในปัญหาสุขภาพและอาการต่าง ๆ เพื่อนำมารักษาความเจ็บป่วยของชาวจีนมาตั้งแต่โบราณกาล มีสัญลักษณ์คือปลาสองตัวในวงกลมหนึ่งวง สัญลักษณ์ปลาตัวหนึ่งมีสีดำ สัญลักษณ์ปลาอีกตัวหนึ่งมีสีขาว โดยปลาแต่ละตัวจะมีวงกลมเล็กที่มีสีตรงกันข้ามซึ่งบางคนอาจจะมองเห็นเป็นดวงตาของปลา วงกลมเล็กทั้งสองวงนี้เป็นตัวแทนของพลังแต่ละฝ่าย นั่นหมายความว่า ในทุกพลังจะมีพลังฝ่ายตรงข้ามแฝงอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าปลาสีขาวแสดงถึงการเคลื่อนไหว หมายความว่า ในการเคลื่อนไหวก็จะมีพลังสงบเป็นพลังงานเล็ก ๆ ซ่อนอยู่เสมอ ในทางตรงข้ามกัน ถ้าปลาสีดำแสดงถึงความสงบ หมายความว่า ในความสงบก็จะมีพลังเคลื่อนไหวเป็นพลังงานเล็ก ๆ ซ่อนอยู่เช่นกัน จะเห็นได้ว่าแต่ละฝ่ายก็มีแหล่งกำเนิดจากพลังของฝ่ายตรงข้ามเสมอวนเวียนกันไปไม่สิ้นสุด (จิตรัฐ, 2533, น. 3)

ไทเก็ก: สัญลักษณ์ความเป็นหยินหยาง

ในปรัชญาของลัทธิเต๋า การฝึก “ร่ำมวยไทเก็ก” และการฝึก “สมาธิหรือพลังลมปราณ” เป็นการบริหารร่างกายเพื่อนำสิ่งที่เรียกว่า “ชี” หรือลมปราณเข้าไปปรับสมดุลหยินและหยางในร่างกาย ทำให้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำงานอย่างเป็นธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวและการสงบนิ่งถือเป็นการบำบัดในรูปแบบหนึ่งอธิบายได้ว่า “การร่ำมวยไทเก็ก” เป็นรูปแบบการเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะถ่วงดุลอย่างถูกต้องของน้ำหนักในร่างกายคือ “หยาง” หรือ “ปลาสีขาว” ส่วนการ “ฝึกสมาธิหรือลมปราณ” เป็นการฝึกยืนหรือนั่งนิ่ง ๆ จินตนาการว่ากำลังกลิ้งลูกบอลกลม ๆ ในร่างกายถือเป็นการทำสมาธิก็คือ “หยิน” หรือ “ปลาสีดำ” ในหยางมีหยินและในหยินมีหยางผสมกลมกลืน หมายความว่า อะไรอยู่ในหยินคือความสงบและการทำสมาธิ อะไรอยู่ในหยางคือการเคลื่อนไหว ความแตกต่างนี้เรามองเห็นได้แต่เพียงภายนอกเท่านั้น แต่การฝึกเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอจะสามารถเกิดการเรียนรู้และสัมผัสความรู้สึกเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง ดังจะเห็นได้ในภาพที่แสดงให้เห็นลักษณะหยินหยางที่เปรียบได้กับการร่ำมวยไทเก็กและการทำสมาธิเป็นภาพที่อยู่ในลัทธิเต๋ามีรูปสัญลักษณ์ “ไทเก็ก” ดังภาพที่ 1 (จัตรัส, 2533, น. 28) เพราะการทำสมาธิไม่ใช่เป็นสิ่งว่างเปล่า ผู้ฝึกร่ำมวยไทเก็กจะต้องใช้จิตในการกำหนดลมหายใจในขณะที่เคลื่อนไหว (จันทร์เพ็ญ ทองตระกูล, 2548, น. 28) หรือที่นิยมเรียกว่า “กายเคลื่อนไหว ใจสงบนิ่ง” นั่นเอง

ภาพที่ 1 ภาพสัญลักษณ์ของไทเก็ก: สัญลักษณ์ “ปลาคู่” ที่มา: จัตรัส (2533, น. 28)

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างหยินกับหยางที่เป็นปัจจัยให้เกิดความสัมพันธ์ทางกายและทางจิต ในการฝึก ร่ำมวยไทเก็กและการทำสมาธิมีดังนี้ การฝึกทางกายคือ การใช้ร่างกายด้วยความอ่อนโยนเกิดจากเคลื่อนไหวอย่างนุ่มนวลช้า ๆ แต่ต่อเนื่อง การฝึกต้องทำให้ร่างกายอยู่ในท่าที่ไม่เกร็ง มีการเคลื่อนไหวกระบวนท่าเป็นวงกลม วงโค้ง ซึ่งการเคลื่อนไหวรูปแบบทรงกลมจะช่วยรักษาความสมดุล ความสม่ำเสมอ กระตุ้นให้เกิดความสงบและสร้างพลังงาน ส่วนการฝึกสมาธิคือ การทำสมาธิ กำหนดจิต (ชี) จินตนาการว่ากำลังกลิ้งลูกบอลบริเวณท้องน้อย หมุนกลิ้งวงกลมต่อเนื่องอย่างมีจังหวะสม่ำเสมอควบคู่ไปกับลมหายใจเข้า-ออก โดยไม่ต้องออกแรง เป็นการเพิ่มการหมุนเวียนโลหิตไปเลี้ยงทุกส่วนของร่างกาย กล้ามเนื้อ เซลล์ประสาท กระตุ้นการทำงานของต่อมต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมการเคลื่อนไหวของข้อต่อ การที่คนเราจะสามารถมีชีวิตที่ยืนยาวจึงต้องฝึกทั้ง 2 อย่างสะสมเป็นระยะเวลานานควบคู่กันไป เพื่อให้

เกิดประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจและยังช่วยให้เกิดสมาธิในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการไหลเวียนของเลือดในการเฝ้าระวังรักษาโรคอีกด้วย

ความเป็นมาของ “ไทเก็ก”

“มวยไทเก็ก” เป็นคำเรียกตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋ว อ่านออกเสียงตามภาษาจีนกลางว่า “ไท่จี๋เฉียน” ภาษาอังกฤษเขียนได้ว่า Taijiquan หรือ Tai'chi Chuan เป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวรูปแบบหนึ่งของประเทศจีน มีหลากหลายกระบวนท่าแตกต่างกัน โดยเชื่อกันว่าปรมาจารย์ผู้ให้กำเนิดมวยไทเก็กคือนักพรตชื่อ “จาง ซานเฟิง” แห่งเขาบู๊ต้ง หลังจากที่ได้เห็นการต่อสู้ของงูและนกกระเรียนทำให้ได้เข้าใจหลักการต่อสู้ด้วยความนุ่มนวล ยืดหยุ่น และการประสานหลักหยินหยาง เข้าใจถึงหลักของการใช้แรงในการปะทะกับคู่ต่อสู้ เช่น อ่อนสยบแข็ง ใช้แรงน้อย สยบแรงมาก ใช้ความสงบสยบความเคลื่อนไหว ต่อมาได้กลายเป็นต้นแบบของวิชาการต่อสู้ของมวยไทเก็กนั่นเอง และได้รับความนิยมมากขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิง โดยมี “หยาง ลู่ฉาน” เป็นผู้ให้กำเนิดมวยไทเก็กตระกูลหยางได้รับอิทธิพลจากความเชื่อจากปรัชญาของลัทธิเต๋า ขงจื๊อ รวมถึงความรู้เรื่องการแพทย์แผนจีนโบราณที่ใช้ปรัชญาความรู้จากการสร้างสมดุลของหยินหยางทำให้กายและใจเกิดเป็นหนึ่งเดียวจนเกิดแนวคิดกระบวนท่าต่าง ๆ ในการรำร่าจนกลายเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยมือเปล่าที่มีชั้นเชิงการต่อสู้ มีความแข็งแกร่งในการเข้าปะทะคู่ต่อสู้ บางกระบวนท่าใช้การโจมตีระยะสั้นเหมาะสมกับสรีระผู้หญิงเพื่อป้องกันตัว การฝึกรำมวยไทเก็กต้องใช้สมาธิควบคู่ไปกับการจดจ่อในการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นการฝึกฝนความสงบภายในจิตใจเพราะจิตต้องจดจ่อกับท่วงท่าเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องสัมพันธ์กันในการรำร่าจนจบกระบวนท่า การกำหนดลมปราณอย่างต่อเนื่องในขณะที่ฝึกที่ได้ชื่อว่าเป็นอายุวัฒนะนั่นคือ การมีสุขภาพที่ดีและอายุยืน

ปัจจุบันการรำมวยไทเก็กมีผู้นิยมฝึกฝนกันอย่างแพร่หลายทั่วโลกและมีการสืบทอดมาหลายตระกูล สายมวยอันเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมีอยู่ 5 สายหลัก ได้แก่ ตระกูลเฉิน ตระกูลหยาง ตระกูลอู๋ ตระกูลอู๋และตระกูลซุน มวยแต่ละตระกูลมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) มวยตระกูลเฉิน มีกระบวนท่าที่แสดงออกถึงพลังให้เห็นอย่างชัดเจน ท่วงท่าลีลาแข็งแกร่งสลับนุ่มนวล 2) มวยตระกูลหยาง มีกระบวนท่าไหลลื่นต่อเนื่อง มีทั้งวงแคบและวงกว้าง ท่วงท่าที่แสดงออกนุ่มนวล อ่อนโยน แต่ซ่อนเร้นพลังไวภายใน 3) มวยตระกูลอู๋ มีกระบวนท่าการเคลื่อนไหวที่เรียบง่าย รักษาแกนกลางลำตัวอย่างต่อเนื่อง เท้าเบาคล่อง การเคลื่อนไหวเนิบช้า ใช้การเคลื่อนไหวภายใน 4) มวยตระกูลอู๋ มีกระบวนท่าที่รักษาการเคลื่อนไหวแบบวงแคบ ทำให้ท่ามวยมีความกระชับและรัดกุม กระบวนท่าจะมีลักษณะคล้ายกับมวยตระกูลหยางมากที่สุด และ 5) มวยตระกูลซุน เป็นมวยที่ถูกพัฒนามาจากมวยตระกูลอู๋ กระบวนท่ามีการผสมผสานกับหลักวิชามวยสิงอี้และฝ่ามือปากั่วจางในลีลาท่ามวย เป็นต้น (หลี่ เต่ออิ่น, ผู้บรรยาย, 24-25 พฤศจิกายน 2560) ภายหลังรัฐบาลจีนได้นำท่ารำมวยไทเก็กของทั้ง 5 ตระกูล มาเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้เป็นมาตรฐานกลางเพื่อใช้ในการแข่งขัน

เมื่อปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2559 ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาและเรียนรู้การฝึกมวยไทเก็กของสำนักต่าง ๆ ณ เขาบู๊ต้ง ประเทศจีน รวมถึงได้ฟังการบรรยายจากปรมาจารย์และผู้เชี่ยวชาญจากหลายสำนัก ทำให้ได้ทราบว่าปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการรำมวยไทเก็กนั้นไม่ใช่เป็นเพียงสำหรับใช้ต่อสู้แบบมือเปล่าหรือเป็นการประลองยุทธ์ดังเช่นยุคสมัยที่ผ่านมา แต่คนที่ฝึกรำมวยไทเก็กมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกันดังนี้ กลุ่มที่ 1 เพื่อการออกกำลังกาย กลุ่มที่ 2 เพื่อท่วงท่าที่ถูกต้องตามมาตรฐานในการเข้าร่วมแข่งขัน และกลุ่มที่ 3 เพื่อเข้าถึงแก่นแท้และจิตวิญญาณของ

มวยไทยเกิดขึ้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมีการใช้มวยไทยในกระบวนการศึกษา เรียนรู้ในศาสตร์และศิลป์ของการฝึก รำมวยไทยเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมจีนและปรัชญาจีนอีกด้วย

องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ขึ้นทะเบียน “มวยไทย” หรือ “มวยไทยเก็ก” ของจีนลงในรายชื่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ โดยมีการประกาศ คำตัดสินดังกล่าวระหว่างการประชุมออนไลน์ของคณะกรรมการองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ระหว่างรัฐบาลเพื่อการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของ UNESCO ซึ่ง จัดขึ้นระหว่างวันที่ 14-19 ธันวาคม ค.ศ. 2020 ในคิงส์ตัน เมืองหลวงของจาเมกา (UNESCO ขึ้นทะเบียน “มวยไทยเก็ก” ของจีน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ. 2563) สำหรับประเทศไทย อาจารย์ต่ง อิงเจีย เป็น ผู้นำมวยไทยเก็กตระกูลหยางเข้ามาเผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. 2498 ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 อาจารย์ต่ง อิงเจีย ได้ส่งบุตรชาย ของท่านคืออาจารย์ต่ง หูหลิงมาเป็นครูมวยไทยเก็กคนแรกในประเทศไทย เริ่มมีการก่อตั้งสมาคมเพื่อร่วมกันจัด กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนารำมวยไทยเก็กสู่ระดับสากล มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2543 โดยใช้ชื่อ สมาคมไทเก็กไท่จิฉวนแห่งประเทศไทย ต่อมา พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2553 ได้จดทะเบียนเป็น “สมาคมรำมวยเพื่อสุขภาพ (ไท่จิฉวน)” และปี พ.ศ. 2555 ได้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็น “สมาคมไทเก็ก (ประเทศไทย)” มาจนถึงปัจจุบัน (ประวัติ สมาคมไทเก็ก (ประเทศไทย), 2555)

ผู้เขียนได้ศึกษา เรียนรู้และอยู่ในวงการไทเก็กมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน พบว่า การรำมวยไทยเก็ก เริ่มแพร่หลายและมีผู้สนใจเป็นจำนวนมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนารำมวยไทยเก็กมา อย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบการจัดกิจกรรม 5 ด้าน คือ

1. ด้านส่งเสริมการออกกำลังกายด้วยการรำไทเก็กเพื่อสุขภาพของประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย
2. ด้านการจัดแสดงผลงานเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายด้วยการรำไทเก็ก
3. ด้านการจัดอบรมสัมมนาผู้ฝึกสอนไทเก็ก เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องตามมาตรฐาน โดยเชิญ ผู้เชี่ยวชาญจากในประเทศและต่างประเทศมาเป็นวิทยากร
4. ด้านการจัดอบรมสัมมนาผู้ตัดสินไทเก็ก เพื่อให้มีความรู้ในกฎกติกาการแข่งขันและหลักเกณฑ์การให้ คะแนนตามมาตรฐานสากล เป็นการสนับสนุนให้ผู้ฝึกสอนได้พัฒนาตนเองขึ้นเป็นผู้ตัดสิน
5. ด้านการจัดการแข่งขันไทเก็กภายในประเทศและระดับนานาชาติ เป็นกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน และ พัฒนารำมวยไทยเก็กสู่ระดับสากล จากการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสู่การแข่งขันและคัดเลือกนักกีฬาที่มีความสามารถเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เข้าร่วมแข่งขันในระดับชาติต่อไป

ทั้งนี้ มีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ โดย ภาครัฐบาลมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีการ จัดการแข่งขันการรำมวยไทยเก็กในมหกรรมกีฬาแห่งชาติ เป็นต้น ภาคเอกชนมีการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชน ก่อตั้งชมรมรำมวยไทยเก็ก ในสวนสาธารณะหลายแห่งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ สมาคม ไทเก็ก (ประเทศไทย) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนล้วนมีส่วนในการ จัดกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนารำมวยไทยเก็กทั้ง 5 ด้าน มาอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2562 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จัดโครงการแข่งขันไทเก็ก มฉก. ครั้งที่ 5 เฉลิมฉลอง 110 ปี มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ณ

หอประชุม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากทั่วประเทศ 86 ชมรม ทั้งชายและหญิง อายุ ตั้งแต่ 5-75 ปี รวมทั้งสิ้น 1,350 คน (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. 2562, น. 2)

หลักการฝึกรำมวยไทเก็กเพื่อสร้างสมดุลของชีวิต

การเตรียมตัวเริ่มต้นฝึกรำมวยไทเก็ก

จากประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา การฝึก และการสอนไทเก็กในรายวิชาการดูแลและเสริมสร้างสุขภาพ แบบองค์รวมมากกว่า 14 ปี ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการเตรียมตัวสำหรับผู้สนใจเริ่มต้นฝึกรำมวยไทเก็ก ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลตระกูลมวยที่ต้องการฝึกเพื่อให้ชัดเจนในวัตถุประสงค์การฝึกของตนเอง โดยศึกษาทาง อินเทอร์เน็ตหรือสอบถามจากผู้ที่มีประสบการณ์
2. เลือกสถานที่ฝึกให้เหมาะสม การฝึกรำมวยไทเก็กเป็นกิจกรรมที่ใช้พื้นที่สำหรับการเคลื่อนไหวไม่มากนัก ใช้อุปกรณ์น้อย ฝึกได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งในสวนสาธารณะ ห้องพัก สามารถฝึกคนเดียวหรือฝึกร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. แต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สวมใส่สบาย ไม่รัดแน่นจนเกินไป กางเกงขายาวจะสะดวกในการฝึกกระบวนท่าต่าง ๆ และควรสวมรองเท้าผ้าใบพื้นเรียบ ไม่เสริมส้น ไม่ลื่น
4. ควรเริ่มต้นฝึกฝนกระบวนท่าพื้นฐาน การเคลื่อนไหวร่างกายทั่วทุกส่วนอย่างช้า ๆ ต่อเนื่อง ช้า-ช้า จนเกิดความชำนาญ ไม่ต้องจดจำ ทำให้เคลื่อนไหวร่างกายคล่องจนเป็นธรรมชาติ จึงค่อยฝึกท่วงท่าลำดับต่อไป
5. เพื่อให้ทุกท่วงท่าลื่นไหลชัดเจน ถูกต้อง เป็นไปตามมาตรฐานการแข่งขันและป้องกันการบาดเจ็บจากการฝึก ที่ไม่ถูกต้องตามหลักการ ควรได้รับการเรียนรู้ คำแนะนำการฝึกจากอาจารย์ที่เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์

พื้นฐานการฝึกรำมวยไทเก็ก

ในการฝึกไทเก็กจะไม่ใช้แรงเกร็งของกล้ามเนื้อ แต่ใช้จิตในการกำหนดการเคลื่อนไหวอย่างมีสติ โดยให้การเคลื่อนไหวเป็นไปอย่างผ่อนคลายต่อเนื่องและสมดุล ทุกส่วนสัมพันธ์กันในการเคลื่อนไหวแต่ละท่วงท่า ไม่มีส่วนใดที่ไม่เคลื่อนไหว มือ เท้า แขน ขา เอว ลำตัว หัวไหล่ เลือดลม จิตใจ ฯลฯ จะต้องสัมพันธ์เคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กัน

เริ่มฝึกจากการทำความรู้สึกตัวทั่วทั้งร่างกายและจิตใจ จัดระเบียบร่างกายให้สมดุล ผ่อนคลาย ศีรษะและ ลำตัวตั้งตรงแต่ไม่แข็งทื่อ เก็บคางเข้าเล็กน้อยเพื่อเชื่อมกระดูกคอและกระดูกสันหลังให้เป็นแนวเดียวกัน สัมผัสรู้ถึงการเชื่อมต่อของทุกส่วนของร่างกายที่ไม่ตึงและไม่หย่อน ข้อศอกผ่อนจมลงล่าง ผ่อนคลายหัวไหล่ คลายสะโพก หย่อน ก้นกบลึง ไม่ตึงหัวเข่า ทุกส่วนของร่างกายสัมพันธ์กันอย่างพอดี ปล่อนน้ำหนักผ่านลงสู่ฝ่าเท้าทั้งสองข้าง ดังภาพที่ 2

มือ นิ้วทั้งสิบให้กางเล็กน้อย ผ่อนคลาย ไม่ตึงหรือหย่อนเกินไป เฉพาะระหว่างนิ้วโป้งและนิ้วชี้ เปิดออกให้ กว้างกว่านิ้วอื่น ๆ ฝ่ามือจะมีลักษณะเว้าเข้าเล็กน้อย ฝ่ามือและนิ้วมือให้เคลื่อนไหวตามธรรมชาติในทุกการเคลื่อนไหว

ในขณะที่เคลื่อนไหว ให้เคลื่อนไหวในลักษณะที่ไม่ตึงและไม่หย่อนเกินไป สายตากำหนดตามทิศทางของการเคลื่อนไหว เมื่อมองเห็นมือให้มองตามการเคลื่อนไหวของมือ เมื่อมองไม่เห็นมือให้มองตามทิศทางของการเคลื่อนไหวของ ลำตัว

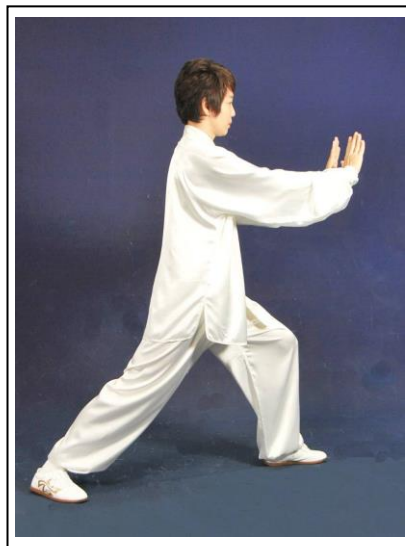
การวางน้ำหนักเท้า น้ำหนักจะอยู่ที่เท้าหน้า 70 เปอร์เซ็นต์ เท้าหลัง 30 เปอร์เซ็นต์โดยประมาณ หัวเข่าไม่ ยื่นเลยปลายเท้าออกไปเพราะอาจเกิดการบาดเจ็บบริเวณหัวเข่าได้ในภายหลัง จุดกดของน้ำหนักอยู่ที่นิ้วเท้าทั้งห้า ด้านข้างของเท้าและส้นเท้า ดังภาพที่ 3

การถ่ายเทน้ำหนัก ให้ถ่ายน้ำหนักจากเท้าหนึ่งไปสู่อีกเท้าหนึ่ง โดยให้ลำตัวและแขนเคลื่อนไหวตามไปด้วย เมื่อถ่ายน้ำหนักไปแล้วรักษาสสมดุลลำตัวให้ดี อย่าให้ล้มไปข้างหน้าหรือเอนไปข้างหลังและอย่าเอียงไปทางซ้ายหรือทางขวา

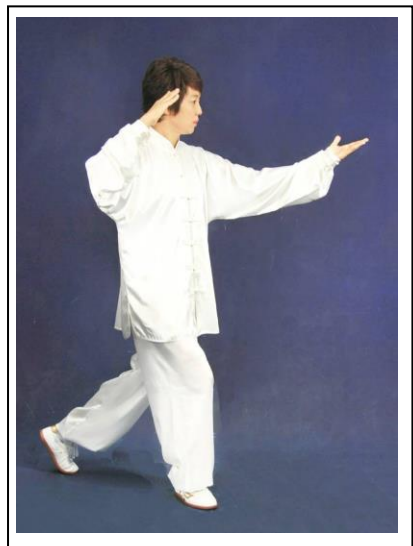
การก้าวเท้า โดยใช้หลักเต็ม-ว่าง ในการฝึก เมื่อยืนด้วยขาและเท้าทั้งสองข้าง ลงน้ำหนักเท่ากันทั้งสองเท้า คือ “เต็ม-เต็ม” หรือเต็มทั้งสองเท้า แต่หากยืนด้วยขาข้างเดียวและลงน้ำหนักบนเท้าข้างเดียว คือ “เต็ม” ส่วนขาและเท้าอีกข้างจะลอยขึ้นเองโดยอัตโนมัติ เป็นธรรมชาติไร้น้ำหนัก คือ “ว่าง” เกิดสภาวะ “เต็ม-ว่าง” (มานิต อุดมคุณธรรม, 2562, น. 11) เมื่อก้าวไปข้างหน้าให้วางส้นเท้าลงก่อนแล้วจึงตามด้วยฝ่าเท้า เมื่อถอยไปข้างหลังให้วางปลายเท้าลงก่อน ฝ่าเท้าที่เกาะพื้นอยู่นั้นต้องเปลี่ยนน้ำหนักให้ทั่วเท้า ไม่ทิ้งน้ำหนักทั้งหมดลงที่ส้นเท้าในทีเดียว ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 2 การจัดระเบียบของร่างกายและมือ เป็นท่าเริ่มต้น ก่อนเข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ

ภาพที่ 3 ลักษณะที่ไม่ตึงและไม่หย่อนเกินไป การวางน้ำหนักเท้าหน้า หัวเข่าไม่ยื่นเลยปลายเท้า

ภาพที่ 4 การก้าวเท้าเมื่อถอยไปข้างหลังโดยวางปลายเท้าลงก่อน แขนกลางลำตัวตั้งตรง

การหายใจ โดยทั่วไปจะหายใจเข้าเมื่อดึงพลังเข้า เมื่อลงล่าง เมื่อถอยและเมื่อปิด จะหายใจออกเมื่อปล่อยพลังออก เมื่อขึ้นบน เมื่อไปข้างหน้าและเมื่อเปิด แต่สำหรับผู้ฝึกใหม่ให้ใช้ลมหายใจลึก ยาว ละเอียดและเบา เป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละบุคคลแล้วจึงค่อยพัฒนาให้สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวในลำดับต่อไป การประสานพลังชีลมหายใจเข้ากับการเคลื่อนไหวฝึกให้การเคลื่อนไหวของร่างกายต่อเนื่องไปกับลมหายใจ การฝึกเช่นนี้จะพบได้ในการรำมวยไทเก็กที่ใช้เวลารำต่อเนื่อง 20-30 นาที หรือการรำมวยไทเก็กที่มีการเดินพลังอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการท่า (มงคล ศรีวิวัฒน์, 2553, น. 41)

การฝึกพื้นฐานรำมวยไทเก็กเป็นสิ่งสำคัญ ควรฝึกด้วยหลักการที่ถูกต้องจากอาจารย์หรือผู้มีประสบการณ์ เพราะการมีพื้นฐานที่ดีจะทำให้มีพัฒนาการในการฝึก เป็นการป้องกันการบาดเจ็บจากการออกกำลังกายและเตรียมความพร้อมของร่างกายเพื่อเข้าสู่กระบวนการที่ซับซ้อนมากขึ้น การฝึกพื้นฐานที่ไม่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อร่างกาย

โดยเฉพาะบริเวณหัวเข่า กล้ามเนื้อหลัง กล้ามเนื้อต้นขา สะโพกหรือเอว เป็นต้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้หลายคน เลิกรำมวยไทเก็กในที่สุด (วิวัฒน์ จิตตपालกุล, 2537, น. 6)

บัญญัติ 10 ประการ ในการฝึกรำมวยไทเก็กเพื่อสร้างความสมดุล

ศาสตราจารย์หลี่ เต่ออิ่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ผู้ที่รัฐบาลจีนมอบหมายให้นำท่ารำมวยไทเก็กของ ทั้ง 5 ตระกูลมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้เป็นมาตรฐานกลางเพื่อใช้ในการแข่งขัน ได้รับเชิญมาบรรยายที่มหาวิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในหัวข้อเรื่อง “ไทเก็ก: ศาสตร์แห่งการผสมผสานร่างกายและจิตใจ” เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ท่านได้กล่าวไว้ว่าผู้ที่ฝึกรำมวยไทเก็ก ได้ดีควรฝึกโดยใช้บัญญัติ 10 ประการ ที่ปรมาจารย์ หยาง เฉินฟู ตระกูลหยางรุ่นที่สามได้เขียนบทบัญญัติไว้เพื่อเป็น แนวทางปฏิบัติดังนี้ (หลี่ เต่ออิ่น, ผู้บรรยาย, 27 พฤศจิกายน 2558)

1. ชวีหลิงตังจิ้ง หมายถึง ศีรษะตั้งตรง แขนงลอย มีลักษณะคือ ศีรษะ ลำคอตั้งตรงเสมอ หน้ามองตรง ไม่เอียงซ้าย เอียงขวา ไม่ก้ม ไม่เงย คอไม่เกร็ง ทำให้การวางเท้าหนักและมั่นคง ช่วงบนเบาคล่อง การเคลื่อนไหว คล่องแคล่ว และเลือดลมเดินคล่องช่วยรักษาความสมดุลของร่างกาย

2. หันซวงป่าเป้ย หมายถึง เก็บทรงอก ยึดแผ่นหลัง มีลักษณะคือ ทรงอกจุ่มเข้าเล็กน้อย ผ่อนคลาย กล้ามเนื้อหน้าอก การเบ่ง-ยึดจะทำให้ร่างกายส่วนบนหนัก ส่วนล่างเบา เมื่อยกเท้าขึ้นเตะร่างกายจะชวนเซได้ง่าย ไม่มั่นคง

3. ซงเยา หมายถึง ผ่อนคลายเอว มีลักษณะคือ ในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ต้องประสานมือ และขาให้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกท่าที่หมุนตัวต้องเริ่มจากเอว หากไม่มีแรงจากเอว การใช้แรงก็จะไม่ดี การผ่อนคลาย เอวจะทำให้สองเท้ามีพลัง ช่วงล่างมั่นคง ดังนั้นการรำมวยไทเก็กจึงเน้นเอวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อน

4. เฟินชวีสื่อ หมายถึง การแบ่งแยกเท้าเต็ม-ว่าง เป็นหลักสำคัญของการรำมวยไทเก็ก มีลักษณะคือ หากน้ำหนักของร่างกายทั้งหมดยืนอยู่เต็มบนเท้าขวา เท้าซ้ายจะต้องว่าง เมื่อน้ำหนักของร่างกายทั้งหมดยืนอยู่เต็มบน เท้าซ้าย เท้าขวาจะต้องว่าง เพื่อการเคลื่อนไหวที่นุ่มเบาแต่มั่นคง การหมุนตัวจะเบา คล่องแคล่วไม่กินแรง ถ้า แบ่งแยกไม่ถูกต้อง การก้าวเท้าก็จะหนัก ผิด ติดขัด ยืนไม่มั่นคงและถูกผลักดันได้ง่าย

5. เจินเจียนจู้จ้าว หมายถึง การผ่อนคลายหัวไหล่ ถ่วงข้อศอก มีลักษณะคือ หัวไหล่ไม่มีการยกขึ้น ข้อศอก หย่อนลงเล็กน้อย ไม่หนีบรักแร้เพราะจะทำให้การเคลื่อนไหวจะไม่คล่องแคล่ว

6. ย่งอู้ย่งลี่ หมายถึง ใช้จิต ไม่ใช่แรง มีลักษณะคือ การรำมวยไทเก็กต้องผ่อนคลายในทุก ๆ ส่วนของ ร่างกาย การเคลื่อนไหวไม่ใช่แรง การฝึกโดยระยะแรกอาจต้องใช้แรงฝึกไปก่อน ผู้ฝึกต้องมีวินัย อดทน เพียรพยายาม แต่เมื่อฝึกจนเกิดความคล่อง ก็จะสามารถใช้จิตสั่งได้โดยไม่ต้องใช้แรง เข้าใจถึงความเบา สามารถเคลื่อนไหว หมุนและ ปรับเปลี่ยนทิศทางในแต่ละกระบวนท่าได้อย่างราบรื่น

7. ช่างเซี่ยเซียงสุย หมายถึง บน-ล่างประสานสอดคล้อง มีลักษณะคือ ส่วนสำคัญอยู่ที่เท้าควบคุมการ เคลื่อนไหวส่งไปที่เอว ส่งพลังต่อไปที่ยังปลายนิ้วมือ ต้องให้ต่อเนื่องสมบูรณ์เป็นหนึ่งเดียว จึงจะถือได้ว่าบน-ล่าง ประสานสอดคล้อง

8. เน่ยไว่เซียงเหอ หมายถึง ใน-นอกประสานสัมพันธ์รวมเป็นหนึ่ง มีลักษณะคือ การฝึกรำมวยไทเก็กเน้นที่ การฝึกจิตและสติให้มีสมาธิ เมื่อมีสมาธิดีขึ้น มือเท้าที่เคลื่อนไหวแยกเข้า-ออก จิตและสมาธิต้องรับรู้ทุกท่วงท่าการ เคลื่อนไหว จิตและสมาธิเคลื่อนตามทุกท่วงท่า

9. เชียงเหลียนปู้ต่วน หมายถึง ต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน มีลักษณะคือ การร่ำมวยไทเก็กใช้จิตและสมาธิ ในการนำพาร่างกายเคลื่อนไหวโดยไม่ใช้กำลังแรง จบในแต่ละท่าก็ขึ้นต้นท่าต่อไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการท่า

10. ตังจงฉิวจิ้ง หมายถึง การแสวงหาความสงบในความเคลื่อนไหวมีลักษณะคือ การออกกำลังกายแบบอื่น ๆ ใช้แรงฝึกฝนเสร็จจะเหนื่อยหอบ หายใจเร็วและแรง การร่ำมวยไทเก็กใช้สมาธิจิตในการเคลื่อนไหว จึงนิ่งสงบเบาสบาย ผ่อนคลายทุก ๆ ส่วนของร่างกาย การเคลื่อนไหวเกิดจากพลังที่อยู่ภายใน ดังนั้นในการฝึกท่วงท่าอย่างช้าที่ดี เพราะความช้าจะทำให้ลมหายใจยาวและลึก

การฝึกร่ำมวยไทเก็กด้วยหลักการที่ถูกต้องจากอาจารย์หรือผู้มีประสบการณ์ ความมุ่งมั่น ความอดทน เพียรพยายาม รวมถึงความสามารถเดิมของร่างกายของแต่ละคน หรือจิต สมาธิ และสติที่ดีแต่เดิมของผู้ฝึก โดยใช้บัญญัติ 10 ประการ เข้าไปควบคุมการฝึกตลอดเวลาจะทำให้เกิดพลังซึ่งหมุนเวียนขึ้นลงตลอดทุกส่วนของร่างกายอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย หลักการฝึกร่ำมวยไทเก็ก หัวใจของการฝึกคือ จิต (อี้) และพลังภายใน (ชี) ถ้าไม่สนใจ 2 สิ่งนี้แล้ว จะเป็นแค่กายบริหารธรรมดา การฝึกที่เกิดผลสำเร็จต้องอาศัยปัจจัย 3 ประการ คือ 1) วิธีการฝึกที่ถูกต้อง 2) ความพากเพียร และ 3) พรสวรรค์ (หยาง เผยชิน, 2551, น.7) เมื่อฝึกร่ำมวยไทเก็กร่างกายมีความแข็งแรงและความนุ่มนวลผสมผสานเข้าด้วยกัน ในขณะเดียวกันทางด้านจิตใจ มีความสงบนิ่งและการเคลื่อนไหวผสมผสานเข้าด้วยกัน เชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นความสมดุลของชีวิต

จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน ทั้งในฐานะอาจารย์ผู้สอนและผู้ฝึกร่ำมวยไทเก็ก ได้นำบัญญัติ 10 ประการ มาใช้เป็นแนวทางฝึกปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้การร่ำมวยไทเก็กสมบูรณ์แบบมากขึ้น เพราะทุกท่วงท่ามีบัญญัติ เข้าไปควบคุมตลอดเวลา เมื่อเริ่มต้นให้ทำการฝึกที่ละเอียด เริ่มจาก 5 ข้อแรก คือ ศีรษะตั้งตรง, เก็บทรงอก ยึดแผ่นหลัง, ผ่อนคลายเอว, ฝึกถ่ายน้ำหนัก แบ่งแยกเต็ม-ว่าง ให้ชัดเจน และผ่อนคลายไหล่ ถ่วงข้อศอก เป็นการฝึกร่างกาย โดยรับรู้ มีสมาธิกับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ ข้อต่อแต่ละข้อ เพราะระบบประสาทต้องส่งงานระบบกล้ามเนื้อให้ทำงานที่ซับซ้อนในแต่ละกระบวนการท่าท่า ช่วงแรกของการฝึกต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างมาก แต่เมื่อฝึกจนเกิดความชำนาญเป็นธรรมชาติ ร่างกายพื้นฐานเกิดความผ่อนคลาย ไม่เกร็ง จึงเริ่มฝึกร่ำมวยไทเก็กจากภายในด้วย 5 ข้อหลัง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกภายในทั้งสิ้นคือ การใช้จิต ไม่ใช่แค่แรง, บน-ล่างประสานสอดคล้อง, ใน-นอกประสานสัมพันธ์รวมเป็นหนึ่ง, ต่อเนื่องไม่ขาดตอนและแสวงหาความสงบในความเคลื่อนไหว การรับรู้ความรู้สึกใน 5 ข้อหลังนี้จะค่อย ๆ เกิดขึ้นจากการฝึกเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะการประสานลมหายใจให้สอดคล้องกับท่วงท่าการรำมวยเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดพลังจากภายใน นั่นเอง

ผลที่ได้ศึกษาหลักการร่ำมวยไทเก็กทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากปรมาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านไทเก็กทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ผู้เขียนได้พบสาระที่เป็นหลักการสำคัญของการร่ำมวยไทเก็กคือ การฝึกด้วยความช้า เป็นการฝึกความสัมพันธ์ของระบบประสาทสั่งการกับการทำงานกล้ามเนื้อที่ซับซ้อนจากท่าทางที่นุ่มนวล ช้า ๆ ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การฝึกด้วยความเบาจะช่วยให้การเคลื่อนไหวต่อเนื่องไหลลื่น ไม่ขาดตอน ลดแรงกระแทก ลดการบาดเจ็บของข้อต่อ การฝึกด้วยความสมดุลทำให้สภาวะของร่างกายอยู่ในท่วงท่าที่ไม่ยึดเกร็งของกล้ามเนื้อ ผ่อนคลายร่างกายทุกส่วน การฝึกเพื่อให้เกิดความสงบเกิดจากความต่อเนื่องไม่ขาดตอนของการเคลื่อนไหวจนจบกระบวนการท่าและการฝึกความชัดเจนของท่วงท่า สีสท่ที่มีการเคลื่อนไหวลักษณะคล้ายวงกลมจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อภาวะจิตใจสงบ จดจ่อ ไม่มีความคิดอื่นเข้ามาแทรกในขณะที่ฝึก จากหลักการสำคัญดังกล่าวของการร่ำมวยไทเก็กจะส่งผลไปยัง

ระบบทั่วร่างกาย ได้แก่ ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก ระบบการหายใจ ระบบขับถ่าย ระบบทางเดินอาหาร ระบบประสาท ระบบสมอง ระบบหัวใจและการไหลเวียนโลหิต เป็นต้น (นิภา คุรัตน์, 2556, น. 4)

คุณประโยชน์การรำมวยไทเก็กเพื่อปรับสมดุลของร่างกาย

การรำมวยไทเก็กเป็นรูปแบบหนึ่งของการบำบัดรักษาสุขภาพให้สมดุลตามศาสตร์แพทย์แผนจีนเน้นการบริหารร่างกายเพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ทั้งภายนอกและภายในร่างกาย เป็นการพัฒนากายไปพร้อมกับพัฒนาจิตใจโดยใช้จิตเป็นตัวกำหนดการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีสติ เน้นการใช้สมาธิในการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเชื่องช้าและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดสภาวะสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสอดคล้องกับวิจัยของ พรประภา สุทธิจิตร ประพันธ์ ศุภพร และดวงเพชร สมศรี (2562, น. 4898) ที่ได้ศึกษาถึงผลการรำมวยไทเก็กโดยการใช้สติปัญญา 4 เพื่อเสริมสร้างสภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือการบันทึกเทป เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ และผู้มีประสบการณ์รำมวยไทเก็กจำนวน 15 คน พบว่า การรำมวยไทเก็กโดยการใช้สติปัญญา 4 สามารถเสริมสร้างสภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุประกอบด้วย 1) กาย การรำมวยไทเก็กเป็นการออกกำลังกายที่ใช้พลังลมปราณทำให้เลือดลมในกายไหลเวียนดี 2) จิตใจ ผลของการกำหนดกายคือ การพัฒนาจิต สติจะคุ้มครองจิตลดทุกข์ทางใจได้ 3) ปัญญา การเคลื่อนไหวที่ช้าสัมพันธ์กับการหายใจ จนจิตตั้งมั่นมีความนึกคิดไตร่ตรองทำให้เกิดปัญญา และ 4) สังคม เมื่อจิตได้รับการพัฒนาทำให้ผู้นั้นสามารถควบคุมอารมณ์และปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

สรุปว่าการฝึกรำมวยไทเก็กอย่างถูกต้อง เป็นประจำและสม่ำเสมอจะส่งผลดีต่อทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญาและด้านการป้องกันและบำบัดโรค ดังนี้

1. ด้านร่างกาย การฝึกรำมวยไทเก็กช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ทั้งกล้ามเนื้อส่วนบนและกล้ามเนื้อส่วนล่าง กล้ามเนื้อแกนกลางของหน้าท้องและแผ่นหลัง รวมถึงเพิ่มความยืดหยุ่นและความคล่องตัวให้แก่ผู้ที่ฝึกเป็นประจำสม่ำเสมอและยังช่วยพัฒนาการทรงตัว การฝึกรำมวยไทเก็กจะช่วยพัฒนาการรับรู้ตำแหน่งและการเคลื่อนไหวของร่างกายซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำงานของเซลล์ประสาทของหูชั้นในและความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและเส้นเอ็น จึงช่วยลดความเสี่ยงที่ผู้สูงอายุอาจหกล้มได้ มีความสอดคล้องกับวิจัยของภูวนาถ พิมพ์บุลย์ สาลี สุภาภรณ์ และประสิทธิ์ ปิณฑุม (2564) ได้ศึกษาผลการฝึกชกิง ไทจีและโยคะที่มีต่อการทรงตัวและสมรรถภาพทางกายในหญิงสูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครหญิง 32 คน อายุ 60 – 78 ปี ทำการสุ่มเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน กลุ่มทดลอง (QTY) ทำการฝึกชกิง ไทจีและโยคะตามโปรแกรม ประกอบไปด้วยการฝึกชกิง ไทจีและโยคะ กิจกรรมละ 20 นาที รวม 60 นาที 2 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่กลุ่มควบคุม (C) ไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัย พบว่า หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 การทรงตัว ความยืดหยุ่นของลำตัวและไหล่ขวาและความจุปอดของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ด้านจิตใจ การฝึกรำมวยไทเก็กส่งผลดีต่อสุขภาพจิตใจ ลดความเครียด ลดระดับฮอร์โมนและสารที่ก่อให้เกิดความเครียดภายในจิตใจ โดยอาศัยการหายใจเข้า-ออกเป็นจังหวะตามการเคลื่อนไหว ช่วยให้รู้สึกเพิ่มสมาธิ ผ่อนคลายความเครียด ช่วยให้หลับสบายหรือนอนหลับได้ง่าย มีความสอดคล้องกับวิจัยของรุ่งกานต์ แซ่แต้ (2561) ได้ศึกษาผลของการฝึกชกิงร่วมกับโยคะและการฝึกชกิงอย่างเดียวที่มีต่อความกลัวการล้มและสุขภาพองค์รวมของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุเพศหญิง อายุ 60-78 ปี แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้คะแนนการ

ทรงตัว กลุ่มควบคุม (C) ไม่ได้รับการฝึก กลุ่มฝึกชกกับโยคะ (QY) และกลุ่มฝึกชก (Q) ทำการฝึก 1 ชั่วโมง ตามโปรแกรมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน พบว่า การฝึกชกกับโยคะและชกที่มีต่อการทรงตัว ความกลัวการล้ม และสุขภาพจิต ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มฝึกชกกับโยคะและกลุ่มฝึกชกอย่างเดียว มีการทรงตัวหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และ 8 ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลของการฝึกจิตใจจะส่งผลให้มีสมาธิ ส่งผลให้ร่างกายมีการหลั่งสารเอ็นดอร์ฟิน (Endorphin) เป็นสารแห่งความสุขที่ส่งผลในการลดอะดรีนัลคอร์ติโคโทรปิกฮอร์โมน (Adrenocorticotrophic Hormone - ACTH) ที่พบว่ามีมากในผู้ที่มีความซึมเศร้าอย่างรุนแรงหรือมีความคิดฆ่าตัวตาย ส่งผลให้มีระดับคอร์ติซอล (Cortisol) ลดลงเกิดความสมดุลในสมองส่วนที่เป็นศูนย์กลางควบคุมความรู้สึกซึมเศร้า (วันวิสาข์ สายสนั่น ณ อยุธยา อานนท์ วรยิ่งยง และธันต์ ศุภศิริ, 2559, น. 35)

3. ด้านอารมณ์ การฝึกรำมวยไทเก็กเมื่อร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ จิตใจร่าเริงแจ่มใส ความเครียดต่าง ๆ จะลดลงหรือหมดไป ส่งผลดีต่ออารมณ์ พัฒนาปรับสภาวะอารมณ์ ช่วยให้อารมณ์สดชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ผลของการกำหนดลมหายใจเข้าลึกออกยาว กำหนดการเคลื่อนไหวกาย ทำให้เกิดการพัฒนาคิดด้วยการดึงสติเข้ามา สติจะคุ้มครองจิตทำให้เกิดสมาธิ จิตมั่นคง ส่งผลให้จิตใจของผู้ปฏิบัติเป็นคนหนักแน่น อุดมทน แน่วแน่ในการทำงาน มีจิตใจเบิกบาน กระฉับกระเฉง มีอารมณ์ที่มั่นคง สามารถลดทุกข์ทางใจในทุกรูปแบบได้และมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิตได้ เช่น ความเครียด ความกังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย หงุดหงิด อาการซึมเศร้า เป็นต้น (พรประภา สุทธิจิตร, 2562, น. 144)

4. ด้านสังคม การฝึกรำมวยไทเก็กจะช่วยให้ผู้ฝึกมีจิตสงบเป็นสมาธิ จิตใจได้รับการพัฒนาสามารถควบคุมอารมณ์ จนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้ผู้ฝึกได้พบความสงบภายใน ควบคุมอารมณ์ได้ดี คนที่มีใจเมตตา กรุณา ไม่เป็นคนโกรธง่าย สุภาพ รู้จักการให้อภัยคนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้เข้าใจกัน มีผลดีกับทั้งตัวเองและผู้อื่น ทำให้อยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข พฤติกรรมที่แสดงจะออกมาในทางที่ดี คิดเห็นใจ มีความเข้าใจในเพื่อนร่วมโลก ยกย่องจิตใจให้สูงขึ้น เป็นคนมีความหนักแน่น อุดมทน ใจเย็น ไม่ฉุนเฉียวง่าย ให้อภัยคนอื่นเสมอ เห็นประโยชน์ของผู้อื่นเป็นที่ตั้ง เกิดความเกรงใจ ซึ่งผู้อื่นสามารถสัมผัสได้จะเสริมคุณค่าตัวเองและตระหนักเห็นคุณค่าของผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (พรประภา สุทธิจิตร, 2563, น. 39)

5. ด้านสติปัญญา การฝึกรำมวยไทเก็กเป็นการทำงานของระบบสมองที่สัมพันธ์กับกล้ามเนื้อ เพราะสมองจะสั่งงานให้ร่างกายเคลื่อนไหวตามกระบวนท่าต่าง ๆ ที่ซับซ้อนจึงทำให้สมองมีความจำดี มีไหวพริบ ส่งผลให้สติปัญญาดีขึ้น สามารถป้องกันการเกิดโรคความจำเสื่อมในผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติปัญญา เฉลียวและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม กล่าวได้ว่า การฝึกรำไทเก็กด้วยสติสัมปชัญญะจะทำให้ผู้ฝึกได้เรียนรู้ตนเอง รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเองจนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ตรงตามพุทธสุภาษิตที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” (สุพล โลหิตกุล, 2547, น. 28)

6. ด้านการป้องกันและบำบัดโรค การฝึกรำมวยไทเก็กช่วยบำบัดอาการเกี่ยวกับการปวดข้อ อาการปวดหลัง อาการกล้ามเนื้ออ่อนแรง ลดอาการปวดเรื้อรัง เพราะการเคลื่อนไหวมีกระบวนท่า ก้าวขา-ยกเข่า แยกซ้าย-ขวา บน-ล่าง ใน-นอก วงใน-วงนอก ตั้งแต่ฝ่ามือไปจนถึงฝ่าเท้าอย่างช้า ๆ เป็นการเปิดชีพจรบริเวณข้อต่อสะโพก กระดูกขาท่อนล่าง สามารถฝึกการทรงตัว สร้างสมดุลให้ร่างกายทำงานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น ผู้รำมวยไทเก็กควบคุมการฝึกหายใจเป็นประจำต่อเนื่องจะช่วยเสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน ช่วยให้ระบบการหมุนเวียนโลหิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้เลือดลมในร่างกายไหลเวียนดีขึ้น ลดอาการของโรคความดันโลหิตสูงที่ส่งผลต่อสุขภาพหัวใจและสมอง ซึ่งโรคเหล่านี้เป็นโรคที่ทำให้เกิดอัตราการเสียชีวิตมากที่สุดในประเทศไทย มีความสอดคล้องกับวิจัยของสุพรรณ สุขอรุณ และคณะ

(2554) ได้ศึกษาผลการฝึกมวยไทชิ (ไทเก็ก) โดยเน้นการหายใจต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครผู้สูงอายุเพศหญิง อายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 40 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุม 12 คน กลุ่มฝึกไทชิ (ไทเก็ก) 15 คน และกลุ่มฝึกมิมราเคิลไทชิประยุกต์ 13 คน ทำการฝึกวันละ 1 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 3 วัน เป็นเวลา 12 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มฝึกไทชิมีค่าเฉลี่ยของความจุปอด การทรงตัวขณะอยู่กับที่บนพื้นเรียบเปิดตาสูงขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 กลุ่มฝึกมิมราเคิลไทชิประยุกต์ปริมาตรหายใจออกใน 1 วินาที สมรรถภาพการใช้ออกซิเจนสูงสุดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยกลุ่มฝึกมิมราเคิลไทชิประยุกต์มีเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของสมรรถภาพการใช้ออกซิเจนสูงสุดสูงกว่ากลุ่มฝึกไทชิและกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกจากนี้โรงพยาบาลรามาริบัติ ได้สร้างนวัตกรรมการออกกำลังกายฟื้นฟูสมรรถภาพปอด “ไทชิ ชีกง” ฝึกการรำมวยไทเก็กผสมผสานวิธีการหายใจที่ถูกต้อง โดยให้บริการรักษาผู้ป่วยตั้งแต่ปี 2550 พบว่า คนไข้มีการเผาผลาญออกซิเจนน้อยลง มีปริมาตรการหายใจเพิ่มขึ้นและสามารถออกกำลังกายสูงสุดได้มากขึ้น ปอดหายใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น กล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น อัตราคนไข้การกำเริบลดลง 26-27% ขณะที่การป่วยฉุกเฉินลดลงถึง 50% แม้จะหยุดออกกำลังกายยังสามารถคงสมรรถภาพของปอดไปได้นานประมาณ 6 เดือน (โรงพยาบาลรามาริบัติ ชูโอเดียออกกำลังกาย “ไทชิ ชีกง” ลดอาการโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง. 2555)

ในปัจจุบันการรำมวยไทเก็กได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้เหมาะกับทุกเพศ ทุกวัย แต่ยังคงหลักการฝึกที่มีเป้าหมายเพื่อรักษาสมดุลร่างกายและจิตใจ ได้รับการบรรจุเป็นวิชาเรียนภาคบังคับหรือวิชาเลือกเสรีในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาส์ สุภาภรณ์ (2554) ได้ศึกษาประสบการณ์ในการเรียนไทจี (ไทเก็ก) ชีกง และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเรียน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 40 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาไทจี (ไทเก็ก) ชีกง ผลการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์จากการเรียนสรุปได้ 4 หัวข้อ คือ 1) เรียนรู้กิจกรรมใหม่ 2) การได้ตื่นแต่เช้าเพื่อเรียนในช่วงที่อากาศดี 3) ชอบการฝึกเป็นกลุ่มย่อย และ 4) มีสุขภาพดีขึ้นหลายด้าน ได้แก่ ความแข็งแรง การทรงตัว ความยืดหยุ่น การหายใจ สมาธิและสุขภาพจิตดีขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเรียนวิชานี้ไว้คือ กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ที่ดีจากการเรียนและขอให้มีการสอนไทจี (ไทเก็ก) แบบอื่น ๆ ด้วย เช่น รำพัดและพลอง เมื่อการรำมวยไทเก็กขยายพื้นที่ไปยังคนรุ่นใหม่ จึงมีการปรับตัวตามยุคสมัย โดยการดัดแปลงท่ารำ ท่วงทำนองเพลง พื้นที่ในการรำจากในสวนสาธารณะมาเป็นการฝึกตามสถานออกกำลังกาย เช่น ฟิตเนส (Fitness) หรือยิมคลับ (Gym Club) เพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่ายจนเกิดความสนใจในการเลือกออกกำลังกายด้วยการรำมวยไทเก็ก ทำให้บทบาทหน้าที่ของไทเก็กสามารถสื่อสารถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่ได้ ทั้งนี้การรำมวยไทเก็กจะทำให้สุขภาพของผู้ฝึกดีขึ้นต้องฝึกอย่างถูกต้องภายใต้เงื่อนไขเวลาว่า ผู้ฝึกต้องฝึกอย่างน้อย 3-5 เดือน หรือฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง จึงจะทำให้ได้ประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้ฝึก (วิภา รัตนวงศาโรจน์, 2564, น. 131) การรำมวยไทเก็กจึงถือเป็นวิธีการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับคนยุคใหม่ที่จะช่วยพัฒนาสุขภาพด้านร่างกายไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดความสมดุลของชีวิตอย่างแท้จริง

บทสรุป

การใช้ชีวิตอย่างสมดุลเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเมื่อหยินหยางภายในร่างกายไม่สมดุลอาจทำให้เกิดความ

เจ็บป่วยได้ แม้วิธีการสร้างสมดุลระหว่างร่างกายกับจิตใจเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นจะมีหลายวิธี เช่น รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และจำเป็นต่อร่างกาย การดื่มน้ำ และการพักผ่อนให้เพียงพอ รวมถึงการออกกำลังกายทั่วไป แต่การออกกำลังกายในรูปแบบ “การรำมวยไทเก๊ก” ถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย เพราะเป็นวิธีออกกำลังกายที่จะช่วยปรับสมดุลของร่างกายภายนอกควบคู่กับจิตใจภายใน เนื่องจากในแต่ละท่าจะใช้การเคลื่อนไหวทั่วทั้งร่างกายในลักษณะคล้ายวงกลม มีท่าทางที่นุ่มนวล ช้า ๆ อย่างต่อเนื่อง ลดแรงกระแทกกล้ามเนื้อและข้อต่อ ทำให้ทุกส่วนของร่างกายได้รับการบริหารอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ในขณะที่ฝึกรำมวยไทเก๊ก การเคลื่อนไหวของร่างกายยังต้องสัมพันธ์กับการทำสมาธิ โดยผู้ฝึกจะต้องตั้งมั่น จดจ่อ ควบคู่กับการกำหนดลมหายใจเข้า-ออกที่เป็นไปตามธรรมชาติ อันจะทำให้เกิดพลังหมุนเวียนขึ้นลงตลอดทุกส่วนของร่างกายอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ผสานเชื่อมโยงกันเป็นการพัฒนาทางร่างกายไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาจิตใจ ซึ่งจะช่วยลดอัตราความเจ็บป่วยหรือการเสียชีวิตของประชากรไทยที่เกิดจากการขาดความสมดุลของร่างกายและจิตใจ จึงนับได้ว่า “การรำมวยไทเก๊ก” เป็นศาสตร์แห่งการสร้างสมดุลของชีวิตอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2563*. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, กลุ่มข้อมูลข่าวสารสุขภาพ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2564*. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต.
- คณิต ครูทงษ์. (2527). *มวยไทเก๊ก*. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- จตุรัส (นามแฝง). (2533). *ไทเก๊กและการฝึกสมาธิ*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งประสานสาย.
- จันทร์เพ็ญ ทองตระกูล. (2548). *ความคาดหวังของประชาชนต่อประโยชน์ที่จะได้รับจากวิถีสุขภาพแบบองค์รวม: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนที่ออกกำลังกายแบบไทเก๊กในเขตจังหวัดราชบุรี*. (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นิภา คุรัตน์. (2556). *การออกกำลังกายด้วยการรำมวยจีน*. กรุงเทพมหานคร: ชมรมข้าราชการและครูอาวุโส กระทรวงศึกษาธิการ.
- ประวัติสมาคมไทเก๊ก (ประเทศไทย). (25 ธันวาคม 2555). *สมาคมไทเก๊ก (ประเทศไทย) THE TAIJI ASSOCIATION [THAILAND]*, ค้นคืนจาก: <http://taijiasso.blogspot.com/?m=1>
- บุญยภัทร์ ศิริธีราจิตกุล, และณรงค์ ใจเที่ยง. (2564). หลักการป้องกันโรคตามแนวทางศาสตร์การแพทย์แผนจีน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 15(37), 196-209.
- พรประภา สุทธิจิตร. (2562). *การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุโดยการรำไทเก๊กเชิงพุทธบูรณาการ*. (ปริญญาานิพนธ์ดุขุฎิบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พรประภา สุทธิจิตร. (2563). ไทเก๊ก: การบริหารกายเพื่อการพัฒนาจิตของผู้สูงอายุ. *วารสารพุทธนวัตกรรมการบริหารคน*, 1(1), 39-51.
- พรประภา สุทธิจิตร, ประพันธ์ ศุภษร, และดวงเพชร สมศรี. (2562). การใช้สติปัญญา 4 ในการรำไทเก๊กเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 6(10), 4898-4913.

- ภูวนาถ พิมพ์บุลย์, สาลี สุภาภรณ์, และประสิทธิ์ ปิปปทุม. (2564). ผลของการฝึกชกชิง ไท้จีและโยคะที่มีต่อการทรงตัวและสมรรถภาพทางกายในหญิงสูงอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 27(1), 97-109.
- มงคล ศรีวัฒน์. (2553). *สมชายใจเป็นยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุขภาพองค์รวม.
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. (2562). *รายงานสรุปและประเมินผล โครงการแข่งขันไท้เก๊ก มหกรรมครั้งที่ 5 เฉลิมฉลอง 110 ปี มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง*. สมุทรปราการ: สำนักพัฒนานักศึกษา, แผนกส่งเสริมศักยภาพนักศึกษาและการกีฬา.
- มานิต อุดมคุณธรรม. (2562). *แก่นไท้เก๊ก*. สงขลา: ธนพงษ์การพิมพ์.
- โรงพยาบาลรามารามิบัติ ซูโอเตียออกกำลัง “ไท้ชี่ ชิงก” ลดอาการโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง. (5 พฤศจิกายน 2555). *MGR online*, ค้นคืนจาก: <https://mgronline.com/qol/detail/9550000134742>
- รุ่งกานต์ แซ่แต้. (2561). *ผลของการฝึกชกชิงร่วมกับโยคะและการฝึกชกชิงอย่างเดียวที่มีต่อการความกลัวการล้มและสุขภาพองค์รวมของผู้สูงอายุ*. (ปริญญาานิพนธ์ดุขภูภินธิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- วันวิสาข สายสนั่น ณ อุดยยา, อานนท์ วรยั้งยง, และธนนันต์ ศุภศิริ. (2559). ชิงกกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ. *วารสารสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 1(1), 30-38.
- วิภา รัตนวงศาโรจน์. (2564). บทบาทหน้าที่การสื่อสารเพื่อสุขภาพในมุมมองของคนรุ่นใหม่ต่อการรำไท้เก๊ก. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม*, 7(1), 131-144.
- วิวัฒน์ จิตตปาลกุล. (2537). *ไท้จี/ไท้เก๊ก*. นนทบุรี: แสงทอง พรินติง.
- สาลี สุภาภรณ์. (2554). ประสบการณ์ในการเรียนวิชาไท้จี ชิงก. *วารสารคณะพลศึกษา*, 14(2), 123-134.
- สุพรรณ สุขอรุณ, อรรถกร ปาละสุวรรณ, ตรุณวรรณ สุขสม, และฉัตรดาว อนุกุลประชา. (2554). *ผลของการฝึกไท้ชี่โดยเน้นการหายใจต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: ทุนวิจัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช และทุนวิจัยภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2554. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพล โลห์ชิตกุล. (2547). *ไท้เก๊ก โยคะ สมาธิ อูบายวิธีสู่ความสงบเย็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- หยาง เปยชิน. (2551). *วิชาชิงกวงอิมจีไ้ก้ง 18 ท่า เพื่อรักษาสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: เบสท์กราฟฟิคเพรส.
- หลี่ เต่ออั้น. (2558, 27 พฤศจิกายน). *ไท้เก๊ก: ศาสตร์แห่งการผสมผสานร่างกายและจิตใจ*. [ผู้บรรยาย]. สัมมนาวิชาการ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. หอประชุม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สมุทรปราการ, ประเทศไทย.
- หลี่ เต่ออั้น. (2560, 24-25 พฤศจิกายน). *ไท้เก๊ก: พลังภายในสู่สรีระภายนอก*. [ผู้บรรยาย]. สัมมนาวิชาการ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ศูนย์ปฏิบัติการโรงแรมศรีวาริพาวิลเลียน. สมุทรปราการ, ประเทศไทย.
- UNESCO ขึ้นทะเบียน “มวยไท้เก๊ก” ของจีนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ. (18 ธันวาคม 2563). *THE STANDARD TEAM*, ค้นคืนจาก: <http://www.the-standard.co/chinas-taijiquan-listed-as-unesco-intangible-cultural-heritage/>

“ทำไมน้องไม่แต่งงาน”: โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานในสังคมไทย

“Why Do Not You Get Married?”: World View of Woman and Marriage in Thai Society

สุรางคนางค์ รัตน์วิจารณ์ (Surangkhanang Rattanawijan)

E-mail: surangkhanang_pg@outlook.com

ดาราพร ศรีม่วง (Daraporn Srimuang)

E-mail: dsrimuang@hotmail.com

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakorn Si Ayutthaya University

Received: July 14, 2022, Revised: September 14, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

เพลงลูกทุ่งเป็นหนึ่งในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดแนวคิดของสังคมที่สะท้อนโลกทัศน์ของสังคมไทย การศึกษาเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” ซึ่งเป็นหนึ่งในเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างยาวนานเพื่อศึกษาโลกทัศน์ที่แฝงอยู่ในบทเพลงจึงสามารถแสดงให้เห็นโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานของคนไทย โดยเฉพาะโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ดังปรากฏคำเรียกฝ่ายชายเป็นพี่ฝ่ายหญิงเป็นน้อง และการเกี่ยวพาราสีด้วยการใช้ถ้อยคำที่แสดงความเหนือกว่าของฝ่ายชายอยู่เสมอ และการใช้คำพูดเสียดสีผู้หญิงเพื่อแสวงหาผลสำเร็จจากการเกี่ยวพาราสีของฝ่ายชาย ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงกรอบของสังคมที่กดดันให้ผู้หญิงต้องมีการครองตามระยะเวลาอันเหมาะสมตามค่านิยมของสังคม มิเช่นนั้นอาจถือเป็นเรื่องผิดบาปหรือลดทอนคุณค่าตนเองเหมือนสิ่งของที่ล่วงเลยเวลาแล้วไม่ถูกใช้งานอันสะท้อนโลกทัศน์ว่าผู้หญิงเป็นวัตถุแห่งความสวยงามและจำเป็นต้องประพฤติดนตามกรอบของสังคมอยู่เสมอแม้แต่เรื่องการแต่งงานของตนเอง

คำสำคัญ: โลกทัศน์ ผู้หญิง แต่งงาน

Abstract

Country song could be used as a linguistic instrument to convey social concept reflecting Thai society world view. This study was investigated “Will You Marry Me? (ชวนน้องแต่งงาน)”, a long lasting popular country song, to project the world view in the lyric. The result showed that the world view of Thai woman and marriage, especially the world view of relation between man and woman. As appeared in the lyric, the male term was elder (พี่) while the female term was younger (น้อง). For the flirtation, the words also implied the male dominance. Furthermore, the sarcasm was used against the woman for accomplishment of flirtation provided by male. It reflected social framework

forcing a woman to have a partner in an appropriate time according to social value. On the other hand, it was sinful. She might be degraded as an expired stuff. Moreover, it reflected the world view representing the woman as a charming object and the woman must have behavior according to the social framework, even her own marriage.

Keywords: Word View, Woman, Marriage

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดของผู้ใช้ภาษาให้ปรากฏขึ้น และเมื่อสังคมใดสังคมหนึ่งมีภาษาเป็นสื่อกลางที่รับรู้ร่วมกันระหว่างคนในสังคม ภาษาก็จะแสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือมุมมองที่คนในสังคมนั้น ๆ มีร่วมกันได้ด้วยแนวคิดร่วมเช่นนี้ คือ “โลกทัศน์”

โลกทัศน์ (World view) หมายถึง ทรรศนะในการมองโลกและสังคมของบุคคล เป็นภาพของโลกหรือสังคมที่บุคคลรับรู้โดยผ่านกระบวนการและระบบวิธีคิดในการประเมินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีพื้นฐานอันหล่อหลอมจากวัฒนธรรมแวดล้อมในสังคมที่บุคคลนั้นเติบโตมา อันได้แก่ ทรรศนะ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม ทั้งของบุคคลและของสังคมนั้น ๆ โลกทัศน์จึงเป็นตัวกำหนดทิศทางชีวิตของแต่ละคน อีกทั้งเป็นตัวกำหนดทิศทางสังคมของมนุษย์ด้วย (วรารัตน์ มหามนตรี, 2557, น. 3) โลกทัศน์เหล่านี้สามารถสะท้อนออกมาจากการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ของมนุษย์ในแต่ละสังคมได้ และการใช้ภาษานำเสนอเรื่องราวหรือเสนอความรู้สึกที่เป็นที่นิยมแพร่หลายรูปแบบหนึ่ง คือ เพลง

เพลง เกิดจากการนำดนตรีและคำร้องหรือเนื้อเพลงมาประกอบกัน เป็นการใช้อาถาถ่ายทอดเรื่องราวสั้น ๆ จากผู้ร้องหรือนักแต่งเพลงไปสู่ผู้ฟังเป็นลักษณะของการสื่อสารอย่างหนึ่ง ผู้ส่งสารย่อมต้องคัดสรรสารที่จะส่งออกไปให้ตรงกับใจผู้ฟังหรือผู้รับสาร เพลงที่จะประสบความสำเร็จจึงมักเป็นเพลงที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแนวคิดหรือสภาวะการณ์ของสังคมในขณะนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า เพลงจะได้รับความนิยมก็ต่อเมื่อมุมมองและความคิดของผู้แต่งเพลงตรงกันกับแนวคิดร่วมของสังคม เพราะฉะนั้นหากพิจารณาจากเนื้อเพลงแต่ละเพลงในฐานะรูปแบบภาษาที่สร้างสรรค์ ส่ง และรับสารโดยผู้ใช้ภาษาในสังคมเดียวกัน ย่อมทำให้สามารถรับรู้ถึง “โลกทัศน์” ของสังคมนั้น ๆ ไปพร้อมกันด้วย

ในสังคมไทย เพลงลูกทุ่ง เป็นประเภทของเพลงที่ได้รับความนิยมสูงมาโดยตลอด เนื่องจากนักประพันธ์เพลงตั้งแต่ยุคแรกเริ่มนิยมหยิบยกเรื่องราวในวิถีชีวิตมาถ่ายทอดผ่านคำร้อง เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งที่ผู้ประพันธ์นำเสนอ นั้นมีความหลากหลาย ทั้งเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ วิถีชีวิต ความรัก ผู้หญิง การเกี่ยวพาราสีและความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงล้วนเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเพราะภาพลักษณ์ของผู้หญิงและความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่ปรากฏในเพลงนั้น มีปฏิสัมพันธ์สอดคล้องกับสังคม เศรษฐกิจ ค่านิยม และวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นวัตถุดิบที่สำคัญให้กับผู้ประพันธ์เพลงสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมา (ประสิทธิ์ แยมศรี, 2548, น. 1) ประกอบกับการสื่อสารอารมณ์อันอ่อนละเมียดผ่านการคัดสรรถ้อยคำอย่างบรรจงเพื่อให้สอดคล้องกับท่วงทำนอง เพลงลูกทุ่งจึงยังคงได้รับความนิยมอยู่เสมอ

เพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมเป็นพิเศษนั้นโดยมากมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก โดยเฉพาะเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี้ยวพาราสีที่มักจะมีท่วงทำนองสนุกสนานและคำร้องจะมีการใช้ถ้อยคำเ้าหยอกด้วยระดับภาษาไม่เป็นทางการร่วมกับการใช้ชั้นเชิงการ “เกี้ยวสาว” ตามแต่ผู้ประพันธ์จะมีกลวิธีในการนำเสนอ ทำให้เพลงลักษณะนี้ถูกสร้างขึ้นจำนวนมากและได้รับความนิยมสูงยิ่ง ทั้งยังคงได้รับความนิยมต่อเนื่องยาวนาน ดังเช่นเพลงลูกทุ่งชื่อดังที่สร้างประโยชน์อดนิยมนานติดปากคนไทย จากเนื้อเพลงตอนหนึ่งว่า “ทำไมน้องไม่แต่งงาน” นั่นคือ เพลง ขวณน้องแต่งงาน

ทำไมน้องไม่แต่งงาน

เพลง ขวณน้องแต่งงาน เป็นเพลงลูกทุ่งเชิง “เกี้ยวสาว” ยอดนิยมนีกเพลงหนึ่ง ที่ปรากฏขึ้นในวงการเพลงลูกทุ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2524 และยังคงเป็นที่รู้จักอยู่ในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ทั้งในรูปแบบการนำมาขับร้องซ้ำ (cover) เรียบเรียงดนตรีใหม่ การเล่นดนตรีและขับร้องสดแล้วอัปโหลดคลิปลงเว็บไซต์ Youtube จนมียอดผู้เข้าชมเป็นจำนวนหลักล้าน เช่น คลิปวิดีโอ “ขวณน้องแต่งงาน-ฟ็อกส์ บิ๊กอาย (cover version) จากช่อง คณะเอวีรุ่ม OFFICIAL มียอดผู้เข้าชมมากถึง 2,882,493 ครั้ง คลิปวิดีโอ “ขวณน้องแต่งงาน ขวณน้องแต่งงาน วงกลม แสดงสด (งานรดตันโลจำปาอะซิง)” มียอดผู้เข้าชม 10 ล้านครั้ง หรือแม้แต่้นำเพลงที่ร้องซ้ำหรือเรียบเรียงใหม่ไปสร้างคลิปวิดีโอสั้นในแอปพลิเคชันที่กำลังเป็นที่นิยมอย่าง Tiktok นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของเนื้อเพลงขวณน้องแต่งงานก็ยังกลายเป็นหนึ่งในประโยชน์อดนิยมนในสังคมไทย นั่นคือ “ทำไมน้องไม่แต่งงาน”

เนื้อเพลง “ขวณน้องแต่งงาน”

ทำไมน้องไม่แต่งงาน	จะอยู่อีกนานเท่าไร
จะครองโสดความสาวให้หนาวใจ	ไว้คอยใครเล่าหนา
ประเดี๋ยวก็แก่เกินกาล	เหมือนเรือขึ้นคานเกยท่า
ใครจะมาเมียงมองและหมายตา	ตอนวัยชราหย่อนยาน
แต่งงานเถิดน้อง	อย่ามัวแต่มองข้ามผ่าน
เดียวดายไปยวบยาบไม่สงสาร	อดขึ้นสวรรค์เลยหนอ
ทำไมน้องไม่แต่งงาน	หรือเธอต้องการคนหล่อ
รูปร่างของพี่ก็ดีพอ	มาเถิดหนอ มาแต่งงานกัน

เพลงขวณน้องแต่งงานต้นฉบับนั้นขับร้องโดย กรุงไกร กรุงสยาม บันทึกลงเสียงช่วงปีปลายปี พ.ศ. 2524 และเป็นเพลงที่โด่งดังอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยอดรัก สลักใจ นักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดังในยุคเดียวกันนำมาร้องด้วย ต่อมา พ.ศ. 2539 จักรพรรณ์ อาบครบุรี (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น จักรพันธ์ ครบุรีธีรโชติ) นักร้องลูกทุ่งชื่อดังก็ได้้นำเพลงนี้มาบันทึกเสียงเป็นอัลบั้มออกวางจำหน่ายอีกครั้ง ทำให้เพลงขวณน้องแต่งงานยังคงเป็นเพลงอันคุ้นเคยในสังคมไทยด้วยเนื้อเพลงที่มีชื่อเสียงที่สุดประโยคเดิม คือ “ทำไมน้องไม่แต่งงาน” และมีการนำประโยคนี้ไปใช้สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับแต่งงานหรือไม่แต่งงานของหญิงไทยในปัจจุบัน เช่น การเขียนบทความออนไลน์กล่าวถึงค่านิยมในการแต่งงานที่ลดน้อยลงของผู้หญิงยุคปัจจุบัน อาทิ เรื่อง “กลุ้มใจ “ทำไมน้องไม่

แต่งงาน” หญิงไทยจบตรี 60% ครองโสด”จากเว็บไซต์ www.thairath.co.th (ไทยรัฐ, 2563), บทความเรื่อง “ทำไมน้อง (ไม่) แต่งงาน” จากเว็บไซต์ <https://www.creativethailand.org> (บุษกร บุษปอภารต, 2564) และบทความเรื่อง “ทำไมน้องไม่แต่งงาน ? ผลกระทบของการศึกษาต่อการตัดสินใจแต่งงานและมีลูกของ หญิงไทย” จากเว็บไซต์ <https://www.pier.or.th> (ศศิวิมล วรณศิริ ปวีณวัฒน์, 2563) เป็นต้น

การตั้งคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจคู่ครองของผู้หญิงซึ่งเป็นสาระสำคัญของเนื้อเพลงชวนน้องแต่งงาน สะท้อนให้เห็นสิทธิในการตั้งคำถามของฝ่ายชายที่มีต่อฝ่ายหญิงเกี่ยวกับการแต่งงาน กล่าวคือ ฝ่ายชายมีอำนาจมากพอที่จะสามารถถามเรื่องส่วนตัวของผู้หญิงได้โดยมีวัตถุประสงค์แฝงที่จะเชิญชวนให้ฝ่ายหญิงสนใจตนในลักษณะเกี่ยวพาราสีแต่เป็นการเกี่ยวในลักษณะการตั้งคำถามเรื่องส่วนตัว อาจเรียกได้ว่าผู้ประพันธ์เพลงและผู้ร้องเป็นเสมือนตัวแทนของฝ่ายชายในเนื้อเพลงหรืออาจเป็นเสมือนตัวแทนของผู้ชายในสังคมไทย แต่เนื้อเพลงที่แสดงออกถึงการ “ตั้งคำถามเรื่องส่วนตัว” นี้มีเค้าของการ “วิพากษ์” ผู้หญิงอันเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคม มีน้ำเสียงคล้ายสั่งสอนปณิธานและตั้งคำถามเชิงวาทศิลป์เกี่ยวกับการเลือกผู้ชายเป็นคู่ครองของฝ่ายหญิง กล่าวคือ สังคมหรือผู้ชายในสังคมมีมีโนทัศน์ที่ระบุคุณลักษณะบางประการของผู้หญิงตามค่านิยมส่วนใหญ่ของสังคมเสมอ และพร้อมจะตั้งคำถามเมื่อพบสถานการณ์หรือผู้หญิงที่ทำให้ความเข้าใจเดิมของตนคลาดเคลื่อนโดยแสดงออกผ่านบทเพลงที่แต่งโดยผู้ชายหรือมีตัวละครเอกตามเนื้อหาในบทเพลงเป็นฝ่ายชาย

ถิรนนท์ อ่อนวัชรวิวงศ์ (อ้างถึงใน ทับทิม ชัยชนะ, 2559) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เพลงลูกทุ่งทั้งเก่าและใหม่ส่วนใหญ่ประพันธ์โดยผู้ชาย ผู้ชายเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของเพลงแม้ว่าเพลงนั้นจะร้องโดยผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตาม วงการเพลงคงเหมือนกับวงการสื่อสารมวลชนอื่น ๆ ที่เริ่มต้นด้วยผู้ชาย ผู้ประพันธ์เพลงในฐานะผู้ผลิต ผู้เรียบเรียง หรือนายด่านข่าวสาร ล้วนเป็นผู้ชายทั้งสิ้น ฉะนั้นภาพของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลง เป็นภาพที่ผู้ประพันธ์เพลงชายคิดว่าผู้หญิงควรเป็นเช่นไร หาใช่ภาพของผู้หญิงที่มองตัวเองจริง ๆ เช่นเดียวกับการตั้งคำถามต่อตัวละครผู้หญิงในเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” ที่เป็นเสมือนการตั้งคำถามโดยตัวแทนเพศชายที่มีต่อ “ภาพของผู้หญิง” ตามสมมติฐานที่ว่า “ผู้หญิงควรเป็นเช่นไร” การวิเคราะห์เนื้อเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของคนไทยที่แฝงผ่านเนื้อหาในบทเพลงจึงน่าจะแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในสังคมไทยได้อย่างแยบยล โดยเฉพาะโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานในสังคมไทย

ชายเป็นพี่ หญิงเป็นน้อง

เมื่อพิจารณาเฉพาะในเนื้อเพลงนี้ ฝ่ายชาย ซึ่งแทนโดยผู้ร้อง คงจะมีอายุมากกว่าฝ่ายหญิง เนื่องจากการใช้คำว่า “พี่” แทนตัวฝ่ายชาย และใช้คำว่า “น้อง” เมื่อกล่าวถึงฝ่ายหญิง แม้อาจมีความเป็นไปได้ในข้อเท็จจริงว่าเป็นการใช้คำเรียกเพื่อความสนิทสนมด้วยการใช้คำเรียกญาติโดยไม่ได้จำเพาะไปที่อายุ แต่การที่ฝ่ายชายเลือกเรียกตนเองว่า “พี่” ก็ยังเป็นการแฝงสถานภาพเหนือกว่าเพราะคำว่า “พี่” เป็นคำที่มนัถึงความอาวุโสซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมไทยให้ความสำคัญ (ภาสินี เต็มรัตน์, 2555, น.78) การใช้คำเรียกดังกล่าวแสดงถึงมุมมองบางประการที่สังคมมีต่อการเลือกหรือหมายตาคู่ครอง ดังร่องรอยที่แสดงถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับวัยระหว่างคู่ครองดังกล่าวซึ่งปรากฏให้เห็นในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ของไทย กล่าวคือ ตัวละครชายหญิงในวรรณคดีใช้สรรพนาม “พี่” และ “น้อง” เรียกแทนกันและกันตามความต่างของวัยในลักษณะเดียวกัน คือ ฝ่ายชายอายุมากกว่า และใช้คำว่า “พี่” เป็นทั้งสรรพนามบุรุษที่หนึ่งและ

สรรพนามบุรุษที่สอง ในขณะที่ฝ่ายหญิงมีอายุน้อยกว่าจะใช้คำว่า “น้อง” เป็นทั้งสรรพนามบุรุษที่หนึ่งและสรรพนามบุรุษที่สอง

ตัวอย่าง เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน พลายแก้วเป็นชู้กับนางพิม

อนิจจาแก้วตาของพี่เอ๋ย   กะไรเลยด่วนขับเสียดง่ายง่าย
พี่รักพิมปั้มจะดีให้ตนตาย   พี่งัวเงียวันนี้ได้พบน้อง

(ขุนช้างขุนแผน, 2555, น. 69)

เรื่อง สังข์ทอง ตอน เจ้าเงาะได้นางรจนา

ยอดเอ๋ยยอดมิ่ง   จะแจ้งความตามจริงไม่มุสา
ตัวพี่นี้หน่อกษัตรา   นามกรชื่อว่าพระสังข์ทอง
แกล้งเล่าแต่ตันไปจนปลาย   บรรยายตามเรื่องที่เคื่องข้อง
เป็นความในใจที่ซ่อนนี้น้อง   นวลละอองอย่าแหม่งแคลงใจ

(พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ, 2540, 183)

นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้คำว่า “พี่, น้อง” เรียกแทนตัวละครชายหญิงในเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกกรุงยุคเก่า จนอาจเรียกได้ว่าเป็นลักษณะทั่วไป เช่น

ชาย : ใกล้ถึงวันวิวาห์แล้วหนายอดดวงใจ   หญิง : หวันไม่หาย น้องหวันไม่หาย พี่เอ๋ย

(บทเรียนก่อนวิวาห์)

ลิ้มรักลิ้มรสลิ้มไปหมดที่เคยทดลอง   อ้อมแขนที่เคยประคอง น้องอยู่ในอ้อมแขนใคร
ดึกคืนคืนนี้พี่คงเฝ้าคอยเหมือนก่อน   มิได้หลับนอนเฝ้าแต่ทอดถอนฤทัย

(โปรดเกิดดวงใจ – ทูล ทองใจ)

เสียงรด่วนขบวนสุดท้าย   แว่วดังฟังแล้วใจหาย หัวใจน้องนี้แทบขาด
พี่จำลาแล้ว น้องแก้วต้องจำนิราศ   ดังถูกสายฟ้าฟาด หัวใจน้องจะขาดแล้ว

(ด่วนพิสวาศ – ผ่องศรี วรนุช)

ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นค่านิยมการเลือกคู่ครองในสังคมของไทยที่มีมาแต่โบราณว่าผู้ชายนิยมเลือกหญิงที่มีอายุน้อยกว่ามาเป็นภรรยา ในขณะเดียวกัน ผู้หญิงก็ต้องมีสามีที่อายุมากกว่า เป็นค่านิยมที่แม่ไม่ได้รับเป็นกฎหมายบ้านเมือง แต่คนในสังคมมีแนวโน้มยึดถือปฏิบัติตามมาเป็นเวลานาน สอดคล้องกับอารีวรรณ หัสติน (2558) ที่กล่าวถึงแนวคิดเรื่องอายุที่เหมาะสมของชายหญิงในการแต่งงานว่า ค่านิยมในอดีตผู้ชายมักจะต้องมีอายุที่มากกว่าผู้หญิง ยิ่งมากยิ่งขึ้นเพราะหมายถึงวุฒิภาวะในการตัดสินใจ ดูแล ในฐานะของการเป็นหัวหน้าครอบครัว ในขณะที่หากผู้หญิงมีอายุมากกว่าผู้ชายมักจะถูกรหาหนีทามากกว่า และเป็นที่ไม่น่ายินดีนักสำหรับครอบครัวฝ่ายชาย อย่างไรก็ตามค่านิยมนี้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน สังเกตจากเพลงรักที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันไม่มีการใช้คำที่แสดงถึงค่านิยมเรื่องความต่างด้านอายุระหว่างชายหญิง ดังความเห็นของ สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ว่า “แบบแผนในเรื่องนี้ก็จะเปลี่ยนไปในเรื่องของผู้ชายจะต้องอายุมากกว่าผู้หญิง เดิมนี่ก็อาจจะเลื่อนหายไปเช่นอนาคตก็อาจจะมีแนวโน้มที่ว่าผู้หญิงอายุมากกว่าผู้ชายหรือมากกว่าเยอะ ๆ ด้วย” (อ้างถึงใน อารีวรรณ หัสติน, 2558, น. 70)

อายุของผู้หญิง

คำร้องว่า “ทำไมน้องไม่แต่งงาน” เป็นรูปแบบคำถามที่ปรากฏตั้งแต่ตอนต้นของเพลงและปรากฏซ้ำอีกครั้งที่ท่อนสุดท้ายของเพลง กลายเป็นประโยคที่ติดหูและใช้เป็นสำนวนหยอกเย้าต่อมาเรื่อย ๆ การนำคำถาม “ทำไมน้องไม่แต่งงาน” มาใช้เป็นใจความสำคัญของเนื้อเพลงแสดงให้เห็นว่าการแต่งงานของผู้หญิงในสังคมไทยมีกรอบหรือเกณฑ์บางประการที่เป็นมาตรฐานสังคมกำหนดไว้ ทำให้การที่ผู้หญิงคนหนึ่งยังไม่แต่งงานเป็นเรื่องแปลกหรือผิดวิสัย เมื่อพิจารณาคำร้องท่อนต่อไปว่า “จะอยู่อีกนานเท่าไร จะครองโสดความสาวให้หนาวใจ ไว้คอยใครเล่าหนา” จะสามารถอนุมานได้ว่า ผู้หญิงในเนื้อเรื่องของเพลงน่าจะมีอายุอยู่ในวัยที่สังคม “กำหนด” ไว้ว่าควรแต่งงานได้แล้ว

เมื่อพิจารณาคำร้องท่อนต่อไปว่า “ประเดี๋ยวก็แก่เกินกาล” ยิ่งเป็นการย้ำให้เห็นถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมไทย โดยเฉพาะด้าน “คุณสมบัติของผู้หญิงที่จะแต่งงาน” กล่าวคือสังคมไทยในยุคของเพลงชวณ้องแต่งงานนั้นมีค่านิยมว่าผู้หญิง “ต้อง” แต่งงานเมื่อถึง “วัย” ที่สังคมเห็นว่าสมควรและจะแต่งงานได้เฉพาะในช่วงวัยหนึ่งเท่านั้น ราวกับว่าถ้ามีอายุมากหรือน้อยกว่าค่านิยมที่สังคมกำหนดว่าสมควรแล้วผู้หญิงจะไม่สามารถแต่งงานได้ แสดงให้เห็นว่าสังคมให้ความสำคัญกับอายุของผู้หญิงเป็นอันดับแรก ๆ ผู้ประพันธ์จึงเลือกนำเสนอเนื้อความเกี่ยวกับอายุเป็นประเด็นแรกในคำร้อง

การกำหนดวัยที่เหมาะสมในการแต่งงานสำหรับหญิงไทยนั้นเป็นค่านิยมที่มีมาแต่โบราณ ทั้งยังเป็นค่านิยมที่สำคัญมากในลักษณะที่ส่งผลต่อความอับอายหรือความภาคภูมิใจของครอบครัวที่มีบุตรชายหญิงที่เจริญวัยเต็มที่แล้ว ดังเสฐียรโกเศศ อธิบายว่า

อีกอย่างหนึ่งการมีเหย้ามีเรือนของชาวไทยแต่ก่อน เมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้วก็ต้องมีคู่ครองไปสร้างบ้านปลูกเรือนอยู่ของตนเองโดยอิสระเป็นเรื่องของธรรมดาบังคับ ถ้ามีอายุเลยเขตที่นิยมกันว่าอยู่ในวัยหนุ่มสาวแล้ว ยังไม่มีเรือนตามประเพณี ก็ถือกันว่าเป็นที่น่าอับอายขายหน้ากันเพราะเป็นคนไม่มีหลักแหล่งแปลงที่ของตนเอง เรียกกันว่าเป็น คนค้างทางพายัพเรียกว่า บ่าวเค็นสาวเค็น. (เสฐียรโกเศศ, 2531, น. 41)

นอกจากนี้ยัง วรรณคดีไทยหลายเรื่องก็ยังมีกล่าวถึงความจำเป็นในการแต่งงานเมื่อตัวละครฝ่ายหญิงมีอายุถึงเกณฑ์ ตัวอย่างเช่น

เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สีดาลือกู่ กล่าวถึงนางสีดา อายุ 16 ปี และท้าวชนกผู้เป็นพระราชบิดาดำริว่าถึงเวลาที่ควรมีคู่ครองแล้ว ดังเนื้อความว่า

เมื่อนั้น	ท้าวชนกจักรวรรดิมาตา
ครอบครองไอลูร์ยศวรรยา	เป็นมหาจรรโลงเลิศไกร
ประกอบด้วยสมมตยงการ	เสนาทวยหาญน้อยใหญ่
ไพร่ฟ้าประชาชนสำราญใจ	ศัตรุหมู่มุ้ยไม่ร่าวี
จึงดำริถวิลในวิญญาน์	ด้วยพระธิดาโฉมศรี
ชันชาก็ได้สืบทกปี	ควรที่มีคู่ภิรมย์รัก

(พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, 2558, น. 383)

เรื่อง อุณรุท กล่าวถึงท้าวอุทุมมราชและนางอุบล มีพระราชธิดาชื่อนางศรีสุตา อายุ 14 ปี ความว่า

มีราชธิดานางลักษณะ   พิมพ์พักร์เพ็ญอัสน์สวรรค์
ชื่อศรีสุตาดวงจันทร์   ผิวพรรณผุดผ่องดังทองคำ
จำเริญรู้นชั้นชาลิสีปี   ส่งศรีวิลาศดั่งเลขา

(ตอนที่ 10 ท้าวอุทุมมราชถวายนางศรีสุตาแก่พระอุณรุท, ม.ป.ป)

ในวัยเพียง 14 ปี แต่ท้าวอุทุมมราชและนางอุบลมีความปรารถนาจะให้นางศรีสุตาแต่งงานกับอุณรุทเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ 2 เมือง โดยมีคำกลอนกล่าวถึงความเหมาะสมเนื่องจาก “จำเริญวัย” แล้ว ความว่า

ลูกเราก็จำเริญวัย   ควรให้มีคู่ภิรมย์รัก

(ตอนที่ 10 ท้าวอุทุมมราชถวายนางศรีสุตาแก่พระอุณรุท, ม.ป.ป)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นชัดเจนว่าสังคมไทยมีโลกทัศน์เกี่ยวกับการออกเรือนของหญิงสาวที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอายุ นอกจากคุณสมบัติต่างๆที่พึงมีตามลักษณะของกุลสตรีที่ดีพร้อมเป็นแม่ศรีเรือนแล้ว อายุเป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด เป็น “กรอบ” ที่สังคมกำหนดไว้ให้กับชีวิตลูกผู้หญิงได้ดำเนินตาม

นอกจากวรรณคดีไทย บทภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงบางเรื่อง ยังแสดงถึงความคาดหวังในการมีคู่ครองของผู้หญิงที่มีอายุ “เลยวัย” หรือ “เกินกาล” ตามเนื้อเพลงชวนน้องแต่งงาน เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “รถไฟฟ้ามหานครเธอ” ซึ่งเป็นเรื่องราวของ “เหมยลี่” ตัวเอกของเรื่องในวัย 30 ปีแต่ยังไม่มีคนรักและแสดงความทุกข์ใจในประเด็นนี้อยู่ตลอดเรื่อง ทั้งยังมีคำพูดของตัวละครอื่นที่แสดงถึงแนวคิดร่วมแบบเดียวกัน เช่น ฉากรับประทานอาหารร่วมกันของครอบครัวเหมยลี่ แม่ของเหมยลี่พูดกับตัวละครฝ่ายชายคนหนึ่งที่นั่งร่วมโต๊ะอาหารจนทำให้เหมยลี่ถึงกับสำลักน้ำว่า “แหม ๆ ๆ จี๊เขาไม่ได้หรอก เอาอาลีไปเป็นเมียเหอะ อ้ออายุ 30 แล้ว ยังซิงอยู่เลย” (ตัวอย่าง รถไฟฟ้า มหานครเธอ (Official Trailer), 2552) หรือตอนหนึ่งของภาพยนตร์เรื่อง ข้างหลังภาพ ปี พ.ศ. 2544 นำเสนอฉากที่คุณหญิงกิริตินางเอกของเรื่องนั่งเป็นทุกข์คิดถึงชีวิตของตนที่ยังไม่มีคู่ครองและมีบทสนทนาระหว่างคุณหญิงกิริติกับแม่ ก่อนที่คุณหญิงกิริติจะร้องไห้เฝ้าเข้ากอดแม่ของตนด้วยความทุกข์ใจ ความว่า

คุณหญิงกิริติ   “แม่คะ แม่ทราบไหมคะว่าลูกอายุ 29 ปีแล้ว”
แม่   “แม่ทราบทุกอย่างเกี่ยวกับลูกกับแม่ทุกคนจ๊ะ”
คุณหญิงกิริติ   “แม่ช่วยบอกลูก บอกตรงๆนะคะว่า ลูกสวยหรือเปล่า”
แม่   “ลูกสวยมากจ๊ะ สวยกว่าน้องทุกคน”
คุณหญิงกิริติ   “แล้วทำไมไม่มีผู้ชายคนไหนมารัก ขอแต่งงานกับลูกเลย เพราะอะไรคะแม่”

(แม่คะ ลูกไม่เข้าใจ : ข้างหลังภาพ, 2563)

บทพูดของตัวละครเอกในภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องแสดงสาระสำคัญเหมือนกันคือความทุกข์ใจของผู้หญิงที่ยังไม่มีคนรักหรือคู่ครองทั้งที่ตนอยู่ในวัย ๓๐ ปี แสดงให้เห็นว่า “วัย” มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีคู่ครองตามโลกทัศน์เกี่ยวกับการแต่งงานสังคมไทย เมื่อวัยล่วงเลยมาจนถึงช่วงที่ “ล้น” กรอบอายุอันเหมาะสมจะถือเป็นเรื่องผิดวิสัยหรืออาจเป็นปัญหาชีวิตสำหรับผู้หญิงได้

การกำหนดกรอบอายุในการแต่งงานสำหรับผู้หญิงไทยไม่เพียงแต่ปรากฏเป็นค่านิยมที่แสดงออกผ่านวิถีชีวิตแต่ยังมีคำศัพท์ที่ใช้เรียกผู้หญิงในช่วงวัยต่าง ๆ กัน ดังปรากฏในอักขรธานศรับท์ หนึ่งในพจนานุกรมยุคแรกเริ่มของไทยมากถึง 12 คำ คือ

สาว, ร่น, คือหญิงแรกเจริญร่นอยู่ในปดมะไวย, มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปจนอายุยี่สิบนั้น.

สาวแก่, คือหญิงสาวอายุกว่ายี่สิบปี, จนตราบเท่าถึงมีผัว, ถ้ายังไม่มีผัวถึงแก่, เขาเรียกสาวแก่นั่น.

สาวใหญ่, คือหญิงสาวอายุยี่สิบขึ้นไป, จนอายุสามสิบเขาเรียกสาวใหญ่.

สาวเด็ก, คือหญิงสาวเล็ก ๆ อายุสิบสามสิบสี่นั้น, เรียกว่าสาวคือกำลังงามดี.

สาวทันทิก, คือหญิงสาวอายุตั้งแต่ยี่สิบขึ้นไปจนอายุยี่สิบห้าปีนั้น.

สาวเทื่อ, คือหญิงสาวอายุยี่สิบห้าขึ้นไปจนสามสิบนั้นเรียกสาวเทื่อ.

สาวหนุ่ม, คือหญิงสาวอายุยี่สิบห้ายี่สิบหกปีนั้น.

สาวน้อย, คือหญิงสาวร่นอายุสิบสี่สิบห้าขึ้นไปจนอายุสิบเจ็ดปีนั้น.

สาวพรหมจรรย์, คือหญิงสาวร่นอายุสิบสี่สิบห้าปี, ที่ชายยังไม่ได้ถูกต้องโดยสังวาคัน.

สาวร่น, คือหญิงสาวอายุสิบสี่สิบห้าปี, เรียกสาวร่นเพราะเป็นแรกแตกเนื้อเป็นสาวขึ้นมา.

สาวสะเทิน, คือหญิงสาวอายุสิบเจ็ดสิบแปดปีนั้น.

สาวสิบห้า, คือหญิงสาวขึ้น, อายุได้สิบสี่สิบห้าปี, เขาเรียกต่าง ๆ กัน แต่อาการเหมือนกันบ้างนั้น.

(Bradley, 2514, น. 742)

คำเรียกผู้หญิงข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับอายุของผู้หญิงอย่างยิ่ง จึงได้จัดลำดับคำเรียกตามช่วงอายุตั้งแต่เริ่มร่นสาวไว้ถึง 12 คำ พร้อมระบุลักษณะประกอบบางประการไว้อย่างละเอียด สังเกตได้ว่าช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป คำเรียกจะเริ่มเป็นคำที่มีความหมายในทางลบ โดยเฉพาะคำเรียกที่หมายถึงผู้หญิงอายุ 20 ปีขึ้นไปแต่ยังไม่แต่งงานมีสามีจะถูกเรียกด้วยคำที่มีความหมายตอกย้ำให้เห็นความไม่ปกติที่ค่อนข้างไปทางการย่ำให้เห็นวัยที่กำลังจะล่วงเลยไป เช่น สาวทันทิก คำว่า ทันทิก หมายถึง จนแก่, เรียกมะพร้าวที่จนแก่ ว่า มะพร้าวทันทิก, เรียกสาวใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน ว่า สาวทันทิก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 574) รวมถึงคำว่า สาวเทื่อ อันหมายถึงผู้หญิงวัย 25-30 ปี โดยคำว่า เทื่อ ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายว่า สาวแก่, ทันทิก; ไม่ว่องไว ส่วนอักขรธานศรับท์ (Bradley, 2514, น. 312) อธิบายไว้ว่า ไม่ว่องไว, เป็นชื่อผู้หญิงที่เป็นสาวใหญ่ ไม่ว่องไวนั้น, เช่น หญิงสาวมีอายุได้สามสิบห้า เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในวัย 25 – 35 ปี ถูกสังคมไทยตั้งแต่อดีตจัดให้อยู่ในกลุ่ม “แก่” และควรเป็นวัยที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วตามค่านิยม

ผู้หญิงเป็นวัตถุแห่งความงาม

คำร้อง “ประเดี้ยวักแก่เกินกาล เหมือนเรือขึ้นคานคอยท่า ใครจะมาเมียงมองและหมายตา ในวัยชราหย่อนยาน” แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีแนวคิดที่มองผู้หญิงเป็น “วัตถุแห่งความงาม” ซึ่งความงามในที่นี้จะมิอยู่ในวัยสาวเท่านั้น เมื่อล่วงเลยวัยไปจน “แก่” และมีสภาพผิวหน้า “หย่อนยาน” ทั่วร่างกาย เมื่อนั้นผู้หญิงจะถือว่าไม่งามทันที ทำให้ไม่มี “ใครจะมาเมียงมองและหมายตา” อีก แสดงว่าในมุมมองของผู้แต่งหรืออาจหมายถึงมุมมองของชายทั่วไปในยุคสมัยเดียวกันนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้ชายให้ความสนใจผู้หญิงในแง่ของการหมายปองเป็นคู่ครอง คือ ความงาม

ค่านิยมที่กำหนดคุณค่าของผู้หญิงด้วยการประเมินจากความสวยงามของรูปร่างหน้าตานั้นปรากฏอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนานเช่นเดียวกับค่านิยมเรื่องวัยกับการแต่งงานของผู้หญิง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดรูปลักษณะของนางในวรรณคดีต่าง ๆ ไว้จนเป็นความงามในอุดมคติ “นางเอก” ในวรรณคดีไทยส่วนใหญ่จะต้องเป็นสตรีที่มีความงามอย่างยิ่งในสังคมที่เป็นฉากของเรื่องราวนั้น ๆ จึงจะเป็นที่หมายปองของตัวละครฝ่ายชายในเรื่องได้อาทิ

ความงามของนางบุษบาจากเรื่อง อิเหนา

ชื่อระเด่นบุษบาหนึ่งหรัถ ลออเอี่ยมเทียมทัดนางสวรรค์

นางในธรณีไม่มีทัน

ผิวพรรณผุดผ่องดังทองทา

(พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ, 2555, น.19)

ความงามของนางศกุนตลาจากเรื่อง ศกุนตลา

ดูผิวสีนวลละอองอ่อน

มะลิซ้อนดูคำไปหมดสิ้น

สองเนตรงามกว่ามฤคิน

นางนี้เป็นปิ่นโลกา

งามโอษฐ์ดังใบไม้อ่อน

งามกรดั่งลายเลขา

งามรูปเลอสรรรวิญฟ้า

งามยิ่งบุผาแบ่งบาน

(มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ, 2553, น. 18 – 19)

ตัวอย่างข้างต้น ตัวละครฝ่ายหญิงในวรรณคดีล้วนถูกนำเสนอให้มีรูปลักษณะที่งดงามโดดเด่นเป็นพิเศษเสมอ ซึ่งเป็นการสร้างภาพจำให้ผู้เสวยวรรณคดีว่า ผู้หญิงที่มีความงามเท่านั้นที่จะเป็นที่พึงใจของคนในสังคมหรือสามารถแต่งงานได้เนื่องจากเป็นที่หมายปองของผู้ชาย นอกจากนี้ยังมีวรรณคดีบางเรื่องที่น่าเสนอค่านิยมการมีคู่ครองที่มีความงามเป็นคุณสมบัติสำคัญจนถือเป็นเรื่องการตัดสินใจส่วนหนึ่งของชีวิต เช่น นิทานเวตาล เรื่องที่ 7 พรหมณณ์สนธิ์ขอความช่วยเหลือจากพรหมณ์มูลทေးและพรหมณ์ศศิเพื่อให้ได้แต่งงานกับพระนางจันทร์ประภา ด้วยเหตุผลตอนหนึ่งว่า

พระผู้เป็นเจ้าได้ทรงสร้างมณีขึ้นในโลกนี้เป็นอันมาก โดยพระประสงค์จะทรงอุปการะเหล่าชนแต่ มุกดา คือ สตรีนั้นเล็กยิ่งมณีทั้งหลาย บุรุษมีความใคร่ทรัพย์ก็เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สตรี และชายที่ สละภริยาเสียแล้วแม้จะมีสมบัติก็ใช่ว่าจะไร้อะไรได้ ชายที่ไม่มีเมียสวายนั้นดีกว่าศรีจางานที่ตรงไหน จะต่ำ ช้าไปกว่าสัตว์เลวทรามเสียอีก. (น.ม.ส., 2543, น. 168)

การให้ความสำคัญกับรูปลักษณะภายนอกของผู้หญิงในสังคมไทยดังปรากฏร่องรอยในวรรณคดีไทยและคงอยู่อย่างเด่นชัดในเนื้อเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์การเลือกคู่ครองของผู้ชายที่จะให้ความสำคัญกับรูปลักษณะภายนอกเป็นหลัก เกิดเป็นข้อจำกัดของฝ่ายหญิงในสังคมว่าความงามเป็นสิ่งสำคัญที่สุด สิ่งหนึ่งที่สามารถทำให้ได้แต่งงานตามค่านิยมในสังคม สอดคล้องกับการเสนอแนวคิดของ กมลทิพย์ จึงเลิศศิริ ที่กล่าวว่า การจัดตั้งมาตรฐานความงามของผู้หญิงจึงเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย คือ เรื่องการใช้ร่างกายของผู้หญิงเพื่อดึงดูดเพศตรงข้าม ทำร่างกายของผู้หญิงให้เป็นวัตถุ และรูปกายเท่านั้นที่เป็นสิ่งสำคัญ เห็นได้มากในงานโฆษณา

ที่มักจะบอกว่า ผู้หญิงต้องทำรูปร่างและหน้าตาให้ดีเสมอถึงได้รับการยอมรับจากสังคม (ผู้ชาย) และจะมีชีวิตและอนาคตที่ดี ประสบความสำเร็จในชีวิต สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนความคิดที่ว่า ผู้หญิงต้องพึ่งผู้ชาย ต้องได้รับการยอมรับจากผู้ชายก่อน แสดงให้เห็นอุดมการณ์ของความเป็นหญิงที่ว่า การมีคู่ครองเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับผู้หญิง การเป็นโสดหรือเป็นหม้ายเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนาสำหรับผู้หญิง. (กมลทิพย์ จิงเลิศศิริ, 2558, น. 22)

ลักษณะเช่นเดียวกันนี้ยังปรากฏในวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ในยุคสมัยต่อมา วิสิฐ รัตติยา (2557) อธิบายว่า ความงามของผู้หญิงคือตัวชี้วัดในคุณค่าของตัวเธอว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ในบทบาทของการเป็นผู้ถูกมอง (Spectacle) โดยที่ความงามมักถูกประเมินตามเกณฑ์อุดมคติและร่างกายธรรมชาติ (Naturalistic Body) ซึ่งเมื่อไม่ผ่านการถูกควบคุมก็จะเป็นที่ยอมรับ ในปัจจุบันการให้ความสำคัญกับความงามเป็นหลักยังคงเป็นประเด็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันไป โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความงามในลักษณะที่สามารถใช้ต่อรองหรือเพิ่มความได้เปรียบและสร้างโอกาสให้กับผู้เป็นเจ้าของรูปลักษณ์นั้นมากขึ้น เกิดเป็น “กระบวนการกลายเป็นสินค้า” กล่าวคือ ความงามในกระแสนิยมที่เข้มข้น สตรีที่มีรูปสัณฐานและคุณสมบัติสามารถผันสิ่งที่เปี่ยมนามธรรมเช่นเดียวกับพลังงานให้เป็นสินค้าได้ (สุจิตรา อรุณพิพัฒน์, 2550, น. 208) ซึ่งเป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในสังคมไทยและสังคมโลก กระบวนการกลายเป็นสินค้านี้กล่าวสอดคล้องกับการมองผู้หญิงเป็น “วัตถุแห่งความงาม” เพราะเมื่อเป็นวัตถุจึงกลายเป็นสินค้าได้ ความงามของผู้หญิงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่นอกเหนือจากผู้หญิงจะต้องรักษาให้คงไว้แล้ว ยังเป็นเครื่องดึงดูดคล้ายภาพลักษณ์ของสินค้าเพื่อให้ผู้ชายให้ความสนใจในการเลือกคู่ครองอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาคำร้องในที่นี้ต่อไปว่า “หรือเธอต้องการคนหล่อ รูปร่างของพี่ก็ดีพอ” จะเห็นว่าเนื้อความแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการเลือกคู่ครองที่ตรงตามความต้องการของตนเองหรือเสมอกับความงามของตนเอง ทั้งยังแสดงถึงสิทธิในการเลือกแต่งงานหรือไม่แต่งงานอีกด้วย นอกจากนี้ยังสื่อถึงค่านิยม “ความหล่อ” หรือความงามของฝ่ายชายด้วยเช่นกัน เนื้อเพลงในตอนนี้อย่างน้อยแสดงให้เห็นว่าค่านิยมรูปลักษณ์ภายนอกดังกล่าวนี้นั้นครอบคลุมทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย การที่ผู้ประพันธ์แต่งคำร้องในเชิงการตั้งคำถามถึงเหตุผลที่ตัวละครฝ่ายหญิงในเพลงยังไม่แต่งงานทั้งที่รูปลักษณ์และอายุน่าจะอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมแล้วด้วยประเด็นความต้องการ “คนหล่อ” นั้น อาจอนุมานได้ว่าฝ่ายหญิงในสังคมไทยก็มีแนวคิดในการประเมินคุณค่าฝ่ายชายด้วยการพิจารณาจากรูปลักษณ์ภายนอกเช่นเดียวกับที่ฝ่ายชายกระทำต่อฝ่ายหญิง หรืออีกนัยหนึ่ง เมื่อฝ่ายชายมีโลกทัศน์ที่ประเมินค่าฝ่ายหญิงจากความสวยงามแล้ว อาจมีความคิดว่าผู้หญิงในสังคมเดียวกันก็น่าจะมีโลกทัศน์ที่เลือกคู่ครองฝ่ายชายจากความงามภายนอกเช่นเดียวกัน จากแนวคิดผู้ชายต้องการหญิงงามซึ่งน่าจะสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้หญิง “ต้องการคนหล่อ” ผู้ประพันธ์จึงสะท้อนผ่านพฤติกรรมของตัวละครชายในเนื้อเพลงที่นำเสนอตนเองว่ามีรูปร่างหน้าตาดี ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับคุณสมบัติมากพอที่จะ “ชวน” ผู้หญิงที่หมายปองให้แต่งงานด้วยได้โดยง่ายด้วยเช่นกัน

เนื้อเพลงอีกท่อนหนึ่งที่คล้ายกับการแสดงความหวังดีว่าอยากให้ผู้หญิงได้มีคู่ครอง แต่ในขณะเดียวกันก็แฝงแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงการมองผู้หญิงเป็น “วัตถุ” หรือ “วัตถุแห่งความงาม” คือ คำร้องว่า “ประเดี๋ยวก็แก่เกินกาลเหมือนเรือขึ้นคานเกยท่า”

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2551) นำเสนอความหมายของสำนวน “ขึ้นคาน” ผ่านการเผยแพร่บทวิทยุรายการ “รู้ รัก ภาษาไทย” ไว้ว่า

ขึ้นคาน เป็นสำนวน หมายความว่าถึง มีอายุเลยวัยแต่งงานแล้ว แต่ยังไม่ได้แต่งงาน. เดิมเป็นคำที่มีความหมายในเชิงเยาะเย้ยเล็กน้อย. เพราะแต่โบราณมานิยมให้ผู้หญิงแต่งงานเพื่อให้มีผู้ดูแลและป้องกันภัย. ผู้หญิงที่ไม่แต่งงานอาจจะเป็นเพราะหาผู้ที่คู่ควรหรือถูกใจไม่ได้ เช่นเพื่อนเรานี้คงจะขึ้นคานแน่ ๆ อายุเกือบ 40 แล้ว ยังไม่พบใครถูกใจเลย. คำว่า ขึ้นคาน เป็นสำนวนมาจากการเรียกเรือที่ยกขึ้นพาดไว้บนคานเพื่อซ่อมรอยรั่ว ยาชัน ทาน้ำมันใหม่. ในตอนนั้นเรือจึงใช้ประโยชน์ไม่ได้ ค้างเติงอยู่บนคาน. ต่อมาจึงนำคำว่า ขึ้นคาน มาเปรียบกับหญิงที่มีอายุมากและอยู่เป็นโสด. คานคำนี้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับไม้คานที่ใช้หาบของ. (ย่อหน้าที่ 1-2)

การนำคำว่าขึ้นคานมาเปรียบเปรยหรือหยอกล้อผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงานเท่ากับเป็นการแสดงโลกทัศน์ว่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุหรือสิ่งของเครื่องใช้จึงนำไปเปรียบเทียบกับเรือ ดังนั้นผู้หญิงดำรงชีวิตจนเลยวัยอันสมควรแล้วมีคู่ครองแล้วแต่กลับยังไม่ได้แต่งงานตามค่านิยมจึงมีค่าเทียบเท่ากับวัตถุที่ “หมดเวลาใช้งาน” ต้องนำขึ้นไปไว้บนคานอย่างเรือที่เจ้าของไม่ต้องการใช้งานอีก ผู้หญิงในลักษณะที่นำมาเปรียบนี้ก็เช่นเดียวกันกับสภาพของเรือนั้น คืออาจจะไม่มีใครสนใจมองอีก แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ที่ตัดสินและประเมินค่าผู้หญิงเทียบเคียงกับวัตถุสิ่งของเท่านั้น คือการมีโลกทัศน์ว่าผู้หญิงก็เหมือนกับเรือนั่นเอง

ความแก่ชราของผู้หญิงเป็นเรื่องน่าขัน ขวนอับอาย

การแต่งเพลงที่มีเนื้อความทำนองเกี่ยวพาราสีผู้หญิงโดยตรงไปตรงมาดังปรากฏในเนื้อเพลงนี้ไม่เพียงแต่นำเสนอใจความที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงความสนใจระหว่างเพศที่มีต่อกันแล้ว ยังมีลักษณะของการหยอกล้อหรือ “ล้อเล่น” ซึ่งกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันหรือหยอกล้อประกอบกับการเกี่ยวพาราสีนี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บรรยากาศการนำเสนอความต้องการของตัวละครฝ่ายชายดูเบาบางลง เนื่องจากหากฝ่ายชายแสดงออกอย่างชัดเจนหรือโจ่งแจ้งเกินไปว่าสนใจหรือปรารถนาที่จะให้ฝ่ายหญิงสนใจหรือเลือกตนเป็นคู่ครองโดยขาดวาทีศิลป์ ด้วยข้อความเดียวกันกับเนื้อเพลง เนื้อความอาจกลายเป็นความตึงเครียดจางจืดฝ่ายหญิงเกินไปจนอาจทำให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจระหว่างกัน ผู้ประพันธ์จึงใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันเพื่อคลี่คลายความตึงเครียดของการสื่อสาร

อย่างไรก็ตาม การสร้างอารมณ์ขันหยอกล้อในเพลงขวนน้องแต่งงานนี้ เป็นการหยอกล้อที่ไม่ได้กระทำเพื่อความสนุกสนาน แต่เป็นการกระทำเพื่อหวังผลสัมฤทธิ์ในการเกี่ยวพาราสี และกระทำด้วยการนำเสนอคุณลักษณะบางประการของอีกฝ่ายที่ถูกประเมินค่าจากสังคมแล้วว่า “ไม่ปกติ” นั่นคือรูปลักษณะของผู้หญิงที่อายุกำลังจะเลยวัยที่สังคมกำหนดว่าควรแต่งงาน กรณีดังนี้จึงเป็นการหยอกล้อที่ใช้ “ข้อด้อย” ตามมาตรฐานสังคม มาวิพากษ์วิจารณ์และทำให้เป็นเรื่องขวนหัว จนกลายเป็นการใช้ “วัจนกรรมเสียดสี” เพื่อความตลกขบขันอยู่ในที่ซึ่งวัจนกรรมเสียดสีนี้เป็นลักษณะการสร้างอารมณ์ขันลักษณะหนึ่งที่มีความนิยมไม่น้อย

อุมาภรณ์ สังขมาน (2559) อธิบายไว้ว่า วัจนกรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันนั้น แม้ผู้แสดงจะใช้วัจนกรรมประเภทนี้เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ฟังเป็นสำคัญ แต่ในบริบทของการแสดงก็ยังคงเป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของผู้อื่นเช่นเดียวกับการเสียดสีในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป สัมพันธ์กับลักษณะการใช้ชั้นเชิงทางภาษาในเพลง “ขวนน้องแต่งงาน” ที่นำเสนอส่วนที่ไม่น่าพึงใจของคู่สนทนาในมุมตลกขบขันกลายเป็นที่นิยม โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้ถูกล้อหรือผู้เป็นเจ้าของร่างกายที่ถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงตลกขบขันนั้นจะมีความรู้สึกอย่างไร

เนื้อเพลง “ประเดี๋ยวกี้แก่เกินกาล เหมือนเรือขึ้นคานคอยท่า ใครจะมาเมียงมองและหมายตา ในวัยชรา หย่อนยาน” แสดงการกล่าวกระเช้าจากตัวละครฝ่ายชายด้วยคำว่า “แก่” และ “หย่อนยาน” ซึ่งเป็นคำไม่รื่นหูสำหรับผู้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ หากสถานการณ์การสื่อสารนี้เป็นการสนทนาโดยตรงเฉพาะหน้าระหว่างบุคคล ฝ่ายหญิงย่อมเกิดความรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างมากเนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์รูปลักษณะอย่างค่อนข้างรุนแรง แต่เมื่อสถานการณ์ดังกล่าวปรากฏอยู่ในบทเพลง ผู้ประพันธ์ย่อมสามารถอ้างถึงเจตนาเข้าหยอกเพื่อใช้นำเสนอประกับกับองค์ประกอบทางดนตรีต่อไปได้ และการนำเสนอดังกล่าวก็ประสบความสำเร็จโดยไม่เกิดข้อพิพาทในเชิงดูหมิ่นหรือไม่ให้เกียรติผู้หญิงแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากความนิยมของเพลงชวณน้องแต่งงานที่มีมาอย่างยาวนาน แสดงให้เห็นโลกทัศน์ของคนในสังคมไทยที่มีต่อผู้หญิงที่เริ่มมีอายุมากกว่าลักษณะทางการภาพที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะผิวหน้าที่เปลี่ยนจากความเต่งตึงในวัยสาวกลายเป็นความหย่อนคล้อยตามวัยเมื่ออายุมากขึ้นนั้นเป็นเรื่องขวนขวาย ซึ่งอาจทำให้ผู้หญิงเกิดความอับอายเมื่อรูปลักษณ์ของตนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ไตรภูมิ : ผู้หญิงไม่แต่งงานถือเป็นบาป

“แต่งงานเถิดน้อง   อย่างมัวแต่มองข้ามผ่าน
เดี๋ยวตายไปยมบาลไม่สงสาร   อดขึ้นสวรรค์เลยหนอ”

จากเนื้อเพลงข้างต้นเห็นได้ว่าการนำคติเรื่องนรกสวรรค์จากไตรภูมิพระร่วงมาใช้เป็นหลักในการอบรมสั่งสอนหรือเตือนใจคนในสังคม โดยเฉพาะการนำเสนอว่าหากในระหว่างมีชีวิต มนุษย์ทำสิ่งที่ถูกต้อง ประพฤติดี ประพฤติชอบ สร้างสมบุญกุศล เมื่อเสียชีวิตแล้ววิญญาณจะได้ขึ้นสวรรค์ ในทางกลับกันหากมนุษย์ประพฤติไม่ดี ทำผิด คิดร้าย สร้างบาป เมื่อเสียชีวิตแล้ววิญญาณก็ต้องรับโทษทัณฑ์ในนรก ตามเนื้อความในไตรภูมิพระร่วง ความว่า

“ฝูงสัตว์อันไปเกิดในที่ร้ายที่เป็นทุกข์ลำบากใจ เขานั้นเพื่อใจเขาร้ายและทำบาปด้วยใจอันร้าย”

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น. 14)

“ฝูงสัตว์ทั้งหลายอันได้กระทำบาป (ด้วยกาย) ด้วยปาก ด้วยใจ ดังกล่าวแล้วนี้ ย่อมได้ไปเกิดในจุรธาบายมีอาทิจือนรกใหญ่ 8 ชุมชนั้น”

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น. 20)

สำหรับ “ยมบาล” ที่ปรากฏในคำร้องว่า “เดี๋ยวตายไปยมบาลไม่สงสาร อดขึ้นสวรรค์เลยหนอ” แสดงให้เห็นถึงความเชื่อตามคติไตรภูมิที่กล่าวถึงผู้มีอำนาจในนรกภูมิที่ทำหน้าที่ตัดสินบาปบุญผู้ที่เสียชีวิตว่าควรตกนรกหรือขึ้นสวรรค์ ซึ่งในไตรภูมิพระร่วงได้ระบุว่าผู้นั้นคือ “พระญายมราช”

“พระญายมราชนั้นทรงธรรมนักหนา พิจารณาถ้อยความอันใดใดแลบังคับโทษแลจำเลยนั้นด้วยสัตย์ซื่อแลชอบธรรมทุกอันทุกเมื่อ ผู้ใดตายย่อมไปให้พระญายมราชก่อน พระญายมราชจึงถามผู้นั้น(ว่า)ยังคงได้กระทำบุญกระทำบาปฉนั้นใด แลมีแรงค้ำนังดู แลมีงว่โดยสัตย์จริง”

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น. 24)

การนำนรกสวรรค์รวมทั้งการเอ่ยอ้างถึงยมบาลในเนื้อเพลงท่อนนี้ แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องการเมืองของนรกสวรรค์ตามคติไตรภูมิของไทย ยังคงมีอิทธิพลที่เข้มแข็งและมีน้ำหนักมากพอที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการ

โน้มน้าวความคิดคู่สนทนา แม้ในเนื้อเพลงนี้จะเป็นเพียงการโน้มน้าวหรือหวานลุ่มเชิงเข้าหยอกที่อาจมีนัยของการขู่หรือกดดันเจืออยู่เล็กน้อยก็ตาม

การนำคติไตรภูมิมาเป็นเครื่องมือโน้มน้าวให้ผู้หญิงแต่งงานจึงสะท้อนโลกทัศน์เกี่ยวกับการแต่งงานในสังคมไทยแต่เดิมว่า “การไม่แต่งงานถือเป็นบาป” ดังคำร้อง “อดขึ้นสวรรค์เลยหนอ” เพราะตามคติในไตรภูมินั้นวิธีการที่จะทำให้วิญญาณของมนุษย์ขึ้นสวรรค์ได้คือต้องทำบุญ แต่ถ้ามนุษย์ทำบาปจะไม่สามารถขึ้นสวรรค์ได้จนทำให้ไม่สามารถขึ้นสวรรค์ได้ ดังนั้นเมื่อคำร้องระบุว่าการไม่แต่งงานไปจนตลอดอายุขัยทำให้ไม่สามารถขึ้นสวรรค์ได้จึงหมายความว่า การไม่ได้แต่งงานนั้นมีค่าเทียบเท่าการประพฤตินอกหรือสร้างบาปกรรมในชีวิตนั่นเอง

ผู้หญิงต้องประพฤติตนตามกรอบของสังคม

เนื้อเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” เป็นการสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนไทยที่มีต่อผู้หญิงโดยผ่านมุมมองของผู้ประพันธ์ที่ใช้ตัวละครชายในเนื้อเพลงเป็นสื่อ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดร่วมหลายประการที่ปรากฏในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน แต่เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งการเสนอเนื้อเพลงด้วยคำเรียกที่แสดงถึงโลกทัศน์ชายเป็นพี่หญิงเป็นน้อง คำร้องในช่วงแรกที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดช่วงอายุที่เหมาะสมแก่การแต่งงานของผู้หญิง รวมไปถึงการใช้ภาษาเกี่ยวพาราสี กึ่งหยอกล้อด้วยการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับบุคลิกในวัยชราของฝ่ายหญิงสะท้อนโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงของคนไทยว่า “ผู้หญิงจะต้องประพฤติตนตามกรอบของสังคม” เท่านั้นจึงจะได้รับการยอมรับ แม้แต่เรื่องการแต่งงานซึ่งในปัจจุบันเป็นสิทธิส่วนบุคคลยังตกอยู่ในสถานการณ์ที่พร้อมจะถูกสังคมประเมินค่าด้วยอายุ ด้วยแนวคิดเชิงท้วงติงดังคำร้องว่า “ประเดี๋ยวก็แก่เกิน” และยังถูกกำหนดหรือกดดันด้วยการอ้างอิงความเชื่อทางศาสนา คือคติไตรภูมิที่นำเสนอราวกับ “ความโสด” นั้นเสมอด้วยบาป ทำให้ต้องดำเนินชีวิตโดยปฏิบัติตาม “กรอบ” ของสังคมอยู่ตลอดเวลา ผู้หญิงไทยในอดีตจึงไม่สามารถเป็นอิสระจากค่านิยมทั่วไปได้ แม้แต่การเลือกวางแผนครอบครัวหรือการมีคู่ครอง สอดคล้องกับการศึกษาของ วรธิดา สัตยานุศักดิ์กุล (2562) ที่กล่าวถึง “อำนาจอิศระเหนือหญิง” ของผู้ชาย นั่นคือ ผู้หญิงจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจอิศระนี้ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเริ่มตั้งแต่เกิด ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจอิศระของบิดา จนกระทั่งแต่งงานอยู่ภายใต้อำนาจอิศระของสามี (วรธิดา สัตยานุศักดิ์กุล, 2562, น. 73-74) ค่านิยมที่ทำให้ผู้หญิงไม่มีสิทธิในชีวิตของตนเองได้เลย ถึงระดับที่ “กฎหมายให้สิทธิบิดามารดาและสามีมีอำนาจเหนือหญิงนั้นสามารถที่จะขายหรือยกให้ใครก็ได้โดยไม่ต้องถามความสมัครใจของหญิง” (วรธิดา สัตยานุศักดิ์กุล, 2562, น. 75) ซึ่งอำนาจอิศระนี้เองที่เป็นรากฐานของโลกทัศน์ที่กดให้ผู้หญิงถูกผลักดันให้ใช้ชีวิตตามกรอบของสังคม และตอกย้ำโลกทัศน์ชายเป็นใหญ่ของสังคมไทยอย่างชัดเจน สามารถที่จะขายหรือยกให้ใครก็ได้โดยไม่ต้องถามความสมัครใจของหญิง” (เรื่องเดียวกัน, น. 75) ซึ่งอำนาจอิศระนี้เองที่เป็นรากฐานของโลกทัศน์ที่กดให้ผู้หญิงถูกผลักดันให้ใช้ชีวิตตามกรอบของสังคมและตอกย้ำโลกทัศน์ชายเป็นใหญ่ของสังคมไทยอย่างชัดเจน

บทสรุป

เพลงคือบันทึกที่เก็บเรื่องราวของสังคมและโลกทัศน์ของคนยุคสมัยที่ประพันธ์เนื้อเพลงนั้น ๆ ในลักษณะของ “ภาษา” ที่ถ่ายทอดผ่านกระบวนการคิดของผู้ประพันธ์ในฐานะผู้ใช้ภาษาที่อยู่ร่วมในสังคมที่มีแนวคิดบางประการร่วมกัน โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งของไทยที่มีลักษณะเนื้อหาเป็นการบอกเล่าวิถีชีวิตหรือสภาพสังคมเป็นหลัก คำร้องหรือเนื้อเพลงของเพลงลูกทุ่งจึงเป็นรูปแบบภาษาที่สะท้อนโลกทัศน์ของสังคมไทยได้ โดยเฉพาะเพลงที่ได้รับ

ความนิยมเป็นอย่างสูงจากผู้เสพหรือผู้ฟังเพลง ดังเช่นเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทย โดยเฉพาะประโยคที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ “ทำไมน้องไม่แต่งงาน” เนื้อเพลงแสดงให้เห็นโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานของคนไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในสังคมไทยถูกกดทับด้วยโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงประการหนึ่ง นั่นคือ “ผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิง” ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอด้วยคำเรียกฝ่ายชายเป็นพี่ ฝ่ายหญิงเป็นน้อง อันเนื่องมาจากค่านิยมการกำหนดอายุคู่ครองที่แตกต่างกัน อีกทั้งฝ่ายชายยังเป็นฝ่ายที่สามารถเกี่ยวพาราสีฝ่ายหญิงได้ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ความชราและความร่วงโรยหย่อนยานของรูปร่างหน้าตา ทั้งที่เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงหรือคนทั่วไปทุกเพศไม่ว่าจะพึงพอใจ แต่ผู้ชายสามารถใช้กลวิธีดังกล่าวด้วยการใช้คำไม่รื่นหู เช่น คำว่า “แก่” “หย่อนยาน” มาหยอกหรือ “ล้อ” ให้ผู้หญิงรู้สึกไม่ดีหรือได้รับผลกระทบจากการโน้มถ่วงด้วยการเสนอให้หลบเลี่ยงสิ่งอันไม่พึงปรารถนา ซึ่งการใช้ภาษาในลักษณะนี้ค่อนข้างแสดงถึงการไม่ให้เกียรติ ไม่ถนอมน้ำใจ และแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงมีสิทธิในการต่อรองน้อยกว่า หรือมีสถานภาพที่เป็นรองกว่าในการอภิปรายหรือวิพากษ์กันในเรื่องการแต่งงาน การใช้ภาษาของฝ่ายชายจึงสามารถกดดัน ล้อเลียน หรือบางขณะอาจมีนัยของการดูหมิ่นฝ่ายหญิงได้อย่างอิสระมากกว่าที่ฝ่ายหญิงจะมีโอกาสแสดงออกต่อฝ่ายชาย ทั้งยังสะท้อนโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงจากมุมมองของผู้ชายไทยว่า “ผู้หญิงเป็นวัตถุแห่งความสวยงาม” ทำให้การนำเรื่องรูปร่างที่ผิดไปจากมาตรฐานนิยมมาเป็นข้ออ้างหรือเป็นเครื่องมือในการเสียดสีผู้หญิงเพื่อสนองความต้องการในการเกี่ยวพาราสีของฝ่ายชาย ดังที่ปรากฏในเนื้อเพลงลูกทุ่งยอดนิยมอย่างเพลง “ชวนน้องแต่งงาน” แต่หากพิจารณาต่อเนื่องถึงการพัฒนาเพลงลูกทุ่งจนถึงสมัยปัจจุบันนี้แล้ว พบว่ามีเพลงลูกทุ่งบางเพลงที่แสดงออกถึงการ “โต้กลับ” โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและการแต่งงานที่เคยปรากฏในเพลงลูกทุ่งที่สืบทอดมาจากยุคเก่า อาทิ เพลง “มีทองท่วมหัวไม่มีฟัวก็ได้” ของ จ๊ะ อาร์สยาม หรือ จ๊ะ นงผณี มหาดไทย ซึ่งมีเนื้อความสื่อถึง การไม่ยึดระในการมีคู่ครองของเพศหญิง หากมีฐานะที่ร่ำรวยมั่นคงแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องแต่งงานมีคู่ครองตามขนบนิยมแบบเก่าก็ได้ ดังความในเนื้อเพลงว่า “อยู่กับเพื่อนกับฝูงได้ นี่เงินทองเราก็มีไม่เห็นต้องจ้อ แคผู้ชายกะโหลกกะลา ไม่ใช่ป่าไม่ใช่พ้อ ไม่จ้อให้เปลืองน้ำลาย มีทองท่วมหัวหรือใหญ่เท่าหัวไม่มีฟัวก็ได้ ไม่ตายหรือหอกหนา ไม่หอกหนา ถ้าไม่มีฟัว มีทองท่วมหัวแล้วไม่มีฟัวไม่ต้องกลัว มีทองท่วมหัวหรือใหญ่เท่าหัวไม่มีฟัวก็ได้” แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางความคิดและโลกทัศน์ของผู้หญิงที่ต้องการแสดงออกถึงสิทธิในการต่อรอง และพยายามนำตนเองให้หลุดออกจากค่านิยมทางสังคมที่กดทับมานานผ่านการนำเสนอเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งด้วยนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ จีงเลิศศิริ. (2558). *วาทกรรมความเป็นหญิงกับความงามในสังคมไทย*. (ศิลปนิพนธ์ปริญญาศิลปบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- กลุ่มใจ “ทำไมน้องไม่แต่งงาน” หญิงไทยจบตรี 60% ครองโสด. (26 กุมภาพันธ์ 2563). *ไทยรัฐออนไลน์*, ค้นคืนจาก <https://www.thairath.co.th/business/market/1780603>
- ตัวอย่าง รถไฟฟ้า มาหานะเธอ (Official Trailer). (2552). ค้นคืนจาก <https://youtu.be/ZSMUF8izOJM>.
- ทับทิม ชัยชนะ. (2559). *บทบาทของผู้หญิงสามัญในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- น.ม.ส. (พระราชวรพงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์). (2543). นิทานเวตาล. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบุ๊ค.
- บุษกร บุษปธำรง. (2564). ทำไมน้อง (ไม่) แต่งงาน. ค้นคืนจาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=32856&lang=RC-MAY-19
- ประสิทธิ์ แยมศรี. (2548). ภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทยในเพลงลูกทุ่ง : ศึกษากรณีเพลงแนวคาเฟ่. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. (2558). บทละครเรื่องรามเกียรติ์. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. (2540). บทละครนอกสังข์ทอง. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2555). บทละครเรื่องอิเหนา. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- ภาชินี เต็มรัตน์. (2555). คำสรรพนามแทนตัวผู้พูด ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมชายแดนใต้. วารสารรัฐสมัย, 33(2), 78 -89.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2553). ศกุนตลา. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- แม่คะ ลูกไม้เข้าใจ : ข้างหลังภาพ. (2563). ค้นคืนจาก <https://www.youtube.com/watch?v=Vngi-BkMuV8>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย สมัยสุโขทัย ไตรภูมิภษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรวิภา สัตยานุศักดิ์กุล. (2562). หญิงร้าย. กรุงเทพมหานคร: ยิปซี กรุ๊ป.
- วรราชต์ มหามนตรี. (2557). โลกทัศน์ของคนไทยจากภษิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิสิษฐ์ คิดคำส่วน. (2557). วาทกรรมความขาว : อัตลักษณ์ความงามของผู้หญิงลาวในวัฒนธรรมสมัยนิยม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศศิวิมล วรณศิริ ปวีณวัฒน์. (2563). ทำไมน้องไม่แต่งงาน? ผลกระทบของการศึกษาต่อการตัดสินใจแต่งงานและมีลูกของผู้หญิงไทย. ค้นคืนจาก <https://www.pier.or.th/abridged/2020/04/>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป). ขึ้นคาน (29 เมษายน 2551). ค้นคืนจาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=ขึ้นคาน-29-เมษายน-2551>
- สุจิรา อรุณพิพัฒน์. (2550). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการผลิตนางงาม: กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เสฐียรโกเศศ. (2531). ประเพณีเนื่องในการแต่งงานบ่าวสาว. กรุงเทพมหานคร: แม่คำผาง.
- เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. (2555). กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาการ.
- ห้องสมุดดิจิทัลวัชรญาณ. (ม.ป.ป.). ตอนที่ 10 ท้าวอุทุมพรราชถวายนางศรีสุดาแก่พระอุณรุท. ค้นคืนจาก <https://vajirayana.org/บทละครเรื่อง-อุณรุท/ตอนที่-10-ท้าวอุทุมพรราชถวายนางศรีสุดาแก่พระอุณรุท>
- อารีวรรณ หัสติน. (2558). สุนทรียะในประเพณีการแต่งงาน: การวิพากษ์แบบโพสต์โมเดิร์น. วารสารกระแสนวัฒนธรรม, 16(2), 60-72.
- อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 23(1), 154-178.
- Bradley, D. B. (2514). อักษรวิธานศรีบท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

เน็ตไอดอลกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ Net Idols and Achievement Motivation

วริยา ภัทรภิญโญพงศ์ (Wariya Pattharapinyophon)

จันทนา ยิ้มน้อย (Chanthana Yimnoi)

E-mail: wariyajeab@hotmail.com

chanthanay@yahoo.com

อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

Received: June 8, 2022, Revised: September 9, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือ เน็ตไอดอล ตามทฤษฎีแรงจูงใจ โดยเน้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเน็ตไอดอลในการศึกษานี้ คือ ลิซ่า (นางสาวลลิษา มโนบาล) และเนสตี้ (นายนิพิฐพงศ์ รักตน) ทั้ง 2 เป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมของผู้คนทั่วโลกที่ติดตามผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสำเร็จ มีชื่อเสียง และมีอิทธิพลต่อการเป็นต้นแบบของผู้คนโดยเฉพาะวัยรุ่นที่กำลังแสวงหาตนเอง แสวงหาความสำเร็จ และแสวงหาการยอมรับบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของเน็ตไอดอลทั้งสอง เป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยในบทความนี้ผู้เขียนอธิบายด้วยแรงจูงใจตามความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้นของมาสโลว์ เป็นหลัก และลักษณะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของแมคเคลแลน อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เน็ตไอดอลทั้ง 2 รายนี้ เป็นเพียงตัวอย่างการเชื่อมโยงความสำเร็จที่เป็นผลจากแรงจูงใจ ซึ่งความสำเร็จของบุคคลทั่วไปอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องกำหนดด้วย

คำสำคัญ: แรงจูงใจ เน็ตไอดอล ลิซ่า มโนบาล นิพิฐพงศ์ รักตน

Abstract

This paper presented an analysis of the success of famous people on social networks or net idols based on motivation theory and achievement motivation. The net idols in this study were Lisa (Ms. Lalisa Manoban) and Nesty (Mr. Nipitpong Rucktone). Both of them have gained popularity among people around the world who followed them through online social networks. The two net idols have achieved success and fame and have become influential role models, especially for teenagers who desired to achieve a sense of self-actualization through social media. The results of this study showed

how the success of the two net idols was achieved, based on the motivation theory and achievement motivation. In this paper, the author described Maslow's five stages of motivation based on human needs, and the characteristics of those who were motivated by the concept of McClelland. However, the analysis of these two net idols was just an example linking their success to their motivations. Success may have other important determining factors influencing the development of the individual.

Keywords: Motivation, Net Idols, Lalisa Manoban, Nipitpong Rucktone

บทนำ

นับตั้งแต่สหัสวรรษที่ 3 (คริสต์ศักราช 2001) เป็นต้นมา อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อชีวิตผู้คนในสังคมเมืองอย่างกว้างขวางและมากมาย กล่าวโดยเฉพาะเจาะจงในประเทศไทย สังคมเมืองปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) แทบไม่มีใครใช้ชีวิตแต่ละวันโดยไม่ “ออนไลน์” (สื่อสารโดยเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต) ชีวิตออนไลน์เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนสังคมเมืองส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ทั้งด้านการงานและด้านความบันเทิง โลกโซเชียล (สังคมออนไลน์) เป็นพื้นที่พบปะสื่อสารของคนจำนวนมาก ระบบอินเทอร์เน็ตได้ย่อโลกให้สมาชิกของสังคมได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น และรู้จักกันมากขึ้น (ตามที่แต่ละคนต้องการ) สื่อสารกันมากขึ้น อาชีพมีหลากหลายมากขึ้นที่ปรากฏให้เห็นในโลกโซเชียล บุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Net Idols) และรูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) ของพวกเขาเป็นที่สนใจ มีบทบาทและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกโลกโซเชียลจำนวนมากขึ้น

บทความนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือ เน็ตไอดอล ผู้เขียนใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจในการวิเคราะห์โดยมีคำถามหลัก ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) มีอิทธิพลต่อการประสบความสำเร็จของบุคคลทั้งสองหรือไม่ ปัจจัยสร้างความสำเร็จของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือเน็ตไอดอลทั้งสองประกอบด้วยอะไร และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสูตรสำเร็จที่ให้ผลต่อทุกคนเช่นเดียวกันหรือไม่ มีการนำเสนอเนื้อหา 2 ประเด็นหลัก คือ ความเด่นดังของเน็ตไอดอล และการวิเคราะห์ความสำเร็จของเน็ตไอดอลตามแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจและลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยหวังว่าบทวิเคราะห์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจมุมมองทางจิตวิทยาที่มีต่อความสำเร็จของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ อันจะนำไปสู่แนวทางในการสร้างแรงจูงใจของบุคคลและสังคมในวงกว้างในทางสร้างสรรค์ต่อไป

ความเด่นดังของเน็ตไอดอล “ลิซ่า” และ “เนสตี้”

ผู้เขียนบทความเลือกบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคม หรือเน็ตไอดอล 2 ราย คือ “ลิซ่า” หรือ นางสาวลิซามโนบาล และ “เนสตี้” หรือ นายนิพิฐพงศ์ รักตน เป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ เนื่องจากบุคคลทั้งสองได้รับความสนใจจากสมาชิก “โลกโซเชียล” อย่างกว้างขวางและเป็นเวลาติดต่อกันนานจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ความสำเร็จหรือความโด่งดัง (Popularity) ของคนทั้งสอง เป็นต้นแบบความสำเร็จในเชิงอาชีพ เป็นที่ยอมรับในสังคม นับได้ว่าเป็นต้นแบบ

ในเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงบวก เป็นแบบอย่างที่มีผู้ต้องการดำเนินรอยตาม จึงนับว่าเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจและควรวิเคราะห์เป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป โดยรายละเอียดของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมทั้ง 2 มีดังนี้

รายที่ 1 นางสาวลลิษา มโนบาล หรือ ลิซ่า

ลิซ่า แบล็ก핑크 มีชื่อว่า “ลลิษา มโนบาล” ชื่อเดิมคือ “ปรานปรียา มโนบาล” ลิซ่า เกิดวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2540 (ปัจจุบันอายุ 25 ปี) ที่จังหวัดบุรีรัมย์ ลิซ่าจบการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนประถมานตรี 1 และระดับมัธยมที่โรงเรียนประถมานตรี 2 มีส่วนสูง 167 เซนติเมตร น้ำหนัก 46 กิโลกรัม ด้านอาชีพ ลิซ่าเป็นแร็ปเปอร์ นักร้อง และนักเต้น ทำงานหลักในประเทศเกาหลีใต้ เป็นสมาชิกของคณะนักร้องหญิงชื่อ *แบล็ก핑크* สังกัดบริษัท *YG Entertainment* ในปี พ.ศ. 2564 ลิซ่ามีผลงานเพลงเดี่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่ง มียอดขายกว่า 700,000 ชุดในสัปดาห์แรก มีสถิติวิดีโอเพลงเดี่ยวของเธอที่เผยแพร่ทางยูทูบมีผู้ชมกว่า 73.6 ล้านครั้งในวันแรก ทำลายสถิติมีสถิติวิดีโอของศิลปินเดี่ยวที่มีผู้ชมมากที่สุดภายใน 24 ชั่วโมง

ลิซ่า เริ่มไฝ่ฝันอยากเป็นนักเต้นตั้งแต่อายุ 4 ขวบ เพราะได้เห็นนักเต้นที่ตนชื่นชอบทางโทรทัศน์ ขณะเรียนลิซ่าได้ทำกิจกรรมของโรงเรียน รู้ตัวว่ามีความฝันอยากเป็นศิลปินจึงสมัครเรียนทั้งเต้นทั้งร้องในสาขาที่หลากหลาย ตั้งแต่ฮิปปอป รำไทย ไปจนถึงร้องเพลงลูกทุ่ง กับคุณครูระดับมืออาชีพอย่าง คุณประภัสสร เทียมประเสริฐ เจ้าของรางวัลโทรทัศน์ทองคำ และคุณสุภาพรรณ ผลากรกุล หรือ ครูก้อย แห่งบ้าน AF และหาโอกาสร่วมแข่งขันเต้นในเวทีประกวดต่าง ๆ อาทิ โครงการ *To Be Number One* (โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด) เมื่ออายุ 12 ปี (พ.ศ. 2552) ลิซ่าได้เข้าสังกัดทีมนักเต้น *We Zaa Cool* เข้าแข่งขันในรายการ *แอลจีเอนเตอร์เทนเนอร์ ล้านฝันสนั่นโลก* จัดโดยสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ของไทย ได้รับรางวัลพิเศษประเภททีม ในปีเดียวกัน ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ จากการเข้าประกวดร้องเพลง *โครงการ 3 คุณธรรมนำไทย*

อายุ 13 ปี (พ.ศ. 2553) ลิซ่าเริ่มสนใจวงการเพลงเกาหลี (K-POP) ได้เข้ารับการคัดเลือกเป็นศิลปินของบริษัท *YG Entertainment* ซึ่งจัดการคัดเลือกที่ประเทศไทย และลิซ่าเป็นผู้สมัครเพียงคนเดียวจากผู้สมัครจำนวน 4,000 คน ที่ผ่านการคัดเลือกได้เข้าเป็นศิลปินฝึกหัด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ใช้เวลาฝึกหัด 5 ปี 3 เดือน ก่อนได้เดบิวต์เปิดตัวครั้งแรกในฐานะ ลิซ่า แร็ปเปอร์แห่งวงแบล็ก핑크 ด้วยเพลง “Whistle” และ “Boombayah” เมื่อปี พ.ศ.2559 ได้รับความนิยมไปทั่วโลก แต่ละเพลงมีการติดตามดูซ้ำ ๆ มากกว่า 698 - 1,200 ล้านวิว ปี พ.ศ. 2561 (อายุ 21 ปี) ลิซ่าได้รับเลือกเป็นบุคคลแห่งปีจาก *เดอะแอสตันดาร์ด* เป็นศิลปิน K-POP ที่มีผู้ติดตามทางอินสตาแกรมส่วนตัวมากที่สุด กว่า 80 ล้านคน ปี พ.ศ. 2563 (อายุ 23 ปี) ได้รับรางวัล *Annual K4us* สาขาบุคคลหน้าใหม่ยอดเยี่ยม และรับรางวัลเยาวชนต้นแบบ สาขาผู้สร้างแรงบันดาลใจ จาก *Thailand Master Young*

ลิซ่าได้รับความนิยมจากทั่วโลก โดยได้ร่วมงานกับแบรนด์ดังต่างประเทศมากมาย ไม่ว่าจะเป็น แบรนด์แอมบาสเตอร์ระดับโลกคนแรกอย่างเป็นทางการของ Celine ตลอดจนได้รับเลือกให้เป็นแบรนด์แอมบาเตอร์ระดับโลกของ BVLGARI แบรนด์หรูชั้นนำของอิตาลี นอกจากนี้เธอยังได้รับหน้าที่เป็นที่ปรึกษาด้านการเต้น ในรายการ *วัยรุ่นวัยฝัน* ซีซั่น 2 และ 3 หรือ *Youth With You* ของประเทศจีน และลิซ่า มีความสามารถพูดได้ถึง 4 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี และภาษาญี่ปุ่น (*ประวัติ ลิซ่า BLACKPINK* ไอดอลชื่อดัง. Matter news, 2564) ล่าสุด เมื่อ

วันที่ 29 สิงหาคม 2565 ลิซ่าได้สร้างประวัติศาสตร์ด้วยการเป็นศิลปินหญิงและศิลปินเดี่ยวคนแรกที่ชนะรางวัล ในงาน MTV Video Music Awards 2022 (MTV VMAs 2022) สาขา Best K-Pop Video สำหรับผลงานเพลง *LALISA* ที่นิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา (ลิซ่า แบล็กpink ลิซ่า *BLACKPINK* สร้างประวัติศาสตร์กับการชนะรางวัล MTV VMAs 2022 สาขา Best K-Pop Video. (คริสตอฟเฟอร์ สเวนสัน, 2565) เป็นความสำเร็จสูงสุดในวงการเพลงและนักร้องหญิง K-POP เพียงหนึ่งเดียวที่ได้รับรางวัลนี้

กล่าวได้ว่าความโด่งดังหรือความสำเร็จของลิซ่านั้น ไม่ใช่กระแสที่เกิดจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นกระบวนการหลักของการส่งเสริมการขายและการตลาดของสินค้าทั่วไปเท่านั้น ลิซ่า (ในฐานะศิลปิน) นับเป็น “ตัวสินค้า” เช่นเดียวกับอัลบั้มเพลงที่เป็นผลงานการขับร้องของเธอ ความแตกต่างระหว่างสินค้ามีชีวิต (ลิซ่า) กับสินค้าที่เป็นวัตถุ (อัลบั้มเพลง) คือ สินค้าวัตถุ ถูกกระบวนการการตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (Marketing and Advertising) ส่งเสริมให้ “เด่นดัง” ประชาชน (ผู้ซื้อหรือเสพสินค้า) ถูกโน้มน้าวจิตใจให้ยอมรับและต้องการซื้อสินค้านั้นด้วยวิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ แต่สำหรับสินค้ามีชีวิต (ศิลปินผู้ผลิตผลงาน) ส่วนสำคัญที่ส่งเสริมการตลาด คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวศิลปินเอง ซึ่งสื่อออกมาเป็น “ความสามารถ” ที่สร้างสรรค์งานหรือสินค้าวัตถุ ประชาชนนั้นถูกดึงดูดใจให้ชื่นชอบ (Appreciate) สินค้ามีชีวิต และต้องการสิ่งแทนของศิลปิน จึงซื้อหาสินค้าวัตถุไปครอบครอง

กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตและส่งเสริมการขาย “สินค้ามีชีวิต” ได้แก่ ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น นักร้อง นักแสดง จิตรกร ฯลฯ หรืออาจกล่าวในวงกว้างได้ว่า แท้จริงแล้วสมาชิกของสังคมทุกคนต่างเป็นผู้ผลิตสินค้าหรือให้บริการไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งล้วนเป็น “สินค้ามีชีวิต” ที่แต่ละคนย่อมมี “แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” มากหรือน้อยแตกต่างกันในแต่ละบุคคล หากเทียบกับความโด่งดังหรือความสำเร็จของลิซ่าแล้ว กล่าวได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากเท่ากับความสำเร็จหรือโด่งดังมาก เพราะจากการสืบประวัติตั้งแต่ลิซ่าเริ่มเข้าไปเป็นศิลปินฝึกหัดของบริษัท YG Entertainment จนถึงปัจจุบัน พบว่าลิซ่าต้องผ่านประสบการณ์หลากหลายที่ล้วนท้าทาย ความมุ่งมั่น ความเข้มแข็ง อดทน และความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประเด็นนี้จะได้วิเคราะห์และอภิปรายต่อไป

รายที่ 2 นายนิพัทธ์พงศ์ รักตน หรือ เนสดี สไปร์ทซี่

เนสดี สไปร์ทซี่ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2549 (ปัจจุบันอายุ 16 ปี) ที่ จ.พังงา เป็นลูกชายคนสุดท้องซึ่งเป็นคนที่ 5 ของครอบครัว บิดามารดาประกอบอาชีพทำสวนปาล์มและยางพารา เริ่มเป็นที่สนใจทาง “โลกโซเชียล” เมื่อปี พ.ศ. 2561 (อายุ 12 ปี) โดยสำนักข่าว PPTV ช่อง 36 ของไทยรายงานข่าวว่า “สื่อชื่อดังของญี่ปุ่นได้โพสต์ชื่นชม เน็ตไอดอลวัย 12 ปี ที่สามารถหารายได้มหาศาลจากการไลฟ์สดและรีวิวลินค้า จนสร้างบ้านให้ครอบครัวได้” (สื่อญี่ปุ่นโพสต์ชื่นชมเด็กไทยวัย 12 เนสดี สไปร์ทซี่: PPTV Online, 2561)

ประเด็นที่ เนสดี ได้กลายเป็น “เน็ตไอดอล” นั้น อาจประมวลได้ว่าเพราะเขายังเป็นเยาวชน มีความเด่นที่มีลักษณะข้ามเพศ (เป็นเด็กชายแต่แสดงออกเป็นเพศหญิง) มีความสามารถเกินวัยในการใช้เครื่องสำอางค์แต่งหน้าโด่งตาม และยังมีทักษะในการพูดบรรยายได้อย่างสนุกสนาน ลักษณะเหล่านี้ทำให้เขาได้รับความสนใจติดตามในโลกโซเชียล และได้รับโอกาสทางอาชีพ เป็นผู้รีวิว (แนะนำ) สินค้า กับได้งานโชว์ตัวเพื่อนำเสนอสินค้า สร้างรายได้ให้เขาเป็นจำนวนมาก

และด้วยอุปนิสัยที่มีความกตัญญู ด้วยการซื้อบ้านที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ครอบครัว จึงทำให้เนสต์เป็นที่ยกย่องทั้งจากสมาชิกของครอบครัวตนเอง และเป็นที่ประทับใจแก่คนทั่วไปในโลกโซเชียล

เนสต์พัฒนาฝีมือเรื่องการแต่งหน้าแต่งตัว และมีช่องยูทูบเป็นของตัวเอง มีผู้ติดตามกว่า 300,000 แอคเคาน์ เนสต์ได้รับเชิญให้ออกรายการตามสถานีโทรทัศน์หลายรายการ รวมทั้งงานประกาศรางวัลแห่งหนึ่งที่เนสต์ได้มีส่วนร่วมไปเดินพรมแดง ด้วยท่าทางการเดินที่แสนจะมั่นใจ ดึงดูดความสนใจคนในงานได้เป็นอย่างมาก

เนสต์ ได้เคยให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดเริ่มต้นที่ทำให้ตนสนใจการแต่งหน้า และการพัฒนาความสามารถต่อมา ดังนี้ (รู้จัก เนสต์ สไปรท์ซี่ เน็ตไอดอลยอดกตัญญู วัย 12 ปี เจ้าของวลี “หุหุหุหามาเท่าๆ”. มติชนออนไลน์, 2565)

“จริง ๆ หนูเป็นคนขี้อาย ตั้งแต่เริ่มจำความได้ก็มีนิสัยรักสวยรักงาม เป็นคนชอบเอ็นเตอร์เทนเพื่อน ๆ ไม่ชอบอยู่หนึ่ง เลย์ไลฟ์สดผ่านเฟซบุ๊กตั้งแต่ตอนเรียนอยู่ ป.5 กับพี่สาว เพราะชอบที่ได้พูดคุยกับคนเยอะ ๆ จากหลายที่ และการไลฟ์สดก็ไม่มีใครเห็น มองเห็นแต่หน้าจอของตัวเองและคอมเมนต์จากแฟน ๆ ที่คอยติดตาม จึงไม่ประหม่ามากนัก รู้สึกสนุกมาก”

“... หนูชอบดูเวลาที่พี่สาว ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องแต่งหน้าก่อนออกไปทำงาน ชอบมองเวลาเขาแต่งหน้า และแอบจำเอาไว้มาดัดตัวเอง จากนั้นก็ฝึกแต่งหน้ามาเรื่อย ๆ ด้วยตัวเอง เปิดคลิบสอนแต่งหน้าของพี่ ๆ บล็อกเกอร์ทั้งในยูทูบและเฟซบุ๊ก ซึ่งหนูมีไอดอลเป็นพี่ฉัตร และพี่นัทสะบัดแป้ง”

ส่วนเอกลักษณ์ที่ทำให้แฟนคลับยังคอยติดตามและฝากตัวเป็นแฟนคลับตัวยงอยู่ตลอด รวมทั้งการรับมือกับท่าที่ต่อต้าน หรือแสดงความไม่ชอบในตัวเนสต์ ในจุดนี้ เนสต์ เคยให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ต้องเป็นเพราะความบ้าและความน่ารักของหนู ที่บางทีหนูก็แสดงออกมาเองโดยที่หนูไม่รู้ตัว และทางแฟนคลับก็มีการตอบรับที่ดีมาก มาชื่นชมตลอดว่าน่ารักจัง ติดตามอยู่ตลอด น่ารักที่สุด เนสเห็นแบบนี้ก็รู้สึกดีใจและภูมิใจมาก ๆ”

“เคยเจอมาเรียกเนสว่าไอ้ตุ๊ด ไอ้ตุ๊ด ซึ่งจริง ๆ ก็รู้สึกเหมือนกำลังโดนบูลลี่ แต่หนูคิดว่าให้เขาไปเถอะ ถ้าเขาเหนื่อยเดียวเขาก็หยุดเอง หนูจะไม่ได้ตอบ”

“...หนูไม่รู้สึกละเลย เลย ๆ กับเรื่องนี้มาก เพราะอะไรก็อธิบายไม่ถูก แต่หนูไม่เคยเก็บมาใส่ใจเลย”

จากบทสัมภาษณ์ในการรับมือหรือแสดงออกเมื่อถูกต่อว่าข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าเนสต์เป็นเด็กอายุ 12 ที่มีจิตใจที่เข้มแข็ง และมีฐานะทางอารมณ์

เนสต์มีแนวคิดเรื่องการเรียนว่า ไม่ว่าจะเพศไหน เป็นอะไร ถ้าตัวเองตั้งใจและเป็นตัวของตัวเอง คุณก็ประสบความสำเร็จได้เหมือนกัน และเรื่องเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญ ทุกคนควรอยู่คู่กับความรู้ เนสต์ให้ความสำคัญกับเรื่องเรียนมากกว่าการรับงาน เพราะเมื่อมีงานติดต่อมา ถ้าคิวงานตรงกับเวลาเรียนก็จะไม่รับงาน (ส่องชีวิตปัจจุบัน เนสต์ สไปรท์ซี่ เน็ตไอดอลสุดปัง สร้างบ้านให้ครอบครัวตอน 12. women.kapook.com, 2565)

ลักษณะความเด่นดังของเนสต์ อาจดูไม่ใช่ว่าทางการหรือเป็นมืออาชีพ (Professional) เท่ากับกรณีของลิซ่า ทั้งนี้เพราะเนสต์ยังเป็นเยาวชนที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา (ยังไม่ใช่ผู้ใหญ่ประกอบอาชีพประจำ) แต่ความโดดเด่นของเขาคือเนสต์เป็นต้นแบบในเชิงคุณธรรม (ความกตัญญู) การเป็นต้นแบบในด้านค่านิยมทางสังคม (Social Value) นี้มีความสำคัญ

ความนิยมที่เนสตีได้รับจากมหาชนนั้นสะท้อนถึงบรรทัดฐานอย่างหนึ่ง คือการยกย่องคนกตัญญูของสังคมไทย ลักษณะนี้นับเป็นกำลังสนับสนุนความดังที่สำคัญของเนสตี

ความเป็นเน็ตไอดอลของเนสตีนี้ อาจกล่าวไม่ได้ชัดเจนว่า เป็นผลจาก “แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” โดยตรงอย่างลิซ่าที่มีความมุ่งมั่นและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนประสบความสำเร็จเป็นนักร้อง นักเต้นที่มีความสามารถมากคนหนึ่ง แต่ในส่วนของเนสตี แรงจูงใจของเขามีลักษณะมุ่งความเพลิดเพลินสนุกสนาน (อย่างเด็ก) แต่ด้วยความสามารถพิเศษของตนในการใช้เครื่องสำอางค์แต่งหน้าได้ดี และมีทักษะในการพูด ทำให้เกิดช่องทางสร้างรายได้ ประกอบกับการมีแนวคิดเรื่องความกตัญญู จึงทำให้เขาเป็นที่ประทับใจและชื่นชมของผู้คนที่ติดตามการไลฟ์ทางโลกโซเชียลของเขา

อย่างไรก็ตาม ความเด่นดังในโลกออนไลน์ของทั้ง ลิซ่า และเนสตีต่างมีความน่าสนใจ และสะท้อนถึง “แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” ในตนเองของทั้งสองคน ผู้เขียนบทความคิดว่ากรณีวิเคราะห์ประเด็น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์หรือเน็ตไอดอล โดยอิงทฤษฎีแรงจูงใจฉบับนี้ จะช่วยให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าใจแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และอาจนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ ไปใช้ประโยชน์ในวงกว้างได้ต่อไป

การวิเคราะห์ความสำเร็จของเน็ตไอดอลตามแนวทฤษฎีแรงจูงใจ

ในตอนต่อไปนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์หรือเน็ตไอดอล โดยใช้แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ เน้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลน และแรงจูงใจของมนุษย์ตามทฤษฎีแรงจูงใจลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ดังนี้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ : ความหมาย ที่มา และลักษณะ

McClelland (1985) กล่าวถึงผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า คือผู้ที่ตระหนักรู้ถึงเป้าหมายในระดับสูง ความต้องการประสบความสำเร็จในการแข่งขันและความสามารถในการจูงใจตนเองในการทำสิ่งที่เหนือกว่า ผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อตนเอง

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายให้สำเร็จ โดยมีการตั้งเป้าหมายและวางแผนถึงกระบวนการที่จะไปให้ถึงเป้าหมายอย่างชัดเจนและเป็นระบบ โดยผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความพยายาม มุ่งมั่น อดทนต่อการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง ถ้าคิดกล้าตัดสินใจ มีการวางแผน การทำงานอย่างเป็นระบบ (ดลฤดี ไชยศิริ, 2563, น. 23-24)

โมลี สุทธิโมลีโพธิ์ (2563) สรุปว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการ หรือความปรารถนาของบุคคลที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ตระหนักและตั้งใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จได้ดี และมาตรฐานอันดีเลิศ พร้อมกับมีความบรรลุเป้าหมายในระดับสูง โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานและบุคคลเพื่อให้ได้มาตรฐานและดีกว่าบุคคลอื่น และเป็นแรงผลักดันให้มีพฤติกรรมที่มีความมุ่งมั่น มีความทะเยอทะยาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และฝ่าฟันอุปสรรคด้วยความหวังที่จะทำงานให้สำเร็จมากกว่ากลัวความล้มเหลว

จากการศึกษาความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ข้างต้น สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาของบุคคลอย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในระดับตระหนักรู้ จูงใจตนเองไปสู่การวางแผนอย่างมีระบบ มีกระบวนการในการทำสิ่งที่เหนือกว่ามาตรฐานโดยพยายามฝ่าฟันอุปสรรคและ

แข่งขันเพื่อให้ได้มาตรฐานและดีกว่าบุคคลอื่น ให้ประสบความสำเร็จได้ดี พร้อมกับความบรรลุเป้าหมายในระดับสูง ผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อตนเอง

โมลี สุทธิโมลีโพธิ (2563) กล่าวถึงองค์ประกอบของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของแมคเคลแลนไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. มาจากแรงจูงใจภายในที่บุคคลต้องการทำงาน เป็นความต้องการที่มาจากความปรารถนาของตนเอง เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่ต้องการทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยตนเอง รางวัล ค่าจ้าง สิ่งตอบแทนต่าง ๆ หรือสิ่งล่อใจไม่มีความหมาย คนที่มีแรงจูงใจภายในจะมีความมุ่งมั่นทำงานของตน ไม่จำเป็นต้องมีบุคคลใดเชยชวนหรือชักจูง มีความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจ

2. มาจากแรงจูงใจภายนอกที่เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น คำชม โบนัส เงินเดือน รางวัล โอกาสในการก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความต้องการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การทำการกิจกรรมนั้น ๆ มีความหมายมากขึ้น

ดลฤดี ไชยศิริ (2563) นำเสนอข้อมูลของแมคเคลแลนเกี่ยวกับบุคลิกของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ 3 ประการ คือ

1. มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติอย่างมีเหตุผล เขาจะทำงานได้ดีภายใต้สภาพที่เขาารู้สึกพอใจ

2. ต้องการทราบข้อมูลย้อนกลับ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะชอบทำงานในสถานการณ์ที่พวกเขาทราบผลข้อมูลย้อนกลับของงานที่ทำ

3. เป็นผู้เปลี่ยนแปลงพัฒนาอยู่เสมอ การทำในสิ่งที่แตกต่างและดีขึ้นจากเดิม

นอกจากนั้น แมคเคลแลนได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ไว้ดังนี้

1. กล้าเสี่ยงในเหตุการณ์ที่ต้องใช้ความสามารถโดยไม่ขึ้นอยู่กับโชคชะตา มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง ต้องการงานที่ยากลำบากเพราะมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง การทำงานที่ยากให้ลุล่วงไปได้นั้นจะนำความพอใจมาสู่ตน

2. ขยันขันแข็ง หรือชอบการกระทำแปลกใหม่ บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงไม่จำเป็นต้องเป็นคนขยันในทุกเรื่อง แต่จะมีความพยายามต่อสิ่งที่ท้าทายหรือยั่วความสามารถของตนและทำให้ตนเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญลุล่วงแล้ว บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงจะขยันทำงานที่ต้องใช้สมองและเป็นงานที่ไม่ซ้ำแบบใคร หรือสามารถค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไป

3. รับผิดชอบต่อตนเอง บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง จะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจในตนเองไม่หวังให้คนอื่นยกย่อง มีเสรีภาพในการคิดและการกระทำ ไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการ

4. ต้องการทราบแน่ชัดถึงผลการตัดสินใจของตนเอง โดยไม่ใช่เพียงการคาดคะเน บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงพยายามจะทำให้ดีขึ้น เมื่อทราบว่าผลการทำงานของตนเองเป็นอย่างไร

5. มีการทำนายหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า บุคคลที่ต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงเป็นบุคคลที่มีแผนระยะยาว

6. มีทักษะในการจัดการระบบงาน

จากความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงข้างต้น เมื่อพิจารณาบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือเน็ตไอดอล ที่เป็นกรณีศึกษาในบทความนี้ อาจกล่าวได้ว่า ในเรื่องบุคลิกของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทั้งลิซ่า และเนสตี้ ต่างก็มีบุคลิกดังกล่าวครบถ้วนทั้ง 3 ประการ สำหรับลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง อาจอธิบายได้ดังนี้

กรณีของลิซ่า มีความกล้าเสี่ยงในเหตุการณ์ที่ต้องใช้ความสามารถโดยไม่ขึ้นอยู่กับโชคชะตา มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยวไม่ลังเล ตามข้อ 1 อ้างอิงจากการสมัครเข้าแข่งขันในเวทีต่าง ๆ รวมทั้งเวทีใหญ่ระดับสากล จนได้รับการคัดเลือกเพียงคนเดียวจากผู้สมัครร่วม 4,000 คน สำหรับลักษณะตามข้อ 2 – 4 นั้น สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนจากผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์จากข่าวต่าง ๆ ของลิซ่า เธอได้รับการฝึกฝนอย่างหนักแน่น 5 ปี 3 เดือน ก่อนได้เดบิวต์เปิดตัวครั้งแรกในฐานะลิซ่า แรปเปอร์แห่งวงแบล็กpink เป็นสิ่งแสดงว่าลิซ่ามีความขยัน พยายามต่อสิ่งที่ท้าทายหรือช่วยความสามารถของตนจนประสบความสำเร็จได้ ลิซ่ามีความรับผิดชอบอย่างสูงในการฝึกฝนตนเอง ไม่ใช่เฉพาะการร้องเพลงและการเต้น แต่ยังขยันและรับผิดชอบในการฝึกภาษาจนสามารถพูดได้ถึง 4 ภาษา และถึงแม้จะได้รับโอกาสออกผลงานเดี่ยวเป็นคนที่สามของวงลิซ่าก็มั่นใจในตัวเองและสร้างผลงานที่โดดเด่น จนเป็นที่ยอมรับในระดับมีรางวัลเป็นเครื่องการันตีความสำเร็จของเธอ เป็นสิ่งสะท้อนคุณสมบัติการเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูง ข้อ 5 ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักเป็นบุคคลที่มีแผนระยะยาว เพราะเล็งเห็นผลการณไกล และ ข้อ 6 มีทักษะในการจัดการระบบงาน

กรณีของเนสตี้ เนสตี้เริ่มต้นจากความสนุก แต่เมื่อการฝึกแต่งหน้าและการไลฟ์สด เริ่มได้รับการตอบรับในทางบวก ส่งผลให้มีความรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเอง เนสตี้จึงกล้ามากขึ้น ดังคุณสมบัติข้อ 1 ทำงานที่ยากให้ลุล่วงไปได้ เมื่อพบว่าความสามารถในการแต่งหน้าและการไลฟ์สดได้รับความนิยม เกิดช่องทางในการสร้างรายได้ เนสตี้ขยันและชอบการกระทำแปลกใหม่ ตามข้อ 2 หาความเป็นตัวตนและยกระดับความสามารถของตนเองจากการเรียนรู้แสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบทางอาชีพ เช่น พี่ฉัตร และ พี่นัท แน่นนอนว่าเนสตี้มีคุณสมบัติในข้อ 3 มีความรับผิดชอบ มีความต้องการเสรีภาพในการคิดและการกระทำ ไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการ จากความคิดที่สะท้อนการให้ความสำคัญต่อเรื่องเรียนมาเป็นอันดับแรก รวมทั้งผลการเรียนที่ได้คะแนนสูง ๆ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้วยการนำเงินที่ได้จากการทำงานมาสร้างบ้านและเลี้ยงดูบิดามารดา แม้จะมีอายุเพียง 12 ปี สำหรับคุณสมบัติในข้อ 4 – 6 อาจยังไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนนัก แต่เนสตี้ก็ไม่ได้หยุดความฝัน เป้าหมาย และการสร้างโอกาสให้ตนเองไว้แค่นี้ เขายังคงพัฒนาความสามารถและสร้างโอกาสให้ตนเองอย่างต่อเนื่องพร้อมกับวัยที่กำลังพัฒนาเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ทฤษฎีแรงจูงใจ : แรงจูงใจ ลักษณะ และการเกิด

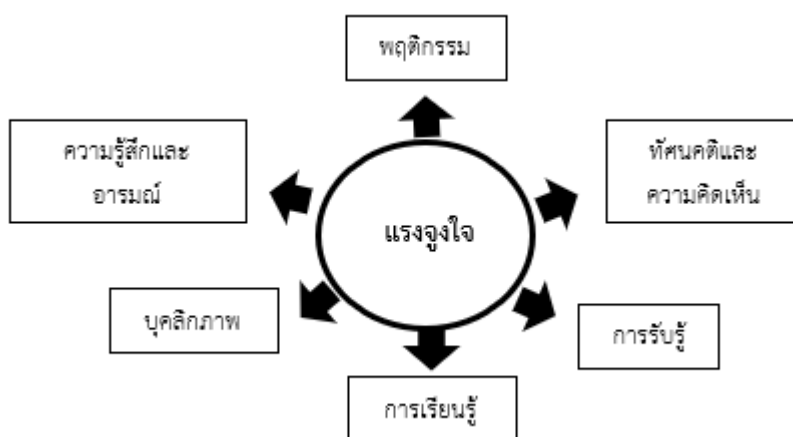
ทฤษฎีแรงจูงใจลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ มาสโลว์มองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป (Maslow, 1970, p. 192)

แรงจูงใจ หมายถึง กำลังทั้งภายในหรือภายนอกตัวบุคคล ที่กระตุ้นความกระตือรือร้นและความพากเพียรในการดำเนินตามแนวทางบางอย่าง (Richard L. Daft, 2008, p. 226) กล่าวได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ทุกรูปแบบเกิดจาก

แรงงูใจของแต่ละบุคคล แรงงูใจที่ต่างกันทำให้บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของคนต่างกันไป ระดับของแรงงูใจ หรือ ผลตอบแทน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งแรงกระตุ้นพฤติกรรมให้เกิดการกระทำ และ/หรือทำซ้ำ (รักษาพฤติกรรมนั้นไว้) จนกว่า จะบรรลุเป้าหมายที่แต่ละบุคคลต้องการ (พรเพชร บุตรดี, 2563, น. 17)

บุคคลต้นแบบ (Idol) โดยทั่วไปหมายถึง บุคคลที่มีความสำเร็จในชีวิตในทางใดทางหนึ่ง มักมีภาพปรากฏทาง สังคมเป็นที่ชื่นชมของคนจำนวนมาก ความสำเร็จนั้นอาจเป็นในทางอาชีพ ความสามารถพิเศษ ความรู้ การมีทักษะ หรือ คุณลักษณะพิเศษเฉพาะตน เช่น ความงาม หรือความฉลาด ด้วยความพิเศษเฉพาะตนเหล่านี้ ทำให้บุคคลเหล่านั้นมี ชื่อเสียง เป็นที่ชื่นชม ได้รับเกียรติ หรือเป็นที่ยอมรับจากบุคคลรอบข้างและคนทั่วไป ตัวอย่างบุคคลต้นแบบ อาทิ ศิลปิน นักร้อง นักดนตรี นักแสดง นักกีฬาเหรียญทองโอลิมปิก แชมป์เปียนด้านกีฬาต่าง ๆ ผู้รับรางวัลระดับโลกหรือนานาชาติ บุคคลอัจฉริยะ ฯลฯ

ประเสริฐ อุไร (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแรงงูใจ มี 6 ประการ คือ พฤติกรรมมนุษย์ ความรู้สึกและอารมณ์ ทศนคติและความคิดเห็น บุคลิกภาพ การรับรู้ และการเรียนรู้ แสดงเป็นแผนภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบสำคัญของแรงงูใจ

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก “แรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน.” โดยประเสริฐ อุไร, 2559, จาก

https://mis.krirk.ac.th/librarytext/mpa/2559/F_Prasert_%20Urai.pdf

จากภาพที่ 1 หากพิจารณาบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือ เน็ตไอดอลที่เป็นกรณีศึกษาใน บทความนี้ ตามคำอธิบายข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ในกรณีของลิซ่าการได้ดูโทรทัศน์และเห็นการเต้นของนักเต้นที่เธอชื่นชอบ เป็นแรงงูใจตั้งต้นของเธอ ในเบื้องต้นแรงงูใจนั้นมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึก กล่าวคือ ทำให้เกิดความสุขตื่นเต้น และ ชื่นชอบการแสดงของนักเต้นผู้นั้น เวลาต่อมาจึงพัฒนาเป็นความคิดเห็นและทศนคติที่อยากเลียนแบบตามศิลปินผู้นั้น เพื่อต้องการประสบการณ์ความสนุกสนานจากการเต้น และมีความสามารถ มีชื่อเสียง รวมไปถึงมีรายได้เช่นเดียวกับศิลปิน นั้น ความคิดหรือทศนคตินี้จึงนำไปสู่พฤติกรรม หรือการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (ตามความคิด)พฤติกรรม นับเป็นบันไดขั้นสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล

โดยทั่วไป บุคคลที่มีแรงจูงใจมาก (เข้มข้น) ย่อมทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้มาก ในกรณีของลิซ่า หากนับจาก ความประทับใจในวัย 4 ขวบของเธอที่มีต่อนักเต้นที่ชื่นชอบ การชวนขวายเป็นกิจกรรมของทางโรงเรียน รวมทั้งการ สมัครเรียนทั้งเต้นทั้งร้องในสาขาที่หลากหลาย ตั้งแต่ ฮิปฮอป รำไทย และร้องเพลงลูกทุ่ง กับคุณครูระดับมืออาชีพ จนถึง การเริ่มเป็นนักเต้นสังกัดทีม *We Zaa Cool* (ในวัย 12 ปี) และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันที่ได้เป็นศิลปินเต็มตัว (นักร้องและนักเต้น) เป็นเวลาราว 20 ปี พร้อมวัยที่เติบโตขึ้น **บุคลิกภาพ**ของลิซ่าย่อมพัฒนาไปในแนวอาชีพที่เธอใฝ่ฝัน ดำเนินไปตามการรับรู้ และการเรียนรู้ที่เธอได้รับ เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเป้าหมายทางอาชีพที่เธอเลือก เห็นได้ว่าจาก จุดเริ่มต้นของแรงจูงใจนั้นส่งผลต่อเนื่องยาวนานเป็นวิถีชีวิตของบุคคลหนึ่ง ๆ นั่นเอง

ในกรณีของเนสดี วัยและความนิยมของการเป็นเน็ตไอดอลน้อยกว่าลิซ่า ทว่ากระบวนการของแรงจูงใจเป็นไปใน ทำนองเดียวกับลิซ่า กล่าวคือแรงจูงใจเริ่มต้นจากความ **ประทับใจ**หรือความสนใจต่อการใช้เครื่องสำอางค์แต่งหน้าของ พี่สาว ทำให้จดจำทำตาม โดยศึกษาข้อมูลวิธีการจากแหล่งต่าง ๆ ที่ตนเข้าถึงได้ และมีครอบครัวสนับสนุน แรงจูงใจอยาก เป็นอย่างบุคคลต้นแบบ หรือต้องการยึดเป็นอาชีพของเนสดีอาจไม่ได้จริงจัง แต่เป็นความสนใจหรือประสบการณ์ที่ให้ ความพอใจ (สนุก) ทำให้กระทำต่อเนื่อง ประกอบกับการที่เนสดีพบช่องทางสร้างรายได้จากการไลฟ์สดแนะนำการ แต่งหน้านั้น แม้จะเป็นเรื่องเกินความตั้งใจของเธอ แต่เหตุการณ์นี้ก็กลายเป็นแรงจูงใจใหม่ ทำให้เขาดำเนินพฤติกรรม แนะนำการแต่งหน้าผ่านโลกโซเชียลต่อไป เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองและครอบครัว ถือเป็นผลจาก การเรียนรู้ของเนสดี

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2560) อธิบายกระบวนการเกิดแรงจูงใจว่า มีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ขั้นคือ 1) ขั้นความต้องการ (Needs) 2) ขั้นแรงขับ (Drive) 3) ขั้นพฤติกรรม (Behavior) และ 4) ขั้นความต้องการได้รับการตอบสนอง (Satisfaction Need) ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการเกิดแรงจูงใจ

ที่มา: ดัดแปลงมาจาก “มนุษย์สัมพันธ์: พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร” โดยรัตติกรณ์ จงวิศาล, 2560.

จากภาพที่ 2 โดยทั่วไปบุคคลจะเกิดแรงจูงใจได้ต้องมี**ความต้องการ** หรือสิ่งเร้ามากระตุ้น ซึ่งอาจเป็นความต้องการทางด้านร่างกาย เช่น อาหาร น้ำ ฯลฯ หรือความต้องการทางด้านจิตใจ เช่น ความรัก เพื่อน การยอมรับ ชื่อเสียง ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ฯลฯ ความต้องการนี้จะทำให้เกิด**แรงขับ** เป็นพลังงานภายใน หากความต้องการมากแรงขับก็จะมากตามไปด้วย แรงขับนี้เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดง**พฤติกรรม** เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในสิ่งที่ตนต้องการ พฤติกรรมนี้จะมีเป้าหมาย และจะแสดงออกเป็นรูปแบบใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง เช่น สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ค่านิยม บุคลิกภาพ คุณธรรม ความเพียรพยายาม ฯลฯ และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อม ครอบครัว โอกาส เวลา ฯลฯ

สำหรับ**ขั้นความต้องการได้รับการตอบสนอง**นั้น เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่ทำให้ความต้องการตามเป้าหมายได้รับการตอบสนอง หรือเกิดความพึงพอใจแล้วแรงขับจะลดลง แต่หากพฤติกรรมยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้แรงขับก็จะยังกระตุ้นพฤติกรรมต่อไป ในกรณีที่บุคคลพบอุปสรรคปัญหา ทำให้ไม่สามารถบรรลุความต้องการหรือเป้าหมายได้ บุคคลอาจเลือกวิธีการเปลี่ยนความต้องการใหม่ ความต้องการเดิมจะไม่ส่งผลให้เกิดแรงขับเพื่อแสดงพฤติกรรม แต่ความต้องการใหม่จะมาแทนที่ ขั้นตอนความต้องการได้รับการตอบสนอง จึงเป็นเหมือนจุดครบวงจรของการเกิดแรงจูงใจ

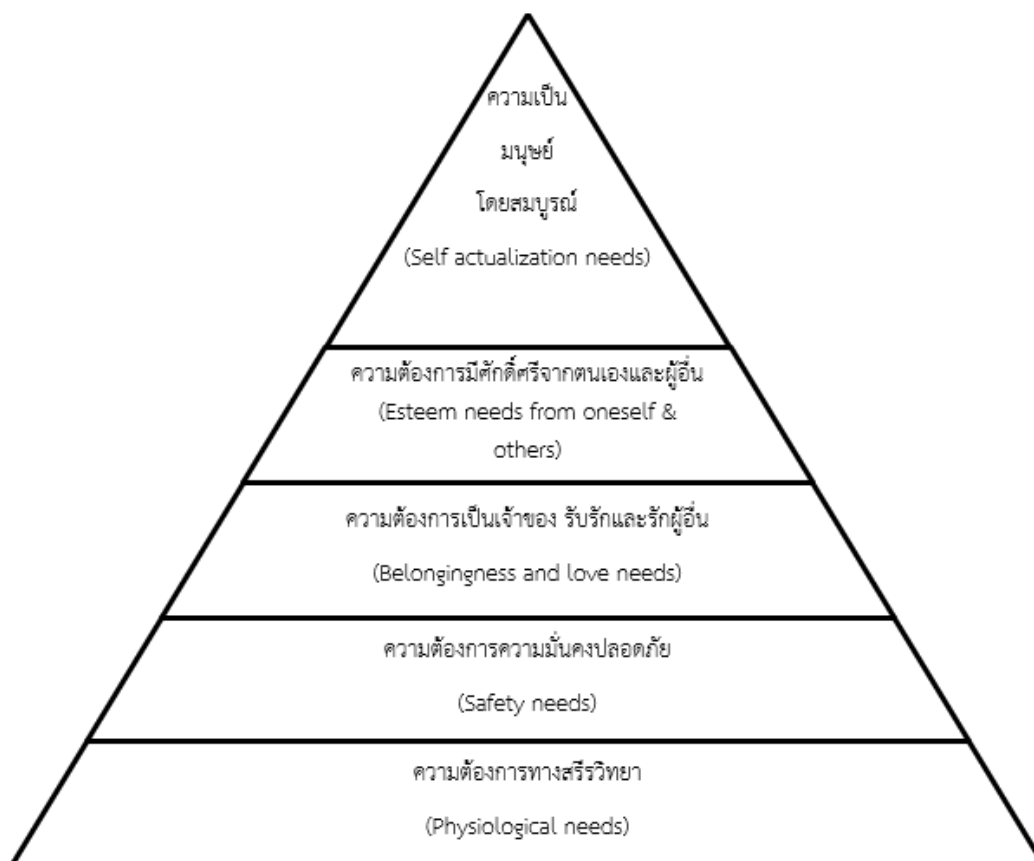
จากกรณีของลิซ่า การอธิบายตามกระบวนการเกิดแรงจูงใจนี้ **ขั้นความต้องการ**เริ่มแรกของลิซ่าเกิดจากความสนใจทางการเต้น และเมื่อได้ทดลองฝึกฝนเกิดความรู้สึกชอบมากขึ้น ทำให้เกิด**ขั้นแรงขับ** ด้วยการแสวงหาโอกาสการแสดงออก มีการสมัครเข้าเรียนทั้งการร้องเพลงและเต้นอย่างหลากหลายแนว เพื่อตามหาความสามารถของตนเอง ส่งผลต่อเนื่องใน**ขั้นพฤติกรรม** คือการเข้าร่วมประกวดร้องเพลง เข้าร่วมทีมประกวดการเต้น และผลักดันตัวเองให้เข้าสู่เวทีการประกวดที่ใหญ่ขึ้นจนได้รับคัดเลือกเป็นศิลปินฝึกหัดในสังกัดของ YG Entertainment แห่งวงการบันเทิงเกาหลี ลิซ่าพยายามอย่างหนักเป็นเวลาถึง 5 ปีเศษ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเธอเข้าสู่**ขั้นความต้องการการตอบสนอง** ด้วยผลลัพธ์ในการได้เดบิวต์เปิดตัวครั้งแรกในฐานะ ลิซ่า แร็ปเปอร์แห่งวงแบล็ก핑크 แต่กระบวนการเกิดแรงจูงใจของลิซ่าก็ไม่ได้หยุดลงเพียงเท่านั้น ลิซ่ามีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น ๆ และส่งผลต่อการเข้าสู่กระบวนการเกิดแรงจูงใจรอบใหม่ หรือเรียกว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในการสร้างตัวตนให้เด่นชัดขึ้น ยืนหยัดในเป้าหมายที่จะเป็นหนึ่งในศิลปิน K-POP ที่ทั่วโลกยอมรับ แม้ต้องฝ่ากระแสต่อต้านอย่างหนักเพราะ “ชาตินิยม” ของคนเกาหลีใต้ ทุกพัฒนาการด้านความสามารถ การได้รับการยอมรับ ความนิยมในตัวตนและผลงาน รวมทั้งรางวัลต่าง ๆ ที่ลิซ่าได้รับตั้งแต่การได้เปิดตัวครั้งแรกในฐานะศิลปิน วงแบล็ก핑크 จนถึงปัจจุบัน วงจรการเกิดแรงจูงใจทั้ง 4 ขั้น ก็ทำงานไปตามลำดับอย่างต่อเนื่อง

สำหรับกรณีของเนสตี้หากอธิบายตามกระบวนการเกิดแรงจูงใจนี้ **ขั้นความต้องการ**เริ่มแรกของเขา กล่าวได้ว่าเป็นเพียงความต้องการแสดงออกเพื่อความสุขสนทนากับพี่สาว ด้วยการแต่งหน้าพร้อมการพูดคุยแบบสนุกสนาน และดูผลตอบกลับ (คอมเมนต์) จากผู้ชมการไลฟ์สด เมื่อผลตอบกลับเป็นที่พอใจของเนสตี้ (ได้รับคำชมมากกว่าคำติ) จึงทำให้เกิด**ขั้นแรงขับ** คือได้ไลฟ์สดซ้ำ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจแก่ผู้ติดตาม เนสตี้จึงต้องเสนอเทคนิคหรือรูปแบบการแต่งหน้าแบบอื่น ๆ และพัฒนาการพูดนำเสนอที่น่าสนใจขึ้น ขั้นตอนนี้ส่งผลต่อ**ขั้นพฤติกรรม**โดยตรง ทำให้เนสตี้ค้นหาหรือศึกษาเทคนิคการแต่งหน้าแบบต่าง ๆ และหาต้นแบบของตนเองบ้าง เช่น “...พี่ฉัตร และพี่นัทสะบัดแปรง...”

ในขั้นพฤติกรรมนั้นได้ดำเนินไปเป็นเวลายาวนาน ความต้องการตามเป้าหมายได้รับการตอบสนอง เป็นขั้นสุดท้ายของแรงจูงใจคือ **ขั้นความต้องการการตอบสนอง** ในกรณีของเนสตี้ เป้าหมาย ความต้องการเบื้องต้น เป็นเพียงเพื่อความสนุกสนาน เป็นความต้องการภายในตนเอง ต่อมาความต้องการภายนอก คือ ความพอใจของผู้ติดตามการไลฟ์สดของเขา (ได้รับคอมเมนต์ให้กำลังใจ ชมเชย แสดงความพอใจต่อการไลฟ์สด) เกิดเป็นช่องทางการสร้างรายได้ (ได้รับการว่าจ้างให้แนะนำสินค้า หรือโชว์ตัวเป็นพรีเซ็นเตอร์สินค้า และเกิดผลลัพธ์จากยอดขายผู้ติดตามในช่องทางโซเชียลที่มีจำนวนมากและเพิ่มขึ้น กล่าวได้ว่าแรงจูงใจ (ความต้องการการตอบสนอง) ของเนสตี้ มีการเปลี่ยนหรือเลื่อนระดับจากจุดเริ่มต้น ส่งแรงขับและมีผลต่อพฤติกรรมต่อไปถึงการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ วงจรของแรงจูงใจนี้ (ความต้องการ --> แรงขับ --> พฤติกรรม --> ความต้องการการตอบสนอง) ดำเนินต่อเนื่องไปเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต

ลำดับขั้นของแรงจูงใจ: ความต้องการของมนุษย์

ศรีเรื่อน แก้วกั้งวาล (2539: น.103 – 106) อธิบายแนวคิดแรงจูงใจของมนุษย์ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ว่า มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต่ำจนถึงขั้นสูง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แรงจูงใจเพื่อการตอบสนองทางสรีรวิทยา 2) แรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตน 3) แรงจูงใจเพื่อการเป็นเจ้าของ รับรักและรักผู้อื่น 4) แรงจูงใจเพื่อแสวงหาและรักษาศักดิ์ศรีเกียรติยศ และ 5) แรงจูงใจเพื่อตระหนักรู้ความสามารถสูงสุดของตน ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์

ที่มา: “ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ” โดย ศรีเรื่อน แก้วกั้งวาล, 2539, หน้า 103.

ภาพที่ 3 อธิบาย ลำดับขั้น และความสำคัญของความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ ลำดับจากฐานสามเหลี่ยมถึงยอด สะท้อนถึงความสำคัญและความจำเป็นของความต้องการของมนุษย์จากมากไปหาน้อย

ขั้นแรกมนุษย์มี**ความต้องการทางสรีรวิทยา** (เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ) แล้วพัฒนาความต้องการประเภทอื่น ๆ ต่อไปเป็นลำดับ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุด เป็นความต้องการที่ช่วยในการดำรงชีวิต เกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกาย ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้นนี้ จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่า และถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามถ้าความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่ได้ได้รับความพึงพอใจ บุคคลก็จะอยู่ภายใต้ความต้องการนั้นต่อไป ทำให้ความต้องการอื่น ๆ ไม่ปรากฏ หรือกลายเป็นความต้องการระดับรองลงไป

ขั้นที่ 2 คือ**ความต้องการความปลอดภัย** ทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินของบุคคล หากความต้องการนี้ขาดไปจะทำให้บุคคลมีอาการประสพพบได้ มาสโลว์กล่าวว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกอย่างไม่กวดขันและตามใจมากเกินไปจะไม่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าได้รับความพึงพอใจจากความต้องการความปลอดภัย สัมพันธภาพของพ่อแม่ที่ไม่ดีต่อกัน เช่น ทะเลาะกันทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน พ่อแม่แยกกันอยู่ หย่า ตายจากไป สภาพการณ์เหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดีของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่สิ่งแวดลอมต่างๆ ไม่มั่นคง ไม่สามารถคาดการณ์ได้และนำไปสู่ความรู้สึกไม่ปลอดภัย

ลำดับที่ 3 คือ**ความต้องการมีเจ้าของหรือสังกัด** หมายถึงความรู้สึกว่าตนมีครอบครัว หรือองค์กรอาชีพ และ**ความต้องการได้รับความรักและการได้รักคนอื่น** เป็นความรู้สึกที่ต้องการให้มีผู้ห่วงใยอาทรต่อตน และในทางกลับกันคือต้องการแสดงความห่วงใยอาทรต่อบุคคลอื่น (ที่ตนรัก) ความรู้สึกหรือความต้องการนี้ มิได้มุ่งหมายต่อคนเท่านั้น ยังรวมถึงสัตว์ หรือพืชด้วย เช่น ความต้องการให้พ่อแม่รัก ความต้องการมีคนรัก (แฟน/คู่ครอง) ความรักต่อสัตว์เลี้ยงหรือต้นไม้ที่ตนใช้เวลาเลี้ยงดูด้วยความใส่ใจ มาสโลว์ย้ำว่า ความต้องการความรักของคน จะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะรู้จักให้ ความรักต่อผู้อื่น และรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่า บุคคลที่ขาดความรัก ก็จะมีชีวิตไร้ค่ามีความรู้สึกอ้างว้างและเคียดแค้น

สิ่งที่ควรสังเกตประการหนึ่ง ก็คือมีบุคคลจำนวนมากที่มีความลำบากใจที่จะเปิดเผยตัวเองเมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับเพศตรงข้ามเนื่องจากกลัวว่าจะถูกปฏิเสธความรู้สึกเช่นนี้ มาสโลว์กล่าวว่าสืบเนื่องมาจากการประสบการณ์ในวัยเด็ก การได้รับความรักหรือการขาดความรักในวัยเด็ก ย่อมมีผลกับการเติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและการมีทัศนคติในเรื่องของความรัก (Maslow, 1943, p. 170)

ลำดับที่ 4 **ความต้องการมีศักดิ์ศรี** เป็นแรงจูงใจที่จะแสวงหาและรักษาศักดิ์ศรี เกียรติยศ ต้องการเป็นที่กล่าวขวัญยกย่อง มนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่อง 2 ลักษณะ คือ ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) และความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from Others)

ลำดับที่ 5 **ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์** (การตระหนักรู้ความสามารถของตน) ความต้องการนี้จะทำให้คนมีพฤติกรรมตามความสามารถ หรือกระทำอย่างสุดความสามารถ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นหรือส่วนรวมเป็นสำคัญ มาสโลว์เชื่อว่า ทุกคนมีความมุ่งหมายในชีวิตที่จะบรรลุถึงความต้องการระดับที่ 5 นี้ เพื่อที่จะเป็นคนเต็มโดยสมบูรณ์ แนวคิดความต้องการตามลำดับขั้นทั้ง 5 ของมาสโลว์ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม มาสโลว์เชื่อว่าลำดับขั้นเหล่านี้

อาจมีข้อยกเว้นอยู่บ้าง กล่าวคือบุคคลที่มีบุคลิกภาพเข้มแข็ง มีคุณสมบัติสร้างสรรค์สูง และมีแรงจูงใจความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ (Self-actualized Needs) (ขั้นที่ 5) เต็มเปี่ยม แม้จะได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับเบื้องต้น (ขั้นที่ 1 – 4) ไม่เต็มที่ แต่ก็อาจบรรลุความต้องการในขั้นสูงสุด (ขั้นที่ 5) ได้ ตัวอย่างบุคคลในประวัติศาสตร์โลก เช่น มหาตมา คานธี ประธานาธิบดีลินคอล์น เป็นต้น

จากทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สรุปได้ว่า 1) บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นเป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป 2) ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน 3) เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการตอบสนองอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการในลำดับสูงขึ้นต่อไป

เมื่อพิจารณาเนตไอดอลทั้งสองที่เป็นกรณีศึกษาของบทความนี้ ระดับแรงจูงใจเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีรวิทยานั้นเป็นระดับพื้นฐานที่ไม่จำเป็นต้องอภิปรายในบทความนี้ พฤติกรรมของเนตไอดอลทั้งสองที่แสดงออกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้สะท้อนแรงจูงใจเพื่อความต้องการในลำดับขั้นที่สูงกว่าอย่างชัดเจน กล่าวคือ ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ขั้นที่ 3 ความต้องการมีเจ้าของ ได้รับความรักและรักผู้อื่น และขั้นที่ 4 ความต้องการมีศักดิ์ศรีจากในตนเองและจากสายตาผู้อื่น ทว่า แรงจูงใจในขั้นที่ 5 ความต้องการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์นั้น อาจต้องพิจารณาพฤติกรรมของบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ศึกษาโดยละเอียดต่อไป

กรณีของลิซ่า แรงจูงใจขั้นที่ 2, 3 และ 4 คู่มือความสัมพันธ์กันอย่างยากจะแยกออกได้ชัดเจน อาชีพในฐานะศิลปินของเธอนั้น ต้องการความรักความพอใจ และแรงสนับสนุนจากประชาชน (แฟนคลับ) จำนวนมากและอย่างชัดเจน การแสดงออกหรือพฤติกรรมของลิซ่าจำเป็นต้องอยู่ในกรอบของความพอใจของมหาชน ประเด็นนี้อาจเป็นข้อจำกัด แต่ในเวลาเดียวกันก็เป็นความมั่นคงปลอดภัยในอาชีพของเธอ และอาชีพของลิซ่าก็สะท้อนถึงศักดิ์ศรี (ความสามารถ) ในฐานะศิลปินของเธอต่อผู้อื่นอยู่ในตัว จากข้อมูลของลิซ่านับจากวันที่บริษัท YG Entertainment ประกาศเปิดตัวศิลปินของวงแบล็ก핑크 ว่ามีลิซ่าเป็นหนึ่งในศิลปินของวง เธอก็ได้รับกระแสตอบรับอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง รวมทั้งการแสดงออกถึงการไม่ยอมรับในตัวลิซ่าในหลาย ๆ รูปแบบและหลาย ๆ ช่องทาง เนื่องมาจากการไม่ยอมรับในความเป็นคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของชาวเกาหลีใต้ สะท้อนให้เห็นว่าหากความต้องการในลำดับที่ 3 และ 4 ของลิซ่ามีไม่มากพอ ลิซ่าจะไม่สามารถยืนหยัดในตำแหน่งนักร้อง K-POP ของวงแบล็ก핑크 มาถึงปัจจุบันได้อย่างแน่นอน ซึ่งส่งผลสะท้อนต่อเนื่องให้เห็นความต้องการขั้นที่ 5 ของลิซ่าอย่างชัดเจน รางวัลล่าสุด Best K-POP ในงาน MTV Video Music Awards 2022 การเป็นศิลปินของลิซ่าที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นสากล การทำงานของเธอที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และเข้าไปอยู่ในการยอมรับ ความชื่นชมของผู้คนมากมาย จนเกิดปรากฏการณ์กระแสนิยม ไม่ว่าจะเป็นแฟชั่นการแต่งตัว เครื่องสำอางค์ สินค้าทางเทคโนโลยีที่ลิซ่ารับเป็นพรีเซ็นเตอร์ รวมไปถึงอาหาร ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ที่ชัดเจนขึ้นอย่างต่อเนื่องว่า เธอมีพฤติกรรมตามความสามารถและกระทำอย่างสุดความสามารถจนประสบความสำเร็จในการครองใจผู้คนอย่างที่สุด ลิซ่ามีการตระหนักรู้ความสามารถของตน และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความต้องการขั้นที่ 5 นี้ ลิซ่าทำเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นหรือส่วนรวมอย่างน้อยเพียงใด เวลาจะเป็นเครื่องพิสูจน์การแสดงความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ของเธอ

สำหรับเนสต์ การกลายเป็นเน็ตไอดอลของเขา พิจารณาได้ว่าเริ่มต้นจากความต้องการขั้นที่ 2 คือ ต้องการความมั่นคงปลอดภัย และขั้นที่ 3 ความต้องการมีเจ้าของ ได้รับความรักและรักผู้อื่น ผสมผสานกันไป จากประวัติชีวิต เนสต์เป็นลูกชายคนสุดท้องของครอบครัว โดยทั่วไปลูกคนสุดท้องโดยเฉพาะในครอบครัวใหญ่ มักได้รับความสนใจหรือมีบทบาทในครอบครัวน้อย เป็นเพราะมีวัยที่น้อยกว่าสมาชิกอื่นในครอบครัว และภารกิจต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมการแต่งหน้าเลียนแบบพี่สาวและการไลฟ์สดพูดคุยแนะนำการแต่งหน้าของเนสต์เป็นการสร้างความโดดเด่นหรือแสดงบทบาทเพื่อให้เป็นที่สนใจของครอบครัวเป็นเบื้องต้น ความโดดเด่นนี้ทำให้เขามี “จุดยืน” หรือตำแหน่ง (สถานะ) ในครอบครัว ให้ความมั่นคงทางจิตใจว่าตนเป็นสมาชิกสำคัญคนหนึ่งของครอบครัว และได้รับความรักจากสมาชิกคนอื่น ๆ พร้อมกับที่ตนได้แสดงความรักต่อครอบครัว ด้วยการสร้างชื่อเสียง หรือความสนใจให้แก่ครอบครัว

การแสดงความรักของเนสต์ต่อครอบครัวนี้ ต่อมาภายหลังเมื่อการไลฟ์สดของเขาได้รับความสนใจในวงกว้างมากขึ้น จนทำให้เขามีช่องทางสร้างรายได้ เนสต์ได้ใช้รายได้นั้นซื้อบ้านให้แก่ครอบครัว เป็นการแสดงความรักความกตัญญูของเขาต่อครอบครัวอย่างเด่นชัด และการกระทำนี้ได้ทำให้เขามีคุณค่า มีเกียรติหรือศักดิ์ศรีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการขั้นที่ 4 เชื่อมโยงกับความต้องการขั้นที่ 5 ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ เป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามความสามารถของตน และอย่างสุดความสามารถ โดยเพ่งเล็งประโยชน์ของบุคคลอื่นหรือส่วนรวมเป็นสำคัญ การซื้อบ้านให้ครอบครัวของเนสต์แม้จะไม่ใช่ว่าเป้าหมายเริ่มแรกของเขา แต่เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากแรงจูงใจตามความต้องการขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูงสุดตามแนวคิดของมาสโลว์

กระบวนการเกิดแรงจูงใจส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม ความรู้สึกและอารมณ์ ทศนคติและความคิดเห็น บุคลิกภาพ การรับรู้ การเรียนรู้ การดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล กระบวนการเกิดแรงจูงใจจึงไม่ใช่เหตุการณ์หนึ่งๆ ของชีวิตเท่านั้น แต่เป็นกระแสต่อเนื่องของชีวิตคน ความเข้มข้นของแรงจูงใจในแต่ละบุคคล และแต่ละเวลาย่อมมีมากหรือน้อย (เพิ่มขึ้นหรือลดลง) อยู่เสมอตามปัจจัยภายในและภายนอกของบุคคลนั้นๆ ซึ่งความเข้มข้นของแรงจูงใจมักให้ผลเป็นความสำเร็จ ในทำนองเดียวกัน การลดลง (ท้อแท้) ของแรงจูงใจก็มักให้ผลเป็นอุปสรรค (ความล้มเหลว)

การขาดแรงจูงใจหรือการไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองได้ (ในบางคน) อาจเป็นปัญหาจากโครงสร้างบุคลิกภาพเรื่องความวิตกกังวล ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้จะมีความเกรงกลัว ความไม่แน่ใจ และเป็นผู้ที่คอยป้องกันตนเองอยู่ตลอดเวลา เป็นบุคลิกภาพที่ยากแก่การสร้างแรงจูงใจ Locke (2018) อธิบายเหตุผล 10 ประการของคนที่ขาดแรงจูงใจว่า 1) เป็นผู้ที่มีมองแต่ด้านลบของเหตุการณ์ต่าง ๆ 2) ลืมนึกถึงประโยชน์หรือรางวัล 3) ตั้งเป้าหมายที่ไม่สมจริง 4) มองข้ามความสำคัญของอุปนิสัยเล็ก ๆ น้อย ๆ 5) ไม่ฉวยโอกาสอันดี 6) ไม่สู้งานหนัก 7) เอาแต่ตำหนิสิ่งต่าง ๆ 8) ไม่บริหารเวลาอย่างฉลาด 9) ขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และ 10) ใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไป

หากพิจารณาลักษณะของผู้ขาดแรงจูงใจข้างต้นกับเน็ตไอดอลที่เป็นกรณีศึกษาของบทความนี้แล้ว ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า ทั้งลิซ่าและเนสต์เป็นผู้มีแรงจูงใจมาก และมีลักษณะ 10 ประการที่กล่าวมาน้อย เพื่อให้เห็นลักษณะเปรียบเทียบที่ชัดเจน Coursera (2022) เสนอคำแนะนำ 11 ประการเกี่ยวกับวิธีสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ดังนี้ 1) เขียนเป้าหมายให้ชัดเจนบนปฏิทิน 2) สร้างนิสัย (Habit) การทำงานสู่เป้าหมาย 3) วางแผนรับมือข้อขัดข้อง (ที่อาจเกิดขึ้น) 4) ซอยเป้าหมายให้เล็กเพื่อรักษาแรงส่ง (Momentum) ที่ต่อเนื่อง 5) ทบทวนสิ่งที่ทำสำเร็จ 6) ให้รางวัลตนเองเมื่อบรรลุ

เป้าหมายทั้งเล็กและใหญ่ 7) เกาติติที่ปรึกษาความสำเร็จ (Positive Peer) 8) สร้างสำนึกถึงสิ่งหรือผู้มีพระคุณ (Practice Gratitude) 9) รู้วิธีทำอารมณ์ให้ดี (Mood Lifting) 10) เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม (เมื่อติดขัด) และ 11) คำนึงถึงเหตุผลของเป้าหมาย

ทั้งนี้ เมื่อเชื่อมโยงพฤติกรรมของเน็ตไอดอลทั้ง 2 ราย เข้ากับการให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รวมทั้งการวิเคราะห์ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตามแนวคิดของแมคเคลแลน จะเห็นว่าทั้งลิซ่าและเนสตี้ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างชัดเจน พฤติกรรมของทั้ง 2 รายแสดงให้เห็นความต้องการ หรือความปรารถนาของตนที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ตั้งใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จได้ดี และมาตรฐานอันดีเลิศ พิสูจน์จากผลงานที่สะท้อนความบรรลุเป้าหมายในระดับสูง ด้วยการพยายามแข่งขันกับมาตรฐานและบุคคลเพื่อให้ได้มาตรฐานและดีกว่าบุคคลอื่น และเป็นแรงผลักดันให้มีพฤติกรรมที่มีความมุ่งมั่น มีความทะเยอทะยาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และฝ่าฟันอุปสรรคด้วยความหวังที่จะทำงานให้สำเร็จมากกว่ากลัวความล้มเหลว

บทสรุป

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างมาก ในขณะเดียวกันตัวแบบหรือต้นแบบบุคคลที่เกิดขึ้นและเติบโตมาพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่าบุคคลต้นแบบทางเครือข่ายสังคม หรือเน็ตไอดอล นับวันจะมีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมมากขึ้น บทความนี้ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความสำเร็จของเน็ตไอดอล 2 ราย ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงติดต่อกันอย่างต่อเนื่องจากสมาชิกรับ “โลกโซเชียล” ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเป็นต้นแบบความสำเร็จในเชิงอาชีพ นับได้ว่าเป็นต้นแบบในเชิงสร้างสรรค์หรือเชิงบวก เป็นแบบอย่างที่มีผู้ต้องการดำเนินรอยตาม โดยการศึกษานี้ได้ใช้กรอบทฤษฎีแรงจูงใจในการวิเคราะห์ ความสำเร็จของเน็ตไอดอล 2 ราย เป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจ ของมาสโลว์ ที่อธิบายถึงแรงจูงใจตามลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตามแนวคิดของแมคเคลแลน อย่างไรก็ตาม แม้นมนุษย์ทุกคนจะมีความต้องการ (ตามลำดับขั้นความต้องการ) ทำนองเดียวกัน แต่ปัจจัยภายในและภายนอกของตัวบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น แม้จะมีแรงจูงใจคล้ายกันก็อาจให้ผลที่แตกต่างกัน กล่าวคือปัจจัยความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แรงจูงใจที่มากอาจไม่ให้ผลสำเร็จมากก็เป็นได้เพราะความสำเร็จมีปัจจัยภายนอก (เช่น สิ่งแวดล้อม เวลา โอกาส ฯลฯ) เป็นตัวกำหนดเท่าๆ กับปัจจัยภายใน (เช่น ความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ ความคิดเห็น ฯลฯ) ของแต่ละบุคคล.

เอกสารอ้างอิง

- คริสตอฟเฟอร์ สเวนสัน. (2565). ลิซ่า แบล็กpink Lisa BLACKPINK สร้างประวัติศาสตร์กับการชนะรางวัล MTV VMAs 2022 สาขา Best K-Pop Video. ค้นคืนจาก <https://thestandard.co/lisa-blackpink-mtv-vm-as-2022/>
- ดลยา ไชยศิริ. (2563). การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมified สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงวิทยา. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- ประเสริฐ อุไร. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัท เอเจซีออร์โต้โมทีฟ(ประเทศไทย) จำกัด. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร.
- พรเพชร บุตรดี. (2563). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมในการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร:กรณีศึกษาบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าอุเทน จ.นครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- โมลี สุทธิโมลีโพธิ์. (2563). ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 5(2), 12-17. ค้นคืนจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jbp/article/view/246154/167745>
- มติชนออนไลน์. (2565). รู้จัก! ‘เนสตี้ สไปร์ทซี่’ เน็ตไอดอล ยอดดัตถุญ วัย 12 ปี เจ้าของวลี ‘หุหุหามาเท่า’ ค้นคืนจาก https://www.matichon.co.th/lifestyle/news_1206636
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2560). มนุษย์สัมพันธ์: พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2539). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- Coursera. (2022). *How to Motivate Yourself: 11 Tips for Self-Improvement by Coursera*. Retrieved from <https://www.coursera.org/articles/how-to-motivate-yourself>
- Matternews. (2564). ประวัติ ลิซ่า BLACKPINK ไอดอลชื่อดัง. ค้นคืนจาก <https://www.thematternews.com/p/ประวัติ-ลิซ่า-blackpink-ไอดอลชื่อดัง/>
- Maslow, A.H. (1943). *A theory of human motivation*. Psychological Review.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row.
- McClelland, D.C., (1985). *Human motivation*. Chicago: Scott, Foresman.
- PPTV Online. (2561). ส่องชีวิตปัจจุบัน เนสตี้ สไปร์ทซี่ เน็ตไอดอลสุดปัง สร้างบ้านให้ครอบครัวตัวตลก 12. ค้นคืนจาก www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/93489
- Richard, L. D. (2008). *The Leadership Experience*. (Fourth Edition). Retrieved from <https://pengalamanpangayoman.files.wordpress.com/2018/10/leadership-experience-2008.pdf>
- Robert, L. (2018). *10 Reasons Why People Are Unmotivated (And How to Be Motivated)*. Retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/10-reasons-why-people-unmotivated-zahir-serrai>
- Women.kapook.com. (2565). ส่องชีวิตปัจจุบัน เนสตี้ สไปร์ทซี่ เน็ตไอดอลสุดปัง สร้างบ้านให้ครอบครัวตัวตลก 12. ค้นคืนจาก <https://women.kapook.com/view252965.html>

“สถาน ฌ กาลไม่ปกติ” a day ฉบับพิเศษกับการบันทึก

เหตุการณ์ของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563

“ABNORMAL SITUATION” Special issue on a day:

The Recording of Events of Thai Society in 2020

กรีกมล หนูเกื้อ (Kreekamon Nookur)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยทักษิณ 140 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

140 Kanjanavanich Rd, Khao Rup Chang, Mueang Songkhla District, Songkhla 90000

E-mail: kreekamon.nk@gmail.com

Received: Sep 2, 2022, Revised: Oct 25, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” ซึ่งเป็นนิตยสารฉบับพิเศษที่สร้างขึ้นมาในโอกาสที่บ้านเมืองอยู่ในสภาวะไม่ปกติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 ทั้งเรื่องโรคโควิด-19 และสถานการณ์ทางการเมืองของไทย โดยนำเสนอผ่านเรื่องสั้นจำนวน 15 เรื่อง จากนักเขียนจำนวน 15 คน จากการศึกษาพบว่านิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” ทำหน้าที่ในการบันทึกเหตุการณ์ของสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2563 ด้วยกัน 2 ประการคือ บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในสังคมไทย บันทึกเรื่องราวสถานการณ์การเมืองของไทย ตลอดจนยังเป็นสื่อในการแสดงทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในยามที่ประเทศต้องประสบกับภาวะความไม่ปกติ

คำสำคัญ: สถาน ฌ กาลไม่ปกติ บันทึกเหตุการณ์ เรื่องสั้น

Abstract

The purpose of this article was to study and analyze the ‘Abnormal situation’ issue of a day magazine. It was a special issue published in the event that Thailand was in an abnormal situation. The aim was to record the story of Thailand during 2020. It was presented through 15 short stories by 15

writers. The result indicated that the special issue served as an event log of 2 important events in Thailand, the Covid-19 outbreak and the political events. Moreover, it was also a medium to express the author's attitude towards the country's events when it was faced with abnormal situations.

Keywords: Abnormal Situation, Even Log, Short Story

บทนำ

ปี พ.ศ. 2563 เป็นปีที่ประเทศไทยและคนไทยต้องพบกับเหตุการณ์ที่ไม่ปกติต่าง ๆ มากมาย ทั้งเรื่องของชาวอาชญากรรม การเมือง รวมถึงโรคระบาดครั้งใหญ่อย่างโควิด-19 ที่ถูกยกระดับให้เป็น “Pandemic” โรคระบาดที่แพร่กระจายไปในวงกว้าง ท่ามกลางความไม่ปกติ นิตยสาร a day ฉบับเฉพาะกิจจึงเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของนักเขียนชื่อดังของเมืองไทยจำนวน 15 ชีวิต เพื่อร่วมกันถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านนิตยสารฉบับพิเศษนี้ เพื่อทำหน้าที่นิตยสารในการรวบรวมเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหว ความคิดเห็นของคนในสังคม (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2530, น. 240 - 242) ผ่านเรื่องสั้นจำนวน 15 เรื่อง

นิตยสาร a day กำเนิดขึ้นมาเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2543 (วงศ์ทงศ์ ชัยณรงค์สิงห์, 2548, น. 80) เป็นนิตยสารเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปในสังคมไทย เช่น แฟชั่น คอลัมน์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ ความคิด สิ่งที่อยู่ในความสนใจของคนรุ่นใหม่ ตลอดจนสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นนิตยสาร “เลือดใหม่” ในยุคนั้น (การณิก ยัมพัฒน์, 2548, น. 1) “วงศ์ทงศ์ ชัยณรงค์สิงห์” หนึ่งในผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day กล่าวว่า a day เป็นนิตยสาร Alternative เล่มใหม่ของเมืองไทย เป็น Positive Thinking Magazine ของคนที่เบื่อความซ้ำซากจำเจ หากเปรียบนิตยสาร a day เป็นคนก็เป็นคนที่รวยอารมณ์ขัน ทันสมัย ช่างคิด มองโลกในแง่ดี แหวกคอก ขณะเดียวกันก็ฉลาดพอที่จะรู้กาลเทศะ (วรพจน์ พันธุ์พงศ์, 2543, น. 181) มีกลุ่มผู้อ่านคือกลุ่มวัยรุ่นถึงวัยทำงาน จนกลายเป็นนิตยสารฉบับหนึ่งที่ครองใจคนรุ่นใหม่

จาก พ.ศ. 2543 – 2563 นับเป็นเวลายาวนานกว่า 20 ปี ที่นิตยสาร a day อยู่เคียงข้างคนรุ่นใหม่มาโดยตลอด ปัจจุบันนิตยสาร a day ยังมีการพัฒนามาเป็นรูปแบบออนไลน์ โดยมีการเผยแพร่เนื้อหาบางส่วนผ่านเว็บไซต์ www.adaymagazine.com และยังมีการเผยแพร่ผ่าน Facebook Twitter และ Instagram ซึ่งมีผู้กดไลค์และ Follow ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ของนิตยสารจำนวนมาก (Facebook = 1,094,749/ Twitter = 700,826/ Instagram = 101,271 ข้อมูลวันที่ 23 พฤศจิกายน 2563)

เมื่อพิจารณาพบว่านิตยสาร a day เป็นนิตยสารฉบับหนึ่งที่มักมีฉบับพิเศษในวาระสำคัญต่าง ๆ มาโดยตลอด เช่น *a day legend* (พ.ศ. 2553) ฉบับรวบรวมบุคคลสำคัญในแวดวงต่าง ๆ ของสังคมไทย *a day ฉบับสำนักพิมพ์ผีเสื้อ* (พ.ศ. 2557) เรื่องราวความเป็นมาของสำนักพิมพ์ผีเสื้อที่อยู่คู่วรรณกรรมไทยมาอย่างยาวนานถึง 40 ปี *a day ฉบับ*

พิเศษในหลวง ร.9 (พ.ศ. 2559) ฉบับรวบรวมเรื่องราวและพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ในวาระแห่งการสวรรคตของพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นหลักของคนไทยทั้งชาติ a day ฉบับพิเศษ 20 ปี แฮร์รี่พ็อตเตอร์ ฉบับภาษาไทย (พ.ศ. 2563) ความเป็นมาและความนิยมของวรรณกรรมเยาวชนชื่อดังอย่างเรื่อง แฮร์รี่พ็อตเตอร์ ฯลฯ เห็นได้ว่านิตยสาร a day เป็นนิตยสารฉบับหนึ่งที่มีการจัดพิมพ์ฉบับพิเศษในวาระต่าง ๆ มาโดยตลอด ดังนั้นในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีที่คนไทยตกอยู่ในภาวะไม่ปกติ a day จึงตั้งใจชวนนักเขียน 15 ชีวิต มาถ่ายทอดเรื่องราวของบ้านเมืองผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับพิเศษที่ใช้ชื่อว่า “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”

ในการสร้างสรรค์นิตยสารฉบับรวมเรื่องสั้นนี้ พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ตั้งแต่เรื่องรูปเล่มคือ มีการสร้างสรรค์รูปเล่มให้ต่างไปจากปกติ คือลดขนาดจากเดิมให้เหลือรูปเล่มขนาด 5.75×7.90 เพื่อให้มีขนาดเท่ากับพ็อกเก็ตบุ๊กอีกด้วย

ภาพที่ 1 รูปเล่ม a day ฉบับพิเศษ สถาน ณ กาลไม่ปกติ

ที่มา: <https://twitter.com/adaymagazine/status/1297882076017025024>

นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” จึงมีรูปแบบที่แตกต่างไปจาก a day ฉบับอื่นในด้านรูปลักษณ์ และยังมีคำโปรยหน้าปกที่สื่อถึงความตั้งใจที่จะให้ a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” เป็นส่วนหนึ่งในการบันทึกเรื่องราวของสังคมในปี พ.ศ. 2563 ความว่า “15 เรื่องสั้น บันทึกสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาไม่ปกติ” a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” จึงเป็นนิตยสารในรูปแบบพ็อกเก็ตบุ๊กที่รวมผลงานของนักเขียนผู้มีชื่อเสียงของเมืองไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือต้องการบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ สถานการณ์ที่สำคัญในช่วงเวลาที่ประเทศไทยพบกับภาวะของความไม่ปกติ ดังที่ จิรเดช โอภาสพันธุ์วงศ์ บรรณาธิการนิตยสาร a day คนปัจจุบันกล่าวไว้ในคำนำว่า

...ชาว a day ซึ่งกำลังตกอยู่ในสถานการณ์การทำงานแบบไม่ปกติอย่างการเวิร์ก ฟรอมโฮม ต่างเห็นตรงกันว่าน่าจะทำอะไรบางอย่างเพื่อบันทึกเวลานี้เอาไว้ โดยไม่จำกัดเพียงเรื่องโควิด-19 เท่านั้น

นั่นคือที่มาของ ‘สถาน ณ กาลไม่ปกติ’ สิ่งพิมพ์สถานะไม่ปกติเล่มนี้ที่เราชวนนักเขียน 15 ชีวิต มาร่วมกันเขียนเรื่องสั้นภายใต้โจทย์เดียวกัน คือร่วมกันบันทึกสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาไม่ปกติที่ทุกคนเผชิญวิกฤตโรคระบาด

(รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. คำนำ)

ข้างต้นเห็นถึงจุดมุ่งหมายของการจัดทำนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” คือเพื่อบันทึกเหตุการณ์ไม่ปกติในปี พ.ศ. 2563 โดยนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่ทุกคนในสังคมต้องเจอผ่านรูปแบบเรื่องสั้น a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” มีนักเขียนร่วมสร้างผลงานบันทึกสถานการณ์ครั้งนี้จำนวน 15 ชีวิต ผ่านเรื่องสั้นจำนวน 15 เรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คงเดช จาตุรันต์รัศมี	เรื่อง	“คุณพยายามแล้ว”
2. จิดานันท์ เหลืองเพียรสมุท	เรื่อง	“Time Traveler Breakpoint at 2020”
3. จิรัฏฐ์ ประเสริฐทรัพย์	เรื่อง	“ห้วงอนปลายเท้า”
4. จิราภรณ์ วิหวา	เรื่อง	“ข่าวดีจากนกนางเขน”
5. ฉัตรวิ เสนธนิศักดิ์	เรื่อง	“ดอกไม้ ประตุ แจกัน ดินทราย ต้นไม้ใหญ่”
6. ธนาติ ศิริภัทรชัย	เรื่อง	“Watch from Home”
7. ปราบดา หยุ่น	เรื่อง	“เพราะถูกออกแบบมาให้ใช้แล้วทิ้ง”
8. ภู กระดาษ	เรื่อง	“ความขึ้นล้มพัทธ์ต่างหากที่เป็นตัวแบ่งฤดูกาล มิใช่อุณหภูมิตามที่เขาลอกกลวง”
9. วิศุทธิ์ พรนิมิตร	เรื่อง	“โลมา”
10. อนุสรณ์ ติปยานนท์	เรื่อง	“เที่ยวบินที่ปราศจากการโคจร”
11. อ้อมแก้ว กัลยาณพงศ์	เรื่อง	“นั่นคือแมงกะพรุนหรือคอมพิวเตอร์ที่ห้อยย้อย”
12. อารยา ราษฎร์จำเริญสุข	เรื่อง	“ความไม่ปรากฏ”
13. อุทิศ เหมะมูล	เรื่อง	“คนที่ไม่ใช่ ยังไงก็สั่งหารจอมทัพควีนไม่ได้”
14. อรุดา โควินท์	เรื่อง	“ขอโทษ”
15. Tuna Dunn	เรื่อง	“NO GOOD NEWS”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบันทึกเหตุการณ์ผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”
2. เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในยามที่ประเทศต้องประสบกับภาวะความไม่ปกติ

กรอบความคิดการวิจัย

ในบทความนี้ใช้แนวคิดเรื่อง วรรณกรรมกับสังคม เป็นหลักในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายว่า วรรณกรรมเป็นผลผลิตของผู้แต่ง ผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มาจากแนวคิดของ R Wellek and A warren (1956, P. 95) ที่กล่าวว่า “Literature is an expression of society” วรรณกรรมเป็นเครื่องมือที่ใช้แสดงออกของสังคม สอดคล้องกับที่ตรีศิลป์ บุญขจร กล่าวว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมจะสะท้อนประสบการณ์ชีวิตแห่งยุคสมัย (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2560, น. 5) ในขณะเดียวกันได้ใช้แนวคิดของการประกอบสร้างมาจากแนวคิดของ E Victor and E Charles (2001, P. 190 – 191) ที่มองว่า ตัวบทไม่สามารถแยกจากบริบทอื่น ๆ ที่นำมาสร้างตัวบทได้โดยลำพัง แต่ตัวบทมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบริบทอื่น เช่น ผู้แต่ง สังคมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับที่เสาวณิต จุลวงศ์ (2557, น. 8) กล่าวว่า ตัวบททั้งหลายต่างถ่ายทอดความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันในโครงข่ายของตัวบท ยุคสมัย สังคม และอุดมการณ์ที่ล้วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม และการประกอบสร้างตัวบทวรรณกรรมเพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
2. ศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”
3. วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสภาวะไม่ปกติ
4. วิเคราะห์ทัศนคติของผู้แต่งที่ปรากฏผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”
5. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (DESCRIPTIVE ANALYSIS)

ผลการวิจัย

การศึกษาค้นพบว่า เรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” มีบทบาทในฐานะเป็นสื่อที่บันทึกและถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ในสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคนในสังคมไทย ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญหน้ากับภาวะและสถานการณ์ที่ไม่ปกติของบ้านเมือง โดยผู้เขียนประกอบสร้างโดยใช้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย รวมถึงทัศนคติของผู้แต่งเองเข้ามานำเสนอผ่านวรรณกรรม ดังที่ศรีธรรมาภรณ์ บุญฮก (2558, น. 6) กล่าวไว้ว่า ในการพิจารณาวรรณกรรมไม่สามารถพิจารณาแค่ตัวบท (Text) เท่านั้น แต่ต้องพิจารณาเชื่อมโยงไปถึงบริบท (Context) แม้กระทั่งพื้นฐานของนักเขียนที่มีผลต่อการสร้างงาน เมื่อพิจารณาพบว่าเรื่องสั้นทั้ง 15 เรื่อง ประกอบสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม รวมไปถึงทัศนคติของนักเขียนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เห็นว่าเรื่องสั้นทั้ง 15 เรื่องมี

บทบาทต่อสังคม 2 ประการ ได้แก่ การบันทึกเหตุการณ์ผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” และทัศนคติของผู้แต่งต่อสถานการณ์ที่สังคมต้องเผชิญ ดังนี้

1. การบันทึกเหตุการณ์ผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”

คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ (2550, น. 65) กล่าวว่า การศึกษาวรรณกรรมจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะศึกษาประวัติความคิดและพัฒนาการทางสังคม นิตยสารถือเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งย่อมแสดงความเป็นไปของสังคม นิตยสาร a day จึงเป็นวรรณกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่แสดงภาพของสังคมผ่านเนื้อหาในเล่ม

นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” เป็นการรวมตัวของนักเขียนที่ร่วมกันรังสรรค์เรื่องสั้นภายใต้โจทย์เดียวกันคือ “การบันทึกเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ” ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 จากการศึกษาพบว่าเรื่องสั้นมีการประกอบสร้างขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563 ต่างทำหน้าที่ในการบันทึกเรื่องราวที่ไม่ปกติ 2 ประการ คือ บันทึกเกี่ยวกับการระบาดของโรคโควิด-19 และบันทึกเรื่องการเมืองของประเทศไทย ดังนี้

1.1 บันทึกเกี่ยวกับการระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ได้รับข่าวเรื่องโรคระบาดอุบัติใหม่ที่อยู่อันประเทศจีน ที่เกิดจากเชื้อไวรัส Corona ทุกประเทศต่างเฝ้าจับตามองเรื่องโรคระบาดนี้ โดยในระยะแรกทุกประเทศยังไม่ได้เตรียมการรับมืออย่างจริงจังมากนัก ต่อเมื่อราวเดือนมีนาคม โรคระบาดนี้ได้แพร่กระจายไปสู่ทุกมุมโลก และได้เรียกชื่อโรคระบาดนี้ว่า “โควิด-19” หลายประเทศจึงได้ออกมาตรการในการป้องกันโรคระบาดนี้ รวมถึงประเทศไทย

เมื่อศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” พบว่านักเขียนหลายท่านได้ประกอบสร้างตัวบทโดยนำเหตุการณ์การระบาดของโรค มาใส่ไว้ในเรื่องสั้น ซึ่งเป็นการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ผ่านเรื่องสั้น โดยสามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ มาตรการในการรับมือกับโรคโควิด-19 ในประเทศไทย และผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไทย โดยเรื่องสั้นได้เป็นเหมือนภาพแทนที่นำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ดังนี้

1.1.1 มาตรการในการรับมือกับโรคโควิด-19 พบว่า ผู้แต่งมีการใช้เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคม คือมาตรการที่ทางรัฐบาลออกมาประกาศให้ประชาชนปฏิบัติตาม โดยปรากฏมาตรการที่ทางรัฐประกาศเพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เช่น ประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน (เคอร์ฟิว) ประกาศล็อกดาวน์ ฯลฯ ซึ่งเป็นมาตรการที่ประชาชนต่างคุ้นเคยตลอดระยะเวลาที่มีการระบาดของโรคโควิด-19

ประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉินเป็นการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยหลังจากเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ทางรัฐบาลไทยนำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินว่าด้วยเรื่องของการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโควิด-19 ซึ่งมีการยกระดับถึงขั้นเคอร์ฟิว (คำสั่งของรัฐบาลให้ประชาชนกลับเคหสถานก่อนเวลาที่กำหนด) โดยมีใจความสำคัญว่า “ห้ามบุคคลใดทั่วราชอาณาจักรออกนอกเคหสถานระหว่างเวลา 22.00 น. – 04.00 น.” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 76 ง 2 เมษายน 2563, น. 1) โดยในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ปรากฏการบันทึกเรื่องราวของ การประกาศเคอร์ฟิวผ่านการที่ตัวละครต้องอยู่ในคอนโด ไม่สามารถออกไปไหนได้ ดังนี้

จนกระทั่งเคอร์ฟิวถูกประกาศออกมา วงแตกคุณเหมือนหนูติดจั่นเดินวนเวียนอยู่ในห้อง ไม่มีบอลให้ดูยาม
ดึก คุณดื่มเบียร์เอาไว้โดยพยายามบริหารจำนวนต่อวัน เมื่อได้ยินข่าวการงดจำหน่ายเครื่องดื่มในช่วงสงกรานต์...

(รวมนักเขียน a day, สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 17)

การประกาศเคอร์ฟิวให้อยู่ในเคสสถานห้ามออกไปไหน เป็นสิ่งที่ปรากฏในนิตยสาร a day ดังที่ตัวละครต้องอยู่แต่ใน
เคสสถาน ไม่สามารถออกจากเคสสถานได้ ไม่สามารถทำในสิ่งที่เคยทำอยู่เป็นประจำ อย่างการดูบอลหรือดื่มเบียร์ได้ปริมาณ
มาก เนื่องจากการงดจำหน่ายเครื่องดื่มในช่วงเคอร์ฟิว ประกาศเคอร์ฟิวยังปรากฏในเรื่อง “นั่นคือแมงกระพรุนหรือคอมพิวเตอร์ที่
ห้อยย้อย” ซึ่งได้มีการกล่าวถึงภาวะของการประกาศเคอร์ฟิวจากรัฐบาลไว้ว่า

ครุ่นคิดและกรอกตาในโพรงมืดทรงเหลี่ยมจัตุรัส แว่เสียงรถเริ่มกลับมาในเวลาตีสาม ย้อนกลับไปก่อนหน้านี้
สองสามเดือนคือช่วงเคอร์ฟิวจากเหตุโรคระบาดครั้งรุนแรงของโลก ความเคลื่อนไหวบนท้องถนนหลังห้าทุ่มจะ
ราบเรียบดังผิวทะเลไร้คลื่น

(รวมนักเขียน a day, สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 171)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่านิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ” ได้บันทึกเรื่องราวของประเทศในสภาวะที่
บ้านเมืองต้องเจอกับโรคระบาด และมีการประกาศเคอร์ฟิวให้ประชาชนปฏิบัติตาม โดยห้ามออกจากเคสสถานหลังสี่ทุ่มถึงตีสี่
รถบนท้องถนนจึงไร้ซึ่งเสียงใด ๆ นอกจากนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ” ยังมีการบันทึกถึงการประกาศ
ล็อกดาวน์ ซึ่งเป็นการประกาศเพื่อ “ปิดเมือง” โดยเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐบาลใช้ในการป้องกันการระบาดของโรคโควิด-19
ดังตัวอย่าง

ฉันทำงานที่โรงพยาบาล ฉันจึงเข้าช่วยผู้ที่มีความเสี่ยงติดเชื้อ ไม่มีโรงแรมที่ไหนเปิดให้เข้าพัก และฉันก็
กลับไปอยู่บ้านของพ่อแม่ไม่ได้ ท้ายที่สุด ฉันจึงต้องอยู่คอนโดมิเนียมแห่งนี้ต่อไปกับเขาในเวลาที่เมืองทั้งเมือง
ถูกล็อกดาวน์

(รวมนักเขียน a day, สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 65)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงการที่ตัวละครต้องอยู่ในคอนโดเนื่องจากเป็นผู้เสี่ยงติดเชื้อโควิด-19 ทั้งยังมีการกล่าวถึงการ
ประกาศล็อกดาวน์ ซึ่งในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 รัฐบาลไทยได้มีประกาศล็อกดาวน์ ปิดเมืองทั่วประเทศเพื่อ
ควบคุมสถานการณ์ของโรคระบาด เป็นการระงับการแพร่กระจายของโรคอีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับเรื่อง “Time Traveler
Breakpoint at 2020” ความว่า

น่าเสียดาย ในปี 2020 ประเทศไทยงดจัดงานขายหนังสือใหญ่ในเดือนเมษายนเพื่อป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัส และร้านหนังสือในห้างสรรพสินค้าก็ต้องปิดตัวลงในช่วงล็อกดาวน์ ทำให้สำนักพิมพ์ไม่ออกหนังสือใหม่เท่าไรนัก...

(รวมนักเขียน a day, สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 34)

เรื่อง “Time Traveler Breakpoint at 2020” แสดงให้เห็นถึงการประกาศล็อกดาวน์ของรัฐบาลที่ควบคุมโดยการปิดเมือง ทำให้ร้านค้าและห้างสรรพสินค้าต้องปิดไปด้วย นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” จึงมีการบันทึกถึงมาตรการล็อกดาวน์อันเป็นมาตรการที่รัฐบาลไทยใช้ในการควบคุมสถานการณ์โรคโควิด-19 ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ยังเห็นการประกอบสร้างข้อมูลทางสังคมอันเป็นกิจกรรมที่ทำกันเป็นประจำในวาระวาระคือการจัดงานมหกรรมหนังสือระดับชาติแต่ต้องงดจัดไปเพราะสถานการณ์ของการระบาดโควิด-19

กล่าวได้ว่า นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” ได้บันทึกเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาที่ต้องประสบกับภาวะโรคระบาดโควิด-19 โดยเป็นการบันทึกเกี่ยวกับแนวทางมาตรการในการรับมือกับโรคโควิด-19 ทั้งการประกาศเคอร์ฟิวและการประกาศล็อกดาวน์ ซึ่งเป็นมาตรการที่รัฐบาลไทยใช้ในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

1.1.2 ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไทย นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” มีการบันทึกถึงผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไทย โดยเฉพาะกับคนวัยทำงานซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากเหตุการณ์การระบาดของโรคนี้ ดังที่ปรากฏผ่านสถานการณ์ที่ตัวละครต้องเจอ ดังนี้

งานถ่ายโฆษณาที่เพิ่งถ่ายไปได้ครึ่งเดียว ถูกแขวนค้างเติ่งไว้อย่างไรกำหนด เมื่อสามวันก่อนคุณเพิ่งได้รับข้อความยกเลิกงานอีกชิ้นที่มีการเตรียมงานไปแล้ว...และข้อความปลุกปลอบให้ใจเย็นๆ ยังไงก็ทำ เข้าสู่ระยะผ่อนคลายเมื่อไร เริ่มทำได้ทันที

(รวมนักเขียน a day, สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 13-14)

จากข้างต้นตัวละครมีอาชีพเป็นผู้กำกับซึ่งต้องถูกยกเลิกงานเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลสั่งให้ทุกคนต้องกักตัวในบริเวณที่อยู่อาศัย ห้ามออกไปข้างนอกหากไม่จำเป็นเพื่อเป็นการป้องกันการติดเชื้อ ทำให้ตัวละครต้องหยุดงานเนื่องจากงานกำกับเป็นงานที่ต้องพบปะผู้คนในกองถ่ายซึ่งมีจำนวนมาก เนื่องจากรัฐบาลมีคำสั่งว่า “ห้ามชุมนุม ห้ามทำกิจกรรมการรวมตัว ที่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (โควิด-19)...เพื่อป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อโรคโควิด-19 มิให้ขยายไปในวงกว้างรวมทั้งก่อให้เกิดความเสียหายอื่น ๆ” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 305 ง 30 ธันวาคม 2563, น. 59) อันแสดงให้เห็นถึงผลกระทบต่อการทำงานของคนในสังคม เช่นเดียวกับตัวละคร “เขา” ในเรื่อง “หวนอนปลายเท้า” ซึ่งมีอาชีพเป็นพนักงานโรมแรม ดังตัวอย่าง

หลังจากที่ไม่มีแขกเข้าพักมาสองสัปดาห์ การจองล่วงหน้าทั้งหมดที่มีถูกยกเลิก และไม่มีการจองห้องพักอีกต่อไป โรงแรมที่เขาทำงานก็ปิดตัวชั่วคราว โดยเจ้าของขอความร่วมมือในการลดเงินเดือนของพนักงานครึ่งหนึ่งอย่างไม่มีกำหนด

(รสนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 66)

ตัวละคร “เขา” เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 มีคนวัยทำงานที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างมาก ดังที่ตัวละคร “เขา” ต้องเจอ ทั้งการที่โรงแรมปิดชั่วคราวและการลดเงินเดือนเหลือครึ่งเดียว โดยไม่มีกำหนดว่าจะเปิดโรงแรมเมื่อไหร่และจะกลับไปรับเงินเดือนเต็มได้ตอนไหน เนื่องจากสถานการณ์การระบาดยังไม่คลี่คลายและยังไม่มียารักษาโรคนี้

ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ไม่ได้ส่งผลกระทบต่องานและรายได้เท่านั้น แต่การระบาดครั้งนี้ยังส่งผลต่อวิถีการทำงานของคน ดังที่ปรากฏคำที่คนในสังคมคุ้นหูกันในช่วงที่โรคระบาดกำลังแพร่กระจายในวงกว้างนั้นคือวิถีการทำงานแบบ “WORK FROM HOME” ซึ่งได้ปรากฏผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ดังนี้

หลังสุชาดาบอกเลิกกับคิวฉวนได้สองวัน

รัฐบาลก็ประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉินและล็อกดาวน์กรุงเทพฯ

โควิดเข้ามาไม่ถูกช่วงเวลาเอาเสียเลย สุชาดาบ่นอุบในใจ...

ที่ยึดเหนี่ยวสุดท้ายอย่างออฟฟิศก็ปิดไม่มีกำหนด

จากที่ทำงานเป็นทีมเวิร์กกับคนมากหน้าหลายตา

กลายมาเป็นเวิร์คฟรอมโฮมแหม่ๆคนเดียว

(รสนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น.104)

ตัวละคร “สุชาดา” เป็นตัวแทนของคนวัยทำงานในสังคมไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งต้องเปลี่ยนวิถีในการทำงานตามนโยบายของรัฐบาล คือจากการทำงานในที่ทำงาน ให้ปรับเปลี่ยนเป็นการทำงานจากที่บ้าน หรือที่เรียกติดปากกันว่า “WORK FROM HOME” ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาคนในสังคมต่างต้องทำงานในลักษณะนี้

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการได้รับผลกระทบของคนวัยทำงานในสังคม โดยตัวละครในเรื่องต่างเป็นเหมือนภาพแทนของคนที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งการถูกยกเลิกงานอย่างกะทันหัน การถูกลดเงินเดือนเหลือเพียงครึ่งเดียว และการทำงานแบบวิถีใหม่อย่าง “WORK FROM HOME” ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ล้วนเห็นได้ชัดและมีจำนวนมากในช่วงที่การระบาดของโรครุนแรง

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่านิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ได้บันทึกเรื่องราวของโรคระบาดโควิด-19 ผ่านเรื่องสั้น โดยหยิบเอาสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมโดยเฉพาะมาตรการที่ทางรัฐบาลไทยออกมาเพื่อควบคุมการระบาดของโรค ทั้งการ

ประกาศเคอร์ฟิวและการล็อกดาวน์ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่คนวัยทำงานในสังคมได้รับจากการระบาดของโรคโควิด-19 อีกด้วย

1.2 บันทึกเรื่องการเมืองของประเทศไทย

การเมืองไทยถือได้ว่าเป็นเรื่องที่คนมักให้ความสนใจ เนื่องจากการเมืองส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคน โดยเฉพาะในปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าคนรุ่นใหม่ต่างให้ความสนใจในเรื่องการเมือง ทั้งคนวัยทำงาน นิสิตนักศึกษา รวมไปถึงนักเรียน ในปี พ.ศ. 2563 เป็นอีกปีหนึ่งที่กระแสการเมืองไทยร้อนระอุ เกิดการประท้วงอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อประท้วงการทำงานของรัฐบาลที่ประชาชนเห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาเศรษฐกิจและกฎหมายที่ไม่เป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริง ซึ่งไม่อาจรอการแก้ไขจากรัฐบาลได้อีกต่อไป ประชาชนจึงลุกขึ้นเพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาเหล่านี้ นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” จึงทำหน้าที่เป็นสื่อในการบันทึกเหตุการณ์เหล่านี้ผ่านเรื่องสั้น โดยหยิบเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และทัศนคติบางประการที่เป็นภาพแทนของคนในสังคม ซึ่งปรากฏการบันทึกเรื่องการเมืองของประเทศไทย 2 ลักษณะคือ บันทึกการประท้วงรัฐบาล และบันทึกปัญหาที่เกิดจากการทำงานของรัฐบาล

1.2.1 บันทึกการประท้วงรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2563 เป็นอีกครั้งหนึ่งที่สังคมไทยมีการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งแสดงออกในลักษณะการประท้วงเพื่อเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ได้กล่าวถึงการประท้วงของคนในสังคมไทยที่ลุกขึ้นมาประท้วงรัฐบาล ดังที่เพื่อนของตัวละคร “โรเมน” มาเล่าสังเกตการณ์การประท้วง ดังตัวอย่าง

...ชายคนนี้กำลังเดินทางมาเพื่อสังเกตการณ์การประท้วงทางการเมืองบางอย่างที่เขาให้ความสนใจโรเมนรู้เรื่องนั้นดี เธอผ่านมันมาเกือบแล้วก็ไม่รู้ และสัญญาว่าจะพาเขาไปสังเกตการณ์ในจุดที่เหมาะสม ใกล้พอจะเห็นป้ายผ้า... ไม่ได้ประท้วงแค่แสดงว่ามีการประท้วง

(รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 37)

จากตัวอย่างกล่าวถึงเพื่อน Node ของ “โรเมน” ที่มาเล่าสังเกตการณ์การประท้วงการเมืองในประเทศไทย ซึ่งปี พ.ศ. 2563 สังคมไทยเกิดการประท้วงขึ้นหลายครั้ง ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เรื่อยมาจนมีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 การประท้วงจึงหยุดชะงักไป จึงกล่าวได้ว่านิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ได้บันทึกเรื่องราวการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม โดยนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงมาประกอบสร้างในตัวบทวรรณกรรม

1.2.2 บันทึกปัญหาที่เกิดจากการทำงานของรัฐบาล กล่าวได้ว่าความเป็นไปของประเทศล้วนมาจากการทำงานของรัฐบาลเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาเรื่องสั้นพบว่า มีการบันทึกถึงเรื่องราวที่เป็นปัญหาในสังคมไทยที่เกิดจากการทำงานของรัฐ เช่น ปัญหาเรื่องคนตกงาน และปัญหาที่เกิดจากการกักตุนสินค้า ซึ่งปัญหาเหล่านี้คนส่วนใหญ่มองว่าเกิดจากการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล การประกอบสร้างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจึงนำมาสู่ภาพแทนของคนบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการทำงานของรัฐบาล ดังเช่นปัญหาเรื่องคนตกงานที่ตัวละคร “ผม” ต้องประสบดังนี้

กรุงเทพฯ กำลังผันผ่านฤดูฝนไปด้วยก้าวย่างกระย่อ่งกระแย้ง ผมตงงานมาได้สักพักแล้ว เรื่องมันเริ่มต้นจากหนองในระบบเศรษฐกิจที่ปมตัวจากโรคระบาดเนาจนถึงขีดสุดและปริแตก ธุรกิจและผู้คนทยอยล้มละลาย... รอยร้าวค่อยๆ แตกตัวไต่ลงมา ฝักความย่อเยยับประทับใจจนแทบทรวง ผมสิ้นหวัง เงินทองร่อยหรอ จังก่นด่าทุกสิ่งทุกอย่าง รัฐบาล ความรัก เจ้านาย...

(รณนักรเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 176)

ตัวละคร “ผม” เป็นภาพแทนของคนตงงานจากปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องจัดการให้ดีและให้มีประสิทธิภาพต่อประชาชน แต่ปัญหาคนตงงานก็มีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากในไตรมาส 2 ของปี 2563 ตัวเลขคนตงงานสูงถึง 7.5 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงาน 1.95% ซึ่งเป็นอัตราสูงที่สุดในรอบ 11 ปี และมีแรงงานที่ต้องหยุดงานชั่วคราวถึง 2.5 ล้านคน (แบลทแบงค็อก, 2563) รวมถึงปัญหาของธุรกิจที่ล้มละลายก็เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังในประโยคที่กล่าวว่า “จังก่นด่าทุกสิ่งทุกอย่าง รัฐบาล ความรัก เจ้านาย...” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมย่อมมองว่าปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการทำงานบริหารของรัฐบาล

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการกักตุนสินค้า ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 เป็นปีที่เกิดการระบาดของโรคโควิด-19 หากมองย้อนไปช่วงที่เกิดการระบาดอย่างรุนแรงในเดือน มีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2563 เป็นช่วงเวลาที่คนไทยประสบกับปัญหาการกักตุนสินค้าของเหล่านายทุน โดยเฉพาะสินค้าที่จำเป็นอย่าง หน้ากากอนามัยและเครื่องมือทางการแพทย์ ดังที่แถลงการณ์ผ่านราชกิจจานุเบกษา ความว่า “มีการกักตุนสินค้าจึงมีความจำเป็นต่อการเฝ้าระวังและควบคุมการติดตามการระบาด การป้องกัน และการรักษาโรค ตลอดจนการกักตุนเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันจึงประชาชน ซึ่งต้องป้องกันมิให้เกิดภาวะขาดแคลนอันจะเป็นการซ้ำเติมความเดือดร้อนของประชาชน” (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง 25 มีนาคม 2563, น. 1)

ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาบันทึกผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ซึ่งได้บันทึกถึงเรื่องราวเหล่านี้ไว้ผ่านเรื่องสั้น “ความขึ้นล้มพัทธ์ต่างหากที่เป็นตัวแบ่งฤดูกาล มิใช่อุณภูมิตามที่เขาลอกลง” ผ่านปัญหาที่ตัวละครอันเป็นภาพแทนของคนในสังคมที่ต้องเผชิญกับปัญหาดังกล่าวในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19

ห้ามจับกลุ่มชุมนุม ห้ามออกจากเคสสถาน ต้องสวมใส่หน้ากากป้องกันตนเอง...โรงพยาบาล ห้องฉุกเฉิน เครื่องมือทางการแพทย์ อุปกรณ์ป้องกันต่างๆ ล้วนล้าสมัยและขาดแคลนอย่างหนัก การกักตุนสินค้าต่าง ๆ ล้วนระบาดไปอย่างกว้างขวางและรุนแรง

(รณนักรเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น.141)

ตัวอย่างไม่ได้เป็นการกล่าวถึงรัฐบาลโดยตรง แต่เป็นปัญหาที่คนในสังคมต่างรับรู้ในช่วงนั้น ที่ทุกคนต้องเจอกับปัญหาการกักตุนสินค้า คนในสังคมไม่สามารถหาหน้ากากอนามัย ซึ่งเป็นเครื่องป้องกันได้ในราคาปกติ เพราะราคาในระยะเวลาที่โรค

โควิด-19 กำลังระบาด ราคาหน้ากากอนามัยพุ่งขึ้นไปถึง 4-5 เท่าของราคาปกติ ซึ่งรัฐบาลควรหามาตรการจัดการ แต่รัฐบาลไทยต่างนิ่งเฉยและปล่อยให้ประชาชนต้องเจอกับปัญหาการกักตุนสินค้า แม้จะมีมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมสินค้าแต่ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหาดังกล่าวหมดไปจากสังคมได้จริง จึงเป็นที่มาของปัญหากักตุนสินค้าที่ประชาชนต้องเผชิญ

ที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงการที่นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย ทั้งเรื่องการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ความเท่าเทียม รวมถึงปัญหาที่เกิดจากการทำงานของรัฐบาลทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การกักตุนสินค้า ปัญหาการตกงาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งสิ้น

ดังนั้นนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” จึงเป็นวรรณกรรมที่ประกอบสร้างขึ้นจากเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย เป็นภาพแทนของเรื่องราวบางประการที่สื่อให้เห็นความเป็นไปในสังคม เรื่องสั้นฉบับนี้จึงเป็นเหมือนสื่อในการบันทึกและถ่ายทอดเรื่องราว ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2563 ทั้งเรื่องเกี่ยวกับการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้เกิดมาตรการในการควบคุมการระบาด รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของโรคโควิด-19 เรื่องเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย สมดังความตั้งใจของนิตยสาร ที่สร้างสรรค์นิตยสารฉบับนี้ภายใต้โจทย์คือ “บันทึกสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาไม่ปกติ”

2. ทศนคติของผู้แต่งต่อสถานการณ์ที่สังคมต้องเผชิญ

ทศนคติของผู้แต่ง คือแนวคิดหรือความคิดของผู้แต่ง ซึ่งผู้แต่งมักแสดงทศนคติของตนออกมาผ่านงานเขียนในการพิจารณาทศนคติของผู้แต่ง อาจพิจารณาจากคำพูดของตัวละครหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539, น. 72) เรื่องสั้นจำนวน 15 เรื่องภายใต้โจทย์ “บันทึกสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาไม่ปกติ” ต่างทำหน้าที่ในการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่องการระบาดของโรคโควิด-19 และสถานการณ์ทางการเมือง ที่เป็นเรื่องสำคัญในปี พ.ศ. 2563

เมื่อพิจารณาตัวบทที่ผ่านการประกอบสร้างจากเหตุการณ์จริง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เห็นถึงทศนคติและอุดมการณ์บางอย่างของผู้แต่งที่มีต่อเหตุการณ์ในสังคมผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฌ กาล ไม่ปกติ” 2 ประการ คือมองว่าโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบและสร้างปัญหาให้กับคนในสังคม และทศนคติเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย ดังจะกล่าวต่อไป

2.1 โรคโควิด-19 ส่งผลกระทบและสร้างปัญหาให้กับคนในสังคม จากการศึกษาพบว่าผู้แต่งมีทศนคติต่อการระบาดของโรคโควิด-19 โดยแสดงผ่านทศนคติของตัวละครในเรื่อง ซึ่งมองว่าการระบาดของโรคโควิด-19 เป็นปัญหาและสร้างความลำบากให้คนในสังคม ดังที่ปรากฏในเรื่อง “คุณพยายามแล้ว” ดังนี้

มันอาจจะถึงเวลาแล้วที่คุณจะต้องตื่นมาเจอความจริงเสียที โรคระบาดระย้านี้มันปั่นป่วนไปทั่วโลก
สันคลอนไปทุกอุตสาหกรรมไม่แน่ใจเลยว่าอนาคตของคุณกับอนาคตของอุตสาหกรรมภาพยนตร์อย่างไหนจะ

วอดวายไปก่อนกัน ภาพข่าวโรงภาพยนตร์ที่ถูกทิ้งร้างจนเบาะที่นั่งหฐขึ้นราเสมือนฉากในฝันร้าย ทูบทำลายความ
อดทนที่ผ่านมามาทั้งชีวิตให้หมดสิ้นไป

(รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 17)

ตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้แต่งที่แสดงผ่านมุมมองแบบผู้รู้แจ้ง โดยกล่าวว่า การระบาดของโรคโควิด-19
นั้นสร้างความปั่นป่วนและลำบากให้กับคนในสังคม โดยเฉพาะตัวละคร “คุณ” ซึ่งมีอาชีพเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ซึ่งได้รับผลจาก
โรคระบาดครั้งนี้ ทำให้อาาคตเขาไม่แน่นอน ทั้งอนาคตของวงการภาพยนตร์ก็ไม่แน่นอนไปด้วยเนื่องจากว่า ภาพยนตร์ต้องฉาย
ในโรงภาพยนตร์ การที่เกิดโรคระบาดนี้ โรงภาพยนตร์เองก็ต้องปิดให้บริการและย่อมส่งผลกระทบต่อการสร้างภาพยนตร์อย่าง
หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับในเรื่อง “ห้วงอนปลายเท้า” ที่แสดงทัศนคติของผู้แต่งผ่านตัวละคร ผ่านเหตุการณ์ที่มีความ
จำเป็นต้องกักตัวในบ้านและไม่สามารถไปทำงานได้ ดังนี้

ฉันรีบหลบร่างกลับเข้าไปในผ้าห่ม หลับตาแน่นล้มผัสได้ถึงของเหลวที่กลั่นออกมาจากหางตา...นี่ไม่ใช่ฝันร้าย
ก็คงหลุดไปแน่ๆ...

แต่นั่นละ ฉันคงได้ยินเสียงย่ำเท้า เหมือนทหารที่ขอยเท้าอยู่กับที่ซึ่งมันดังอยู่ใกล้ ๆ นี่

ติก ติก ติกติก

ระย้าสัตว์...ฉันเกลียดไวรัสที่มันระบาดอยู่ตอนนี้จริงๆ

(รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 77)

เรื่อง “ห้วงอนปลายเท้า” แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อเหตุการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างชัดเจน
ผ่านถ้อยคำพรัสาพของตัวละครที่กล่าวว่า “ฉันเกลียดไวรัสที่มันระบาดอยู่ตอนนี้จริงๆ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งรังเกียจและ
ไม่พอใจกับสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดนี้ เพราะสร้างความลำบากให้กับคนในสังคมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังปรากฏถึงความ
ลำบากที่คนในสังคมต้องเจอเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 ดังตัวอย่าง

ฉันเหนื่อย ฉันไม่อยากใส่หน้ากากไปไหนต่อไหน ฉันไม่อยากอยู่กับความกลัว กลัวจน กลัวติดโรค ฉัน
อยากทำเครื่องประดับขายมากกว่าทำขนม ฉันอยากอยู่บ้านคนเดียวบ้าง ถ้าได้ทั้งหมดนี้ ฉันก็ไม่ต้องการ คุณอีก

(รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 245)

เรื่อง “ขอโทษ” แสดงให้เห็นถึงความลำบากที่คนในสังคมต้องเผชิญจากภาวะการระบาดของโรคโควิด-19 ดังที่ปรากฏ
ผ่านตัวละคร “ฉัน” ซึ่งมีความกังวลว่า หากโรคยังคงระบาดต่อไป ความกลัวคงมีมาไม่หยุด ทั้งกลัวจนเพราะไม่มีงาน และกลัว
โรคที่ยังหาทางรักษาไม่ได้ แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อการระบาดของโรคนี้ว่าเป็นไปในทางลบ เนื่องจากมองว่า
การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้คนในสังคมลำบาก

กล่าวได้ว่าเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” แสดงทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อการระบาดของโรคโควิด-19 ว่าส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไม่น้อย เนื่องจากการระบาดครั้งนี้เป็นอุปสรรคในการออกไปทำงานของผู้คน ดังที่ปรากฏผ่านสถานการณ์ที่ตัวละครในเรื่องสั้นได้พบเจอ

2.2 ทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย จากการศึกษาแนวคิดและเหตุการณ์ที่ใช้ประกอบสร้างในวรรณกรรมเรื่องสั้นนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ปรากฏทัศนคติของผู้แต่งเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทยด้วยกัน 3 ประการ คือ ทัศนคติด้านปัญหาการเมืองการปกครองของประเทศ อุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย และวาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาล โดยนำเสนอผ่านทัศนคติของตัวละครในเรื่อง อันเป็นภาพแทนของผู้แต่ง ดังจะกล่าวต่อไป

2.2.1 ทัศนคติด้านปัญหาการเมืองการปกครองของประเทศ ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่า ปี พ.ศ. 2563 เป็นปีที่มีการประท้วงการทำงานของรัฐบาล อันเป็นผลมาจากการที่ประชาชนต่างต้องการให้มีการปรับโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของประเทศไทยใหม่ เพราะมองว่าการเมืองการปกครองของประเทศไทยในปัจจุบันน่าเป็นห่วง ซึ่งผู้แต่งได้นำเสนอทัศนคติผ่านตัวละครโรเมน ไว้ว่า

อาจเป็นเคราะห์กรรมอะไรบางอย่างที่ทำให้โรเมนต้องจำคุกตลอดชีวิตอยู่ในปีที่มีโรครระบาด ภัยธรรมชาติ
รวมไปถึงการประท้วงจลาจลต่างๆมากมาย แล้วยังได้อาศัยอยู่ในประเทศซึ่งมีปัญหาด้านการปกครอง
อย่างน่าเป็นห่วง

(รמןักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 32)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อปัญหาการเมืองของประเทศไทยในด้านการปกครอง โดยแสดงผ่านทัศนคติของตัวละครอย่างตรงไปตรงมาว่า ระบอบการปกครองของประเทศไทยในปัจจุบันนี้น่าเป็นห่วง ซึ่งการเมืองของประเทศไทยมีปัญหาที่เรื้อรังและยากจะแก้ไขมาอย่างยาวนาน ผู้แต่งจึงได้แสดงทัศนคติของตนไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับเรื่อง “นั่นคือแมงกะพรุนหรือโคมไฟที่ห้อยย้อย” ที่กล่าวว่า

“ประเทศนะพังมาหลายปีแล้ว ทำเป็นไม่รู้กันไปได้”

เราทั้งสามหันไปทางต้นเสียง หล่อนผู้มากับฝนเทโครมและถุงใส่สิ่งของพะรุงพะรังนั่นเอง เธอแนะนำตัวว่าชื่อ
ยี่หวา ผมถามต่อว่าประเทศชาติพังมากี่ปีแล้ว ยี่หวายิ้มหวาน ตอบว่ารวมนี้มือนี้วัดดินแล้วอาจจะไม่พอนับด้วยซ้ำ

(รמןักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 181)

บทสนทนาของตัวละครทำให้เห็นถึงทัศนคติของผู้แต่งที่มองว่าปัญหาการเมืองของประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาที่เรื้อรังมายาวนานกว่า 20 ปี ดังประโยคที่ว่า “รวมนี้มือนี้วัดดินแล้วอาจจะไม่พอนับด้วยซ้ำ” ขณะเดียวกัน ผู้แต่งยังมองว่าการเมืองของไทยเป็นสิ่งที่แก้ปัญหายุ่งยาก ดังที่ปรากฏในเรื่อง “เที่ยวบินที่ปราศจากการโคจร”

ตรงประตูทางออกนั่นเองที่เขาเห็นจอโทรทัศน์เหนือศีรษะ ในจอโทรทัศน์นั่นเองที่เขาเห็นภาพการ
 แดงการณจากกลุ่มคนในเครื่องแบบ ประเทศของเขามีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอีกครั้ง ประเทศของเขา
 กลับไปสู่วังโคจรเดิมอีกครั้งหนึ่ง และเขาพบว่าการเดินทางของตนนั้นไร้ความหมาย ไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิง
 (รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 167)

ตัวละคร “เขา” เป็นภาพแทนทัศนคติของผู้แต่งในเรื่องปัญหาการเมืองการปกครองของประเทศโดยอ้อม โดยมองว่า
 การเมืองการปกครองของไทยคงขับเคลื่อนไปได้ยาก ดังที่ปรากฏในประโยค “ประเทศของเขากลับไปสู่วังโคจรเดิมอีกครั้งหนึ่ง
 และเขาพบว่าการเดินทางของตนนั้นไร้ความหมาย ไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมองว่า การเมืองไทยจะ
 ยังคงย่ำอยู่กับที่ และการต่อสู้ของประชาชนคงไร้ความหมาย เพราะการเมืองสำหรับประเทศไทยนั้นก็เหมือนวนอยู่ที่เดิมไม่มี
 ทางเดินไปข้างหน้าได้ ทั้งยังเป็นกล่าวซ้ำให้เห็นถึงการ “รัฐประหาร” ดังที่สามารถตีความได้จากประโยค “ในจอโทรทัศน์นั่นเอง
 ที่เขาเห็นภาพการแดงการณจากกลุ่มคนในเครื่องแบบ ประเทศของเขามีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอีกครั้ง ประเทศของเขา
 กลับไปสู่วังโคจรเดิมอีกครั้งหนึ่ง” ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในทัศนคติของผู้แต่งนั้น เหตุการณ์รัฐประหารยังเกิดขึ้นซ้ำแล้ว
 ซ้ำอีกอย่างหาจุดจบไม่ได้ เป็นการแสดงทัศนคติว่าการเมืองของประเทศก็คงไม่สามารถหลุดออกจากวงจรดังกล่าวนี้

2.2.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย เมื่อศึกษาเรื่องสั้นนิยายสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”
 พบว่าผู้แต่งมีทัศนคติเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย กล่าวคือ ผู้แต่งแสดงทัศนคติในการเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างเห็นได้
 ชัด ทั้งการกล่าวอย่างตรงไปตรงมาและผ่านการกระทำของตัวละครในเรื่อง ดังปรากฏผ่านเรื่อง “เที่ยวบินที่ปราศจากการโคจร”

เขาพูดถึงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อนาคตของประเทศ...เขาต้องการให้ประเทศขับเคลื่อนไปด้วย
 ผู้คนจำนวนมาก เขาต้องการให้เสียงส่วนใหญ่กำหนดประเทศ เขาเชื่อมั่นในความเท่าเทียม ความเสมอภาคและ
 เสรีภาพ เขาต้องการสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตย

(รวมนักเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 165)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้แต่งด้านอุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งผู้แต่งได้กล่าวอย่าง
 ตรงไปตรงมาผ่านตัวละคร “เขา” ซึ่งเชื่อว่าประชาธิปไตยจะต้องเต็มเปี่ยมไปด้วย ความเท่าเทียม ความเสมอภาคและเสรีภาพ
 นอกจากนี้ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยยังปรากฏผ่านการกระทำของตัวละคร “แหวง” ที่กล่าวว่าเขายังจะเรียกร้องความเท่า
 เทียมต่อไป ดังตัวอย่าง

“นี่เอ็งยังคิดจะกอบกู้ความเท่าเทียมอะไรนั่นอยู่อีกปะเนี่ย” เฮียเดินเข้ามาถามแหวงไกล่ๆ

“เฮ้า แหม่นนอนลิเฮีย นั่นมันเรื่องพื้นฐานของประชาชนเลยนะ เรื่องปากท้องนะ”

“เฮีย จะกอบกู้ไปทำไมวะ เดียวก็ตายห่ากันหมดแล้ว”

“อ้าว เฮียไม่คิดจะทำเพื่อลูกหลานในอนาคตเลยหรอ”

“แล้วเอ็งคิดว่าลูกหลานในอนาคตมันจะยอมอยู่สภาพแบบนี้หรือ มันจะหาทางไปยิ่งกว่าเราอีก มันจะทำอย่างที่เราไม่กล้าทำเลยละ” รั้วพวกเรา ๆ นะมันชี้ขี้ลาดตาขาว เอ็งจะอยู่รอดวันนั้นไหมละ...”

(รownikเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 185-186)

ข้างต้นแสดงให้เห็นทัศนคติอุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านการกระทำของตัวละคร “แหวง” ซึ่งเป็นบุคคลที่เข้าประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยบ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังแสดงไปถึงทัศนคติของผู้แต่งในมุมมองการต่อสู้เพื่อคนรุ่นหลัง ดังประโยคที่กล่าวว่า “เฮียไม่คิดจะทำเพื่อลูกหลานในอนาคตเลยหรือ” ซึ่งเป็นการสะท้อนทัศนคติที่มองว่าการเรียกร้องประชาธิปไตยในวันนี้ก็เพื่อลูกหลานในอนาคต นอกจากนี้ผู้แต่งยังเปี่ยมไปด้วยความหวังว่า คนรุ่นต่อไปจะกล้าที่เรียกร้องประชาธิปไตยแน่นอน ดังประโยคจากตัวละคร “เฮีย” ที่กล่าวว่า “แล้วเอ็งคิดว่าลูกหลานในอนาคตมันจะยอมอยู่สภาพแบบนี้หรือ มันจะหาทางไปยิ่งกว่าเราอีก มันจะทำอย่างที่เราไม่กล้าทำเลยละ” ซึ่งสื่อให้เห็นว่าผู้แต่งเชื่อว่าคนรุ่นต่อไปจะยิ่งกล้าหาญเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย

2.2.3 วาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาล เนื่องจากเรื่องสั้นนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ถูกแต่งขึ้นมาในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งการเมืองไทยกำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด มีประชาชนมากมายวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในขณะนั้น ทั้งเรื่องการบริหารเศรษฐกิจ การรับมือโรคระบาด เกิดเป็นวาทกรรมที่กล่าวตำหนิรัฐบาลในขณะนั้นคือรัฐบาลที่นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา วาทกรรม คือ ความคิดและการกระทำของคน ๆ หนึ่งที่ปรากฏผ่านภาษา ซึ่งย่อมได้รับอิทธิพลหรือควบคุมจากวาทกรรมอื่น ๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคม...รวมถึงกรอบแนวคิดที่มีอิทธิพลอยู่ในสังคมขณะนั้น (สรณัฐ ไตลังคะ, 2555, น. 107-108)

เมื่อวิเคราะห์เรื่องสั้นพบว่า ผู้แต่งใช้วาทกรรมที่ดำรงอยู่ในสังคมมาประกอบสร้างตัวบท ซึ่งเป็นวาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาลในด้านลบ ผู้แต่งจึงแสดงทัศนคติอันเป็นภาพแทนของกลุ่มคนในสังคมที่ผลิตวาทกรรม “ผู้นำหน้าด้านหน้าทน” ซึ่งปรากฏในเรื่องสั้น “หวนนอนปลายเท้า” โดยผ่านการกล่าวพรูสาวถึงแฟนเก่าที่ยังคงวนเวียนขอความช่วยเหลืออย่างหน้าไม่อาย ทั้งที่เลิกกันไปแล้ว ดังนี้

เราไม่ได้อยู่ใกล้กันเลย คุณนอนโซฟา ฉันนอนที่นอนฉัน

แต่ก็ยังอยู่ห้องเดียวกันอยู่ดี แสดงว่าผมก็มีความเสี่ยงติดเชื้อจากคุณมาตั้งแต่เมื่อวานแล้ว ผมก็ต้องกักตัวเหมือนกัน เย็นนี้เจอกันนะ

และเขาก็วางสาย...ทำไมจึงหน้าทนเหมือนผู้นำประเทศนี้จังนะ

(รownikเขียน a day, สถาน ณ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 68)

ตัวอย่างแสดงให้เห็นวาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาล ตามทัศนคติของผู้แต่งเกี่ยวกับผู้นำของประเทศในตอนนั้น (พ.ศ. 2563) ที่ไม่ยินยอมที่จะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามคำเรียกร้องของประชาชนบางส่วน โดยใช้กลวิธี

เทียบเคียงพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับผู้นำของประเทศ ซึ่งมีพฤติกรรมที่ผู้แต่งเรียกว่า “หน้าทน” และเป็นวาทกรรมที่คนในสังคมใช้กล่าวถึงผู้นำประเทศ

นอกจากนี้วาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาลที่ปรากฏในเรื่องสั้น คือ วาทกรรม “การด้อยค่า” ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวเป็นการเสียดสีการทำงานของรัฐบาลที่ทำได้แค่สั่งให้ประชาชน “การด้อยค่า” แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จริง โดยผู้แต่งแสดงผ่านทัศนคติของตัวละคร “ผม” ดังนี้

ทุกวันนี้มีคนมาเคาะประตูบอกเพียงว่า “การด้อยค่า” แล้วจากไปพร้อมกับการผจญภัยแสนพิสดาร
ของพวกเรา ซึ่งพวกเขาเอาไปบริหารจัดการแหลกลาญไม่เหลือชิ้นดี
(รমনักเขียน a day, สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ, 2563, น. 216)

เรื่องสั้น “คนที่ไม่ใช่” ยังใช้ถึงสารจอมทัพอัศวินไม่ได้” แสดงวาทกรรมเกี่ยวกับความคิดของ ผู้แต่งที่มองว่าการทำงานของรัฐบาลนั้นไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารจัดการควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งในมุมมองของผู้แต่งรัฐบาลเอาแต่กล่าวอ้างให้ประชาชน “การด้อยค่า” แต่กลับกันนั้นรัฐบาลก็ไม่มีความสามารถที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นได้

วาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาลนั้น เป็นทัศนคติของผู้แต่งที่มีมุมมองสอดคล้องกับวาทกรรมของคนในสังคมขณะนั้น ที่มองว่านายกรัฐมนตรีไม่ยอมออกจากตำแหน่งทั้งที่บริหารประเทศได้ไม่ถูกใจประชาชน และรัฐบาลที่นำโดยนายกรัฐมนตรีก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในตอนนั้นอย่างการบริหารจัดการควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 ได้

กล่าวได้ว่าเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ” ปรากฏทัศนคติของผู้แต่งผ่านตัวบท ทั้งการมองว่าโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบและสร้างปัญหาให้กับคนในสังคม และทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย ในด้านปัญหาของการเมือง อุดมการณ์ในเรื่องประชาธิปไตย และวาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาลที่ผู้แต่งมองและสอดคล้องไปกับวาทกรรมที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

สรุปผล

จากการศึกษานิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ” กับการบันทึกเหตุการณ์ของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563 ผลการวิจัยพบว่า นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ” เป็นนิตยสารฉบับพิเศษที่มีรูปแบบและเนื้อหาต่างจากปกติของนิตยสาร ด้านรูปแบบพบว่า a day ตั้งใจทำขนาดของนิตยสารฉบับ “สถาน ฅ กาล ไม่ปกติ” ให้ต่างไปจาก a day เล่มอื่นรวมถึงเนื้อหาเป็นคอลัมน์ต่าง ๆ มาเป็นรูปแบบเรื่องสั้น 15 เรื่องจากนักเขียน 15 ชีวิตภายใต้โจทย์คือ “ร่วมกันบันทึกสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลาไม่ปกติที่ทุกคนเผชิญ” ทำให้นิตยสารเล่มนี้แปลกและแตกต่างจาก a day เล่มอื่นเพื่อให้สอดคล้องกับโจทย์ที่ต้องการบันทึกช่วงเวลาที่ไม่ปกติของบ้านเมือง รูปเล่ม เนื้อหาและการนำเสนอจึงต่างไปจากเล่มปกติอื่น ๆ ด้านการบันทึกเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2563 พบว่ามีการประกอบสร้างเหตุการณ์จริง สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นใน

สังคม เป็นภาพแทนของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในขณะนั้น ซึ่งมีนิตยสารได้บันทึกไว้ 2 ประการ ได้แก่ เหตุการณ์ผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” และทัศนคติของผู้แต่งต่อสถานการณ์ที่สังคมต้องเผชิญ ดังนี้

1. การบันทึกเหตุการณ์ผ่านเรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ”

การบันทึกเหตุการณ์ที่ปรากฏพบว่า ผู้แต่งประกอบสร้างขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563 โดยนำมาเสนอผ่านเรื่องสั้น ซึ่งทำหน้าที่ในการบันทึกเรื่องราวในสถานะที่ไม่ปกติของบ้านเมือง 2 ประการ คือ บันทึกเกี่ยวกับการระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งในส่วนมาตรการในการรับมือกับโรคโควิด-19 ของประเทศไทย และผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมไทย โดยเรื่องสั้นได้เป็นเหมือนภาพแทนที่นำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ที่พบเห็นได้ในช่วงปี พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ยังมีการบันทึกเรื่องราวการเมืองของประเทศไทย เช่น บันทึกการที่ประชาชนออกมาประท้วงรัฐบาล และบันทึกปัญหาที่เกิดจากการทำงานของรัฐบาล ซึ่งเหล่านี้พบว่าผู้แต่งใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยมาประกอบสร้างเป็นตัวแทนที่สะท้อนสังคมไทยในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี

2. ทัศนคติของผู้แต่งต่อสถานการณ์ที่สังคมต้องเผชิญ

ทัศนคติของผู้แต่งที่ปรากฏผ่านงานเขียน เรื่องสั้นในนิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” พบว่าตัวบทมีการประกอบสร้างจากเหตุการณ์จริง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เห็นถึงทัศนคติและอุดมการณ์บางอย่างของผู้แต่ง ซึ่งมีด้วยกัน 2 ประการ คือ มองว่าโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบและสร้างปัญหาให้กับคนในสังคม และทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย ประการที่ 1 โรคโควิด-19 ส่งผลกระทบและสร้างปัญหาให้กับคนในสังคม โดยเฉพาะคนวัยทำงานที่ได้รับผลกระทบ ทัศนคติของผู้แต่งจึงแสดงออกมาผ่านการกระทำ และบทพรัศนาของตัวละครที่กล่าวถึงโรคโควิด-19 ส่วนด้านการเมืองพบว่า ผู้แต่งมีทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาการเมืองการปกครองของประเทศ โดยมองว่าเป็นปัญหาเรื้อรังและแก้ไขได้ยาก และยังมีอุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตย ที่ผู้แต่งแสดงทัศนคติผ่านตัวละครในเรื่องถึงความมุ่งมั่นที่จะเรียกร้องประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น และวาทกรรมเกี่ยวกับรัฐบาล ซึ่งเห็นได้ว่าวาทกรรมที่ปรากฏผ่านทัศนคติของผู้แต่งนั้น เป็นวาทกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

จากข้างต้นกล่าวได้ว่า a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” มีบทบาทในฐานะเป็นสื่อที่บันทึกและถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ของสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2563 โดยผ่านการประกอบสร้างตัวบทจากเหตุการณ์และสถานการณ์จริงของบ้านเมือง ผ่านตัวบทวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมตลอดจนทัศนคติของผู้แต่งอันเป็นภาพแทนของคนบางกลุ่มในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” กับการบันทึกเหตุการณ์ของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยพบว่า นิตยสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” เป็นวรรณกรรมที่เป็นเหมือนภาพแทนของสังคม มีการบันทึกเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม แม้จะไม่ใช่ว่าภาพแทนทั้งหมดของสังคม แต่เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นจริงในสังคมไทย ทั้งเรื่องโรคระบาดโควิด-19 และเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุการณ์จริง กล่าวได้ว่านิตยสาร a day ฉบับ

“สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” มีบทบาทในการเป็นสื่อบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย สอดคล้องกับที่ วัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน (2560, น.90) กล่าวว่านิยายสารเป็นสื่อบันทึกและเป็นสื่อในการบันทึกและถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับที่นิยายสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ได้บันทึกเรื่องราวของสังคมไทยในยามที่ต้องประสบกับภาวะความไม่ปกติในปี พ.ศ. 2563 ผ่านเรื่องสั้นที่ปรากฏในนิยายสารฉบับพิเศษนี้ได้อย่างแยกคาย

ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษานิยายสาร a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” ในฐานะวรรณกรรมที่สัมพันธ์กับสังคมจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาทัศนคติของผู้แต่ง เพราะผู้แต่งเป็นผู้สร้างงานซึ่งเขาเหล่านั้นล้วนมีอารมณ์ความรู้สึกประกอบในการแต่งวรรณกรรม สอดคล้องกับที่ สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ (2564, น. 2) กล่าวว่า วรรณกรรมบันทึกเรื่องในสังคมผ่านความคิดของผู้แต่ง ผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม ดังนั้นเมื่อสังคมต้องเผชิญกับเหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ผู้แต่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย และอาจแสดงออกมาในรูปแบบของงานประพันธ์ จึงปรากฏทัศนคติของผู้แต่งทั้งมีต่อการระบาดของโรคโควิด-19 และสถานการณ์ทางการเมือง อันแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม ผู้แต่ง และสังคม ตลอดจนการที่วรรณกรรมมีบทบาทในการเป็นสื่อแสดงทัศนคติของผู้แต่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมองเห็นว่า ตัวบทของงาน a day ฉบับ “สถาน ณ กาล ไม่ปกติ” เกิดจากการเชื่อมโยงบริบท (Context) ต่าง ๆ ในสังคมออกมาเป็นตัวบท (Text) โดยผู้แต่งนำเอาสถานการณ์ เหตุการณ์จริง ข้อมูลทางราชการ เช่น มาตรการในการควบคุมโรค ปัญหาที่เกิดการระบาดของโรค เหตุการณ์ทางการเมือง รวมถึงอุดมการณ์ และวาทกรรมบางอย่างที่มีอยู่ในสังคม มาประกอบสร้างเป็นตัวบทของเรื่องนี้ ทำให้เห็นความคิด และทัศนคติของผู้แต่ง ตลอดจนเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านตัวบทวรรณกรรม ซึ่งสอดคล้องกับที่ สรณัฐ ไตลังคะ (2555, 127) ได้ศึกษา วาทกรรมว่าด้วยชนบทในงานวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม ผลการศึกษาพบว่า ไม้ เมืองเดิม คัดสรรและเสนอภาพสังคมชนบทเพียงบางส่วน เพื่อนำเสนอชนบทในภาพของสังคมอุดมคติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่างานวรรณกรรมชิ้นหนึ่งเกิดจากความตั้งใจของผู้แต่งในการเลือกสรรบริบทรอบข้างของตนมาใส่ไว้ในงานประพันธ์ผ่านการประกอบสร้างตัวบทที่ต้องการนำเสนอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. อาจมีการศึกษาวรรณกรรมกับสังคมในช่วงเวลาเดียวกันนี้ในงานประเภทกวีนิพนธ์จากสถาบันต่าง ๆ เพื่อจะได้เห็นมุมมองที่หลากหลาย
2. ศึกษาวิถีปกติใหม่ (New Normal) หรือ หลังวิถีปกติใหม่ (Next Normal) ที่ปรากฏในงานวรรณกรรมประเภทต่างๆ เช่น นวนิยาย กวีนิพนธ์ ฯลฯ ที่แต่งขึ้นมาในช่วงเวลาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาของบทความนี้ สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมกับสังคม โดยเฉพาะบทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม ผ่านแนวคิดการประกอบสร้างตัวบท เช่น การนำเหตุการณ์ในสังคม สถานการณ์จริงที่คนในสังคมต้องเผชิญ อุดมการณ์ของคนในสังคม วาทกรรมบางประการในสังคม ตลอดจนความคิดเห็นบางประการที่มีอยู่ใน

สังคมมาประกอบสร้างเป็นตัวบวรวงกรรม ทำให้เห็นภาพแทนที่สะท้อนผ่านวรวงกรรม ช่วยให้การศึกษาค้นคว้าสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับวรวงกรรมมีความลุ่มลึกมากขึ้นกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

การณิก ยิ้มพัฒน์. (2548). *นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนสังคมกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

คณาจารย์คณะอักษรศาสตร์. (2550). *วรรณคดีศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2560). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2539). *แว่นวรรณกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

ระวีวรรณ ประกอบผล. (2530). *นิตยสารไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อกำหนดออกความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารในสถานการณ์ฉุกเฉิน. (2563, 2 เมษายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 76 ง. หน้า 1.

ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร. (2563, 25 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 69 ง. หน้า 1.

ประกาศหัวหน้าผู้รับผิดชอบ ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคง เรื่อง ห้ามการชุมนุม

การทำการกิจกรรม การมั่วสุม ที่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19).

(2563, 30 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 305 ง. หน้า 59.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน

วรรณ พันธ์วงศ์. (2543). วงศ์พงศ์ ชัยณรงค์สิงห์ & a day story. *นิตยสาร GM* 241.14, 180 – 182.

วงศ์พงศ์ ชัยณรงค์สิงห์. (2548). a day story. *นิตยสาร a day*. 5, 76 - 80.

วัชรภรณ์ ดิษฐปาน. (2560). ข่ายหัวเราะ-มหาสนุกฉบับในหลวงรัชกาลที่ 9: การตื้นกับการเกิดพระเกียรติและการแสดงความอาลัย. *วรรณวิทัศน์*. 17, 84-131.

ศรัณย์ภัทร์ บุญฮก. (2558). *คติชนในนวนิยายของพงศกร*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ. (2564). *วัฒนธรรมความปกติใหม่ในสังคม : กรณีศึกษาจากเรื่องสั้นไทยร่วมสมัย*. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

สรณัฐ ไตรังคะ. (2555). วาทกรรมว่าด้วยชนบทในงานวรรณกรรมของ ไม้ เมืองเดิม. *วารสารมนุษยศาสตร์*. 19, 105-129.

เสาวณิต จุลวงศ์. (2557). วรรณกรรมไทยในกระแสหลังสมัยใหม่. *สงขลานครินทร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 20(1), 328.

รวมนักเขียน อะ เดย์. (2563). *สถาน ณ กาล ไม่ปกติ*. กรุงเทพมหานคร: เดย์ โพเอทส์.

แบลทแบงค็อก. (2563). ค้นคืนจาก <https://www.bltbangkok.com/lifestyle/work-wellness/34278/>.

Victor, E., & Charles, E. (2001). *Encyclopedia of postmodernism*. New York: Routledge.

Wellek, R., & Warren, A. (1956). *Theory of literature*. New York: Harcourt, Brace, World.

Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Rabab in Southeast Asia

เกษร เอมโอด (Kason Amod)

วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Sukhothai College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa

E-mail: kasonamod18@gmail.com

Received: July 26, 2022, Revised: October 14, 2022, Accepted: December 3, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและการแพร่กระจายของราบบ (Rabab) ซึ่งเป็นพิณชนิดหนึ่ง ราบบ (Rabab) ได้แพร่กระจายไปทั่วเอเชียตะวันตก เอเชียกลาง เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ราบบ (Rabab) มีลักษณะหลากหลาย อาจมีต้นกำเนิดในอัฟกานิสถาน (จักรวรรดิ กาสนาวิเยห์มีศูนย์กลางอยู่ที่กาสนีที่ตั้งอยู่ในอัฟกานิสถานปัจจุบัน) ปรากฏในทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย และเป็นที่ยอมรับประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 23 สำหรับราบบ (Rabab) ได้เข้ามาสู่ดนตรีฮินดูสถานในรูปแบบของ ซาโรด (Sarod) ในอัฟกานิสถาน ราบบ (Rabab) เป็นเครื่องดนตรีที่มีความโดดเด่นในภูมิภาคนี้ เช่นเดียวกับปากีสถาน และแคชเมียร์ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏหลักฐานว่ามีพิณลูท (Lute) ลักษณะคล้ายคลึงกันกับราบบ (Rabab) ของประเทศอินเดีย เกิดในยุคสมัยที่ใกล้เคียงกัน คือในช่วงราชวงศ์โมริยะและราชวงศ์คุปตะเป็นช่วงที่มีความเคลื่อนไหวในด้านการเมืองการปกครอง การค้าขาย และศาสนาจึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายทาง ศิลปวัฒนธรรม โดยพบที่ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซีย สำหรับประเทศไทยปรากฏหลักฐาน ประติมากรรมปูนปั้นรูปนักดนตรีตีพิณในบริเวณภาคกลางที่เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี ที่พิพิธภัณฑสถาน ประเทศเวียดนาม และที่มหาสถูปโบโรบูดูหรือบูโรพุทโธ ประเทศอินโดนีเซีย

คำสำคัญ: Rabab เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การแพร่กระจาย

Abstract

The study of Rabab in Southeast Asia aimed to study the background and spreading of Rabab. Rabab was a type of musical instrument widely performed throughout Western Asia, Central Asia, South Asia, and Southeast Asia. Rabab was characterized by a wide variety. It might have originated in Afghanistan (Kasnawiya Empire centered on Ghazni where is located in present-day Afghanistan) that appears in northwestern India and it was accepted around the mid-18th century. Rabab has arrived in Hindustani music as a Sarod. In Afghanistan, rabab was the dominant instrument in the region as well as Pakistan and Kashmir. In Southeast Asia, there was evidence that the lute is similar to the Indian Rabab originated in a near era. That is, during the Moriya and Gupta dynasties, there was a period of movement in politics, administration, trade, and religion, thus causing the spreading

of art and culture found in Thailand, Vietnam and Indonesia. There was evidence of a stucco sculpture depicting musicians playing the lutes in the central region at the ancient city of Khu Bua, Ratchaburi, in Thailand, at the Cham Museum in Vietnam and at the stupa of Borobudur Temple in Indonesia.

Keywords: Rabab, Southeast Asia, Spreading

บทนำ

เอเชีย เป็นทวีปที่มีพื้นที่ ๑ กว้างใหญ่ที่สุดในโลก มีผู้คนมากมายหลากหลายเผ่าพันธุ์ ทำให้ทวีปเอเชียมีความเจริญทางอารยธรรม เป็นแหล่งอารยธรรมที่มีความสำคัญและที่เก่าแก่ของโลก ได้แก่ อารยธรรมลุ่มแม่น้ำเมโสโปเตเมีย ในเอเชียกลาง อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ ในเอเชียใต้ และอารยธรรมลุ่มแม่น้ำฮวงโห ในเอเชียตะวันออก ความเจริญและวิทยาการทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันล้วนมีรากฐานมาจากอารยธรรมในสมัยโบราณแทบทั้งสิ้น

อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ หรือวัฒนธรรมหะหรับาและโมเหินโซ-ทาโร แม่น้ำสินธุเป็นแม่น้ำที่มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย “หะหรับา” เป็นชื่อหมู่บ้านซึ่งอยู่ใกล้กับบริเวณสถานที่ขุดพบซากเมืองโบราณเก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์ศิลปะอินเดีย “โมเหินโซ-ทาโร” เป็นเมืองที่อยู่ในประเทศปากีสถานในปัจจุบัน ซึ่งประเทศปากีสถานในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอินเดีย ดังนั้นแหล่งอารยธรรมเริ่มแรกของอินเดียจึงอยู่บริเวณดินแดนภาคตะวันตกของอินเดีย และเนื่องด้วยลุ่มแม่น้ำสินธุเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำกสิกรรมจึงทำให้มีผู้คนมากมายอาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำสินธุเกิดอารยธรรมที่หลากหลายมายาวนาน เป็นอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของโลก มีอิทธิพลต่ออารยธรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะอารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พิณเป็นร่องรอยด้านดนตรีของอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุด้านดนตรีที่ปรากฏให้เห็นอยู่ตามโบราณสถานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พิน เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในประเภทเครื่องสาย มีกะโหลกเสียง ใช้นิ้วมือหรือไม้ตีสายให้สายสั่นสะเทือนเกิดเสียงขึ้น ในคัมภีร์สังคีตรัตนการของท่าน ศาสดาเทพเรียกเครื่องดนตรีประเภทมีสายสำหรับดีด สี นีว่า ตตะ (ธนิต อยู่โพธิ์, 2498, น. 7) นักวิชาการหลายคนสันนิษฐานว่า พิน เป็นเครื่องดนตรีที่แพร่กระจายมาจากอินเดียสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และลักษณะพิณที่ปรากฏตามโบราณสถานสำคัญ ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น มีลักษณะใกล้เคียงกันกับพิณที่ปรากฏในโบราณสถานของอินเดีย

ประวัติความเป็นมาของ ราบับ (Rabab)

ราบับ (Rabab) เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง ราบับ (Rabab) ในประเทศทางอาหรับและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี (ขอลักษณะแบบของประเทศมาเลเซียหรือซอสามสายของไทย) แต่ ราบับ (Rabab) ของประเทศทางเอเชียใต้ คือ พินชนิดหนึ่ง ซึ่ง Allyn Mimer ได้กล่าวไว้ดังนี้

“ราบับ (Rabab) คือ เครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง เครื่องดนตรีที่ชื่อว่า ราบับ (Rabab) ที่เก่าแก่ที่สุดที่มีการกล่าวถึงพบโดยชาวนา ในศตวรรษที่ 10 (พุทธศตวรรษที่ 15) ตำราอาหรับได้อธิบายแสดงว่ามันเป็นเครื่องดนตรีประเภทซอ (Farmer 1978- : 101-3) มีชื่อเรียกทับศัพท์ว่า rubab, rebab, rubob และอื่น ๆ อีกมากมาย แพร่กระจายไปทั่วเอเชียตะวันตก เอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในโลกอาหรับและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทุกวันนี้ปรากฏโดดเด่นในรูปแบบเครื่องดนตรีประเภทซอ สำหรับแอฟริกาเหนือรูปแบบของ ราบับ (Rabab) เป็นเครื่องดนตรีประเภทซอที่มีลักษณะเป็นคอลัน เป็นไปได้ที่มันเป็นวงศ์ตระกูลที่สัมพันธ์กับซารังกี (Sarangi) ที่อินเดีย ซึ่งสัมพันธ์กันระหว่างซารังกี (Sarangi) และ ราบับ (Rabab)” (Mimer, 1997, P. 61)

ภาพที่ 1 ซารังกี (Sarangi) จาก ดนตรีอินเดีย (น. 53), โดย เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2548, กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.

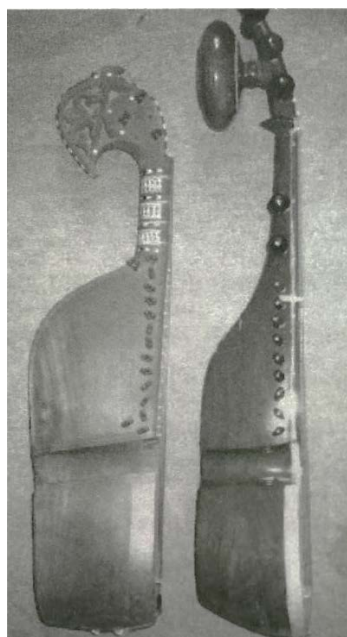
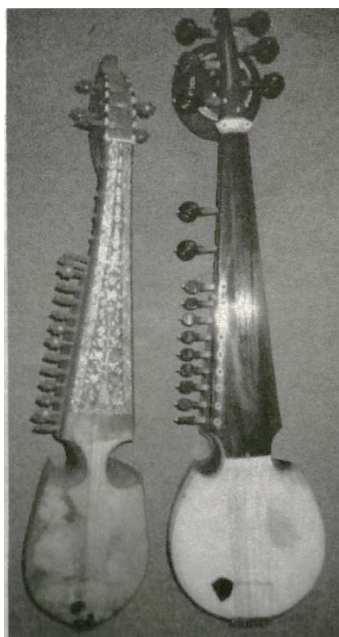

ภาพที่ 2 ซอเรบับ (Rebab) ประเทศมาเลเซีย จาก ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23 (น. 39) โดย พูนพิศ อมาตยกุล, 2535, กรุงเทพฯ: พี.เอ. สี่พวง จำกัด.

ภาพที่ 3 ซอสามสายประเทศไทย Adapted from “The Traditional Music of Thailand” by D. Morton, 1976, Oakland, CA: University of California Press, p. 101.

สันนิษฐานกันว่า ราบับ (Rabab) เกิดจากการแพร่กระจายของประเทศมุสลิม ได้แก่ ประเทศอัฟกานิสถาน ราบับ (Rabab) เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติของประเทศอัฟกานิสถาน เป็นพิณชนิดหนึ่ง แพร่กระจายมาในประเทศไทย อินเดียแล้วพัฒนามาเป็นซาร์โอด (Sarod) ซึ่ง Allyn Mimer ได้กล่าวไว้ดังนี้

ภาพที่ 4 ด้านหน้า ราบับ (Rabab) ของอัฟกานิสถาน ภาพที่ 5 ด้านข้าง ราบับ (Rabab) ของอัฟกานิสถาน (ซ้ายมือ) และ ซาร์โอด (Sarod) ของอินเดีย (ขวามือ) (ซ้ายมือ) และ ซาร์โอด (Sarod) ของอินเดีย (ขวามือ)

From “The Transformation of Sarod Gharana: Transmitting Musical Property in Hindustani Music.” by M. Tamori, 2008, SENRI ETHNOLOGICAL STUDIES, 71, p. 169.

Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏหลักฐานว่ามีพิณลูท (Lute) ลักษณะคล้ายคลึงกันกับราบับ (Rabab) ของประเทศอินเดีย ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย เนื่องจากประเทศอินเดียมีความโดดเด่นในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2535, น. 61-62) ซึ่งมีหลักฐานที่อาจสันนิษฐานได้ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับแบบอย่างพิณลูท (Lute) มาจากอินเดีย พิณที่ปรากฏในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับราบับ (Rabab) ของประเทศอินเดียที่ปรากฏอยู่บริเวณฐานเสาของถ้ำชันทาประติมากรรมศิลปะสมัยคุปตะสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสต์ศักราช (พุทธศตวรรษที่ 3) เป็นวิหารของพุทธศาสนาในโพรงถ้ำที่เกิดจากการสลักหินแกรนิตในเทือกเขาวิญชัย (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2558, น. 178-179)

ภาพที่ 6 พิณลูท (Lute) ที่ถ้ำอชันตา (อังกฤษ: Ajanta Caves) เมืองเออร์ังกาบาด รัฐมหาราษฏระ
By tripadvisor, 2017, Available from <https://shorturl.asia/5LcQj>

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏหลักฐานประติมากรรมปูนปั้นพิณลูท (Lute) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับราบับ (Rabab) ที่ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้

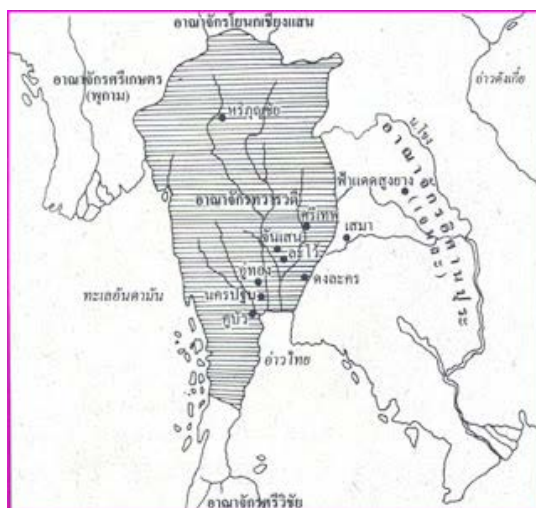
1.ประเทศไทย

ร่องรอยพิณ ราบับ (Rabab) ที่ปรากฏในประเทศไทยพบที่เจดีย์หมายเลข 10 เมืองคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12-16 เป็นรูปปูนปั้นนักดนตรี ประกอบด้วยผู้บรรเลงพิณน้ำเต้า 1 คน นักร้อง ทำท่าทางคล้ายกำลังจะขับลำนำ 1 คน ดัดพิณห้าสาย 1 คน ตีฉิ่ง 1 คน และตีกรับ 1 คน แต่ละนางเกล้าผมทรงสูงเป็นมวย ใส่ตุ้มหู ห่มสไบและนั่งพับเพียบเรียบร้อยเหมือนกับจะเป็นชาววังมากกว่าชาวบ้าน (วัลภา ขวัญยืนและคณะ, 2535, น. 33)

ภาพที่ 7 ภาพปูนปั้น เมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี

ซึ่งภาพปูนปั้นนั้นปรากฏเครื่องดนตรีที่มีลักษณะคล้ายกับ ราบับ (Rabab) นักวิชาการเรียกพินชนิดนี้ว่า “พินห้าสาย” นักโบราณคดีได้กล่าวว่ารูปปั้นนักดนตรี เป็นศิลปะที่เหมือนกับศิลปะสมัยคุปตะ ซึ่งเมืองโบราณคูบัวเป็นเมืองทวารวดีในภาคกลางของประเทศไทย เป็นเมืองที่อยู่บริเวณลุ่มน้ำแม่กลองและมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองท่าทางการค้าของอารยธรรมทวารวดีในสมัยโบราณ มีพื้นที่ติดต่อกับทะเลสามารถติดต่อกับต่างชาติได้ทำให้ชุมชนทวารวดีในเมืองโบราณคูบัวได้รับอิทธิพลคติความเชื่อจากอินเดีย ดังเห็นได้จากร่องรอยโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ยังคงปรากฏหลักฐานคติความเชื่อที่มาจากอินเดียในสมัยทวารวดีปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เข้ามามีบทบาทต่อสังคมในสมัยทวารวดีแต่กลับไม่ชัดเจนหรือกว้างขวางเท่ากับพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท พระพุทธศาสนาในสมัยทวารวดีเผยแพร่มาจากแหล่งต่าง ๆ หลายแห่ง ได้แก่ ลุ่มน้ำภุขณา-โคธาวารี (อินเดียภาคใต้) อินเดียภาคตะวันออก อินเดียภาคเหนือ อินเดียภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และลังกา (กรมการศาสนา, 2558, น. 18)

ภาพที่ 8 แผนที่แสดงอาณาจักรทวารวดีและเมืองคูบัว

โดย เจริญญาปณ์และเงินตราโบราณ, 2555, สืบค้นจาก <http://skyline2526.blogspot.com/2012/12/12-16.html>

2. ประเทศเวียดนาม

อีกหนึ่งดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่พบร่องรอยของพินลักษณะเดียวกับ Rabab คือ อาณาจักรจามปา หรือหลินยี่ ปรากฏประติมากรรมรูปนักพรตตีพิณที่พิพิธภัณฑ์ประติมากรรม “จาม” เมืองดานัง ประเทศเวียดนาม

ภาพที่ 9 ภาพสลักคนตีพิณที่พิพิธภัณฑ์จาม ประเทศเวียดนาม

อาณาจักรจามปาเป็นอาณาจักรของชาวจาม สืบเชื้อสายมาจากชาวมลายู-โพลินีเซียน ได้แก่ พวกชาว และหมู่เกาะอินโดนีเซีย มลายู จาม ฯลฯ มีหลักแหล่งตามชายฝั่งและหมู่เกาะทางตอนใต้ของอุษาคเนย์ รวมทั้งมอเก้นหรือ “ชาวเล” และ “เงาะ” (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2549, น. 93) อาณาจักรจามปาดั้งอยู่บริเวณตอนกลางถึงตอนใต้ของประเทศเวียดนาม ปรากฏในช่วงพุทธศตวรรษ 7-23 ด้วยอาณาจักรจามปาเป็นอาณาจักรที่ติดกับทะเล ชาวจามจึงเป็นชาวทะเลมีความสามารถในการเดินเรือ และเป็นชาตินักรบ แต่เดิมอาณาจักรจามปาอยู่ภายใต้อำนาจของจีน แต่ด้วยความที่เป็นชาตินักรบจามปาจึงรบชนะจีน รบกับพวกญวนจนญวนต้องขอความช่วยเหลือจากจีน หรือแม้แต่นำได้ยึดครองเมืองพระนครในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 อีกด้วย และยังรบกับชาวอยู่เป็นประจำ ประวัติศาสตร์ของอาณาจักรจามปาจึงกล่าวถึงเรื่องของการสู้รบเป็นส่วนใหญ่

ด้านศิลปะจามเป็นศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยเป็นการผสมผสานของศิลปะอินเดีย ศิลปะขอม ศิลปะอินโดนีเซีย และศิลปะจีน โดยผ่านทางศิลปะเวียดนามเข้ามาผสมด้วย (สุภัทรดิศ ดิสกุล, 2553, น. 194) ศ. ยอร์ช เซเดส์ ได้กล่าวถึงการแพร่อารยธรรมอินเดียมายังอาณาจักรจามปาว่า ได้รับมาโดยตรงทางทะเลหรือจะได้รับการมาทางบก โดยผ่านทางเพื่อนบ้านทางทิศตะวันตกหรือทางทิศใต้ซึ่งน่าจะได้รับการอารยธรรมอินเดียมาก่อน แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่ยังตอบได้ยาก เนื่องจากมีการพบพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นอิทธิพลสมัยอมราวดีผสมกับคุปตะ สันนิษฐานว่าหล่อขึ้นในระหว่างพุทธศตวรรษ 9-10 ซึ่งอาจมาจากประเทศอินเดียหรือลังกา พุทธศาสนาเข้ามารุ่งเรืองในอาณาจักรจามปาในช่วงปลายพุทธศตวรรษ 14 แต่ถึงแม้พระพุทธศาสนาจะเข้ามาเจริญรุ่งเรือง แต่อาณาจักรจามปาก็จะมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์เสียมากกว่า (อาณัติ อนันตภาค, 2558, น. 70-71)

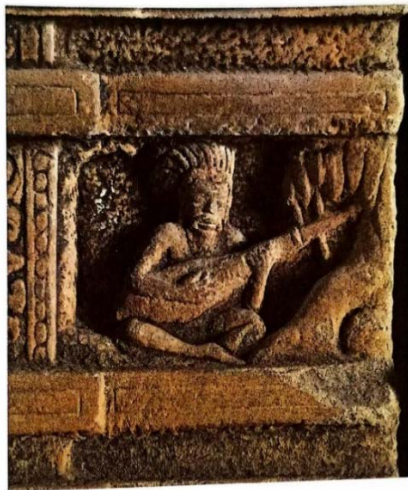
ภาพ 10 แผนที่แสดงอาณาจักรจามปา

จาก หนังสือประวัติศาสตร์เวียดนาม (น. 67) โดย อาณัติ อนันตภาค, 2558, กรุงเทพฯ: วิชั่น พรีเมส.

ศิลปะของอาณาจักรจามปาถูกรวบรวมไว้ที่ “พิพิธภัณฑ์ประติมากรรมจาม” ที่เมืองดานัง ประเทศเวียดนาม สถานที่เก็บรักษาและแสดงวัตถุสิ่งของเกี่ยวกับราชอาณาจักรจามที่ค้นพบตามพระปรารักษ์และกำแพงของชาวจาม เป็นชิ้นส่วนทางสถาปัตยกรรมของวัด Saiva ซึ่งสร้างจากหินทรายเป็นแท่นจำนวน 15 ก้อนมาต่อกัน (สูญหายไปสองก้อน) ลักษณะเป็นแท่นบูชาที่สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษ 1278 (31/2 CE) โดยกษัตริย์ Vikrantavarman (พระเจ้าวิกรานตวรมัน) (Maxwell 2001:442; Dhar 2559: 33 บันทึก 15) นอกจากนั้นปรากฏแท่นหินในประติมากรรมจามที่ใช้แสดงกิจวัตรประจำวันของปราชญ์นักพรตปฏิบัติธรรม ปฏิบัติสมาธิ เทศนา สันทนา การแสดงออก เล่นเครื่องดนตรี รักษาโรค และอื่น ๆ ภาพนี้เป็นภาพชีวิตของนักปราชญ์แห่งโรงเรียนปศุปาตาแห่งการสารภาพบาป

มีแท่นประติมากรรม ปรากฏภาพนักพรตที่มีหนวดเคราจำนวนมากและนั่งไขว่ห้าง มีผมถักเปียเป็นมวยทรงสูง เขากำลังเล่นเครื่องดนตรีสามสายคล้ายกับกับ pipa (พิพา) ทางตอนใต้ของจีน เครื่องดนตรีชิ้นนี้น่าจะมีการนำเข้ามา โดยเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางการค้าและวัฒนธรรมในช่วงกลางและหลังราชวงศ์ถัง (618-907) (Wade 2009 : 221-65) (อ้างอิงใน Trần,K.P., Võ,V.T. and P.D. Sharrock, 2018, pp. 136-143)

Fig. 12f Playing the pipa
(three-stringed musical instrument).

The ascetic with heavy moustache and beard sits cross-legged, his hair braided into a high bun. He is playing a three-stringed musical instrument similar to the *pipa* (琵琶) of southern China. Probably this instrument was imported as part of the extensive commercial and cultural relationships between the countries during and after the Tang Dynasty (618-907). (Wade 2009: 221-65).

ภาพที่ 11 นักพรตตีพิณ

ภาพที่ 12 คำบรรยายภาพนักพรตตีพิณ

Adapted from “Vibrancy in Stone - Masterpieces of the DaNang Museum of Cham Sculpture” by Trần Kỳ Phương, Võ Văn Thắng and Peter D. Sharrock, 2018, Thailand, Sirivatana Interprint Public Co., Ltd, p. 143.

เมื่อย้อนกลับมาศึกษาเรื่อง “ผีผา” ทำให้พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผีผาว่าเป็นพิณที่มีสัญชาติอินเดีย เป็นเครื่องดนตรีที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดในสมัยราชวงศ์ถัง บันทึกทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า ผีผาดำตรงเป็นเครื่องดนตรีกลุ่มผีผา (คือเครื่องดนตรีจำพวกพิณ) ชนิดแรกที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ในสมัยฉินและฮั่นมีเครื่องดนตรีชื่อ “ฉินอันจื่อ” เป็นเครื่องตีด้ามตรง กล้องเสียงกลม กล้องเสียงหน้าหลังซึ่งด้วยหนังเป็นเครื่องตีที่พัฒนามาจากปลายสมัยฉิน “หรววน” เป็นเครื่องตีด้ามตรง กล้องเสียงทรงกลม มีสี่สาย บรรเลงโดยอุ้มไว้ในอ้อมกอด ตั้งตรง ด้วยเหตุที่มีวิธีการตีที่คล้ายคลึงกัน ในยุคนั้นจึงเรียกชื่ออย่างเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันคือเครื่องตีชนิดหนึ่งชื่อ หรววน

ในสมัยหนานเป๋ย เส้นทางสายไหมนับเป็นเส้นทางการติดต่อ ถ่ายทอดทางการค้าและการหลั่งไหลถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สำคัญ ผีผาดำมอของอินเดีย ถ่ายทอดสู่เปอร์เซียและเผยแพร่เข้ามาสู่จีนเจียง จากนั้นเป็นที่นิยมแพร่หลายในประเทศจีนในเวลาต่อมา ผีผาห้าสายเป็นผีผาในยุคที่เดินทางมาตามเส้นทางสายไหม จากอินเดียผ่านเปอร์เซีย เข้าสู่ดินแดนประเทศจีนตอนกลาง จากนั้นเผยแพร่สู่ตอนใต้ รวมทั้งประเทศต่าง ๆ (เมฆม สอดส่องฤช, 2554, น. 204-205)

3. ประเทศอินโดนีเซีย

ในประเทศอินโดนีเซียปรากฏภาพสลักลักษณะคล้ายรูปพิณ Rabab ที่ระเบียงมหาสถูปโบโรบูดูร์ บริเวณภาคกลางของเกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะของชาวกลางและศิลปะอินเดีย มหาสถูปโบโรบูดูร์ สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ไศเลนทร์ราวพุทธศตวรรษที่ 13 เนื่องจากมีความศรัทธาในพุทธศาสนา มหายาน นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าพุทธศาสนา มหายานเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้พร้อม ๆ กับศาสนาพราหมณ์ ฮินดู ดังนั้นในเกาะชวาจึงปรากฏศาสนสถานของศาสนาพุทธมหายาน ได้แก่ มหาสถูปโบโรบูดูร์ และวัดเซวู

ส่วนศาสนาพราหมณ์ ฮินดู มีปรัมบานัน เทวสถานในศาสนาฮินดูที่ใหญ่ที่สุดในประเทศอินโดนีเซีย ทั้ง 2 ศาสนา มีความใกล้เคียงกัน ในศาสนาพุทธมหายานนับถือพระโพธิสัตว์ซึ่งมีพลังอำนาจแบบเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู

ภาพที่ 13 มหาสถูป โบโรบูดูร์ เกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย

ภาพที่ 14 เทวาลัยปรัมบานัน จาก ศรีวิชัยในสุวรรณทวีป (น. 48), โดย อมรา ศรีสุชาติ, 2557, กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

W. F. Stutterheim (วิลเลียม เฟรเดอริก สตัดท์เทอร์ไฮม์) นักโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ได้ศึกษาวัดต่าง ๆ ในชวากลาง กล่าวว่า มหาสถูปโบโรบูดูร์เป็นตำราศาสนาพุทธมหายานที่น่าทึ่งและน่าเลื่อมใสอย่างสูงที่สั่งสอนกันที่มหาวิทยาลัยนาลันทาในเบงกอล ลีลาของประติมากรรมก็เป็นตามแบบคลาสสิกของอินเดียสมัยคุปตะ แต่ภาพสลักหินไม่เป็นแบบอินเดียเลยหากเป็นแบบชวาและแสดงให้เห็นภาพชีวิตและขนบธรรมเนียมแบบชวา ศิลปินชวาเอาแบบอย่างอินเดียมาใช้แต่นำมาเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับประเพณีของตนเอง (อ้างถึงใน ดี.จี.อี. ฮอลล์, 2526, น. 62)

ลักษณะที่โดดเด่นของมหาสถูปโบโรบูดูร์คือที่ผนังระเบียงจะประดับด้วยแผ่นหินสลักหินตำมหาสถูปโบโรบูดูร์ นอกจากเล่าเรื่องพระสูตรมหายาน พิธีกรรมตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในเกาะชวาตอนกลางแล้ว ยังปรากฏภาพเครื่องดนตรีมากมาย ได้แก่ กลอง ฉาบขนาดเล็กและใหญ่ ขลุ่ย เครื่องสาย 5 ประเภท ได้แก่ lute bar zither vina harp และแตร จากข้อมูลของยูเนสโกที่สำรวจแหล่งมรดกโลกโบโรบูดูร์ทางดนตรี พบว่า แผ่นหินสลักหินตำที่ผนังระเบียงมหาสถูปโบโรบูดูร์ปรากฏภาพเครื่องดนตรีหลายร้อยชิ้น ที่แกะสลักไว้บนแผ่นหินสลักหินตำของโบโรบูดูร์ มีมากกว่า 40 ชิ้น แสดงว่าโบโรบูดูร์อาจเป็นหนึ่งในศูนย์ดนตรีของโลกในพุทธศตวรรษที่ 13 ภายใต้ราชวงศ์ไศเลนทร์ การศึกษาโดยมูลนิธิปัทมา ซาดา สวารักันทารา พบว่าภาพเครื่องดนตรีที่ปรากฏตรงที่ระเบียงโบโรบูดูร์ ส่วนใหญ่ไม่พบอยู่ในชวาแล้ว แต่ปัจจุบันพบใน 34 จังหวัดของอินโดนีเซีย ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับเครื่องดนตรีของประเทศต่าง ๆ ที่ยังมีให้เห็นอย่างน้อย 40 ประเทศ (Unesco, 2021)

ภาพที่ 14 ภาพสลักนูนกตริตติพิณ

บทสรุป

พิณ Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงแม้จะไม่ปรากฏหลักฐานที่ชี้ชัดว่า พิน Rabab แพร่กระจายมาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในพุทธศตวรรษที่เท่าไร แต่ร่องรอยที่ปรากฏมีลักษณะคล้ายกัน เกิดขึ้นในยุคสมัยที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นภาพสะท้อนถึงอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในช่วงราชวงศ์โมริยะและราชวงศ์คุปตะเป็นช่วงที่มีความเคลื่อนไหวในด้านการเมืองการปกครอง การค้าขาย และศาสนาเป็นอย่างมาก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายทางศิลปวัฒนธรรม เกิดการหยิบยืมแลกเปลี่ยน เลือกรับ พัฒนาจนเกิดเอกลักษณ์ทางดนตรีเป็นของอาณาจักรของตนเอง

ด้านการเมืองการปกครอง ในยุคอินเดียสมัยจักรวรรดิ ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช (320-185 ปีก่อนคริสตศักราช) พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชกษัตริย์ของกรีกเข้ามายึดครองอินเดียภาคตะวันตกเฉียงใต้ (ในราว 326 ปีก่อนคริสตศักราช) ทำให้มีการเปิดเส้นทางการค้าระหว่างอินเดียกับตะวันตกทั้งทางบกและทางทะเล และในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชที่ทรงความเข้มแข็งได้พัฒนากองทัพแบบกองทัพกรีก มีการรวบรวมอาณาจักรต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายให้เป็นปึกแผ่น นอกจากนั้นพระเจ้าอโศกมหาราชยังรับชนะกองทัพกรีกของพระเจ้าเซอคุสที่ 1 จนต้องยกดินแดนในอัฟกานิสถานบางส่วนให้ จึงเป็นสมัยที่มีอาณาเขตกว้างขวาง จากปัจจัยด้านการเมืองการปกครองทำให้

มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับอัฟกานิสถาน เปอร์เซีย ซีเรียตลอดจนเอเชียตะวันตกที่อยู่ในความปกครองของกรีกและในสมัยพระเจ้ากนิซกะแห่งราชวงศ์กุษาณะ ได้ปกครองบริเวณอัฟกานิสถานและอินเดียตะวันตกเฉียงใต้ทั้งหมด

ด้านศาสนา ร่องรอยที่พบจากโบราณสถานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ของประเทศไทย เวียดนาม และอินโดนีเซีย เป็นโบราณสถานที่มีอายุที่ใกล้เคียงกัน อยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-16 ล้วนเป็นโบราณสถานที่เกิดจากผู้ปกครองอาณาจักรที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนามีการรับพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาตั้งแต่เมื่อครั้งในสมัยพระเจ้าโคทมหาราชคือราวปลายพุทธศตวรรษที่ 3 พุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่ง และได้แผ่ออกไปนอกประเทศอินเดียจำนวน 9 เส้นทาง หนึ่งในเส้นทางการเผยแผ่พุทธศาสนา คือ ดินแดนสุวรรณภูมิ ปัจจุบันคือ ประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน เช่น พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เป็นต้น มากับเส้นทางการค้าขาย โดยพระเจ้าโคทมหาราชกษัตริย์แห่งราชวงศ์โมริยะ เป็นสมัยที่อินเดียมีความเจริญมาก ได้ทรงโปรดส่งพระโสณะและพระอุตตระมาเผยแผ่พุทธศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ ทำให้นักปราชญ์ทางศาสนาพุทธหลงใหลจากประเทศอินเดียไปอาณาจักรอื่น ๆ และจากอาณาจักรอื่นมาสู่ประเทศอินเดีย และในสมัยพระเจ้ากนิซกะแห่งราชวงศ์กุษาณะ พระองค์ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาจึงทำให้เกิดศาสนาพุทธนิกายมหายาน มีการส่งสมณทูตไปเผยแผ่พุทธศาสนาที่เอเชียกลาง และเผยแพร่อีกไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเส้นทางการค้ามายังจีน มองโกเลีย ธิเบต และญี่ปุ่น ซึ่งราชวงศ์กุษาณะกับราชวงศ์ฮั่นมีความสนิทสนมกันทำให้พุทธศาสนานิกายมหายานแพร่กระจายไปทั่วแผ่นดินจีน ขณะเดียวกันจีนยังมีอิทธิพลกับประเทศเวียดนาม ดังนั้นศาสนาพุทธจึงเป็นศาสนาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการแพร่กระจายวัฒนธรรมของอินเดีย เป็นการรับเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง ราชวงศ์ฮั่นจึงเป็นสมัยที่มีความเจริญ

ด้านการค้าขายเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เนื่องด้วยมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติในบริเวณที่เป็นเมืองท่า หรือเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้า บางครั้งการค้าขายก็เป็นเหตุผลทางการเมือง การทำสงครามเพื่อขยายอิทธิพล โดยเข้ายึดครองบริเวณที่เป็นแหล่งที่มีความเจริญ มีสินค้าที่เป็นที่ต้องการ ช่วงชิงความเป็นใหญ่สำหรับศูนย์กลางการค้าจะเกิดในบริเวณรอบ ๆ ชายฝั่ง บริเวณที่มีการค้าเจริญรุ่งเรืองก็จะมีการพัฒนาเป็นรัฐ ชุมชนที่มีพ่อค้าที่มั่งคั่งร่ำรวยก็จะสนับสนุนอุปถัมภ์ศาสนา และวัฒนธรรม มีการสร้างศาสนสถาน อีกทั้งการค้าขายก็มีได้มีแต่เพียงพ่อค้าเท่านั้นที่ทำการค้าแต่ยังมีคนในชนชั้นสูง แม้แต่กษัตริย์ก็ยังมีการค้าเช่นกัน

สำหรับเส้นทางที่ทำให้อินเดียเข้ามาติดต่อกับจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้เส้นทางมาทางอ่าวเบงกอลผ่านช่องแคบมะละกา ช่องแคบซุนดา การเดินทางค้าขายเมื่อเดินทางมายังเมืองท่าแล้วจะมีการตั้งถิ่นฐานและเปิดเป็นศูนย์การค้า การค้าเป็นไปในลักษณะการแลกเปลี่ยน วรรณะไวศยะเป็นวรรณะที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นวรรณะที่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นนอกจากการเดินทางค้าขายแล้วยังเป็นตัวกลางที่ทำให้พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สินค้าที่นำมาค้าขายส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่เกี่ยวกับความเชื่อและพุทธศาสนา ดังนั้นศาสนสถานจึงอยู่ในเส้นทางที่มีการค้า

จากปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ด้านศาสนา และด้านการค้าขายจึงทำให้สันนิษฐานได้ว่า Rabab ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประจำชาติของอัฟกานิสถานได้แพร่กระจายมายังอินเดีย และส่งต่อมาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร ซึ่งภาพประติมากรรมในพุทธศาสนาคือหลักฐานทางโบราณคดีชิ้นสำคัญที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงแม้ในปัจจุบัน Rabab ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะสูญสิ้นไป ไม่มีการ

สืบทอดส่งต่อมายังปัจจุบันก็ตาม ปัจจุบัน Rabab ได้ถูกสร้างขึ้นเลียนแบบของเก่าโดยอ้างอิงจากประติมากรรมที่พบ ทำให้ Rabab ได้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2558). *ศาสนาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2558). *ประวัติศาสตร์ศิลปะอินเดีย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2535). วัฒนธรรมอินเดียในดนตรีไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น *ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมดนตรีไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2548). *ดนตรีอินเดีย*. กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- ฮอลล์ ดี.จี.อี. (2526). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 1 [A History of South-East Asia]* (วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ, แปล). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนิศ อยุธยา. (2498). *ดนตรีในพระธรรมวินัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระจันทร์.
- พูนพิศ อมาตกุล. (2535). ภาพรวมของดนตรีในกลุ่มประเทศเอเชียอาคเนย์. ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น *ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมดนตรีไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เมฆม สอดส่องภุช. (2554). *ดนตรีจีนและเพลงจีน*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วัลภา ขวัญยืน พชรินทร์ สุขประมุข และ แสงจันทร์ ไตรเกษม (ผู้เรียบเรียง). (2535). *ดุริยางค์สถานศิลป์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2549). *สุวรรณภูมิต้นกระแสประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- สุภัทรดิศ ดิสกุล, หม่อมเจ้า. (2553). *ประวัติศาสตร์เวียดนาม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มติชนปากเกร็ด.
- เหรียญกษาปณ์และเงินตราโบราณ. (2555). *เงินอาณาจักรทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16)*. ค้นคืนจาก <http://skyline2526.blogspot.com/2012/12/12-16.html>
- อมรา ศรีสุชาติ (ผู้เรียบเรียง). (2557). *ศรีวิชัยในสุวรรณทวีป*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- อาณัติ อนันตภาค. (2558). *ประวัติศาสตร์เวียดนาม*. กรุงเทพมหานคร: วิชั่น พรีเมส.
- Miner, A. (1997). *Sitar and Sarod in the 18th and 19th Centuries*. Delhi: St. Motil Banarsidass Publishers Private Limited
- Morton, D. (1976). *The Traditional Music of Thailand*. Oakland, CA: University of California Press.
- Tamori, M. (2008). The Transformation of Sarod Gharana: Transmitting Musical Property in Hindustani Music. *SENRI ETHNOLOGICAL STUDIES*, 71, 169-202. DOI: 10.15021/00002617
- Trần Kỳ Phương, Võ Văn Thắng and Peter D. Sharrock. (2018). *Vibrancy in Stone: Masterpieces of the Danang Museum of Cham Sculpture*. 1st ed. Thailand. Sirivatana Interprint Public Co., Ltd

Tripadvisor. Ajanta, india. [Image on internet]. (2017). [updated 2017 April; cited 2022 October 14].

Retrieved from <https://shorturl.asia/5LcQj>

Unesco. Exploring Borobudur World Heritage Site through Music [Internet]. (2021). [updated 2021 July 5; cited 2021 September 2]. Retrieved from <https://bit.ly/32TcbcD>

คำแนะนำในการส่งต้นฉบับวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์

เรียนท่านผู้ที่จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ ขอเรียนเชิญท่านผู้สนใจส่งบทความที่มีเนื้อหาทางศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ บทความของท่านต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ในระหว่างการรอพิจารณาจากวารสารอื่น และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับตามเกณฑ์

ประเภทของบทความที่รับ

วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ แบ่งเนื้อหาของวารสารออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ต้องไม่เกิน 1 ปี) เรื่องละประมาณ 20 - 25 หน้ากระดาษ ขนาด A4
2. บทความทางวิชาการ เรื่องละประมาณ 15 - 20 หน้ากระดาษ ขนาด A4

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วย Microsoft Word ตัวอักษร TH SarabunPsk ขนาดตัวอักษร 15 พอยต์ (Point) ใช้กระดาษขนาด A4
2. การใช้ภาษาอังกฤษ ควรใช้เฉพาะคำที่ยังไม่มีคำแปลเป็นภาษาไทย หรือแปลแล้วยังไม่มีความหมายชัดเจน ให้เขียนภาษาไทยทับศัพท์และวงเล็บภาษาอังกฤษกำกับ
3. บทความที่เป็นรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ให้พิมพ์เรียงลำดับดังนี้
  - 3.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 3.2 ชื่อผู้ทำวิจัย (Author) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และอีเมลที่ติดต่อได้
  - 3.3 หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 3.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภาษาละไม่เกิน 250 คำ
  - 3.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุดำสำคัญหรือวลีสั้น ๆ เพียง 2-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 3.6 บทนำ (Introduction)
  - 3.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)
  - 3.8 วิธีดำเนินงานวิจัย (Method)
  - 3.9 ผลการวิจัย (Result)
  - 3.10 การอภิปรายผล (Discussion) และข้อเสนอแนะ
  - 3.11 องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย
  - 3.12 การอ้างอิง (Citation) และบรรณานุกรม (References) ใช้ระบบ APA 6 ให้เรียงตามลำดับอักษรไทยก่อนอังกฤษ
4. บทความวิชาการ ให้พิมพ์เรียงลำดับดังนี้
  - 4.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
  - 4.2 ชื่อผู้เขียน (Author) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- 4.3 หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด (Affiliation) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภาษาละไม่เกิน 250 คำ
- 4.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญหรือวลีสั้น ๆ เพียง 2-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4.6 บทนำ (Introduction)
- 4.7 เนื้อหา (Body of Knowledge)
- 4.8 บทสรุป (Conclusions)
- 4.9 การอ้างอิง (Citation) และบรรณานุกรม (References) ใช้ระบบ APA 6 ให้เรียงตามลำดับอักษรไทยก่อนอังกฤษ

ตัวอย่าง การจัดหน้ากระดาษ

The diagram illustrates the layout of a research paper page, showing the placement of Thai and English text and the corresponding font sizes in points (pt).

- Title (ชื่อเรื่อง):**
  - Thai title (ชื่อเรื่องภาษาไทย): 18 pt
  - English title (ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ): 14 pt
- Author and Affiliation (ชื่อผู้เขียนภาษาไทย(ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ) หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทย หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษ):** 14 pt
- Abstract (บทคัดย่อภาษาไทย):** 15 pt. The text is followed by a line indicating a maximum of 250 characters (ไม่เกิน 250 คำ).
- Keywords (คำสำคัญ):** Indicated by a bracket on the right side.
- Abstract (Abstract):** Indicated by a bracket on the right side.
- Keywords (Keyword):** Indicated by a bracket on the right side.

Additional layout details include a bracket on the left side for the title and author/affiliation section, and a bracket on the right side for the abstract and keywords section.

1.3 ชื่อ

บทนำ

.....

.....

.....

.....

.....

1 ชื่อ

(การอ้างอิง ดูการลงรายการในเอกสาร Citation APA 6)

1 ชื่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

.....

.....

.....

.....

วิธีดำเนินงานวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 ชื่อ

1.3 ชั่วโมง

ผลการวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

1 ชั่วโมง

การอภิปรายผล

.....

.....

.....

.....

1 ชั่วโมง

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 ชั่วโมง

$$\left\{ \begin{array}{l} \end{array} \right.$$
[illegible]

(The page contains horizontal lines for writing.)

$$\left\{ \begin{array}{l} \end{array} \right.$$

1. การอ้างอิงในเนื้อหา ดังตัวอย่างเช่น
- ธีรโชติ เกิดแก้ว (2547, น. 55) หรือ (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2547 น. 55)
- Ruth Benedict (1995, p. 23) หรือ (Ruth Benedict, 1995 p. 23)

2. รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2547). *พระพุทธศาสนากับปัญหาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สือตะวันออก.

Ruth Benedict. (1995). *Pattern of Culture*. New York: St. Martin's Press.

หมายเหตุ: ดูรายละเอียดการเขียนรายงานและการอ้างอิงได้ใน URL: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/index>

ข้อบังคับ

1. กรณีบทความที่เป็นบทความวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาจะต้องผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนและต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษารับรองมาด้วย จึงจะได้รับพิจารณาจากกองบรรณาธิการเพื่อเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป
2. ผู้ที่จะตีพิมพ์บทความลงในวารสารศิลปศาสตร์จะต้องอ้างอิงข้อความจากบทความในวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียนอย่างน้อย 1 รายการ โดยสืบค้นได้จากวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ออนไลน์

การส่งต้นฉบับ

ส่งไฟล์ข้อมูลบทความผ่านระบบออนไลน์ Thai Journals Online (Thaijo) ได้ที่ URL: [Liberal Arts Review \(tci-thaijo.org\)](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/index) สำหรับบทความที่ผ่านการพิจารณาและเกณฑ์การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

สำหรับผู้ที่จะตีพิมพ์บทความลงในวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์นั้นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความเรื่องละ **4,500 บาท** เพื่อเป็นค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิที่จะพิจารณาคุณภาพทางวิชาการของบทความและค่าดำเนินการอื่น ๆ โดยสามารถจ่ายได้ตามช่องทางต่อไปนี้

การชำระเงิน

- ☐ เช็คขีดคร่อม ส่งจ่ายในนามมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ธนาคาร..... สาขา.....
เลขที่..... ลงวันที่.....
- ☐ โอนเงินผ่านบัญชีธนาคารธนาชาติ สาขามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชื่อบัญชีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ บัญชีออมทรัพย์ เลขบัญชี 168-2-00999-7 กรณีโอนเงินกรุณาส่งแฟกซ์ใบโอนเงินมาพร้อมลงรายมือชื่อกำกับด้วย กรณีที่สมัครเป็นสมาชิกวารสารให้ส่งมาพร้อมกับใบสมัครสมาชิกด้วย ที่โทรสาร 0-2312-6417 หรือ ส่งมายังกองบรรณาธิการ วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 18/18 ถนนเทพรัตน (บางนา-ตราด) กิโลเมตรที่ 18 ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รหัสไปรษณีย์ 10540
- ☐ ชำระเงินสดที่สำนักงานเลขานุการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์
หัวหน้ากองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์

**แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล) .....

(ภาษาอังกฤษ) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์
☐ ดร. ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้สะดวก)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของบทความ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และข้าพเจ้าจะไม่นำบทความนี้ส่งไปเพื่อพิจารณา
ลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการศิลปศาสตร์
ปริทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

.....ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

(.....)

วันที่ .....

แบบรับรองบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ ดร.

ชื่อ – สกุล .....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อ)

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ของนักศึกษา/นิสิต ชื่อ –สกุล .....

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

.....ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

วันที่ .....